

ספרים – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

כרך ט
קיץ תשי"ד

חנות ומוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

הוצאה חמישית

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ותשע לבריאה

IGROIS KOIDESH

Volume X

Copyright © 1989

Second Printing 1992

Third Printing 1995

Fourth Printing 1996

Fifth Printing 1999

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994

Igrot-Kodesh.

(Kovets Shalshélet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5.)

(sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

Contents: Kerekh 1. 688-704. ...Kerekh 10. 721.

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994 --Correspondence. 2. Habad. 3. Rabbis--Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois Koidesh. III. Series: Kovets Shalshélet ha-or' hekhal 9., sha'ar 5.

IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM198.S33528 296.8'33 87-16855.

ISBN 0-8266-5800-8 (set)

ISBN 0-8266-5810-8

Manufactured in the United States of America

בס"ד.

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך עשירי מסדרת
אגרות-קודש^י כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו אגרות חורף תשט"ו.

בראש הספר בא מפתח האגרות, ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג**.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' שלום דובער שי' לויז.

מערכת „אוצר החסידים“

י"ד שבט, תשמ"ט
ברוקלין, נ.י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 28 כרכים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי
וכ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת התש"ם. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע,
ומלאים לכרך הנ"ל — בשנת התש"מ. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע (שני כרכים) בשנת
התש"מ. כרך ג — בשנת התש"מ. כרכים דה — בשנת תשמ"ז. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע,
כרכים אה — בשנת התש"מ. כרכים וי — בשנת תשמ"ז. כרכים יא"ב — בשנת התש"מ. אגרות-
קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרכים א"ג — בשנת תשמ"ז. כרכים דה — בשנת תשמ"ח. כרך ט — שנה זו.
(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר
ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3	פתח דבר
5	צילום כתי"ק
7	מפתח האגרות
א	אגרות קודש
תיז	מפתח ענינים
תכט	מפתח מוסדות וארגונים
תלא	מפתח אנשים
תלה	מפתח מקומות

ד. קר
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה

ו. קר
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה

ז. קר
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה

ח. קר
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה

ט. קר
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה

י. קר
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה

יא. קר
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה
 ורמ"ה ורמ"ה

מ פ ת ח

תשט"ו		
א	ס' על מס' אהלות, חילוף הס' עם הספריה	ד"ר אברהם גולדברג
ב	הס' של האחים הקדושים מדפיסי סלאוויטא	מוהרשא"א שפירא
ג	מצבת מוהריאל — אחי כ"ק אד"ש	מוהרפ"ט אלטוויז
ג	להמשיך אור התוועדות ש"מ גם בבית	אנ"ש כפר חב"ד
ה	לימוד הנקודות	מוהראמ"ש לידר
ו	פאה נכרית	
ז	להוציא יקר מזולל	
ח	אפפרישן זיך בהתוועדות	
ח	כמים הפנים לפני. לימוד החסידות	
י	קנאה באנשי חב"ד תביא לפעולה	
יא	תפיסת יד אדם בקטן	
יב	ביהכ"נ חב"ד באה"ק	אג"ח תל אביב
יג	הערות לס' מנחת סולת	מריה פנחס הירשפרונג
טו	מקור המאמר גנזו בתורה	מריה גרשון חן
טו	מוסדות אהליי במרוקו	
טז	עזרתו לשרבי חב"ד	מוהרא"ד וויינשטיין
יז	יגעת ומצאת, טבילת עזרא ואהבת ישראל	
יח	ג' פי' בערכים	מוהרש"ב אוהיון
יט	כבד את ה' מהונך, מגרונך, מחינך	מריה שמואל ליובאשיצקי
יט	הערות לספר עדות לאסף	מוהרא"ס נעמצאוו
כא	לא לאבד הכטחון מלזכות בבנים	
כג	אמירת מודה אני לפני נטי	מוהרא"א יאלעס
כד	טיף הארציג — מתבטאים באידיש	
כד	התקדמות המצב בכפר חב"ד. סיור תל' ישיבתינו באה"ק	
כו	שיחות מרשימת השומעים. הספריה	מוהרא"ח גליצנשטיין
כו	להוסיף מזמנם לעבודתם ברשת אהליי	
כט	עברית בעברית. למודי חול. ילדים וילדות יחד	
ל	כשרות הילדים של הנשים הרוחצות על החוף	מוהרח"ל דייטש
לא	עצה לחי' — התאמצות לימוד בישיבה	
לב	חנוך הבנות בהלכות הצריכות להן	
לג	לא לעשות מדבר פעוט גזירה ועקרון	
לג	מניעת העצבות	
לד	בראשית גר התחלת עבודה כר	

לה	אתרוגים בלתי מורכבים ובלי פיטום וגומא	מוהרי"י זלץ	ביתתקצח ה' מ"ח
לו	השירית הוא הרופא כל בשר		ביתתקצט ה' מ"ח
לז	הישיבה באוסטרליה — מרכז לכל עניני חב"ד	מ"ה בצלאל ווילשנסקי	ביתתר ר' מ"ח
לח	תורשתיות. בריאות הנשמה. מסורת		ג"א ר' מ"ח
לט	אדמור"ר בא אליו כחלום לעוררו		ג"ב ר' מ"ח
מ	הקמת בהמ"ד לרבים בגריבה	מ"ה שושן הכהן	ג"ג ר' מ"ח
מא	תיקון המדות		ג"ד ז' מ"ח
מא	תיקון למי שנכשל במקוה לא כשרה		ג"ה ז' מ"ח
מב	עצות למחשבות זרות		ג"ז ז' מ"ח
מב	גם עבודת בכל דרכיך דעהו צ"ל בשמחה		ג"ז ח' מ"ח
מג	מחלקה בישיבה ללימודי קודש כל היום	מוהרמ"פ כץ	ג"ח ח' מ"ח
מה	חינוך באופן של ט"ם, לידער קעפטיין וכ"י	מ"ה צבי שוסטרמן	ג"ט ח' מ"ח
מו	תל' מרוקו בתר"ת בפריז	מ"ה שלמה מטוסוב	ג"ג ט' מ"ח
מו	מצוה דזהיר טפי — השער שבו עולות שאר המצוות		ג"א ט' מ"ח
מח	תמיכת ישיבת אהלי"י במלבורן. להזהר ממפלגתיות	מ"ה מרדכי ריטש	ג"ב י"א מ"ח
נ	שמירת הבריאות ועבודה לטובת המוסדות		ג"ג י"א מ"ח
נב	עניני שידוכים. נסיעה באניה ישראלית בשבת		ג"ד י"א מ"ח
נג	לא להטריד ילדים בתוכניות של פרנסה		ג"ט י"א מ"ח
נד	חוברות לנוער בשפה האיטלקית	מ"ה יוסף פציפיצי	ג"ט י"א מ"ח
נה	כשבאים בין חסידים פרישט מען זיך אפ		ג"ז י"ב מ"ח
נה	שכיתת מורים. טובי' חטא וזיגוד מינגד הנשמה יורדת לע' פ' שנה לעשות טובה ליהודי		ג"ח י"ב מ"ח
נז	שלום בית. כוונה בתפלה		ג"כ י"ב מ"ח
נז	נוסח התפלה של אדה"ז — א' מעשר הזכויות שלו		ג"כא י"ב מ"ח
נט	הרחבת הכלים מביאה פרנסה		ג"כב י"ב מ"ח
ס	להביא אור ההתוועדות גם לבית קישור מכתבים בענינים המבלבלים	מ"ה שמעון יעקובוביץ	ג"כג י"ב מ"ח
סא	השפעה על הסביבה		ג"כד י"ב מ"ח
סב	אוצר לשון התלמוד. ספרים לספריה.	מוהרנ"ד רוזנבלום	ג"כה י"ב מ"ח
סג	כתבי מוהר"א ריבלין. תורת אמת. חזית דתית. ס' הרש"י זוין. כהנים בקברי צדיקים	מוהרש"י זוין	ג"כו י"ג מ"ח
סד	להמנע מטלטול דרך. לימוד החסידות	תלמידים	ג"כז י"ג מ"ח
סז			

סח	אחריות המשגיה על תלמידיו	מוהר"מ רוזנברג	יד מ"ח	גיכח
סט	דרכים להשפעה לשמירת השבת		יד מ"ח	גיכט
ע	בשנה הרביעית — כל פריו קודש כו'	מריה יחזקאל דערען	יד מ"ח	גיל
ע	הוספה בתורה מזרות הצלחה בשידוך		טיו מ"ח	גילא
עא	באור ענין אל תשליכנו לעת זקנה	מוהר"א"ס נעמצאוו	טיו מ"ח	גילב
עא	ברכת רופא כל בשר — אין שום ספק בדבר		טיו מ"ח	גילג
עב	פדיית תענית. שימוש במוך		טיו מ"ח	גילד
עג	השפעה על מכירו		יח מ"ח	גילה
עד	כ"א שלוחו של הקב"ה. לימוד פני התורה		יח מ"ח	גילו
עה	סיפורים שבצוואת אביו	מוהרי"ז ניב	כ" מ"ח	גילו
עו	הסתדרות בחקלאות בכפר חב"ד		כ" מ"ח	גילח
עז	חיזוק ביהכ"נ חב"ד דפתח תקוה	מריה א. שקולובסקי	כ" מ"ח	גילט
עח	אגן הסהר		כ" מ"ח	גימ
עח	גם כשיש תירוצ טוב לא נוסף כלום לפועל		כ"א מ"ח	גימא
פ	שלום בית		כ"א מ"ח	גימב
פא	תהו ותיקון מריש כל דרגין כו'		כ"א מ"ח	גימג
פג	פריכת בתוך או מחוץ לארון הקודש	מוהרי"ז פויזנר	כ"ב מ"ח	גימד
פד	אופן סידור אספות כלליות ומיוחדות	אגוני"ח מאנטרעאל	כ"ב מ"ח	גימה
פה	פדה"ב במקום פ"ד תעניות		כ"ב מ"ח	גימו
פו	הוראות בסדר הישיבה, משמעת	מוהרשי"ח קסלמן	כ"ב מ"ח	גימז
פז	תיקון המקוה. לימוד הל' הצריכות עם התל'	מריה ניסן פינסון	כ"ג מ"ח	גימח
פח	לימוד מלאכת התפירה לתלמידות	מוהרי"ד גורביץ	כ"ג מ"ח	גימט
פח	עבודת ה' מתוך שמחה		כ"ג מ"ח	גינ
צ	הדפסת שיחות ומאמרי כאד"ש	מריה אברהם פריז	כ"ה מ"ח	גינא
צא	לעזוב הפוליטיקה ולהתעסק בהפצת המעינות		כ"ה מ"ח	גינב
צב	פאה נכרית		כ"ה מ"ח	גינג
צב	פרסום הפעילות מביאה התעוררות		כ"ה מ"ח	גינד
צב	כשהמנין ממהר — להתחיל אתם ולסיים		כ"ז מ"ח	גינה
צג	אחריהם			
צד	שתילת אתרוגי קלבריה בכפר חב"ד	מריה מרדכי פרלוב	כ"ז מ"ח	גינז
צה	הישיבה באוסטרליה — מרכז לכל עניני חב"ד	מוהרי"א פליסקין	כ"ז מ"ח	גינז
צו	תיקון לחיסור הנחת תפילין דר"ת יום א'		כ"ז מ"ח	גינח
צז	הרחבת עבודת צא"ח באה"ק	מוהרי"ל הכהן	כ"ח מ"ח	גינט
צט	פיתוח כפר חב"ד. סדור מאה ברכות	מהרש"ז שזר	כ"ח מ"ח	גיט
קא	ימסור פ"ש לאניש באה"ק	מוהר"ד לודמיר	כ"ח מ"ח	גיטא
קב	עבודת התפלה בישיבת תורת אמת	מוהרמ"ל שפירא	כ"ח מ"ח	גיטב

קג	קומען אפפרישן זיך	כ"ח מ"ח	ג'סג
קג	חודש הנסים והגאולות — יתוסף אור	כ"ט מ"ח	ג'סד
קד	סידור רבני חב"ד באה"ק	כ"ט מ"ח	ג'סה
קה	עידוד בעבודתן	כ"ט מ"ח	ג'סו
	ללמוד מהמשכן שבכל חגי הקימוהו	כ"ט מ"ח	ג'סז
קו	מחדש		
קח	עבודה בטהרת המשפחה בפילדלפיה	כ"ט מ"ח	ג'סח
קט	הרחבת הישיבה בספרינגפילד	כ"ט מ"ח	ג'סט
קט	שד"ר — קלייבן גשמיות זייען רוחניות	א' כסלו	ג'ע
קי	עצה לשלום בית — טהרת המשפחה וכו'	א' כסלו	ג'עא
קיא	חסידות — קב חומטין. אילנא דחיי	ג' כסלו	ג'עב
קיב	חסידות — לבוש שבתורה	ג' כסלו	ג'עג
קיג	בחודש הגאולה והנסים יחזור לאיתנו	ג' כסלו	ג'עד
קיד	רצונו האמתי להשאר במקום תורה	ד' כסלו	ג'עה
קטו	ספרים לספרי	ד' כסלו	ג'עו
קטו	חובת ההשפעה על הסביבה	ד' כסלו	ג'עז
קיח	קרא לשקש ויזרח אור	ה' כסלו	ג'עח
	שמחה. להסיח דעת ממחשבות	ה' כסלו	ג'עט
קיח	המבלבלות		
קיט	התורה נקנית בדבוק חברים	ה' כסלו	ג'פ
קכ	סדר לימוד התניא מוזנח	ו' כסלו	ג'פא
קכ	ברבים היו עמדי	ו' כסלו	ג'פב
קכא	לימוד הל' הצריכות. רשימת המאסר	ו' כסלו	ג'פג
קכב	כשתועה ביער עבות — התחיל בנטיה קלה	ו' כסלו	ג'פד
קכד	שאלת מדוע דרך רשעים צלחה	ז' כסלו	ג'פה
	שו"ב — יר"ש ביותר. הפצת היהדות	ז' כסלו	ג'פו
קכה	והחסידות		
קכו	הפצת המעיינות חוצה	ז' כסלו	ג'פז
קכז	התוועדות י"ט כסלו	ז' כסלו	ג'פח
	פון גוט צו בעסער. הוראות הרופא ע"פ	ח' כסלו	ג'פט
קכז	התורה		
קכח	סוג המתיישבים בכפ"ח. זכרון ימי קדם	י"ד כסלו	ג'צ
קל	חובת לימוד הלכות הצריכות	י"ד כסלו	ג'צא
	סידור החתונה בחודש כסלו — ע"ד	י"ד כסלו	ג'צב
קלא	המיצוץ		
קלא	הוראות בסדר הישיבה במלבורן	י"א כסלו	ג'צג
קלג	לא אירע רע כי אתה עמדי	י"א כסלו	ג'צד
קלד	מנהגו לגמור התהלים בכל יום	י"א כסלו	ג'צה
קלה	הפצת חסידות בין התל' במאנטשעסטער	י"א כסלו	ג'צו
קלו	קיום מצוות עונה	י"ב כסלו	ג'צז
	יארצייט. ציורים על העמוד. ברכו לפני	י"ב כסלו	ג'צח
קלו	עלינו. סליחות בצום גדלי'		

קלז	התנגדות ונס חנוכה במאור שבתורה	י"ב כסלו	ג'צט
קלח	הוראות בעבודתם	י"ב כסלו	ג'ק
קלט	תעמולת י"ט כסלו ע"י התל'	י"ג כסלו	ג'קא
קמ	אנן פעלא דיממא — להאיר	י"ג כסלו	ג'קב
קמא	י"ט כסלו. כיסוי הראש באשה	י"ג כסלו	ג'קג
קמב	לא היתה אתחלתא דגאולה	י"ד כסלו	ג'קד
קמג	לימוד הל' הצריכות. משלוח ספרים	מוהרע"ז סלונים	ג'קה
קמד	לימוד הל' הצריכות	מוהר"מ דברוסקין	ג'קו
קמה	השיבות תותל — א' מיסודות החיים	כללי	ג'קז
קמו	היהודיים		
קמו	אכילה בתאווה מוריד האדם ממדרגתו	ט"ו כסלו	ג'קח
קמז	הכנות להתוועדות י"ט כסלו	ט"ו כסלו	ג'קט
קמח	ניתן רשות לרופא לרפאות אך אין להתפעל מחור"ד	רמ"פ כץ, רא"י קארנבליט	ג'קי
קמט	אופן ההשפעה על התל'	ט"ז כסלו	ג'קיא
קנ	רשימת זכרונות	מ"ה ניסן נמנוב	ג'קיב
קנא	תשמישו באור צריך ללכנו באור	מוהרש"ז בעזפאלאו	ג'קיג
קנב	פרוכת בפנים או מחוץ לארון קודש	מ"ה דוד גרטנר	ג'קיד
קנג	טעם מנהגינו שידלקו נ"ח 50 מינוט	מוהר"י פריזנר	ג'קטו
קנד	התוועדות ב"ט כסלו וחנוכה	מוהר"י זלץ	ג'קטז
קנז	קשר תפילין של אדה"ז	מוהרש"ז ווילנקין	ג'קיו
קנה	שני בורות במקוה. נס חנוכה בשמן טהור	מ"ה הלל מדלי'	ג'קיה
קנו	סדר הלימוד בלילי שבת	מ"ה משה לברטוב	ג'קיש
קנז	הלכות הצריכות	ח"י כסלו	ג'קכ
קנז	הערה בשעה יחזקאל	ח"י כסלו	ג'קכא
קנח	זכרון ראית פני הרבי	מוהרש"ז רובין	ג'קכב
קנט	רשימת המאמר. התוועדות י"ט כסלו	מוהר"ג רונבלום	ג'קכג
קס	וחנוכה	י"ט כסלו	
קס	לימוד פני' התורה	י"ט כסלו	ג'קכד
קסב	הקדמת נעשה לנשמע	י"ט כסלו	ג'קכה
קסב	השכם והערב עליהן	י"ט כסלו	ג'קכו
קסג	ילמוד שפת המדינה וישפיע על הנוער	י"ט כסלו	ג'קכז
קסד	בודאי ניצלו י' י"ט כסלו וחנוכה	האברך אהרן סרברנסקי	ג'קכח
קסה	משחמט מעניני היתר עיסקא	צא"ח ירושלים	ג'קכט
קסה	הנהגת התל' ע"פ הר"י והמשפיע	כ' כסלו	ג'קל
קסו	הצדיקים לא הרגישו בחורבן	כ"א כסלו	ג'קלא
קסז	להאיר העולם רק בשמן טהור	מ"ה יצחק דובאוו	ג'קלב
קסח	גט — עתים חלים כו'. בטלו השמדות	הפעילים בארה"ב	ג'קלג
קע	שעשה נסים כו' בזמן הזה — בלי שום ספק	מוהרד"ש שפירא	ג'קלד
קעא	השפעה על התל' בתורת אמת	כ"א כסלו	ג'קלה
קעב	עריכת האנצ' תלמודית	מוהרש"ז זוין	ג'קלו

קעב	אף הן היו באותו הנס. סיפור הנרות	כ"ד כסלו	ג'קלז
קעג	טובת הרבים דוחה טובת היחיד	כ"ה כסלו	ג'קלח
קעד	חילוק בדקות. מניעת הריון. לימוד דא"ח	כ"ה כסלו	ג'קלט
קעה	ב' בורות — א' להשקה וא' לזריעה	מ"ה ניסן פינסון	ג'קמ
קעז	להקשיב לסיפור נ"ח	כ"ה כסלו	ג'קמא
קעז	חנוכה — מוסיף והולך	כ"ה כסלו	ג'קמב
קעז	לא רצו להשתמש בכתב אשורי לעניני חול	מ"הרמ"מ כהן	ג'קמג
קעז	התוועדות י"ט כסלו	מ"הרמ"ז נעלסון	ג'קמד
קעט	שמונה הבדלות	מ"הרא"ד רוזנבלאט	ג'קמה
קפ	התוועדות ב"ט כסלו	מ"ה מאיר אבוחצירא	ג'קמו
קפ	כל בניי הם ארץ חפץ ויש בהם מ"ח	מ"הרא"ד ינובסקי	ג'קמז
קפא	התוועדות בבית או בביהכ"נ	מ"הרמ"ל סלונים	ג'קמח
קפב	מימי בעל התוס' לקחו אתרוגים מקלבר'י	מ"ה מרדכי פרלוב	ג'קמט
קפג	הרצאות דתיות	מ"ה יצחק רוזנבלט	ג'קנ
קפד	הפצת ס' קה"ת באה"ק. אגו"ח. פאה נכרית	מ"הרח"ז ווילימובסקי	ג'קנא
קפה	טובי' חטא וזיגוד מינגד		ג'קנב
קפז	מניעת התעניות וסיגופים		ג'קנג
קפז	קנין בית ברוחניות	מ"הרמ"ל סגל	ג'קנד
קפח	כשכותבים פ"ג להזכיר מצבו ביר"ש	מ"הרמ"א גערליצקי	ג'קנה
קפט	אמירתו לגבוה — כלי להתנות תנאים		ג'קנו
קצ	התוועדות י"ט כסלו וחנוכה	מ"ה חיים שטיימן	ג'קנז
קצא	לימוד הלכות הצריכות	מ"הרמ"צ גרינוואלד	ג'קנח
קצב	כשב' נפגשים — טובה לג' שיחה במחנים'	ד"ר יוסף בורג	ג'קנט
קצג	חנוכה — גימטריאות. פי' לפום מה דמשער בלבי'	מ"הרא"א יאלעס	ג'קס
קצד	רצח התלמיד הי"ד. עידוד בני כפר חב"ד	מ"הרש"ז שזר	ג'קסא
קצה	הדפסת תוכן השיחות בכתבי עת	מ"הרא"ח גליצנשטיין	ג'קסב
קצו	הש"ת הוא הזן ומפרנס		ג'קסג
קצז	לשתף התל' בנאומי ההתוועדות		ג'קסד
קצח	הפצת המעיינות חוצה	מ"ה שלמה מטוסוב	ג'קסה
קצט	פתגמי רבותינו בקשר לבריאות הגוף		ג'קסו
ר	תיקון ח"נ — להסיח דעת		ג'קסז
ר	הישיבה בראש"צ. להוציא יקר מזולל	מ"הרח"ש ברוק	ג'קסח
רא	שייכות כ"א לעבודת התפלה		ג'קסט
רב	משתתפי התוועדות י"ט כסלו בשו"ת מן השמים — יום בשורה	מ"הרש"ז גרליק	ג'קע
רג	התוועדות י"ט כסלו. פאה נכרית		ג'קעא
רד	כשמביטים על העבר רואים נס גלוי		ג'קעב
רה	ראיות להשגח"פ. תיקון המדות. פדיית תעניות		ג'קעג
רו			

ג'קעד	ח' טבת	מוהר"י שפרלין	ש"ץ בביהכ"נ שאין מתפללים בו בנוסח האר"י	רז
ג'קעה	ח' טבת	מוהר"מ וואלק	הערות לס' כתרי כהונה	רח
ג'קעז	ח' טבת	מ' דבורה לאה הארנשטיין	לנצל התעוררות זכרון ימי קדם	ריא
ג'קעז	ט' טבת		רישום השפעתו על מכיריו	ריג
ג'קעז	ט' טבת	מוהר"א גורודצקי	מוהר"מ ש"ס — אחי אדמו"ר מוהרש"ב	ריד
ג'קעט	ט' טבת	אגוני"ח, פיטסבורג	יסוד האגודה בפיטסבורג	ריד
ג'קפ	ט' טבת	מוהרימ"ל זלמנוב	פרסום שיחות ב"מחנים"	רטז
ג'קפא	י"א טבת		לבוא לד' אמות שהתפלל בם אדמו"ר	ריז
ג'קפב	י"א טבת		חנוכת הבית	ריח
ג'קפג	י"ב טבת	מוה"ר פרץ מוצקין	התוודעויות	ריט
ג'קפד	י"ב טבת		כעת אין מתנגדים	רכ
ג'קפה	י"ב טבת		צדקה — יותר ממעשר. אופן החלוקה	רכא
ג'קפו	י"ב טבת		יותר ממעשר — קרוב לחומש	רכב
ג'קפז	י"ג טבת	מרת רחל קונין	מחיצה בביהכ"נ	רכב
ג'קפח	י"ג טבת		מצוה מיוחדת שדרכה עולות שאר המצוות	רכד
ג'קפט	ט"ז טבת	מוהר"ח"ל דייטש	תיקון מקוואות. סתימת גומי	רכה
ג'קצ	ט"ז טבת	מוהרש"ז גורליק	האחדות תעמוד כחומה	רכו
ג'קצא	ט"ז טבת	מריה גיטן פינסון	יופי חיצוני במקוה	רכו
ג'קצב	ט"ז טבת	מוהרי"י זלץ	כשמדליקים נ"ח לפני הזמן. נר חשמלי	רכח
ג'קצג	ט"ז טבת		כשהילדים יסעו למקום תורה ויתגעגעו לביתם	רכט
ג'קצד	ט"ז טבת	מוהרש"ח קסלמן	תענית החל' לאחר שנרצח א' מחבריהם	רל
ג'קצה	ט"ז טבת	הנהלת אגרי"ח באה"ק	עידוד תושבי כפ"ח לאחר הרצח	רלא
ג'קצו	י"ז טבת	מר יעקב פרנס	כ"א ארץ חפץ ולא מדבר	רלב
ג'קצז	י"ז טבת		תפלה מתוך כובד ראש ושמחה וטהרה	רלד
ג'קצה	י"ח טבת	מריה זאב שילדקרויט	מקוה שההשקה כמו ח. סתימת גומי	רלה
ג'קצט	י"ח טבת	מריה יעקב סמיט	לימוד הלכות הצריכות	רלו
ג'ר	י"ח טבת		הקדמת נעשה לנשמע. קבלת עול	רלו
ג'רא	י"ח טבת		כשלוקחת תרופות לא תניק. רפואה לכאבי ראש	רלט
ג'רב	י"ט טבת		הטעם שנק' י"ט כסלו — חג החגים	רמ
ג'רג	י"ט טבת		אדמו"ר לא ה' מתערב בקריאת שמות	רמא
ג'רד	י"ט טבת		הרחבת הישיבה	רמב
ג'רה	י"ט טבת	מוהרי"ל מערקין	עשר בשביל שתתעשר	רמג
ג'רו	י"ט טבת		הלימוד בישיבה שאין שם משגיח	רמד
ג'רז	י"ט טבת	מוהרצ"י הכהן	כהנא מסייע להיות כהנא — ממלכת כהנים	רמו
ג'רח	י"ט טבת		התעסקות בחנוך — השער שבו עולות שאר המצוות	רמו
ג'רט	כ' טבת	חגיגה שנתית תות"ל	ישיבה חזקה יסודות היהדות בארה"ב	רמז

רמח	תקנת בנות ישראל — כנסי	מוהרצ'צ קריגר	כ' טבת	ג'רי
רמח	שידוכים — כמחזור אחר אבדתו		כ' טבת	ג'ריא
רנ	התוועדות י"ט כסלו		כ' טבת	ג'ריב
רנא	זריעה ונסיעה בחנוך		כ' טבת	ג'ריג
רנב	חנוך במוסד של יר"ש		כ"ב טבת	ג'ריד
רנג	מסורת כתב חב"ד. אמונת אנשי מדבר	מוהרש"י זיין	כ"ב טבת	ג'רטו
רנה	לימוד הלכות הצריכות	מר דוד ברדה	כ"ב טבת	ג'רטז
רנו	תמיכת בית רבקה	מוהרמ"ב טומשוב	כ"ג טבת	ג'ריז
רנז	גודל זכות העבודה ברשת	מ"ה יצחק גנזבורג	כ"ג טבת	ג'ריח
רנח	השפעה על הנוער. אז גוט איז גוט כו'	מ"ה דוד בראוומאן	כ"ג טבת	ג'ריט
רנת	שידוכים — ע"י שמחה ובטחון		כ"ג טבת	ג'רכ
רנט	חנוך הילדים בישיבת חב"ד		כ"ד טבת	ג'רכא
רס	בניית מקוה בוויניפג	מוה"ר חיים שטיימן	כ"ה טבת	ג'רכב
רסא	מניעת העצבות		כ"ה טבת	ג'רכג
רסב	כתבי שבאוטף בברויטק	מוהר"מ ברבש	כ"ה טבת	ג'רכד
	העמקת המח' בבריות — גרעון. הגרלה	מוהרר"ג הכהן	כ"ה טבת	ג'רכה
רסג	לנסיעה לרבי			
רסה	וברכך ה"א בכל אשר תעשה		כ"ה טבת	ג'רכו
רסה	דיוק הל' — עוסק בתורה		כ"ה טבת	ג'רכז
רסז	התקדמות בלימוד. מסיבות שבת		כ"ז טבת	ג'רכח
	ביטויים חריפים על שיטה אך לא על אדם פרטי	מ"ה אריאל צימער	כ"ז טבת	ג'רכט
רסז				
רסט	תמיכת אחי תמימים ספרינגפילד	מ"ה דוד איידלמן	כ"ז טבת	ג'רל
ער	לימוד הלכות הצריכות	מ"ה גרשון חן	כ"ז טבת	ג'רלא
רעא	דיוק הל' — עסק בתורה		כ"ז טבת	ג'רלב
רעג	יניקת הפושעים ומורדים	מ"ה יצחק דובאוו	כ"ז טבת	ג'רלג
רעד	ארגון אגוני'ח	מרת רבקה שרפשטיין	כ"ז טבת	ג'רלד
ערה	רב הוא מרא דאתרא כפשוטו	מוהרד"א חייט	כ"ז טבת	ג'רלה
רעו	אצל כ"א באר מ"ח וצריך לגלותו		כ"ז טבת	ג'רלו
רעז	הערה לס' שלוחי אי	מר משה יערי	כ"ט טבת	ג'רלז
רעח	הערות לס' דברי חפץ	מ"ה דב רוזנטל	כ"ט טבת	ג'רלח
רפ	לשכת חשאיין. מעשר — יותר מ-10%		כ"ט טבת	ג'רלט
רפא	גודל זכות להוציא יקר מזולל		כ"ט טבת	ג'רמ
רפא	הוראות בעבודתם	צא"ח תל אביב	כ"ט טבת	ג'רמא
רפג	ארגון אגוני'ח בירושלים	מוהרע"ז סלונים	כ"ט טבת	ג'רמב
	השתתפותן בעבודת חב"ד. התוועדות	אגוני'ח	ר"ח שבט	ג'רמג
רפד	בקשר ליריד שבט			
רפו	לא לדחות הנשואים. אתעזלית		א' שבט	ג'רמד
רפז	ר"ה לחסידות. אדה"ז — אבינו הראשון		ב' שבט	ג'רמה
רפח	היתר עיסקא	מ"ה יוסף בורג	ב' שבט	ג'רמו
רפח	מלחמת היצר		ב' שבט	ג'רמז
רפט	עצה לפחד הלב		ב' שבט	ג'רמח

רצ	סידור רבני חב"ד באה"ק	הנהלת אגודה באה"ק	ג' שבת	ג'רמט
רצא	ברכת כוח"ט ב"ט כסלו		ד' שבת	ג'רנ
רצב	הצעות לעבודת כרם חב"ד צ"ל באתדל"ת		ד' שבת	ג'רנא
רצג	חנוך ילד שמעדיף המשחק על הלימוד		ד' שבת	ג'רנב
	זמן ק"ש לדעת אדה"ז והצ"צ. לימוד	מוהר"מ ובר	ד' שבת	ג'רנג
רצד	הנגלה ודאיח			
	יסוד בכנ"ס חב"ד בירושלים. ברכו אחר	מ"ה שמעון יעקובוביץ	ד' שבת	ג'רנד
רצה	שחרית. כ"ו שעות בשבת ויוהכ"פ			
רצו	יסוד ביה"ס חדש במינכן	מוהרש"א סניעג	ח' שבת	ג'רנה
רצז	הלשון גשמי ברכה	מוהר"ה אזימוב	ח' שבת	ג'רנו
רצח	התחלת הלימוד בלימודי קדש	מוהר"ש' סרברנסקי	ח' שבת	ג'רנז
רצט	סיום הש"ס	מוהר"מ שולמן	ט' שבת	ג'רנח
ש	לימוד פרשת השבוע בתורא ולקו"ת	מוהר"ז דבורץ	ט' שבת	ג'רנט
שא	אמירת קדיש בתפלה ואחר תהלים	מוהרש"ז דוכמן	ט' שבת	ג'רס
שב	לא לעקור משכנם אחר המאורע	תושבי כפ"ח	י"ד שבת	ג'רסא
שה	אחר מזה"ד מתעוררת מזה"ר	תושבי כפ"ח	י"ד שבת	ג'רסב
שו	לימוד הל' הצריכות	מ"ה מרדכי דובינסקי	י"א שבת	ג'רסג
שח	צער חסידים. צדקה יותר ממעשר		י"א שבת	ג'רסד
שט	בחה"פ להיות עם ב"ב. כניסה לבית חדש		י"א שבת	ג'רסה
שי	השפעה על הסביבה. פאה נכרית וזקן		י"ד שבת	ג'רסו
שיא	חובת העבודה בכרם חב"ד		י"ד שבת	ג'רסז
שיב	כל חסד צריך לעורר להוספה בתומ"צ		י"ד שבת	ג'רסזי
שיג	חנוך על טהרת הקדש. ספריה. שידוך		י"ד שבת	ג'רסח
שיד	נאומיו באספת הרבנים	מוהר"ז פויזנר	י"ד שבת	ג'רסט
שיד	בקשת ברכה ביום ההילולא		י"ד שבת	ג'ער
שטו	מוכרין ס"ת לבניית מקוה		י"ד שבת	ג'ערא
שטז	דרך טלולה — ההשפעה על הסביבה		י"ד שבת	ג'ערב
שטז	מצוה מיוחדת שדרכה עולות שאר		ט"ו שבת	ג'ערעג
שיז	המצוות			
שיח	ס"ת של ירושה	מוהרש"א שפירא	ט"ו שבת	ג'עדר
שיט	סיבת חלישות היד בשחיטה		ט"ו שבת	ג'ערה
שכא	חלוקת הש"ס — כאילו כ"א למד כולה	מוהר"ח' הלפרין	ט"ו שבת	ג'רעו
שכא	עבודת חקלאות בכפר חב"ד		ט"ו שבת	ג'רעז
שכב	בענין הנ"ל		ט"ו שבת	ג'רעח
שכג	רמז ליריד שבת — שבת העשירי גו'	מוהר"מ גרינגלאס	ט"ז שבת	ג'רעט
שכג	ההנהגה בעת ההתוועדות		ט"ז שבת	ג'רפ
שכד	תיקון ח"ג		י"ז שבת	ג'רפא
שכה	ואהבת לרעך כלי לואהבת את היא		י"ח שבת	ג'רפב
שכה	השתדלות ההשפעה על הבן מתוך בטחון		י"ח שבת	ג'רפג
שכו	שמירת הבריאות		י"ח שבת	ג'רפד
שכז	סידור התוועדויות		י"ט שבת	ג'רפה
שכז	דער שטיקל ברויט כו' דיינער ווי מיינער	גמ"ח שומרי שבת	כ"א שבת	ג'רפו

ג'רפז	כ"א שבט	מס'נ ומסירת הרצון. הקריאה והקדושה.	שכט
ג'רפח	כ"א שבט	פנ"י וחי' בלימוד החסידות	שלג
ג'רפט	כ"א שבט	לכ"א אות בתורה ועניניו נמשכים ע"י התורה	שלד
ג'רצ	כ"א שבט	בענין נזקקים לתובע	שלא
ג'רצא	כ"א שבט	פעולה קטנה יכולה לפעול על כל הקבוץ	שלב
ג'רצב	כ"א שבט	רמזי שם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע	שלג
ג'רצג	כ"א שבט	עדיין לא אתחלתא דגאולה אבל עומד	שלא
ג'רצד	כ"א שבט	אחר כתלינו	שלה
ג'רצה	כ"ב שבט	ענינים שונים בהלכה	שלז
ג'רצו	כ"ב שבט	חובת ההשפעה על הסביבה	שלח
ג'רצז	כ"ג שבט	תרופה למתח עצבים — היסח הדעת	שלט
ג'רצח	כ"ג שבט	בבר"מ — לתת התחלת שכר לימוד	שמ
ג'רצט	כ"ג שבט	התורה נקנית ביגיעה דוקא	שמא
ג'ש	כ"ד שבט	חגיגת י"ט כסלו. פיתוח הכפר	שמב
ג'שא	כ"ה שבט	מסיבות שבת	שמג
ג'שב	כ"ה שבט	פתגם הצ"צ שהוא כמו עושה כובעים כ"י	שמה
ג'שג	כ"ה שבט	זכות ההתיישבות בכפר חב"ד	שמו
ג'שד	כ"ה שבט	לא לחשוב על אופן הפרנסה בגיל צעיר	שמז
ג'שה	כ"ה שבט	שאלת מדוע דרך רשעים צלחה	שמח
ג'שו	כ"ו שבט	יובל השלשים לכהונתו	שמט
ג'שז	כ"ו שבט	גם משפטים מיוסדים על מ"ת	שג
ג'שח	כ"ו שבט	מ"ש שבינוני לא עבר כ"י ולא יעבור	שנ
ג'שט	כ"ו שבט	עריכת סדר לדוגמה	שנ
ג'שי	כ"ח שבט	יוצאים לחו"ל ללמוד תורה	שנא
ג'שיא	כ"ח שבט	להמשיך הלימוד בישיבה ולא לדאוג לפרנסה	שנב
ג'שיב	כ"ח שבט	חובת ההתעסקות גם בענינים אפורים	שנג
ג'שיג	כ"ט שבט	הנשמה — חלק אלוהי ממעל ממש.	שנד
ג'שיד	כ"ט שבט	נטי. חת"ת	שנו
ג'שטו	אדר"ח אדר	שידוכים — כמחזור אחר אבדתו	שנז
ג'שטז	אדר"ח אדר	ההשפעה על הסביבה. ה' הצריכות	שנז
ג'שזו	אדר"ח אדר	מקוה. אחד ה"י אברהם כ"י	שנז
ג'שיז	אדר"ח אדר	אריכות התפלה בש"ק	שנז
ג'שיח	אדר"ח אדר	כל העכבה לטובה. שמחה	שנז
ג'שיט	אדר"ח אדר	אופן ההשפעה על החולה ברוחניות	שנח
ג'שכ	אדר"ח אדר	משפחת פרומקין. פרקליט — ע"י הכשרת המוחין	שנט
		סתירות המדע. ברכה להבחרו לרב ראשי	שסא
		ביום ההילולא עולה הנשמה והשייכים	שסב
		אלי	

שג	משלחת הסתדרות הרבנים באה"ק	הנהלת אגודת באה"ק	א' אדר	ג'שכא
שסד	יגעת ומצאתי — שלא לפ"ע היגיעה	מוהרי"ז סגל	א' אדר	ג'שכב
שסה	זקן — אי"א שיהי' מניעה לפרנסה		א' אדר	ג'שכג
שסה	לימוד החסידות		ב' אדר	ג'שכד
שסו	לא להתרשם כשאיה ענין נמשך		ב' אדר	ג'שכה
שסו	טהרת המשפחה ושלוש בית		ב' אדר	ג'שכו
שסז	הסיפור על אדמו"ר מוהר"ש נ"ע	מוהרי"י פריקוביץ	ג' אדר	ג'שכז
שסז	ניצול כשרונות התל' להשפעה על הזולת		ג' אדר	ג'שכח
שסח	עבודתו בשיבת אהליי במלבורן	מו"ה חיים סרברנסקי	ג' אדר	ג'שכט
שסט	כנ"ל	האברך אהרן סרברנסקי	ג' אדר	ג'של
שסט	התוועדות. מנהגי אבלות. קיום מצוות		ו' אדר	ג'שלא
שסט	עונה			
שע	ספרו על הל' אבלות. מהל' אבלות לאו"ח	מוהר"ח' דנברוג	ז' אדר	ג'שלב
שעא	התפתחות הישיבה במלבורן	מוהרי"ש' סרברנסקי	ח' אדר	ג'שג
	המגילה מלמדת — הצלת העם ע"י חנוך	מוהר"ח' קרעמער	ט' אדר	ג'שלד
שעב	הבנים. ט' אדר			
שעד	כנ"ל	משתתפי יובל ה-50	ט' אדר	ג'שלה
שעו	בריאות ע"י היסח הדעת מדאגות		ט' אדר	ג'שלו
שעו	בר מצוה בחודש אייר, בדרך המיצוע		י"ד אדר	ג'שלז
שעז	ארי שטרף ואכל — כשינוי	מו"ה נחמ"י מאלין	י"ב אדר	ג'שלח
שעח	הנחת תפילין של חבריו		י"ב אדר	ג'שלט
שעח	הרחקה מנסיון	מוהר"ד העכט	י"ג אדר	ג'שמ
שעט	חת"ת		י"ג אדר	ג'שמא
שפ	חנוך הבנות		י"ג אדר	ג'שמב
	מתי קץ הפלאות? לכשיפוצו המעיינות		ט"ז אדר	ג'שמג
שפא	חוצה			
שפב	התעסקות בחקירות מדעיות		ט"ז אדר	ג'שדמ
שפג	חיי אדמו"ר צריכים לשמש דוגמה	לאהליי באה"ק	ט"ז אדר	ג'שמה
שפד	בימינו הישיבה — יסוד היהדות	חגיגת תר"ת מונטריאל	ט"ז אדר	ג'שמו
שפה	בנין עדי עד — היסוד תומ"צ		ט"ז אדר	ג'שמז
שפו	י"ט ששי"ג — לבן איי שיצא לחו"ל	מוהרפ"א ריכר	ט"ז אדר	ג'שמח
שפז	תניא — תשכ"כ של חסידות. צוואת אביו	מוהרי"ג ניב	ט"ז אדר	ג'שמט
שפח	קו התפלה אינו סתירה לקו התורה		ט"ז אדר	ג'שנ
שפט	שמחה ממה שנמצא עם הקב"ה		י"ז אדר	ג'שנא
שצ	תמיכת בית רבקה	חגיגה שנתי. בית רבקה	ט"ז אדר	ג'שנב
שצא	תפקיד הנפשי להפיץ המעיינות		י"ז אדר	ג'שנג
שצב	מלחמת היצר		י"ז אדר	ג'שנד
שצג	ספרי שמות הספרדים	מו"ה שלמה מטוסוב	י"ז אדר	ג'שנה
שצג	חגירת אבנט לפני הנשואים		י"ח אדר	ג'שנו
שצד	ההנהגה בעת ההתוועדות		י"ט אדר	ג'שנז
שצה	הרחבת הרשת, הפצת הספרים	מוהר"ח' ווילימובסקי	י"ט אדר	ג'שנח
שצה	זקן סגולה לפרנסה		י"ט אדר	ג'שנט

שצו	כשמרגיש כבדות באמצע התפלה צריך לנוח	יט אדר	ג'שס
שצו	פרסום שיחות בעתונים	כ' אדר	ג'שסא
שצח	לימוד החסידות בבוקר ובערב למיגרס ולעיונא	כ' אדר	ג'שסב
שצח	בקר חולים לדעת בה'ג מה'ת	כ' אדר	ג'שסג
שצט	גאולה רוחנית	כ' אדר	ג'שסד
ת	הדפסת הנכתב ע'י התל'	מ'ה דוד חנוין	ג'שסה
תא	תוכנית הפצת ספרים	מוהראדיא פרידמן	ג'שסו
תב	ירושלמי עם ביאור קצר	מוהרמ'י גוטמן	ג'שסז
תג	גדה'ו — גומל דלים שמו של הקב"ה	מוהרשיי זוין	ג'שסח
תג	כריאות בגשמיות וכרוחניות	כ"ו אדר	ג'שסט
תד	גירסא בתניא. אין להפסיק בין פרשת פרה להחודש	מוהרא"א יאלעס	ג'שע
תה	אלף שנים מתחלק רק לעשר או י"ב	מ'ה משה ימיני	ג'שעא
תו	איחור הסעודה במקום תענית	כ"ז אדר	ג'שעב
תז	המשך לימוד התל' בישיבה	כ"ז אדר	ג'שעג
תח	כניסה לבית חדש לפני חה"פ	כ"ז אדר	ג'שעד
תט	הדפסת רשימת המאסר	מ'ה שלמה מטוסוב	ג'שעה
תי	סידור ערב פורים	מ'ה מרדכי סגל	ג'שעו
תיא	מעלת ההתוועדות	כ"ט אדר	ג'שעז
תיב	מעט אור דוחה הרבה חושך	כ"ט אדר	ג'שעח
תיג	המטפס בהר אינו יכול להפסיק	כ"ט אדר	ג'שעט
תיד	פיתוח כפר חב"ד	מר משה קול	ג'שפ

אגרות קודש

אדמו"ר שליט"א

— כרך עשירי —

ב'תתקס"ה

ב"ה, ד' תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר אברהם שי'
המכונה ד"ר גולדברג

שלום וברכה!

לאחרי שלא שמעתי ממנו זה זמן רב נעם לי לקבל מכתבו מייט אלול
ואח"כ גם פ"ש ממנו עיי' הרה"ג וכו' מוהרבי"א שי' גאראדעצקי, ושמחתי
לקרות במכתבו אשר בקרוב יו"ל ספרו מסי' אהלות עם פירושים והערות.
ובטח כוונתו להכת"י שהראה לי כשהי' כאן לפני שנתים.

מ"ש אודות חילוף הספרים שדבר בזה עם הרב גאראדעצקי שי', הנה
הספרי' שלי מקבלת ספרים ממחברים וממוסדות כיון שלרגלי עבודת
המוסדות חב"ד אשר כאן וכן עבודתי אני משמשת ספרי' זו לתועלת הרבים.
ובמילא רבים מעוניינים שימצא בה הספרים וחוברות שמו"ל. ובפרטיות
יכתוב לו הרב גאראדעצקי שי', ותודה מראש אם יעשה את התלוי בו שיבוא
הדבר לפועל.

ב'תתקס"ה

רוב האגרות הן מהעתק המזכירות או מצילום האגרת. לא נסמן בהערות אלא אם מקורה
אחר, או שנדפסה כבר.
חילוף הספרים: ספרי קה"ת תמורת ספרים הנשלחים לספריה. עוד ע"ד חילוף הספרים,
ובכללות ע"ד משלוח ספרים לספריה — ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תתכ"ו. ח"ז ב'עת. ב'ריג. ח"ה
א'רג. ובהנסמן בהערות שם. לקמן ב'תתקפ"ט. ג'כו. ג'עו. ג'קה. ג'שנה.

ובימים האלו דתחלת השנה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,
הנני לאחל לו ולב"ב שיחיו חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה,
ואשר ינצל את כשרונותיו והשפעתו במילואם להחדיר רוח החסידות
והדרכותי בהסביבה בה נמצא.

בברכה.

ב'תתקסו

ב"ה, ד' תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

ש"ב הווי"ח אי"א נו"נ בנש"ק מוה"ר שמואל אבא שי

שלום וברכה!

איש תודה ובשורה אנכי היום להודיע אשר הרה"ח אי"א נו"נ עוסק
בצ"צ מוה"ר בנימין אלי שי גאראדעצקי הביא את הספר תורה, כיומים לפני
ראש השנה, וביום ראש השנה עליתי בה לתורה למפטיר היום, ותנוח דעת
כבודו כמו שהניח את דעתי.

ויה"ר מהשי"ת לזכות את כל אחד מאתנו לגרום נחת רוח איש לרעהו
ולעשות את זה מתוך בריאות הנכונה ומתוך שמחה.

בתודה וברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

ב'תתקסו

מוה"ר שמואל אבא: שפירא. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תתצו, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ג'סד. ג'ערד.
את הספר תורה: של האחים הקרושים מדפיסי סלאוויטא. ראה לעיל שם. לקמן אגרת ג'סד.
ספר יחידי סגולה ע' 272=275.

אדמו"ר שליט"א

ב'תתקסז

ב"ה, ד' תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר פנחס טודרוס שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"א וכ"ב אלול עם המצורפים אליהם,
ולפלא שעכב את כתיבתו ונתעכבו ג"כ המכתבים בהילוכם, ואכפול תודתי על
הקמת המצבה וגם על הודעתו עד"ז.

ומה שכותב שהוקמה לאורך הגוף לא לצד הראש, הנה אם ישנם שם
מצבות באופן כזה יש להניח כמו שהוא אבל באם לאו הרי אין לשנות מהנהוג
בבית חיים זה ואם אי אפשר אחרת יש לעשות מצבה אחרת ולהקימה כמו
שאר המצבות, אבל מניח את דעתי שכותב שהרבה מצבות מונחות באופן כזה
בצפת . . .

בברכת חתימה וגמח"ט.

ב'תתקסח

ב"ה, ו' תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

אני"ש והתמימים דכפר חב"ד אשר בארצנו הקדושה
תבנה ותכונן ע"י משיח צדקנו
די עליהם יחיו

שלום וברכה!

הגיעתני השמועה — אף כי בלתי ברורה כדי צרכה — אשר חלק חשוב

ב'תתקסז

מוה"ר פנחס טודרוס: אלטהויז. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ה א'תצח.
המצבה: של ה"ר ישראל ארי' ליב שניאורסאהן, אחיו של — יבדלח"ט — כ"ק אדמו"ר
שליט"א.

ב'תתקסח

גרפסה בלקו"ש חט"ז ע' 523, והושלמה ע"פ העחק המזכירות.
לתוכנה ראה גם לקמן אגרת ג'כג.

מאנ"ש והתמימים נוהגים בשבת מברכים לסעוד שלא בביתם, וכנראה שהכוונה היא לא לסעודה שלישית אלא לסעודה השניי, זאת אומרת אשר בביאתם להתפלה לבית הכנסת הנה חוזרים הם לביתם לפנות ערב או גם לאחר תפלת ערבית.

והנה אינני יודע אם גם בשנים שעברו היתה דעת חכמים נוחה מהנהגה כמו זו, וכמו שמחד גיסא לחמו נגד הנחות העולם און בעלי בתיס"שע הנהגות, הרי לאידך גיסא לא רצו גם בהנהגה בקצה השני בתור הנהגה קבועה, אף כי לפעמים מוכרח הדבר ארויס פון די כלים כי בלא"ה הרי עלול האור להתעמם יותר ויותר, ומזמן לזמן צריך להחיותו (אפפרישען) אבל ההנהגה דבכל מאדך מסירת נפש בפועל וכו' צריכה לבוא מזמן לזמן, ואין זה ענין דהנהגה תמידית וכמבואר בכ"מ בדא"ח.

וה"ה בנוגע לפרט הנ"ל, אשר אם לדעתי ישמעו – יסדרו ההתועדות בשבת מברכין באופן כזה שיבוא האור מהתועדות זו גם בביתם של כל או"א מהמתועדים, והתחלת ההבאה תהי' דוקא ביום השבת עצמו. ובודאי אפילו בשבת דימי החורף יש לחלק ההתועדות או לסדרה באופן כזה – שיוכלו לסעוד סעודת שבת בביתם, ולספר גם בבית ע"ד ענין שבת מברכין בכלל, וע"ד שבת מברכים מיוחד זה בפרט.

ותקוטי שזה יעורר גם את הנשים והבנות לסדר מצדן התועדות בשבת מברכין, או במוצאי השבת.

נוסף על ברכתי לכאו"א בפרט ברכת כתיבה וחתימה טובה, הנני בזה להביע ג"כ ברכת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה.

בברכה.

ב'תתקסט

ב"ה, ו' תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' עוסק בצ"צ
מוה"ר אברהם מרדכי שמואל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג אלול והפ"י המוסגר בו, בו כותב שלומד הוא
קמ"ץ אל"ף א. היינו הנקוד והאותיות בנפרד כהוראת נשיאינו הק' אשר
השתדלו בזה בחרף נפשם, ושואל איך להתנהג בלימוד ההברה כיון שכתתו
היא מילדי התימנים.

הרי כיון שאחינו הספרדים הורגלו בהברה זו כמה דורות דור אחר דור,
אין צריך לשנות מנהגם בזה שמנהג אבותיהם בידיהם, ובדאי חזרת דא"ח
בהברה הספרדית שאוחזין בה מפני שקבלוה מאבות ואבות אבותיהם, בני
מס"ע על שמו ית' תגרום נח"ר למעלה ותפעול פעולתה למטה.

נהניתי ממה שכותב שלוקח חלק בשיעורי הלימוד הן בנגלה והן בדא"ח,
ובדאי לשנה הבע"ל יוסיף בזה וכבר ידוע פסק רז"ל כל המוסיף מוסיפין לו.

בברכת חתימה וגמח"ט.

ב'תתקסט

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 410 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר אברהם מרדכי שמואל שי: לידר, ירושלים.
הנקוד והאותיות בנפרד: ראה בזה לעיל ח"ח אגרת ב"שכה, וכהנסמן בהערות שם.

ב'תתקע

ב"ה, ו' תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלוש רב!

געפינענדיג זיך יעצט אין די טעג פון עשרת ימי תשובה, וואס אויף די
טעג זאגט דער נביא, דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב — נאך מער ווי
א גאנץ יאהר, איז, אלס צוגאב צו מיין בריף פון אמאל, וויל איך צוגעבען די
ווייטערדיקע שורות:

בעזרת השם יתברך זיינען לעצטענס אנגענומען געווארען באשטימטע
אויפפירונגען און הנהגות צווישען אנ"ש, און פרויען פון אנ"ש בפרט, וואס
ביז איצטער, צוליב פערשידענע סיבות, האבען דאס ניט אלע אנגעהאלטען.

אזוי ווי יעדע זאך וואס איז ניי אין דעם ארט, איז דאס גרינג צו
צושטערען ח"ו, און דעריבער איז אויסערגעוויינליך גרויס דער זכות פון
יעדען איינעם וועלכער טראגט צו זיין טייל צו שטארקען דאס. פון דער
אנדער זייט — איז דאס גרינגער דורכפירן מיט זיך אליין — אויב אפילו ביז
יעצט האט מען דאס ניט אפגעשאצט לויט דער אמת'ער וויכטיקייט —
נעמענדיק אין בעטראכט, אז דאס איז ניט א פריוואטע אנגעלעגנהייט נאר עס
האט א השפעה, אין א געוויסער מאס, אויף דעם גאנצען קרייז.

דעריבער, ניט אריינגייענדיק אין די סיבות וואס האבען ביז יעצט
אפגעהאלטען די איינפירונג פון בעשטימטע ענינים אין די הייזער פון אנ"ש,
אין לבושים און אין חינוך הבנים, וויל איך נאך אמאל אויפמערקזאם מאכען
אייך, אז פון היינט אן און ווייטער, האבן אלע, אן אויסנאם, געדארפט
פאראייניגען זיך מיט די פרויען פון אנ"ש, וועלכע טראגען שייטלעך, גיבען די
קינדער א אמת חסידישן חינוך, און פירן א אמת חסידיש הויז בכל הפרטים.
און השי"ת זאל אייך העלפן — אז איר זאלט זעהען דעם אמת, אז עס איז
ניט אזא שווערע זאך, און עס איז ניט א זאך וואס מען דארף זיך מיט דעם
שעמען ח"ו. אין געגען טייל — איר זאלט זיין שטאלץ מיט דעם, וואס מי

ב'תתקע

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 349, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
האגרת נשלחה לכמה נשים וארגוני נשים.
מיין בריף פון אמאל: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תתסט ובכ"מ.
שייטלעך: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תרלז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'נג. ג'קנא. ג'קעא.
ג'רסו.

האט די שטארקייט ניט צו שעמען זיך, מיט דעם וואס גייענדיק אין גאס וועלען חבר'טעס און פריינדיגעס דערקענען אז דא גייט א אידישע פרוי וועלכע האלט זיך אין דת משה וישראל, און אויף אזויפיל – אז זי וויל דאס ניט אויסבאהאלטען, און זייט שטאלץ, וואס אייערע קינדער ווייסען, אז זיי זיינען אנדערש מכל הגוים, און זיי האבען באקומען די תורה, תורת חיים, און לערנען זי אלס איינציקער יסוד פון זייער חינוך.

וואס נאר נאך דעם לייגען דעם יסוד פון א בנין און באפעסטיגען עס א באשטימטע צייט, אן קיינע בלבולים און שטערונגען פון אנדערע למודים, קען מען טראכטן וועגן ווייטערדיקען חינוך.

און דער זכות פון אננעמען א פעסטען באשלוס אין דעם – מיטן גאנצן הארצען און מיט פרייד, און גלייך אנהייבען פארווירקליכען דאס אין לעבן, זאל בריינגען און וועט בריינגען א חתימה און א גמר חתימה טובה – ביום הקדוש, הושענא רבא און שמיני עצרת, הבע"ל – אייך און אלע אייערע בני בית שיחיו.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה, המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל בקרוב.

ב'תתקעא

בי"ה, ו' תשרי, תשס"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם הפ"י המוסגר בו, בו כותב שאין לו טעם בעמלו בהתלמידים שבהמוסד בו עובד כי איננו רואה תועלת ופעולה עליהם.

והנה בענינים כמו אלו הרי ידוע מרז"ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך ובפרט ע"פ המבואר בתניא פרק כ"ה, שיחוד זה (הנעשה ע"י פעולה טובה) למעלה הוא נצחי לעולם ועד, מובן שאין כוונתי שישתפק בזה ח"ו כי צריך להביט על עצמו כבא כח נשיאינו הק' בהמוסד בו נמצא להוציא יקר מזולל אף כי אין אתנו יודע אם יהי' זה במילואו או רק הכנה או עוד פחות מזה, וכיון שנתנו לו שליחות זו בזמן זה ובמקום זה בודאי ניתנו לו הכחות למלאות השליחות אף אם אולי תתמהמה הראי' בעיני בשר סוף הדבר לבוא ...

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

ב'תתקעב

ב"ה, י"א תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב יוחכ"פ – ובטח קבל מכתבי בברכת השנה –
הנה ידוע פתגם נשיאינו הק' טובה פעולה אחת מאלף אנחות, ובמילא יביא
בפועל ממש הגדלה בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות והידור בקיום
המצות, ואם פעולה אחת טובה וכנ"ל הרי עאכו"כ כמה פעולות, ומובן אשר
כדי להחיות (אפפרישען) את כל הנ"ל מוכרח שיהי נוכח מזמן לזמן
בהתועדות (פארבריינגען) חסידותי והשי"ת יצליחו.

בברכה.

נ.ב.

מ"ש אודות הפירוש דבני מרון, יעיין ר"ה דף יח, ע"א ובפירוש רש"י
שם.

מזכיר במכתבו שיש לו משרה גם בעיר אלבאני ומהנכון שיתקשר שם
עם השו"ב מוה"ר איסר שי' בריקמאן.

ב'תתקעג

ב"ה, י"א תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' וילך בו כותב הסיבות שמפניהן לא יכלו לסדר
החתונה בחדש אלול, הנה לאחר כל ההסברה, טפלות הן לגבי ענינים עיקריים
שבסיבתם לא הי' כדאי להמשיך הזמן, ומובן שאין כוונתי לצעוק על העבר

ב'תתקעג

להמשיך הזמן: ראה גם לעיל ח"ד אגרת א'פד. ח"ה אגרות א'רסח. א'תפכ. לקמן ג'צב. ג'רמד.

אלא לזרזו עכ"פ בהנוגע להבא שעכ"פ יסדרוה בחדש כסלו חדש הגאולה הבע"ל, ויה"ר שתה"י בשעה טובה ומוצלחת.

מ"ש אם תה"י הנהגתו עם המיול"ח כמים הפנים או כ' הנה מובן שהנהגתו צ"ל כמים הפנים לפניו אבל כפי אמיתות הפירוש בזה היינו מה שבפנימיות ובאמת שבלי ספק טוב הוא גם המיול"ח וזוגתו תח"י אלא שצריך להוציאם מן ההעלם אל הגילוי, ואחת העצות לזה היא שיתיחס אליהם באהבת ישראל בכלל, ובתוספת הבאה מצד היחס המשפחתי בעתיד הקרוב אשר חתנו כבנו, והאריכות בדבר הפשוט אך למותר.

מ"ש בענין לימוד החסידות שמצא בזה עכובים מאין רב מתאים בזה וכ', הנה גם בזה פשוט הדבר שאין זה אלא מפיתוי היצה"ר שאומן הוא במלאכתו כביטוי רז"ל ובמילא מסית את כל אחד באותיות המתאימות לאיש פרטי זה, ובמילא גם המלך זקן וכסיל מבין שבאם יבוא אליו ויאמר לו אל תלמוד חסידות כי זה מביא לאהבת ד' ויראתו (ראה רמב"ם הל' יסודי התורה ריש פרק ד') ומכניס חיות גם בלימוד הנגלה וקיום המצות ועי"ז תתקשר באילנא דחיי כמבואר בזהר ח"ג דף קכ"ד ע"ב, הרי בטח שאז לא הי' שומע להסתתרו ופיתויו כלל וכלל ואדרבה הי' מוסיף אומץ בהשתדלות. ולכן בא הנ"ל בטענות מקצה השני אלו שכותב במכתבו.

וכבר כתבתי לכמה מהשואלים בסגנון דא, שכמו שבקבלת התורה הכללית היתה רק ע"י הקדמת נעשה לנשמע, שאז תומת ישרים תנחם ובא"ל כ' (כדאיתא בשבת פ"ח ע"ב) הרי כן הוא גם בלימוד פנימיות התורה ועוד יותר וכמובא בקונטרס לימוד החסידות מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

וכימים האלו ערב חג שמחתנו בלשון רבים, הנה יה"ר שתומשך השמחה אצלו ואצל ב"ג שיחיו, ע"פ הכלל דשמחה פורץ גדר, יתמעטו ההעלמות וההסתרים בעניניהם ומתוך הרחבת הדעת ושמחה יבנו בית בישראל בית יהודי חסידותי.

בברכה הממכה לבשו"ט.

וכבר כתבתי: ראה לעיל ח"ט אגרות כ'תרכה. כ'תרפד. כ'תתנד. כ'תתפז. כ'תתקכו. ובכ"מ.

ב'תתקעד

בי"ה, י"ג תשרי, תשס"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה ימים אחדים שקבלתי מכתבו בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חיי ואת אשר עבר עליו ואשר עתה נמצא הוא ב . . . זה איזה שנים. כן מוסיף שבמשך ימי נדודיו נפגש עם אנ"ש וקנא בהם אשר בכל מקום בואם מתנהגים הם בהנהגתם וכאילו הם בד' אמות של עצמם.

ויש להעיר בזה שתי נקודות:

א) בכל דבר יש להביא סיוע בעבודת השי"ת והי"ה במדת הקנאה אשר אף שבכלל היא מדה מגונה בכ"ז קנאה דקדושה קנאת סופרים תרבה חכמה, ובאם לאו הי"ז נשאר דבר מגונה, ולכן תקותי שגם אצלו הרגש, זהו להרבות בחיזוק עצמו בעניני תורה ומצוות ודוקא בהידור.

ב) מ"ש שאנ"ש הולכים בדרכם הקבוע להם, הרי יחד עם זה פועלים הם בהתאם להוראות נשיאנו הק' להשפיע על הסביבה לקרבה ליהדות לתורה ולמצוות, כי בכל הזמנים ובפרט בזמננו זה, אפשר רק אחת משתי פנים, להיות משפיע או מושפע. ואף שהבא למקום חדש אפשר לו למצוא כמה טענות בקושי עבודה זו כו' הרי מכל התירוצים לא תבוא עבודה בפועל וכיון שכל ישראל מאמינים בני מאמינים בהשגחה פרטית ובמילא יודעים הם אשר מה' מצעדי גבר כוננו וההשגחה פרטית הביאתם למקום פלוני בזמן פלוני בודאי שליחותו של מקום הוא להאיר הסביבה, להאיר בנר מצוה ותורה אור, וכיון שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו במילא הרי ניתנו לו ג"כ הכחות על זה ואין הדבר תלוי אלא ברצונו.

וככל הדברים האלה הוא בנוגע אליו שמוכרח הדבר שישקיע את עצמו (אריינווארפן ז"ל) בעבודת החזקת היהדות בענינים של **פועל** בסביבתו כי אולי כל מה שעבר עליו עד עתה הוא רק הכנה לתכלית זה, והרי ידוע פסק רז"ל כשפותחים חודה של מחט פותח הקב"ה כפתחו של אולם. ויהי רצון

ב'תתקעד

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 448 וחלקה בחי"ט ע' 577 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

שפעולותיו אלו ימשיכו תוספת ברכה והצלחה בהשדוך שלו שיבנו בית בישראל בבית יהודי אמיתי.

בברכה לחג שמחתינו לשון רבים ומובא בספרים שזהו ישמח ישראל בעושי וישמח ה' במעשיו שמתאחדים ע"י אורייתא וכמאמר הזהר חלק ג' דף ע"ג עמוד א' תלת דרגין אינון ישראל אורייתא וקוב"ה עי"ש.

ב'תתקעה

[י"ג תשרי תשט"ו]

במענה על מכתבו, אודות ספר התכונה להר"ח ויטאל, נמצא בהספרי, ויוכל להתדבר עם הרב . . . ש"י לעיין בו כבקשתו.

וזאת למודעי, אשר לעי"ע לא מצאתיו מוזכר בספרי חסידות. וכן כיון שבטופס שלי חסר השער הרי אינני יודע ג"כ מי הו"ל והפרטים בזה.

ב) ומה שהעיר בספק אם תפיסת יד קטן עושה בע"ז, ומגביל סוג הראיות בזה, שיהי' דוקא באותו ענין לא מענין אחר (ופלא על הגבלה זו שאינה מצוי' בשקו"ט דד"ת).

הנה אין הזמן גרמא לחפש בספרים, ובכ"ז יש להביא כמה נמוקים שאין חילוק בתפיסת יד אדם בין יד קטן לגדול. והם א) ע"פ דרישתו — הני"ל בעניני ע"ז — הנה בכ"מ (ע"ז מו, א ועוד) הובאו יחד שני הענינים דמחובר ובע"ח, שאינם נאסרים כ"א ע"י תי"א, ומובאת הדוגמא שחיטה בבהמה ותפיסת יד אדם במחובר, וכמו שבשחיטה פשוט הדבר דגם שחיטת קטן מכשרת הבהמה לאיסור ע"ז. ואפילו של מיעוט סימנים, כיון שזהו חלק משחיטתו המכשרת לאכילה. ה"ה למחובר. ב) כנ"ל — הענין דמחובר הוא שהוא כבריתו, שלכן יש מ"ד דאבני הר — שנדלדלו אפילו בכחות הטבע ג"כ נאסרים, כיון שנשתנו מתחלת בריאתם, ולית לן לאפושי פלוגתא ולומר דבר פלוגתי אינו מחשיב אפי' מעשה קטן. ג) פשטות וישרות הסוגיא מוכיחא, דתפיסת יד אדם הוא ענין של מעשה, ולא של כוונה, והרי קטן יש לו יד

ב'תתקעה

נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 252.

ומעשה אלימתא אפי' יותר מכח כחו של גדול (חולין ט"ז ע"א וראה צפנת
פענח להגאון מרגצוב הלכות שחיטה פרק ב הלכה יא).

בברכת החג.

נ.ב.

לחדודי בעלמא רציתי להביא רא"י דתפיסת יד אדם – קטן מועלת,
כיון ד"אדם" כולל קטן. וכמובא כמה ראיות בזה בבית האוצר למהר"י ענגיל
א' כלל יא. שוב ראיתי דהדבר שנוי במחלוקת וכמובא בספרים שהובאו בשדי
חמד כללים א' ס"ק ע"ב. ודבריהם תמוהים . . .

ב'תתקעו

ב"ה, י"ג תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד אשר בתל אביב,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ג אלול, ומה שמסתפקים אודות כוונתי
בפעולות הנדרשות בהמקצוע דבתי כנסיות לאיזה סוג כוונתי, הנה כוונתי
היתה לכל הסוגים שמזכירים – כ"א בעינינו . . .

נהניתי מקטע דהמודיע והקול, בו נדפסו במרוכז מוסדות חב"ד, אף
שפלא שלא נזכרה ג"כ אגודת נשי ובנות חב"ד, שבאיזה אופן שתהי' עבודתן
הרי בודאי הדפסה עד"ז במכ"ע היתה מחייבת אותן ומביאה פעולה
לטובה . . .

המחכה לבשו"ט וחותר בברכת החג,

מ. שניאורסאהן

ב'תתקעו

כוונתי: לעיל ח"ט אגרת ב'תשלט.

ב'תתקעז

בי"ה, ד' חוהמ"ס, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ צמ"ס חו"ב וכו' מוה"ר
פנחס ש"י

שלום וברכה!

עפ"י טעות לא נצטרפו גליונות אלו למכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ואת כהדר"ג
ש"י הסליחה.

בברכת חג שמח,

מזכיר

נ.ב.

בהזדמנות זו אאשר בתי"ח תי"ח קבלת תשורתו הסי' מנחת סולת ח"א.
ולאות תודה ולחביבותא דמילתא ציינתי איזה הערות, אף כי אני אמרתי
בחפזי, כי אין הזמ"ג.

מצוה א.

סק"א בסופו: דנהרג שאני דצריך לבוא בגלגול כו'. — צ"ע, דאם ע"פ
נלה בש"ס, גם נהרג א"צ להתגלגל וכמרז"ל חגיגה (ה, א) והוי' חילופי'. ואם
ע"פ המקובלים — אין זה תלוי באופן המיתה, אלא באם מילא המוטל עליו
במשך ימי חייו או עדיין לא השלים, ועוד (ראה שער הגלגולים להאריז"ל
בתחלתו, שם הקדמה ח' ובכ"מ. תניא ספ"ט. אגח"ק רסכ"ט ועוד). — והא
דחגיגה, אשר עכצ"ל שלא השלימה המוטל עליו ובכ"ז נתנו השנים לאחר, י"ל
שהוא ע"פ הידוע (שער הגלגולים שם הקדמה ט"ו) אשר בכלל אין מדת הגלגול
נוהגת בנשים.

ב'תתקעז

קטע אחד נדפס בלקו"ש ח"י ע' 187, והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מוה"ר פנחס ש"י: הידשפרונג.

מנחת סולת: על ס' החינוך, מאת מוה"ר דוד צבי זעהמאן, בילגורייא תרצ"ד.

והוי' חילופי': שנותיה של מרים מגדלא דרדקי, שמתה בלא זמנה, נוספו לצורבא מרבנן
דמעביר במילי.

שם. לפמ"ש המקובלים כו' לפמ"ש המהרש"א וכו'. — לפענ"ד תמוה הקושיא שישנו הדין מפני'.

וידועה שו"ת הנו"ב (מהד"ק או"ח סל"ה) בכגון דא שאין תשובה מועלת לעונשין דב"ד של מטה. ולהעיר ג"כ מהצ"צ על מקואות פ"א מ"ו בסופה (קעב, א): שאין למדין כו'.

שם. סק"ב. בדעת הירושלמי ותוס' חד מקמאי דלכ"ע יוצא בבי זכרים. — עפ"ז מיושב בפשיטות דברי הזהר ח"ג קמח, א.

שם. סק"ג. לפלא שלא העיר והאיר משו"ע רבנו הזקן ה' ת"ת רפ"ג. עיי"ש.

שם. קלט, ד. פסקא והנה הרש"ש. להעיר מקידושין כא, ב בחי' הרשב"א שם. שו"ת בני ציון ח"א ועוד. — ומש"כ במכילתא — הנה, ע"פ הני"ל ברשב"א ועוד, לכאורה תמוה ל"ל קרא. ומבריק הפ"י בצפנת פענח להגאון מרגצוב בזה (ואין הסי' עתה תח"י) שמדויק הענין במכילתא: הגוים שהקיפו את אר"י וחללו ישראל את השבת — דלמה כל האריכות ומציאות בלתי מצוי בתכלית — אלא שדוקא ורק בזה צריך קרא, כיון שבטלה שבת לגמרי.

שם קמב, ד. סק"ה. כדעת התפ"י משמע בסי' לקוטי תורה להאריז"ל פי וירא ובש' המצות שלו ר"פ יתרו. וכן אשר הקטן שבבנים מחויב לכל הקודמים אליו.

בסופו קנז, ג. בענין אהבה לרשע — ראה תניא פלי"ב ובסי' שציין הצ"צ בהגהותיו (סי' קיצורים לתניא ע' לו).

שמדויק הענין במכילתא: ראה גם לעיל ח"ב אגרת קעו, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תתקעח

בי"ה, כ"ד תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

מחותי הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר גרשון שי

שלום וברכה!

... בנוגע להמאמר היכן גנוז בתורה, נרשם בשולי המכתב.

בברכת הצלחה לשנה חדשה בענינים הכללים ובעניני
הפרטים.

בדגל מחנה אפרים בראשית: וגנוז לצדיקים כו' ושמעתי מא"ז נ"ע
זל"ה היכן גנוז האור ההוא ואמר שהשי"י גנוז בתורה. וראה ג"כ אור המאיר
פי פקודי. ועדהנ"ל: זח"א רסד, א. זח"ב קמט, א. ז"ח רות פה, ב.

ב'תתקעט

בי"ה, כ"ד תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מה שכותב אודות המגבית שערך הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
וכו' מוה"ר בן ציון שי שם טוב שד"ר לטובת המוסדות חינוך אהלי יוסף
יצחק ליובאוויטש במאראקא העומדות תחת נשיאותי.

הנה נכון ואמת הדבר, ובודאי למותר להאריך בדבר הידוע ומפורסם
אשר הלחץ והדוחק שם גדול ביותר, ובמילא סובלים מזה עניני תורה ומצות
ג"כ ביותר, ובפרט בשדה החינוך על טהרת הקדש, ומאידך גיסא הרי מפני
רמת החיים שם שהיא נמוכה, הנה בסכומים קטנים לפי ערך מדינות אחרות

ב'תתקעח

מוה"ר גרשון: חן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תרפז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
גדלא.

להמאמר היכן גנוז בתורה: ראה לקו"ש ח"י ע' 10 הערה 22.

יש לפעול גדולות, ואף כי בעזה"י לומדים כבר במוסדות חינוך אהל"י יצחק ליובאוויטש במרוקו אלפים ואלפים תלמידים ותלמידות מבני ובנות ישראל, הרי כל סכום שמתוסף בהקופה מוסיף כמה וכמה מבני ובנות ישראל בכותלי הת"ת והישיבות הנ"ל, ואף שאין מתחשבים בהמצב בהקופה ולווים, הרי מובן שגם הלואות מוגבלות הם וד"ל. ומטובו למסור תודה וברכה לכל אלו שהשתתפו במגבית הנ"ל הן העושים והן המעשים אשר בודאי יקיים השי"ת הבטחתו עשר בשביל שתעשר ובמילא יוסיפו אומץ בזה להבא כהנה וכהנה.

בברכ"ט – המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ב'תתקפ

ב"ה, כ"ז תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר אברהם צבי שי

שלום וברכה!

הנני בזה להביע ת"ח על תשורתו ספרו שערי המצות שקבלתיו ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר שלום דובער שי ראסקין שו"ב, ויה"ר מהשי"ת אשר חילו יהי לאורייתא להגדיל תורה ולהאדירה ע"י סימנים סדורים וכו' אזנים לתורה אשר אם בדורות הראשונים כמלאכים גדלה המעלה בזה, וכ[ד]רז"ל בכמה מקומות הרי עאכו"כ בדורות האחרונים ואחרון האחרונים.

אקח לי הזדמנות זו להביע לו תודתי על הסיוע להשו"בים הפליטים לשו"בי אנ"ש. תודה על העבר ובקשה על להבא לסייע בידם בכל הענינים ככל יכולתו, ואף שבטח גם בלא"ה יעשה זה הנה אין מזרזין אלא למזרזין, ולא נצרכה אלא להעדפה.

בכבוד ובברכת הצלחה בכל הנ"ל.

ב'תתקפ

מוה"ר אברהם צבי: וויינשטיין, לונדון.

ב'תתקפא

ב"ה, כ"ז תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב שאיננו מרגיש חשק ורצון פנימי בלימודיו
כו'.

הנה כבר כתבתי בזה לכמה מחבריו והוספתי שכל אברכי התלמידים
בכלל זה שתורתנו הק' תורת חיים פסקה אשר יגעת ולא מצאת אל תאמין,
ובמילא בידם הדבר שישתדלו בזה ע"י התמדה ושקידה ובקביעות בנפש נוסף
על הקביעות בזמן בשמירת זמני וסדרי הלימוד ולעסוק בתורת ה' תורה
תמימה במסירה ונתינה אמיתית מבלי מחשבות חוץ, חשבונות וכיוצא בזה,
ואז מובטחים הם שיצליחו, אלא שצריך לטהר הכלי לקבלת התורה הוא
הגוף ובפרט המחשבות ודבורים.

ולכן צריך להזהר בטבילת עזרא ולהזהר במצות אהבת ישראל ביותר
וביותר ובמדות טובות בכלל ולעסוק בפנימיות התורה נשמתא דאורייתא
וחיותה אשר ע"י נתגלה החיות גם בנגלה דתורה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב
בכל הנ"ל, בין בהנוגע לעצמו והן בנוגע לחביריו, וההקדם בזה ישובח.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב'תתקפב

ב"ה, כ"ז תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שמעון ברוך שי שו"ב

שלום וברכה!

לאחרי הדומי הארוכה נעם לי לקבל מכתבו מערב הוש"ר . . . וברך
לקחתי ואשיבנו ממחרת שבת בראשית, בראשית השנה הבאה עלינו ועל כל
ישראל לטובה שתהי' שנה מבורכת ומוצלחת בכל אחד ואחת בעניניו ועניני
ב"ב שיחיו, וכיון שכל ישראל ערבים זב"ז, הרי נוסף על הפי' כפשוטו ערבים
מלשון ערבות, הרי ערב[ות] זו באה ע"י הענין השני שבמלת ערבים מלשון
עריבות ונעימות שע"ז מקבל כל אחד ברצון ערבות בעד חבירו, ובמילא ג"כ
הענין השלישי שבמלת ערבים מלשון מעורבים זע"ז אשר כולם יחד הם קומה
שלימה.

הרי מתאים לזה בודאי יוסיף ג"כ כת"ר כח ועוז בעסקנות צבורית
בכלל, ובעזר להחזקת המוסדות הקי' אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר
במרוקה בפרט, וגדול זכות השתדלותו בזה להיות צנור וכלי לברכות השי"ת
מעל.

בברכה.

ב'תתקפב

מוה"ר שמעון ברוך: אוחיון.
ערבים: ראה גם לעיל ח"ד אגרת תשפט ובכ"מ.

ב'תתקפג

ב"ה, כ"ז תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר שמואל שי

שלום וברכה!

נהניתי להודע מהרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יוחנן שי, גבאי
דבית הכנסת ליובאוויטש בליובאוויטש מאשר עבר לפני התיבה בימי רצון
ימים הנוראים דשנה זו, וכבר ידוע מרז"ל כבד את ה' מהונך אל תקרי מהונך
אלא מגרונך (רש"י משלי ג' ט') ובזהר ח"ב צ"ג ע"א מהונך, מחינך וחודה
דנגונא, ויה"ר שהתפללות בתוך תפלות שאר ישראל יפעלו על כל השנה כולה
הן בגשמיות והן ברוחניות.

כן נהניתי ממה שקיים כתוב הנ"ל כפשוטו מהונך ממונך ומסר הסכום
לקופת צדקה אשר ע"פ הוראתי נמסר ללשכת חשאים אחת המעלות הכי
נעלות בצדקה, והשי"ת יברכו ואת זוגתו שיחיו בהמצטרך להם בגשמיות
וברוחניות.

בברכה.

ב'תתקפד

ב"ה, כ"ז תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר אברהם סענדר שי

שלום וברכה!

בעתו קבלתו החוברת שלו וכהצעתו הנחתי את הענין על אחרי החגים

ב'תתקפג

מוה"ר שמואל: ליובאשיצקי.
מוה"ר יוחנן: גורדון.

ב'תתקפד

מוה"ר אברהם סענדר: נעמצאנו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תתלז, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ג"לכ.
החוברת שלו: שנרפסה לאח"ז בשם צדות לאסף, נ"י. תשט"ז.

ונתקיים מרז"ל במילי דאבות אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה, כי הטרדות לא נתמעטו אלא אדרבה, ובמילא אינני רוצה לדחות הענין יותר ובמילא אבוא עכ"פ באיזה שורות ואתו הסליחה.

ידוע אשר אין משיבין על הדרוש (כנפי יונה חלק ב' סימן קכ"ה) בכ"ז כנהוג בעינים כגון אלו אענה גם אני חלקי וידוע מרז"ל (ירושלמי סוף ברכות) פיטטיא דאורייתא טבין.

לסימן א' עה"כ צדיק הי' בדורותיו, וד[ר]ז"ל בזה משא"כ בדורו של אברהם, והקשה וכן הקשה בתו"ש, שהרי כשמת נח הי' אברהם בן נ"ח. — י"ל בזה דהכוונה בדורותיו בדור שלו, היינו שהוא הפרנס שלו ומנהיגו וכלשון רז"ל דור ופרנסיו וכו' (ויק"ר פס"ו).

ריש עמוד ג' בענין טעמי המצות. — יעוין מ"ש בזה המורה הגדול במורה נבוכים ח"ג פרק ל"א ואילך. אגה"ק לרבנו הזקן סימן י"ט. ספר טעמי המצות להצ"צ סוף מצוה פו"ר. מצות נר חנוכה ריש פרק ג'. ועוד. בהנוגע למלח בפרט — יעוין לקוטי תורה סוף פרשת ויקרא ד"ה לא תשבית מלח וביאורו.

לסוף החוברת בענין גדולים בעלי תשובה שאפילו צדיקים גמורים כו' יעוין אגרת התשובה לרבנו הזקן סוף פרק ח' והוא מתאים למ"ש בתניא סוף פרק ז' תשובה גדולה כ"כ כו' כמרז"ל במקום שבעלי תשובה כו'.

נהייתי ממה שראיתי כאן בהתועדות דשמחת תורה וחבל אשר לא הי' בידו להיות נוכח ג"כ בהתועדות דשבת בראשית ראשית השנה. וע"פ הידוע פתגם אדמו"ר הצ"צ ששמענוהו מכ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע לשבת בראשית, שההנהגה בו משפיעה על כל השנה כולה ויה"ר שכוונתו הרצוי תחשב כמעשה בפועל.

בברכה צו א געזונטען ווינטער לו ולכל אשר לו.

ריש עמוד ג: בנדפס שם ע' יג.

לסוף החוברת: בנדפס שם ע' לו.

פתגם אדמו"ר הצ"צ: ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 556 ובנסמן שם. לעיל ח"ו אגרת א'תקמו. ח"ח

ב"ש. לקמן ב'תתקצא. ג"ד. ג'שכט.

ב'תתקפה

ב"ה, כ"ח תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבה — בלי הוראת זמן הכתיבה — וכבקשתה
הנני עונה עליו מבלי לחכות על התור אפילו של מכתבים המהירים, ועל סדר
מכתבה.

הנה פלא מה שמתחילה שכבה הניצוץ האחרון וכו' כי מאין **לאדם**
ידיעות כאלו? וכנראה שכל יסודה הוא הגיל, ואין זה ראוי כלל, וכמבואר
בדברי רז"ל ורואים במוחש, שנשים שגילם גדול יותר משלה יולדות בנים
ובנות ונוסף על זה הרי המסתכל בעולמו של הקב"ה רואה אשר מפני —
בלשון הכתוב — רבו מעשיך ד' גדלו מעשיך ד' אי אפשר לאדם אחד להקיף
ולחשיג את כל הענינים, וגם לא אפילו חלק חשוב מהם וגם לא אפילו רובם
של הענינים הנמצאים בהדי אמות שלו ונוגע לחייו הפרטים ולכן נפרדו בני
אדם למומחים במקצועות שונים, ואין האדם הישר מחווה דעת בהחלט אלא
במקצוע שלו ובהאחרים סומך על המומחה בזה.

ובהנוגע לנדון דידן, הרי אף שהתורה מתחשבת עם חוות דעת רופאים
ובחוות דעתם תלוי פסקים מיוחדים אשר בשולחן ערוך, ומהנהגתו של כל
אחד ואחת הוא לעשות כהוראת הרופאים בהנוגע **למעשה** בפועל ממש, אבל
ביחד ע"ז לדעת **ברור** בלבבו אשר השי"ת הוא הרופא כל בשר והוא המנהיג
את עולמו כפשוטו היינו בחיי היום יומים של כל אחד ואחת ובפרט ובפרטי
פרטים ועאכ"כ בענינים עיקרים.

כנראה מכתבה לא הי' בענין הנ"ל חוות דעת רופא מומחה, אבל באם
גם הי' מקרה כזה אצל מי שהוא הרי המקרים שטועים הרופאים בכגון דא
רבו מלספור, ואין הדבר תלוי אלא בחזק בטחונו של האדם ובהתקשרותו
עם בורא העולם (על ידי אורח חיים יום יום בבטחון שבמילא גורם לשמחה,
וגם שמחת היכולת לפעול דבר מה בשביל הסביבה אשר גודל הזכות בזה אין
לשער, וכידוע פתגם הבעל שם טוב, אשר נשמה יורדת למטה לעולם הזה
למשך של 80/70 שנה בשביל לעשות טובה פעם אחת לישראל בגשמיות או

ב'תתקפה

פתגם הבעל שם טוב: ראה גם לעיל ח"ט ב'תרמא, ובהנסמן בהעדרת שם. לקמן ג"ט. ג'קצו.
ג'דעא.

ברוחניות, ומי כמוהו כהבעש"ט שהבין גודל הירידה של הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא בביאת נשמה לעוה"ז ובכל זה אמר כנ"ל ומסר זה לדורותיו אחריו דורי בני הגלות ההולך וגובר, ובפרט כשהמדובר הוא באשה צעירה אשר עדיין לא נצלה כחותי במילואם בהשפעה על סביבתה לעורר בהם את הטוב שבנפשם ולחזקו בטוב ואין טוב אלא תורה ומצוה, ולאו דוקא בימי השבת וימים נוראים ובמקרים יוצאים מן הכלל אלא בדוקא ובדיוק בחיי היום יומים אשר יש טועים לאמר שהם ימים אפורים, ובאמת אין נצרכה כל הסברה ואריכות לבאר נקודה פשוטה כזו ומספיקה רק מחשבה אחת אשר כל אחד ואחת מבני ישראל, שהם מבני אברהם יצחק ויעקב הרי הוא חלק מהמחבר את הבורא והבריאה ע"י חייו כמו שהם, ובפרט ע"י פעולות הנ"ל וחיבור זה הוא תכלית כל הבריאה כולה.

בודאי למותר להוסיף אשר אין כוונתי בכל הנ"ל למעט ח"ו הענין דבן ובת ואיני בא אלא להראות על האמת ה**מוחלט**, שאין כל מקום לעצבות ועאכ"כ לביטוי שכותבת ליאוש ואדרבה ואדרבה.

בהנ"ל לשאלתה אודות תחליפי הדירה והשנית והעיקרית לקחת ילד לתוך ביתם לחנכו, הרי זה תלוי בהשפעה שיהי לזה עלי ועל בעלה ש"י ואם עי"ז יתוסף שמחה ותתחזק מדת בטחונה בהשי"ת אשר ימלא משאלותם לטובה בזח"ק, בודאי נכון הדבר וכמדומה שכבר כתבתי להם פעם במכתבי מיוסד על אחת השיחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר אף שמוכרח שהאדם יעשה חשבון בנפשו בכל זה מוכרח ג"כ שלא יהי זה אלא בזמנים מיוחדים כי בלא"ה מרובה ההפסד על השכר, וכלך מעשיית חשבון הנפש בכל יום או אפילו פעם בשבוע, ומוטב אשר תשקיע כשרונותי בפעולות טובות בהשפעה על סביבה, והקב"ה משלם מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה.

בברכה לשמחה ולבשו"ט בכל הנ"ל.

ב'תתקפו

ב"ה, כ"ח תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"ז תשרי וקודם נסיעתי על הציון הקי' וכבקשתו
אזכירו בהיותי שם כפי שכותב.

ובמה שנגע במכתבו בדבר אמירת מודה אני, הנה כיון שרבנו הזקן
בסידורו מסדר זה קודם ענין וסדר הנטילה הרי ברורה חו"ד לאמר זה קודם
נט"י כדמוכח ג"כ מלשונו שם "לומר מיד שניעור" וגם לולא המפורש, כנ"ל,
הרי פלא למה לאחר הענין כיון שיש לו הקדימה.

ולכאורה אפשר להיות** בלי נט"י. גם הנוסח דסידור ר' קאפיל המיוסד
על העיס כיון שלא נזכרו בפירוש, לעיין בס' מאסף לכהמ"ח או"ח א, כג ובס'
שערי תפלה הספרדי דף א' ע"ב שנקבצה שם להקת אחרונים הכותבים
בפירוש שאין צריך נט"י, ומהחולקים ע"ז הביא רק רכב אלי' ומנחת אהרן
שכותבים לאמר לאחר שמערה פ"א על יד ימין, ובעמודי שמים ובס"י יעב"ץ
שמהרהר במחשבתו קודם נט"י ובספר קשר גודל שמביא שתי דיעות שא"צ
וי"א שצריך.

בברכה.

(*) והרי נט"י מפני שמודה לפניו.

(**) שוב ראיתי שכ"כ שם בפ"י.

ב'תתקפו

מוה"ר אפרים אליעזר: יאלעס. אגודת נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תשי, ובהנמנן בהערות
שם. לקמן ג'קס. ג'שע.
אמירת מודה אני: שאע"פ שרבנו הזקן פוסק בסידורו ש"אין איסור לומר קודם נט"י, מ"מ
שמא לכתחלה טוב יותר לאמרו לאחר נט"י.
שכ"כ שם: בס"י קול יעקב לר"י קאפיל: מיד שיתעורר משנתו יאמר זה מיד אף בלי נטילה
לפי שאין בה שם משמות הקודש והוא מיוסד ע"פ כל עשר ספירות.

ב'תתקפז

בי"ה, כ"ח תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו . . . ומובן שיכול לכתוב לי באידיש, וכמו שהי' כ"ק מו"ח אדמו"ר אומר, אז טיף הארציקע זאגען זיך ארויס אין אידיש, ובוזה הסביר אשר בתניא באגרת הקודש בסופו דף קס"ג ע"א, הנה לאחר התעוררות שכותב רבנו הזקן הנה אומר גוואלד גוואלד דוקא באידיש, והעיקר שתוכן המכתב יהי' שמח, וזה שלא שבע רצון מהמצב בגשמיית וברוחניות הרי ידוע אז מען עפענט א עפענונג אפילו נאר כחודו של מחט הנה עוזר השי"ת ופותח כפתחו של אולם שהי' עשרים על ארבעים אמה, והשי"ת יעזר שיעשה את זה מתוך שמחה ובריאות הנכונה הן ברוחניות והן בגשמיית.

נדבתו נמסרה לקופת בקור חולים וזכות זה יעמוד לו לרפואה קרובה ובריאות ולאריכות ימים ושנים טובות.

בברכה.

ב'תתקפח

בי"ה, כ"ח תשרי, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

שלום רב וברכה!

הנני לאשר קבלת מכתבו מיום כ"ב אלול, אשר נתקבל באיחור זמן קצת, ומפני קדושת החג נתעכב מעני ואתו הסליחה, ובטח קבל בינתים מכתבי עם ברכת השנה.

ת"ח עבור בקורו בכפר חב"ד וכפי שרואה אני ממכתבו הי' ביקורו בשימת לב ובהתענינות אישית והבקורת בעין יפה, ובמילא תאמצני התקוה כי גם הסיוע שיש לקוות ממנו תהי' בעין יפה, וכן השפעתו במוסדות עד כמה שידו מגעת.

ואשר לאיזה פרטים אשר כי כותב שיש צורך בתיקון ושיפור, הנה כפי שמתאר המצב כמו שהוא עתה נוכחתי עוה"פ אשר הכפר התקדם הרבה

ממצבו בעבר, והרי לא נוגע כ"כ מצב ההוה הסטטי כמו התנועה והכיוון, ומכיון שהתנועה היא להשתפרות והשתלמות, הרי זהו העיקר ובמשך הזמן יתוקן גם מה שצריך תיקון. ברם, יש להביא בחשבון עד כמה התיקון תלוי מבפנים ועד כמה החסרונות נגרמו מתנאים מבחוץ כתוצאות ההכרח והאונס, כמו למשל מחוסר קרקע מספיקה וציוד המספיק וכדומה.

ובפרט יש לשים לב לחומר בני האדם בכפר, ומוצאם ממקום אשר מעמדם ומצבם שם הכריחם להלחם עם הסביבה ולהיות במחתרת תמיד ולהתייחס לכל ענין בחשד הכי גדול, אשר הודות להסתגלות זו לתנאים הכי שליליים נשארו בשלימותם והצילו לא רק את נפשם בלבד אלא גם את נפש בניהם ובנותיהם ואורח חייהם. ואחרי הנס הגדול של הצלתם ויציאתם משם, רואים אנו נס בתוך נס בהסתגלותם במשך זמן קצר לפי ערך לתנאי הארץ וחיים משותפים בכפר. ואף שחוש ההסתגלות אצל היהודים בכלל, על כל פנים בענינים חיצוניים, מפותח ביותר, הנה הכל מודים שחמש שנים הוא זמן קצר מאד לשנוי עיקרי כ"כ בתנאי חייהם. והנני מקוה אשר גם האישים וגם המוסדות שמו לב לזה בעבר וגם להבא יתחשבו עם הנ"ל ובטוח אני אשר כל הנחה שיתנו לכפר, אפילו לפנים משורת הדין, תביא ברכה כמה פעמים ככה.

ועוד דבר רוצה אני להדגיש, אף על פי שהנני קרוב ונוגע לענין ובמילא אפשר לחשדני שמהפך אני בזכותם, אבל חושבני בכל זאת שבצדק גמור יכול אני לומר כי חומר אנשי הכפר הוא חומר מיוחד במינו, לא רק כשהם לעצמם ובהנוגע לכפר, אלא גם לכל הסביבה. כי אף אם תמצא גם ביניהם, כמו בכל שאר המושבות, חילוקים ופירודים בנוגע לענינים טפלים ואולי טפל דטפל, הרי בפנימיותם ועצמותם הוא גוש מלוכד אחד, שאחדותם הוטבעה בהם מדורי דורות ברוח של קרבת אחים ועוד יותר מזה, וכלשון רבינו הזקן בתניא פ' לב – "אחים ממש, רק שהגופים מחולקים". ומובן אשר גוש מלוכד כזה יש בו כדי להביא תועלת עצומה אם רק יתנו לו התנאים המתאימים להתפתחותו, הוא, וכנ"ל לקחת בחשבון אפיו המיוחד, וכהוראת הקב"ה בשעת כיבוש הראשון של ארצנו הק' – מעט מעט גוי' עד אשר תפרה ונחלת את הארץ...

בהנוגע לסיור תלמידי ישיבותינו מכאן באה"ק ואשר ירא כ' שהסוכנות תתכחש להעקרון שלה אם לא יבטיחו מראש שהתלמידים המשתתפים בסיור זה ילמדו במשך ביקורם באה"ק ת"ו דוקא בלשון הקדש... בכדי שלא להשאר חייב תשובה בכל זה על השאלה – ותקותי שישלח לי על בטויים החריפים דלהלן – הרי החילוק דעבודת ליובאוויטש, אף שיש בין תלמידינו

אלו הלומדים באידית ואלו הלומדים בל' הקדש, שכל השתדלותנו ועבודתנו הוא לאחדם מבפנים ובפנימיותם, מבלי להתערב על ידי כפי' בהבחירה חפשית שלהם בהנוגע ללשונם ומנהגיהם וכו', ובלבד שלא יהי' היפך התורה, ומובטחים אנו שהתאחדותם הפנימית תביא סוף כל סוף מזוג רצוי, שאז אין חילוק כלל וכלל באיזה שפה שידברו, כיון שתוכן דיבורם אחד יהי'; בה בשעה שלדאבוננו הרי כמה ממגיני השפה משתדלים לכפות איחוד הלשון שבפה ולהגביר את הפירוד שבלבבות שבין האבות והבנים, שבין הדור הצעיר להדור שחנכו וגדלו עד עתה, ומה יועיל לכבודו אם ירביצו ח"ו מכות (בגשמיות או ברוחניות) איש באחיו ובן באביו מתוך קריאות של "הכה תכה" דוקא בלשון התני"ך ולא בל' אשכנז?

מובן מעצמו שקטע האחרון אינו כתוב כלל בלשון דיפלומטית, כי בא הוא מתוך רגש של כאב, לא על סיוס מכתב כבודו, אלא על ההשקפה ותהליך המחשבה ב[ח]וגים מסויי[מ]ים באה"ק ת"ו, שהביאו ליחס הנ"ל.

ובהנוגע לפועל, הנה כמו שכותב כבודו וז"ל: "ברור שאין ברשות מי שהוא להורות לאן לכוון את התלמידים שיבואו למקום תורה בארץ" והחשש שלו שיהיו התלמידים במוסד כזה היוצר גדודים מפולגים ולא מתקיים ה"ויתן" בל' יחיד, הרי בלבב שלם הנני מבטיחו שיהיו במוסד כזה שיחזק האיחוד בין המסיירים והתלמידים הנמצאים באה"ק ת"ו וגם בין תלמידים אלו גופא, והלואי ויתן השי"ת ויבואו ימים שמכל מוסדות החינוך אשר בארץ ישראל יצאו תלמידים וחניכים מאוחדים ביניהם על כל פנים במדה זו שמחדירים האחדות וישנה בתלמידי מוסדות ליובאוויטש, ומקשרת אלו הנמצאים באה"ק ת"ו, צרפת, ארצות הברית, קנדה, אוסטרלי' וכו'.

בקשתי בסיום מכתבי, שכמו שכתבתי לו בגלוי לב מבלי כחל וסרק, מקוה אני אשר תשובתו תהי' גם כן באופן כזה, כי בטח כוונתנו אחת היא להביא תועלת לאחינו בני ישראל במדה המקסימלית האפשרית, תועלת בגשמיות וברוחניות גם יחד, כי אין מציאות לגשמיות מבלי הרוחניות המקיימו ומחייהו.

בהוקרה ובכבוד, המחכה לבשורות טובות בהנ"ל.

ב'תתקפט

ב"ה, כ"ח תשרי, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר א. חנוך שי

שלום וברכה!

... מ"ש ע"ד פרסום לקוטים מהשיחות שלי בהתועדויות דשנים
האחרונות הרי בטח יוסיף בזה שזהו העתקה וע"פ רשימת השומעים.

מהראוי ה"י שהמחברים ובעלי המאמרים שבא עמם בקישור יסביר
להם שהספרי שעל ידי הרי היא ג"כ תועלת הרבים ובמילא כמה מוטובי
המחברים ובעלי מאמרים שולחים אלי המו"ל (מובן שבתור גומלין יש —
כשידרשו — להחליפם על הוצאת קה"ת) בכדי שימצא בספרי זו גם חוות
דעתם ועניניהם הם, ובהסברה המתאימה, ובפרט אם יקח ע"ע טרחת
המשלוח והוצאה שבזה (שההוצאה תוחזר לו כמובן) הרי בטח יבוא הדבר
לפועל ...

ב'תתקצ

ב"ה, א' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצאי ר"ה — שנתקבל באיחור זמן קצת
— ולפלא שמאז ועד עתה אין ממנו מכתבים נוספים, ובטח כבר מסר הרה"ג
וכו' הר"ד שי חנוך בקשתי כפולה ומשולשת, לכל המורים והמורות בהרשת

ב'תתקפט

מוה"ר א. חנוך שי: גליצנשטיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תשסב, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ג'קסב. ג'שסא.
יוסיף בזה ... השומעים: ראה גם לקמן אגרות ג'נא. ג'קסב. ג'קפ. ג'שסא.
שהספרי: ראה לעיל אגרת ב'תתקסה, ובהנסמן בהערות שם.

ב'תתקצ

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 525 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

אשר במכש"כ וק"ו ממוסדי בתי ספר דאגו"י אשר המוריסות וויתרו במשך כל שנה שעברה על עשרים אחוז ממשכורתם, הרי על מוריסות דמוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר להוסיף מזמנם לכה"פ 20% כאו"א לפי כשרונות[יו] להדרוש בבית-הספר בו מכהן ...

במ"ש אודות ההדרכה כו', הרי דא עקא עם כמה מבני ישראל ואפילו מאנ"ש אשר רובם ככולם רוצים שידריכו אותם, אבל ברובא דרובא – שידריכו אותם דוקא באופן שבוחרים הם בו ובהענינים שבוחרים בהם. וחוששני שגם בנוגע אליו כן הוא הדבר. וכוונתי מובנת, בהקדם המרומז באגה"ק ומו[נס]בר בכ"מ בדא"ח, שלכל אחד מבניי ישנה מצוה וענין המשמש שער דרך בו עולים כל התומ"צ שלו, ודרך בו נמשך כל המשכות והשפעות מלמעלה לו.

והשער אפשר שיהי' לאו דוקא מצוה מיסודי הדת וכו', ואפי' לא מהחמורות – שבחלוקת המצוות לחמורות וקלות – וכמובן מדוגמת מרז"ל אבן במה הוי זהיר טפי, בציצית. ובשער המצוה הזו יש לאדם להזהר ולהדר טפי. ובהנוגע אליו ולחבריו המוריסות ומנהלי הרשת, הרי בזמנים אלו השער שלהם הוא פעולתם והתעסקותם בהרשת, ובמילא כשיהדרו בזה ביותר וביותר – ימשיכו הצלחה בעניניהם הרוחניים ובמילא גם בעניניהם הגשמיים ונוסף ע"ז – מ"ש במכתבי הכללי, בו לא נעתי בנקודה הנ"ל, כ"א בענין הגומלין שבין העוסקים ע"מ לקב"פ והשכר שמקבלים, משא"כ במכתבי זה במיוחד אליו, הרי נקודה זו חשובה ונוגעת עוד יותר כדי לעורר לא רק כחות הגלויים שלו אלא גם כחות הנעלמים, לתת פעולתם בעניני הרשת, ותקותי שימצא האותיות המתאימות להסבירה לזוגתו ולכל חבריו המוריסות וחברי ההנהלה ש"י. ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ומזה מובן ג"כ, המענה על שאלתו אם יפרוש מעסקנות הצבורית – שע"פ הנ"ל הוא מופרך.

בהנוגע להעתקת דירתם להכפר חב"ד, לע"ע אין נראה לי הדבר כי צריכים להשתדל שהמתיישבים שמה יהיו כאלו שיתעסקו בחקלאות. ובהנוגע לו ולזוגתו שיחיו תועלת גדולה יותר מעסקנותם בחינוך.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ולבשו"ט בכל הנ"ל,

מ. שניאורסאהן

מחז"ל: שבת ק"ח.ב.

ובשער המצוה הזו: ראה גם לקמן אגרות ג"א. ג'קפח. ג'רח. ג'רעג.
במכתבי הכללי: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תחקמה.

ב'תתקצא

ב"ה, ב' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו ומפני טרדות חודש תשרי לא עלתה בידי לענות
עליו עד עתה . . .

במ"ש אודות השאלה המצערת . . . הנה מה בצע בהנחומים מה
שמנחמים את עצמם ואת אחרים בדברים טפלים, בה בשעה אשר נשמות
התלמידים והתלמידות שיי צועקות מרה בקלא פנימאה דלא אשתמע,
וטענתם, חפצנו ורצוננו אנו ללמוד במוסד שיסדו כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נב"מ זי"ע ושיתנהג ברוחו דוקא וכוונתו, ותמורת זה הנה ישנם
כמה כתות שלומדים במעטאדע שהנהיגו המשכילים בעת מלחמתם בכל
הקדוש לישראל ומבזבזים על זה את זמננו היקר (שגם המחנכים הבלתי
דתיים מסכימים שממבט נקודת החינוך הנה השיטה עברית בעברית מאבדת
זמן התלמידים), בה בשעה שהרי יכולנו ללמוד תורת משה מצותי ומנהגי
ישראל שגם הם תורה הם ואין הזמן מספיק מ"פני העקשנות בשיטה הני"ל,
הריבוי דלימודי חול וכו' ולא עוד אלא שבכמה כתות מקדימים לימודי החול
ללימודי הקדש, והרי ידוע פתגם הצ"צ אשר ההתחלה משפיעה על כל ההמשך
ולא עוד אלא שלומדים ילדים וילדות ביחד גם בגיל כזה שאין הדבר רצוי
כלל וכלל ולא עוד אלא שישנם בין המורים שאינם יראי שמים וכו' ובמילא
משפיע גם על התלמידים והתלמידות.

וכל המענות והתירוצים על זה אשר כללותם הוא שישנו מקום שהוא
גרוע עוד יותר ושכל אחד מעניינים הני"ל יש מי האשם בזה ובמילא לא עלי
צריכה להיות הטענה וכו' וכו', הנה דבר ברור שהתלמידים והתלמידות אינם
אשמים בכל זה, ודבר ברור ג"כ אשר חיים כולכם היום הוא ע"י ואתם
הדבקים בה' אלקיכם, ודבר ברור ג"כ שהדבקות בה"א הוא דוקא ע"י תורתו
ומצותיו ואין דרך אחרת לזה, וכבר ידוע המשל אשר היזק קל בגרעין ובאילן
רץ נוגע הרבה יותר מהיזק גדול באילן שכבר זקן בשנים, והשי"ת יצליח את
כאו"א מאתנו שיהי חקוק בזכרוננו מאמר אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, אז השי"ת

ב'תתקצא

פתגם הצ"צ: ראה גם לעיל אגרת ב'תתקפד, ובהנסמן בהערות שם.
מאמר אדמו"ר מוהר"ש נ"ע: ראה גם לקמן אגרת ג'נב.

נארט מען ניט, און לייטען נארט מען אויך ניט, מען קען אויסנארען נאר זיך, ותבוא זה בפועל ובהקדם האפשרי אשר תומשך הצלחה אמיתית בעבודה ובעסקנות הכללית ובמילא גם בעניניו הפרטים.

בברכה.

ב'תתקצב

ב"ה, ד' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"כ וכו' וכו'
מוה"ר חנני' יו"ט ליפא שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק בראשית בו כותב אודות החשש דכשרות הילדים של הנשים אשר באיזהו מקומן רוחצות על חוף הים והנהרות בעת שרוחצים שם גם אנשים ומקשר זה עם הענין דנתעברה באמבטי.

ובטח ידוע לו הסברות השונות בענין זה דנתעברה באמבטי, הובא בספר אוצר הפוסקים סימן א' סקמ"ב ועוד וכן בספר היובל הפרדס במאמרו של הרב פרידמאן שי'. והנה נבהלתי למה שכותב דיש כאן מקום לחשש ממזרות, דא"כ לא שבקת חס ושלום זרע כשר מבלי חשש בישראל דהרי אם מדמה את הנ"ל להענין דאמבטי, אין נוגע הרחיצה בזמן אחד אלא אפילו לאחר זמן ואביו [של] שמואל עבד מפצי לבנותיו והיו טובלות בנהרות, ומעולם לא נשמע שאסרו על הנשים לטבול שם מקודם לזה והרי גם כמה וכמה עכו"ם היו בנהרדעא, וראה יומא יט, ב, ובכלל בנדון הרחיצה בארצוה"ב אף שכמובן גודל הפריצות בזה ברחיצה כזו אין צריכה ביאור, אבל בהנוגע לתנ"ל החוק הוא שצריכים לרחוץ במכנסים ובמילא אין מקום לחשש הנ"ל, אפילו אם הי' זה במעט מים באשבורן. ומשי"כ בירוש' ריש יבמות דרך סדין — עיין במ"ש נדרים כח, ב.

ב'תתקצב

מוה"ר חנני' יו"ט ליפא שי' דייטש, מח"ס טהרת יו"ט. אגרות נוספות אליו — לציל ח"ט
ב'תרמב. לקמן ג'קפט.
עבד מפצי: שבת סה, א.

לא

אדמו"ר שליט"א

וללמד זכות על בנות ישראל – אף שכמובן אין אומרים זה בפני ע"ה – הנה להיות רחיצה בחופי הימים והנהרות רגילה כ"כ עד שנעשית למאדע כמעט להכרח, היא היא שהצילה את דורות בני"י כאן שהילדים אינם בני נדה דאורייתא ח"ו, ויש מקום לומר שאפי' לא בני נדה דרבנן, כי הרי לטבילה זו אין נצרכה כוונה וכו', וזוהי נחמתנו במצב המאויס דהענין דטהרת המשפחה דהדור שלפני זה ואפילו גם עתה שהוקדמה הרפואה שאין מסתפקים באמבטי שבבתיים שאין זה מים שכל גופו עולה בהם, אלא שרוחצים בנהרות וחופי ימים וכו' וכו' כנ"ל, אין כוונתי בזה למעט את החורבן לצניעות ברחיצה בתערובות, אלא למצוא חלק הטוב ומענה במקצת עכ"פ מה זה עשה ה' לנו במנהג פרוץ הנ"ל, וכידוע ששיקרא לא קאי לולא ה"י בו קורטוב של אמת וטוב.

בהנוגע למה שרוצה לצאת בפומבי נגד רחיצה הנ"ל הרי יישר חילו, אבל לאידך גיסא אם בדעתי יתחשב, לא יזכיר ח"ו לא החשש דממזרות ר"ל וגם לא השאלה אם אינה צריכה גט מבעלה וכו'.

בכבוד וברכה,

נ.ב.

הנה פנו אלי מעיר אחת ושמה Pottsville ע"ד מקוה, ויעצתים שיתדברו עם כת"ר באופן ההכשרה שלה.

ב'תתקצג

ב"ה, ד' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה תשרי, בו מודיע ע"ד יום ההולדת שלו וכן על שמתחזק בלימוד ושואל התאמצות בהענין הידוע וכו'.

הרי במכתבו עצמו כותב אחד התיקונים בהודעתו אשר כשהוא נמצא בישיבה מחזיק את עצמו אבל כשבא . . . וכו' שגם זה הוכחה נוספת על ההכרה שיתאמץ בלימוד ובהנהגה מתאים לסדרי הישיבה, ויפרוש מחברים בלתי רצויים ויתדבק בחברים טובים יראי שמים וחסידים ואשר אז תקוים בו הבטחת רז"ל יגעת ומצאת.

ובקשר עם יום ההולדת שלו הנה יה"ר מהשי"ת שתהי' שנת הצלחה
אצלו בהנהגה ביראת שמים אמיתית הן בפנימיות והן בחיצוניות ויוסיף
אומץ בתורה ומצות בקביעות בנפש ובקביעות בזמן, ויתבונן בהתחלת
קאפיטל טו"ב בתהלים שמתחיל עתה לומר מיום הולדתו, האזינה תפלתי
בלא שפתי מרמה (אשר אז) מלפניך (דוקא) משפטי יצא (עיין בד קודש).

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב'תתקצד

ב"ה, ה' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... כן כותב אשר כשמדבר אודות שחינוך הבנות יהי' מבוסס ע"פ
תורה ולא רק ע"פ מסורת אומרים לו שזהו אסור. והנה מופת חי בחיים
בדורות האחרונים אשר דיעה זו מושללת ומופרכת וכל המתבונן רואה
ההיזק והחורבן שהביאה התנהגות זו בזמן האחרון בפרט, ואפילו הרוצה
לדייק בשו"ע מבלי הבנה כ"א לפירוש המלות בפשטות במלות ובאותיות, הרי
ידוע הפס"ד אשר "הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן, לידע אותן
כמו דיני נדה וטבילה ומליחה ואיסור יחוד וכיוצא בהם, כל מ"ע שאין הזמן
גרמא וכל מצות לא תעשה של תורה ושל ד"ס שהן מוזהרות בהן כו' ובימיהם
הי' החכם דורש הלכות המצויות ורגילות וצריכות לכל אדם לידע אותן
בלשון שמבינים הנשים כו'" (הלכות ת"ת לרבנו הזקן סוף פרק א' ועיין שם
המקורים) ...

ב'תתקצה

ב"ה, ה' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בכמה ענינים הוא ע"ד המבואר בתורתנו תורת חיים אשר באם עושים מענין פעוט דבר של גזירה ועיקרון, הרי גם על ערקתא דמסאנא מתעקשים עד כדי למס"נ, משא"כ כשמקטינים הדברים ומשתדלים לסדרן דרך אגב מצליחים ליישר גם ענינים כהרים, ויצליחו השי"ת להשפיע על סביבתו ברוח ישראל סבא בשלום ובמישרים.

בברכה.

מש"כ שלפעמים מתעורר לתשובה ולתומ"צ ואח"כ חולף כליל וכו' —
מבואר היטב ענינו בלקו"ת ויקרא ד"ה אדם כי יקריב יעו"ש אליבי' דנפשא.

ב'תתקצו

ב"ה, ה' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק בראשית, בו כותב על שמרגיש בעצמו עצבות ויאוש וכו' ומשער שבא לו זה מלימודו בספר דרך החיים.

והנה ידוע המבואר בכ"מ בחסידות עד כמה הרחיקו מדת העצבות וההפסד הגדול בזה במלחמת היצר ובמילא צריך להפטר מזה בהקדם היותר אפשרי כי אינו מצד הטוב, וכמו בכל ענינים בלתי רצויים הדרך לזה הוא ע"י הוספת אומץ בצד הטוב ואפילו מעט אור דוחה הרבה חשך ועאכו"כ הרבה אור וכשילמוד בשקידה בהתמדה ובקביעות בזמן ובקביעות בנפש תורתנו הק' המשמחת לב ונפש וכמ"ש פקודי ה' ישרים משמחי לב, במילא יבוטל רגש

ב'תתקצו

עצבות ... בספר דרך החיים: לאדמו"ר האמצעי. בהמשך לזה לקמן אגרת גירכג.

היאוש ואפילו הרגש העצבות, ובפרט אשר יתבונן בענין השגחה פרטית אשר השייכת שהוא עצם הטוב משגיח על כל אחד בחיים היום יומים ובפרט ופרטי פרטיות, ואין לאדם אלא לעמוד בהתקשרות ולראות שיהי' הצינור פתוח והוא ע"י ענינים הנ"ל, שכללותם התחזקות בהג' קוין דתורה עבודה וגמילות חסדים והשייכת יצליחו בכל זה ויבשר טוב אשר עובד את ה' (ואף שעובד הוא מלי עורות עבודים כמבואר בתו"א ר"פ משפטים והיא עבודה ויגיעה גדולה בכ"ז מקיים הציווי) בשמחה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב'תתקצו

ב"ה, ה' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

מתפללי בית הכנסת . . .
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א אלגעמיינעם גרוס פון אייך, און האפענטליך גייט דאס אלץ בא אייך בסדר ובשלום סיי בגשמיות און סיי ברוחניות.

און אזוי ווי ניט לאנג האט זיך אנגעהויבען דער נייער יאהר און מען האט אנגעהויבען צו ליינענען די תורה נאך אמאל פון בראשית ברא, איז ווי עס ווערט געבראכט אין ספרים, איז די קריאה דארף דערמאנען א אידען אז עס דארף זיך אנהויבען א נייער סדר סיי אין "את השמים" בנוגע רוחניות'דיקע ענינים און אויך "את הארץ" בנוגע גשמיות'דיקע ענינים, און וויסען אז "ברא אלקים" לויטן מאמר רז"ל אלמלא עוזרו אין יכול לו (סוכה נ"ב ע"א) אז הקדוש ברוך הוא העלפט אויף פארווירקליכען די גוטע החלטות וואס יעדער איד נעמט אן אין דעם חדש תשרי, אויף צו טאן אין זיי בפועל ממש, אין די טעג פון א גאנץ יאהר.

ב'תתקצו

אגרת דומה נשלחה לכמה כתי כנסת, בתאריכים ה"כ"ז מ"ח.

און בנוגע צו א בית הכנסת, איז אויף וויפיל גוט עס איז געווען אין דעם עבר, איז זיכער נאך דא ארט אויף צוגעבען אין די שיעורים וועלכע ווערען געלערנט ברבים. און האפענטליך זאגט מען תהלים יעדער טאג נאכן דאוונען אין דער פריה, און צו געבען פון די שול געלט אויף ענינים פון צדקה על טהרת הקדש, און דאס העלפט אויך אז די מתפללים פון בית הכנסת זאלען מיטנעמען א צוגאב אין לעבעדיקייט און ווארימקייט פון דער שול אהיים, וואס מיט דעם בריינגט מען צוגאב ברכות פון השם יתברך אין דעם וואס עס באדארף א מענטש און זיינע בני בית שיחיו.

בברכה צו א געזונטען ווינטער און הצלחה יאהר בכלל.

ב'תתקצח

ב"ה, ה' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ וכי' מוה"ר יעקב שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדחוהמ"ס וכ"ז תשרי שנתקבל באיחור זמן, הנה כבקשתו אזכירו וב"ב על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע בעת רצון.

ת"ח על הבשוי"ט אשר נתקיים המנין בביהמ"ד חב"ד בעשיית ועל ההוספה אשר הי' זה לא רק בית הכנסת אלא גם בית המדרש והרי ידוע דרז"ל עה"פ אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב (ברכות ח, ע"א).

מ"ש אודות אתרוגים בלתי מורכבים שרואה בהם כמה שאין להם פטום וגם לא גומא במקום זה ובמילא מסתפק איזו מהם עדיף, אם אתרוג המורכב או אתרוג הנ"ל כיון שיש ריעותא זו וכמבואר בנ"כ השו"ע סי' תרמ"ח.

והנה יעויין בשו"ת חת"ס או"ח סי' ר"ז אשר דינו של אתרוג הוא כענין עוף טהור שאינו נאכל אלא במסורת, וכן מבואר אשר הסימנים פשיטא

ב'תתקצח

מוה"ר יעקב: זלץ, צפת. אגרות נוספות אליו — לקמן ג'קטו. ג'קצב. ג'רצג.
אתרוג .. במסורת .. הסימנים: ראה גם לעיל ח"ד אגרת תשפה.

שאינם דאורייתא ולא נזכר בש"ס ובראשונים. ומזה נלמד ג"כ למ"ש אודות הכרח הגומא שפס"ד זה בא מהמציאות, משא"כ כשמתגלים אתרוגים הידועים במסורת לבלתי מורכבים בלא פטוס וגם בלא גומא, וכמדומה ברור כמה מאתרוגי שכותב אודותם החת"ס שיש בהם מסורה הם בלא פטוס וגם בלא גומא, ואפשר שלא הגיעו מינים אלו למקום האחרונים הכותבים ע"ד הכרח הגומא.

בברכה.

ב'תקצט

ב"ה, ה' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מתחלת חדש תשרי, ונתעכב המענה מפני טרדות החגים והמועדים.

בו כותב אודות מצב בריאותו, הנה ידועה הוראת תורתנו חיים על הפסוק ורפא ירפא שניתנה רשות לרפא לרפאות, ובמילא צריך למלאות הוראות רופא מומחה — במקצוע זה, אבל ביחד עם זה צריך לדעת ברור, אשר השי"ת הוא הרופא כל בשר ומפליא לעשות, ואיש פלוני וסם פלוני הם רק שלוחיו ואמצעיו, ובמילא לכל לראש צריך להיטיב ולחזק מצב הבריאות ברוחניות, שע"ז מתחזקת הדביקות בה' אלקים שאז חיים כולכם היום בחיות גלוי ובכל האברים.

ויוסיף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה קיום המצות בהידור ועבודת התפלה. ומובן שכל זה אפשר להעשות מבלי לנגוע בהבריאות, ודי זמן ביום לעשות בבריאות הנשמה ולעשות בבריאות הגוף. ואז יוטב מצב בריאותו בגשמיות. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבריאות הנכונה,

מ. שניאורסאהן

ב'תקצט

נדפסה בלקו"ש חי"א ע' 292 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ב'תתר

ב"ה, ו' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר בצלאל שי' שד"ר

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבדר"ח מ"ח, הנה לפלא שכותב שדוקא בשמע"צ
ושמח"ת הי' מספר המתפללים מועט מבהימים טובים שלפני זה, אף שהנוהג
במקומות אחרים גם בארצו"ב הוא להיפך, ובטח פרסמו שיעריכו הקפות
וכו'.

נהניתי ממה שמשדלים לעשות בנין הישיבה מרכז לכל הענינים ובודאי
יתבוננו עוד מה שיש לעשות בזה, היינו שבהעיר והסביבה יודע שבנין זה הוא
מרכזי ובו מוצאים פתרון ועדוד לכל עניני תורה ויהדות ובודאי ימצאו הדרך
שאעפ"כ יערכו מזמן לזמן התועדויות בבתיהם של אנ"ש בכדי להמשיך האור
והחום גם להבית באופן ישר מבלי ממוצעים.

בודאי למותר לעוררו אשר הספרי' תה"י ג"כ בבנין הנ"ל וכן המרכז
דאגודת נשי ובנות חב"ד וגם מרכז דאגודת חב"ד סתם, וכפי הנהוג בכמה
מקומות הנה יש לעשות מקום מודעות בהפרוזדור (קארידאר) שם, שבהם
יודע כל הבא אודות שיעורי לימוד השונים הנלמדים, ואיפוא יש למצוא בשר
כשר וכו' ובטח אפילו בהתבוננות קלה ימצאו עוד כמה ענינים שיועילו בענין
הנ"ל.

לפלא שאין מזכיר דבר אודות חינוך הבנות, עריכת מסיבות שבת וכו'.

המחכה לבשו"ט בפעולות ממשיות, ובשינוי — בפועל בהענינים
שמזכיר אודותם במכתבו.

ב'תתר

מוה"ר בצלאל: ווילשנטקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תרנ, ובהנסמן
בהערות שם. לקמן ג'קג.
בנין הישיבה: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תרנ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרות ג"כ. ג'נז.
ג'קג. ג'שכט"ל. ג'שלג.
מרכז: ראה בזה לעיל ח"ט אגרת ב'תתקנז. לקמן ג'נז.
הספרי': ראה לעיל שם אגרת ב'תשכז.

ג'א

בי"ה, ו' מ"ח, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער פ"נ דורך הרב גערליצקי שי', אין וועלכן איר בעט איך מזכיר צו זיין להצלחה אין אייערע לימודים צו ווערן א דאקטאר שומר תורה ומצוות. וועל איך איך מזכיר זיין אויפן ציון פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע בעת רצון.

בכלל יעדער איד, און בפרט איינער וואס האט געלערנט אין א ליובאוויטשער ישיבה, דארף זיך שטענדיק און אומעטום באטראכטן אלס א שליח פון דעם אויבערשטן ית', וכמז"ל (סוף קדושין) אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני, און דארף זיך באמיען משפיע צו זיין אויף חברים אידן אז זיי זאלן אויך קומען צו דער הכרה.

אזוי ווי איר געפינט זיך אין . . . ובפרט אין א קרייז פון אידישע סטודענטן, וואס פיל פון זיי בלייבן נויטיקן זיך אין גייסטיקע הילף, האף איך אז איר וועט עס האלטן פאר אייער תפקיד צו מקרב זיין [זיי] צו תורה און מצוות אין טאג-טעגלעכן לעבן. און בשעת דער אויבערשטער גיט אימיצן א תפקיד דורכצופירן, גיט ער אים אויך די כוחות דורכצופירן זיין שליחות, און דאס איז בלויז אפהענגיק פון רצון הטוב.

סטודענטן פון מעדיצין בפרט, נעמענדיק אין אכט אז אפילו די וויסנשאפט אנערקענט איצט די וויכטיקייט פון 'הערעדיטי' אין מענטשלעכן לעבן, דארף מען זיי מסביר זיין אז דער געזונט פון דער נשמה בא א אידן איז פארבונדן מיט דער תורה ירושה פון דער צייט פון מעמד הר סיני, און א איד קען נישט זיין גייסטיק געזונט און גאנץ אויב [ער] ווערט חלילה אפגעריסן פון דעם מקור מיט וועלכע זיינע עלטערן און זיידעס זיינען במשך פון אומצייליגע דורות געווען ענג פארבונדן.

געפינענדיק זיך אין א סביבה וואו מען דארף אנקומען צו סיעתא דשמיא אויסצוהיטן זיך פון דעם 'לעומת זה', איז אזוי ווי מדתו של הקב"ה

ג'א

הערעדיטי: תורשחיות.

איז מדה כנגד מדה, במילא דורך דעם וואס איר וועט מקרב זיין אנדערע צו תורה און מצוות, וועט השי"ת אייך געבן כוחות נוספים דורכצומאכן אייער וועג בדרך התורה והמצוות ביראת שמים וקבלת עול צו פילן שטענדיק ואני קרבת א' לי טוב.

בברכה המחי לבשו"ט.

ג'ב

בי"ה, ו' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

הגיעני מכתבו והפ"נ ונתעכב המענה מפני הטרדות שנתוספו מפני קדושת המועד, וכבקשתו אקרא הפ"נ על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

ובהנוגע להנ"ל וגם תוכן מכתבו, הנה צריך הי' להסביר לזוגתו תחי' וכן לעצמו שסו"ס אי אפשר להיות פוסח על שתי הסעיפים, וצריך להחליט אם מתנהגים כפי וכדי שישאו חן בעיני השכנות וכיו"ב, או שרוצים לסדר ביתם באופן שישאו חן בעיני כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר על הציון שלו נקראים הפ"נ, וכבר ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע הובא במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, דו ווילסט אז השי"ת זאל מיך יע פאלגען און דו ווילסט מיך ניט פאלגען, והאריכות אך למותר.

כי ממ"נ אם יש רצון להבין הדבר הפשוט – גם הנ"ל מספיק, ואם אין הרצון להבין לא תועיל האריכות.

וכמו שכתבתי לאחד, הנה המענה לאו אנא כתבי אלא כו' והדבר תלוי בהאשה, הרי פסקו רז"ל שדברים היוצאים מן חלב נכנסים אל חלב, ולולא היו הנשים מרגישים החלישות שבעמדת בעליהן הרי מכפר שלא לבד שלא היו מנגדים לדבר הרצוי וטוב, אלא שעוד היו מסייעים בזה. אחת נהניתי ממה שכנראה ממכתבו כלל הוא את עצמו בתוכן השיחה שדברתי אודות מי

ג'ב

השיחה שדברתי: בשמח"ת תשט"ו: א מעשה מיט איינעם א יונגער מאן וואס פירט זיך אריף

שנראה אליו בחלום וכו', ויה"ר שתבוא התעוררות נקודת-התמים שבו
לשינוי בפועל וידוע פסק רו"ל אשר אשתו כגופו דמיא.

בברכה.

ג'ג

ב"ה, ו' לחודש חשון, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

כבוד הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"נ יושב על מדין
ומנהל עדתו במישרים, מרא דעובדין טבין וכו'
מוהר"ר שושן הכהן נ"יו אב"ד דק"ק גירבא יצ"ו

שלום וברכה!

מכתב כת"ר מכ"ח אלול נתקבל באיחור קצת ונתאחר המענה שלי מפני
החגים ומועדים דחודש תשרי ומרוב הטרדה העמוסה עלי, ואת כת"ר
הסליחה.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי צבור בעל מרץ ורב פעלים
וכו' מוהר"ר בנימין אלי' שי' מסר לי מפרטי מצבם, והננו מחפשים אדם
מתאים לנסוע למחנם להוציא לפועל ענין הקמת בית מדרש לרבנים בעזר
השי"ת.

וברצותי להשתתף בעבודת החזקת התורה והיהדות במחנם הטי' כפי
שידי מגעת צויתי להמציא להם מקופתנו סכום של חמשים אלף פרנק בתור
עזר חד-פעמי, ומי יתן ויכולתי לעשות אלף פעמים ככה, אבל דא עקא שאין
הקומץ מספיק.

והנני מקוה לקבל ידיעות טובות מכת"ר ומעבודתם הטובה לשמור
משמרת הקדש מסורת אבותיהם ואבותינו הק' והרבצת תורה ביראת שמים
טהורה וקיום מצוותי בפועל, וסייעתא דשמיא תהא בסעדהון.

בברכה.

שלא כדבעי כאיזה ענין. האט דער רבי איבערגעגעבן כו' האט מען מיט אים גערעדט ולא הועיל.
ביז אז דער רבי אליין איז צו אים געקומען אין חלום. איז אנשטאט דעם וואס ער האט געדארפט
ווינקן אויך אויף א צווייטן, איז אויך ער...

ג'ג

מוהר"ר בנימין אלי' שי' : גורודצקי.

ג'ד

ב"ה, ז' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי הפ"נ שמסר ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים מוה"ר . . . ואזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והנה אף אשר השי"ת נותן הצלחה כפתחו של אולם הרי על האדם לפתוח עכ"פ כחודו של מחט ובפרט בענין תקון המדות אשר ענין זה הוא מעיקר תפקידי ירידת הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, וילמוד בעיון היטב פרק ל"ב אשר בתניא קדישא ומצות אהבת ישראל אשר בספר המצות להצמח צדק עד שיהי' בקי בהם בהענינים עכ"פ בעל פה, וזה יקל עליו מלחמת היצר לתקן מדותיו ולהצלחה בלימוד התורה תמימה וביראת שמים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'ה

ב"ה, ז' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מסר לי . . . שי' אודות הדאגה שלו אשר בהיותו במדינתנו חושש שנכשל פעם או פעמיים בשגגה ע"י שנודע לו אשר המקוה לא היתה כשרה אבל אינו יודע הפרטים בזה, ואמרתי ל . . . שי' שלדעתי קרוב הדבר שאין זה אלא דמיון וכיון שכלשון רבנו הזקן באגה"ק ואגרת התשובה כל החרדים לדבר ה' נוהגים עכשיו להרבות מאד מאד בצדקה הרי הוא וזוגתו שיהיו יפרישו בל"נ כמובן בימי החול לפני התפלה או הברכות וזוגתו תחי' גם לפני הדלקת הנרות בעש"ק וערב יום טוב איזה פרנק נוספים על מה שנהגו עתה להפריש לצדקה עד שיתקבץ סכום של לערך נ"ג וחצי דולר, וישכחו על כל הענין הנ"ל,

ג"ה

נ"ג וחצי דולר: ראה לקמן אגרות גילד. ג'קעג.

והשי"ת יאריך ימיהם ושנותיהם בטוב ויראו נחת אמיתי נחת חסידותי בכל יו"ח שיחיו מתוך בריאות הנכונה הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכה.

ג'ו

בי"ה, ז' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים הרב מוה"ר ניסן שי' נעמאנאוו, ומה שכותב אודות המחשבות זרות, הרי העצה לזה להזהר מדברים בטלים וללמוד ולהתפלל מתוך הספר ומובן שצריך להזהר בטבילת עזרא, ומהנכון הי' שנוסף על הני"ל שיתבונן בהעניינים דאהבת ישראל שעיי"ז הי' סרה ממנו העצבות, ובודאי למד בעיון בתניא קדישא פרק ל"ב ומצות אהבת ישראל בספר המצות להצמח צדק . . .

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'ז

בי"ה, ח' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר שנתקבל היום וכן הקודם לו, הלא לפלא:

(א) שמקצר הוא בידיעות אודות מצב בריאות . . . בה בשעה שמראש הי' שולח מברקים בכל יום ויום, וכבר ידוע אשר דרך המיצוע הוא הדרך הישר, ולא שתי הקצוות (מלבד מקרים יוצאים מן הסדר, וכמבואר ברמב"ם הלכות דיעות).

(ב) אשר מכתביו הם בלשונות של הפחדה והבהלה, וא"י הענין דמוח

שליט על הלב, ועכ"פ שלילת שליטת הלב על המוח, היינו שהלב מפחיד את עצמו, ורואה הענינים לא כפי דרישת מורנו הבעש"ט בשמחה. וכבר כתבתי לאחד מאנ"ש, אשר בצירוף שני פסקי תורתנו תורת חיים, אשר עבודת השי"ת צ"ל בשמחה דוקא, ועבודת השי"ת צ"ל בכל דרכיך – השמחה צ"ל בכל ענין וענין (ויש לקשר זה עם שיטת הבעש"ט בהענין דהשגחה פרטית, וע"פ המבואר בדא"ח, אשר כל פעולה ופעולה משלמת כוונת רצון העליון) – והרי גם בהשקפה על מצב בריאות מי שהוא ואפילו בכתובה על דבר זה – אפשר לעבוד את השי"ת. וע"פ המבואר בדא"ח – לא נפלאה היא ולא רחוקה היא, ואדרבה קרוב אליך הדבר ...

ויה"ר מהשי"ת שמכאן ולהבא יודיע בשורות משמחות, ולא רק מפני הטעמים הנ"ל, אלא שאפילו הוא ואפילו המרה שחורה שלו יודו שצ"ל בשמחה.

וע"פ פסק רז"ל המתפלל בעד חברו כו', הרי יצליחו השי"ת להטבת הבריאות שלו ושל זוגתו – שיחיו – ויודיע בשו"ט גם בזה.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'ח

בי"ה, ח' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ ורב פעלים כו'
וכו' מוה"ר משה פנחס ש"י הכהן

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מבשר טוב וברכה, אשר סידרו את בנם זאב

ג"ז

וכבר כתבתי: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תתקלה ובכ"מ.

ג'ח

נרפסה בלקו"ז חכ"ב ע' 384 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר משה פנחס: כץ. אגרות נוספות אליו לעיל ח"א אגרת כ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'קט.

יחזקאל שליט"א הכהן שילמוד לימודי קדש כל היום כולו, ולקח חלק בסידור מחלקה בזה, שבמילא נעשה זה ג"כ ענין דזכות הרבים, שע"ז כבר פסקו רז"ל שזכות הרבים תלוי בו, ועיין באגה"ק – ס"י כ"א – של רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה – אשר ענין העקדה עצמה אינה נחשבת כ"כ לגבי הענין שאברהם אבינו עשה זאת בזריזות נפלאה להראות שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו ולעשות נח"ר ליוצרו, עיי"ש, ומובטח הקב"ה לקיים הבטחתו בתורתנו תורת חיים, אשר הנהגה כזו הרי ככתוב באגה"ק שם מגינה ומצילה בפירותי בעוה"ז כו'.

והרי גם בענין הנ"ל נעשה הדבר פעמים רבות, כי בכל יום ויום שילמוד בנס ש"י לימודי קדש באותן השעות שה"י עלול ללימודים אחרים, הרי נעשה הדבר עוד הפעם, שבמילא גם על זה חל הלימוד דתוספת ברכה הבאה לפי רוב המעשה, און השם יתברך זאל העלפּען, אייך ביידען, דעם טאטען מיט דער מאמען, צו ערפילען זייער הארץ פארלאנג בקרוב ולבשר טובות תכה"י.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מובן מעצמו שברשותו להראות מכתבי זה, או למסור תוכנו, לכל אלו שכבר עשו כמוהו, ועאכו"כ לאלו שעדיין לא בחרו בטוב האמיתי, ובמילא לא בא אצלם הנ"ל בפועל, והרי חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, ובפרט כשיוסיף בזה דברים היוצאים מן הלב – שנכנסים אל הלב. והשי"ת יצליחו להיות שליח טוב גם בענין נעלה זה.

ג'ט

בי"ה, ח' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר צבי שי

שלום וברכה!

לאחרי השתיקה הארוכה נעם לי לקבל מכתבו ממוצש"ק בו כותב איך שהסתדרו הענינים בהתי"ת וסידור הכתות השונות, ונהייתי במאד מאד ממה שהמציא כמה ענינים בקנאת סופרים בין התלמידים שבטח יביא פירות לעורר בהם כחות הפנימים שיש בכאו"א מישראל שיתגלו בפועל וישפיעו על חייהם היום יומים, ובהמשך לזה נכונה מאד סברתו לסדר מנין בעדם כיון שזה נותן מקום לבחירת גבאי שמש מבין הנערים גופא, והרי ידוע עד כמה הנוער בארצוה"ב להוט אחרי סידורים שיש להם אופן של טים Team ובמילא יש לו לידער, קעפטין כו' וכו'. כן עושה רושם טוב התכנית שלו אודות הלימוד עם המבוגרים שקראם להיות חלונות ובוטח ראה ג"כ המאמרים אודות התפלה והחלקים שלהם שנדפסו בהטאקס וטיילס אף שכתוב לצעירים, אבל הנקודה והיסוד של מאמרים אלו אמיתים, ובטח יביאו לו תועלת בהרצאותיו הוא.

כמו שכתבתי לו במכתבי מאז שאף שלא תמיד יש להבליט נקודה הבאה לקמן אבל צריכה להיות מטרה בהעלם עכ"פ, והוא שכל פגישה והרצאה הנה יתוסף מזה אצל השומעים מרץ וידיעה בהנוגע למצות מעשיות בפועל בחיי היום יומים כי סו"ס ה"ז כל האדם, ומובן ג"כ מכש"כ וק"י מהמובא בחסידות בכ"מ אשר השכלה היותר נעלית צריכה להביא לבכך, והבכך צריך לפעול במעשה בפועל והאריכות בדבר הפשוט בטח למותר ובודאי שיש למצוא אופן דיפלומטי אם מוכרחים לזה שלא ירגישו כ"כ הכוונה דכל הרצאה ...

בברכת הצ' בכהנ"ל.

ג'ט

מוה"ר צבי שי: שוסטרמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד תתקלח, ובהנסמן בהערות שם.

ג'י

ב"ה, ט' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ כו' מוהר"ש שי

שלום וברכה!

... במ"ש במכתבו דח"י תשרי במה שמשדדלים להשפיע על האברכים
בנגוד לליובאוויטש, הנה אחת העצות בזה הוא שיאריכו זמן שהותם בתו"ת
דפאריז ושירבו הנוסעים לשם, ולכאורה, כיון שבלא"ה רוצים הרבה לנסוע
ממרוקה, יש לפעול בנקל יותר שישעו ללמוד משך זמן בתו"ת דפאריז.

בהנוגע להנסיעתו לכאן, הנה מחכים להוראות ממנו איזה תעודות
וניירות נחוצים לשלוח מכאן, בכדי שיוכל להגיש הבקשה, ובטח יכתוב (ישר
להמזכירות).

בברכה לבריאות הנכונה ולהצלחה בכל הנ"ל לו ולכל אשר לו,

מ. שניאורסאהן

ג'יא

ב"ה, ט' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מבואר בתורתנו וביחוד בתורת החסידות אשר לכל אחד מישראל
ישנה מצוה וענין מיוחד, שבו צריך להיות זהיר טפי, וכדיוק הש"ס יענין
באגרת הקדש לרבנו הזקן ס"י ז', אשר מצוה זו וענין זה משמש שער דרך בו

ג'י

מוהר"ש שי: מטוסכ. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט אגרת ב'תרמ, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ג'פג. ג'קכג. ג'קסה. ג'שנה. ג'שעה.

ג'יא

מבואר בתורתנו: ראה גם לעיל אגרת ב'תתקצ.

עולים כל עניני התורה ומצות שלו מלמטה למעלה ודרך בו נמשכים כל הענינים והשפעות מלמעלה למטה הנצרכים לו ולכל ב"ב שיחיו. ואין ענין ומצוה זו דוקא מהענינים שיש לקרותם חמורות שבחמורות, וכמוכח מהשי"ס שם דטפי הוה זהיר בציצית, אף שזהו לא מחובת גברא כו' וכו' יעויין שם בשי"ס, ומבאר רבנו הזקן באגה"ק שבחירת המצוה דכל אחד אינה בבחי' טעם ודעת מושג אלא למעלה מבחי' הדעת שכך עלה במחשבה לפניו יתברך, ודוגמתו למטה היא בחינת הגורל ממש. ומובן מעצמו שלברר הענין השייך לאיש זה, ברובא דרובא — רואים איך שהשגחה עליונה נוהגת אתו וקובעת מקצוע העבודה שלו במצוה וענין פלוני שזהו הוכחה שענין זה דוקא הוא השער שלו ודרך מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט כנ"ל.

מובן ג"כ אשר גם הלעו"ז ובמלה פרטית יותר היצר הרע, יודע ומרגיש אשר דוקא בענין ומצוה פלונית צריך איש זה להיות זהיר טפי כי הם המשמשים סיוע לכל עניני תורה ומצות שלו, וכן גם בהצלחתו בחייו אפילו בגשמיות, שגם לזה מנגד היצה"ר וכמרז"ל שהוא המקטרג, ובמילא עיקר השתדלותו עם איש זה הוא דוקא בענין זה ובמצוה זו עד שמוכן לוותר על הידורי איש זה בשאר עניני תומ"צ, ובלבד שיצליח במלחמתו נגד הענין ומצוה זו, מובן ג"כ שאם איש פלוני הוא ירא שמים אין היצה"ר יכול לבוא ולהתגלות כמו שהוא, כי אז לא ישמע לו ואפילו לא יכנס בדו"ד. אבל אין הוא נרתע והדרך סלולה לפניו, וכפתגם כ"ק אדמו"ר (אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר) אשר היצה"ר מתלבש לפעמים "בלבוש צדיק תמים עניו ובעל מדות טובות" — עיין היום יום לכ"ג סיון ה'תשי"ג — וחשף ד' זרוע קדשו, בגילוי תורת החסידות אשר גילתה תכסיסי היצה"ר גם בזה, בכדי שיבין האדם מאין ולאן הדברים, ויזהר מהם עוד יותר מאשר נוהר מרע בגלוי, וע"ד האמור בפ"י תלמידי ר"י ברכות רפ"ק אשר חטאת בת דנקא ואשם תלוי שני סלעים כי בחטאת יודע ברור שזהו ענין של חטא ובמילא גם החרטה היא בלבב שלם ולכן מספיק קרבן בת דנקא, משא"כ באשם תלוי שאפילו לאחר החרטה והבאת הקרבן היצה"ר מרגיע אותו באמרו שבדאי אכל שומן ולא חלב ובמילא הכל בסדר ולכן צריך להביא הקרבן כ"פ ככה.

וכפתגם: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תתפז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג"ר. גירצה.

גיב

בי"ה, י"א מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר מרדכי שי

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריף - אן דאטום פון שרייבען - און איך בין געווען צופרידען לייענען אין עם אז איר הויבט זיך אן צו באטייליגען ענערגיש אין די ענינים פון ישיבת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אין מעלבורן, און האפענטליך אז דאס טאן ענערגיש און די נויטיגע השתדלות וועט בריינגען די ברכה פון השי"ת און הצלחה, און אויב אין אלע צייטען און אין אלע ערטער האט מען געמוזט האבען א תורה צענטער פון תורה וועלכע איז פארבונדען מיט יראת שמים, על אחת כמה וכמה אין אונזער צייט און אין אזא ארט וואו דער אידישער ישוב הויבט אן צו וואקסען מוז מען לייענען אויף דעם די גרעסטע כחות און איינקריצען גוט אין קאפ און הארץ דעם מאמר רז"ל כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא.

אמאל איז א חדר און ישיבה פאר א קינד, האט דאס עם אפגעראטעוועט פון צו זיין א עם הארץ, און האט עם געמאכט פאר [א] יודע ספר און א גרויסע טייל פון די קינדער אויך פאר לומדים, אבער אין אונזער צייט לידער, דארפמען טראכטען וועגען אפראטעווען קינדער אז זיי זאלען בלייבען אידען, און אין דעם קען מען זיך ניט פארלאזען אויף דער סביבה א.א.וו. נאר מען מוז בויען פאר זיי פעסטונגען, א חדר, א ישיבה, וועלכע גיבען די גאראנטיע אז זיי זאלען בלייבען אידן, און די אריכות אין דעם איז געוויס איבעריג.

אין אייער פראגע פון וועלכען שיכט צו ציען אין דער פינאנס קאמיטע וועלכע ווערט אויפגעשטעלט אויף צו אויסהאלטען און אויסברייטערען די ישיבה, ווענדעט זיך דאס אן דעם חאראקטער און פעהיגקייט פון יעדער באטרעפענדען באזונדער און דעריבער איז שווער צו געבען א ענטפער אויף דעם, א אלגעמיינעם ענטפער, אבער וואס מען דארף איז, אויסהיטען זיך פון

גיב

מוה"ר מרדכי: ריטש. מלבורן.

אדמו"ר שליט"א

מט

צו געבען דער ישיבה א פאליטישע פארבאנדער א פארטייאישען חאראקטער, וויילע דאס לערנען תורה איז ניט פארבונדען מיט פאליטיק און פארטיי, וואס דאס איז געווען איינע פון די יסודות פון דער הצלחה פון ליובאוויטשער מוסדות, וואס זיי זיינען שטענדיג געווען איבערפארטייאיש, און ווען מען טראכט זיך אריין אין דעם טיפען זין פון דעם, אז די תורה איז געגעבען געווארען איינציטיג צו אלע ששים רבוא אידען, פון דעם גדול שבגדולים ביז דעם קטן שבקטנים און ווי אלע האבען איינציטיג געהערט די דברות, אנכי ה' אלקיך, זכור את יום השבת, ולא תחמוד, באגרייפט מען דעם ענין, אז תורה איז פאר אלע אידען, אז פון אנכי ה"א מוז מען צוקומען ניט נאר צו זכור את יום השבת נאר אויך צו לא תחמוד, אזוי אויך קען מען זיך ניט אויסהיטען פון לא תחמוד אויב עס איז ניט באגרינדעט אויף אנכי ה"א און אויב מען לייגט ניט אלע כחות צו אויספאלגען דעם זכור את יום השבת, און דעריבער דארפמען דא ניט אריינמישען קיין זייטיגע ענינים, וואס אמאל שרעקט מען זיך אפ פון דעם זייטיגען ענין, צי דאס איז פארטיי אדער פאליטיק, און מען פארלירט דורך דעם די געלעגנהייט צו פארבינדען זיך מיט דער תורת חיים ומצותי.

געוויס געדיינקט איר אונזער געשפרעך, און איך האף אז עס איז איבעריג צו ווידערהאלען בעטען און ערוועקען אייך אויף צו טאן אין די ענינים פון דער ישיבה אהלי יוסף יצחק לויט אייערע אלע מעגליכקייטען און אויסניצען אייער השפעה דאס מאקסימום אין דעם, און נאר לויטן מאמר רז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, וויל איך נאך אמאל מערר זיין אייך אין דעם, כדי עס זאל צוקומען אין אייער ארבעט.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל און אין אייערע ענינים הפרטים המחכה לבשורות טובות.

ג'יג

ב"ה, י"א מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון זי חשון, און בין אפילו צופרידען פון דעם וואס איר באקלאגט זיך אז מען פאדערט פון אייך אז איר זאלט ארבעטען פאר עטליכע מוסדות, און הלואי אויף אלע אידען געזאגט געווארען אזא ניט צופרידענקייט וועלכעס איז פארבונדען מיט מוסדות חינוך על טהרת הקדש און אין ענינים פון צדקה בכלל און עניני חינוך הכשר בפרט, זיכער אז מען דארף אויספאלגען די אנווייזונג פון דאקטאר וואס זאגט אז מען דארף זיך אפהיטען וואס דאס איז די אנווייזונג פון תורתנו הק' ונשמרתם מאד לנפשותיכם, אבער ווען השם יתברך האט דאס אריינגעשריבען אין דער תורה האט ער גלייכצייטיג אריינגעשריבען די נויטיגקייט צו טאן צדקה וחסד, איז דאך זיכער אז מען קען דאס טאן און ניט נאר אז דאס זאל ניט שאדען נאר אדרבה דער פארגעניגען וואס מען פילט טוענדיק א גוטע זאך שטארק[ט] דאס און מאכט גרעסער דעם געוונט צושטאנד אפילו פון גוף בא א אידען, און אזוי אויך איז בנוגע צו אייך, אז זיכער ווען איר וועט ניט ריידן הויך וועט מען אויך הערן וואס איר זאגט, און זיכער וועט איר געפינען אויך צייט צו טאן פאר די מוסדות און ענינים וועלכע זיינען על טהרת הקדש, און ווי איך האב אייך געזאגט מערערע מאל אין אונזערע שמועסין, דארפט איר זיין בשמחה וכמו שכתוב עבדו את ה' בשמחה דוקא, און וויבאלד אז השם יתברך פאדערט דאס פון אלע אידען און פון יעדער אידען, גיט ער — ברוך הוא — כח אז מען זאל קענען אויספירען זיין פאדערונג.

בשביעת רצון ובשמחה ובנועם האב איך איבערגעגעבען דעם דרעפט וואס איר האט געשיקט לויט די שמועסין וואס מיר האבען געהאט דא, און ווי איר האט גערעט — בלי נדר — אויף ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, און איך האף אז צו דער צייט פון באקומען מיין דיזען בריף האט איר שוין א קבלה אויף דעם פון צענטראלען אפיס של ישיבות תומכי תמימים מיט א פאסענדען באגלייט בריף, און השי"ת זאל אייך העלפען אז מכאן ולהבא זאלט איר קענען ממלא זיין משאלות לבבו לטובה, ווארום בא א אידען ווי גוט ער זאל ניט זיין האט ער נאך

מעגליכקייטען צו זיך נאך בעסער און השי"ת זאל איך העלפען אויך אין דעם.

און ווי עס איז באוואוסט דער סיפור פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר וואס ער האט דערציילט וועגען זיין פאטער כ"ק אדמו"ר – זצוקללה"ה נב"מ זי"ע, אז ווען ער איז אלט געווארען פיר אדער פינף יאר איז אין דעם געבורסטאג זיינעם איז ער אריינגעגאנגען צו זיין זיידען דעם צמח צדק נעמען א ברכה (זיין געבורסט טאג איז כ' חשוון, און יענעם יאר איז דאס אויסגעפאלן אין דער סדרה וירא) אריינגייענדיק צום זיידען דעם צמח צדק, האט ער אנגעהויבען וויינען, פרעגט עס דער צמח צדק וואס ווינסטו, ענטפער ער, אז ער האט געהערט אין חדר די וואך אז וירא ד' אליו, אז הקב"ה האט זיך באוויזען צו אברהם אבינו, וויינט ער, ער וואלט אויך וועלען זעהען עס – הקב"ה – און צו עס, האט ער – הקב"ה – זיך ניט באוויזען. האט עס דער צמח צדק געענטפערט, א איד א צדיק פון 99 יאר ווייס אז ער דארף זיך נאך מל זיין (ד.ה. אז עס דארף נאך צוקומען, ווארום ער האט נאך ניט דעם ענין והי' תמים) איז ער ווערט אז הקב"ה זאל זיך באווייזען צו עס.

דברי צדיקים אפילו ווען זיי ווערען געזאגט צו איינעם בפרט, און אפילו ווען דאס איז געזאגט געווארען צו א קינד פון 4-5 יאר, אבער וויבאלד מען האט דאס אונז דערציילט, און דאס זיינען דאך דברי צדיקים, ענטהאלט דאס א הוראה ומוסר א לערנונג פאר כמה וכמה מבני ישראל און אפילו אין אנדערע ערטער און אין אנדערע צייטען. והנמשל מובן.

השם יתברך זאל העלפען יעדערען פון אונז צו שטייגען אין תורה ומצות מיטן גאנצען ווילען און השי"ת זאל געבען כחות אויף דעם, און שטענדיג געדיינקען אז עס פעלט נאך און מען דארף זיין א "והי' תמים" און האבען בטחון אין השם יתברך אז אין לך דבר העומד בפני הרצון און אז מען וויל אויף א אמת העלפט השם יתברך.

בברכה להוספה בקיום המצות ובשיעורים קבועים לתורה לאריכות ימים ושנים טובות.

ג"כ

דער סיפור: ראה היום יום לט' מ"ח. לקר"ש ח"ה ע' 86. לעיל ח"ה אגרת א'רלט.

ג'יד

ב"ה, י"א מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח תשרי, ומתחיל כדבעי אודות הרושם דימי חדש אלול ימים נוראים וימי חגה"ס, אבל תיכף מפסיק בענין זה מבלי להזכיר מה הם ההחלטות ופעולות טובות וכו', והרי ידוע תביעת רבותנו הק' מכל אנ"ש והתמימים בפרט שהעבודה צ"ל בפנימיות ולא במקיפים עאכו"כ שבמכתבו אינו מזכיר גם ע"ד עבודה בדרך מקיף וע"פ פתגם כ"ק אדמו"ר הצ"צ, אז ווי מען שטעלט זיך אוועק אזוי גייט דאס, הרי אם בראשית השנה ועכ"פ בתחלת הסדר דויעקב הלך לדרכו בעניני תורה ומצוה מקשרים ההחלטה בקשר ענין של פועל במעשים ה"ז התחלה טובה לסדר כל השנה, משא"כ כשנשאר בעולם המחשבה ובהאי עלמא עולם הדבור כעולם המחשבה דמיא. מובן שאין הכוונה בזה להטיף מוסר וגם אינו נוגעת כ"כ הכתיבה אלי בזה אלא בהנוגע לפועל כנ"ל וכשמגלים עד"ז גם לזולת עאכו"כ כשהזולת נמצא במקומו בסמיכות מקום אליו ה"ז מחייב (בינדעט דאס) יותר למלאות החלטתו בחיי היום יומים, והאריכות בזה אך למותר.

מה שכותב אודות ההנהגה עם בתם מרת . . . תחי' שמסרבת להשמע לעניני שידוכין, הנה פשיטא שהקס"ד לאיים עלי' ולדבר קשות, אין לזה מקום כלל, כי מלבד שאין זה דרך התורה שדרכי' דרכי נועם הנה רואים במוחש שבדרך זה פועלים פחות הרבה יותר מאשר ע"י מענה רך וענין של קירוב. ובהנוגע לה בפרט הנה עליהם לבוא בהצעות פרטיות ומה טוב שלא תדע שמהם באה ההצעה שבטח יש למצוא אופן בזה, ואז בודאי תשנה הנהגתה ויש לומר שחלק גדול מסירובה אינו אלא לפנים מפני שנפל רוחה על שלא השתדכה עד עתה, ומהנ"ל מובן שצריך להשתדל שתדור בביתם עד החופה בשעה טובה ומוצלחת.

בהנוגע לנסיעת בתם תחי' . . . הנה נבחלתי להקס"ד לנסוע באני' שהבע"ב שלה ובמילא כל הריוח מזה הן בני ישראל וכן רב החובל והמלחים

ג'יד

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ב'תחקד', ובהנסמן בהערות שם.
לנסוע באני': ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תשלח, ובהנסמן בהערות שם.

וכו' שלדעתי אין כל היתר לנסיעה בה והספק הוא רק אם זהו איסור דרבנן, או – מפני המלאכות שנעשו בספינה, הפרהסיא וחילול השם – גם דאורייתא (עי' שו"ת חת"ס חח"מ סקצ"ח), ולפלא שאין אלו שהאחריות עליהם מרעישים על זה. ובהנוגע להניירות בשבילה בטח מקבל ידיעות בזה מהמל"ח – מרכז לעניני חינוך.

בברכה לבשו"ט.

ג'טו

ב"ה, י"א מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מו' חשון, הנה מובן מעצמו שלא באתי בטענה בכלל, ובפרט לבתו תח"י, אלא שמסרתי בדבור את צערי על אופן החינוך שפעל שבגיל [כל] כך צעיר מתחילים לחשוב ע"ד תכלית ולא רק לחשוב אלא לשנות סדר החיים והחינוך בתוככי אני"ש כדי להדמות בהנחות העולם וע"פ פסק רז"ל בתרי תלתא הוי חזקה הנה מכיון שראיתי תנועה זו אצל בתו והן אצל שני בניו – שיחיו – הרי ידוע דשותא דינוקא הוא דאבוה.

מובן ג"כ שלא באתי בצעקה על העבר כי הרי אין צועקין על העבר ולא היתה כוונתי אלא לתקן מכאן ולהבא עכ"פ שלא יציגו את הדגש ששלימות האדם הוא כשיש לו חשבון קרוב וידיעה ברורה במה משתכר (שבאמת הוא היפך מרז"ל אין אדם יודע במה משתכר וידוע בזה ביאור רבנו הזקן שזהו בדוגמא דהעדר הידיעה בביאת משיח עיין באגה"ק סי' כ"ב וכלשון רבנו הזקן הושוו זה לזה והוא גם היפך הכתוב לא לחכמים לחם שפירשו חכמים אפילו בענין הפרנסה. ואף שהתורה אומרת וברכך ה"א בכל אשר תעשה שצריך לעשות כלי הרי מבואר שאין בזה סתירה, ועיין בסי' המצות להצ"צ עמוד קו ובלקו"ת כי תצא עה"כ וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניו),

ג'טו

בתרי תלתא: ראה יכמות סד.ב.
שותא דינוקא: ראה סוכה נד.ב.
אין אדם יודע: פסחים נד.ב.
לא לחכמים לחם: קהלת ט.יא.

וכשעכ"פ מכאן ולהבא ירגישו גם בניו שהתכלית שבעולם תלוי בא"ס הבלתי בעל גבול ותכלית והוא ית' מבטיח שאם בחקותי תלכו – הרי אז – ונתתי גשמיכם וגוי הרי אותן השעות שבניו לומדים ואותן המעלות שבתו תחפש בההצעות שידברו עמהם יהיו יותר מתאימים לזה שנצרך להם הן בגשמיות והן ברוחניות, והשי"ת יצליחו לראות רוב נחת חסידותי בכל יו"ח מתוך הרחבת הדעת ובריאות הנכונה.

בברכה.

ג'טז

בי"ה, י"א מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יוסף שי

שלום וברכה!

... בודאי ראה כמה חוברות מהוצאת המרכז לעניני חינוך, שמועסן באידיש וכן יתר הוצאות המל"ח בשביל הנוער, ורציתי לדעת אם יוכל להציע איש המתאים שיוכל להעתיקם או לכתוב בכגון דא בשפה האיטלקית, ואפשר שבזמן הראשון אין להתחייב ולקרות לזה שם של ירחון שאז מוכרחים להו"ל בכל חדש בחדשו אלא שיקרא מופיע מזמן לזמן וכיו"ב, או שבתחלה יופיעו רק חוברות מעשיות ובהתאם לתגובת הקהל יחליטו באיזה אופן להמשיך, ומובן שהשפה צריכה להיות בשביל הגיל המתאים היינו שלא לדבר גבוה גבוה, אבל לאידך גיסא בלי שגיאות בדקדוק וסגנון ושיהי' הסגנון מושך את הלב של הנוער. וזהו ענין של פועל ממש כי יש אצלי סכום מוקצב לענינים כמו אלו.

בברכת הצלחה המכחכה לבשו"ט.

ג'טז

מוה"ר יוסף: פציפיצי.

בשפה האיטלקית: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב"שפ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'קמט.

ג'ז

ב"ה, י"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא גדול שלא נשמע ממנו דבר ולפלא עוד יותר גדול שבכל חדש תשרי לא ראו אותו פה, ושעד כמה שלא יהי מושקע בענין של פרנסה צריך לדעת ולא לשכוח, שפרנסה נקבע בזמני ר"ה ויוהכ"פ **למעלה**, ופרנסת איש יהודי בגשמיות תלוי בפרנסה ברוחניות וכאשר באים בין חסידים פרישט מען זיך אפ.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכיר:

ג"ח

ב"ה, י"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

חבר המורים . . .

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מבי חשון שנתקבל זה עתה, הנה מרוב צערי ממהר אני להשיב עליו מבלי לחכות על התור, וסיבת הצער הוא תוכן מכתבם אשר כיון שהנהלת . . . חייבת סכום להמורים, הודיעו להנהלה אשר ימעטו בשעות הלימוד עד שיתחילו לשלם להם המגיע, והצער בזה מובן:

א) ממיעוט שעות הוראה סובלים התלמידים-ות בני ובנות ישראל כשרים, ואם אפילו עשתה הנהלת . . . איזה אי צדק בזה, אין כל הצדקה לענוש את התלמידים-ות, ובפרט עונש כזה, שלא תמיד אפשר לתקנו, כי הזמן הוא אבדה שאינה חוזרת בכלל, ובפרט שעות החינוך של ילדים וילדות שכל שעה במשך זמן החינוך שקולה היא כנגד משך זמן כ"פ ככה בזמן בגרות האדם כמובן.

ב) מובטחני שגם בעיניהם ברור שלא עשתה הנהלת ... איזה דבר בזדון, ופשיטא שאם היו מעות בקופה או אם הי' אפשר בקל להשיג מעות, הרי גם חברי הנהלה שבעי רצון היו לסלק החובות ואם יש מקום לאמר לשלם מדה כנגד מדה אין מקום לומר לענוש במזיד על מה שעשה פב"פ בשוגג או באונס ...

ד) העולה על כולנה הוא ההירוס בהשקפת עולמם של המחונכים שלהם בראותם שבשביל תביעה גשמית לר' פלוני או לעסקן צבורי פלוני עושים עול לעשירות תלמידים ותלמידות, וכיון שזהו הנהגת המורה שלהם והמחנכם בענינים של יהדות ומדות טובות הרי אינו מובן מפני מה לא ינהגו המחונכים בדרכים כאלו שטוביא חטא וזיגוד מינגד, והרי ידוע בהענין דשאל באחד ועלתה לו, ודוד בשתים ולא עלתה לו כי חטאו של שאל הי' בהענין שהוא הי' תפקידו ומשרתו היינו בעניני מלכות משא"כ חטאיו של דוד אף שמצד עצמן היו חמורים יותר לא היו בתפקידו, ובלשון החסידות עיקר שליחותו בעלמא דין, ומפני טעם זה מובן ג"כ אשר זה שצמצמו בהשעות דלימודי חול אין בזה נפקא מינה בהיזק דפעולה זו, ונוסף ע"ז הענין שבשעות הנוספות ילכו התלמידים-ות בטל וכו'.

תקוטי אשר שורוטי אלה המעטים בכמות תספיקנה. וישמחוני בבשורה טובה בדואר החוזר אשר מנדבים כל השעות הנוספות ועושים את זה בטוב עין ובחפץ לב שבזה תלויי ההצלחה בהשפעה על התלמידים.

המחכה לבשו"ט כנ"ל ותודה חמה על ההקדם בזה.

נ.ב.

בכל הנ"ל לא נגעתי מפאת ההלכה בענין של שביתת מורים בת"ת או בחדר, כי אין כאן המקום, והעיקר אשר מובטחני שאין זקוקים לזה כלל וכלל.

ג"ח

טוביא חטא: פסחים ק"ג, ב. ראה גם לקמן אגרת ג'קנב.
שאל באחד: יומא כ"ב.

ג'יט

ב"ה, י"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבדר"ח חשון, נהניתי לקרות בו ע"ד הטבת מצב בריאותו וכיון שכבר נכנס לבית הבראה הרי בטח יתנהג בזה כהוראת רופא מומחה והתורה נתנה רשות לרופא לרפאות, ומ"ש שצר לו על הזמן, הרי לפלא הדבר כי הרי נמצא הוא בין יהודים אשר אין כל ספק אשר בתעמולה המתאימה יתקרבו יותר לתורה ומצותי.

ואם בשביל טובה אחת ליהודי אחד בגשמיות או ברוחניות כדאית ירידת הנשמה למטה למשך 70-80 שנה, וכפתגם הבעל שם טוב הידוע, הרי עאכ"כ שבאם ירצה באמת יצליח בתעמולתו בין אלו הנמצאים אתו בבית הבראה שיבראו ג"כ ברוחניות, וגדול זכות זה להגדיל הסייעתא דשמיא בעבודתו בעצמו, עבודה מלשון עורות עבודים, כמבואר בדא"ח בכמה מקומות.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ולבשו"ט מבריאותו ההולך וטוב.

ג'כ

ב"ה, י"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז תשרי, בו כותב אודות המצב בבית אחותו וגיסו שיחיו שאינו כדבעי למהוי, מובן שכבקשתו אכתוב בכיוון לקרב הלבבות לגיסו שי, אבל הוא מצדו ובכלל אנשי משפחתו צריכים להסביר לאחותו תחי' אשר במכש"כ וק"ו כשהבעל מתאחר במסחרו או במשרד בו מוצא מקור מחיתו ופרנסתו אין אדם מתרעם על זה ואדרבה שמחים שיש מקור

ג'יט

וכפתגם: ראה גם לעיל אגרת ב'תתקפה, ובהנסמן בהערות שם.
כמבואר בדא"ח: ראה גם לעיל אגרת ב'תתקצו.

פרנסה והבעל עובד באמונה במילא תהי' גם פרנסתו "בטוחה", אף שאין כל הנ"ל שייד אלא לממוצעים היינו הבעל של המשרד או להענין של המשרה שהם הצנורות על ידם הקב"ה הזן ומפרנס לכל נותן לאיש פלוני פרנסתו ופרנסת ב"ב, אם כן הרי כמה פעמים ככה צ"ל השמחה כשהבעל עובד באמונה בהנוגע להבע"ב העיקרי והיחידי אשר פרנסתו של אדם מבקש הוא אודותה בעת התפלה שהיא בקשת צרכיו של אדם והצנורות והכלים שבהם הקב"ה משפיע הפרנסה הן עניני תורה ומצות . . . וכמו שאין אחותו מתרעמת על זה שנמצא בעלה במשרתו או בלימודו משך כמה שעות בימות החול עאכו"כ שאין להתרעם על זה שביום השבת אשר כלשון הזהר מיני מתברכין כל יומי, מאריך בתפלתו והתבודדותו עם השי"ת, שכמובא בספרים תפלת השבת היא כוללת תפלות כל ימות החול שענין ברכותיהם האמצעיות הם לא רק חונן לאדם דעת אלא גם שמע קולנו וכו' . . .

ומה שמבהיל אותי ביותר הוא זה שכותב שנמצאת אחותו בבית הורי, אשר לדאבונו ראינו במוחש שכשמתערבים בין איש לאשתו אפילו הקרובים ביותר (ולפעמים הרי יש חשש יותר להיזק ח"ו מאשר לתיקון דוקא הקרובים בהיותם צד וקרוב לאחד מהנ"ל יש מקום להיזק יותר מהתערבות של זר), והאריכות בזה אך למותר, כי תקותי ששורותי אלו המעטות בכמות תפעלנה לתקן המצב בהקדם היותר אפשרי ויבשרני טובות.

מ"ש בהנוגע לו, שאף שקלה עליו הכוונה באמירת תהלים בפסוקי דזמרה וכו' אינו מרגיש חיות בברכות שמו"ע, הנה צריך הי' להתעמק בתורת הבעש"ט וביחוד בהנוגע לענין השגחה פרטית וההתקשרות וההתאחדות שבין כל אחד מישראל להקב"ה המבוארים בכ"מ בתורת החסידות, ועל ידי שיתרגל ברעיונות אלו יוחקק בנפשו לא רק בהבנה אלא גם בהרגש ובלשון רבנו הזקן בתניא קדישא ריש פרק מ"א אשר א"ס ב"ה מניח העליונים ותחתונים ומיחד מלכותו על עם ישראל ועליו בפרט כו' והנה הי' נצב עליו וכו' ומנהיגו ומשפיע כל הצטרכותו והצטרכות ב"ב, ואז בנקל יכולין בברכות האמצעיות ועאכו"כ בג' ראשונות וג' אחרונות.

בברכה המחכה לבשו"ט.

ג'כא

ב"ה, י"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון א' לך.

איך בין פארוואונדערט געווארען לייענענדיק אין אייער בריף אז זייענדיק ברוסיא פון תרע"ה און געשטאנען אין פארבינדונג מיט אר"י, דאווענט איר נאך ניט – ווי עס ווייזט אויס פון אייער בריף – נוסח אר"י, אין דער צייט אז עס איז באוואוסט אז דאס איז איינע פון [די] צען זכותים וואס אדמו"ר רבנו הזקן האט גערעכענט דעם סידור נוסח אר"י, און במילא זעה איך ניט קיין ארט אויף ספיקות בנוגע דער הנהגה אין דעם אויף להבא, אז עס דארף זיין התפלה בנוסח אר"י.

אויף אייער פראגע וועגען לערנען פארן דאוונען, איז איינער פון די הכרחיות'דיקע לימודים דארף זיין דער לימוד החסידות און בנוגע דעם לערנען נגלה פארן דאוונען, זעהט אין דעם, לקוטי תורה דברים דף צ"ו ע"ב.

לויט אייער בקשה וועל איך מזכיר זיין די אלע וועגען וועלכע איר שרייבט, אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע צו וואס יעדער נויטיגט זיך און זעלבסט פארשטענדליך אז בנוגע צו א שידוך פאר אייער זון ש"י דארף מען טאן אין דעם ענערגיש און אז מען טוט איז השם יתברך מצליח.

בברכה לפרנסה ולהצלחה בהנ"ל.

ג'כא

איינע פון די צען זכותים: לקו"ד ח"ד תשי"ב.

ג'כב

ב"ה, י"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מג' לך, בו שואלת באשר יש אפשריות עתה להעביר
בית מסחרה לפנה מרכזית יותר, אבל עי"ז תכנס בעוד חובות.

לדעתי בכל זה כדאי הדבר, בכדי להרחיב הכלים של פרנסה, ואז
מתקיים הכתוב הרחב פיך ואמלאהו. ובלבד שירחיבו ג"כ את צנורי הפרנסה,
היינו בהענינים דהידור במצות, בהנהגת כל אלו התלויים בפרנסה של בית
מסחר זה, כל אחד לפי מצבו ובענינו. ובדאי תסביר לכל אחד ואחת מהם את
גודל הענין דהידור במצות בלאו הכי, ובפרט במצבם עתה. והשי"ת יצליחה
לפרנסה במנוחה ובכשרות ובהרחבה.

מוסג"פ סקריפ מאחת הקופות של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע, שתשקיע חילופו בהוצאות העברת בית מסחרה הנ"ל ויביא
תוספת בהצלחה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ג'כב

נדפסה זלקו"ש חי"ט ע' 487 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ג'כג

בי"ה, י"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שמעון שי

שלום וברכה!

לפלא גדול שזה זמן רב ביותר, שלא נתקבל ממנו כל מכתב, וגם לא מחבריו דצעירי אגו"ח דירושת"ו, אף שבודאי צריכים היו לכתוב בפרטיות ובארוכה, איך שנצלו ימי חדש תשרי, הן בימים הנוראים והן בימים השמחים, והרי בכל הזמנים היו צמאים לקבל בשו"ט, ועאכו"כ בימינו אלה, ותקותי שימלאו את זה בהזדמנות הכי קרובה. וכן יזרו גם את חבריו הנ"ל, שכאוי"א יכתוב בענייני בפרטיות ואפילו גם בעניינים הכלליים שלא יהי' כענין של קדירה דבי שותפי'.

ובהמשך להנהגות בעת התועדויות, ומצוי' ביותר בעת התועדות דחדש תשרי, הנני מעתיק כאן בקצרה מכתב לראשי אנ"ש במקום אחר, והוא אשר נחוץ הדבר ביותר, ששמחת שבת ויו"ט תהי' לא רק בבית הכנסת ובמקום התועדות, אלא גם בביתו של כאוי"א מאנ"ש.

ובמילא — לסדר ההתועדות באופן כזה שתהי' זמן בהעת רצון דשבת ויו"ט להסביר לב"ב העניינים באופן המתאים ובאותיות המתאימות לפניהם. ובודאי יש די זמן בימים אלו גם להתועדות כדבעי וגם לשמח האשה והבנים כדבעי. מובן שאין לתת בזה הוראות פרטיות לכאוי"א, כי הדבר תלוי במהותם הפרטי, אבל בודאי שכל אחד יכול ללמוד מנקודה זו הנהגה בהנוגע אליו ולביתו . . .

מובן שכוונתי בזה לכל אנ"ש, ובמילא הרשות בידו לפרסם תוכן שורותי אלה בין חביריו. ובהוספה, אשר פשיטא שאין כוונתי כלל וכלל שיהיו מושקעים בהוויות העולם ובהנחות העולם, ובודאי שחינוך חסידותי צריך ומוכרח שישפיע בעניינים הנ"ל, היינו באריכות זמן התפלה בהתועדות וכו',

ג'כג

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 523 והושלמה ע"פ צילום האגרת
מוה"ר שמעון שי: יעקובוביץ. אגרות נוספות אליו — לקמן ג'צח. ג'רנד.
מכתב לראשי אנ"ש: ראה לעיל אגרת ב'תחקסח.

אבל לאחר כל זה יש אפשריות, ומוכרח שינצלוה, שגם הב"ב ישתתפו, על ידי הסכמתם המלאה, בעניינים אלו, ובהתבוננות קלה יש למצוא האותיות במה להסבירה . . .

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'כד

ב"ה, י"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

אחרי ההפסק, נעם לי לקבל מכתבו מגי חשון, בו כותב אף כי בקיצור נמרץ ביותר, אודות הפעולות בין אנשי הצבא בשבועות שעברו, ובודאי בעתיד יכתוב בפרטיות יותר. (אולי יש מקום לאמר, לאחר הרצאותיו – שהרוצים יכולים לבוא בקישור מכתבים לכאן לבירור איזה שאלה המבלבלת כו'. מובן שעל אתר צריך ג"כ להבטיח (באווארענען) שאין בזה מקום למגבית כספים וכו'. מובן ג"כ שכל זה צריך להעשות על דעת עצמו, ולא בתורת שליחות מכאן, ורק לאמר שידע מכמה אנשים שמתנהגים כזה, ואף שלפעמים מתעכב המענה, אבל מקבלים המענה, וכן) אם ימצא לנכון, לתת תניא לאיזה המצטיינים באיזה ענין של יהדות וכו' מבין אנשי הצבא, נוסף על נתינות תניא במחנה למועדונים או להספרי של אנשי הצבא, אם יש מוסדות כאלו במקום המתאים.

לפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד בריאות זוגתו תי' ובטח הכל בסדר ובשלום.

בשולי הגליון נמצא רשימת חוברות ה"מחנים" שנתקבלו.

בברכת הצלחה בכל הני"ל.

נ.ב.

נתקבלו חוברות מחנים: הוצאה לכ"א מני"א תשי"ד, מני"א תשט"ו

ג'כד

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 451 והושלמה ע"פ העתקה.

תשי"א, הגש"פ תשח"א תשיג. שבועון: כז"לא. לד"לו. חוברות לימ"י
וחגה"ס: ד"ח. כג. סוכות וקנינות — תשי"ט. החוברות אי"כ לא נתקבלו עד
עתה.

ג'כה

בי"ה, י"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר נתן דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר זכה להכיר את כ"ק אדמו"ר אביו של
כ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ברוסטוב וכו' וגם זכה להיות
בסעודת פורים שנת פר"ת, ובדאי אשר זכרון זה פועל עליו בהענינים של
מחשבה דבור ומעשה, כי הרי מראות פניהם של צדיקים ועאכו"כ כשזוכרים
גם דברי תורתם יורדים ונוקבים לפני' הלב עצם נקודת הנפש.

ובאתי בזה לעוררו להשפיע גם על סביבתו בזה, היינו לקרבם יותר
ליהדות ועיקר העיקרים קיום המצות מעשיות בחיי היום יומים, וידוע פתגם
כ"ק אדמו"ר ששמענוהו כ"פ מכ"ק בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר שחזקה לתעמולה
שאינה חוזרת ריקם, ואקוה לבשו"ט ממנו בהנוגע לפועל בכל הני"ל.

כן בטח יודיעני ממצבו המשפחתי ואיך נתגלגל למקום מגורו עתה.

בברכת הצלחה בכל הני"ל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

כבקשתו נשלח לו הספר תניא קדישא, וכן איזה שיחות בדואר הרגיל,
ובטח יאשר קבלתם.

ג'כה

מוה"ר נתן דוד: רחנבלום, ברענאס איירעס. אגרת נוספת אליו — לקמן ג'קכב.

ג'כו

ב"ה, י"ג מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צמ"ס כו'
מוהרשי"י שי

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מעש"ק לך, כן איזה ימים שנתקבל מכתבו
הקודם, ואתמול — הקונקורדנציא — הכרך הראשון — התלמודית.

ובמעוף ראשון, הנה באיזה ענינים מורגשת גישה חיצונית טכנית בלבד,
מבלי להכנס בפנימיות הדברים. ומהם — ענינים השנוים במחלוקת (בשרש
המלים ופירושים וכ"ו) מבלי שבאה הערה על זה. ואולי ביאר המחבר את כל
הני"ל בספרי הקונקורדנציא שלו הקודמים — במשנה ותוספתא — אשר לא
ראיתים, אבל מובן שכ"ז אינו מספיק, כי בכל הזמנים ובפרט בימינו אלה,
אין לסמוך ע"ז שבטח יחפשו בספרים אחרים פירוש דבר המוקשה. (וידוע
הכלל, אשר האחרונים יש להם לפרש דבריהם).

מובן שכל הני"ל אינה אלא טענה מפני מה לא באו הדברים יותר טוב
מאשר נעשה, אבל כספר שימושי לחפש מלה או מרז"ל הרי ישנה, אפשר,
מעלה בגישה הני"ל, כיון שהמחפש לא תמיד יודע פנימיות הענינים, ובימינו
אלה — הרי אפשר שגם לא ידע פירוש המלות ורק צירוף האותיות בלבד.

בכל אופן ת"ח ת"ח לכת"ר על הטרחה בקניית ושילוח ספר זה, וחמרא
למרי' וטיבותא לשקי' כו' (להעיר מסהמ"צ להצ"צ מילה פ"ג).

מענין לענין דומה לזה, הנה ארשה לי להטריח את כת"ר שי בכגון דא,
והוא אשר בטח ידוע לו ממה שנתדבר הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרב"א
שי' גאראדעצקי אודות משלוח הספרים דהוצאת מוסד הרב קוק, ועד עתה

ג'כו

מוהרשי"י ז"ל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תשצח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ג'קלו. ג'רטו. ג'שסח.
הקונקורדנציא: אוצר לשון התלמוד מהרח"י קוסובסקי.
ממה שנתדבר... גאראדעצקי: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תתכז. וראה גם לעיל אגרת ב'תתקסה.
ובהנסמן בהערות שם.

לא בא הדבר לפועל, אף שהרבא"ג שיי אמר לי שכתב לזה שדבר עמדו אודות
אופן הבאת הענין לפועל, ואף שכתבו לש"י הרבה"ח כו' הרע"ז שיי סלוניס
שיקח ע"ע הטרחה באריזת הספרים וכו' והוצאות המשלוח (מובן שישולקו
בצירוף תודה רבה), בכל זה, הרי כיון דמכאן ועד נהר גיחון כמה מקטרגים
וכו', תקותי שימצא כת"ר אופן המתאים לעשות שיבוא הדבר לפועל ממש,
ות"ח ת"ח למפרע.

נהניתי ממ"ש אודות התעוררות בני משפחת מוהרא"י ז"ל מדריבין
להו"ל כתביו שעדיין לא ראו אור הדפוס. ומובן מעצמו שפעלא טבא הוא,
ובטח יסדרו הענינים שיהי' להם גם יופי חיצוני, שנוסף על הענין דזה אלי
ואנוהו התנאה לפניו כו', הרי מפני מקרי הזמן זהו הדרך להמשיך כמה
מאחב"י להביט גם בפנים הספר ולהתבונן בתוכנו. ולדכוותי האריכות בזה
בטח למותר. ומובן שכוונתי ביופי חיצוני הוא לא רק בחיצוניות דחיצוני,
היינו הדפוס והנייר וכו', אלא גם האזנים לקופה וכמו השוואות, מראה
מקומות וכו' חיצוניות שבפנימיות, וכיון שכנראה מתייעצים עם כת"ר
ולכת"ר השפעה עליהם, בטח יסודר גם הני"ל. ובזה להעיר, אשר כיון שספרו
אוהלי יוסף אזלו זה מזמן רב מן השוק, ולאידך גיסא אין הטרחה כ"כ
בהדפסתו עוד הפעם ע"י פוטוגראפיא — אפשר יוציאו לאור הני"ל גם ספר
זה.

בטח יש ת"י בני משפחתו של מוהרא"י ז"ל גוף הכתב יד ג"כ, וזה כאיזה
שבועות שקבלתי תשורה מאחד מאה"ק ת"ו עלה כתב ידו, וכותב לי שזה גוף
כתב יד בעל המחבר אוהלי יוסף. על שאלתי באיזה אופן בא לידו, ענה לי שזה
מכמה שנים קנה זה אצל מו"ס ואינו זוכר הפרטים בזה.

בהנוגע לעניני תורת אמת, נהניתי ממ"ש אשר מצב הישיבה נשתפר,
וברוחניות ג"כ, הן בעניני תורה והן בעניני תפלה ויר"ש. ויהי רצון שילך
המצב הלך וטוב ויהי מעלין בקדש, שזה גופא ירחיב ג"כ בהענינים הגשמיים
וע"ד מרז"ל בארץ הצבי, דקאי על ארץ ישראל בגשמיות, וכיון שהגשמיות
משתלשלת ובאה מהרוחניות, הרי בודאי שזהו בתורה ועניני שהם ארץ
ישראל ברוחניות...

מ"ש אודות החזית הדתית, מובן שכדאי הדבר במאד מאד, ומה שכותב

להו"ל כתביו: "אוהלי יוסף", ביאור ועיוני הש"ס למוהרא"י רבלין, ירושלים תשט"ז.
בהמשך לזה ראה לקמן אגרת גירטו.
אפשר יוציאו לאור: נדפס בשנת תשל"ג.
החזית הדתית: ראה בזה גם לעיל ח"ד אגרת תתקנן, ובהנסמן בהערות שם.

שהוא מקטני אמנה בזה, הנה אפשר שעתה נשתנה המצב מלפני כשנתיים, כי אז דחקו על מפלגות החרדים מבפנים, היינו החרדים, ובמילא לא רצו מנהיגי המפלגות להשמע לזה — משא"כ עתה כשבא הדוחק והכפי' מבחוץ, היינו מהשמאלים, יש מקום יותר ויותר שיוותרו על ריוח המדומה של מנהיג מפלגה פלוני ופלוני בכדי שלא להזיק המצב הדתי באה"ק ת"ו.

ברכת מזל טוב לרגלי הודעתו, אשר בקרוב יופיע הכרך הששי של האנציקלי' תלמודית, ויה"ר מהשי"ת להשפיע לכת"ר הצלחה מרובה בהמשך הכרכים, וזכות הרבים תלוי בו.

בדא"ג, בהתועדות דבית השואבה דשתא זו עיינתי ג"כ מ"ש בספרו המועדים בהלכה ובציוני המקומות אשר שם, ובפרט בענין דנסוך המים, וראיתי דאישתמיטתי שו"ת אבני נזר חלק ב' סי' תצ"ה (והוא דלא כהגהת הגר"א בהתוספתא).

אינני יודע ברור התועלת במה שכותב הנני לקמן, ובכל זה אתאפק לא אוכל, והוא בהקדם מרז"ל, והובא לדינא להלכה למעשה ברמב"ם, אשר אין להתיר ג' דברים — דבי"ד שריא קרי לי (ע"ז לו, א. ממרים ב, ח). ובסתירה לזה הנה בכל מקום שמוצאים מאמר, ולפעמים אפילו לא בירחוני תורה, מהרה"ג כו' . . . כולל בתוכו איזה היתר ולפעמים היתר מפתיע ביותר. אינני יודע מי הוא שיכול להשפיע על הנ"ל בכגון דא, ואפילו את"ל שכל היתרים שפרסם ברורים הם במאה אחוז, הרי נוסף על מרז"ל הנ"ל, דפשיטא שמדבר ג"כ בבי"ד כשר וסמוך ובכ"ז אסרו הנהגה כזו, הרי אפשר בין היתר לחבירו לפרסם ג"כ איזה מכתב של חומרא או גם איסור, שהרי לא ימלט שישנם ענינים שהנ"ל יאסור אותם, ואפילו בית הלל העידו שבכמה דברים הם מחמירים.

אמרתי בדרך צחות שמפני שיטה ונטי' של הנ"ל לקולא ולהיתר, הרחיק ללכת עד שדוקא הוא מוצא קולא ומעין היתר . . . להילוכם של כהנים על קברי צדיקים, אף שמוהרי"ל מיאנאוויטש כו' וגם כפי הידוע לי מהרביים דפולין, לא מצאו יסוד להיתר זה.

בברכת הצלחה — המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל,

מ. שניאורסאהן

מוהרי"ל מיאנאוויטש: בספרו שארית יהודה הוספות סי' יד וסי' לה. וראה גם קובץ יגדיל תורה נ"י. חוב' א' ע' כב, ובהנסמן בהערות שם.

ג'כז

ב"ה, י"ג מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

האברכים: . . .

שלום וברכה!

במענה על שאלתם ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים
הרב מוה"ר ניסן שי' נעמאנאוו, אם יחשבו על דבר נסיעה לארצות הברית או
למדינה אחרת.

הנה אם לדעתי ישמעו, ומתאים למה שכתבתי מאז, יתבוננו בהחסד
הגדול אשר עשה השם יתברך עמכם, וזיכה אותם שיראו האור כי טוב הגנוז
בתורה, היא פנימיות התורה, אשר בדורנו נמצאת ונתבארה בתורת
החסידות, מיסודה של כ"ק אדמו"ר הבעל שם טוב, ובפרט בתורת החסידות
חב"ד מיסודה של רבנו הזקן בעל התניא קדישא – פוסק בנסתר שבתורה –
והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – ממלא מקום תלמידו המיוחד
וממלא מקורו של הבעל שם טוב הוא כ"ק אדמו"ר הרב המגיד – נ"ע –
ובמילא ינצלו כל רגע שיש ברשותם – היינו שעל פי סדרי הישיבה אינו שייך
זמן זה ללמוד הנגלה, ללמוד, למיגרס ולעיונא, תורת החסידות, וע"פ מרז"ל
לא המדרש עיקר אלא המעשה להתנהג בהדרכותי ומנהגי.

ומזה מובן, אשר נסיעה וטלטול לאיזה מקום שיהי – מחשבות אלו
באות הן מהלעומת זה ויצר הרע, אשר שכיון שאומן הוא בהסתתו ופיתוייו
מתלבש הוא בלבושי יצר טוב, ורוצה לפתותם שטלטול הדרך ונסיעה למקום
אחר וכו' יביאו להם תועלת בלימודיהם, וסייעתא דשמיא באה ביחוד לאלו
הנמצאים באהלה של תורה, שהיא חכמתו של הקב"ה, שהחכמה אינה נותנת
מקום לפיתוייו דמלך זקן וכסיל, (באם רק האדם עצמו אינו מתעקש ומגרה
עליו יצרו הרע).

וכיון דלא בשופטני עסקינן, מובטחני אשר יוסיפו בשקידה בלימוד
הנגלה ולימוד החסידות ועבודת התפלה וקיום המצות בהידור, אשר אז,
במשך זמן לא ארוך, יראו, גם בעיני בשר, פרי טוב בעמלם.

בברכת הצלחה בתלמוד תורה ביראת שמים.

ג'כז

שכתבתי מאז: ראה לעיל ח"ט אגרת ביחשל.

ג'כח

ב"ה, י"ד מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
הרב חיים מענדל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' מ"ח, הנה יה"ר מהשי"ת שיצליח במלאכת שמים
— השגחה על תלמידי ישיבת תורת אמונ.

וכבר ידוע, אשר אחריות המשגיח היא גדולה פי כמה [מ]אחריות הר"מ
והר"י, כי הרי עליהם ללמוד התורה עם התלמידים ולפניהם, שבוה אין
התנגדות כ"כ מהלעו"ז, כיון שהתורה היא לחם מן השמים ודברי תורה אין
מקבלים טומאה, שמצד עצמם אין בספולת, וכן מצד הלומד לא תמיד נוגע
כ"כ, כיון שאם ח"ו לא זכה נעשית לו כו' — משא"כ על המשגיח לראות
שהתורה תלמדהו, כפתגם נשיאנו הק', שמתעצם עמה עד שנקראת **תורתו**,
דאורייתא וישראל כולא חד, ונגד זה נלחם היצה"ר ומושך עמדו גם את
הנה"ב — בכל תוקף, אבל כיון שכמרז"ל אפי' ריש גרוגותא הרי מן שמיא קא
ממנו לי' — בודאי ניתנו לו הכחות למלאות תפקידו זה, ואין הדבר תלוי
אלא ברצונו הטוב. ויצליחו השי"ת שלאחר זמן קצר יוכל לאמר ראו גידולים
שגדלתי.

בברכה המחכה לבשו"ט.

נ.ב.

בודאי למותר לעוררו אשר כמו שבחיות הגוף הגשמי, אפילו החיות
שבהגוף מצד עצמו, מתחזק ומתוסף ע"י גילוי החיות הנשמה, כן הוא בהנוגע
לגופא דאורייתא ולנשמתא דאורייתא כמובן.

ג'כח

נדפסה בלקו"ש חכ"כ עט 379 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
הרב חיים מענדל: רוזנברג.

ג'כט

ב"ה, י"ד מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד מ"ח, הנה ת"ח על הבשו"ט ממה שעלה בידו להיות שליח טוב להחזיר את . . . שי' למקור חוצבו ולשרשו ע"י שחזר להיות שומר שבת, וע"פ מרז"ל ופסק המשנה מצוה גוררת מצוה, בודאי יוטבו עוד ענינים רוחנים אצל הנ"ל אף שמוכן שהוא מצדו צריך להתנהג בזה בזהירות יתירה עד שיתחזק כדבעי בענין דשמירת שבת.

ומה ששואל מה יש לו לעשות לחיזוק זה, הנה טוב הי' להשתדל באופן דיפלומטי שימי השבת וימי היום טוב שלו יהיו מלאי תוכן ע"י השתתפותו בשיעור או ע"י ביקורים של ידידים ומכירים וכו' ונוסף על זה להמציא לו (צו שארען עם) פאציענטן בכדי שגם בספר החשבונות הנ"ל בגשמיות יראה הוספה, ומובן שבהנ"ל נכנס ג"כ הליכה לבית הכנסת ומה טוב גם זוגתו תחי' וכבר ידוע פתגם ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בשם הרה"צ הר"מ מפרימישליאן אז מען איז צוגעבונדען אויבען פאלט מען ניט אונטען, שמזה מובן שכל שתגדל ההתקשרות בענינים של מעלה יתמעט החשש הנ"ל . . .

בברכת הצלחה בהענינים הנ"ל בכלל, ובהנוגע להשתדלותו בנסיעה לכאן בפרט.

ג'כט

פסק המשנה: אבות ד, ב.
פתגם .. מפרימישליאן: לקו"ד ח"ב ערב, א.

ג'ל

ב"ה, י"ד מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ו הו"ח אי"א נו"נ כו'
מוה"ר יחזקאל שי הכהן שו"ב

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבשר מיום מלאת ארבע שנים לבנם ישראל שי'
הכהן.

הנה יה"ר מהשי"ת שמתאים למ"ש במדרש תנחומא ועיין ג"כ הלכות
ת"ת לרבנו הזקן בתחלתו ובשו"ע יו"ד סי' רמ"ה סעיף ה' בהגהה, הרי לאחר
שבשנה הרביעית יהי' כל פרוי קדש כשאביו מקדשו לתורה הילולים לד', הרי
משנה החמישית ואילך, ימשיכו קדושה זו בחינוכו, ויגדלוהו בריא ושלם הוא
ווגתו שיחיו את כל ילדיי שיחיו, לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכה.

ג'לא

[ט"ו מ"ח תשט"ו]

במענה על מכתבו, הרי כבקשתו אזכירו על הציון של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע לזיווג טוב בגשמיות וברוחניות גם יחד
בקרב. וע"פ מרז"ל (קדושין למד ע"ב) ראה חיים עם אשה, שמדבר בלימוד
התורה וגם אין מקרא יוצא מידי פשוטו, הרי כשיוסיף בלימוד התורה תקרב
הוספה זו ענין הזיווג גם כן. ואף שקיום המצות בכלל ולימוד התורה בפרט
צריך להיות בקבלת עול, מפני שזהו רצונו של ממה"מ הקב"ה, בכל זה ידוע
שיש לכל אחת ואחת ממצות התורה סגולה מיוחדת. ובפרט זה, השייכות
דלימוד התורה להנ"ל ע"פ האמור במס' קדושין שם.

ג'ל

מוה"ר יחזקאל: דערען.
למ"ש במדרש תנחומא: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תרכו.

ג'לא

נדפסה בלקר"ש חכ"ד ע' 455.

ג'לב

ב"ה, ט"ז מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נ"נ כו'
מוה"ר אברהם סענדער שי" שו"ב

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי' נח, בטח קבל מכתבי עם החוברת בזמנה . . . הנה
ראיתי ג"כ השגחה פרטית שדוקא ימים אלו נזדמן לי העתקה מאמר אדמו"ר
הצ"צ, ובאשר כת"ר כתב לי בהענין דאל תשליכנו (יעוין שו"ע או"ח רסקע"א.
בשו"ע אדה"ז סו"ס קס"ז) לעת זקנה עמדתי ג"כ על ביאור הני"ל בהמאמר
שם על פ"ז, ובהיותו גרם לזה הנני מעתיק שורות אלו, וזהו תוכן הענין.

באוה"מ יתרו בשם הבעש"ט, אטו בעת נעורינו אי"צ לעזרתו. ומת"ץ
הצ"צ (בד"ה וה' הולך) שהוא ע"פ מרז"ל ב"ק ספ"ח כד הוינא זוטרי' כו'
ודב"ר שופטים פ"ז, כי נער ישראל ואוהבהו, בקטן ביטול יותר מבחכם.

בברכת שבתא טבא.

ג'לג

ב"ה, ט"ז מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

עיי דודו הרה"ג הו"ח אי"א נ"נ כו' עוסק בצ"צ מוה"ר . . . שי' נמסר
לי אודות מצב בריאותו בצירוף בקשת ברכת, ובלי נדר כשאהי' על הציון הק'
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל אזכירו להטבת
מצב הבריאות ובודאי למותר לעוררו אשר השי"ת הוא הרופא כל בשר

ג'לב

מוה"ר אברהם סענדער: נעמצאור. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תתקפד. ובהנסמן כהערות
שם.
בד"ה וה' הולך: אוה"ת בשלח ריש ע' שפג.

ומפליא לעשות, וכנוסח שקבעו אנשי כנסת הגדולה בברכת השחר וכיון שקבעוה בברכה בשם ומלכות אף שספק ברכות להקל בודאי אין כאן שום ספק כלל (ועי' מה שכותב רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשו"ע – פוסק בגלה דתורה – באגרת התשובה שלו פרק י"א יעיין שם) ובמילא כשיתחזק בבטחונו בהשי"ת הרי זה עצמו מביא הטבה בבריות נוסף על תוספת הצלחה בעיני הרפואה, אלא שהצנור והכלים לזה הם תורה ומצות בכלל והוספה בהם בעת הצורך והדחוק בפרט, ובודאי יעשה בזה כמתאים למעמדו ומצבו ומאן דמוסיף מוסיפין לו.

בודאי ישמור שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, והם, (א) אמירת שיעור תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת שחרית. (ב) שיעור לימוד פרשת חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע – ביום א' מהתחלת הסדרה עד פרשת שני, ביום ב' מפרשת שני עד שלישי וכו'. (ג) ושיעור לימוד תניא בכל יום כפי שנתחלק התניא לימות השנה, והשי"ת יצליחו.

בברכה להטבת הבריות ומחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג'לד

בי"ה, ט"ז מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' וירא, הנה בנוגע לשאלתו הראשונה במה שאירע לו וזוגתו תחי', הרי יפרישו הן הוא והן זוגתו כל אחד מהם לצדקה סכום של עשרים וששה ושני שלישי סלע (ויכול לברר אצל כהן כמה הוא הסלע במטבע המדינה שלהם כיון שפדיון הבן בחמש סלעים) ומובן שאין הפירוש שיפרישו

ג'לד

בהמשך אליה – לקמן ג'קלט.
עשרים וששה ושני שלישי סלע: ראה לעיל ח"ב אגרת קצט: ואם עבר וחילל (שבת) צריך להתענות מ' יום... ואם ירצה לפדות התענית יתן בעד כל יום י"ב פשיטין לצדקה... י"ח פשיטין הם שיעור סלע של תורה, א"כ פריית הארבעים תעניות הוא בעשרים וששה ושני שלישי סלע. וראה גם לעיל אגרת ג'ה. לקמן ג'קעג.

את זה בבת אחת אלא יכול להיות במשך חדש או גם יותר מזה, ומעלה בהענין דנתינה בפעמים רבות ע"פ המבואר באגרת הקדש לרבנו הזקן בפירוש המשנה והכל לפי רוב המעשה (אגה"ק סי' כ"א) ובארבעים סעודות – ומובן שאין צריכות להיות צרופות ביום אחר יום, אלא גם זה לפזרם למשך כמה שבועות – הנה יאחרו הסעודה לעשרים מינוטין לערך, ונכון יהי' לבס בטוח בהשי"ת שיוכלו להמשיך לעבדו יתברך בשמחה, והרי ידוע אשר עבודת השי"ת היא בכל דרכיך וכמבואר בארוכה ברמב"ם הלכות דיעות פרק ג' וטור או"ח ושו"ע סי' רל"א.

בהנוגע לפסק דין הצמח צדק שאם לפי"ד הרופא סכנה להאשה מותר לשמש במוך, הנה מובן שאין הוא צריך להסכמתי. וכיון שדעת הרופא הוא כנ"ל היינו שמזיק לבריאותה, מותר לעשות כזה. ומה שכותב שקנה איזה מכשירים לזה, וכותב השם באנגלית הנה כאן אין ידוע מהותו, והנקודה בזה היא, שאין זה צריך לשנות דבר להבעל. ובמילא אם זהו ענין של כיסוי וכיו"ב אין להלבישו ח"ו על האבר אלא להכניסו ברחם. וכאן מקום אתי לעוררו עוד הפעם אשר מוכרח הדבר שיהי' לו קביעות בכל יום עכ"פ לאיזה רגעים ללמוד פנימיות התורה אשר בדורנו זה נתגלתה ונתבארה בתורת החסידות, ואין אתנו יודע אשר אפשר שגם כל הנ"ל הוא רמז נוסף על הכרח לימוד זה בשבילו, והאריכות אך למותר.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

ג'לה

בי"ה, י"ח מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

בהזדמנות נודעתי אשר נפגש הוא מזמן לזמן בזמן האחרון ולעתים תכופות יותר עם מר . . . וכנראה גם עם זוגתו של הנ"ל תחי'. ואף כי בודאי למותר לעוררו להשפיע על שניהם באופן המתאים פעם אחר פעם עד שיעשה ביתם בית חסידותי, כי בטח מכיר גודל ענין כזה בכלל, ובפרט בהנוגע להנ"ל שיש לו כמה מושפעים ובמילא הי' ענין דרבים, הנה כיון שכל הזמן לא שמעתי ממנו דבר בזה באתי לעוררו ולזרזו עוה"פ ועוה"פ בהכרח הדבר.

לפסק דין הצמח צדק: ראה גם לעיל ח"ט אגרת כ"ח תקס"ב, ובהנסמן בהערות שם.

והמרה שחורה שאולי יחשדו הנ"ל שרוצה להשפיע עליו (ובאמת הנה מה רעש אם גם יהי' נחשד בענינים כמו אלו ואדרבה) הנה בטח ישנם דרכים למעט החשד. ובכל אופן אין להפסיד עי"ז ההזדמנות לקרב את הנ"ל לחסידות הדרכותי ומנהגי' ואפילו ליהדות בכלל שגם בהם צריך הנ"ל למלאות. ולצערי לא רק בהנוגע לדיעות שחסר לו דער גאנצער שטעל, אלא גם בענינים של פועל. וכפי שהכרתי את זוגתו של הנ"ל אף שראיתי פעם א', תקותי שלא רק שלא תגד לזה אלא גם תעזור עכ"פ במשך הזמן, ובוזה בטח יכולה לעשות זוגתו תחי' ואפשר עוד יותר ממנו.

המחכה לבשו"ט בהנ"ל וגם בעניניהם שלהם.

ג'לו

בי"ה, י"ח מ"ח, תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו בו כותב סו"ס מפעולותיו הטובות בסביבתו לקרבם לתורה ומצות, ואשר כותב שעושה הוא כפי כחו הדל, הנה ידוע המבואר בספרים בכלל ובספרי חסידות בפרט, אשר כל אחד מישראל הוא שלוחו של הקב"ה בורא עולם ומנהיגו לעשות לו ית' דירה ע"י הפצת תורה ומצות, ורבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה כותב שבזה שייך פסק תוה"ק שלוחו של אדם כמותו אדם העליון שעל הכסא כביכול (עיין לקוטי תורה ריש פרשת ויקרא) ובמילא כחות נעלים ניתנו לו, והלואי שינצלם במילואם שאז ישנה הסביבה לאט לאט אבל סו"ס במדה גדולה ביותר, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו.

בודאי למותר לעוררו על ההכרח הגמור בדורנו זה ללמוד גם פנימיות התורה שנתבארה בתורת החסידות, כי דוקא ב"י יפקון בני ישראל מבי גלותא ברחמי, וכמו שהאריך בזה הרחי"ו בהקדמתו לשער ההקדמות ורבנו הזקן באגרת הקדש שלו סי' כ"ו ובכמה מקומות. וככל התורה הנה גם חלק תורה זה לא נפלאות ולא רחוקה כו' כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך (היינו הלימוד בפועל) ובלבדך (עד שנכנס להרגש הלב) לעשותו (מתוסף חיות בחיי היום יומים עד להענינים המעשיים) וכיון שרב הוא בישראל הרי זכות הרבים תלוי בו שעל ידו יתעוררו גם רבים ללימוד זה והנהגות אלו.

עה

אדמו"ר שליט"א

בבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בעת רצון.
המחכה לבשו"ט בכל הני"ל.

ג'לז

בי"ה, כ' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יצחק נטע שי

שלום וברכה!

... בשאלת אבי הני"ל אם יעתיק מושבו למקום תורה ויר"ש כדרישת
זוגתו ובפרט שילידיו הם בגיל החינוך. הנה דרישה זו נכונה היא, ובפרט
כשבאה מאם הבנים עקרת הבית, והזן ומפרנס לכל במזונות לבושים ובית
ימציא להם הנצרך להם במקומם החדש.

ואחרון אחרון חביב, ת"ח על המרגניתא טבא סיפור מכ"ק אדמו"ר
מוהרש"ב נ"ע שנמצא בצוואת אביו ז"ל, וכיוון את השעה שכן נתקבל מכתבו
בערב כ' חשון הוא יום הולדת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, ודבר בעתו מה טוב.
ות"ח אם, כסיומו במכתבו, יעתיק שארי הסיפורים הנמצאים בצוואת הני"ל.
ומה טוב שיורה בקשר לכל סיפור ממי שמעו אם מבעל העובדה בעצמו וכו'
אם יש אצלו גם ידיעות אלו ...

בברכה לבשו"ט בכל הני"ל.

ג'לז

מוה"ר יצחק נטע: ניב. אגרת נוספת אליו — לקמן ג'שמט.
אביו: ה"ר מנחם מענדל נוביקוב.

ג'לח

בי"ה, כ' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון י"א חשון, אין וועלכען איר שרייבט אז דער מצב הפרנסה איז שווער און איר זייט דאס תולה וויילע צו חקלאות דארפמען אפולע געלט וכו'.

אבער דאס איז בכלל ניט פארשטאנדיק וויילע אין פילע פאלען אין אה"ק ת"ו איז אפילו אן געלט ארדענט מען זיך איין בא חקלאות. און עס איז א וואונדער וואס מיזעט ניט דעם אמת, ניט קוקענדיג אויף דעם וואס איך האב שוין געשריבען מערערע מאל לאנשי הכפר בכללות, אז לויטן פתגם הצמח צדק אלייף ב"ית אחדות ברכה, און וואס מער עס וועט זיין גרעסער די אחדות ניט נאר אין ענינים רוחניים נאר אויך אין ענינים גשמיים אלץ גרעסער וועט זיין די ברכה פון השי"ת ניט נאר אין ענינים גשמיים נאר אויך אין ענינים רוחניים. און דאס אליין וואס די אחדות קומט אן שווער, איז א הוכחה נוספת, אז אין דעם האנדעלט זיך.

זעלבסט פארשטענדליך אז איך וויל ניט באטאנען בהנוגע צו אייך בפרט, אבער דאס איז נוגע בכללות אין די ענינים פון כפר און במילא איז דאס נוגע יעדער פרט פון דעם כלל. און דעריבער קומט בא מיר ניט אויס אז איר זאלט ליקוידירען דאס וואס איר האט באקומען פון דער סוכנות וכו' ובפרט נאך דעם אז עס זיינען דורכגעגאנגען די שווערע יארען און זיי זיינען שוין פון הינטערזיך . . .

בברכת הצלחה.

ג'לח

פתגם הצמח צדק: ראה לעיל ח"ט אגרת כ'תתמד, ובהנסמן בהערות שם.
הכפר: חב"ד.

גילט

בי"ה, כ' מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהרא"ש שי

שלום וברכה!

מיט פארגעניגען האב איך באקומען אייער בריף פון א' וירא אין וועלכען איר שרייבט לפי ערך בפרטיות וועגען דעם מצב פון בית הכנסת-חב"ד דפתח תקוה. און האטש אין אייניגע פרטים דארפמען נאך תיקון לויט ווי איר שרייבט, אבער מיר ווייסן די הבטחת השם יתברך, פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם, און אז דער גבאי און די מתפללים וועלען פון זייער זייט משתדל זיין זיך, וועט השם יתברך זיכער געבען הצלחה, און בפרט אז אויף יעדער אידן איז געזאגט געווארען: ונפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש, וואס דער לשון הכתוב (איוב לא, ב) איז חלק אלקה ממעל, און רבנו הזקן איז מוסיף דעם ווארט ממש, אז דאס זאל אראפקומען אין פועל ממש, ניט נאר אין מחשבה ודבור נאר במעשה אין טאג טעגליכען לעבען, און אין אלע ענינים וועגען וועלכע איר שרייבט אין ראשי תיבות. און ווי עס שטייט אין ספרים און רבנו הזקן האט דאס אריינגעשטעלט אין סידור, אז די הקדמה צו תפלה איז ואהבת לרעך כמוך, איז אז דער גבאי קוקט אויף די מתפללים מיט דער הקדמה און די מתפללים קוקען אויפן גבאי לויט דער הקדמה הנ"ל, איז דאס א זיכערע וועג אז עס וועט זיין ברכנו אבינו (ווארום) כולנו כאחד, און ווי עס איז מרומז אין תניא פרק ל"ב, און עס זאל זיין, דוקא ווי ער איז מסיים דארטען באור פניך. וואס די כוונה אין דעם איז אויך אז מען מאנט הארת פנים פון איינעם צו דעם אנדערן, שהרי כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם.

ולחוסף עכ"פ בתור הערה אין די ענינים פון בית הכנסת חב"ד, האב איך געבעטען צו געבען זיי בתור מתנה פון קה"ת, אייניגע ספרי חסידות, און תהלים וועלכע זיינען אפגעדרוקט געווארען בשם אהל יוסף יצחק על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

גילט

נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 262 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוהרא"ש: מוה"ר א. שקלובסקי. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ט ב'תשז.

ולחדש כסלו הוא חדש הגאולה הבע"ל ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנה בתור גבאי ימסור לכל המתפללים וב"ב וכל אשר להם, אשר יה"ר שיהי פדה בשלום נפשי, וכמ"ש הטעם כי ברבים היו עמדי, שאפילו גם כשמתקוטטים בחיצוניות הנה בפנימיות ובאמת היו עמדי (וכמרומו בירושלמי סוטה פ"א ח') כולם שלמים בדיעה אחת לתורה אחת ולד' אחד. וכמבואר בתורת החסידות בכו"כ מקומות.

ג'מ

[כי מ"ח תשט"ו]

... ומה אגן הסהר שהוא כחצי גורן עגולה ופני' למעלה לכסות ולהעלים כו' מן החיצונים והיא, העיקר והעצם, נקודה באמצע — הרי יהי ג"כ "אגן הסהר" שכל יחסר המזג לכוון לנקודת ההלכה מבלי נטיות מפני יניקת ענינים חיצוניים (ויעויין מאורי אור מערכת אגן הסהר ושם נסמן ביאיר נתיב לזהר הק' וזהר חדש, ועיין ג"כ פע"ח שער התפלה פרק ה'). עיין תרגום שה"ש ז, ב.

ג'מא

ב"ה, כ"א מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ד מ"ח והקודם לו, בס כותב אודות מצב "עסקנות" חב"ד במקצועות שונים — ולאמר דבר בשם אומרו, הנה מורגל בפי הרה"ח כו' וכו' הר"ש שיי הלוי לעוויטין, אז ווען מען געפינט אפילו גוטע תירוצים, איז בפועל וועט פון דעם גארניט צוקומען. וה"ה בנדון דידן.

ג'מ

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 366.

ג'מא

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 453.

וכמשי"כ כ"פ, כי לדידי אין נפק"מ כ"כ מי האשם ומי הצודק, כי הוראת נשיאינו הק' היא שאנן **פעלא** דיממא אנן, אויף מאכען ליכטיק. ומענינו של פועל הוא לראות ולהשתדל שתעשה הפעולה. ולו גם הי' צודק בכל טענותיו שכותב במכתבו הראשון, הרי גם אז אינו מנצל את האפשרויות באה"ק ת"ו. ובפרט שיש להשיב עליהם כו"כ. והעיקר, נקודה עיקרית – שכאוי"א מהם מביט על העניינים שהענין צריך להעשות, והוא משתתף כאדם הבא מבחוץ. ובמילא אם מזמינים אותו או עכ"פ ממלאים הוראותיו במילואם משתתף. ובאם לאו – הרי מה עליו עוד לעשות בזה, ו"אני את נפשי הצלתי". וכבר ידוע המשל בזה החילוק שבין פקיד ושכיר העושה באיזה ענין **באמונה** והתענינות בעל הבית באותו ענין. שהראשונים כיון שעובדים באמונה עושים ככל יכולתם בכחות הגלויים, ואח"כ הולכים לישן במנוחה. ועושה חשבון בנפשו שהוא **עשה שלו**. משא"כ הבעה"ב – שאינו יכול לישן במנוחה, אף אם עשה בזה ככל יכולתו. במילא מתגלים אצלו כחות נעלמים, המצאות שונות וכו'. והאמת מוכרחני להגיד, שעבודת ... לעי"ע – אינני רואה שיעבדו עכ"פ כשכיר נאמן, היינו ככל יכולתם. ואתו הסליחה על הבעת חו"ד בלי כחל ובלי שרק.

נהניתי ממ"ש אודות התמסרות ... לעבודה ב ... אלא שרואה הנני ממכתבו, שכולם שבעים רצון שהני"ל עובד בהתמסרות, און מען פארגינט עס דעם גאנצען שכר – פאר עס אליין. ואין עוזר לו. וכבר נלאתי לכפול ולשלש פעם אחר פעם, אשר כל יום ויום שעובר, לאזט מען איין מעגליכקייטן צו טאן פאר דער אלטען רבי'ן פאר דעם מיטעלען רבי'ן פאר דעם צמח צדק וכל נשיאינו ממלאי מקומם. והיא אבדה שאינה חוזרת.

כיון שאינו מזכיר דבר אודות בריאותו וכן מבריאות זוגתו ש"י בודאי הכל בסדר ושלוש, וישרה השי"ת השלום בתוככי אני"ש, ותהי' זה כלי לא רק מקבל ברכת אלקי השמים בתוכו, אלא גם להמשיך ברכת השי"ת – לכאוי"א בהמצטרך בגו"ר.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

אנן פעלא דיממא: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'ער, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'עז. ג'קב. ג'רסז. ג'ערב.

ג'מב

בי"ה, כ"א מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה בו כותבת אודות המצב בביתה בהנוגע לשלום בית והוא בהמשך למה שדברנו מאז בזה, ושואלת חוות דעתי בהתאם לידיעותי עתה. ולדעתי ברור הדבר שהמצב תלוי ברצון הטוב של שני הצדדים, וברובא דרובא בעניינים דשלום בית תלוי יותר בהאשה מאשר בהאיש, ולמרות כל העניינים שכותבת, הנני חזק בחוות דעתי מאז אשר ברצונה הטוב תוכל ביחד עם בעלה ש"י לחזק ביתם בכלי המחזיק ברכתו של הקב"ה הוא השלום.

ואף שכבר אמרו רז"ל שאין דיעות בני אדם שוות זה לזה. ידוע הוראת תוה"ק תורת חיים, שכל אחד צריך להעביר על מדותיו, וכאשר תביא בחשבון אשר בעלה הרב עובד קשה לפתח את ה... אשר יסד ולגדלה אשר בתנאים ההווים... היא עבודה קשה ומפרכת את הגוף וגם את הנשמה, ובמילא אין פלא אם הוא מרוגז ולפעמים מגיב על עניינים באופן חריף יותר מהצורך, הרי אז בדרך ממילא תגיב על כל ונהגותיו באופן אחר לגמרי ויהי השלום בביתם ובמילא תשרה גם הברכה בהנוגע לפרנסה ובהנוגע לגידול וחינוך כל ילדיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים. וכיון שכותבת שלפני זמן מה ביקרו אצל הרב... ש"י שניהם ביחד ונשאר הדבר באמצע, הרי לדעתי טוב שבהקדם היותר אפשרי יבקרוהו ודוקא שניהם ביחד עוד הפעם. ויהי"ר מהשי"ת שברוב יועץ ימצאו הדרך שיבוא השלום לביתם בהקדם האפשרי.

וידוע ברכת רז"ל איש ואשה זכו (לשון רבים היינו שהדבר תלוי בשניהם) שכינה שר"י ביניהם. וכבר הבטיח השי"ת פתחו לי כחודש של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם.

המורם מכל הנ"ל אשר האשה בלשון הקדש נקראת עקרת הבית, עיקר הבית, ובה תלוי בעיקר הנהגת הבית בכלל ומדת השלום השורה בו בפרט. ואין לך דבר העומד בפני הרצון. ואין כוונתי בזה כמו שמתבטאת במכתבה לסבול יסורים ח"ו ובלבד להיות נשואה, אלא להתגבר על הסתת היצר הרע ולבנות ביחד בית בשעה טובה ומוצלחת, מלא שלום וברכה, ולהשפיע בכיוון זה גם על הסביבה.

ואחכה לבשו"ט שהחליטה בתוקף המקסימלי לעשות כל התלוי בה למילוי הדברים שלמעלה והשי"ת יצליחה.

בברכה.

ג'מג

ב"ה, כ"א מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף וועגען די חילוקי דיעות וואס איר האט געהאט אין דער הבנה פון פילע ענינים אין מאמרי חסידות מיט אנ"ש וועלכע איר האט גערעט. און בפרט בנוגע צו דעם ענין פון תהו און תיקון, וואס לויט אייער מיינונג איז דאס פראן פון ריש כל דרגין עד סוף כל דרגין און איר ערקלערט דאס מיט פאסענדע ביאורים, און ניט אלע זיינען מסכים צו דעם ביאור.

הנה ברובא דרובא די ענינים וועלכע זיינען פראן בכלל, זיינען פראן מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, ווארום עס איז דאך א סדר השתלשלות, וואס איינער איז זיך משתלשל פון דעם אנדערען.

זעלבסטפארשטענדליך אז אין יעדער ארט און דרגא פון השתלשלות איז דאס אין אזא אופן וואס עס איז שייך און פאסענד צו דעם ארט און דרגא. ועל דרך ווי אברהם אבינו וואס ענינו איז מדת החסד דאצילות, און פון דעסטוועגען האט ער געזאגט ואנכי עפר ואפר וואס דער חילוק איז ניט נאר בכמות נאר אויך באיכות.

די הבנה אין דעם קען מען אויך ארויסהאבען פון דעם מאמר רז"ל אור שנברא ביום ראשון אדם הראשון מביט בו מסוף העולם עד סופו, וואס דער מיין אין דעם איז כפשוטו. און חסידות איז מסביר דעם טיפערען פירוש אין דעם, אז דאס איז בעלמא דאתגליא ובעלמא דאתכסיא, וואס דאס איז לגמרי א אנדער ענין פון אור למטה. וואס מיט דעם אור זעהט מען נאר [ב]עניני בשר ובעולם הזה גשמי. און די ביידע ענינים זיינען נכלל אין דעם מאמר רז"ל הנ"ל.

ועיין ג"כ ברשימות הצמח צדק למגילת איכה עמוד כ"ו ואילך אין דעם

ביאור ענין פון אר"י בכמה וכמה מדריגות וועלכע זיינען ווייט איינע פון די אנדערע מן הקצה אל הקצה.

דאך, דארפמען ניט פארגעסען אז ווען מען לערנט א ענין, דארפמען אלס ערשטע לערנען עס מיט דעם פירוש הפשוט, און ערשט דערנאך טראכטען ווי איז דער ענין אין א העכערען עולם און אין א נידעריגערן עולם.

און דאס זעלבע איז אויך בנוגע צו דעם ענין פון תהו ותקון, וואס דער פירוש הפשוט פון דעם חלק הסוד פון תורה בזה איז, עולם התהו וועלכער איז חרוב געווארען און דאס איז געווען על מנת צו אויפבויען א עולם התיקון אין וועלכען מיר געפינען זיך איצטער (חאטש לויט דער שיטת האריז"ל איז עולם התהו ניט געווען א עולם גשמי ווי דער היינטיקער. און אין דעם זיינען מחולק שיטת המקובלים אחרים וועלכע האלטען אז אויך תהו איז געווען בדוגמת עולמנו זה. עיין תורה אור פ' שמות נא, ד ובתורת חיים שם). איז נאכן לערנען דעם ענין ווי דער חלק הפשט פון סוד שבתורה קען מען געפינען דעם ענין למעלה מזה ומטה מזה. ובפרט בהנוגע צו כחות הנפש יעוין בתורת חיים פ' נח מעמוד סז, ב באריכות.

זיכער איז אייך באוואוסט וואס עס ווערט געבראכט אין פילע פון די שיחות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, אז די גרעסטע השכלה פון חסידות, דארף בריינגען א בכך בהנוגע צו פועל ממש אין מחשבה דבור ומעשה. און אזוי ווי ניט שטענדיג איז גרינג צו ארויסהאבען א בכך פון מאמרי השכלה חסידות און בפרט אין אונזער דור, דעריבער איז א מוז צו לערנען מאמרי חסידות עבודה'דיקע. וואס דארטען זעהט מען דעם בכך אן איבעריקע השתדלות, און דעריבער איז א חלק חשוב פון אייער לערנען זיינען געוויס אין מאמרי עבודה . . .

בברכה לבשו"ט בכל הני"ל.

ג'מד

בי"ה, כ"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יצחק זלמן שי

שלום וברכה!

... הראה לי חותנו הרה"ג ורה"ח כו' הרשי"א שי מכתבו אודות פרוכת בתוך הארון קדש. ומה שהעיר עדי"ז והפלוגתא שבין תוס' ורש"י במגילה כ"ב ע"ב.

אבל המחלוקת שבין רש"י ותוספת הוא רק בדין הפרוכת אם תהיי בתוך הארון קדש אבל אין זה פלוגתא במציאות. ולכן משם אדרבה ראוי שהיתה הנהגה כזו לתלות פרוכת בתוך הארון קדש. ואעפ"כ יש חשש בדבר לתלות עתה בזמנינו הפרוכת בתוך הארון קדש אף אם תהיי פרוכת גם על הארון הוא מפני שזהו שינוי במנהג בית הכנסת בני ישראל בדורות האחרונים עכ"פ. וידוע עד כמה הקפידו על שינוי המנהגים אף בדברים שלא הי' בהם חשש של איסור וכיו"ב, ובפרט במנהגי בית הכנסת שבמדינה זו שצריכים חיזוק ביותר.

כיון שלא הורה לאיזה קופה שולח המתאנו, הנה נמסרה ללשכת חשארין, שהיא ממעלות המעולות דמצות הצדקה.

ג'מד

מוה"ר יצחק זלמן שי: פויזנר. אגרות נוספות אליו לעיל ח"ח ב'ת"א, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ג'קיד. ג'רסט.
הרש"א: קורנובסקי.
פרוכת בתוך הארון קדש: בהמשך לזה לקמן אגרת ג'קיד.

ג'מה

ב"ה, כ"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד
סניף מאנטרעאל
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

איך האב באקומען אייער בריף און בין געווען צופרידען צו ליינען אין
עם וועגען די פערשידענע שמועסין און באשפרעכונגען וועלכע זיינען געווען
אין דער צייט פון די אסיפות. און עס וואלט געווען א גוטע זאך, אויב עס
זיינען נאר פראן די פאסענדע מענשן, אז בא יעדער אסיפה זאל מען אויך
ריידן וועגען די אינהאלט פון דער סדרה פון דער וואך אין וועלכער עס
קומט פאר די אסיפה און אויך פון די סדרות פון זינט דער פריערדיקער
אסיפה, אדער פון די הפטרות. און מען קען געפינען מאטעריאל, אין דעם,
אויך אין די Talks ו"שמועסין" פון די פריערדיקע יאהרען. אויך וואלט מען
געדארפט משתדל זיין זיך צו אויסברייטערען דעם קרייז פון באטייליגטע אין
די אסיפות.

און געוויס אזוי ווי מיר גייען איצטער צום חדש כסלו אין וועלכען עס
זיינען די יום טוב טעג פון יו"ד און י"ט כסלו און אויך חנוכה, וועט אויף די
אסיפות פון אגודת נשי ובנות חב"ד געוויס גערעט ווערען אין די ענינים פון די
באטרעפענדע טעג. און השי"ת זאל געבען עס זאל זיין מיט הצלחה אין דאס
אלעס אויבען געזאגטע וואס דאס וועט בריינגען הצלחה צו יעדער איינע פון
די איינטיילנעמער, אין זייערע ענינים הפרטים.

בברכה.

נ.ב.

אין ענטפער אויף אייער פראגע. אזוי ווי עס איז א גרויסער אונטערשייד
אין עלטער צווישען די חברות פון נשי ובנות חב"ד, איז זעלבסט
פארשטענדליך אויך דא א אונטערשייד אין די פראבלעמען וואס
אינטערעסירט זיי און די פערשידענע פראגען, פרעגט איר מיין מיינונג אין
וואס פאר א אופן צו באווארענען דאס.

לויט מיין מיינונג. זיינען דאך פראן אזעלכע פראגען און ענינים אלגעמיינע וועלכע זיינען נוגע אלעמען פון די חברות, און עס זיינען פראן אויך שאלות און ענינים וועלכע זיינען פארבונדען נאר מיט א געוויסען עלטער. וואלט מען באדארפט אין איינקלאנג מיט דעם, איינארדנען אלגעמיינע אסיפות פון אלע חברות, וואו עס זאלען באהאנדעלט ווערען די אלגעמיינע פראבלעמען, און דארטען זאל אויך בא דער אסיפה געלערענט ווערען פון דער סדרה פון דער וואך, אדער אזעלכע דינים וועלכע זיינען נוגע אלעמען צו וויסען זיי, און אויסער דעם מאכען אסיפות פון פערשידענע גרופעס פון די נשי ובנות חב"ד, אויף וועלכע עס זאלען באהאנדעלט ווערען נאר די פראבלעמען וועלכע זיינען פארבונדען מיט דער עלטער פון דער גרופע. זעלבסט פארשטענדליך אז אויב אויך אויף דער אסיפה וועט ביזיין איינע פון די עלטערע, איז אויך אן אחריות איר אנוועזענהייט. אבער עס מוזען זיין אלגעמיינע אסיפות און אפטער פון אלע פרויען צוזאמען.

און איך האף אז אויך די וועלכע זיינען ביז איצטער ניט געקומען צו די אסיפות פון נשי ובנות חב"ד, איז נאך דעם ווי זיי וועלן זיך איבערצייגען זייענדיג אויף די ספעציעלע גרופען אסיפות, וועלען זיי אויך אנהויבען צו קומען אפילו צו די אלגעמיינע אסיפות און האפענטליך וועט דאס אלץ זיין בדרכי נועם ובדרכי שלום, וואס דאס וועט אויך בריינגען הצלחה אין דער ארבעט.

ג'מו

בי"ה, כ"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מובא בכמה ספרים אשר השתתפות בפדיון הבן הוא במקום פי"ד תעניות. ושקיל וטרי בזה בשו"ת שם משמעון מהדו"ק חלק יו"ד סכ"ט (תוכנו: שזהו תקון לפגם הברית שדורש פי"ד תעניות). אבל לעי"ע לא מצאתי מקור לזה בספרי חסידות חב"ד, ובכל אופן גם ספרים הנ"ל ראויים לסמוך עליהם.

ג'מז

ב"ה, כ"ב מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שלמה חיים שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ב מ"ח, הנה ת"ח שעכ"פ כותב מהסדרים במשך
חדש תשרי, אף כי בקיצור.

מזכיר במכתבו שסדר הלימודים הוא משעה 6:30 בקר עד 9:30 לילה,
ואח"כ זמן ארוחת הערב עד 10:30. וצריך עיון בזה כי לכאורה אינו מתאים
לשמירת בריאות התלמידים, כיון שנשאר לקשעה"מ שינה ברכת השחר וכו'
שמונה שעות מצומצמות. וכבר ידוע עד כמה הקפיד כ"ק מו"ח אדמו"ר על
שמירת בריאות התלמידים של תומכי תמימים ועאכו"כ בימינו אלה שעוד
נחלש הדור בגשמיות, ובפרט באה"ק ת"ו. וכדאי שיתיעצו ביניהם ואולי גם
עם רופא ירי"ש היודע התנאים במקומם ומתאים לזה יסדרו הענינים.

נוסף על הנ"ל הרי לכאורה יש מקום לומר שכדאי להשאיר עכ"פ משך
זמן קצר לרשות התלמידים למען יהי מקום לתוספת מחול על הקדש
מרצונם הטוב ולא בהכרח מסדרי הישיבה וקנאת סופרים תרבה חכמה.

לפלא שאין במכתב הנהלת הישיבה וגם לא במכתבו אודות הוספת
תלמידים לזמן לימודים החדש. ובטח מתבוננים בהמצב באה"ק ת"ו שבעוד
מועד צריך להבטיח (באווארענען זיך) בתלמידים כיון שמספר הישיבות הולך
וגדול וכנראה שחוטפים תלמידים מכל הבא בידם.

מה שמסיים במכתבו הסיבה לחוסר המשמעת, הנה אף שאת"ל
שהסיבה אמיתית אין זה משנה המצב, והרי ידוע שהמשמעת היא יסוד
בהצלחה בלימוד ובהנהגה.

בחבילה בפ"ע נשלח לו מפתחות התורה אור שי"ל זה עתה ובטח יביא
לו תועלת בעבודתו.

בברכת הצלחה המחכה לבשו"ט.

ג'מז

מוה"ר שלמה חיים: קסלמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תשסז, ובהנמקן בהערות
שם. לקמן ג'קא. ג'קצד.

ג'מח

בי"ה, כ"ג מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

נהניתי לקבלת מכתבו בו כותב אודות סדר הלימודים בזמן החדש, ובודאי משתדל להרבות הן כמות התלמידים ותלמידות והן האיכות של התלמידים-ות שלהם ובפרט בהנוגע להנהגתם. וכשפותחים כחודה של מחט פותח השי"ת כפתחו של אולם.

נהניתי ממה שמרמז במכתבו שהתדבר לשנות את המקוה שתהי" ע"י השקה דמי גשמים ולא ח"ו של הוואדא פראוואד. ובודאי יעשו כל ההידורים האפשריים, וכידוע אשר כן הוא ההנהגה בהנוגע למקואות. ולהעיר ממשנה ומפרשי המשנה סוף יומא, אשר בטהרה תלוי גאולתם של ישראל ועיין ג"כ ברייתא סוף סוטה, טהרה מביאה כו' לידי אלי הנביא.

האפשר להנהיג שכל התלמידים והתלמידות ילמדו דינים בהלכות הצריכות בחיי היום-יומים? וכן במעקנעס ובכל המקומות?

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ולבשר טוב בעיניים הכללים
ובעניניו הפרטים.

נ.ב.

בחבילה בפ"ע נשלח לו מפתחות התורה אור שי"ל זה עתה ובטח יביא
לו תועלת בעבודתו.

ג'מח

מוה"ר ניסן שי: פינסק. קסבלנקה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט כ'תתנא. לקמן ג'קמ.
ג'קצא.

הוואדא פראוואד: מי צנור.
התלמידים... בהלכות הצריכות: ראה כזה גם לקמן אגרות ג'פג. ג'קט. ג'קכ. ג'קנח. ג'קסה.
ובכללות לימוד ההלכות הצריכות ראה גם לעיל ח"ט אגרת כ'תתקמא, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן אגרות ג'צא. ג'קה"ו. ג'קצט. ג'רטז. ג'דלא. ג'רסג. ג'שיג.

ג'מט

ב"ה, כ"ג מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר ישכר דוב שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה הנה סו"ס נתקבל מכתבו מכ"א מ"ח אף כי גם
בו כותב בקיצור נמרץ.

בהנוגע לשאלתו אשר יש הורים שרוצים שילמדו את הילדות דבית
רבקה גם מלאכת התפירה, נכון הדבר. ומובן שצריכה להיות מורה לזה
היודעת מלאכה זו על בורי' ולא רק החלק הפשוט שבזה. אלא גם הנצרך
לתפירה משובחת יותר שאז גם הפרנסה שבזה יש לה אפשריות יותר גדולות.

בודאי עושים הכנות איך לנצל ימי המועדים דחדש כסלו הבע"ל באופן
המתאים הן ימי " י"ט כסלו והן ימי חנוכה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'נ

ב"ה, כ"ג מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

סו"ס נתקבל מכתבו מבשר טוב מהברית מילה של בנם שי'. ולפלא
שעבב כ"כ בידיעה זו.

ג'מט

מוה"ר ישכר דוב שי': גורביץ, מנהל בית רבקה בצרפת. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט
ביתב, ובהנסמן בהערות שם.

ג'נ

גרפסה בלקו"ש ח"ט ע' 522.

הפ"נ המוסגר במכתבו אקרא על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ולפלא עליו, כי הרי כ"פ כתבתי לו מההכרח הכי גדול להיות בשמחה, ובכל מכתב ומכתב המתקבל ממנו הנה תחלתו וסופו הוא בנוסח הישן. והנקודה היא אשר — הכל שלא כדבעי, בריאות שלו ושל זוגתו ובניהם, פרנסה עצבנות כו', ולמרות כ"ז שרואה במוחש ניסים גלויים. (וכנראה שאינו רוצה לזכור מה שאמרו הרופאים מראש, ואיך שנתקיים ענין ההריון והלידה כו' בהיפך גמור מדבריהם). והנה כבר הורגלנו שבזמן הגלות — העלם והסתתר חשך כפול ומכופל, אבל הרי גם לחשך זה צ"ל גבול. ובהנוגע אליו הנה כל מה שמראים לו לטוב, הרי כנראה לא נגע ולא פגע.

ואף שלכאורה ה"ז עובדה שלו. אבל מצער לראות ווי א איד פייניגט זיך מענינים שאין להם יסוד, ומקלקל עי"ז את בריאות שלו. ובודאי הרי אי אפשר שלא ישפיע על בריאות ב"ב שיחיו, כיון שכמו שכותב בכל מכתביו הוא בצער ודאגה גדולה.

ומה שמבקש שיברכוהו כו' וכו', הרי אי אפשר לשלול מאיש היהודי הבחירה חפשית (כיון שמקורה היא בזה שנפש האלקית היא חלק אלקה ממעל ממש, שרק שם ישנה בחירה חפשית בלי כל הכרח. ובמילא כן הוא גם באיש הישראלי). ואם הוא רוצה להתעקש היפך השכל, לראות בכל מצב ומצב דוקא ענינים שלא כדבעי, ולהסיח דעתו לגמרי מכל מה שמראים לו ממעל בטוב הנראה והנגלה, הרי מי יאמר לו מה תעשה.

ותקותי שלמרות כל זה, הנה כיון שפסקו רז"ל (ב"ב י"ב) דכל שמטיבין לו — ה"ז לאורך ימים, גם עמו תהי' הנהגה כזו. ובכ"ז יעיין עוה"פ אליבא דנפשי' בזוהר הק' חלק ב' דף קפ"ד ע"ב ד"ה תא חזי.

וכבר ידוע הדיוק אשר בנגלה דתורה מורגל הלשון תא שמע רק שמיעה בלבד, אבל לאידך גיסא הבנה, ובנסתר דתורה מורגל הלשון תא חזי, ראי' שאין שמיעה דומה לה, אע"פ שלא תמיד מבינים ומשיגים.

בברכה אשר סו"ס יתמסר להוראת הבעש"ט והנשיאים שלאחריו — לעבודת ה' דוקא מתוך שמחה ובריאות הנכונה לו ולכל ב"ב שיחיו.

ג'נא

ב"ה, כ"ה מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ מוה"ר אברהם שי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מא' וי"ב מ"ח — לאחרי הדומ"י הארוכה, מ"ש
שלכאורה אם אין כותבים צריך הנני להיות שבע רצון שזהו סימן טוב שהכל
בסדר הרגיל, הנה ע"פ נסיון דשנים האחרונות, לצערי ברובא דרובא, אין
הענין כן, והלואי שמכאן ולהבא יהי כמו שכותב . . .

מ"ש אודות הדפסת השיחות והמאמרים, הרי צריך אני להקדיש לזה
כמה זמן, אשר איננו פנוי כלל וכלל. ואדרבה מזמן לזמן עוד נתוספות
טרדות. וע"פ הנ"ל עוד טרדה חדשה שצריך להזכיר, שלפעמים צריך להודיע
לכאן מהנעשה ולא לחכות עד שידרשו ואח"כ יודיעו רק נקודה כללית
ושיודעו הפרטים מן הצד. — ולכן לא ידפיסו המאמרים והשיחות שלי, עד
שאגי אותם. ובמכ"ע והעתק ללי אחרת — שאני.

בודאי ישנו פרטי כל מאסיפת אגודת נשי ובנות חב"ד אשר בכפר חב"ד
וישלח לי העתק ממנו. ות"ח מראש . . .

בברכה — המחכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ג'נא

מוה"ר אברהם: פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט אגרת ב'תרמז, ובהנסמן בהערות שם.
ובמכ"ע: ראה גם לעיל אגרת ב'תתקפט, ובהנסמן בהערות שם.

ג'נב

בי"ה, כ"ה מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מה יהי' בהנוגע להעסקנות להבא? וכנראה שלאחרי כל "העבודה" ולאחרי כל העניינים שראו במוחש, ות"ל שהיו כמה עניינים בטוב הנראה והנגלה. הרי — בפירוד הלבבות והפוליטיקות הנמבזות לא נגע (ניט אנגרייט) לגמרי. וכל השתדלות רבותינו הק' להמשיך הצלחה בעבודתם, אינה מועילה, לעי"ע עכ"פ שיבינו העובדים, אז עס איז דא חסידות אויף דער וועלט, און אז מען דארף דאס מפיץ זיין אפילו חוצה ועאכו"כ בפנים. ועיקר העיקרים — שאין זה רק ענין הכתוב בספרים וצריך להתבונן בו קודם התפלה או בזמנים מיוחדים, נאר — דאס מיינט מען בפועל ממש זיי אליין, אז ניט קוקענדיק אויף דעם וואס ידע אינש בנפשי מעמדו ומצבו, ועאכו"כ שרבותינו הק' יודעים, הנה בחרו בהם לשלוחים להפיץ זו התורה והדרכותי בארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

והמוסר השכל מובן היטב ע"ד מה שנתבאר באגרת הקדש סי' כ"ד, אשר בכמה דורות מזמן מתן תורה ועד ימינו אלה, שבהם היו צדיקים ונשמות גדולות וגבוהות ביותר, ובכ"ז הנה המלך ה' חביון עוזו בחדרי חדרים וכמה שומרים על הפתחים למרות אשר כו"כ מצפים היו לראות עוזו וכבודו. ובדורנו ובזמננו כשעלה ברצונו להתגלות ובהר באנשים מיוחדים שהם יגלו אותו לכל ויראו כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו, הרי הדוחה בשאט נפש תפקידו זה מפני כבודו המדומה וענייני פוליטיקה בזוי ועאכו"כ מי שמנצל התפקיד רק לעניינים של מחלוקת ופירוד הלבבות, הוא ע"ד — המבואר בתניא סוף פרק כ"ד, כמשל האוחז וכו' הרי כו' יעוין שם.

וכל התירוצים ע"ד לאו אנא כתבי' אלא יהודא חייטא כתבי'. הרי ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע אז הקב"ה נארט מען ניט און לייטען נארט מען אויך ניט, ואפשר רק לרמות את עצמו ...

ג'נב

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 607 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. וראה לקמן אגרות ג'נט. ג'צ.
פתגם: ראה גם לעיל אגרת ב'התקצא.

ג'נג

בי"ה, כ"ה מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

בקשר לקשורי התנאים של . . . הנה בודאי ינצלו הוא וכן זוגתו שיחיו את השפעתם על . . . שתייסד ביתה על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות. ומהענינים שצריך להבטיח מראש, הוא נשיאת שייטל (פארוק). תקותי חזקה שמצד המדובר הרי לא לבד שלא תהי' מניעה אלא אדרבה יסייע ויהי' שבע רצון . . . והכרח הדבר בודאי אינו צריך ביאור ובפרט ע"פ הנראה בחוש שהנשים הצעירות היוצאות ידי חובתן דכסוי הראש בצעיף ובמטפחת, הנה זה ענין לזמן קצר, נוסף שאפילו בזמן הזה עצמו פורצים הדבר לעתים תכופות והמפורסמות אין צריכים רא"י.

וכיון שראו בענין . . . תחי' נפלאות השי"ת גם בעיני בשר, בודאי יזמינו ג"כ הכלים להמשיך הברכה והצלחה ע"י הנ"ל, וכמובא בזהר הק' ח"ג דף קכ"ו ע"א והובא ג"כ באחרונים. והשי"ת יצליחם וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

בברכה — המחכה לבשו"ט.

ג'נד

בי"ה, כ"ה מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . במענה על שאלתו אם לכתוב לצעירי אגו"ח באה"ק ת"ו אודות

ג'נג

שייטל: ראה לעיל אגרת ב'חתקע, וכהנסמן בהערות שם.

ג'נד

לכתוב .. באה"ק: ע"מ לפרסם ב"בטאון חב"ד" מדור "מחיי המוסדות".

פעולותיהם בלונדון, נכון הדבר, ובכלל כל ענין של קירוב הדעת שבין החסידים בפרט ובני ישראל בכלל וחיזוק ההתקשרות שמאחד לרעהו נכון וטוב במאד ובפרט שיש בזה ג"כ לחיזוק והתעוררות להנמצאים במקומות אחרים שידעו שכל אחד מוכרח לעשות במקומו בעניני יהדות בכלל ובעניני חסידות בפרט, ודוקא באותו מקום ששם הביאתו ההשגחה העליונה כי מזה גופא ראוי שביכולתו לפעול שמה ובמילא מחויב הוא בזה לזכותו הוא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'נה

ב"ה, כ"ו מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו מיום כ"א מ"ח בו כותב אודות מצב הדברים ב...
ובמענה לשאלתו. הנה ידוע כלל רז"ל שאין צריכים להיות אפילו ער בין הישנים ובפרט בענין שנראה לקולא, וכיון שכל השו"בים לבושים בגדים ארוכים, הרי גם עליו להתנהג כמותם.

בהנוגע לשאלתו שאפילו בשבת ממהרים בתפלה, ואיך עליו להתנהג כיון שהוא המשלים המנין. הרי יכול להתחיל עם שאר תשעה האנשים ולסיים לאחריהם, שאז יש רובא דרובא של המנין וגם לתפלתו מעין ענין תפלת צבור כיון שהתחיל עמהם יחד. ומהנכון הי' שיסבירם אגרת הקדש בתניא בסוף קונטרס אחרון.

בודאי סידרו הוא והשו"ב... שי' לימוד חסידות ברבים ואם לא יכבידו בלימוד זה בתחלתו, היינו שלא תהי' אריכות הזמן ביותר בודאי ישתתפו גם שאר השו"בים והמשגיחים בלימוד שיעור זה. ומי יודע אולי זוהי תכלית ביאתו ל... בכדי שיוכלו לזכות אחדים מבני ישראל לעשותם לומדי

ג'נה

בהמשך אליה — לקמן ג'פו.

תורת החסידות ומתנהגים בהדרכותי ומנהגי. ומובן ששורותי אלה הם גם כלפי השו"ב . . . ש"י אשר יתייעצו יחדיו ותשועה ברוב יועץ.

מהנכון ה"י שיחקרו ויחפשו מאחב"י ב . . . שכמדומה לי שנמצאים שם אחדים מהפליטים וכמה מהיהודים ילידי המדינה. וכשימצאום בודאי ימצאו ג"כ אופן איך לקרבם ליהדות לתורה ומצותי והשי"ת יצליחם.

בודאי שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא. ומה טוב שילמוד ברבים בכדי לפרסם את הענין ולהמשיך את שאר הנמצאים אתם לקיים השיעורים גם הם.

המח' לבשו"ט, בברכה.

ג'נו

ב"ה, כ"ו מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מרדכי ש"י הכהן

שלום וברכה!

ימים אלו נסע מכאן הרה"ח כו' מוה"ר נחמן ש"י עלבוים, חתנו של הסוחר אתרוגים הידוע מוה"ר דוב לודמיר ש"י, ובידו הצעה לקחת גרעינים וגם שתילים ויחורים של אילני אתרוג קלברה ולנטעם ולשתלם באה"ק ת"ו בכפר חב"ד. ולדעתי נכון הדבר, כי אף שיש מקום לומר שהדיוק דאתרוגי קלברה בין אנ"ש, ומקורם מאדמו"ר הזקן — הוא לא רק מחשש מורכבים כמבואר בשו"ת חת"ס הובא בשער הכולל, אלא עוד זאת שרוצים שיהיו ממשמני הארץ, אשר מבואר במד"ר אשר משמני הארץ זוהי איטליא של יון,

ג'נו

נרפסה בלקר"ש ח"ט ע' 573 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר מרדכי: פרלוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח כ"שפ. ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'קמט.

לקחת גרעינים: בהמשך לזה — לקמן שם.
שיש מקום לומר: ראה גם בלקר"ש ח"ט ע' 390.

שהוא חצי האי קלברה. (ויש לבאר הכרח דרשת רז"ל בזה, דהרי לכאורה קשה. לאחר שברך יצחק את יעקב מטל השמים ומשמני הארץ. איך יכול היה לתת אח"כ לעשו ענין זה עצמו. ועיין בזה במפרשי החומש ובתורה אור. וע"פ המבואר, אשר חצי אי זה לא היה בעולם בזמן ברכת יצחק ובא רק לכשנשא שלמה את בת פרעה וכמבואר בשבת דף נ"ו ע"ב. הרי מבואר הנ"ל).

בכ"ז אף שלא תהי' מעלה האחרונה באתרוגי קלברה הגדלים באה"ק ת"ו, עכ"פ תהי' מעלה דחזקת אי מורכבים. וכיון שהרב עלבויים נוגע בדבר. ולאידיך גיסא אינני יודע הדרכים באיטליא, דברתי עמו שיתקשר עם כת"ר באופן שכת"ר יוכל לתת לו מכתב עדות ומעין הכשר על הגרעינים יחורים ושתיילים שיקח אתו. — מובן שישלך שכר טרחתו. וכמו שאמרתי לו בפירוש — להרב עלבויים — שעליו להתדבר עם כת"ר גם בזה. ואחכה לבשו"ט.

עוד זאת באתי במכתבי זה לזרז למזורזין אשר כיון שמצב ישיבת תו"ת בצרפת דחוק, ושלחו שד"ר לאיטליא. ובודאי גם למילאן, הרי בודאי שיעזור לו בכל יכולתו באופן המתאים ולהרבות ההצלחה בשליחות זו. . . .

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'נז

בי"ה, כ"ו מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ישראל אבא שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ט מ"ח. הנה נהניתי ממ"ש אודות התפתחות עניני הישיבה ונקודה נוספת בזה והיא עיקרית שצריך שבנין הישיבה יהי מקום מרכזי לכל עניני יהדות על טהרת הקדש מוארה במאור שבתורה זוהי תורה

ג'נז

מוה"ר ישראל אבא שי: פליסקין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה א'שכ, ובהנסמן בהערות שם.
הישיבה יהי מקום מרכזי: ראה גם לעיל ב'תתר, ובהנסמן בהערות שם.

החסידות, ולא דוקא עניני הישיבה. היינו ששם ילמדו כל השיעורים ויעוררו הבאים ע"ד ענינים של יר"ש. יתאספו שם לעתים הדרושים לדון ע"ד עסקי צבור הקשורים ביר"ש שונים כו' וכו'. ובודאי ובפשיטות שיערכו בבנין זה התועדות של אנ"ש ואפילו של אלו שלע"ע אינם בתוככי עדת אנ"ש בימי סגולה דחדש כסלו יו"ד וי"ט כסלו חדש הגאולה ובודאי יהי בהצלחה.

מ"ש אודות בתו רבקה תחי' באיזה אופן תשפיע על חברותי' הנה בטח כמחונכת מבית חסידותי יש לה ידיעות כאלו שאינן ידיעות לחלק מחברותי'. כן בטח ישנן ילדות שהן צעירות ממנה ובמילא יש מקום להשפעת[ה] עליהן גם בעניני יהדות בכלל. ובהתבוננות המתאימה אקווה שיורה אותה הענינים והדרכים בזה והשי"ת יצליחו.

בברכה לבשו"ט בכל הני"ל.

ג'נח

ב"ה, כ"ז מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בנוגע פארפעלען א טאג לייגין רבנו תם תפילין, דארפמען זעהען אז מען זאל האבען אין קאפ עטליכע פרקים תניא און בלי נדר זעהען אז עס זאל ניט אדורך א טאג, אין וועלכען די פרקים זאלן ניט געזאגט ווערען אדער איבערגעטראכט ווערען לפחות איינער פון זיי אין פארלויף פון דער מעת לעת, בלייב ...

ג'נט

בי"ה, כ"ח מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהרי"ל שי הכהן

שלום וברכה!

... הנני מסגיר בזה העתק ממכתבי לא' שביכולתו לפרסמו או גם לקרותו על אסיפת צעירי אגו"ח. ויה"ר מהשי"ת שאזכה ואצליח שהדברים יפעלו פעולתם. ובאמת הרי אין נפק"מ ממי באים הדברים, וכידוע מאמר החכם קבל את האמת ממי שאמרו.

בהנוגע לפועל מ"ש אודות עבודתו, הנה ע"פ הני"ל מובן ההכרח הגמור לא רק להחזקת צעירי אגו"ח אלא להרחבתה. ובמילא כל מי שבידו לעשות בזה מה, מוכרח שיעשה ככל יכולתו. וכיון שעד עתה היתה עבודתו במסגרת צעירי אגו"ח בהצלחה, במילא אינו מובן הספק אם ימשיך בעבודתו או יתפטר כיון שהעבודה היא של נשיאינו הק'.

מ"ש ע"ד ההצעה שיסעו למקומות אחרים ללמוד דא"ח שלא ע"מ לק"פ. הנה לא זה בדיוק היתה כוונתי, כי אני כתבתי שימצאו לומדים ומשפיעים על אתר. ומובן אשר בת"א וחיפה ופתח תקוה וכיו"ב, הרי אין צריך להיות בזה כל קישויים, ואין הדבר תלוי אלא בזה שצעירי אגו"ח יבינו שזהו ענין שלהם ולא שעושים טובה למי שהוא בזה. ומה שכותב שבכמה מקומות אי אפשר למצוא לומד דא"ח על אתר, הנה כשישתדלו בזה ככל יכולתם בודאי ימצא בחלק חשוב ממקומות אלו ג"כ משפיע דא"ח. ועד לתיקון המקומות שא"א למצוא בשום אופן, הרי הלואי שלע"ע יביאו בפועל לימוד הדא"ח בכל אלו המקומות שיש משפיעים על אתר.

בהנוגע להו"ל של הבטאון. הרי כבר רמזתי וגם כתבתי בפירוש כ"פ, שלדעתי הוא מביא תועלת גדולה ביותר. ולפלא גדול ביותר מפני מה עד עתה לא נעשה לבטאון רשמי, היינו שמותר יהי' להפיצו בלי הגבלות ולא כעתון

ג'נט

מהעזקה.

מכתבי לא': דלעיל ג'נב.

לבטאון רשמי: ראה לקמן אגרת ג'רמא.

פנימי. ולאחרי ההיכירות שיש במשרדים המתאימים בטח לא יהי' בזה כל קישויים (מובן שפליאה זו היא ג"כ בהנוגע להו"ל של ה"שמועסי").

מ"ש אודות ההשתתפות דהבחורים דישיבת לוד בנסיעות ההסברה ותעמולת י"ט כסלו פורים והדומה. הנה פליאה בעיני שעדיין שאלה בדבר, לאחר שכתבתי זה כ"פ שנכון הדבר במאד מאד. ואף כי לא תמיד נכון להפוך תלמיד למדריך או אפילו למלמד שבה נראה בעיניו שכבר גמר חוק לימודו, ואעפ"כ כנראה שבהישיבה אין מפקפקים בזה כלל וכלל, אבל שהתלמידים ידעו שעליהם לנדב יום אחד או שעות אחדות וכמו בהמסע די"ט כסלו פורים כו' הרי בזה דוקא מקימים ספיקות כהרים. ואף שבטח יודעים שכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הנהיג כזה גם בישיבה דכאן, ורובא דרובא של התלמידים השתתפו בזה ע"פ ציוויו.

בהזדמנות זו הנני להוסיף עוד שאלה. וממנה יראו איך שאפילו לא נגעו בכמה מקצועות חשובים דפעולות האפשריות באה"ק ת"ו. והוא, אשר ביקר אצלי הרב שפירא שי' מתל-אביב, וסיפר לי ע"ד פעולתיו בארגון נוער, ע"ד תפארת בחורים שהי' במדינתנו לפניו, וכנראה מדבריו מצליח בזה. אף שאין אצלו אמצעים ואפילו לא מפלגה או איזה גוש שיתמכו בידו באופן רשמי בזה. אלא שהוא מעונין און פארקאכט אין דעם, ובמילא יסדו ומפתחו. ולא עוד אלא שמכתת רגליו לארצוה"ב כו' וכו'. וצעירי אגו"ח הנמצאים על אתר הנה עד עתה לא קבלתי אף הצעה מעין זו, כלל וכלל!

מלבד הסעיף הראשון — הנה לכאורה צריך הי' להכתב במכתב לצעירי אגו"ח בתל-אביב, אבל כיון שאין אצלי מכתבים מהם (ואינני יודע הסיבה) הרי בקשתי שיציע כל הסעיפים — מלבד הראשון — ובצירוף עם העתק המכתב המוסגר כאן באסיפת צעירי אגו"ח בתל-אביב. ומה טוב — גם באסיפת צעירי אגו"ח בירושלים עיה"ק ת"ו. ובודאי ידונו עליהם בשימת לב הדרושה.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל שבמילא תמשיך הצלחה גם בעניניהם הפרטים.

כתבתי זה כ"פ: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תתקמ ובכ"מ.
ע"ד תפארת בחורים: ראה גם לקמן אגרת ג'ק.
לצעירי אגו"ח בתל אביב: בהמשך לזה לקמן שם.

ג'ס

ב"ה, כ"ח מ"ח, תשט"ו

ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ בעל מדות תרומיות
ענף עץ אבות וכו' מהרש"ז שי

שלום רב וברכה!

... בנוגע להתפתחות ההתישבות של אנ"ש באה"ק ת"ו, הנה כמו
שכתבתי במכתבי הקודם רצוי מכמה וכמה טעמים עקריים שתהיי
התישבותם בסמיכות מקום לכפר חב"ד הקיים, אבל לא בתוכו ממש. אמנם,
וכמו שמדומה לי הערותי על זה, גם במכתבי הקודם, אם בשום אופן אי
אפשר אחרת, יהי הכרח להסכים על נקודה שני' באיזה מרחק מהכפר, אבל
נוסף על זה יש להשתדל בכל האפשרויות שהשטח הנמצא בסמיכות לכפר
חב"ד (1400 דונאם) יצורף לכפר חב"ד, כי תקותי חזקה אשר יתוספו
המתישבים בכפר הזה ובלבד שיהיו התנאים מתאימים, ומובטחני שאין נצרך
לזירוז משלי כיון שהרי כ' הרה רעיון הכפר ולקח חלק פעיל בטפוחו וגדולו
מיום הווסדו, ועל בני ופועל ידי תצויני (בתמ"י).

במה שכותב ע"ד כתבי יד נשיאינו הק', הנה גוף הכתי"ק שבתורת
שמואל אופייני הוא לכתב יד אדמו"ר מהר"ש. ספר החסידות של ורפל אינו
אצלי ומשום כך אינני יודע איזה כתבי יד הדפיס בספרו. אבל חוששני אשר
כתב יד אדמו"ר האמצעי בטח לקח ממה שנדפס ב"התמים" (בענין ההצעה
ע"ד יסוד מושבות) ולדעתי אין זה אופייני כ"כ לכתבי יד אדמו"ר האמצעי,
ומוסג"פ צילום מאחד ממכתביו.

גוף כתבי יד רבינו הזקן שראיתי צילומם בספרים ומקומות שונים, הנה
כמעט אין חילוק ביניהם, ובמילא יש להשתמש בהנמצא גם בספרו של הנ"ל,
ובפרט שקרוב לודאי שהוא צילום ממכתב רבינו הזקן להר"מ מייזלש אשר
כ"ק מו"ח אדמו"ר שלחו בתור מתנה לחסידים ואנ"ש בקשר עם חתונתי.

ג'ס

מהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תרנ"א, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ג'קסא.

כתב יד הצ"צ ואדמו"ר אביו של מו"ח אדמו"ר נמצאים בשו"ת צ"צ חלק א' ובקונטרס עץ חיים, אשר בקשתי את אני"ש להמציאם לכבודו.

בטח כמנהגו הטוב להשתדל במתנה להכפר לחג הגאולה י"ט כסלו, וכמו שעשה בזמנו בענין החשמל, הנה גם בשנה זו מקוני שיפתיים במתנה כגון דא, ובפרט שכתבו לי שביקר בהכפר ארוכות והגישו לו ג"כ תזכיר בן כמה סעיפים, וכמו שראיתי בהעתקה ששלחו לי.

אינני יודע אם הבא לקמן הי' גם כוונת כי כשנתן לי תשורתו הקובץ ברכות ותפלות "מאה ברכות", אבל בטח יש גם בזה השגחה פרטית, כי זהו מעין סידור הנדפס בשביל האנוסים, או אפשר גם על ידם, לאחר שבאו למקום מנוחה בו יכלו להתנהג כפי רצונם האמיתי בחיים היום-יומיים ובגלוי, והוסיפו גם איזה תפלות שכנראה נמצאות רק בקובצים מעין אלו. ומזמן לזמן כשהנני מסתכל בקובץ זה ומתחדש אז הזכרון שהביאו לי איש שרוב עסקו הוא בשדה החנוך, הנה בדרך ממילא עולה בכל פעם הרעיון אשר באמת הרי כל אחד ואחד במדה ידועה, ואולי גם במדה חשובה, אנוס הוא, ועושה כמה ענינים מפני כפית הסביבה אם במישרין או בעקיפין, או על כל פנים כלשון המורה הגדול (רמב"ם הלי גירושין ספ"ב) "אנוס מיצרו הרע ובאמת הוא רוצה להיות מישראל ורוצה לעשות כל המצוות ולהתרחק מהעבירות". והרי מתפקידו של כל מחנך הוא לשחרר את המחונוך והמושפע ממנו מכל ענין של כפי' חיצונית, ועל אחת כמה וכמה מכפי' פנימית, ולקשר תוכו וברו, שרק אז יגדל הילד (ילד בשנים, או ילד בדיעות) ויחי' חיים מאושרים מבלי קרעים ומלחמות תדירות שבין יצר ליצר, ובלשון החסידות שבין נפש האלקית ונפש הבהמית. ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, אשר על ידי הפעולה הזאת הנה גם המחנך בנקל יותר ינצח מלחמתו הוא.

מוסג"פ חוברת המפתחות לספר רבינו הזקן "תורה אור" אשר זה לא כבר הביאווה מבית הכורך.

הצילומים והחוברת — נשלחו בפ"ע.

בכבוד והוקרה וברכה — המח' לבשו"ט.

ג'סא

בי"ה, כ"ח מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שי"ב הו"יח אי"יא נ"ינ כו' מוה"ר זאב דוב שי

שלום וברכה!

נהניתי לקבלת מכתבו בו מודיע מביאתו שלום לביתו. ובודאי ימסור פ"ש לבבית לאנ"ש בכלל ולתלמידי הישיבות בפרט. ומה טוב שיחפש ג"כ אפשריות לבקר בלוד ובכפר ולמסור גם שם הפ"ש ובעיקר לכתוב אח"כ לכאן ג"כ בשו"ט מהמצב אשר מצא שם. והרי ידוע פסק רז"ל אשר ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, וכתיבת בשו"ט ה"ז ג"כ אחד מביטויי אהבת איש הישראלי לרעהו, ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אשר תמיד יוכל לבשר טוב גם בהנוגע לעצמו וכל ב"ב שיחיו.

ימים אלו נתקבל הכרך א' של הקורקו(נ)דנציא התלמודית. ותי"ח ת"ח על תשורתו זו . . .

בבקשתו אזכיר את אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בהמצטרך לחם וכמו שכותב.

בברכה שי"ב.

ג'סא

מוה"ר זאב דוב: לדמיר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז א'תחקה. ב"טו.

ג'סב

ב"ה, כ"ח מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה"ר משה ארי' ליב שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נעם לי לקבל מכתבו מכ"ב מ"ח בבשורה הטובה, אשר נתוספו ספסלי בשיבת נשיאינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע תורת אמת. והעיקר אשר נתוסף גם בכמות גם באיכות לימוד הנגלה ולימוד החסידות. ובודאי ע"פ מרז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה, ניכרת תוספת זו הן בעבודת התפלה וקיום המצות בהידור והן בהלימוד גופא בפרט.

ויה"ר שילכו מחיל אל חיל, וידוע דרז"ל בזה. וכיון שרבו הזקן ושו"ע אורי"ח ריש סי' קנ"ה) מציין לעיין בתרגום תהלים שם, י"ל בכוונתו לרמוז ג"כ שהתורה צריכה ביהכ"נ לפני' וביהכ"נ לאחרי' וכמו שמסיים שם בתרגום יתחמי לעות אוריתא דילהון קדם ד' דשכינתיה שריא בציון.

ת"ח על טרחתו במלוי בקשתי לשלוח לכאן ירחוני תורה, אהל תורה, ותורת ארץ ישראל, וכן הגליונות שמדפיס בהערות על ספר קצות החשן. ובודאי גם על להבא ינהג כן בחיפוש ושילוח עניני דפוס מסוג ועל דרך הנ"ל ות"ח מראש.

ואסיים בדבר טוב במענה על בשורתו אשר נולד בן למזל טוב לבתו מרת צירה ביילה תחי' ונקרא שמו בישראל חיים שי. הנה יהייר מהשי"ת שכשם שהכניסוהו הוריו שיחיו לבריתו של אברהם אבינו כן יכניסוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים וכת"ר ירוה מכל יו"ח שיחיו רוב נחת חסידותי אמיתי.

בברכת מז"ט.

ג'סב

מוה"ר משה ארי' ליב: שפירא. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב'תפכ, ובהנסמן בהערות שם.

ג'סג

ב"ה, כ"ח מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח חשוון. הנה גם בו לא מצאתי מענה למה שכל
הזמן הנה הן הוא והן זוגתו תחי' זיינען ניט געווען אפפרישען זיך.

וכיון שאין צועקין על העבר כוונתי בזה הוא רק לתקן שיסיר חסיבות
או יותר נכון ההעלמות והסתרים שהביאו להנ"ל. ושמכאן ולהבא זכור יזכרו
שזכה להיות תלמיד בישיבת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
ובמילא גם בו נשקעו מכחות צדיקים הקיימים לעד. ועליו לנצל את הכחות
האלו מתאים לכוונת נשיאנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, היינו, להפצת נר
מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות הנהגותי' והדרכותי'
בביתו ממש ובביתו במובן יותר רחב, היינו בכל סביבתו ובפרט בבית הכנסת
בו מתפלל.

ומובן ג"כ שעל זוגתו תחי' לעשות בענינים כמו אלו באופן המתאים
לבית חסיד ולאשת תמים. והשי"ת יזכם להצליח במילוי תפקידם זה.

בברכה לבשר טוב בכל הנ"ל.

ג'סד

ב"ה, כ"ט מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

מחות' הו"ח אי"א נוי"נ בעל מדות בנשי"ק
מוה"ר שמואל אבא שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני בזה קבלת מכתביו מאז. ונתעכב המענה שלי עד עתה, כיון

ג'סד

מוה"ר שמואל אבא: שפירא. אגרות נוספות אליו — לעיל כ'תתקס"ו, ובהנסמן כהערת שם.

שמפני סיבה לא עלתה בידי לעשות צילום מהמכתבים עד אתמול. וכיון שרציתי להחזיר לו גוף המכתבים (אשר אליו שייכים כיון שאליו נשלחו) נתעכב גם המענה, ואתו רוב הסליחה.

ובהכנסנו לחדש כסלו הוא חדש הנסים והגאולה, ונסים וגאולה קשורים עם הפצת אור ומאור. יה"ר שיתוסף ג"כ בהאור שבתוככי כל אחד ואחד הן בענינים גשמיים והן בענינים רוחניים. והרי נוסף על פעולת האור מצד עצמו הנה על ידו מעריכים ומבחינים בכל הענינים אשר בחיי האדם בין רע לטוב ובין שקר לאמת. ובמילא אפשר ללכת בטח בדרך החיים.

ות"ח עוד הפעם על ענין הס"ת. ובאיחולים לבביים אשר בחפץ לב ורצון ולא רק מפני הציווי יאמר כל אחד מאתנו בימים אלו, שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, ויעשה זה מתוך שמחה כמובן מתוכן הברכה שהיא על ענינים טובים ומשמחים.

מחות' החותם בברכה לבריאות הנכונה.

נ.ב.

מוסג"פ 2 המכתבים ובטח יאשר קבלתם. ות"ח.

ג'סה

ב"ה, כ"ט מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

... בכלל צריך הי' לעשות רשימה בתוככי אנ"ש, לדעת מי הם הראויים לקבל משרת רבנות באה"ק ת"ו, ואם מועט מספרם ביותר — הרי צריך

ענין הס"ת: ראה לעיל שם.

ג'סה

משרת רבנות: בהמשך לזה — לקמן אגרת ג'רמט.

קה

אדמו"ר שליט"א

למלאות החסרון בהקדם. ובודאי ישנם מאבכים או גם מהבחרים הקשישים כאלו הראויים לאותה איצטלא, או שיכולים לקבל סמיכות ושימוש (פראקטיקא) במשך זמן לא ארוך. ובזמננו זה הרי צריך להבטיח (באווארענען) כל ענין וענין בעוד מועד.

(ה) זכור לי שזה מזמן היתה הצעה לעזור בהכנסת כלה לאיזה אנשים, ובטח יודיעוני גם עד"ז מהנעשה בפועל.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש, המחכה לבשו"ט בקרוב ממש,

מ. שניאורסאהן

ג'סו

ב"ה, כ"ט מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

פרויען גרופע פאר טהרת המשפחה אין פילאדעלפא
ד' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

בנועם ובשמחה האב איך באקומען די ידיעה פון דער גרינדונג פון אייער גרופע און אויך פוים צוטריט צו דער ארבעט ארגאניזירען א מעמבערשיפ. און דער עיקר צו אנהויבען טאן בפועל, סיי צו ערקלערין די לעבענס-וויכטיקייט פון אפהיטען טהרת המשפחה און אויך בנוגע דער מקוה אז זי זאל זיין ווי געהעריג אין אלע הינזיכטען. און עס איז באוואוסט דער ווארט פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר אין-נאמען פון זיינע הייליקע עלטערען - זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אז עס איז א זיכערע זאך אז ערנסטע פראפאגאנדע בריינגט צו פעולות, און אז אפילו איין פעולה איז בעסער פון טויזענטער קרעכצין.

איך האב צו הערען פון אייך גוטע בשורות, אז דער קרייז פון די

ג'סו

זיכערע .. פעולות: ראה לעיל ח"ז אגרת א'חתעו ובכ"מ.
אפילו .. קרעכצין: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תחקמה ובכ"מ.

באטייליגטע אין דער גרופע ווערט אלץ מער גרעסער און ברייטער, און אז בכלל גייט די ארבעט מיט הצלחה.

און בפרט ווען מיר גייען אריין איצטער אין דעם חדש כסלו, אין וועלכען עס איז דער יום טוב פון חנוכה. וואס ווי עס ווערט דערציילט פון רבותינו ז"ל איז איינע פון די גזירות דענסטמאל געווען, אז אידען זאלען ניט האבען קיין מקואות. און השם יתברך האט באוויזען דעם נס, אז אלע אידישע פרויען האבען יע געהאט גוטע מקואות און האבען אויפגעשטעלט א דור ישרים יבורך, זאל דאס זיין אזוי ווי בימים ההם בזמן הזה, אז אייער ארבעט זאל זיין מיט הצלחה מופלגה בכל הפרטים.

בברכה.

ג'סז

בי"ה, כ"ט מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלום!

אין ענטפער אויף אייער ספעשל דעליווערי בריף, אין וועלכען איר שרייבט אז איר געפינט זיך שוין עטליכע יאהר אין . . . און זעהט ניט קיין האפענונג אויף א גוטע צוקונפט ווי עס באדארף זיין, ווארום די יוגענט זיינען ווייניג שייד צו דער חרדים געמיינדע, און די עלטערע ווערען מערער שוואכער וכ'.

איז אייגענטליך דאס איז א פראגע וועלכע איר האט געדארפט פרעגען בא די וועלכע זיינען אין אייער שטאט און ניט פרעגען דאס אין נויארק. ווארום וויסענדיק די חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, איז ווי איז דאס אז נאך פינף יאהר ארבעט אין שטאט, איז די לאגע אזוי ווי איר באשרייבט אין אייער בריף. און איך רעכין אז איינע פון די אורזאכען אין דעם איז, וואס ליידער האט איר געקוקט אויף . . . ווי אויף א צייטווייליגער שטעלע (דזשאב), און יעדער מאל דערווארט מען זיך קוים אויפן זומער צו קענען טראכטען און זוכען א אנדער שטאט. און דאס ליגט שוין אין דער מענשליכער נאטור, אז א זאך וועלכע מען האלט אז דאס איז נאר אויף עטליכע חדשים, רופט דאס ניט ארויס א אינטערעס און כחות אנווענדונג, ווארום מען טראכט אז אט פארט מען אוועק פון דאנען.

אדמו"ר שליט"א

קז

עס איז באוואוסט דער ווארט פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע, אז מען דארף זיך לערנען פון דעם משכן, אז ווען מען איז געווען אין מדבר, זיינען געווען ערטער, וואו מען איז געשטאנען נאר א טאג אדער א נאכט, פונדעסטוועגן האט מען אויפגעשטעלט דעם משכן מיט אלע איינצעלהייטען פונקט ווי מען האט דאס געטאן אויף דעם ארט וואו מען איז געשטאנען 18 יאהר. וואס דאס איז א מוסר השכל פאר יעדער אידן, צו אויפפירען זיך אין זיינע פעולות לעבודת השי"ת און ערפילען זיין שליחות פון השי"ת בעלמא דין, אז מען דארף ניט קוקען אויפן קאלענדאר און אויפן זייגער, און חשבונ'ן, אז אויב דאס איז אויף 18 יאהר, לייענט זיך און אויב נאר אויף א טאג אדער א נאכט, איז מהיכי תיתי, ווארום אזוי ווי הקב"ה איז א נצחי, אזוי אויך זיינען די אלע פעולות פון א אידען וועלכע זיינען פארבונדן מיט הקב"ה אויך נצחיים. אפילו ווען אין א פאר מינוט ארום איז דער איד שוין פארנומען אין א אנדער זאך, אבער די פעולות פארבלייבען לנצח לעולם ועד, ווי עס ווערט ערקלערט אין תניא פרק כ"ה.

בהנוגע לפועל, אויף וויפיל איך ווייס, האט אייער מאן הרב שיי געזוכט גאנץ עניערגיש אנדערע שטעלס, סיי דעם לעצטן יאר און אויך אין די פריערדיקע יאהרען. און דאס וואס עס האט זיך ניט געמאכט קיין פאסענדע זאך, דארף דאס דינען אלס רא"י (באווייז) אז איר ביידע דארפט נאך אויפטאן אין . . . אין דער שליחות פון דעם בורא ברוך הוא, און הקב"ה, אז ער גיט א שליחות גיט ער אויך די מעגליכקייט אז דער באטרעפענדער זאל קענען אויספילען די שליחות, ואין אתנו יודע עד מה. אבער עס לייגט זיך אויפן שכל, אז וואס אלץ מער איר וועט זיך משתדל זיין צו ערפילען די שליחות כדבעי (וואס די שליחות פון יעדער אידען, און בפרט א רב ורבניתי שיחיו באשטייט אין הפצת תורה ויהדות) אלץ פריער וועט איר קענען אריבער אין א ארט וואס האט מער מעלות ווי . . . און השי"ת זאל מצליח זיין אז איר זאלט דאס טאן מתוך שמחה, לויט דער הוראה פון בעל שם טוב פאר אלע אידען און אין אלע ענינים, עבדו את ה' בשמחה.

בברכה.

ג'סז

אויפגעשטעלט דעם משכן: ראה גם לקמן אגרת ג'ש"ד.

ג'סח

ב"ה, כ"ט מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר אהרן שי
הלוי וזוגתו הרבנית מרת חנה תחי

שלום וברכה!

איד בין געווען צופרידען צו באקומען אייערע בריף און אויך דעם גרוס
דורך הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר בן ציון שי שם טוב שדי"ר.
און האפענטליך אז זעהענדיק אז מיט דער ביז יעצטיקער עניערגיע קען מען
אויפטאן, וועט דאס ארויסרופען בא אייך נאר כחות אויף צו אויפטאן מכאן
ולחבא ביתר שאת און מיט שמחה, וואס דענסטמאל טוט מען אויף כמה
פעמים ככה.

ספעציעל בין איד געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף וועגען
דער ארבעט פון טהרת משפחה און די גרינדונג פון א פרויען קאמיטע אין
דעם. און השי"ת זאל העלפען אז זיי זאלען טאן ערנסט און ענערגיש ווי עס
פאסט פאר דעם, וועט דאס זיכער זיין בהצלחה.

און איר דארפט זעהען באווארענען אז די קאמיטע זאל ניט האבען קיין
פאליטישער חאראקטער. ד.ה. וועלכעס זאל זיין פארבונדען מיט אגודה
אדער מזרחי, וואס טייל מאל האלט דאס אפ פילע פרויען פון צו באטייליגען
זיך אין דעם. און עס איז העכסט וויכטיג אז די צאל מעמבערס און אקטיווע
טוערס זאלן זיין אין א מאקסימום צאל.

בברכה.

ג'סח

מוה"ר אהרן: פאפאק, פילדלפיה.
וועגן דער ארבעט: ראה לעיל אגרת ג'סו.

קט

אדמו"ר שליט"א

ג'סט

ב"ה, כ"ט מ"ח, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר דוד שי הלוי

שלום וברכה!

לפלא שאין ממנו כל ידיעות אודות אלו שכתב אודות פ"נ אף שעוררו אותו עד"ז כ"פ, שמכמה טעמים ראוי שידעו גם לאחר שילוח הפ"נ מהנעשה בזה. ויה"ר מהשי"ת שיהי שליח טוב לבשר טוב תכה"י.

במ"ש אודות מספר התלמידים אשר מועט הוא. כדאי הי' שיתדבר עם חבריו מנהלי תו"ת או אחי תמימים בערי השדה אופן פעולתם להגדיל מספר התלמידים שבטח גם במקומו יתאים אם מצליח במקומות אחרים, והוא במכשי"כ וק"ו. ומה אשר מצב הכספי הוא בטוב כמו שכותב במכתבו הרי עאכ"כ שיש להגדיל מספר התלמידים וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, ובפרט שברכות כ"ק מו"ח אדמו"ר שורות בכל המוסדות שיסד ומתנהלים ברוחו.

בברכה לבשר טוב בכל הני"ל.

ג'ע

ב"ה, א' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי מכתבו מג' תולדות עם המוסגר בו. והשי"ת יזכה ויצליחו ויסורו כל ההעלמות וההסתרים ובמילא תהי' גם נאסטרעיניע

ג'סט

מוה"ר דוד שי: עדעלמאן. אגרת נוספת אליו — לקמן ג'דל.
התלמידים: בשיכת אחי-תמימים ספרינגפילד.

ג'ע

נאסטרעיניע: מצב רוח.

ויבואו מחשבות הטובות לידי פועל ויצליח בשליחותו זו, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע קלייבען גשמיות און זייען רוחניות. וכמדובר כ"פ אשר מהנוסח משמע דהא בהא תליא.

ובמילא יש מקום לאמר שלא לבד שהצלחה ב'קלייבען גשמיות תלוי אין זייען רוחניות, אלא שגם לאידך גיסא הצלחת הזריעה דרוחניות תלוי בחלק הראשון. ומובן גם ע"פ פשוט כי זהו מהענינים המקרבים איש לרעהו ונותנים הרמת הרוח למי שצריך להיות מקבל עכ"פ שמינית דשמינית בחנוגע לקבלה וקליטה.

בודאי מסביר בהזדמנויות המצויות וגם אלו שמחפש שנכנסים אנו בחדש כסלו חדש הגאולה והנסים ונצטווינו לברך בימים החם בזמן הזה גם עתה כי מעין זה מתחדש בכל שנה ושנה וכמבואר בכ"מ באר היטב.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ופ"ש כל אנ"ש שיחיו.

ג'עא

ב"ה, א' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מ'10/11. בו כותבת אשר אם היא לששה ילדים ויש ריב בביתה, וכן לפעמים תכופות הבריאות של הבני בית אינו כמו שצריך להיות וכו'.

במקרים כמו אלו צריך לכל לראש להזהר ולדקדק במצות טהרת המשפחה (נדה, ימי הפסק וטהרה. מקוה כשרה. וכיו"ב). כן צריך לבדוק את המוזוות בביתם שיחיו כולם כשרות, והבעל יבדוק את התפילין שלו. ועל האשה לתת איזה פרוטה לצדקה קודם הדלקת נרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, ועל הבעל לעשות כן על כל פנים בכל יום שני וחמישי קודם התפלה.

כן צריך לברר אם בהשדודך בהתחתנם זע"ז לא פגעו על ידי זה בכבוד בן או בת ישראל (היינו שמקודם השתדכו עם אחר — אחרת — ואח"כ חזרו בהם).

וכפתגם: ראה גם לעיל ח"ח ב'רפה, ובהנסמן בהערות שם. ח"ט ב'תרלב. לקמן ג'עו.

קיא

אדמו"ר שליט"א

והשי"ת יזכה ויצליחה לעשות ככל הכתוב לעיל אשר אז מכאן ולהבא
ישתפר המצב בעניינים הכתובים למעלה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר:

ג'עב

ב"ה, ג' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי הפ"נ שלו והזכרתיו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לכתובה וחתימה טובה בעתו ובזמנו.

במענה על שאלתו, אם יצטרף להחבורה לומדי דא"ח משכונתו כיון
שלומד הוא בחבורה גמרא, ומשמיע הדא"ח בחבורה הנ"ל לפי דעתו אינו בעל
הסברה טובה.

הנה כבר מלתי אמורה ע"פ פסק רבוה"ק ז"ל, ובצירוף משל כדי
להסביר ולהדגיש הענין עוד יותר הוא, דמסכת שבת דף לא סוף ע"א אשר מי
שיש לו כור חטין בעלי אומרים לו שאם העלה קב חומטין טוב ובאם לאו
ח"ו הרי מוטב שלא העליתה, ביטוי חריף ומבהיל ביותר. ומובן אשר מה שיש
אנשים ומהם גם ת"ח שמעלימים עיניהם ממרז"ל זה, אין זה משנה את הדבר
כלל. והאריכות בענין הפשוט אך למותר.

התואר קב חומטין על חלק החסידות והקבלה שבתורה, מבואר
בלקוטי תורה ויקרא ביאור לד"ה לא תשבית פ"ה עיין שם. ואם הדבר כן
בכאוי"א הרי עאכ"כ במי שההשגחה הפרטית סיבבה שלמד איזה זמן תורת
הדא"ח שחמור ציווי רז"ל זה כ"פ יותר. ולאידך גיסא, כשרוצים באמת
מצליחים בלימוד זה הרבה יותר, משבלימוד הנגלה, כיון שנקרא בשם אילנא
דחיי שאין שם אחיזה לסטרא דלעו"ז. וכמבואר בארוכה באגה"ק לרבנו
הזקן סי' כ"ו ובקונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, אף
שהתנגדות מהיצה"ר היא ביותר וביותר (עד שלפעמים מוותר על תוספת
בעניינים אחרים, ובלבד שלא יתקשרו באילנא דחיי) והא בהא תליא כמובן.

בודאי שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר, בחומש תהלים ותניא הידועים . . .

בברכה.

ג'עג

ב"ה, ג' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכי מ"ח (הוא יום הולדת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב
נ"ע). הנה כבקשתו אזכירו ואת זוגתו וכב"ב שיחיו על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה בעת רצון. ובפרט שנמצאים אנו בירחא תליתאי
מהתחלת השנה, חדש הנסים והנאולה. ויה"ר אשר יקוים בכאו"א שיוכל
לאמר שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה בשמחה ובטוב לבב.

נהניתי ממ"ש אודות פעולותיו במילוי מ"ש כי תראה ערום וכסיתו,
ראיי בעין בשר או ראיי בעין השכל. ולכן בטח למותר לעוררו על סיום הכתוב
ומבשרך לא תתעלם, היינו הוספה בלימוד תורת החסידות פנימיות התורה
אשר בתורה גופא קרובה היא יותר לענין הלבושים שיש בתורה מאשר לענין
המזון שבתורה (עיין תניא פרק ה' עפ"י המבואר בקונטרס לימוד החסידות
לכ"ק מו"ח אדמו"ר אשר לימוד הנגלה מובן ומושג בתכלית. משא"כ לימוד
פנימיות התורה שבמהות ענינים הרוחניים אין לאדם השגה, יעו"ש פרק י"א
ואילך). ובטח לא יקפיד על הערתי זו המיוסדת על ציווי רז"ל אין מזרזין
אלא למזרזין.

מ"ש שבקבלת השיחה בנוגע לדש"ן הנה הכניס הסכום לחברה מלביש
ערומים. הנה אף כי יישר חילו על זה, בכ"ז כנראה לא עיין בהשיחה שם סעיף
ב"ד. ואולי מפני זה הנה תרם גם לקופה הכללית אח"ז.

כהצעתו מוסג"פ המחאה מקופה הכללית לחברה הנ"ל.

ג'עג

לדש"ן: צדקה לקרן השנה, מטבע לכל יום, ובשנת תשט"ו (כסדרה) היו שנ"ד ימים. ראה גם
לקמן אגרות ג'קא. ג'דנח.
בהשיחה: שמח"ת תשט"ו. וראה גם לקר"ש ח"ב ע' 652.

קיג

אדמו"ר שליט"א

נהניתי מהרמז על ויעש דוד שם ובפרט שדוד ושם שייכים להדדי והיינו
הך, כי שניהם בספירת המלכות וכמבואר בכ"מ.

השמשים לנ"ח נתקבלו זה עתה, ות"ח. ומוסג"פ ע"פ זח"ב קכח, א.

בברכת הצלחה להפיץ תורת החסידות הדרכותי ונהגותי בסביבתו
ובמושפעיו.

ג'עד

ב"ה, ג' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נמסר לי בקשת ברכה בעדו באשר בריאותו צריכה להיות איתנה יותר
מאשר היא עתה.

ובטח שומר הוא הוראת הרופא. כי הרי התורה נתנה רשות לרופא
לרפאות שבזה נכלל גם אופן הרפואה, והוא האופן העיקרי לא אשים עליך כי
אני ה' רופאך.

ובחדש הגאולה והנסים הזה, הנה יחזור לאיתנו ויוסיף אומץ בהנהגת
תורת החסידות אילנא דחיי והדרכותי נוסף על לימוד תורתה מתוך בריאות
הנכונה ברוחניות ובגשמיות גם יחד. ומה זאב טורף מלפניו ומאחריו
(מכילתא יתרו) הנה יצליחו השי"ת גם בעבודה, וכמבואר בלקו"ת תורת
שמואל ספר תרכ"ו בתחלתו.

בברכה לבריאות הנכונה ולבשורות טובות.

ע"פ זח"ב קכח.א: בעי למקני ליה כאגר שלים. וראה גם לקמן אגרת ג'רסו.

ג'עה

בי"ה, ד' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח כסלו, בו כותב אשר רוצה לנסוע למקום אחר
כיון שרוצה להיות בדווקא עם אחיו שי.

והנה ידוע פסק דין המורה הגדול הרמב"ם ז"ל הלכות גרושין סוף פרק
ב' אשר רצונו האמיתי של כל אחד ואחת הוא לקיים רצונו של הקב"ה אשר
גילה לנו בתורתו הק' תורת חיים ותורת עולם.

וכיון אשר במקומו עתה יש לו האפשריות ללמוד תורה שלימה, היינו
חלק התורה הנקרא בזהר הק' גופא דאורייתא, וחלק התורה הנק' בזהר הק'
נשמתא דאורייתא (זהר הק' סדר בהעלותך את הנרות דף נקב (עכ"פ כחודו
של מחט), עמוד אל"ף (אלופו של עולם)). ואם יסע משם קרוב לודאי שלא
תהי' לו אפשריות זו, הרי ברור מהו רצונו האמיתי, והוא להמשיך למלאות
רצון הבורא ית' ללמוד נגלה דתורה ופנימיות התורה, ואם לפעמים – בלשון
הרמב"ם – אונסו יצרו הרע לעזוב לימוד זה בתירוצים שונים, עיין שם
ברמב"ם. הרי לכל אחד מישראל ניתנו הכחות להתגבר על יצרו בעזרתו של
הקב"ה, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו. והשי"ת יצליחו שלא יגרה על עצמו את
היצר ויחדול מלבבלו בענין הנ"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר:

קטו

אדמו"ר שליט"א

ג'עז

ב"ה, ד' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... אינני זוכר ברור אם כבר כתבתי לו ע"ד הבא לקמן. ולכן אבוא
עכ"פ בקיצור, והוא:

בודאי ידוע לו שמחפש הנני אחרי ספרים בתוכן שונה ואפי' בלשונות
שונים ובלבד שיהי' להם שייכות ליהודים ויהדות (מובן שאין הכוונה בזה
אלא לספרים בלתי מצויים), ובכלל הסדר הוא, ששולחים זה בתור תשורה
להספריי שעל ידי או שמחליפים על הנדפס עיי' קה"ת (ובמילא עיי' באים
ספרי חסידות לאלו ובמקומות שלולי זאת לא היו נמצאים שם). והנה
לפעמים תכופות נמצאים ספרים מסוג הנ"ל בבתי כנסיות שונים אשר
הביאום לשם יו"ח אנשים בעלי תורה אשר בניהם אין להם ידיעה בזה
ומונחים הספרים כאבן שאין לה הופכים, בה בשעה שחסרים להם חומשים
תהלים וכיו"ב. ובמילא כדאי שיונע עד"ז באופן דיפלומטי, ואם ימצא
ספרים מסוג הנ"ל בטח בהתייעצות עם אנ"ש על אתר ימצא אופן המתאים
להביא הנ"ל לידי פועל ...

בברכה להטבת בריאותו בקרוב ממש ולבשו"ט ב'קליבען גשמיות און
זייען רוחניות ובכל הנ"ל.

ג'עז

ב"ה, ד' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה כל מכתבו מכ"ג מ"ח, בו מאשר קבלת מכתבי שלי ותומ"י כותב

ג'עז

תשורה להספרי: ראה לעיל אגרת ב'תתקס"ה, ובהנסמן בהערות שם.
ב'קליבען גשמיות: ראה לעיל אגרת ג'עז, ובהנסמן בהערות שם.

ג'עז

בהמשך אליה — לקמן גירסו.

שעשה עליו רושם מדהים. ולפלא הדבר, אחרי שבודאי ידוע לו מרז"ל אין דיעותיהם שוות, הרי לא כתבתי במכתבי החלטות אלא רק בדרך אפשר ושאלה לברר עמדתו. ואף אם מפרש מכתבו הראשון שממנו צריכה להיות עמדתו ברורה – אם הייתי רוצה להראות לו על עמדה אחרת אין א איידעלין אופן, לא הייתי צריך לכתוב שכוונתי שצ"ל כך וכך, אלא לכתוב ע"ד שני האופנים ולהראות על החשש של אופן השני, משא"כ באופן הראשון. ועכ"פ אינני מבין מה יש להיות נדהם מזה.

והעיקר בעמדה שלי היא – אשר כשנמצאים באה"ק ת"ו בזמן הזה, והמצב שם ידוע וברור למדי, אשר בכל רגע ורגע יש אפשריות להציל כמה נפשות מישראל במובן הרוחני, ובמילא גם בנוגע לחיים בעוה"ז כמרז"ל, החוב בזה מוטל על כאו"א מישראל (אבל צ"ל מורגש יותר אצל החרדים לדבר ה' בחיי היום יומים), וביחוד יותר על אנ"ש והתמימים, ששמעו כ"פ ע"ד הענין דאהבת ישראל ואיך שזהו כלל גדול בתורה כמאמר רבי עקיבא, וכפירוש רבנו הזקן שזהו כלי לואהבת את ה' אלקיך יסוד ושרש כל התורה כולה, ובמילא על כאו"א לקחת חלק פעיל בזה – אפילו הנמצאים בחו"ל, ועאכ"כ הנמצאים בפלטרין של ממה"מ הקב"ה.

מובן שיש בזה, כמו בכל ענין, שני אופני עבודה. היינו עבודה כזו שלתכליתה יבואו לאחר זמן ועבודה שנראו הפירות על אתר. כן יש בזה עוד חלוקה אחרת, עבודה שנקראת בלשון בני"א דברים פעוטים ובלשון הממליצים ענינים אפורים, או עבודה בנצורות וגדולות וכו'. מובן ג"כ שהעבודה שנדמה שתהיי לגדולות ונצורות יש לכל אחד חשק יותר לזה, משא"כ עבודה היום יומית ובענינים הנקראים בלשון הנ"ל ענינים פעוטים שצריך למדה חשובה של קבלת עול, וגם אז – הרי כולי האי ואולי יעשו הענינים במרץ הדרוש, וכנראה בחוש.

וכיון שבהנוגע אליו הרי, לצערי, לא שמעתי רבות בהנוגע לעבודה בחיי היום יומים, בה בשעה שהמוכשרים לעבודה זו הם מתי מספר. ובמילא אין למי שהוא רשות לפטור את עצמו ממנה ובפרט אלו שזכו לאור תורת החסידות הדרכותי ומנהגי. לכן כתבתי במכתבי הקודם – וכנ"ל, ברמז עכ"פ – אודות השקפתי ותגובתי בזה בכלל, ובהנוגע לפעולות בכרם חב"ד בפרט.

ומובן שאין מספיק כלל ביאורו שכותב, שאינו מעורב עם הבריות...

וכפירוש רבנו הזקן: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תרנח, ובהנסמן בהערות שם.

בינתיים הולכים עשירות מהנוער השמאלה, ואותם שהיו יכולים לקרובם ליהדות בכלל ולחסידות בפרט אין עושים זה. ומה תועלת בכל התירוצים? והרי ידוע שאף את"ל שאונס גמור הוא ואונס רחמנא פטרי – הרי כמאן דעביד לא אמרינן ועכ"פ בהנוגע למקבל הפעולה – אין זה שוה כלום.

מובן מעצמו שאינני מתכוון למעט בהענין . . . אבל כנ"ל זהו ענין שפעולתו ופירותיו יראו לאחר זמן. ובינתיים צריך ומוכרח לפעול בסביבתו בענינים היום יומיים אף אם אפורים ופעוטים הם. וכמו שמבואר במצות הצדקה בגשמיות, שכל אחד ואחת מחוייב בה, עד"ז הוא ג"כ בהצדקה ברוחניות – כי אין לך אדם מישראל שאינו יכול לעשות בזה, וגם – על אתר ובחיה.

מובן ג"כ, שאין כוונתי להטפת מוסר, אלא נשען על מאמר רז"ל נשיאינו הק' און פעלי דיממא און, מיר דארפען מאכען ליכטיג. הנה מחובתי – עכ"פ להודיע השקפתי בזה, ולקוות שיבחר הטוב. היינו שיקח חלק פעיל בענינים שפירותיהם יראו במשך זמן קצר ולא יסתפק בזה שמתכוון למפעל גדול . . . ועוד הפעם הנני להדגיש, שלדעתי אין זה פוטרו כלל מהפעולות הנ"ל. וידוע פסק רז"ל אל תהי יושב ושוקל מצותי של תורה קלה שבקלה וחמורה שבחמורות. היינו אפילו באופן שהתורה מעידה שזוהי קלה שבקלה וזוהי חמורה שבחמורות. ועאכ"כ כשזהו ענין התלוי בשיקול דעת בני אדם.

תקותי שלמותר – אחרי הכתוב בהתחלת מכתבי – עוה"פ לאמר, שאין מכוונתי כלל וכלל לדכא את רוחו או להדהימו או אפי' להחליש את מרצו בענין הנראה לו לחשוב כ"כ. כי אין עניני אלא לסייע ב"בנין". ובפרט לעוררו על חובתו לסביבתו המידית, להפיץ בה מאור שבתורה זוהי תורת החסידות הדרכותי ומנהגי. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

תי"ח על שילוחו מאמר הנדפס אודות אדמו"ר ז"ל.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ג'עח

ב"ה, ה' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ב' תולדות, אין וועלכען [איר] שרייבט ראשי פרקים פון אייער איבערלעבונגען, און אז איצטער זייט איר משמש בקדש בבית הכנסת לינת הצדק.

זיכער האט איר געהערט דעם ווארט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר וואס ער האט געזאגט בשם הצמח-צדק אין זיין ווענדונג צו א שמש. "קרא לשמש ויזרח אור" — קרא לשמש ויזרח אור". און כ"ק מו"ח האט דאס מפרש געווען, אז א שמש אין א שול איז זיין ארבעט — עבודה הפנימית — דארף זיין העלפען אז מען זאל דאוונען הארציג, מען זאל לערנען ווי מען באדארף, מען זאל זאגען תהלים נאכן דאוונען, און אויסברייטערען די שיעורי לימוד וכו', וואס דענסטמאל ווערט אור — ליכטיג — אין שול. ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, אז מען מאכט ליכטיג דעם ארט וועלכען הקב"ה רופט עס בית תפלה, מאכט הקב"ה ליכטיג אין די הייזער פון די וועלכע זיינען זיך משתדל אין דעם. וכמבואר בכמה ספרים . . .

בברכה.

ג'עט

ב"ה, ה' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלום!

זה לא כבר נתקבל מכתבה מענה על מכתבי שלי. אבל גם במכתבה השני אינני מוצא מהו היסוד שיש לה להעדר השמחה. ולמה שכותבת אשר פתאום פקע הכל. וכיון שזהו דבר בלי יסוד הרי אין לו קיום ובין לילה הי' ובין לילה

ג'עח

דעם ווארט: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'שטז, ובהנסמן בהערות שם.

אבד. ובלבד שלא לגרות על עצמה מחשבות כאלו שהם היפך טבע האדם והיפך הוראת תורתנו תורת חיים הדורשת מכל אחד ואחת עבודת השי"ת (שלאמיתתה אפשרית וצריכה להיות בכל רגע ורגע מחיי האדם) בשמחה דוקא.

ובודאי יודעת גם מהנסיון שרואים במוחש אשר אם לפעמים קשה להלחם נגד מצב רוח מסוים, העצה היעוצה היא היסח הדעת מהמצב, ולא בדרך מלחמה אלא על ידי עסק בענינים אחרים ובמחשבות אחרות, והסיסמה הכללית בזה היא, האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים. וכיון שהענין בה מהמה, הרי ההמה יכולים לבטלו בנקל . . . כבקשתה אזכיר את אלו שכותבת אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

ואסיים בעצה, כיון ששואלת לעצתי. להסיח דעת מכל ענינים של חשבונות הנפש וללכת לבטח דרכה בחיים כיון שההשגחה פרטית מלווה את כל אחד ואחת מאתנו כולנו על כל צעד ושעל. ולא רק בענינים הנראים בעינינו גדולי ערך אלא בכל פרט ופרט בחיים, וכידוע שזהו אחד מיסודי תורת הבעל שם טוב שנתבארה אחר כך בארוכה בתורת חסידות חב"ד. המחכה לבשו"ט.

ג'פ

ב"ה, ה' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 11/27 אין וועלכער איר שרייבט וועגען דער שוואכקייט פון דעם לערנען און אז די צייט ווערט צורייבען.

איינע פון די עצות איז צו לערנען בחברותא לכל הפחות מיט נאך איינעם, וואס א חוץ וואס תורה נקנית בדבוק חברים, איז דאס אליין וואס מען רעד זיך אפ צו טרעפען מיט נאך איינעם, בינדעט דאס מער און שטארקער. ומטעם זה מובן אז אויב אפילו ניט שטענדיג איז דער זעלביגער, ועל אחת כמה וכמה ניט די אלע עטליכע, אבער ווייניגסטען אויב אפילו זיי

קכ

אגרות קודש (ג'פ)

בייטען זיך איז דאס בעסער איידער אליין אן דעם. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ובקשר עם כתבו אודות מצב זוגתו תחי', הנה אכפול ברכתי אשר השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחור"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה.

ג'פא

בי"ה, ו' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... לפלא שכנראה לימוד התניא מוזנח קצת עכ"פ הן בסדרי הישיבה והן בהלימוד בפ"ע. אף שאינני יודע ברור הסדרים שהיו באטוואצק ווארשא, אבל בודאי גם שם תפס לימוד זה מקומו המתאים. ובודאי ימלאו זה בקרוב ...

ג'פב

בי"ה, ו' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ בעל מרץ כו'
מוה"ר יואל שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו, בו מודיע אודות עריכת המלוה מלכה בהימים שבין י"ט כסלו, יום ההילולא של הרב המגיד הגדול ונצחון תורת החסידות

ג'פב

מוה"ר יואל: היילפרין.

קכא

אדמו"ר שליט"א

בגאולת רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, וימי החנוכה נצחון המאור שבתורה,
וכדיוק הלשון להשכיחם תורתך.

הרי תשמש ההתעוררות בסעודתא דדוד מלכא אשר פדה בשלום נפשי
כי ברבים היו עמדי. כפירוש הירושלמי שאפי' אנשי אבשלום הצד שכנגד
באמית[ו]ת היו עמדי שכאו"א יעשה חלקו בהפצת מעיינות הבעל שם טוב
חוצה בכל יכולתו. כי בהפנימיות הרי ברבים היו עמדי שאפילו אלו המנגדים
בגלוי על זה, בפנימיות לבבם מכירים בפנימיות התורה נשמתא דאורייתא,
וכשפותחים באיש הישראלי פתח אפי' כחודו של מחט הקב"ה עוזרו ופותח
כפתחו של אולם.

בכבוד ובברכה.

ג'פג

ב"ה, ו' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שלמה ש"י

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה מ"ח וג' כסלו והמוסגרים שבהם. ובטח
קבל מכתבי מענה על מכתבו הקודם, וכן המכתבים להתלמידים המוסגרים
בו.

ב) בודאי צריך הי' להתבונן בהאפשרויות לסדר, אשר בכל הכתות של
התלמידים (ויש מקום לומר אפי' של התלמידות) ילמדו דינים והלכות
הצריכות בחיי היום יומים. כיון שסוכ"ס זהו כל האדם ולא המדרש עיקר
אלא המעשה. ומובן שכוונתי בזה לא רק לקסבלנקה אלא לכל המוסדות (אי
איישר חילי, הייתי מנהיג זה בכל מוסדות חינוך בני ובנות ישראל אשר בכל
העולם). ומהנכון שיתדברו בזה כולם יחד וינהיגו זה בבתי ספר דאהלי"י
אשר במרוקה.

ג'פג

מוה"ר שלמה: מטוסוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ג"י, ובהנסמן בהערות שם.
אגרת דומה לה"ר מיכאל ליפסקר.
דינים והלכות הצריכות: ראה גם לעיל אגרת ג'מת, ובהנסמן בהערות שם.

לדאבון אין עוד עדיין חוברת דינים מיוחדים כמו אלו. אבל יש לבחור סימנים מסוימים בהקיצור שו"ע, ובסימנים אלו גופא יש סעיפים שאפשר לדלגם. וכדי לחזק לימוד הני"ל כדאי לערוך בחינות במיוחד בדינים הצריכים, ואל בינתם אשען.

(ג) בהנוגע לעיר אגדיר, עדיין לא הגיעתני כל ידיעה בזה.

(ד) בהנוגע לרשימת המאסר. נכונה סברתו לרשום למעלה ליקוט לדי' לה' לוי' ובאמצע השער חלק א' ב' ג'. מובן מעצמו שההקדשה לזכות המנדב שנמצאה בהחבורת שנדפסה כאן אין לה מקום בהחבורות הנדפסות על ידו.

אינני יודע כמה חוברות יוצרך לו במרוקה. אבל כדאי שידפיס בכמות כזו שיוכל לשלוח 200 חוברות לאה"ק ת"י — בתור מתנה ע"ש אגודת חב"ד, רחוב פיארברג 22, תל אביב, ועשרה אכסמפלרין לכאן.

בודאי עושים הכנות הדרושות להחגים יו"ד וי"ט כסלו הבאים עלינו ועל כל ישראל לטובה, והשי"ת יצליחם.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'פד

ב"ה, ו' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

קבוצות הנערות . . .
ד' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

זה עתה נתקבל מכתבן מ"ח. מ"ח. ונעם לי לקרות בסיומו, אשר

לרשימת המאסר: ראה גם לקמן אגרות ג'קכג. ג'שעה.

ג'פד

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 339 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. והיא בהמשך לאגרת ב'תחקמב, דלעיל ח"ט. ראה גם לקמן אגרת ג'ר.

ממשיכות בהתועדויות ומרציאים לפניהן ומסבירים הענינים, אשר עדיין אינם ברורים לפניהן.

מובן ופשוט שמוחה הנני בכל עוז על הביטוי שבסיום מכתבך "יום הקרירות הנמצא כבר בנו". ובודאי גם לשיטתך יש כאן יותר מיופי מליצה מאשר תיאור המצב כמו שהוא. ובכל זה מפרט הנני מחאתי אפילו נגד שימוש בביטוי זה בתור מליצה, כיון שעל פי רוב משתמש היצר הרע שבכל אדם בטענה זו להסבירו שתקוה קלה לו שישתנה, כיון שמצבו הוא באופן כך וכך ובמילא אין כדאי להלחם בעת שהנצחון רחוק וקשה במאד.

היסוד להמחאה שלי הוא: בכל אלו הבאים מבית יהודי חסידותי, או בכלל מבית יהודים, אשר בזמן הכי קרוב עמדו בתנועה של מסירות נפש כמה חדשים, ועאכו"כ אם עמדו כמה שנים, אי אפשר שלא ישתרש זה בנפש, ואי אפשר שלא יעבור זה גם להבנים והבנות, כי הרי תכונות האבות — ובפרט אלו הבאות לידי ביטוי וגילוי בחיי היום יומיים זמן ממושך — נקבעות בנפש הבנים והבנות ונעשו חלק מהם. ואף שכשעוברים לתנאי חיים אחרים שאינם דורשים מסירת נפש על כל צעד ושעל, אין נרגש זה בגלוי אבל בפנימיות נשאר בשלימות. כי כל דבר הנרכש ע"י זעזועים נפשיים ובתנאי חיים קשים, אי אפשר לשרשו ולעקרו אפילו ברצון. ועאכו"כ שאי אפשר שיאבד מעצמו.

וככל הדברים האלה הוא בהנוגע אליהן: האבות שלהן עמדו במשך עשריות בשנים במאבק קשה ויצאו בנצחון גמור ממנו. וחלק גדול מהן — מכך — עצמן לקחו חלק גם כן במאבק זה — שלא להטמע בהסביבה, אם באופן אקטיבי או על כל פנים, באופן פסיבי, הרי חרותות תכונות אלו על לוח לבן ובקרב נפשן פנימה. אלא שלאחר שעברו לתנאי חיים נוחים יותר, אשר הדמיון מטעה שאין נצרכות להאבק עתה על קיומן ואמיתית מציאותן, כיון שאין איש רודף אותן ומכריח אותן באופן גלוי לעבור על דתן ח"ו, הרי — כטבע בני אדם — נרדמים החושים המזהירים את האדם כשסכנה אורבת לקיומו. ובמילא — סכנת אויב מתחפש בלבושי אוהב גדולה הרבה יותר. והוא הדין במצבך: אם היו באים אליהן בדברים גלויים בהנוגע לעיקרי הדת, בודאי לא היו נכנסות אפילו במשא ומתן וטענות ומענות. והיו עונות לא בפשיטות ובתוקף. אבל כיון שמתחילים בענינים הקלים — בעיניהן — ובנטי קלה מדרך המלך, מלכו של עולם הוא הקב"ה, יש מקום לבני אדם לרמות את עצמם ולומר ש"בשבילי אין כל חשש לנטות הצדה מדרך הכבושה, כי אין זה אלא נטי קלה, ואפילו בזה — מתי שארצה אשוב להדרך דרך אבותינו היא דרך התורה והמצוה".

וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר כשמוצאים איש מעיר הבירה תועה ביער עבות מלא חיות טורפות ושוודדי אדם, הנה לא בא למצב זה לפתע פתאום, כי אי אפשר שהנמצא בבירת מלך ימצא עצמו בשעה אחת אח"ז בתוך יער רחוק. וה"סדר" הוא שתחלה יצא מן העיר, ואח"כ נטה מדרך המלך, דרך הכבושה, כשערה, וכיון שהתחיל בנטי' והלך בכיון זה, הרי, גם מבלי שירגיש בדבר, מתחיל לנטות יותר ויותר, ולתעות מן הדרך אל השביל ומן השביל לנתיב עד שסוף סוף מוצא את עצמו הרחק ממושב ואפילו מהליכות בני אדם, ורואה שמסובב הוא חיות טורפות וצפוי לסכנה על כל צעד ושעל.

והנמשל מובן.

ובימים אלו שקודם יום הבהיר י"ט כסלו, יום יציאתו לחופש של רבנו הזקן, אשר נאסר על הרצון להפיץ מעיינות הבעש"ט ותורת החסידות הדרכותי' והנהגותי' לכל אחד ואחת מעם ישראל, אשר יציאתו לחפשי הוא ג"כ נצחון השיטה שלו — יהי רצון מהשי"ת אשר יבינו את עצמן, ולא הלושים החיצונים שלהן, אלא, פנימיות עצמן, ונקודת נפשן, אשר ערה היא לכל הקדוש בישראל, לתורה ולכל מצותי' והדרכותי', וימצאו די עוז בנפשן שלא להתבייש מפני המלעיגים, ולהראות בכל אורח חייהן אשר מתגאות הן בזה שנתחנכו בבתים חסידותיים וגם מתנהגות מתאים לזה בחיי היום יומיים. ואין הדבר תלוי אלא ברצון.

בברכת הצלחה בעבודה זו — בקרוב ובהקדם, שתביא גם כן הצלחה בכל הענינים שלהן.

ג'פה

בי"ה, ז' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו מ"ח, אשר נקודת תוכן התחלת המכתב — מדוע דרך רשעים צלחה, הרי בודאי למותר להאריך שזוהי קושיא ישנה

ג'פה

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 568 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

קכה

אדמו"ר שליט"א

מימות מתן תורה – סמוך לזה – וכמובא ברכות ז' ע"א. וכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר לאחד התמימים: דו ליגסט אויך אין דער שאלה מדוע כו'. ומסיים שם במכתבו, שצריך להתעסק במילוי תפקידו ולא בתירוץ שאלות, שהתירוץ בזה שייך להשי"ת. ובפרט שלע"ע לא ראינו אף אחד שהתבוננות בשאלה זו הועילה לו אם בגשמיות או בענינים רוחניים.

במענה על מכתבו שאין לו עם מי להתייעץ, כיון שלכל אחד יש פניי הרי יודע הוא שפניי לפבי"פ בודאי יכול להביא גם את זה בחשבון. וגם בכגון דא נאמר ותשועה ברוב יועץ, כי הרי אין עליו לקבל העצה בתור קבלת עול . . .

בברכה.

ג'פו

בי"ה, ז' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מגי' פי' וירא, בו כותב אשר נמצא כבר . . . והתחיל במלאכתו. הרי יה"ר מהשי"ת שיהי' הכל כשורה ובהצלחה, ובודאי למותר לעוררו על המבואר בשו"ע רבנו הזקן ושו"ת הצמח צדק אשר שו"ב בזמן הזה צריך להיות ירא שמים ביותר וביותר.

בודאי הראה לו הו"ח אי"א נו"נ מוה' . . . שיי' את המכתב אשר כתבתי לו אודות ההכרח לעשות בהפצת היהדות בכלל ובהפצת החסידות בפרט במקומם עתה. ובודאי ראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בתוכן הכתוב מדי מצעדי גבר כוננו, ודרכו יחפץ ולפוס גמלא שיחנא, וכיון שעל פי מכתבו שלשה הם במקומם עתה אשר זכו לטעום מתורת חסידות חב"ד, עי"פ שלשה עדים יקום דבר, דבר התורה הזאת אם רק יעשו בזה במרץ הראוי.

דו ליגסט אויך: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תתצא. לקמן ג'שג.

ג'פו

אשר כתבתי: לעיל ג'נה.
מכתב כ"ק: ראה בהגסמן במפתח כללי לאג"ק שלו ערך מד' מצעדי גבר.

ובהלכות המועד לפני המועד להיכון בעוד מועד, ובאופן המתאים לימי י"ט כסלו וימי חנוכה הבע"ל, נצחון וגילוי המאור שבתורה זוהי פנימיות התורה כמבואר בדרושי חנוכה בכמה מקומות.

בפ"ש כל הנמצאים אתם ולהתועד כולם יחד ביום הבהיר יום גאולתנו ופדות נפשנו י"ט כסלו הבע"ל.

ג'פז

ב"ה, ז' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר אברהם שי' שו"ב

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' כסלו. אין להתפעל ממה שלא כל אלו שהבטיחו לבוא לשיעור תורה באים, וכבר ידוע פסק רז"ל (ברכות ה' ע"א) אשר שלשה דברים באים ע"י יסורים ואחד מהם תורה, אבל חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם ובתעמולה המתאימה בודאי יתרבו המשתתפים בשיעורים.

בודאי למותר לעוררו על ההכנה המתאימה ליום הבהיר י"ט כסלו הוא יום גאולתנו ופדות נפשנו, היציאה לחפשי של רבנו הזקן ואתו עמו נצחון תורת החסידות הכללית ותורת חב"ד. וכיון שההשגחה עליונה הביאתו למקום שהוא לע"ע אחד מחסידי חב"ד עליו גם למלאות התפקיד דהפצת המעיינות חוצה. ובודאי נודע לו האמור מהבעש"ט שזהו הכנה וכלי לגאולת כל ישראל גאולה השלימה והאמיתית. ויה"ר שתה"י ההתועדות בהצלחה ובקבלת החלטות טובות מר"ה לחסידות על כל השנה כולה.

בפ"ש כל הנמצאים אתו וביחוד הו"ח אי"א נוי"נ מוה"ר חיים שי' הערמאן שו"ב (אשר שתיקתו בודאי סימן הוא שהכל שלום אצלו).

ג'פז

מוה"ר אברהם שי' לייפער, אסמארא.

קכז

אדמו"ר שליט"א

ג'פח

בי"ה, ז' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יעקב אליעזר שי

שלום וברכה!

לפלא שמזמן כתבו בערב ראש השנה העבר, לא נתקבל ממנו כל מכתבים ובודאי גם בשנה חדשה זו מתעסק במלאכת שמים חינוך על טהרת הקדש בחוגים שונים. וכבר ידוע מרז"ל (בי"מ פ"ה ע"א) אשר (גדול המלמד את בנו תורה) גדול המלמד את בן חבירו תורה וגדול מכולם המלמד את בן עם הארץ תורה — עיי"ש —.

בודאי למותר לעוררו להכנה בעריכת התועדות מתאימה ביום הבהיר י"ט כסלו הוא יום גאולת רבנו הזקן וגאולתנו ופדות נפשנו, כלשון נשיאנו הק', והשתתפות גם בגופו בהתועדות זו ובהמשכת ההתועדות בהחלטות טובות מראש השנה לחסידות זו על כל השנה כולה. וכשפותחים כחודה של מחט פותח הקב"ה כפתחו של אולם ...

בברכה להצלחה בכל הנ"ל ובפ"ש כל הדו"ש.

ג'פט

בי"ה, ח' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

בעתו נתקבל המברק מביאתו שלום, ואח"כ מכתבו מר"ח כסלו

ג'פח

מוה"ר יעקב אליעזר: פרידריך, אנטווערפן.

ג'פט

מוה"ר ניסן: נמנע. אגרות נספות אליו — לעיל ח"ט ב'תרמ"א, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'ק"א.
מביאתו שלום: מביקורו בחודש החגים אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א.

והקודם לו, ות"ח על הבשוי"ט אשר בו. ויה"ר אשר כפתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש ילך פון גוט צו בעסער בהקדם האפשרי במצב... שליט"א, ובמילא גם בתוכן הבשוי"ט שלו. ולפלא קצת שלמרות מה שדברתי עמדו קודם נסעו, שלא יכבידו על... ש"י בעיניי של יראת שמים כו' וכו', והרי התורה נתנה רשות (שפירושו ג"כ כח) לרופא לרפאות וא"כ הוראותיו בזה ה"ה בכח התורה, ובכ"ז נראה ממכתבו שאין נזהרים בזה. ובודאי גם זה יהי לטובה, אבל בכ"ז אין זה הנהגה כלל. ועכ"פ מכאן ולהבא ישמעו לציווי הרופא בזה...

בפ"ש כל אני"ש — המחכה לבשוי"ט,

מ. שניאורסאהן

ג"צ

ב"ה, יו"ד כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד אשר באה"ק ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מכתבי הקודם בטח קבלו במועדו ויאשרו קבלתו.

(ב) מוסג"פ קטע ממכתבי לאחד שמהראוי לקוראו באסיפת אגודת חב"ד...

(ג) זה מכבר הצעתי ובקשתי, שיתענינו להפגש עם אלו שביקרו אותי בהיותם בארצוה"ב, כיון שיש כמה ענינים שהני"ל הבטיחו. ומובן אשר תועלת גדולה שהם — האנשים הני"ל — בעצמם יאמרו שהבטיחו פרטים אלו, שאז בודאי יקיימו הבטחתם בהקדם. וכנראה משתיקותם לא עשו בזה עד עתה. וחבל על העבר. ועכ"פ בטח ישתדלו למלאות את זה בעתיד. ומובן שבוזה נכלל תיקון העבר במקצת עכ"פ, כיון שאפשר בנקל למצוא איזה אמתלא לבקר את

ג"צ

קטע ממכתבי לאחד: ראה לעיל אגרת ג'נב.

אלו שהיו בארצוה"ב זמן מה מלפנים. ובאמצע השיחה לסובב הענין לביקורם כאן ולתוכן השיחה שהיתה כאן. ביחוד מענין – ההשתדלות להפגש עם מר בן ציון שי' דינבורג ועם מר בורג שי'. ומוכן מעצמו שנחוץ במאד שיודיעו אח"כ לכאן – בפרטיות – מהפגישה והשיחה ...

ה) אף שכותב הנני עדי"ז לועד הכפר, הנני מזכיר זה במכתב זה ג"כ – לגודל ערך הדבר. והוא שצריך להביא בחשבון, שאלו המתישבים בהכפר תהיי להם גם דיעה באופן הנהלת הכפר וענייניו, ואף אם קודם ההתיישבות בודאי יסכימו על כל העניינים, ועכ"פ לא יבליטו הצד שאינו שוה בהם, וכפר חב"די, הנה במשך הזמן וזמן קצר לפי ערך, אי אפשר שלא יבוא זה מן ההעלם אל הגילוי. ובמילא יש לקדם פני הדברים בעוד מועד באופן המתאים. ומזה מובן ג"כ, אשר אלו שמבליטים מבתחילה שאינם מסכימים לאורח חיים חסידותי וכו' – עליהם להתיישב בשלום ובנועם במקום שישרה השלום ביניהם, ובין שאר המתישבים ...

ו) מהנכון לעורר את אנ"ש שלקחו חלק בעסקנות צבורית בכלל ואלה אשר בכרס חב"ד בפרט, במדינתנו לפנים בדור האחרון, שירשמו את זכרונותיהם כל זמן שהדבר שמור אצלם. ובטח, במשך הזמן, בקבוץ הזכרונות תהיי גם תועלת הרבים.

ז) בהמשך להנ"ל הנה הרב אהרן אלי' שי' רומנוב-גרשוני מתעניין, ע"פ מכתבו, ג"כ בכגון דא. ומהנכון שבעלי רשימות הנ"ל יבואו בקישור אתו, וביחד ימצאו אופן איך לנצל את הזכרונות לתועלת הכי גדולה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ג'צא

בי"ה, יו"ד כסלו. תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יונה שי

שלום וברכה!

... מ"ש כת"ר במכתבו אודות התעמולה בלימוד ההלכה וכו', הנה
בקשר לזה הנני להביע תמיהתי על כל אלה שיכולים לעשות בהבא לקמן,
והוא:

ברובא דרובא חסרה הידיעה דהלכות הצריכות בחיי היום יומים,
והיינו כפשוטו בהלכות ברכות הנהנין, הפסק בתפלה, מוקצה בשבת כו' וכו',
ולדאבון הרב וביני לבינו ככל אשר תגדל ידיעת הבחור או האברך בתורה
תמעט אצלו הידיעה בהנ"ל. והרי ידוע פסק משנה שלא המדרש עיקר אלא
המעשה, ובפרט מעשה בענינים הבאים לאדם מדי יום ביומו ואשר ברובא,
המציאות דהלכות הנ"ל אין פנאי לעיין בספר אלא צריך להחליט על אתר.
ולמרות כל זה לא ראינו משתדלים בלימוד הלכות אלו, ולא רק שאין
משתדלים בזה אלא שנעשה זה ענין של מהיכי תיתי, וכחלק התורה המשתייך
לעמי הארצים ולנשים, אף שידוע ומפורסם שזה היי מתקנת משה רבנו
הראשונות, ללמוד הלכות חג בחג ולפני החג שהוא מפני טעמים הנ"ל. ועיין
בשו"ע רבנו הזקן ריש סימן תכ"ט ובהלכות ת"ת סוף פרק א' ולשונו של
רבנו הזקן באגה"ק בסופו.

ויה"ר שיתחילו בזה בהקדם ככל האפשרי כי הרי כל יומא ויומא עבד
עבדת'.

בכבוד וברכה.

ג'צא

מוה"ר יונה: שטנצל.
בלימוד ההלכה: ראה לעיל אגרת ג'מח, ובהנסמן בהערות שם.

קלא

אדמו"ר שליט"א

ג'צב

בי"ה, יו"ד כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מכ"ה מ"ח, ולפלא שנתארך כ"כ דרך הילוכו. ובמה שכותב שמכמה סיבות יש קס"ד שלא תהי' חתונתם בחדש כסלו, לדעתי אינו נכון כלל. וכדאי להשתדל כפי האפשרי שתהי' החתונה בחדש גאולתנו ופדות נפשנו ירחא תליתאי מתחלת השנה. וכשהוא ובי"ג תחי' ירצו באמת בודאי ימצאו אופן המתאים אשר בדרכי שלום ובדרכי נועם יבוא זה אל הפועל.

בענין אופן עריכת החתונה אם להרבות מספר הקרואים וכו', שאז קשור זה עם כניסה בחובות גדולים ע"פ מכתבו, הרי לדעתי אין כדאי הדבר. וכבר ידוע פסק הרמב"ם ז"ל בהלכות דיעות פ"ג אשר הדרך המיצוע הוא הדרך הישר והנכון. והוא מובן עפ"י ביאור תורת החסידות אשר דוקא קו האמצעי הוא בריח התיכון ועולה למעלה מעלה.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל בהקדם האפשרי.

ג'צג

בי"ה, י"א כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך נעם לי לקבל מכתבו מר"ח כסלו, בו כותב

ג'צב

אינו נכון: ראה לעיל אגרת ב'תחקעג, ובהנסמן בהערות שם.

ג'צג

חלקה נרפס בלקו"ש חכ"ב ע' 378 וחלקה שם ע' 423 וחלקה בחכ"ד ע' 351 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי: סרברנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט כ'תרפ"א, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג' רנז. ג'שלג.

אודות המצב בהשיבה בהווה. ובשאלתו אם להכריח איזה מהתלמידים שיבואו בדוקא להתפלל ג"כ בהשיבה. הנה מובן שאין ההכרח דרך בזה, ואף שיש לדבר בזה בעת רצון ובהתועדות ומה טוב שיהי' לא רק מהנהלת השיבה אלא מאנ"ש שאינם בהנהלה. אבל אין להכריחם בענינים שבאם לאו וכו', ואדרבה הנהגה דימין מקרבת תועיל גם בזה, הרבה יותר מאשר זה דשמאל דוחה.

בהנוגע ללימוד תורת החסידות של הנ"ל, הרי בכללות הנקודה היא כנ"ל, וכיון שבזה נוגע הענין יותר — צריכה שגם ההשתדלות בזה תהי' [ב]תכיפות יותר, ולהסביר הענינים ע"פ המובא בזהר פ' בהעלותך קנ"ב ע"א בענין נשמתא דאורייתא (בי"ח לטאו"ח סמ"ז), וכן המבואר בקונטרס לימוד החסידות לכ"ק מו"ח אדמו"ר וקונטרס עץ חיים וכו' — ובקושיא הידועה בכגון דא, שאם כן מה עשו בדורות הקודמים. הנה התירוץ פשוט ע"פ המבואר בכ"מ ומהם בלקו"ת במדבר בדרוש נחש הנחשת דף ס"א ע"ד, בהא שמן התורה מספיק ק"ש, ומדרבנן צריך ג"כ שתי תפלות בכל יום, **והאידיא** קבעוה חובה גם לתפלת ערבית. ואח"כ כשנתמעטו הלבבות וגדול החשך נתוסף פסוקי דזמרה כו' וכו'. ומובן ופשוט המענה אם יבוא מי ויאמר שדי בשבילו להתנהג כמנהג הצדיקים בימי הבית ובמילא יתפלל בלא פסוד"ז ואפילו בלא ברכות ק"ש כו'. וככל הדברים האלה הוא גם בנוגע ללימוד החסידות. וע"ד המובא באגה"ק בשם האריז"ל שבדור זה מצוה לגלות זו החכמה. ומדור לדור גדול ההכרח לגלות יותר, שלכן נתפשטה ביותר תורת החסידות ונתלבשה באותיות המובנות גם בשכל אנושי. ובודאי ימצאו האותיות המתאימות לפי חושי הנפש ותלמידים הנ"ל. וכנ"ל להתחיל התעמולה בעת התועדות, ובעת רצון עלולה שתביא תועלת ביותר וביותר.

מוסג"פ העתק מכתבי ממ"ש לאחד המוסדות של אנ"ש. וככל האמור בו הוא גם בנוגע לאנ"ש דאוסטרליא, ובטח ימצא האותיות להסבירם.

בהמשך להנ"ל — מ"ש בהשיבה להעדר ההתעסקות כדבעי מפני טרדות בפרנסה, הרי מבואר בתורת הדא"ח ומובן גם בשכל, אשר בענינים של פרנסה צ"ל שני חלקים: א) שתהי' הפרנסה מוכנה למעלה. ב) שתומשך למטה מעשרה טפחים בבני חיי ומזוני. וכמבואר בארוכה בכ"מ ומהם בקונטרס ומעין מבית ה' יצא. ואיש האומר שאין לו זמן להתעסק בחלק הראשון כיון שטרוד הוא בהמשכה למטה כו' — אין לזה כל מקום בשכל. וכדי שיקצבו

בהשיבה: אהלי יוסף יצחק במלכורן. ראה לעיל אגרת כ'תתר. ובהנסמן בהערות שם.
מה עשו בדורות הקודמים: ראה גם לעיל ח"ז אגרת ב'קלו. ובהנסמן בהערות שם.

לו הפרנסה למעלה, הי"ז דוקא ע"י התעסקות בענינים של תורה ומצות. ולית
דין צריך ביאור. ובפרט בהנוגע לאנ"ש והתמימים אשר ההשגחה פרטית
שלחה אותם למדינה מיוחדת בשליחות מיוחדת. ומה תועיל ההוספה
בהטרדה, כיון שהוספה זו ממעטת ח"ו במילוי השליחות ובמילא גם
בהקצבת הפרנסה למעלה ח"ו. ואין להאריך בדבר המצער.

בהנוגע להתלמידים הבאים מבתיים שאין ההורים חרדים כ"כ לעי"ע,
מובן שיש להשתדל לקרבם ככל האפשרי. ואינו מובן מקום לשאלה בזה.

בהנוגע להביא למדינתם תלמידים וגם ר"מ מאה"ק ת"ו. הנה עליהם
להתייפץ עם אותם היודעים את הר"מ ויודעים מהותו וכן התלמידים,
ובמילא יוכלו ליעצם ע"ד התועלת שיביאו במדינתם עתה.

בודאי ינצלו ימי י"ט כסלו וחנוכה הבע"ל גם בענינים הנ"ל והשי"ת
יצליחם.

בברכה ופ"ש כל אנ"ש.

ג'צד

ב"ה, י"א כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאכן איבעררייס בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון
ח' כסלו, אין וועלכען איר שרייבט אז אייער געזונט צושטאנד איז בעסער.
און איך בין אין דער זעלבער מיינונג ווי דער פראפעסאר, אז דאס איז בא
אייד פון עגמות נפש, און בעסער אויסדריקען זיך אז דאס נעמט זיך בא אייד
פון ניט גענוג שטארקייט אין בטחון בהשם יתברך, וואס ער איז ניט נאר דער
בורא עולם נאר אויך דער מנהיג העולם, און פירט די וועלט בהשגחה פרטית
אויף יעדער פרט ופרט פון דעם לעבען פון א אידען.

וואס ווען מען טראכט זיך אריין אין דעם, און מיט א שטארקייט,
קומט מען צו דעם איבערצייגונג אז ד' לי לא אירא מה יעשה לי אדם. ביז אז
דוד המלך געפינענדיג זיך אין א ניט ווי געהעריגען מצב זאגט לא אירע רע כי
אתה עמדי, און דעריבער האט דוד געזעהן נצחונות אין אלע זאכען וועלכע
זיינען ניט געווען ווי געהעריג.

און דאס וואס מען האט אריינגעשטעלט דעם סיפור אין דער תורה, וואס תורה איז מלשון הוראה, אז דאס דארף דינען אלס לערנונג פאר יעדער אידען און יעדער ארט וואו ער געפינט זיך אז אויב ער וועט זיך האלטען בא דעם פעסטען געדאנק אז "אתה עמדי", וועט דאס בריינגען אויך דעם סוף פון פסוק אז "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי". און השי"ת זאל אייך מצליח זיין אז איר זאלט קומען צו דער החלטה וואס מעגליך פריער, און השי"ת זאל אייך פירען, און פירן זיך מיט אייך בטוב הנראה והנעלה סיי בענינים רוחניים און סיי בענינים גשמיים, און איר זאלט קענען מיט א רוהיגע קאפ און הארץ איינטייל נעמען אין צרכי צבור להחזקת היהדות ברוח ישראל סבא אין אייער קהלה.

בייגעלייגט איז דא א חוברת י"ט כסלו, וועלכעס איר וועט געוויס אויסניצען אויף א פאסענדען אופן, צו באקענען מיט איר אינהאלט אנשי קהלתו.

בברכה.

ג'צה

בי"ה, י"א כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יוסף יהודא שי

שלום וברכה!

... מ"ש אודות מנהגו הטוב לגמור ספר התהלים בכל יום וכן בש"ק וחושש אשר עי"ז נצרך יהי לו למעט בהקביעות לדא"ח או למעט בעבודתו.

הנה לאחר כל זה לדעתי ימשיך במנהגו הטוב באמירת התהלים כנ"ל, ועי"פ המבואר במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ע"ד גודל ענין אמירת תהלים, וכיון שמלבד שעות הלילה עד חצות לילה, הרי מותר

ג'צה

מוה"ר יוסף יהודא: חן. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ד א'קצו.

קלה

אדמו"ר שליט"א

לאמר תהלים כל היום, הנה אם לא יספיק הזמן בבקר הרי יוכל למלאות בשאר שעות היום, והשי"ת יצליחו.

בברכה.

נ.ב.

במשלוח בפ"ע נשלח לו החוברת והקונטרס י"ט כסלו. ובטח יזכה בתוכנם את הרבים.

ג'צו

ב"ה, י"א כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... אין ענטפער אויף דיין שאלה, וועגען פארען לערנען אין דער ישיבה תומכי תמימים בארצות הברית. איז דאס ניט פארשטענדליך, וויבאלד השם יתברך האט דאך מזכה געווען און מצליח געווען און האט געמאכט דאך פאר א שליח צו אריין בריינגען חסידות צווישען די תלמידי הישיבה אין מאנשעסטער, וואס דורך דעם איז מען מקיים דעם רצון פון נשיאנו הק' אז יפוצו מעינותיך חוצה, איז וואס דארפמען און וואס איז דא נאך א בעסערע עבודה וואס מיזאל וועלען אוועקפארען פון איר, און דעריבער דארפסט דו שטארקען זיך אין דער עבודה און טאן זי בשמחה ובטוב לבב, וואס דענסטמאל איז דאס בהצלחה אמיתית. און עס איז ידוע די הבטחה פון רבנו הזקן שעל ידי זה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, והשי"ת יצליחך.

מצו"פ חוברת י"ט כסלו והקונטרס לייט כסלו הבע"ל.

בברכה.

ג'צז

[י"ב כסלו, תשט"ו]

... בנוגע לשאלתו אודות קיום מצות עונה כיון שאינו וכו'. הנה פליאה בדבר גם על השאלה בזה, כי הוא שעבוד הבעל וגם דבר מצוה. ועיין ג"כ בתורה אור מגילת אסתר דף צ"ב סוף ע"ד. — בהמשך לזה בטח יודיעני ע"ד השלום בית השורה בכותלי ביתם. ותקותי שיבשר טובות גם בזה, ובפרט אם ישתדל. וגדול השלום שהוא כלי המחזיק ברכתו של הקב"ה למלאות כל החסר וצריך תיקון ...

ג'צח

ב"ה, י"ב כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שמעון שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' כסלו והקודם לו. וגם לאחר ביאורו במכ' אינו מובן סיבת שתיקתו הארוכה ואין צועקין על העבר.

בשאלתו אודות מנהגי היארציט שאין עוברים לפני התיבה בש"ק מלפני היארציט וכו'. אם יש למנוע אותם הרוצים לעבור לפני התיבה, הנה כגון דא לא שמעתי, ואינני מבין התועלת בזה.

בהנוגע לעשות ציורים על העמוד וכן כתבת שונות. לדעתי חשש בדבר בלבול כוונת המתפלל והיסח הדעת בתפלה בה עומד שלא תמיד מתאמת להכתוב על העמוד והתיבה. והא דבכמה בתי כנסיות אין נוהרים בזה, י"ל

ג'צז

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 455.
לתוכנה ראה גם לקמן אגרת ג'שלא.

ג'צח

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ד ע' 233 וחלקה שם ע' 383 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. מוה"ר שמעון שי: יעקבוביץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'כג, ובהנסמן בהערות שם.

טעמם שמפני הרגילות בהכתב וציורים אין חוששים שיגרום להיסח הדעת מפני הרגילות שבהם, והוא ע"ד המבואר בנוגע לנשיאת כפים דאס דש בעירו שאני. ובכ"ז לדעתי הוא תירוץ כל שהוא, כיון שמתחלפים היורדים לפני התיבה ובהם גם כאלו שאין מתפללים אפילו בבית הכנסת זה ולא ראו הציורים אפילו באקראי, וצ"ע ני"כ שאו"ח ס"צ סכ"ג.

בשאלתו אודות אמירת ברכו לפני עלינו ביום קריאת התורה. הנה מעולם לא שמעתי ע"ד מנהג זה ובטח יבארו בפרטיות יותר, אם הכוונה גם לתפלת שחרית דיום ב' וה' וכו'.

בענין הסליחות בצום גדלי'. נראה לי וכן הנהגתי בביהכ"נ כאן, שמזכור רחמיק יאמרו ע"פ הסדר דכל ימי הסליחות — ולא כנדפס בקובצי סליחות וגם לא כמו בערב ראש השנה. ומובן ג"כ שאם אומרים בתוך התפלה אין לומר עוה"פ אשמנו וכו', למנהג ע"פ האריז"ל שאין לאומרו אלא פעם אחת.

בברכה.

ג'צט

[י"ב כסלו, תשט"ו]

. . . בודאי מתכוונים כדבעי לחגיגת יום הבהיר י"ט כסלו הבע"ל, וכן ינצלו את ימי החנוכה בכיוון זה. וכמבואר בדרושי חנוכה שההתנגדות היתה (וכן הנס בשמן זית זך כתית) למאור, מאור שבתורה, שבדורנו זה נתגלה ונתבאר בתורת החסידות.

אמירת ברכו: ראה לקמן ג'רנד.
הסליחות בצום גדלי': ראה בפרטיות "סליחות" — מנהג חב"ד" (קה"ת תשט"ו ואילך).

ג'צט

נדפסה בלקו"ש חט"ו ע' 525.

ג'ק

ב"ה, י"ב כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד אשר באה"ק ת"ו
סניף תל אביב
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מג' כסלו בצירוף הדו"ח מפעולותיהם בחדש אלול
ותשרי העבר (ולפלא שנתעכב כ"כ, ובפרט שגם עתה בא בקיצור נמרץ).

הנה בוודאי מסר הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהרי"ל שי' הכהן
מתוכן מכתבי אליו בחלק השייך לצעירי אגו"ח בכללות, וע"פ מה שכתבתי
לו, שאין מהנמוס לענות להנהלת צעירי אגו"ח קודם קבלת מכתבם הם, ולכן
מוכרחני לכלול גם את זה בהמענה שלי על מכתב הנ"ל, אף ששייך לכל חברי
צעירי אגו"ח. ובמילא מכתבי זה בא בהמשך להנ"ל ובודאי גם המענה שלהם
יהי על הנ"ל ועל מכתבי זה.

מוסגי"פ איזה סקריפ בתור חלק והשתתפות בהוצאת הבטאון
ובתעמולת י"ט כסלו הבע"ל. ואם תהי' אפשריות בלי קישורים יתרים כדאי
הי' לנצל גם ימי חנוכה באופן המתאים. ובפרט ע"פ המבואר בדרושי חנוכה,
אשר ההתנגדות היתה על המאור שבתורה, וכדיוק הלשון להשכיחם **תורתך**
ולהעבירם על **חקי רצונך**, בתוספת כ"ף וחוקים דוקא. ובכלל הרי צריך
לחפש הזדמנות לתעמולה.

אם תהי' תועלת לעבודתם בנתינת פרסים מענייני הדפוס דהוצאת קה"ת
— כמובן מבלי הוצאות יתירות ובאופן סמלי, יודיעוני שמות הספרים
והכמות והאופן שרוצים להשתמש בזה והתועלת שצפוי בדבר.

לפלא שאין מזכירים דבר ע"ד הסיוע ממשרדים השונים — שמזמן
עסקו בזה.

ג'ק

מהעתקה.

מכתבי אליו: דלעיל ג'נט.

הבטאון: חב"ד, חוב' שביעית, י"ט כסלו תשט"ו.

בודאי ידוע להם אודות הארגון חזון ישעי', שכפי הסיפור הוא מעין תפארת בחורים שבמדינתו לפניו, וכדאי שיתבוננו על אפשרויות דעבודה כזו גם מצדם, וכפי השמועה מתפתח ארגון הנ"ל בלי הוצאות כספיות כמעט.

בטח יודיעוני הטעמים — הגלויים עכ"פ — שבסיבתם מפריעים לימוד התניא בשיבת . . . ואם דברו בזה עם . . . שכמדומה לי הוא הבעל דיעה שם, שהי' ברוסטוב וזכה לראות את כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) וכ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ובמילא קשה להאמין שהוא ינגד לזה.

כדאי הי' להתבונן אם יש תועלת בפרסום עבודתם במכ"ע המתאימים שלכאורה אז יש מקום להזכיר את העסקנים והמסייעים על אתר, שבודאי עי"ז יתוסף בהם חשק ורצון לסייע בידם בפעם הבאה.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש, וביחוד לרגל יום הבהיר י"ט כסלו, אשר בגלל המסירת הנפש הלזו על תורת החסידות פסקו בבי"ד של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה (עיין קיצורים והערות לתניא סוף עמוד קכ"ב).

ובברכה בפרט.

ג'קא

בי"ה, י"ג כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שלמה חיים שי

שלום וברכה!

. . . נהניתי ממ"ש אשר האברך . . . שי וכן האברך . . . שי' אומרים שיעורים. ובטח אופן שיעוריהם הם שלא לבד שאינו מחליש כח עיונם בגפ"ת

מעין תפארת בחורים: ראה גם לעיל שם.
פסקו בבי"ד של מעלה: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב"שצה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'קא.

ג'קא

מוה"ר שלמה חיים: קסלמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'מז, ובהנסמן בהערות שם.

אלא אדרבה עוד יסייע בידם לעלות בזה מדרגא לדרגא, וצריך זהירות בזה וגם השגחה, כי החילוק בשני הדרכים עכ"פ בתחלה הוא בדקות.

בשאלתו אודות צדקת מספר ימי השנה הרי יכניסום בקרן גמ"ח שלי הנמצא לע"ע ע"י אגו"ח.

בודאי ישתתפו התלמידים המתאימים לזה מתומכי תמימים בהתעמולה שיעשו ביום הבהיר י"ט כסלו ושלפניו ושלאחריו וכן על להבא בזמנים המתאימים. וידוע הבטחת רבנו הזקן בראש ספרו תורה אור שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, אף שמוכן מזה שצריכים ללמוד ולהתייגע הרי ביחד עם זה מבטיח שיגיע שעה אחת תצליח כמו יגיעת אלף פעמים ככה, וזה לא בדרך גוזמא וכמובן מה[נה]ות על זה שנדפסו בלקו"ת לגי פרשיות, עיין שם.

בברכה ליום הבהיר ר"ה לחסידות יתברכו הוא וכל המסייעים בעבודת הקדש וכל תלמידיו ומושפעי ושלשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו.

ג'קב

ב"ה, י"ג כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... אנן פעלא דיממא אן, וכפתגם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק ששמענו אותו כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שעלינו להעיר ולעשות יממא נכמ"ש ויקרא לאור יום) וכשתלמידי הישיבה יתמידו וישקדו בלימודם בתורת הנגלה ובלימודם בתורת החסידות דברי אלקים חיים אור ונאיו שבתורה, הרי ידחה אור זה כל האחיזה של הלעו"ז וסטרא אחרא שכל פס אינה אלא כלשון רבנו הזקן (בתניא קדישא פרק כ"ט) גסות רוחה גבהות : בחוצפה בלי טעם ודעת.

צדקת .. השנה: ראה לעיל אגרת ג'עג.

ג'קב

וכפתגם: ראה גם לעיל אגרת ג'מא, ובהנסמן בהערות י"ח

קמא

אדמו"ר שליט"א

וימי סגולה הם הימים האלו דנצחון רבנו הזקן בעל התניא – פוסק
בנסתר דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – אשר יצא לחפשי
ביד רמה, ומעשה אבות סימן לבנים שיעשה נסים גם לנו בימים ההם בזמן
הזה.

בברכה להוספה בקביעות בנפש ובקביעות בזמן בלימוד תורת הנגלה
ובלימוד תורת החסידות.

ג'קג

בי"ה, י"ג כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר בצלאל שי
שד"ר

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מג' כסלו ולפלא שמקצר כ"כ בכתובה ע"ד הישיבה
ומצבה. ובכ"ז הנה העיקר שירבו בהנוגע למועל להגדלתה ולהתפתחותה הן
בגשמיות והן ברוחניות, הן בכמות והן באיכות, ואין לך דבר העומד בפני
הרצון. ובפרט בימי סגולה האלו, וביום הבחיר י"ט כסלו ביחוד, וכנודע
מפסק ביי"ד של מעלה אשר בגלל המסירות נפש הלזו – של כ"ק רבנו הזקן
– על תורת החסידות, הנה בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות
תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה.

מוסג"פ מכתבי מענה [ל]מר . . . ובתו תחי'. ובודאי מצדו יסביר לכתו
את גודל הזכות בההזדמנות עתה להיות מהפורצי גדר למעליותא, היינו גדר
ומנהג דלעו"ז . . . בהנוגע לכיסוי הראש והנהגת הבית. ובידה לזכות עתה את
הרבים שאז זכות הרבים תלוי בה, וע"פ המבואר בזהר בפי' נשא קכ"ו ע"א
מובן שזה נוגע ג"כ נוסף על ענינים הנ"ל בעניני שלום בית . . . ענין הנ"ל

ג'קג

מוה"ד בצלאל: ווילשנסקי. אגרות נוספות אליו – לעיל ג'תתר, ובהנסמן בהערות שם.
הישיבה: במלכורן. ראה לעיל אגרת ג'תתר, ובהנסמן בהערות שם.
מפסק ביי"ד: ראה גם לעיל אגרת ג'ק, ובהנסמן בהערות שם.

בחז"ל כשיש בו פרצה הי' נותן מקום לעניינים ולחששות, שבמדינתנו לפנינו לא הי' לחשוש אודותם מפני הדוחק והלחץ וכו'...

בברכה.

ג'קד

ב"ה, י"ד כסלו, תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' וישלח בהנוגע למה שקרא במכ"ע אשר כתבתי לרב פלוני, ותמה על זה... והנה בכלל מנחגי ע"פ מה שראיתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע לענות לכל השואלים, ובפרט לבני תורה, ובפרט כשיש להבטיח (באווארענען) עי"ז טעות הרבים, ואולי גם מקום לאיזה תיקון... ראיתי בו פרק המדבר ע"ד המאורעות דשנים האחרונות, והעיקר בנוגע לארץ ישראל וקוראים לזה אתחלתא דגאולה, מצאתי כאן הזדמנות לעורר את המחבר לחדול מלומר את זה, כיון שלדעתי עי"ז דוחין את הקץ ח"ו, נוסף עי"ז שהדברים עי"ד אתחלתא דגאולה בזמן זה מביאים לקולא בקיום התומ"צ... בכלל עי"פ המנהג, אין דרכי להדפיס מכתבים כאלו ולהכנס בשקו"ט עם המפלגות השונות, ובפרט עם הרבנים באה"ק ת"ו, שביניהם גם חרדים, אשר תועים בפירוש המאורעות דשנים אלו, ד' יכפר בעדם, ומפרשים המצב כאתחלתא דגאולה... ויה"ר מהשי"ת, אשר כאו"א מאתנו יזכה למלאות חלקו – ולצאת בעצמו מן החשך כפול ומכופל עי"י – שיעורר לאחרים לצאת מטעותם, ובפרט אלו השמים חשך לאור ואור לחשך, היינו שמשתדלים לפרש ענין ההצלה של בניי עי"י הקב"ה – באופן בלתי מתאים, ומהם גם כאלו המפרשים בענין כחי ועצם ידי כו'... שכתבתי לעיל, שעיי"ז באה גילוי הדיעה שנמצאים אנו עדיין בחשך כפול ומכופל, ובמילא אין ישראל נגאלין אלא בתשובה ובחוספה בדרך התורה והמצוה.

בקשר עם חג הגאולה הבע"ל – מוסג"פ החוברת שנכתבה בשעתו עי"י כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, אף שמטעמים לא פרסם שמו עלי'.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'קה

ב"ה, י"ד כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

ש"ב הרה"ח וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר עזריאל זליג שי

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו מז' כסלו. ודא"ג זה מכבר בקשתי שיעוררו
מהמזכירות אשר השם מענדל צ"ל כתוב בעי"ן כמבואר בספרי שמות,
ובעיקר כי כן כותב כ"ק אדמו"ר הצמח צדק (בגימטריא מנחם מענדל) ובטח
יתקנו את זה בגליונות הכולל.

ת"ח על הבשוי"ט שעלה בידם לרכז מנין חב"ד בשכונת שערי חסד, ואשר
נוסף שיהי זה מקום תפלה ה"ה יהי ג"כ מקום תורה שיעורי לימוד קבועים
הן בתורת הנגלה והן בתורת החסידות, ובודאי בלימוד הנגלה יהי ג"כ שיעור
בהלכות הצריכות בחיי היום יומי וה"ה להשיעורים בשאר בתי כנסיות
חב"ד, כי אי איישר חילי הייתי מתקן את זה בכל מקום קבוץ בני ישראל
מאיזה סוג שיהי ובפרט בבתי תפלה, וכידוע דרשת רז"ל על הפסוק אוהב ה'
שערי ציון מכל משכן]נות יעקב.

ת"ח על הידיעה אשר קבל הספרים דמוסד הרב קוק, ובודאי יסייעו
בידו השייכים לזה לקבל הרשיון וישלחם לכאן ובטח יש גם כמה נוסעים
מהתם להכא כדי שיוקל המשלוח . . .

מוסג"פ קונטרס לחג הגאולה י"ט כסלו הבע"ל ובטח יזכה בתוכנו את
הרבים.

בברכה ש"ב.

ג'קה

מוה"ר עזריאל זליג: סלוניס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תתנכ*, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן גירמב.

מכבר בקשתי: ראה לעיל ח"ז אגרת א'תתקעו.

בהלכות הצריכות: ראה גם לעיל אגרת ג'מח, ובהנסמן בהערות שם.

הספרים דמוסד הרב קוק: ראה לעיל אגרת ג'כו. וראה גם לעיל ב'תתקסה, ובהנסמן בהערות

שם.

ג'קו

ב"ה, ט"ו כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מוה"ר יחיאל מיכל שי

שלום וברכה!

ת"ח על מכתבו מז' כסלו מבשר טוב מהשיעורים הנלמדים ברבים. וכבר
מלתי אמורה לכונ"כ מאני"ש אשר לדינתי נכון ונחוץ להנהיג לימוד הלכות
הצריכות בחיי היום יומים נוסף על שאר הלימודים כיון שסו"ס זהו כל
האדם את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, ובדורנו זה שנתמעטו הלבבו נ
ובמילא נתמעט הזמן המוקדש ללימוד שיעורים, צריך ללמד בספר "בו
דינים הנוגעים למעשה והלכה ברורה ופסוקה, ולהתחיל באותן ההלכות
השכיחות ורגילות יותר, ואם באפשרי הרי בהם גופא לדלג הענינים שאינם
נוגעים כ"כ, וכשיצליח השי"ת וילמדו בפעם השני יש ללמוד על יזטדר.

בודאי יתועדו בחג היזולר י"ט כסלו הבע"ל כדבעי, היינו נקבלת
החלטות בהנוגע לפועל בשלשון הקוים דתורה עבודה וגמילונו ווסדים
והשי"ת יצליחם.

בברכת חג הגאולה.

ג'קו

מוה"ר יחיאל מיכל: דברוסקין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו ב"כט, ובהנסמן בהערות
שם.
הלכות הצריכות: ראה גם לעיל אגרת ג'מח, ובהנסמן בהערות שם.

ג'קז

ב"ה, ט"ו כסלו, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

אל כל אחינו בני ישראל חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין צוזאמענהאנג מיט דער פארקומענדער יערלעכער פייערונג פון
מרכז ו'שיבות "תומכי תמימים" ליובאוויטש, זונטאג פ' וארא, כ"ב טבת,
תשט"ו. שיק איך מיין באגריסונג און ברכה צו אלע עסקני הישיבה,
מיטהעלפער און שטיצער, אז עס זאל מקוים ווערען אין זיי די הבטחה פון
"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי מאושר".

דער לעצטער וויכטיקער ארט פון ישיבות, אלס יסוד פון אידישן לעבן,
איז שוין ב"ה אנערקענט אין אלע קרייזען. די אויפגאבע פון ישיבות אין דער
היינטיקער צייט, און בפרט דא אין אמעריקע, איז נאך וויכטיקער דערמיט
— וואס די ישיבה איז דער ארט וואו א אידיש קינד באקומט ניט נאר די
נויטיקע ידיעות אין תורה און מצוות, נאר ווערט דערצויגען אלס א
פולשטענדיגער איד, כדי צו קענען פירן א גליקלעכן און הארמאנישן לעבן,
לויט די אנווייזונגען פון תורתנו **תורת חיים**, חיים כפשוטם אויך בעולם הזה.

עס איז איבעראל באוואוסט, אז די ליובאוויטשער ישיבות תומכי
תמימים, מיט זייערע פיל הונדערטער תלמידים, כן ירבו, זיינען איינע פון די
הויפט-זיילען פון אידישן לעבן אין אמעריקע. ניט נאר ערפילען זיי די
וויכטיקסטע און שענסטע אויפגאבען און צוועקן פון א ישיבה בכלל, נאר,
נוסף אויף דעם, האבען זיי זייער אייגענארטיקן כאראקטער דורך דעם גייסט
פון אהבת ישראל און מסירות נפש פאר תורה ומצוות וואס ווערט אין זיי
איינגעפלאנצט, אזוי אז די תלמידים "תמימים" פילען און דערפילען זייער
פאראנטווארטלעכקייט און פליכט צו כלל ישראל, און זיינען "נרות להאיר"
צו באלייכטען, יעדער איינער זיין סביבה, מיט דער ליכטיקייט פון "נר מצוה
ותורה אור".

און דערפאר איז, בא איצטיגען פינאנציעלען קריזיס פון די ישיבות
תומכיתמימים א חוב קדוש צו אויפהאלטען זיי דורך ברייטע

אונטערשטיצונג, און אויך פארגרעסערען און אויסברייטערען די ישיבה מיט אירע אפטיילונגען.

זאל מען זיך ניט באגנוג[נ]ען מיט בלויז העלפן די ישיבה תומכי-תמימים צו "עקזיסטירן". מען מוז איר געבען די געלט-מיטלען אנצוהאלטן איר נאטירלעכע וואוקס און אויסברייטערען זיך, ווי יעדע לעבעדיקע זאך וואס שטרעבט צו וואקסן כסדר.

מיר האבן די הבטחה פון כ"ק רבותינו הק' זצוקללה"ה נב"מ זי"ע, אז יעדער איינער, מאן אדער פרוי, וואס נעמט אן אנטייל אין אויסהאלטן און שטיצן די ליובאוויטשער ישיבות שאפט זיך דערמיט די צנוורות און כלים צו באקומען די ג-טלעכע ברכות און געניסן פון זיי אין טאג-טעגלעכן לעבן. און וואס גרעסער די השתתפות אלץ גרעסער זיינען די צנוורות וכלים פאר פרנסה בהרחבה, נחת פון קינדער וכל טוב גשמי ורוחני.

בברכת כל טוב.

ג'קח

ב"ה, ט"ו כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מו' כסלו, בו כותב אשר לפני ב' שנים ילדה זוגתו תי' והי' זה בבית הבראה ליולדות ול"ע ול"ע הי' לה צער אחר הלידה, ולכן אומרת שגם עתה אין ברצונה ללכת שם.

לדעתי אין זה יסוד ובפרט שכמו שכותב הוטב המצב וההשגחה בבית הבראה ליולדות. ולכן כדאי שכשיכלו ימי עבודה וקרובה ללדת יהי' זה בבית הנ"ל ויתן השי"ת שיהי' כשורה ובנקל ובשעה טובה [ו]מוצלחת ולידת זרעא חייא וקיימא ויבשר טוב בזה, וכן בהשפעתו על סביבתו בחיזוק והפצת נר מצוה ותורה אור, ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה.

בברכה להתעוררות המתאימה בהנוגע למחשבה דבור ומעשה בימי חג הגאולה הוא יום הבהיר י"ט כסלו חג גאולתנו ופדות נפשנו בנצחוננו של רבנו

הזקן בעל התניא קדישא — פוסק בנסתר דתורה — והשולחן ערוך — פוסק
בנגלה דתורה — .

נ.ב.

בשאלתו אם אכילה בתאוה מוריד את האדם ממדריגתו, אפילו למאן
דאמר קדש עצמן במותר לך, לאו דאורייתא.

כבר אמרו רז"ל, ערבים עלי דברי סופרים וחמורים עלי דברי סופרים.
וזה מובן ג"כ ע"פ המבואר בתניא קדישא פרק ז' וראה שם ג"כ סוף פרק ל'
שהוא מדאורייתא כו' וגם ד"ס חמורים מד"ת וכו', והוא מובן ג"כ בשכל
הפשוט, כי האוכל בתאוה נעשה מקבל מהמאכל שהוא צומח וחי, ובמילא
מוריד את עצמו ממדריגת מדבר למדריגתם, וק"ל.

ג'קט

ב"ה, ט"ו כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר משה פנחס
שיי הכהן והווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר אברהם
יצחק שיי

שלום וברכה!

נהניתי מה ידיעה אשר הם הן שהתעסקו בשילוח מכתבי התעוררות
לעריכת התועדות ביום הבהיר י"ט כסלו הבע"ל יום גאולתנו ופדות נפשנו
בנצחוננו ובגאולתו של רבנו הזקן בעל התניא קדישא — פוסק בנסתר דתורה
— והשולחן ערוך — פוסק בנגלה דתורה — אשר חזקה לתעמולה שאינה
חוזרת ריקם.

ואשרי חלקם של כל אלו העושים ומעשים בזה, וכבר ידוע הפירוש ע"פ
חסידות בהמשנה דשנים או חזין בטלית ז"א כולה שלי וז"א כולה שלי

ג'קט

מוה"ר משה פנחס: כץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'ח, ובהנסמן בהערות שם.
מוה"ר אברהם יצחק שיי: קארנבליט. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ה א'תמ (בטעות שם:
דיסקינד).
ידוע הפירוש: ראה גם לקמן אגרת גירסג.

כמבואר בכ"מ, ומהם בקונטרס לימוד החסידות פרק י"ב. וה"ה בנדון זה ובפרט שבאמת הרי אפשר יהי כולו של הראשון וכולו של השני וע"ד המבואר במדליק מנר לנר.

והשי"ת יזכ[ם] ויצליחם בענינים אלו גם על להבא ודוקא כפירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בלשון המובא בדרז"ל העוסק בתורה והעוסק במצוה, שהוא כמו בעסק שאין הבעל עסק יושב ומחכה עד שיבואו אצלו בהצעת המסחר אלא שמחזר אחריו ביגיעה המתאימה, הרי כן תהי" גם הנהגתם בזה, ואז מובטחים שיגעת ומצאת הוא בהצלחה.

בברכת חג הגאולה.

ג'קי

ב"ה, י"ז כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיי"א כסלו, ומי"ש אודות חוות דעת הרופאים הנה לפלא גדול שמסלפים דברי ובמילא איז די שטימונג שלא כדבעי. אני אמרתי וגם כתבתי שיעשו כהוראות רופאים מומחים וגם אמרתי וגם כתבתי כו"כ פעמים שאין להתפעל מחוות דעתם וכידוע דיוק אדמו"ר הצמח צדק שניתן רשות לרופא לרפאות ותו לא, ובשני [ענינים] הנ"ל עושים להיפך, שאין ממלאים כהוראת רופאים מומחים, ולאידך גיסא ווערט מען נתפעל מחוות דעתם, ומה אוכל לעשות בזה. והרי אין לשלול מאיש ואשה הישראלים כח הבחירה חפשית שלהם, שע"פ המבואר בכ"מ בדא"ח וכן משמע גם בלקו"ת פ' אמור לח, ב, בחירה החפשית היא מפני שמושרשים בעצמות שרק שם הוא מקום בחירה חפשית בלי כל הכרח. והשי"ת יצליחו ואת זוגתו שיחיו אז מען זאל פאלגען בשני הענינים הנ"ל וועט ארויסקומען בהקדם האפשרי בטוב הנראה והנגלה.

דוקא כפירוש: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'רסט. ח"ט ב'תחלו וככ"מ. לקמן ג'קמ. ג'דכ. ג'דלכ.

ג'קי

דיוק אדמו"ר הצמח צדק: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תחקכב וככ"מ.

מ"ש אודות לימוד התניא, אשר כיון שאינו יודע איך שלמד פב"פ הרי בכלל אינם לומדים זה עם התלמידים. ולפלא על אברך תמים מענה כזו, שהרי זה ממש הטענה של כל אלה שמונעים עצמם מלימוד פנימיות התורה וכמבואר בהקונטרס לימוד תורת החסידות ובכלל וואס קומט ארויס פון די טענות אם בסיבתם חסר הלימוד בפועל ולומר כמו שכותב במכתבו אשר מחפש איך ללמוד הפשט על אתר. הנה נבהלתי מעניות כזו, ולהעיר ג"כ מהקדמת התניא: ואליהם בקשהי כו'.

וגדול זכות יום הבהיר יום הגאולה של רבנו הזקן שזהו ג"כ גאולתנו אנו שנגאל כאו"א מאתנו מכל ענינים המבלבלים, ובהם גם הני"ל, מענינים שבראש המכתב עד שבשורות שלפני אלו ובמילא ילמדו חסידות בשופי וגם לאחרים בשופי ואחיזה והתקשרות באילנא דחיי זה ה"ז ג"כ אילנא דחיי כפשוטו בחיי הגוף . . .

בברכת חג הגאולה ופ"ש כל מושפעיו שמהם כמובן גם ב"ב שי של אדם כיון שהוא הנקרא בעה"ב ואין התואר יוצא מדי פשוטו.

ג'קיא

ב"ה, טו"ב כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

מכתבי מענה על שני מכתביו הקודם בטח כבר נתקבל. וזה עתה נתקבלו מכתביו מו' וי"ב כסלו, וצודק בהנחתו שלא תמיד כדאי לכופ את התלמידים לקבל את החלטת ההנהלה. אבל לאידך גיסא צריך להשמר שלא יפרשו את הדבר כחלישות או כהנחה מפני הלחץ מצדם, ובמילא יש לשער מראש איזה ענינים יכולים לקבל ובאיזה אופן. וע"ד מרז"ל אין גוזרים גזירה על הצבור אא"כ יכולים לעמוד בה ובפרט בענינים הנמשכים משך זמן, אשר ע"ז אמרז"ל אלמלא נגדוהו לחנני מישאל ועזרי' וכו'. ולפעמים יש מקום לבאר,

ג'קיא

מוה"ר ניסן: נמוכ. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'פט, ובהנסמן בהערות שם.

בענינים מסוימים, שבאמת צריך הי' להיות בענין פלוני באופן אחר לגמרי, אלא מפני שעדיין לא הגיעו לזה ועדיין אינם שייכים לענינים נעלים כמו אלה והנהגה כזו, במילא אין עוד הסדר בפרט זה שלם.

מוסג"פ הקונטרס ל"ט כסלו, ובטח מתכוונים כדבעי לחגיגת יום הבהיר י"ט כסלו הבע"ל. וכן ינצלו את ימי החנוכה בכיוון זה, וכמבואר בדרושי חנוכה שהתנגדות היתה, וכן הנס בשמן זית זך כתית למאור, שבדורנו זה נתגלה ונתבאר בתורת החסידות.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ולבשו"ט בקרוב ממש — למרות המברק — מבראות בנו שלום דובר שי' שחוזר לאיתנו.

מ. שניאורסאהן

ג'קיא

ב"ה, י"ז כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

מחות' הו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר שניאור זלמן שי'

שלום וברכה!

נעם לי לראות רשימותיו אשר שלח ע"ש המרכז לעניני חינוך, ובדאי ימשיך בהן. ובטח ידוע לו עד כמה התענין כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע בקבוץ זכרונות כמו אלו. וכיון — כמו שראינו עד עתה — הנה סו"ס הולכות ונדפסות רשימות השונות, הנה יש לקוות שגם מזה תהיי תועלת הרבים באופן המתאים. ודבר בעתו מה טוב.

ובקשר עם יום הבהיר י"ט כסלו הבע"ל הנה מוסג"פ הקונטרס ל"ט כסלו וחוברת, שבטח יזכה בתוכנם את הרבים.

בברכת חג הגאולה.

ג'קיא

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 556 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר שניאור זלמן: בעזפאלאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תחקא, ובהנמון בהערות שם.
רשימותיו אשר שלח: ע"פ בקשת כ"ק אדמו"ר שליט"א — לעיל שם.

קנא

אדמו"ר שליט"א

ג'ק"ג

ב"ה, י"ז כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר דוד שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נעם לי לקבל מכתבו מאי וישלח מבשר טוב מהולדת הבן זכר למזל טוב ונקרא שמו בישראל יוסף שי. ויה"ר מהשי"ת שכשם שהכניסוהו לברית כן יכניסוהו הוא וזוגתו שי לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכת מזל טוב.

נ.ב.

לפלא שגם במכתבו זה אינו מזכיר ע"ד פעולותיו בסביבתו להפיץ שם נר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות הדרכותי ומנהגי, אשר חוב מיוחד בזה הוא על אותם שעסקו במדעים מתאים למ"ש רבנו הזקן בעל התניא קדישא – פוסק בנסתר דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – בספרו התניא קדישא סוף פרק ח' וע"פ פסק רז"ל אשר דבר שתשמישו בצונן מדיחו בצונן ואת שתשמישו באור צריך ללבנו באור.

נהייתי מהידיעה שמשתתף במנין צעירי אגו"ח, ויה"ר שיתרבה גבולם הן בכמות והן באיכות.

ג'ק"ג

מוה"ר דוד: גרסנר.

ג'קיד

ביה, י"ז כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יצחק זלמן שי

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל. ומ"ש אודות ענין הפרוכת, לפלא שלא פירש כוונתי כמו שהיא, כי הרי אין הענין להביא רא"י שהיתה פרוכת מבחוץ לארון קדש כי אין בזה פלוגתא ולא נצרכה אלא למקור שיש מקום לפרוכת מבפנים בארון הקדש, ובמילא כל המקומות שמביא רא"י שמוכח שהיתה פרוכת מבחוץ הוא כמאמר העולם, שלאגט זיך אין א אפענער טיר. ומה שכתבתי אני היינו שמרש"י ואפי' מתוספות במגילה מוכח שה"י פרוכת גם מבפנים.

בודאי ינצלו יום הבהיר י"ט כסלו וכן ימי החנוכה להחדיר בהתלמידים והתלמידות וכן בהגדולים בשנים וקטנים בדיעה, מוסר השכל בימים אלה בהנוגע לחיי היום יומים, וכשפותחים כחודה של מחט פותח הקב"ה כפתחו של אולם.

מש"כ "בדורות האחרונים" — היינו שאז פרוכת רק בחוץ.

בברכת חג הגאולה.

ג'קיד

מוה"ר יצחק זלמן שי: פויזנר. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'מר, ובהנסמן בהערות שם.
אודות ענין הפרוכת: דלעיל שם.

ג'קטו

בי"ה, חיי כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ מוה"ר יעקב יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' ויצא, בו מעורר על מנהג כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב)
נ"ע (ובטח נהגו כן בבית הרב דור אחר דור) לתת שמן בנר חנוכה שידלק
לפחות חמשים מינוטין ושואל הסברה בזה.

והנה בפירוש לא שמעתי טעמו. ובדרך אפשר יש לומר אשר כיון שישנן
דיעות חלוקות בזמן ההדלקה אם הוא קודם תפלת מעריב או לאחר"י לכן
מהדרין לעשות כשתי הדיעות, היינו להדליק לאחר תפלת מנחה ובאופן שיהי
שמן בנרות כדי כל השיעור לאחר מעריב, ואין הזמן גרמא לעיין באריכות
בזה. וראה פרמ"ג סתרע"ב א"א סק"ג ובמשנ"ב שם. סדר הכנסת שבת שבסי
רבנו הזקן.

בברכה.

בענין נשתנו הטבעים: ראה בסי' שנשמנו בשדי חמד כללים ט, ה.
מנהגי דחנוכה בבית-הרב — אלו שיש בהם חידוש, נרשמו בסוף
הקונטרס ברוך שעשה נסים (קה"ת, תשי"א).

ג'קטו

מוה"ר יעקב יצחק: זלץ, צפת. אגרות נוספות אליו — לעיל כ'תתקצח, ובהנסמן בהערות שם.
לעשות כשתי הדיעות: ראה מ"ש בזה קוני' הערות התמימים ואנ"ש חוב' ב ע' 125-128.

ג'קטז

בי"ה, ח"י כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ מוה"ר שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"נ אשר אקראהו בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ובודאי יתועדו כולם יחד ביום הבהיר י"ט כסלו חג הגאולה וכלשון כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, יום גאולתנו ופדות נפשנו, וימשיכו בזה גם בימי חנוכה הבע"ל ומישך שייכי אהדדי כי הרי הקטרוג והגאולה ה"י על הגילוי והתפשטות מאור שבתורה חוצה ונס חנוכה, והנרות ה"י ג"כ בשמן זית זך כתית למאור דוקא, וכמבואר בדרוש תצוה דיוק הלשון למאור.

והשי"ת יזכה את כאו"א מאתנו למלאות תפקידו בהפצת המעינות חוצה שזהו הכנה והקדמה לזכות בתוך כלל ישראל לגאולה השלימה והאמיתית ע"י משיח צדקנו.

בברכת חג הגאולה.

ג'קיז

בי"ה, ח"י כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמענה להודעתו אשר ברצונו לשנות קשר של תפילין שלו למנהג רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – נכון וטוב הוא.

בשאלתו לטעם נוסח שלנו לומר קאפי כ"ה דתהלים בנפ"א – יעוין בני"כ השו"ע או"ח רסקל"א.

ג'קטז

מוה"ר שניאור זלמן: ווילנא.

ג'קיה

ב"ה, ח"י כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר הלל שי

שלום וברכה!

בימי רצון אלו דחדש כסלו הוא חדש הגאולה ירחא תליתאי מתשרי בו
נברא העולם, חנה מוסג"פ חוברת י"ט כסלו שבטח יזכה בתוכנה את הרבים,
והרי לאמיתותו של דבר ענינה כל השנה זמנה הוא. ואם אכל השנה קאי
מרז"ל דאני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה לתורתו ומצותיו, עאכו"כ בימי
סגולה אלו שכשפותחים — ע"י תעמולה מתאימה — באיש הישראלי אפילו
כחודה של מחט הקב"ה פותח כפתחו של אולם, וכמבואר בדא"ח הדיוק בזה
שלאולם לא היו דלתות ובמילא ה"י תמיד פתוח ובלבד שישתדלו להכנס
לעזרה, והרי בין גם עזרת ישראל וכהנים לא היתה מחיצה מפסקת אף
שצריכים היו לעלות במעלות מזו לזו, והנמשל מובן.

בברכת חג הגאולה.

נ.ב.

במכתבו האחרון כותב למזכירות, שהכשר המקוה במקומם הוא ע"י
בור (לשון יחיד) דמי גשמים. ובודאי ידוע לו, אשר בשנים האחרונות נתפשט
המנהג לעשות שני בורות — נוסף על המקום שבו טובלים. וכבר ידוע
שבמקוה משתדלים לצאת רובא דרובא של חדיעות בזה*.

וה"ה גם מענינא דחנוכה הבע"ל, וכמבואר דעת כמה מהאחרונים
שבאמת יכלו לחדליק המנורה גם בשאר חשמנים שבהיכל, כיון שטומאה
דחוי בצבור. אלא שרצה הקב"ה להראות חיבתן של ישראל שתתקיים

(*) תשב"ץ ח"א פ"ז חובא בב"י.

ג'קיה

נדפסה בלקו"ש ח"י"ז ע' 476 והושלמה ע"ס העתק המזכירות.
מוה"ר הלל: מדליה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ח ב"שכט. ב"שצא.
תמיד פתוח: ראה גם לעיל ח"ט אגרות ב"תחסג. ב"תתקלד ובכ"מ. קטע זה נכתב לכמה.
שני בורות: ראה גם לקמן אגרת ג'קמ.
דעת כמה מהאחרונים: ראה גם לעיל ח"ה אגרת א'שטז, ובהנסמן כהערות שם.

המצוה מן המובחר (וי"ל שלכן דוקא במצות חנוכה ישנו הענין דמהדרין מן המהדרין) והי"ה בטהרה בכללותה שיש להדר בזה כנ"ל.

ומזה מובן ג"כ בהרמז דטו"ט (רמב"ם סוף ה' מקואות) שזהו בדוגמא לדיעות נפסדות ודיעות ישרות, שגם בזה יש להדר עד כדי להיות מהדרין מן המהדרין, היינו לימוד נגלה דתורה לימוד רזין דאורייתא ולימוד רזא דרזין דאורייתא. ומבואר בכ"מ בדא"ח, שכיון שהתורה היא שעבוד הבעל זה הקב"ה לאשתו זוהי כנסת ישראל — יש בזה שלשת הענינים: שארה, נגלה דתורה, שמשגיג ונכנס בפנים ותורתך בתוך מעי (עיין תניא פרק ד'). כסותה, רזין, שזהו בחי' לבוש כיון שאינו נכנס ונתפס כל צרכו, ואדרבה המושכל מקיף את השכל. ועונתה רזא דרזין, וכמבואר בלשון רז"ל שאין דורשין כו' אלא ביחיד, ואכמ"ל.

ג'ק"ט

ב"ה, ח"י כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

האברך הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה' משה שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מח' כסלו, בו כותב אודות סדר הלימוד ומהות התלמידים בכתות השונות. והשי"ת יצליחו למלאות תפקידו לקרב לבם של בניי לאבינו שבשמים ע"י החינוך הנכון. וכבר ידוע פס"ד של רבנו הזקן אשר עיי"ז נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה.

מ"ש אודות הלימוד בליל שבת, הרי, אם יש מקום, צריך ה"י לסדר שאז ילמדו פרשת השבוע עם פירוש רש"י, וקיצור שו"ע הלכות שבת, ודא"ח המתאים לפי השגת התלמידים. וכבר ידועה הצעתי לכמה מוסדות חינוך — שיקבעו שיעור בהלכות הצריכות בחיי היום יומים, ולהתחיל באותם הענינים התכופים ביותר וכמו ברכות הנהנין וכו', שהרי סו"ס זהו כל האדם את האלקים ירא ואת מצותיו שמור.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש מתוך בריאות הנכונה.

ג'ק"ט

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 350 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מו"ה משה שי: לברטוב.

הצעתי לכמה מוסדות חינוך: ראה גם לעיל אגרת ג'מח, ובהנסמן בהערות שם.

ג'קב

[ח"י כסלו, תשט"ו]

... הנה לפלא שאין מזכיר שלומדים עם התלמידים הלכות הצריכות בחיי היום יומים מתאים להשגתם. ומובן שיש להתחיל באותן ההלכות שפוגעים בהם לעתים תכופות ביותר ולפני החג בהלכות החג, ובטח אין זה אלא חסרון בכתיבה אבל לא בפועל.

ג'קא

ב"ה, ח"י כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א בנש"ק ענף עץ אבות
מוה"ר חיים שמעון זאב שי

שלום וברכה!

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ איש רב פעלים עוסק בצ"צ מוה"ר משה פנחס שי כ"ץ מסר לי הערתו בשער היחוד והאמונה פרק ב' לרבנו הזקן, וז"ל: אף שהטבע הזה במים גם כן נברא ומחודש. — ושאלתו אם יש להגיה אינה כ"כ נברא ומחודש.

הנה לדעתי אא"ל כן, כיון שכנ"ל הוא בכל הדפוסים (שראיתי) וכן הוא גם באגה"ק סי' כ"ה (דף קל"ט). והפירוש בדברי רבנו לדעתי הוא, שמגדיל הק"ו מקרי"ס לבריאת יש מאין באמרו שטבע המים להיות נגרים במורד הוא נברא ומחודש יש מאין (לאחר שכבר נבראו) בהמים ואינו הכרחי בכל הנמצאים — ע"ד טבע כל הנמצאים שתופסים מקום וכיו"ב. ומביא רא"י ע"ז

ג'קב

נרפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 349.
הלכות הצריכות: ראה אגרת שלפנ"ז, ובהנסמן בהערות שם.

ג'קא

מוה"ר חיים שמעון זאב: רובין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תשב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'רצא.

שהרי ישנם נבראים שהם נצבים מעצמם בלי רוח וכמו חומת אבנים ומזה ק"ו שאם בשידוד טבע שני בכל זה ע"י שהוא כבר נברא ומחודש צ"ל דבר המשדד טבע זה בתמידות, עאכו"כ בהנוגע לענין שהוא נברא ומחודש בטבע ראשון, וק"ל. ולהעיר ג"כ מפלח הרמון להרה"צ כו' ר' הלל מפאריטש דף נ"ב עמוד ג' שפירש באופן אחר קצת, וי"ל.

בטח לקח חלק בהתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו, ואם בכל השנה קאי מרז"ל דאני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה לתורתו ומצותיו עאכו"כ בימי סגולה אלו שכשפותחים — ע"י תעמולה מתאימה — באיש הישראלי אפילו כחודה של מחט הקב"ה פותח כפתחו של אולם, וכמבואר בדא"ח הדיוק בזה שלאולם לא היו דלתות ובמילא ה"י תמיד פתוח ובלבד שישתדלו להכנס לעזרה, והרי בין עזרת ישראל וכהנים לא היתה מחיצה מפסקת אף שצריכים היו לעלות במעלות מזו לזו, והנמשל מובן.

בכבוד ובברכה.

ג'קכב

בי"ה, ח"י כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר נתן דוד שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו השני בו ממשיך בזכרונותיו ושזכה לראות את כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ובודאי זכרונות אלו מביאים להתעוררות לב ישראל אשר תמיד ער הוא ובינה לבא להמשיך זה בחיי היום יומים במחשבה דבור ומעשה בנוגע לעצמו ובנוגע לסביבתו.

בבקשתו אזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ג'קכב

מו"ה נתן דוד: רוזנבלום. אגרת נוספת אליו — לעיל ג'כח.

קנט

אדמו"ר שליט"א

ומענינא דיומא הנה מוסג"פ החוברת י"ט כסלו, שבטח יזכה בתוכנה
את הרבים.

בברכה.

נ.ב.

שם אאמו"ר הוא לוי יצחק בן ברוך שניאור – ז"ל והוא בן אחר בן
מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק.

ג'קכג

ב"ה, י"ט כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שלמה ש"י

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מ"ד כסלו עם המוסגר בו. ובמענה על שאלתו, נכון
להעתיק המלים או ענינים שברשימת המאסר שאינם מובנים לאחינו
הספרדים, ויכול לעשות את זה על דעת עצמו, ובפרט שתרגום המלים יבוא
בשולי הגליון. ובמילא יבחר הביטויים שקרובים יותר לרוחם.

בהנוגע לשאלתו אודות הנסיעה לכאן – איזה זמן נוח יותר, הרי
כשיה"י הבירור בהנוגע לעניני העבודה על אתר שמזכיר אודותם במכתבו, וכן
בהנוגע לביקורו של הרה"ג והרה"ח כו' מוהרבא"ג ש"י יחליטו ביחד גם ע"ז.
ובטח יתדברו ביניהם, היינו הוא והרה"ח כו' הר"מ ש"י ליפסקר, שגם הוא
רוצה לנסוע לכאן, שיה"י באופן המועיל יותר בהנוגע לעבודתם בקדש
באהלי"י ליובאוויטש אשר במרוקה.

בודאי עורכים התועדות באופן המתאים ביום הבהיר י"ט כסלו, וכן
ימשיכו בימי החנוכה בה"ל, הן בהנוגע להתלמידים וכן להתלמידות, וחזקה
לתעמולה שאינה חוזרת ריקם. וכשפותחים – ע"י תעמולה מתאימה –

ג'קכג

מוה"ר שלמה ש"י: מטוסב. אגרת נוספות אליו – לעיל ג"י. ובהנסמן בהערות שם.
שברשימת המאסר: ראה לעיל אגרת ג'פג.

באיש הישראלי אפילו כחודה של מחט — פותח הקב"ה כפתחו של אולם, וכמבואר בדא"ח הדיוק בזה, שלאולם לא היו דלתות ובמילא ה"י תמיד פתוח ובלבד שישתדלו להכנס לעזרה, והרי גם בין עזרת ישראל וכהנים לא היתה מחיצה מפסקת אף שצריכים היו לעלות במעלות מזו לזו, והנמשל מובן.

מטובם לחלק דמי חנוכה בשמי כדאשתקד.

בברכת חג הגאולה והצלחה בגו"ר,

מ. שניאורסאהן

ג'קכד

בי"ה, י"ט כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' וישלח, בו כותב שהוקשה לו בחלק הראשון ממכתבי (מענה על מכתבו) אשר איך אפשר שהלומד תורה אם ימצא לזה סתירה בספר שנתקבל בתוככי ישראל יבטל הנאמר בספר.

והנה כבר ביארתי במכתבי די באר הסיבות לזה, ואפילו אם לא היו ידועות הסיבות הרי זה מעשים לעתים תכופות וביותר בתוככי חניכי ישיבות ידועות אשר לימודם חסר לימוד פנימיות התורה שמבטלים דעת ספרים וסופרים מהאחרונים וגם כו' ואין רצוני לפרש בשם המבטלים (ומה התועלת בדבר) אף שעושים את זה בפומבי, וסוג אלו שמבטלים אותם הם מגן אברהם, חתם סופר כו' וכו'.

ב) כן מה שהוא נכוד: שבאיזה אופן אפשר לכווין את הקישור פנימי בין נשמת התלמיד והרב, ואיך יהי' בטוח שמצא את הנכון. ולדעתו אפשר שיבוא זה קשר פנימי דוקא לאחר שיהי' קשר חיצוני. — הנה בנוגע להאחריות הרי

כדאשתקד: ראה לעיל ח"ח אגרת ב'שיא. ח"ז אגרת א'תחקע. ח"ה א'רצ. א'שמא. לקמן ג'קסה. הוראה זו נכתבה לכמה מנהלי ישיבות חב"ד.

ג'קכד

ממכתבי: דלעיל ח"ט אגרת ב'חרכה.

גדולה מזו רואים בכל יום ויום והוא בעניני שידוכין שמבואר בזהר (חלק א' דף פ"ה ע"ב) אשר נשמת הבעל והאשה הן חצאי נשמה אחת שבירידתה למטה נתלבשה לחצאין זו בגוף הבעל וזו בגוף האשה, והרי מובן שהתאחדות שני חצאי נשמה אחת שבלא זה פלגא גופא הוא, אחריות עוד גדולה מאשר קירוב נשמה פרטית לנשמה הכללית שלה, ובכל זה נעשים שידוכים בכל יום, וע"כ צ"ל אשר השי"ת הוא המנהיג את העולם ומשגיח בו בהשגחה פרטית, וכשעושה האדם כל המוטל עליו ע"פ תורה מסייעים בידו מלמעלה ומוליכים אותו למחוז חפצו ולמטרתו הוא. והי"ה בקשר שבין תלמיד לרב וחסיד לרבו.

ג) בהנוגע לשאלתו באיזה דרך לומדים פנימיות התורה — הנה גם שאלה זו תמוה, כי הלא פנימיות התורה היא חלק מהתורה וכשמה, ובמילא לימודה הוא ע"ד לימוד כל החלקים שבתורה, היינו בהקדמת נעשה לנשמע (שפירושו הבנה והשגה מלשון דבר כי שומע עבדך) ובמילא בפעמים הראשונות קולטים רק שטחיות הענינים וכשלומדים שלא ע"מ לקנות וחפצים באמת להבין תורתו של הקב"ה אז מצליחים מלמעלה שידועים ומבינים הענינים לאשורם וכמרז"ל לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא צריך סייעתא דשמיא, וכמרז"ל (סנהדרין צג, ע"ב) שהלכה כמותו מפני שהוי' עמו. והי"ה בנדון דידי' שילמוד תורת החסידות בשופי ולא יתעכב בתחלת הלימוד על הפרטים שבזה, וכמו שעשה כשהתחיל ללמוד גמרא, ואז במשך הזמן יצליח.

ד) ולפלא שאינו מכיר שכל הקושיות שלו והשקו"ט הם הסתת היצה"ר ובאים מהלעו"ז שמנסה בכל הדרכים לדחות את הזמן בו יזכה להתחיל בלימוד פנימיות התורה ובמילא מבלבלו בקושיות ושקו"ט וכמו שכותב בעצמו במכתבו שמאז ועד עתה עדיין ממשש באפלה, היינו שעברו שבעה חדשים שיכול הי' ללמוד בכל יום עכ"פ איזה שורות מפנימיות התורה אילנא דחיי ותמורת זה עסק בשקו"ט הכדאי ללמוד, האפשר ללמוד כו' וכו'. ויהי"ר שעכ"פ מכאן ולהבא ינצל זמנו כדבעי וכטוב לפניו באמיתית.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'קכה

ב"ה י"ט כסלו, תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"א כסלו. הנה ידוע שקבלת התורה בכללותה היתה באמירת נעשה ונשמע וביארו רז"ל שזהו דוקא על ידי הקדמת נעשה לנשמע (שפירשו הבנה והשגה ומלשון דבר כי שומע עבדך), היינה הענין דקבלת עול. ודבר זה צריך להיות נשנה בכל יום ויום וכפסק המשנה (ברכות ריש פרק ב') בנוגע למצות קריאת שמע שמחויב בה פעמיים בכל יום וענינה קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצות.

וה"ה בנוגע אליו ולחבריו אשר בני ישראל הכשרים בודאי רצונם להצליח בלימוד תורתנו הק' ואין לזה דרך אחרת כי אם בהקדמת קבלת עול, היינו לשמוע להנהלת המוסד הק' בו לומדים לאחר שיעזו לפנייהם הטעמים והנימוקים שלהם, אבל אז עליהם להשמע להחלטתם וזוהי הדרך להצלחה, ובודאי ימסור כל זה גם לחבריו, ויה"ר שיהי' שליח טוב לבשרני טובות בכל זה.

בברכה.

ג'קכו

ב"ה, י"ט כסלו, תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' כסלו, בו כותב אשר יש לו הפרעות בתפלה ובלמוד מאיזה מהבחורים והסיבה לזה הוא מה שהעלילו עליו עלילות שוא.

הנה העצה היעוצה בכגון דא הוא להרבות בתורה ותפלה ולא לשום לב לעלילות שוא ובלבולים. ונכון הדבר אשר בכל יום אחר תפלת שחרית יאמר תהלים — עכ"פ כפי שנחלק התהלים לימי החדש — וכן יהי' לו שיעורים קבועים בלימוד פנימיות התורה היא תורת החסידות והשי"ת יצליחו.

קסג אדמו"ר שליט"א

ויעוין גיטין ז, א: השכם והערב עליהן, עליהן — למעלה מהם —
דוקא. ועיין תורה אור לרבנו הזקן דף לב, ע"א.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר:

ג'קכז

בי"ה, י"ט כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

האברך אהרן ש"י

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ד כסלו, הנה כבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב
אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
להמצטרך להם כפי שכותב.

ובמענה על שאלתו. כדאי הי' שיתלמד לדבר בשפת המדינה כיון שע"ז
תהי' לו האפשרות להשפיע ולקרב ליהדות גם את אלו מהנוער שאין מבינים
שפה אחרת, ומובן שאין כוונתי להתלמד בכל הפרטים אלא בהנוגע להני"ל
ובמילא תקותי שלא יקח זה זמן רב.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש לקרב לבן של ישראל לאבינו שבשמים
ושתקוים בו הבטחת רבנו הזקן בתו"א בתחלתו שנעשים מוחו ולבו זכים
אלף פעמים ככה.

ג'קכז

האברך אהרן ש"י: סברנסקי, מלבורן. אגרת נוספת אליו — לקמן ג'של.

ג'קכח

בי"ה, כ' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
סניף עיה"ק ירושלים ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתם הארוכה סו"ס נתקבל מכתביהם מכ"ד תשרי וי"ב
מ"ח – שארך זמן הילוכם יותר על הרגיל – ותי"ח על כתבם עכ"פ באיחור
זמן ובטח על להבא יכתבו בעתו ובזמנו ובפרטיות המתאימה ע"ד פעולותיהם
הטובות בהפצת היהדות בכלל ובעבודה בשדה וכרם חב"ד בפרט והשי"ת
יזכם לבשר טוב מהגדלת העניינים הן בכמות והן באיכות.

בודאי ניצלו לפעולות בהנ"ל גם ימי הסגולה יו"ד וי"ט כסלו וכן גם ימי
חנוכה הבע"ל, ואם על כל השנה כולה קאי מרז"ל דאני ישנה בגלותא ולבי ער
להקב"ה לתורתו ומצותיו, עאכו"כ בימי סגולה, כשפותחים – ע"י תעמולה
מתאימה – באיש הישראלי אפילו כחודה של מחט פותח הקב"ה כפתחו של
אולם, וכמבואר בדא"ח הדיוק בזה שלאולם לא היו דלתות ובמילא הי' תמיד
פתוח ובלבד שישתדלו להכנס לעזרה, והרי גם בין עזרת ישראל וכהנים לא
היתה מחיצה מפסקת אף שצריכים היו לעלות במעלות מזו לזו, והנמשל
מובן.

בברכה.

נ.ב.

מוסג"פ איזה סקריפ בתור השתתפות סמלית בהוצאות עבודתם הק'.

קסה

אדמו"ר שליט"א

ג'קבט

בי"ה, כ' כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... תמהתי לידיעה שהגיעתני מאחד שעפ"י הוראתי הי' עליו לקבל מהם גמ"ח, וענה שלא עשה את זה כיון שהגמ"ח שלהם הוא ע"פ היתר עיסקא ואין רצונו להכנס בעניני רבית אפי' באופן כזה. וכיון שגם אני משתמט מענינים כאלו, תמיה גדולה שהרי ידוע שבעניני רבית אינו נוגע רק להלוה והמלוה אלא גם להעדים וכל שיש לו שייכות כו' וכו'. וטרם לעשות באופן הנ"ל — גמ"ח בהיתר עיסקא — צריך הי' לקבל את הסכמותי, וכלשון המורגל במכתבי הנה — אין צועקין על העבר.

ויה"ר שיתוקן זה על להבא ... ות"ח מראש.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ג'קל

בי"ה, כ"א כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י כסלו, בשאלתו אם ימשיך בלימודו בצרפת כיון שמחשבות מבלבלות אותו וכן יצרו.

הנה כבר כתבתי כמה פעמים שפסקו רז"ל לפום גמלא שיחנא, ואדרבה לימוד התורה היא עצה לזה. ובהנוגע לאנשים פרטים שאפשר ישנם ענינים צדדיים שצריכים לשנות מקומם. הנה בכגון דא עליו ובכלל על תלמידי ישיבה להציע מצבם לפני הראש ישיבה והמשפיע הרוחני שבהישיבה, שכיון שההשגחה פרטית סידרה שמקבלים מהם השפעה בתורה על ידם יוכלו גם כן

לקבל הוראה בעניניהם הפרטים, וככה יעשה וישמע להוראות שיקבל וטוב יהי לו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'קלא

ב"ה, כ"א כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק עם הפ"נ המוסגר בו.

מה שהוקשה לו איך אפשר שלא הרגישו הקדושים אשר בארץ מענין החורבן כיון שעיי הקרבנות נתוספו גילוי אורות וכו'. — י"ל ע"ד המבואר בלקו"ת פי שמיני, בשני סוגי הצדיקים דליתן ושור הבר, עיי"ש. ובביי לשוש אשיש פ"ב.

נהניתי ממ"ש שמתחזק לימוד התניא, ובטח מתחזק הן בכמות היינו בהגדלת מספר המשתתפים והן באיכות. והשי"ת יצליחם.

בדאי התועדו בימי יו"ד וי"ט כסלו וימשיכו בזה בימי החנוכה הבע"ל. ואם על כל השנה כולה קאי מרז"ל דאני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה לתורתו ומצותיו, עאכו"כ בימי סגולה כשפותחים — עיי תעמולה מתאימה — באיש הישראלי אפילו כחודה של מחט — פותח הקב"ה כפתחו של אולם, וכמבואר בדא"ח הדיוק בזה, שלאולם לא היו דלתות, ובמילא הי' תמיד פתוח, ובלבד שישתדלו להכנס לעזרה, והרי בין עזרת ישראל וכהנים לא

ג'קלא

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 254 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר יצחק: דובאור. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט אגרת ב'תתה. ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ג'רלג.

קסז

אדמו"ר שליט"א

היתה מחיצה מפסקת, אף שצריכים היו לעלות במעלות מזו לזו, והנמשל מובן.

בברכה ופ"ש כהדו"ש,

מ. שניאורסאהן

ג'קלב

ב"ה, כ"א כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

ועד הפועל של הפעילים בארצות הברית
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מעשי"ק העבר בו מודיעים ע"ד הכינוס שמכינים ליום כ"ו כסלו הבע"ל כינוס שמטרתו להרבות חברים בחבר פעילי המחנה התורתי.

הנה יה"ר מהשי"ת אשר יצליחו לנצל את כחותיהם וכשרונותיהם להרים קרן ישראל סבא הן במקומם עתה היינו בארצות הברית והן בארצנו הקדושה ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, שנרגשת שם כבודות בעבודתם מפני החלישות בסיוע שהיו מקבלים עד עתה מכאן.

ובימים המיועדים להועידה שלהם הם ימי חנוכה שענינו נס בכדי שיוכלו להדליק המנורה בבית המקדש בשמן טהור בלי מגע נכרים, בודאי יחזק גם זה את ההחלטה המוכרחת אשר על כל אחד ואחת מעם ישראל להתאיר חלקו בעולם רק בשמן טהור ואור ומנורה טהורים של נר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה מבלי מגע של ענין נכרי, ואף שבתחלה מעטים הם המחליטים בזה בתוקף המתאים. הרי כמו שה"י בימים ההם כן הוא גם בזמן הזה אשר השם ברחמיו הרבים מוסר רבים ביד מעטים ויכולים הם לטהר את המקדש, היינו סביבתו של כל אחד ואחת מבני ישראל ולהדליק שם נר המצוה ואור התורה מיוסדים על המאור שבתורה זוהי פנימיות התורה עד שמאירים חשכת הלילה באור ההולך ומוסיף ומעלים בקדש.

בברכת הצלחה.

ג'קלג

בי"ה, כ"א כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ חו"ב מוה"ר דוד שלמה שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נעם לי לקבל מכתבו בו מבשר מבריאאותו הטובה, ויה"ר מהשי"ת אשר מכאן ולהבא יוכל כאו"א לבשר אך טוב איש לרעהו.

ע"ד הקונטרס המוסגר במכתבו אודות איש הסובל ממחלת הסכיזופרניא אם יכול לגרש את אשתו. — הנה בכלל שם הני"ל כולל בתוכו כמה דרגות וכמעט מן הקצה אל הקצה. אבל צד השווה ברובא דרובא כפי עדות הרופאים ה"ה בגדר עתים חלים עתים שוטה ובפרט לאחר שמרפאים אותם בתרופות החדשות (מלבד שתי הקצוות היינו מיואש ר"ל שאין הרפואות מועילים לו או בצד הטוב שנמצא במצב של מרה שחורה או שמחה יתירה ותו לא מידל), וכנראה ממ"ש בראש הקונטרס אין נדון דידן בכגון דא, ואכ"מ להאריך, כיון שחסרה החקירה העיקרית וחווה דעת הרופאים במצבו המדויק של הנדון. וכנראה גם ממכתב כת"ר שלא לזה — לשקו"ט — כיוון, ורק לברר אם יש להמשיך ההשתדלות והחקירה ודרישה בזה, ובדאי בחולים כמו אלו יש תקוות טובות לרפאותם ואפילו גם במצבם בעת המחלה לייע ול"יע. בכ"ז כדי שלא יראה מכתבי ריקם אבוא עכ"פ באיזה שורות בהנוגע להקונטרס, והוא:

א) במה שהעיר על השו"ת צ"צ חלק אבה"ע סי' קנ"ג, במ"ש אשר לרב הונא מוסר דבר אחד מהסימנים דחגיגה נחשב לשוטה, וקשה לכת"ר דהא מסיק שם בגמרא לעולם דקעביד דרך שטות ובעינן שיתחזק בגי' דברים.

ולדעתי כוונת הצ"צ פשוטה. כי בסעיף זה נחית לברר אם ע"י שטות בדבר אחד נחשב לשוטה בכל הדברים שבזה פליגי הרמב"ם והתוספת וכו' ובהסוגיא שם מוכח דאם אין אפשר למצוא סיבה להנהגתו אפי' בדבר אחד, היינו דלולא הטעם דעושה כדי שתשרה עליו רוח טומאה וכיו"ב ה"י נחשב שוטה אפי' בדבר אחד.

ג'קלג

מוה"ר דוד שלמה: שפירא, מילוואקי.

(ב) כן מה שתמה שם שאינו מביא דברי התבוי"ש בהשוואתו דעת הרמב"ם והתוס', הנה בשו"ת הנ"ל וכן בשו"ת רבנו הזקן כתבו דתבוי"ש נדחק מאד במה שמפרש בדברי הרמב"ם וכיון דלא סבירא להו במילא לא פירשו יותר.

(ג) במ"ש בהקונטרס בענין כל תשחית ובלשון הרמב"ם דרך השחתה, יענין בזה דקדוק לשון רבנו הזקן בשולחנו הטהור סוף הלכות שמירת גוף ונפש סעיף י"ד וט"ו והוא מיוסד על דברי הראשונים ועדיין י"ל גם בענין העובר עבירה דאף שהוא מפני שנכנס בו רוח שטות ויש לזה שייכות לשכך יצרו וחמתו.

(ד) במה שמסיים לשו"ת הצ"צ. הנה מדובר בזה גם בשו"ת סי' קנ"ט וסי' וחידושי על המשניות מסי' חגיגה ומסי' גיטין פרק ז'.

(ה) להציונים בסוף הקונטרס בפוסקים אחרונים המדברים בדין זה יענין ג"כ בשדה חמד מחלקת אסיפת דינים מערכת גרושין סי' א' בספרים שציין שם.

בכבוד וברכה.

במה שהעיר בשערי תשובה – לאדמו"ר האמצעי – רח"א ספ"ה "שבטלו השמדות ולא יהי עוד" וקשה מגזירות ת"ח (ושבדורנו זה).

יענין שם שהמדובר הוא ע"ד השמדות שבאו לתקן עו"ז שביהמ"ק ראשון והנשמות שהיו אז – שכל אותם שקדה"ש בימי הבינים היו מנשמות אלו, וע"ז אמר האריז"ל שבזמנו בטלו כו' כי נתתקן הענין והנשמות עלו כו'.

דרך אגב: מובא שם אשר הראבי"ע מסי"נ על קדה"ש. ולע"ע לא מצאתי זה במק"א.

ג'קלד

ב"ה, כ"א כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאור לי"א כסלו. וכבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ובפרט שימים האלו הם ימי סגולה ועת רצון וע"ד מ"ש רבנו הזקן בסוף אגרת התשובה (ק, א). ימים שמברכים בשם ומלכות בפשיטות שאין כאן שום ספק כלל שעשה נסים לאבותינו בימים [ההם ו] **בזמן הזה** שבכמה מקומות בדא"ח מפרשים בזמן הזה היינו בזמנו ובימינו.

מ"ש בסיום מכתבו אם לפנות לרופא יותר מומחה מאשר ד"ר . . . והחשש הוא אפשר תהיי לו דיעה אחרת ואז איך להכריע.

הרי דיו לחשש זה בזמנו כיון שעכ"פ מגדר ספק לא יצא וההכרעה בכגון דא ה"ה או הרגש השואל בעצמו. וכפסק השו"ע אשר בענינים כמו אלו לב יודע גו'. או שמציעים שתי הדיעות לפני רופא ניטרלי, וינחהו השי"ת בדרך הטובה לפניו.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל בקשר ליום הבהיר י"ט כסלו, ובטח יזכה בו את הרבים. ואם על כל השנה כולה קאי מרז"ל דאני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה לתורה ומצותיו, עאכו"כ בימי סגולה — כשפותחים (ע"י תעמולה מתאימה) באיש הישראלי אפילו כחודה של מחט פותח הקב"ה כפתחו של אולם, וכמבואר בדא"ח הדיוק בזה, שלאולם לא היו דלתות, ובמילא הי' נוסף על העילוי בכמות גם עילוי באיכות, שהי' תמיד פתוח ובלבד שישתדלו להכנס לעזרה והרי בין עזרת ישראל וכהנים לא היתה מחיצה מפסקת אף שצריכים היו לעלות במעלות מזו לזו, והנמשל מובן.

בכבוד ובברכה.

ג'קלד

שאי' כאן שום טפס: ראה גם לעיל אגרת ג'לג.

קעא

אדמו"ר שליט"א

ג'קלה

בי"ה, כ"ד כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א מלאכתו מלאכת שמים
מוה"ר חיים משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' כסלו, בו כותב אודות התמנותו ע"י הנהלת
ישיבת תורת אמת להיות משגיח לדא"ח (ולפלא שנתעכב מכתבו בענין זה
כ"כ).

הנה יה"ר מהשי"ת שיצליח להחדיר במושפעיו יר"ש אמיתית היינו
שיהי' תוכם כברם שלא רק הלבושים יהי' לבושי ירושלמי (וכמבואר בדא"ח
בדרוש ובאו האובדים גוי' הנדחים גוי' והשתחוו גוי' אלא שגם בתוכם יהי'
הענין דהר הקדש בירושלים וכמבואר שם). ויהי' מתאים לכוונת מיסדי'
ומנהלי' האמיתים, הם נשיאינו הקי' זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע, ומדתו של
הקב"ה מדה כנגד מדה שע"י ושננתם לבניך אלו התלמידים, יבוא לקיום
הציווי לבניך כפשוטו, בניס ממש.

בודאי נצלו ימי חדש כסלו הוא חדש הגאולה ובפרט ימי יו"ד וי"ט
כסלו להתועדות חסידותית, וקבלת החלטות טובות בהנוגע לפועל בחיי היום
יומי ויודיע עד"ז בפרטיות המתאימה.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

נ.ב.

בודאי נתקבל מכתבי הקודם אליו וכן המכתב לקבוצת האברכים.

ג'קלה

מוה"ר חיים משה שי: ובר. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט כ'תחלב, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ג'דנג.

ג'קלו

בי"ה, כ"ד כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' וכו'
הרשי"י שי

שלום וברכה!

בקשר עם יום הבהיר הוא י"ט כסלו, הנה מוסג"פ הקונטרס שהו"ל לחג
זה גאולתנו ופדות נפשנו.

ביקר אותי ימים אלו הרב הוטנער שי', ושוחחנו ארוכות וקצרות
בהנוגע לאנציקלופדיא התלמודית וכן בשאר התכניות שלו. ואמרתי לו ג"כ
דעתי, מסכמת לדעתו של כתי"ר, אשר אם יתעסקו בכתיבת הערכין גם כאן,
הרי אף שאחר זה יושלחו ליד כתי"ר, יש מקום לומר שלא רק שלא ימעטו
בהעבודה, אלא אדרבה יהי בלבולים בשינוי דיעות וכו'. וראיתי שאינו מקבל
את זה. אבל כיון שלא אמר לי טעמו הפנימי, שהוא בהשיך להעזר הקשור
בסידור כהני"ל, במילא לא התעכבתי על ענין זה.

דא"ג אמר לי הנ"ל, שאפשר שיוכרחו לחשוב ע"ד הוצאה שני של
האנציקלופדיא. והעירותיו על המוכרח לפ"ד, שיהי הנייר וגם הכריכה
טובות יותר מאשר עד עתה, וזוהי הוצאה שמועלת להגדיל ההכנסה ...

בכבוד וברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'קלו

[כ"ד כסלו, תשט"ו]

... עס איז באוואוסט דער מאמר רז"ל אויף חנוכה, אז דער יום טוב

ג'קלו

הרשי"י: זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'כו, ובהנסמן בהערות שם.

ג'קלו

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 301.

איז פארבונדען מיט העלדישע אידישע פרויען, און זייער אויפפירונג אין יענער תקופה, ניט קוקענדיג אויף אלע שוועריגקייטען און די פערשידענע גזירות וועלכע זיי האבען געדארפט בייקומען. און דעריבער זאגען די חז"ל, אף הן היו באותו הנס, און נאך מער – אז דורך זיי איז געווען דער נס. און עס איז דאך באוואוסט, אז יעדער יאר ווידערהאלט זיך יענע תקופה אין דעם זין, אז עס איז א עת רצון מיוחד צו שטארקען זיך און צוגעבען אין גוטער אויפפירונג, ענליכעס צו דער אויפפירונג פון אידישע פרויען אין יענער צייט – בימים ההם בזמן הזה. און לויטן מאמר רז"ל – אז א מענטש רייניגט זיך און הייליגט זיך אונטען, גיט מען עס אין דעם נאך מער מעגליכקייטן פון אויבען. און לויטן אויסדרוק פון מיין שווער, כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע: מען דארף זיך צוהערען וואס די ליכטעלעך – נרות חנוכה – דערצעהלען. און השם יתברך זאל אייך מצליח זיין צו הערען און דערהערען, און בריינגען דאס אין טהאט-זאכען אין דעם טאג טעגליכען לעבן.

ג'קלח

ב"ה, כ"ה כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מ"ש אודות התלמידים הפורצים גדר, הרי ידוע הנקודה שטובת הרבים דוחה טובת היחיד, אלא שצריך לעשות ככל האפשרי שגם היחיד לא ידחה וכמרו"ל לעולם תהא ימין מקרבת, ותקותי שכשידברו עמהם בעת התועדות ובאופן של קירוב וגם ע"י חבריהם וכיו"ב, ישנו הנ"ל את הנהגתם. . . .
בברכה.

לויטן אויסדרוק: ראה גם לקמן אגרת ג'קמא.

ג'קלח

נדפסה בלקר"ש חכ"ב ע' 407.

ג'קלט

ב"ה, כ"ה כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מד' וישב:

הכסף דצדקה צריך לחלק בממון הרגיל, ומה שכתבתי לו בענין הסלעים
דפדיון הבן, הוא רק לדעת הסכום במטבע של מדינתם.

ב) בעניני צדקה בכלל וכן בעניני צדקה המדוברת – טוב לחלקם באופן
שיגיע לכמה ענינים ולא לענין או לאיש אחד (עירובין סג, א). אלא שצדקה
אודותה דברתי, צריכה להיות בהוספה על הצדקה שהי' רגיל לתת בלאו הכי,
ולא לצאת בזה התחייבות לקופות של צדקה.

ג) במ"ש אודות חוות דעת רופא המומחה בהנוגע לאופן מניעת ההריון,
יפנה בזה אל רבנים מומחים בעניני הוראה ויציע המצב לפניהם.

ד) מה שכותב במענה על הצעתי לקבוע שיעור לימוד בחסידות, שלומד
מוסר וגמרא כו'. הנה בתורה ישנם כמה חלקים ובכל חלק שעוסקים יוצאים
בזה מצות תלמוד תורה, אבל, נוסף על זה, ענינים מיוחדים ישנם לחלקים
השונים אשר בתורה, שבהם אין חלק אחד דומה לחבירו, והוא ע"ד האמור
בש"ס, להשליש הלימוד במקרא משנה ובגמרא. וע"ד מרז"ל הרוצה להחכים
יעסוק בדיני ממונות, ובשביל להכיר את מי שאמר והי' העולם ילמוד אגדה.
והי"ה בנדון דידן, ובסגולות לימוד פנימיות התורה, שאין באין לזה ע"י לימוד
חלק אחר שבתורה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'קלט

שכתבתי לו: לעיל ג'לד.

ג'קמ

בי"ה, כ"ה כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ח כסלו, נהניתי לקרות בו שביקר באיזה מקומות
במרוקה בעיר ובכפרים, אשר גודל הנחיצות בזה בודאי למותר לבאר לאנשים
הנמצאים על אתר, ולכן תקותי שגם על להבא יעשה כזה, אלא, שיהי לעתים
יותר תכופים, ובמילא תהי' אימתם בגדר דנכנס ויוצא על העובדים שם.

נהניתי ממ"ש שמקוה לגמור בקרוב בנין המקוה, והנה כאן התחילו
להנהיג בכמה מקומות שיהיו שני בורות של מי גשמים (מלבד זה שהוא
זאפאסנע למלאות ממנו האוצר), אחד להשקה וחשני לזריעה, שדרך בו יבואו
להמקוה שטובלים בה, ואף שבמדינתנו לפני לא הורגלו בזה, הנה, כיון
שבמקוה צריכים לצאת ידי כל הדיעות ככל האפשרי, הנה אם אין קישויים
בדבר, יש לעשות גם במקומם כזה. ובטח יתייעצו ביניהם וגם עם הרה"ג
הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרב"א שי' גאראדעצקי, שראה המקוה על
אתר.

בודאי עשו התועדות המתאימה ביום הבהיר י"ט כסלו וימשיכו גם
בימי חנוכה. ואם על כל השנה כולה קאי מרז"ל דאני ישנה בגלותא ולבי ער
להקב"ה לתורתו ומצותיו, שאכוי"כ בימי סגולה, כשפותחים — ע"י תעמולה
מתאימה — באיש הישראל אפילו כחודה של מחט, פותח הקב"ה כפתחו של
אולם, וכמבואר בדא"ח הדיוק בזה שלאולם לא היו דלתות, ובמילא, נוסף
על העילוי בכמות, גם עילוי באיכות, שהי' תמיד פתוח, ובלבד שישתדלו
להכנס לעזרה והרי בין עזרת ישראל וכתנים לא היתה מחיצה מפסקת, אף
שצריכים היו לעלות במעלות מזו לזו, והנמשל מובן.

בברכה.

ג'קמ

מוה"ר ניסן שי' פינסק. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'מח, ובהנסמן בהערות שם.
שני בורות: ראה גם לעיל אגרת ג'קח.

ג'קמא

בי"ה, כ"ה כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת בית הכנסת נוסח אר"י אנשי ליובאוויטש,
בדארטשעסטער וכל המתפללים
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מיט פארגעניגען האב איך באקומען דורך הרה"ח אי"א נוי"נ עסק
בצ"צ באמונה מוה"ר יהודא ליב ש"י הלוי הורביץ, אייער ביישטייערונג פאר
קינדער הילף און ישיבות, לויט די בייגעלייגטע קבלות, וואס איך בין זיכער
אז דאס איז א באווייז, אויף אייער שטענדיגען אינטערעס צו העלפען די
העכסט וויכטיגסטע מוסדות.

און אזוי ווי יעדער לעבעדיגע זאך, וועט אויך אייער אינטערעס
וואקסען, וכלשון רבותינו ז"ל מעלין בקדש, און בפרט, ווען מיר געפינען זיך
אין די חנוכה טעג, וואס די גזירה איז געווען וואס מען האט געוואלט
להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, דארפמען לויטן ווארט פון כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וואס ער האט געזאגט אין נאמען פון
זיינע עלטערן הק', "אז מען דארף זיך צוהערען צו דעם וואס די חנוכה
ליכטלעך דערציילן", און אויסניצען דאס אין עבודת השם, אז סוף כל סוף
איז די אידען מיט זייער מסירת נפש האבען מנצח געווען, וטהרו את מקדשך
והדליקו נרות בחצרות קדשך, און מען האט אונו געהייסען דאס טאן, צו
צינדען ליכטלעך, אין די חנוכה טעג, און אין אזא אופן אז עס זאל זיין מוסיף
והולך, דאס הייסט אז יעדער נאכט זאל צוקומען מער ליכטיקייט, וואס דאס
איז א הוראה כללית אויף דער הנהגה פון א אידען אין די ענינים פון תורה
ומצות, אז מען דארף מאכען ליכטיג אפילו ביינאכט און ניט נאר אין הויז
אינווייניג נאר אויך ווי בלשון הגמרא על פתח ביתו מבחוץ, ומדתו של
הקב"ה מדה כנגד מדה אז ער מאכט ליכטיג בא יעדערן אין הויז בבני חיי
ומזוני רוויחא.

בברכה לכל אחד ואחד עם בני ביתו שיחיו.

ג'קמא

לויטן ווארט: ראה גם לעיל אגרת ג'קלז.

קעז

אדמו"ר שליט"א

ג'קמב

בי"ה, כ"ו כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר יעקב אשר שי' שו"ב

שלום וברכה!

נאך א ליינגערען איבעררייס בין איך געווען צופרידען צו באקומען
אייער בריף פון כ"א כסלו, און ליענען אין עם אז איר זעצט פאר דעם לערנען
תניא פאר בעלי בתים, און איר באטייליגט זיך אין די התועדות אנ"ש און
אויך אין די החזקת המוסדות, און השי"ת זאל אייך העלפען איר זאלט גיין
אין דעם מחיל אל חיל.

און ספעציעל לויט דעם אפלערנונג פון די טעג פון חנוכה, וואס די ראשי
תיבות פון חנוכה זיינען, ח' נרות והלכה כבית הלל, אז מוסיפין והולכין, אז
פון טאג צו טאג מאכט מען מערער ליכטיקער, וואס דאס איז אויך בנוגע צו
יעדער אידען א לערנונג צו מאכען יעדער טאג ליכטיקער בנר מצוה ותורה
אור, ומאור שבתורה, וואס דאס איז פנימיות התורה.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ופ"ש לכל אלו המשתתפים בהשיעורים.

ג'קמב

בי"ה, כ"ו כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מאיר מתת"י שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' ויצא (שנתקבל באיחור זמן) בו כותב ע"ד הסברא

ג'קמב

מוה"ר יעקב אשר: טעלער, לונדון.

ג'קמב

מאיר מתתיהו: כהן, לונדון.

וההצעה להנהיג שהכותבים בלשון המדוברת יכתבו זאת באותיות לשון הקדש, וכנראה כוונתו לאותיות דכתב אשורית, ומביא דוגמא כמו שכתבו ערבית בזמן ר' סעדי' גאון או הרמב"ם בכתב אשורית.

זהנה אין הענין כן, כי הם לא כתבו בכתב אשורית ולא עוד אלא אפילו יד החזקה שנכתבה בלה"ק הנה הכתב הוא בשינוי מכתב אשורי, ונעשה זה בכוונה, מפני שלא רצו להשתמש בכתב אשורי, אלא במקום שיש הכרח. ועאכ"כ, שלא רצו להשתמש בו בעניני חול (שמטעמים אלו הנה צמח כתב רש"י כתב משיטא כו' וכו'), ורק בדורנו זה פשט ההיתר להשתמש באותיות מרובעות לכל הענינים). ולכן אין נראית לי הצעתו הנ"ל, ונוסף על הכתוב לעיל, הנה בכלל בימינו אלה צריך לנצל כל רגע וכל אפשרית להחדיר בהסביבה יראת שמים וקיום מצות מעשיות, ולהקל על השומעים ואנשי הסביבה קבלת הוראות אלו ככל האפשרי, ופשיטא שאין צריך להכביד עליהם את זה, וכיון שקריאת הכתוב באותיות אנגלית תה"י קלה יותר מאשר יכתבו באותיות כתב אשורי כתב מרובע, אין כדאי לבלות הזמן על לימוד קריאה חדשה כי אם לנצל הזמן, להמציא להם ידיעות נוספות בתורה ומצותי. ואשרי חלקו של כאו"א העושים בזה במרץ המתאים.

בודאי יודע משלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והם: (א) אמירת שיעור תהלים — כפי שנחלק התהלים לימי החדש — בכל יום אחר תפלת שחרית. (ב) לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י, ביום א' מהתחלת הסדרה של השבוע עד פרשת שני, ביום שני מפרשת שני עד שלישי וכו'. (ג) לימוד שיעור תניא בכל יום כפי שנחלק התניא לימות השנה, ושומר אותם. וחשי"ת יצליחו.

בברכה.

בכתב אשורית: ראה גם לעיל ח"ח אגרת כ"שצח.

ג'קמד

ב"ה, כ"ו כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר יצחק יעקב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד כסלו. ולפלא שאינו מזכיר דבר מהנעשה ביום
הבחר הוא י"ט כסלו יום גאולת רבנו הזקן מיסד תורת חסידות חב"ד
שבמילא זה גם גאולתנו ופדות נפשנו, וכיון שבענינים כאלו הרי גם לאחר זמן
צריך למלאות עכ"פ כפי האפשרי, הנה אם לא התועדו ביום הנ"ל כדאי
לעשות כזה באחד הימים הבאים.

ומה שכותב שאינו מוצא אפילו אחד שיעזרהו בפעולות כו', הרי ידוע
ביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע בלשון רז"ל **העוסק**
בתורה, **העוסק** במצוה, שזה צ"ל ע"ד השתדלות בעסק שאינם מחכים שמי
שהוא יתעורר מעצמו, וכן אין מתרשמים אם כשמציעים למי שהוא ואינו
מרוצה, כיון שיודע הוא שאין הוא העושה טובה לאחרים, אלא שזהו טובת
עצמו הוא, והנהגה כזו צריכה להיות בהפצת התורה והמצוה, וכבר ידוע פסק
רז"ל, יותר ממה שהבעה"ב עושה עם העני העני עושה עם בעה"ב, שזה הן
בצדקה גשמית והן בצדקה רוחנית, וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, אף
שלפעמים עובר כמה זמן מזריעת הגרעין לצמיחת התבואה.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל מתוך בריאות הנכונה.

ג'קמד

מוה"ר יצחק יעקב: נעלסין.
העוסק בתורה: ראה גם לעיל אגרת ג'קט, ובהנסמן בהערות שם.

ג'קמה

בי"ה, כ"ו כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר אברהם דוד שי

שלום וברכה!

... בברכה ותי"ח על ההבדלה, ומשמונת ההבדלות (פסחים קד, א. סהמ"צ מילה פ"ה) נזכה להזמן דשמונה נימין.

ג'קמו

בי"ה, ג' חנוכה, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ"י.

שלמא רבא להאי גברא הרה"ג וו"ח אי"א נוי"מ יושב על
מדין איש חי רב פעלים, מנהל עדתו במישרים, מאיר
ומזהיר עפ"י ואונב"י שפיר בנש"ק וכו' כבוד הדר"ג
מוהר"ר מאיר שליט"א אבוחצירא.

שלום וברכה!

נעם לי להודיע ע"ד ההתועדות שהיתה בי"ט כסלו, חג הגאולה של רבינו
הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה)
ובטח השתמשו בשעת הכושר של ההתועדות — ועל פי מרז"ל, גדולה לגימה
שמקרב — לקרב את המתועדים עוד יותר ויותר לתורה ולמצוותי.

ואם על כל השנה כולה קאי מארז"ל דאני ישנה בגלותא ולבי ער

ג'קמה

מוה"ר אברהם דוד: רחנבלאט.

ג'קמו

חלקה נדפס בלקו"ש חט"ו ע' 514, ובשלימות ב"נשיאי חב"ד ובני דורם" ע' 150.
שלמא .. אבוחצירא: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו א'תתפה, ובהנסמן בהערות שם.

קפא

אדמו"ר שליט"א

להקב"ה לתורתו ולמצוותיו, על אכו"כ בימי סגולה, כשפותחים – על ידי תעמולה מתאימה – באיש הישראלי, אפילו כחודה של מחט, הקב"ה פותח כפתחו של אולם, וכמבואר בדא"ח הדיוק בזה שלאולם לא היו דלתות ובמילא תמיד הי' פתוח ובלבד שישתדלו להכנס לעזרה, והרי גם בין עזרת ישראל וכהנים לא היתה מחיצה מפסקת אף שצריכים היו לעלות במעלות מזו לזו, והנמשל מובן.

בכבוד ובברכה.

ג'קמז

בי"ה, כ"ח כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

ש"ב הו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר אברהם דוד שי

שלום וברכה!

זה מזמן רב ביותר שלא נתקבלו ממנו ידיעות, ויה"ר שיחיי זה סימן מובהק שהכל בסדר ובשלום.

במכתבו האחרון מזכיר ג"כ ע"ד . . . שי' ובודאי עומד עם הנ"ל בקישור מאז, ומעוררו מזמן לזמן ע"ד נקודה הפנימית אשר בו, וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר במה שבני ישראל נקראים מעין גנים באר מים חיים, כי אומר הקב"ה כי תהיו אתם ארץ חפץ, כידוע אשר בכל מקום בארץ נמצאים מים חיים, אלא שישנם מקומות והן מפעפעים ע"פ הארץ מעצמם, וישנם מקומות שנמצאים מתחת לארץ אבל לא בעומק ובקל לגלותם ולהעלותם מן ההעלם אל הגילוי, וישנם מקומות שנמצאים בעומק וצריך להסיר אבנים ועפר וכו' בכדי שיתגלו ע"פ הארץ, והנמשל מובן.

בודאי השתתף בהתועדות דימי חדש הגאולה חדש כסלו וביום הבהיר י"ט כסלו בפרט, ויה"ר שימשיך השמחה על כל השנה.

בברכה המחכה לבשו"ט.

ג'קמז

מוה"ר אברהם דוד: ינובסקי.
ארץ חפץ: ראה גם לקמן אגרת ג'קצו.

ג'קמח

ב"ה, כ"ט כסלו, תשט"ו
ברוקלין.

ש"ב הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יהודא ליב שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ"ב כסלו בו כותב אודות ההתועדות ביום
הבהיר חג הגאולה י"ט כסלו גאולת רבנו הזקן וגאולתנו ופדות נפשנו,
ובודאי נתקבלו ג"כ החלטות בהנוגע לפועל, להפצת המעינות חוצה ולתורה
ומצות בפרט, והרי היום יום סגולה הוא, ובמילא ההתעוררות בעת רצון בקל
יותר להמשיכה בהפועל, ובודאי ימלא בהזדמנות הבאה.

בהנוגע לשאלתו אודות קביעות מקום התועדות אם בבית הכנסת או
בבית של אחד מאנ"ש, הרי מזה ומזה אל תנח ידך, כי שניהם נחוצים עד מאד
וכבר נשאלה שאלה זו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע וענה
ע"ד הנ"ל, ובכלל צריך להתחשב בזה בתנאי המקום ובאופן שינצלו המעלות
דהתועדות במקום הרבים, היינו בבית הכנסת או בבית המדרש וגם המעלות
דהתועדות בבית פרטי שעי"ז מקרבים את הבית ג"כ, והאופן בזה העשי'
לסרוגין, אבל אי אפשר לקבוע מסמרות וכמובן.

בברכה לבריאות הנכונה ולבשו"ט.

ג'קמח

מוה"ר יהודה ליב: סלוניס.
נשאלה... וענה: ראה אג"ק שלו ח"ה א'תכב.

ג'קמט

ב"ה, אי טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מרדכי שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק אור כ"ד כסלו. הנה מה שכתבתי אודות
אתרוגי קלברה, הרי ידוע שההידור בזה הוא מה שעוד מימי בעלי התוספות
לקחו אתרוגים משם, וכמובא בשו"ת חת"ס הועתק בשער הכולל (מובן
שהטעמים ע"פ נסתר הוא ענין בפני עצמו), ולכן צריך להשתדל לקחת
השתילים ויחורים מאותו המחוז, ומה טוב מאותה השדה משם לוקחים
האתרוגים כל השנים, ומה טוב שיהי' לא מפרדס היינו חלקה הנמצאת
בטפול בני אדם אלא ביער. ובודאי יש למצוא שטחים כאלו.

מ"ש אודות הענין דערלה. הנה להר"ן שי' עלבויס והעיקר לחותנו הר"ד
לודמיר שי' ישנו נסיון (פראקטיק) בזה, כפי שאומרים. ובמילא יוכל להודע
אצלם הפרטים באיזה אופן יש לקחת האילן עם הסלע ובאופן שיהי' בטוח
שזהו מספיק.

בטח בהתועדות דיוס הבחיר י"ט כסלו השתתפו ג"כ בחלוקת הש"ס,
והעיקר בהחלטות טובות בהנוגע לפועל בחיי היום יומי, וחבל אשר כפי
הנראה משתיקתו של כת"ר, הנה אין מדפיסים במכ"ע האיטלקי ענינים כמו
אלה, אף שיש למצוא המוכשר לזה במקומו, גם אחרי נסיעת האברך נאה שי'.

בברכה ובפ"ש,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ג'קמט

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ב ע' 215 וחלקה בחי"א ע' 573 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר מרדכי: פרלוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'נו, ובהנסמן בהערות שם.
מה שכתבתי: לעיל אגרת ג'נו.
אין מדפיסים .. נאה: ראה לעיל ח"ח אגרת כ"שפ, ובהנסמן בהערות שם. לעיל ג'טז.

ג'קנ

ב"ה, א' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר יצחק שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הבהיר י"ט כסלו. הוא יום גאולת רבנו הזקן
בעל התניא קדישא — פוסק בנסתר דתורה — והשולחן ערוך — פוסק
בנגלה דתורה —.

בו כותב אשר מסדרים הרצאות דתיות, היינו בעניני תורה, ביום הש"ק
והרצאות אלו מסייעות לשיפור המצב הדתי בעירם. ויש מערערים על זה,
כיון שבשעה זו מתקיימים גם שיעורי לימוד בתורה בבתי כנסיות בעיר,
וחוששים שמא תוחלש ההשתתפות בשיעורי תורה הנ"ל ע"י ההרצאות הנ"ל.

והנה ברי ושמא — ברי עדיף. והרי ודאי הוא אשר ההרצאות בעניני
תורה הנ"ל עוזרות לשיפור המצב הדתי, והמשתתפים בהם רבים הם,
ובמילא יש לחזקם וגם להרחיבם עד כמה שאפשר. והחשש דשמא הנ"ל, הרי
נוסף על המעלה להוציא יקר מזולל (ב"מ פ"ה ע"א), הנה הרצאות אלו
כוללים בתוכם הן תורה הן יראת שמים, היינו לימוד ע"מ לעשות בקרוב,
שבלא הלימוד המעשה בספק מוטל, ולכן יש להם דין קדימה. ובפרט
שבהשתדלות קלה — יש לשנות זמן שיעורים הנלמדים לאחר תפלת שחרית,
כיון שהנדון הוא באנשים הרוצים ללמוד ואין נוקקים להשתדלות בזה.

בהנוגע למה שכותב אודות המועדון, ששם תערובות נערים ונערות אף
שנקרא מועדון דתי. הנה הראה הנסיון שבהשתדלות המתאימה, בדרכי נועם
אבל בתוקף הרצון, מצליחים לבטל התערובות. ואין הדבר תלוי אלא ברצון
המשתדלים בזה.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש, להציל נפשות ישראל מגלות קשה
בחומר ובכל עבודה המפרכת את הנשמה, ומשקעת אותה בבנין ענינים

ג'קנ

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 489 והושלמה ע"פ העתק המוכידות.
מוה"ר יצחק: רוזנבליט, גבעתיים.

קפה

אדמו"ר שליט"א

שכמרז"ל קמעא קמעא מתרוסס. ואפילו המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ושאו"כ נפשות רבות, והשי"ת יצליחם.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'קנא

ב"ה, אי טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו מיי"ג כסלו עם המוסגר בו, ולפלא שנתאחר כ"כ בחילוכו. ובהנוגע להפצת הוצאת קה"ת, הנה לפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד מכירה למוכרי ספרים, שמלבד הפרסום הנעשה עי"ז שהספרים נמצאים בכו"כ מקומות, הנה גם בהנוגע להפצה מובן, אשר כל המחפש ספר פונה למו"ס, ובמילא מתגדלת עי"ז אפשריות ההפצה.

ואין בזה סתירה למכירה בין אנ"ש, תלמידי הישיבות וכו', כיון שתלמידי הישיבות שמחוץ לתל אביב, בטח לא יסעו לקנות אצל מו"ס ובפרט בתשלומין על אתר — כיון שהוא מציע להם בתשלום לכמה זמן.

וחבל ביותר וביותר שזה כמה חדשים שנמצאים הספרים באה"ק ת"ו וההפצה עדיין בזעיר אנפין.

כן צריך הי' להשתדל — מכמה טעמים — שהעתונים ידפיסו בקורת

שכמרז"ל: ראה סוטה יא.א.

ג'קנא

נרפסה בס' "הפרטיזן" ע' 83.

מוה"ר חיים זוסיא: ווילימובסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו א'תקנט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'שנח.

להפצת הוצאת קה"ת: שלאחר ריבוי ההשתדלות להגדיל את הפצתם באה"ק (ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תתצו: צריך הי' לנצל בזה את הצעירים היינו הבעלי מרץ כפועל שיוכלו להשתדל במכירה והפצה באופן מקסימלי). קיבל ר' זוסיא את עסק ההפצה על עצמו. ולמטרה זו התיישב בכפר חב"ד. ראה גם לקמן אגרת ג'שנח.

בעין טובה ע"ד הספרים השונים והקונטרסים, שעייז מתעורר החשק אפילו אצל הרחוקים, לעייע, מאניש לראות הספר והקונטרס עצמו וכו'. כן צריך הי' להשתדל, שידביקו מודעות ע"ד הספרים והקונטרסים במקומות שם מתאספים עם רב כו' וכו'. ולפלא שכנראה עושים בזה ברשלנות ומבלי התבוננות בהגדלת ההפצה.

נהניתי ממ"ש אודות אגודת נשי ובנות חב"ד, ולפלא שמאסיפה אחת לחברתה עובר זמן ארוך כ"כ. ובהנוגע להחלטות בפועל — הנה אריכת זמן ההפסק עוד יותר גדולה.

ומ"ש אודות החילוק בשייטל וכיסוי עיי מטפחת, הנה פשוט הוא שכשכיסוי הראש הוא במטפחת ופוגשים במכירה או ידידה חפשית, הנה לפעמים תכופות נשמטת (גליטש זיך אראפ) המטפחת או שגם נעלמת כליל בכיס, משא"כ בשייטל שאי אפשר לעשות זה, ובמילא סו"ס הרגל נעשה טבע שני.

מ"ש אודות המצב בכפר והמצב בבית רבקה, הנה כנראה שעדיין לא זכיתי להיות לי נחת מאלו העניינים, למרות שהדבר בנקל, ואינו תלוי אלא ברצונם לבד. וכנראה שהי"ה בעיני הרשת שתחת שצריכה היתה להתפתח ולהתגדל, הנה ההתפארות וכל הגדולה היא שלא תפחת (או שתפחת במדה קטנה) לגבי מה שהי' עד עתה.

מ"ש אודות ברכת השנה, הנה פלא בעיני הדבר — שזה לפני חדשים שנשלחה. ומה שכותב אודות ההתיישבות בכפר שאינו רוצה בתור מקצוע, הנה אינני יודע מה טעם לרצון זה. והענין דבתוך עמי אנכי יושב ובסביבה חב"דית — אין צריך באך וגדול מאוד מאוד.

בבקשתו אזכיר את אלו שכותב במכתבו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויה"ר שיבשר טוב מהצלחתו בעניינים הכלליים ובעניינים הפרטים. ובפרט אשר הפצת המעיינות חוצה הולכת וגדולה, שאחת העצות לזה הוא הפצת עניני הדפוס הנ"ל, כמובן.

בברכת הצלחה.

ג'קנב

בי"ה, א' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו כסלו, ובודאי בינתיים קיבל מכתבי השני, ומ"ש שרואה את מכתבי הראשון כעין קפידא מרובה. הנה כבר כתבתי כ"פ שאינני רואה תועלת בקפידא וכו', אלא שהלב כואב לראות איך שאין מנצלים החצלחה למעלה מן הטבע שמשפיעים מלמעלה, ואדרבה, וה"ה בנדון דידן אשר גם את"ל שצדק בטענותיו במאה אחוז הרי כבר כתבתי דטובי חטא וזיגוד מינגד, שיש לו טענות לפב"פ ומזה סובלים בתי הספר . . . ואין רצוני להתעכב עוה"פ על פרט ופרט ופרטי פרטים, ולדכוותי תספיק נקודה כללית הנ"ל אשר יביט על הענין כענין שלו והנוגע לו ולב"ב בחסד וברחמים, ובמילא ימצא סברות ותיקונים ביותר וביותר, וכידוע פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש בלימוד סוגיא דאמה העברי' בש"ס וחסברות העמוקות בזה של התנאים אמוראים ראשונים ואחרונים, שאמה העברי' פועלת בהתאם לסברות אלו אף שאינה בשכלה בערך כלל וכלל להנ"ל, ואמר שחדבר פשוט, שכשהענין נוגע באמת, הרי גם אמה עברי' תשכיל סברת אחרון וראשון ולמעלה מעלה . . .

המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל וכן בתוכן מכתבי הקודם.

ג'קנב

בי"ה, א' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נבחלתי לקבלת ידיעות אשר מתנהג הוא בדרכים מיוחדים בנתיבות ושבילים, אף שידוע לכל דרך הסלולה שסללו לנו רבותינו חקי' וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הן בספרי נגלה וכמבואר ברמב"ם הל' ידיעות שדרך המיצוע הוא

ג'קנב

כבר כתבתי: ראה לעיל אגרת ג"ח.

הדרך הנכון וטוב, ובביאור יותר בתורת החסידות אשר צריכה להיות עבודת השי"ת בשמחה, ועזב תעזב עמו, היינו לעבוד את הקב"ה ביחד עם הגוף ולא על ידי סיגופים ותעניות, וכבר נתבאר ענין זה בכמה מקומות, וגם בהשיחות בארוכה, ובפרט כשמצליח השי"ת ובונים בית בישראל כדת משה וישראל היינו שנוסף על האחריות בפני עצמו מקבלים אחריות עוד נפש מישראל, ודוקא ע"ז אם זכו שכינה שרוי ביניהם, הנה פשיטא שצריך לשמור על הבריאות לקיים שעבוד הבעל לאשתו בשלשת הענינים ולעבוד את השי"ת בשמחה ובטוב לבב, שבזה נכללת ג"כ השמחה בבית כפשוטה, ע"י הנהגה בדרכי נועם, ולמותר להאריך בדבר הפשוט.

ואם לדעתי ישמע ילך בדרך המלך שהורו לנו רבותינו נשיאינו וכלך מתעניות וסיגופים התבודדות וכיו"ב, והשי"ת יצליחו לעבדו בנשמתו וגופו גם יחד, ושמחה של מצוה פורצת ומסירה הגדרים וההגבלות המונעים מזה.

בברכה להנהגה חסידותית בחיי היום יומים המח' לבשו"ט בכה"ל.

נ.ב.

בודאי יש לו קביעות עתים בלימוד תורת החסידות, נוסף על שמירת שלשת השיעורים מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים.

ג'קנד

ב"ה, א' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ מוה"ר יהודא זרחי' מרדכי ליב
חיים שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבי' וישב בבשורה הטובה שקנה דירה במקום משרתו בקדש. ויה"ר מהשי"ת שכמו שקנה בית גשמי, כן יקנה ביתו הרוחני, שקנין הוא ע"י מעות וחזקה ובמטלטלין ג"כ על ידי משיכה. וכמבואר הענין

ג'קנד

מוה"ר יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים: סגל, ת"א.

קפט אדמו"ר שליט"א

בספר המצות להצמח צדק מצות לדון במו"מ. ובית ברוחניות מבואר בלקו"ת סוף פי' דברים ובסוף המשך דמים רבים תרל"ו.

לפלא שאינו כותב ע"ד השתתפותו בהתועדות דיום הבהיר הוא י"ט כסלו גאולת רבנו הזקן בעל התניא קדישא — פוסק בנסתר דתורה — והשולחן ערוך — פוסק בנגלה דתורה — .
בברכת הצלחה.

ג'קנה

ב"ה, ב' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר משה אלי' שי

שלום וברכה!

נתקבל הפ"נ שלו עבור מרת . . . תי' ולפלא שאינו מזכיר ע"ד מצבה ביראת שמים וכו', אף שזה כמה פעמים בקשתי את אלו הכותבים בכגון דא לצרף גם ידיעות אלו. ופשיטא שאין כוונתי בזה לחפש ולדקדק, אלא, למצוא את ההוראה והרמז במאורע פרטי הדורש ברכה, היינו שלע"ע יש חסרון, וחסרון באיזה ענין שהוא אצל בן ובת ישראל, בטח יש לזה שייכות לחסרון ברוחניות ופשוט.

כבקשתו אזכיר את הנ"ל על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ועכ"פ מצדו יעורר את אם הנ"ל הנמצאת במחנו שהיא תעורר את בתה ע"ד השיפור בעניני מצות.

לפלא שאין מהם ידיעות ע"ד התועדות דיום הבהיר הוא י"ט כסלו, והעיקר בקבלת החלטות לפועל על כל השנה כולה ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

בברכה.

ג'קנה

מוה"ר משה אלי' שי: גערליצקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א כח. סד.

ג'קנו

ב"ה, ב' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעש"ק וישב, ולפלא שמחכה בידיעה עד שבא איזה ענין בטוב שאינו נראה ונגלה, ומה טוב הי' שינהג במנהג התורה שדרכי דרכי נועם להודיע תיכף כשיש אצלו בשורה משמחת וזה עצמו מועיל בהענינים שהם מהחסדים המכוסים.

בעת רצון אזכירו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לכל הדברים שמזכיר אודותם במכתבו, ובודאי יודע השקפתי וכמובא בכ"מ בספרים הקי' אשר כדי לסלק הנדריים שאמירתו לגבוה כמסירתו מבלי להתנות תנאים, ע"ד "שיראה חסדי השי"ת בטוב הנראה ורק אז הנ"ל", ומובטח הקב"ה לקיים מה שמגיע, אף שאין מקשרים זה בתנאים.

לפלא שאין מזכיר דבר ע"ד התועדות דיום הבהיר הוא י"ט כסלו, יום גאולתנו ופדות נפשנו. וקבלת החלטות טובות על כל השנה כולה.

ואם על כל השנה כולה, קאי מרז"ל דאני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה לתורתו ומצותיו, עאכו"כ בימי סגולה, כשפותחים – ע"י תעמולה מתאימה באיש הישראלי אפילו כחודה של מחט, פותח הקב"ה כפתחו של אולם, וכמבואר בדא"ח הדיוק בזה שלאולם לא היו לו דלתות ובמילא נוסף על העילוי בכמות גם עילוי באיכות שהי' תמיד פתוח ובלבד שישתדלו להכנס לעזרה, והרי בין עזרת ישראל וכהנים לא היתה מחיצה אף שצריכים היו לעלות במעלות מזו לזו, והנמשל מובן.

בברכת הצי' ולבשו"ט.

ג'קנז

בי"ה, בי טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ באמונה מוה"ר חיים שי

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון די חנוכה און
בייגעלייגט זיינען דא די קבלות לויט ווי איר שרייבט אין אייער בריף.

עס וואונדערט מיר וואס איר שרייבט ניט בפרטיות וועגען דער
התועדות פון י"ט כסלו, מער ניט ווי דאס, אז מען האט דענסטמאל
געזאמעלט די געלט וועלכע איר שיקט אין דעם בריף, און זיכער געדייקט
איר וואס מיר האבען גערעט מערערע מאל אז הקב"ה פאדערט לויט די
הוראה פון בעל שם טוב אז מען זאל עס דינען בשמחה אפילו א גאנץ יאר און
בפרט אין שמחה טעג ווי י"ט כסלו, חנוכה, איז די פאדערונג נאך פיל
שטארקער, און אז השי"ת פאדערט דאס, גיט ער אויך כחות און
מעגליכקייטען אז מען זאל קענען פירען זיך אזוי, און עס היינגט אפ נאר אין
רצון עצמו, און דאס וואס איר שרייבט אז עס זיינען געווען ווייניג מענטשן,
איז ערשטענס די גאנצע אידישע פאלק איז געווארען פון איין מענטשן, וכמו
שכתוב אחד הי' אברהם, און דערנאך לאזט אויס דער פסוק וירש זרעו את
הארץ, אידען און אידישקייט האלט זיך ניט אויף כמות (קוואנטיטעט), נאר
עס איז נוגע דער פארבונד מיט הקב"ה וואס ער איז א כל יכול ובמילא קען
יעדער איד אויפבויען א גאנצען געגענד, א גאנצע שטאט און א גאנצע מדינה,
מען דארף נאר וויסען אז מען גייט אין א שליחות פון הקב"ה, וואס זיין
ווילען איז לעשות לו ית' דירה בתחתונים, און די ארבעט האט ער געגעבען
אידען כו', ווי ס'ווערט ערקלערט בארוכה בתניא ובפרט בפרק ל"ז.

איך האף אז עס פעלט נאר דער שרייבען צו מיר, אבער בפועל האט מען
פארבראכט, אזוי וועט איר אויך טאן אין די פאנסלענדע טעג, וואס דאס איז
שבת מברכים החדש, ראש חדש וכו' און לויט ווי איך האב אייך שוין געזאגט

ג'קנז

מוה"ר חיים: שטיימן. אגרות נוספות אל"י — לעיל ח"ה א'תצו, וכהנסמן בהערות שם. לקמן
ג'דכב.

אז השי"ת זעהט אז מען איז בשמחה, מאכט דאס גרעסער און פארשטארקט די ענינים פון דעם מענטשן, אז ער זאל דאס זעהען אפילו מיט עיני בשר אז עס איז דא פון וואס צו פרייליך זיין, און השי"ת זאל אייך מצליח זיין צו אנזאגען בשורות טובות בכל הנ"ל, און זעלבסט פארשטענדליך צו בעאיינפלוסען אין דעם זין אויך אייער סביבה.

בברכה.

ג'קנז

ב"ה, ב' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר מרדכי צבי שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ד כסלו, בו מבשר טוב מהשתפרות מצב מושפעיו והלימודים והעיקר בהנוגע למעשה. ובודאי גם על להבא ידגיש גודל המעשה שהוא העיקר, וכפסק המשנה, שלכן נחוץ ביותר וביותר לימוד הלכות הצריכות בחיי היום יומים. וכדאי לחפש עצות מתאימות ע"י בחינות מיוחדות נתינת פרסים וכיו"ב שיהיו המושפעים בקיאים בהם. וכוונתי פשוטה — הלימוד דברכות הנהנין, הפסק בתפלה וכיו"ב.

נהניתי ממ"ש אודות ביקורו באחדים מהישובים והתוצאות שפעל הביקור. ובודאי עומדים בקישור עמהם גם לאח"ז, בכדי שהחרישה והזריעה של ביקורם יתנו פירות במשך כל השנה. ואף שאינו דומה ביקור פא"פ לכתיבה, הנה לאחר הביקור יש גם ע"י כתיבה לפעול גדולות. ובפרט שאין אתנו יודע ברור מהו גדולות מהו קטנות — נוסף על מרז"ל אל תהי יושב ושוקל מצותי של תורה.

בודאי השתתף בהתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו ובקבלת החלטות

ג'קנז

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 494 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר מרדכי צבי שי: גרינוואלד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו א'תתיד.
לימוד הלכות הצריכות: ראה גם לעיל אגרת ג'מח, ובהנסמן בהערות שם.

קצג

אדמו"ר שליט"א

בהנוגע אל הפועל מהם השתתפות בחלוקת השי"ס, והשי"ת יזכחו ויצליחו להביא החלטות אלו בפועל מתוך הרחבת הדעת בריאות ופרנסה.

מכתבי לחותנו הרה"ג והרה"צ בנשי"ק שליט"א בטח נתקבל.

בברכת הצלחה.

ג'קנט

ב"ה, ג' טבת, ה'תשט"ו

ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ וכו' דר. י. בורג שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מאחרי עלותו לאה"ק ת"ו בצירוף ב' החוברות של השבועון "מחנים". ות"ח על שימת לבו, שזה מחזקני בתקוה אשר תהיינה לשיחתנו תוצאות ממשיות בענינים השונים עליהם דברנו, וכפי שאמרתי לך טרם הפרדנו פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר כששנים מישראל נפגשים יחד, הרי נוסף על התועלת שלכל אחד מהנפגשים יש להשתדל שתצמח מזה טובה גם לשלישי ומה טוב לרבים.

דרך אגב ב"מחנים" של שבוע דיי"ט כסלו נדפסה רשימה ממה שנדבר כאן בהתועדות, וחבל אשר יש שם עירוב ענינים ואי-דיוק בהעתקה ובסדר הדברים במדה גדולה.

בידעי התענינותו בתורת החסידות בכלל ובתורת חסידות חב"ד בפרט, הנני מסגיר פה חוברת י"ט כסלו שהו"ל זה מכבר, חוברת שנכתבה בשעתה בשפה המדוברת, מאמע-לשון, ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר ונעתקה אח"כ ללה"ק.

בודאי לא ימנע הטוב מלהודיעני אודות תוצאות הטובות מפגישתנו ותודה למפרע.

בכבוד וברכה.

מכתבי לחותנו: דלעיל ג'קא.

ג'קנט

דר. י. בורג שי: אגרת נוספת אליי — לקמן ג'רמו.
פתגם: ראה גם לעיל ח"ח אגרות ב'חלב. ב'חקצב.
ב"מחנים" .. רשימה: ראה גם לקמן אגרות ג'קסב. ג'קפ.

ג'קס

ב"ה, שלישי בטבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו — וע"פ המובא באיזהו מקומן (שער ישכר כסלו ס"ק קמב) אשר חנוכה שיך לענין גימטריאות וחשבונות — מנר השלישי, שהוא יום המשולש שלש פעמים (ג' כלול מג', שכי"א כלול מג') בחדש השלישי מראשית השנה (באור חוזר — לקו"ת להאריז"ל פי ויצא).

עם המוסגר בו: א) המחאה מרב — כהנא ע"ס שלש פעמים ה (נשמתיהו כהנא תיקן ספירה החמישית — הוד. חנוכה בהוד. ועיין שמן ששון סוף ח"ג ישוב הסתירות בזה). ב) המחאה ממקדש (מעט — אלו בתכני"ס) — טהור ע"ס שלש פעמים כה (שבזה חנו — בחנוכה).

וחמרא למרא וטיבותא לשקי', ובפרט כאשר השקי' הוא ג"כ מרא, שבטח כן הוא בנדון דידן.

ומה שהעיר בלשון הזח"א (קג, ב) — הובא גם בהקדמת התניא — לפוס מה דמשער בלבי' — הנה פירושו שם בצדו "לפוס שיעורא דילי" מלשון השערה ושיעור. מובן שאין זה שולל הרמזים שיש בענין זה, ומתם גם מה שמסיים במכתבו, שהוא ע"י שערי בינה הממשיכים מן המוח אל הלב. עיי"ש בזהר.

בכבוד ובברכה לבשו"ט.

ג'קס

מוה"ר אפרים אליעזר: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תחקפו, ובהנסמן בהערות שם.

ג'קסא

ב"ה, ד' טבת, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח איי"א נוי"מ עוסק בצ"צ בעל מדות תרומיות ענף
עץ אבות וכו' מהרש"ז שי

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי הידיעה המבהילה אשר אחד היי"ד מבחירי התלמידים של ישיבתנו בלוד נמצא הרוג בפרדס על יד ספריא, והנני מחכה לקבל פרטי האסון ר"ל. ומה שהמריצני לכתוב לכ' מיד הוא שהנני חושש לרושם המבהיל שיעשה האסון הנורא הזה, ובפרט על הנשים, ויבליט ביותר מגרעות הכלכליים והדחקות וכו' של הכפר, אשר עלול להביא לידי תוצאות שליליות וכו'. ומן הצורך לעשות כל האפשר בכדי להרגיע הרוחות, ומקווני אשר במדה ידועה אפשר הי' לפעול זה על ידי התקרבות מיוחדת מהמשרדים המתאימים, הגם שאינני יודע באיזה אופן תתבטא, מאחר שאין לי כל הידיעות בזה, וכי הנמצא על אתר בטח ידע כיצד לכלכל דבר.

מה שנראה לי מהאמצעים לכיוון זה הוא הגדלת מספר המתיושבים בכפר.

... והנני חש להדגיש הענין עוה"פ בעת הזאת, כי לדעתי אם יקבלו בני הכפר ידיעה שהתחילו בפעולה נמרצה להגדיל מספר המתיושבים, יהי' בזה כדי להביא מרגוע, עכ"פ במקצת, ברוחות הסוערות. ולמותר לחוסיק כי אכיר לכי תודה רבה אם יודיעני בשורות טובות בזה.

בכבוד וברכה רבה.

מכתביי הקודמים בטח נתקבלו בזמנם, ובטח יכבדני במענה גם עליהם.

ג'קסא

מהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ג"ס, ובהנסמן בהערות שם.
נמצא הרוג: התמים ישראל ארי' דברוסקין, היי"ד, ע"י מסתנים ערכיים, בהלכו למלאת תפקידו — משפיע בבית הספר למלאכה בכפר חב"ד. וראה גם לקמן אגרות ג'קצ. ג'קצד"ה. ג'רסא"ב. ג'רחצ.

ג'קסב

ב"ה, ד' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוהר"א חנוך שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו וכן שני הספרים, באר החסידות, וכתבי ר' נחמן מברצלב מהדו"ת וכן קטעי העתונים. ת"ח על העבר ובקשה על להבא ודבר גדול עושה מה שמדפיס בכל עת מצוא במכ"ע בהנוגע לעניני חסידות תורתה הדרכותי ומנהגי, שתועלת הדבר מי ישורנו.

ראיתי באחד הקטעים ממכ"ע הדפסת אחת השיחות שלי, וחבל אשר לא נרשם שזהו העתקה מאידית ואינה מוגה על ידי, ומכאן ולהבא הנה יש לשים לב לזה, שאינו דומה דברים הנאמרים והאופן שבאים אח"כ בכתב, שבכתב ועאכו"כ בדפוס יש להשמיט כפילת הענינים (אף שבע"פ כופלים אותם לחזק הענין או שבאים פנים חדשות וכיו"ב) ואם נדפס – שבודאי נקראים גם מאנשים שאין להם כל ידיעה בתורת החסידות, הרי יש להוסיף ביאור עכ"פ בחצאי עיגול ולסדר הדברים בדרך מן הקל אל הכבד, וכיון שמכאן ולהבא יכתבו בכגון דא שזהו מרשימת השומעים – והעתקה מלשון אחרת, הרי אין אחריות אם לא ידקדקו כ"כ בהעתקה, ומה טוב שקודם שידיפסו תקרא הרשימה ע"י מי שאינו בקי כ"כ בתורת החסידות, ושאלוהו אם מבין כשורה או שנוקק לביאור נוסף. – מובן מעצמו שלמרות כל הנ"ל נכון הדבר שמדפיסים, שבזה נסלל דרך וכו'.

לפלא שלע"ע לא נתקבלו ידיעות מפורטות אודות ההתועדות בכפר חב"ד וכנראה הסיבה לזה שזהו ענין דבי שותפי, ועכ"פ בקבלת מכתבי זה ימלא אודות זה וכל המפרט הי"ז משובח.

בברכה.

ג'קסב

מוהר"א חנוך שי: גליצנשטיין. אגרות נוספות אליו – לעיל ב'תחקט, ובהנסמן בהערות שם.

ראיתי .. אחת השיחות: ראה גם לעיל אגרת ג'קנט, ובהנסמן בהערות שם. ואינה מוגה על ידי: ראה גם לעיל ב'תחקט, ובהנסמן בהערות שם.

קצז

אדמו"ר שליט"א

ג'קסג

ב"ה, ד' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז כסלו, בו כותב שהוא בגיל ששה עשר ולומד תורה ונפשו חשקה להמשיך בזה, אלא שאביו ש"י יש אצלו סברא שיעתיק למדינה אחרת, שבמילא יפסיק או עכ"פ יחליש הוא את לימודו ותחת זה יעזור לאביו בפרנסה.

הנה צריך הי' להסביר לאביו ש"י שהשי"ת הוא הזן ומפרנס לכל, וכמו שאומרים בברכת המזון שהיא מן התורה, ובמילא צריך לעשות כל השתדלות למלאות רצונו ית' שעל ידי זה תהיי תוספת ברכה בהפרנסה. ואחת ההשתדלות בזה היא העסק בתורתנו הק' תורת חיים, ולכן ככל שיוסיף בשקידה בלימוד התורה יוסיף השי"ת בפרנסה לאביו ובני ביתו שיחיו, ולכן אדרבה על אביו לסייעו בזה. והוא מצדו יעשה בזה ככל יכולתו הן בלימוד תורת הנגלה והן בלימוד החסידות, ויהי"ר שיקוים בו פסק רז"ל יגעת ומצאת.

כיון שלאביו ש"י יש פרנסה במקום שהוא נמצא עתה אינני מבין מפני מה רוצה להעתיק.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

כבקשתו יזכירוהו ואת אביו וכל ב"ב שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע צי"ע, אשר זוכה הוא ללמוד בישיבתו.

ג'קסד

ב"ה, ד' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מיי"ד כ"ב וכ"ח כסלו. נהניתי מ[ה]התועדות שעשו ביום הבהיר י"ט כסלו ומה שהסבירו להתלמידות פרשת החג, ומחנכון חי שבמקרים כמו אלה הרי ינאמו ג"כ אחדות מהתלמידות בכדי להמשיך אותם – אריינציהען זיי – יותר בהענינים. ואף שע"פ הרוב מסייעים להם בעריכת הנאומים, הרי ישנה ג"כ השתתפות מצדם וגם עצם הדבר שהן נואמות ערך רב לו.

מ"ש אודות מצב בריאותו ושנפל ברוחו מזה, הנה בודאי ידוע לו שזה היפך תורתנו בכלל, ותורת החסידות בפרט, והתורה נתנה רשות לרופא לרפאות, אבל בבת אחת עם זה על האדם לזכור ולדעת ברור, שהשי"ת הוא הרופא כל בשר ומפליא לעשות, ובמילא עליו לעבדו ית' בשמחה ובטוב לבב, ובטוח השי"ת למלאות הבטחתו בהמצטרך להעובד, וכמבואר הענין בכ"מ בדא"ח, ואין להתעמק כלל וכלל במצב הבריאות, און צוהערען זיך ווי מען פילט זיך, כי זהו מעניניו של הרופא ולא מענינו של האדם, והאריכות בדבר הפשוט אך למותר, וזכות התעסקותו בקירוב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים תעמוד לו לבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש המחכה לבשו"ט.

קצט

אדמו"ר שליט"א

ג'קסה

ב"ה, די טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוהר"ש שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מכ"ב וכ"ח כסלו עם המוסגר בחס. ובודאי
לחבא יודיע בפרטיות המתאימה ע"ד כל הענינים.

נהניתי ממ"ש שהרב שי מצפרו בקש ספרי חסידות, וכן אשר שלח
כהנ"ל לר' דן שי כהן. וטוב עשה שאינו מדקדק כ"כ ובלבד שיקוים הענין
ההפצת המעיונות חוצה, ובודאי אם נצרכים לעבודתו מספרי הוצאת קה"ת
יודיע לכאן וימלאו בקשתו.

לפלא שאינו מזכיר דבר שמדפיסים במכ"ע במדינתם קטעים – בזמנים
המתאימים וע"ד ענינים המתאימים, והרי חדש כסלו ישנו בו כמה
הזדמנויות לזה. ועכ"פ בטח ימלאו לחבא, וישלחו לכאן ג"כ הקטעים.

בטח חלק דמי חנוכה כבקשתי וישלח רשימת המקבלים.

מובן שאין כוונתי בדוקא להספ' קצשו"ע, אלא לקיצור דינים דחשו"ע
מהשכיחים ביותר.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש,

מ. שניאורסאהן

ג'קסה

מוהר"ש שי: מטוסוב. אגרת נוספות אליו – לעיל ג"י, ובהנסמן בהערות שם.
כבקשתי: לעיל אגרת ג'קבג.
שאין כוונתי: במ"ש לעיל אגרת ג'פג.

ג'קסו

ב"ה, ד' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

שמחתי בקבלת הידיעה אשר ברשיון הרופא חזר הביתה. ויהי רצון
מהשם יתברך שילך הלוך מצבו הלוך וטוב.

בודאי למותר לעוררו, אשר התורה נתנה רשות לרופא לרפאות, ובמילא
זהו ענין דאורייתא, ולא כאלו הטועים לאמר, שירא שמים צריך לא להשמע
להרופא אלא וכו', ונהפוך הוא. והרי ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב)
שאמר לבנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, בהראותו על ידו הק' "זע ווי טייער דאס איז,
אז אויף דעם האט מען אויסגעגאסען אזויפיל תורה ומצות", ופתגם רבנו
הזקן "מי האט גאר קיין השגה ניט ווי טייער עס איז בא השם יתברך א גוף
פון א אידען". וחשי"ת יצליחו וימהר חזרתו לאיתנו על ידי הנהגה כפי
הוראת הרופא, שלוחו של הרופא כל בשר ומפליא לעשות. וכל אותן הימים
ישולם לו כמה פעמים ככה — על ידי הצלחה נוספת, לאחר שיחזור לאיתנו,
בלימוד התורה וקיום המצות.

בברכה לרפואה קרובה ולרפואה שלימה,

מ. שניאורסאהן

ג'קסו

ב"ה, ה' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף פון ב' טבת והקודם, דאס וואס דו שרייבט

ג'קסו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 325 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
פתגם .. ומצות: ראה גם לעיל ח"ו אגרת ב'קעה, ובהנסמן בהערות שם.
ופתגם .. אידען: ראה גם לעיל ח"ה אגרת ב'שפג.

ג'קסו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 482.

אז דיר איז גארניט צוגעקומען פאר דער צייט, דארפסטו וויסען אז דאס איז א טייל פון דעם יצר הרע אנשטעל, בכדי צו אפשוואכן אין ענינים פון עבודה בכלל, און לימוד התורה בפרט, מיט דעם אויסרייד אז סיי ווי סיי וועט פון דעם גארניט ארויסקומען. איז אזוי ווי אין אלע ענינים וואס קומען פון דעם לעומת זה, איז אל יכנס עמדו בשקלא וטריא, און מען דארף זיך דאגעגען שטארקען אין עבודת השם יתברך, און דורכ'ן היסח הדעת ווערט מען פטור פון דעם.

בנוגע צו דעם אנדער ענין וואס דו שרייבסט, דארף מען אויך מסיח דעת זיין פון דעם און מרבה זיין אין אותיות התורה והתפלה. אויך אז דו זאלסט וויסען אויף אויסווייניג א פאר פרקים תניא און א פאר פרקים משניות און אויך דעם מאמר והדרת פני זקן בלקוטי תורה סוף פרשת קדושים. און דער עיקר איז ווי געזאגט פריער, צו מסיח דעת זיין פון דעם גאנצען ענין, און לעת עתה אפילו פון דעם תיקון, און זעלבסט-פארשטענדליך, אז די השתדלות מקרב זיין דעם צווייטען צו תורה ומצות, איז ממשיך די סיעתא דשמיא אין דעם וואס דער מענטש אליין נויטיגט זיך ובהצלחה, און זיכער טוסט דו אזוי בהנוגע צו דער סביבה בכלל, און צו דינע חברים אין ישיבה בפרט, און השי"ת זאל דיר מצליח זיין.

בברכה.

ג'קסח

ב"ה, ה' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר חיים שאול שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ד' דחנוכה — ובטח בינתיים נתקבל מכתבי —

נהניתי ממ"ש אשר נתוספו תלמידים בישיבת אחי תמימים דרשל"צ, ומ"ש שהם כמו גאסיקע בחורים, תקותי חזקה — נשען על מרז"ל ע"ד

ג'קסח

מוה"ר חיים שאול: ברוך. אגרת נוספות אליו — לעיל ח"ח כ"שדמ, ובהנסמן בהערות שם.

להוציא יקר מזולל – שיוסיף זה בו ובכל אלה ששייך הדבר אליהם להשתדל גם באלו ככל יכולתם. ואף שידועה הנקודה שטובת הרבים ועאכו"כ מניעת היזק הרבים דוחה טובת היחיד, הרי מקודם לדיחוי צריך לחפש כל הדרכים ואפשר יש להמנע ממנה, והשי"ת יצליחו בזה . . .

בברכת מז"ט,

מ. שניאורסאהן

ג'קסט

ב"ה, ה' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . נהניתי ממה שדבר עם הרה"ח . . . שישתדל להפגש אתם, וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, כי הרי לב ישראל – אמרו רז"ל אני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה, (ובמילא במשך הזמן גם) לתורתו ומצותיו.

מה שכותב אודות השייכות (אליו, שכל אחד ואחד שייך) לעבודה שבלב, הנה מובן שאין כל סתירה לזה ממה שאומרים לו שצריך להרבות בידיעות בתורת החסידות וכו', כיון שבכל דבר יש על האדם להלוך מדרגא לדרגא, וכל דבר שבקדושה צריך הכנה ויגיעה. וההכנה לעבודה שבלב הוא כמ"ש דע את אלקי אביך (ואח"כ יכול להיות כדבעי) ועבדהו בלבב שלם. ובכלל בענינים כאלו, יש לסמוך על המשפיע והר"מ והר"י, כיון שלהם יש נסיון בדבר, ויכולים לדון על הענינים מבלי השוחד דאהבת עצמו, שלפעמים מגזמת בצד הלא טוב שבאדם ולפעמים מגזמת חלק הטוב שבאדם. וכפסק תורתנו שאין אדם מעיד על עצמו לשים עצמו צדיק וכן לשים עצמו רשע.

נהניתי ממה שכותב שקירב אברכים ללימוד התורה ולקיום מצותי'. ובטח ישתדל ג"כ לקרבם לפנימיות התורה נשמתא דאורייתא, ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, אלא שכמה פעמים ככה, להרבות בהסייעתא דשמיא בלימוד התורה וקיום המצות ובעבודה שבלב – של המשתדל בזה.

ובהנוגע לשאלתו שמציעים לו להתעסק בעבודת החינוך בקביעות, לע"ע

ג'קסט

להתעסק .. בקביעות: ראה בזה לקמן אגרת ג'ריג.

לא נראה לי דבר זה. ובלבד שישקוד בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ככל יכולתו. ואז בטח גם הנחלת הישיבה וגם הנחלת הרשת תפטור אותו מענין הנ"ל. ומוכן שאין בזה סתירה שלעת מן העתים יעסוק איזה ימים או שבוע בכגון דא, בזמן ומקום של הכרח, אבל לא בקביעות. והשי"ת יצליחו לבשר טוב תכח"י.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר: א. קווינט

ג'קע

ב"ה, ה' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

להמשתתפים בהתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו חג
גאולתנו ופדות נפשנו, בית המדרש נוסח אר"י פיין עוו.
אשר במאנטרעאל
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נעם לי לקבל ההודעה ע"י הו"ח אי"א נוי"נ הרה"ח מוה"ר משה חיים
שי' שו"ב ספצקינסקי מהתועדותם בקשר עם יום הסגולה, ובלשון שו"ת מן
השמים, יום הבשורה, הוא י"ט כסלו, וכבר ידוע מרז"ל אשר אכל בי עשרה
שכינתא שריא אף שאינם מדברים דברי תורה (וכמ"ש בעל השמחה באגה"ק
סי' כ"ג), ועל אחת כמה וכמה כשמתועדים לזכר הנס בגאולתו, שהיא
גאולתנו ופדות נפשנו, אשר בכגון דא אמרו רז"ל, והימים האלה – כשהם
– נזכרים – ה"ה – נעשים, היינו שמעוררים כל ההמשכות וכמו שהי'
בימים ההם בזמן הזה, שלכן, כנ"ל, יום סגולה ועת מיוחד היא להתעוררות
וקיום החלטות הטובות בשלשת הקוים דתורה עבודה וגמילות חסדים

ג'קע

נרפסה בלקי"ש ח"י ע' 232 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. אגרת דומה נשלחה לכמה.
שו"ת מן השמים: סי' ה.

ולחמשיכם על כל השנה כולה, והחלטות אלו הי"ה ענייני התקשרות עם נשיאנו רבנו הזקן, ובמילא גם הצנורות והכלים לקבלת הברכה וההצלחה במילוי בקשת כאו"א בהמצטרך לו ולב"ב, שבעל השמחה מעורר ר"ר על זה.

והשי"ת יזכה את כאו"א מאתנו למלאות תפקידו בהפצת המעינות חוצה מתוך בריאות הנכונה, הן בגשמיות והן ברוחניות, והרחבת הדעת. בברכה.

ג'קעא

בי"ה, ו' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

זי"ע נתקבל מכתבו מכ"ד כסלו, ולפלא גדול שמקצר כ"כ אודות התועדות דיום הבהיר י"ט כסלו, והעיקר מביקורם של הנמצאים בחוצה, וכמרז"ל גדולה לגימה שמקרבת, שקירוב זה מכשיר להיותם כלים לקליטת המעינות, ורואים במוחש, שכשיודעים שצריך לכתוב למי שהוא בכגון דא הרי זה מוסיף מרץ בהפעולות וע"ד מרז"ל אילו הי' יודע ראובן וכו'. ביחוד מענין אותי אם נתקבל המברק שלי בחנוגע לאנשי החיל בעתו, ואם הסבירו להם כמתאים לפניחם המלות האחדות אשר בו.

מצער אותי ביותר מה שכנראה ענין השייטלין (פארוק) נעשית הזזה בזעיר אנפין, והרי ידוע שכל אתערותא הבאה מבחוץ צריך לנצלה בשעת מעשה, משא"כ כשעובר משך זמן. ומי"ש אודות דוחק המצב כו' וכו' הנה האומנם אי אפשר הי' להשיג הלואות בקופות בגמ"ח של אנ"ש (שכפי הנודע

ג'קעא

מוה"ר שניאור זלמן: גרליק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד תתצו, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ג'קצ.
נתקבל... בעתו: ראה לקמן אגרת ג'קפ.
השייטלין: ראה בזה לעיל אגרת כיתתקע, ובהנסמן בהערות שם.

לי הנה ישנה באגודת חב"ד שעיי כתי"ר שליט"א אצל הווי"ח כו' הר"ד גנזבורג ושנים או שלשה בירושלים עיה"ק ת"ו) . . . וכבר ידוע גודל הזהירות וגודל הנסיון (ובא בחתחלת כל חלקי השו"ע) דאל יבוש מפני המלעיגים, והמפורסמות אין צריכים ראי', אלא שבענין שלא הורגלו בו כ"כ אף שרק מפני סיבה צדדית ובאונס, הנה סו"ס נעשה כעין טבע, והמצב אינו מעורר את הכחות שנצרך הי' לעורר מפני הרצינית שבזה.

וכנראה שח"ה בהנוגע לעניני הנשים והבנים וחנוכם בכלל, שמוזנחים העניינים בכו"כ פרטים, אף שראו במוחש החורבן הגדול שגרמה אי שימת הלב להנשים ובנות, נוסף על דרו"ל שמות רבה שאמר השי"ת בנתינת התורה, כה תאמר לבית יעקב תחלה, ואח"כ תדבר לבני ישראל, והוכחה בזה שבמצות עה"ד הי' לא כן וגרם מה שגרם עד סוף כל הדורות.

מובן שאין כוונתי בזה להטיף מוסר, אלא שיחפש הוא עצות ואותיות אשר יבהירו את המצב כמו שהוא, אפילו גם בעניינים אלו שלא הורגלו עד עתה . . .

בברכה לבשו"ט בכל הני"ל.

ג'קעב

ב"ה, ו' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

. . . דאס וואס איר שרייבט אז איר - חס ושלום - [האט] קיין מזל נישט צו קיין זאך. וואונדערט מיר ווי קענט איר דאס זאגען, אז [אין] אנהויב בריף הויבט איר אן מיט דעם אז השם יתברך האט אייך מיט אייער מאן געבענטשט מיט פיר קינדער שיחיו און געפינט זיך אין א רוהיגע לאנד, און האטש פרנסה קומט אן שווערליך, דאך האדעוועט איר אייערע קינדער. און דערמאנענדיק זיך אויף די פארגאנגענע יארען, זעהט מען דאך אז דאס [איז] א אפענער נס, האטש זעלבסט פארשטענדליך אז מען דארף בעטען בא השם יתברך צו ממלא זיין דאס וואס עס פעלט נאך, און אז מען פירט זיך אויף לויט דער פאדערונג פון דער תורה תורת חיים, הויבט השם יתברך צו דערפילען אויך דאס וואס עס פעלט נאך. און בפרט אין אייער פאל, דארף זיך דאס אויסדריקען אין דעם, צו מחדר זיין אין כשר עסען, היטען שבת, און

לעבען בכלל לויט דער תורה פאדערונג, און השי"ת זאל אייך מוצה זיין צו
אנזאגען גוטע בשורות, אין דאס אלעס אויבען דערמאנטע.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מוזכיר:

ג'קעג

ב"ה, ו' טבת, תשס"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממחרת יום הבחיר הוא י"ט כסלו גאולת רבנו הזקן
בעל התניא קדישא - פוסק בנסתר דתורה - והשולחן ערוך - פוסק
בנגלה דתורה.

(א) מה ששואל ראיות על ההשגחה פרטית אשר שום דבר לא נעשה
במקרה חס ושלום.

הנה מובן הוא ופשוט בהתבוננות קלה למאמין בתורת ה' בה כתוב אשר
השי"ת ברא את העולם השמים ואת הארץ, ואף שהגויס אומרים על השמים
כבודו, הרי כל ישראל מאמינים במה שנאמר את השמים ואת הארץ אני
מלא, שאין מקרא יוצא מדי פשוטו, ובלשון האדון דא רשב"י ובתקוני זהר
תיקון נ"ז לית אתר פנוי מיני. וכיון שנמצא הוא וממלא הוא כל נקודה
במקום ובזמן, הרי איך אפשר שיעשה ענין מבלי השגחתו ופשוט. - עיין ג"כ
בשער היחוד והאמונה לרבנו הזקן פרק ב' וסוף פרק ז' ובאגרת הקדש סוף
סי' כ"ה.

(ב) מה שכותב אודות תיקון המדות, הנה ילמוד ע"מ להבין, תורת
החסידות במאמרים המדברים בעניינים אלו, אשר בטח יוכל לשאול עליהם
אצל הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ ורב פעלים. . . שיי
וילמוד בעי"פ התחלת התניא קדישא פרק מ"א עכ"פ עד דף נ"ו ריש עמוד ב'

ג'קעג

השגחה פרטית: ראה באריכות - לעיל ח"א אגרת צד.

שורה ב'. וישנה זה לעצמו בכח עת מצוא, ואם מעט אור דוחה הרבה חשך הרי עאכוי"כ הרבה אור.

ג) בהנוגע לתקון הענין שכותב, הנה יתחיל לחפיש לצדקה לאט לאט – טוב בימות החול קודם התפלה – עד שיתקבץ סכום של כד' אלף פראנק וכן יאחר סעודתו – לשעה – בימות החול עד שיתקבץ גם כן איחור סעודות כמספר תתקנא, והעיקר חרטה בלבב שלם על העבר וקבלה טובה על לחבא.

ד) במה שכותב אודות התפילין שאינם כדבעי, הנה צריך הי' להתדבר בזה עם הרה"ג כו' . . . שי' שיבוא בקישור עם לשכתנו בצרפת עד"ו.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'קעד

בי"ה, ח' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"כ כו' מוה"ר חיים ישראל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות שאלת הנוסחאות כי לפעמים מוכרח לירד לפני התיבה בבית הכנסת אשר מתפללים שם לא בנוסח אר"י.

וחנה בעיניי כמו אלו לפעמים תכופות כשאין עושים בזה שקוי"ט

(י) ג"פ רגל; ג"פ פד: תתקנא כ"א $\frac{3}{4}$ סלע לערך ר"ן פרנק, וכיון ששלא בערכו יפריש בפועל מעשר מזה שהוא לערך כמ"ל.

ג"פ פד: ראה אנה"ת פ"ג.
כ"א $\frac{2}{3}$ סלע: ראה לעיל אגרת גילד.

ג'קעד

מוה"ר חיים ישראל: שפרלין.

ומתנהגים בפשיטות גייט דאך דורך גלאטיג ובשלוס, ובטח לפעמים רבות גם
בנדון דיד'י כשלא יעשה בזה שאלות מקודם הרי גם לא ירגישו בשינוי הנוסח,
ומובן גייט אשר לעשות מחלוקת בשביל זה אין כדאי כי יצא שכרו בהפסדו
ובפרט בתפלה בצבור שעייז נאמר פדה בשלוס נפשי ...

בברכה לפרנסה.

ג'קעה

בי"ה, ח' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מרדכי גימפל שי הכהן

שלום וברכה!

בהמשך לביקורו ושיחתנו, הנני בזה להביע תודתי על הספר ספרי עם
פירוש כתר כהונה חלק ראשון. ויהי"ר מהשי"ת שיעלה בידו וביד אחיו
שליט"א להגדיל (כמות) תורה ולהאדירה (איכות), אשר עבודה זו מקומה
בכל עניני תלמוד תורתנו חיים, מתחיל מלמוד תשב"ר (רמב"ם הלכות
ת"ת ספ"ב) ומסיים בלימוד תורה באופן היותר נעלה (חולין ס"ו ע"ב).

כדרכי ולחביבותא דמילתא בקבלת ספר, הנה מועתק בזה איזה הערות,
כפי שהזמן גרמא, עכ"פ בראש הספר ובסופו.

(*) בכל בו על אבילות ע' 367 בשם העצי חיים שירד לפני התיבה ויתפלל בנוסח הצבור. שם
בשם הייט"ל (בברית משה על הסמ"ג מ"ע פ"ז) שיתפלל וישנה אם אין שם בעל תפלה אחר. —
ואי"כ צ"ע ביש שם בעל תפלה אחר אולי מוטב שיתפסק באמירת קדיש וכיו"ב. — בקצשו"ע
לברון ח"א עקיי"ב משו"ת משיב דבר (להנצי"ב) ס"יז דתפלה בלחש יתפלל כרגילותו ובקול רם
— כחציבור. וצ"ע דאי"ז הכנה לתפלה בתור ש"ץ. ואדרבה — שו"ת טה"ק ח"ב או"ח
ס"יב.

בקצשו"ע לברון: בקצור שלחן ערוך עם שערים המצויינים בהלכה מה"ר שלמה זלמן כרין.

ג'קעה

מוה"ר מרדכי גימפל: וואלק.

אחיו: מוה"ר יעקב.

כמות: איכות: ראה בזה לעיל ח"ט אגרות ב'תרפ"ט. ב'תשס"ט. לקמן ג'רטו.

הספר תכלת מרדכי עה"ת בשעתו נתקבל.

בברכת הצלחה.

נ.ב.

בתחלת הספר בכתר כחונה על פסקא א'.

תוכן פירושו, אשר נצרכה פרשת שילוח טמאים, כיון שעונש שמענו וכמשי"ג ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ואזהרה – בל"ת – לא שמענו.

וצריך עיון לפירוש זה: א) שלשה כתובים נאמרו בעונש, והם: ויקרא ט"ו לא, והזרתם גוי' ולא ימותו. במדבר י"ט יג, כל הנוגע גוי' ונכרתה, ושם י"ט כ, ואיש אשר יטמא גוי' ונכרתה. ואינו מובן מפני מה נקט בספרי הכתוב האחרון ולא הראשונים. ב) פירוש הנ"ל מצריך שתי הגהות. ואף שהגהה האחרונה, שמביא ראש הפרשה שדן בה וכוונתו על סופה – מתקבלת. כיון שבפרשה זו קעסיק, הנה ההגהה בהבאת הכתוב ואיש אשר יטמא, שכוונתו לסיפא דקרא "ונכרתה הנפש", או שמוסיפין כן בנוסח הספרי – אף שמצינו כגון דא, בכל אופן דוחק הוא. ג) המקשן אינו מפרש טעם קושיתו למה נאמרה הפרשה.

ולכן נראה לי דפירוש הספרי כאן הוא, דהתיבות "לפי שהוא כו' יתחטא" הם חלק הקושיא, שמפרש הקושיא: למה נאמרה פרשה זו (וקשה זה) לפי שהוא אומר ואיש אשר יטמא ולא יתחטא (עד"ז מפרש גם המלבי"ם).

והרווחנו בזה שאין צריך להגיה או לפרש שכוונתו לסוף הכתוב, דכוונתו רק לריש"י דקרא כי מביא הוא רא"י שנאמר איסור, ותו לא. ומובן ג"כ מפני מה לא הביא הכתוב דוהזרתם גוי', כי שם הציווי הוא לכהנים ולא לכל בני ישראל. – מה שאין מביא הכתוב דבמדבר י"ט יג, בלאה"כ מובן, כי כתוב זה מדבר במשכן, וכאמור שם את משכן ה' טמא, והקס"ד וסברא חיצונה דפסקא ראשונה דספרי הוא – שהציווי כאן הוא לאחר זמן, וכמו שמסיים אתה אומר כו' או אינו אלא לאחר זמן. ולכן מביא ג"כ כתוב המצווה על לאחר זמן, היינו הכתוב דבמדבר י"ט כ. וק"ל.

בסוף הספר פסקא נח.

בהנוגע להגירסא בברייתא דר' ישמעאל בסופה "וכן" "וכאן" – יעויין ברייתא ד"ג מדות דר"י (ווילנא, תרפ"ה) שהובאו שם הגירסאות וכמה פירושים בהם. ובכתבי האריז"ל (בפרע"ח ובכ"מ) והועתק ג"כ בטי"ז שו"ע

אוי"ח סי' קכז, ס"ק ד': וכאן, אבל רבנו הזקן קבע שתי הנוסחאות בסידורו, ובנוסח העיקרי: וכן — כ"ף צרוי.

בכתר כהונה ס"ק קס מפרש בפסקא הנ"ל — מאמר דשמות רבה סוף פרשה כ"ט: אמר רשב"ל כו' כשאדם קורא לחבירו יש לקולו בת קול והקול שהי' יוצא מפי הקב"ה לא הי' לקולו בת קול. — ואף שאין משיבין על הדרוש.

הנה ע"פ פירושו אינה מובנת התחלת המאמר כשאדם קורא לחבירו וכו'. ונראה לי פירוש נ"כ המדרש שם, שפירשו בת קול כפשוטו — חד, דקולו של הקב"ה במ"ת לא הי' לו חד.

ורעיון עמוק וביחד עם זה מובן בזה, ובא בהמשך **וכתוצאה** ממאמר המדרש שקדמו: כשנתן הקב"ה את התורה צפור לא צווח כו' היס לא נודעו כו' אלא העולם שותק ומחריש ויצא הקול אנכי גו',

שתוכן מאמר זה הוא שכל פרט מהבריאה שמע והבין וקלט בעצמו את הקול אנכי ה' אלקיך. ובא מאמר השני הסמוך לו ומבאר אשר לא רק ברוחניות והבנת הבריאה ונשמתה הי' זה.

— ועי' פ"י התוספת (ע"ז יז, סע"א. וכה"ג בחדא"ג מהרש"א חולין ס, א) שהשר ומלאך אמר והשכיל —

אלא שגם גשם וחומר כל פרטי הבריאה שמע (הבין) וקלט דבר וקול ה': אנכי ה' אלקיך. — (ואל תתמה על החפץ, כי כן יהי' לעתיד לבוא אשר אבן מקיר תזעק וכמ"ל במדרש תהלים עג בסופו וראה ג"כ תענית יא, א) — ומזה מובן שלא הי' לקול זה חד.

כי מציאות החד הוא, שהקול הנישא בגלי האויר פוגש דבר המעכבו ואינו קולטו, ולכן נסוג ונזרק לאחור (להעיר מתוסי' סנהדרין יא, רע"א). ושני ענינים בזה: א) שלא נקלט הקול בדבר המעכבו. ב) שהקול בא למקום שמגיע החד — לא באופן ישיר ממקור הקול, אלא ע"י אמצעי וממוצע. וכיון שהדיבור אנכי ה"א גו' הי' מוסב **מהבורא ולכל או"א** מפרטי הבריאה, וכחסיוס במדרש שם: כשדבר הקב"ה על הר סיני השתיק את כל העולם כדי שידעו הבריות שאין חוץ ממנו, והכוונה בזה הוא לא רק להמדבר וחחי וכו' אלא אפילו להדומם, וכמו שאומר **היס** לא נודעו — הרי בכל מקום שהגיע

ריא

אדמו"ר שליט"א

הקול אנכי ה"א נקלט בחמקום ובהנמצא בו, ולכל מקום שהי צריך לבוא
הדיבור אנכי ה"א – בא באופן ישר מן הקב"ה. וזהו תוספת ביאור רשב"ל
בענין הדברות, שפעלו בגילוי גם בגשם הבריאה, ולכן אף שכשאדם קורא
לחבירו יש לקולו ב"ק (חד) – לא כן הקול שהי יוצא מפי הקב"ה.

ועי"ז תומתק ג"כ שייכות מאמר זה עם הקודם לו, וכנ"ל. ובפרט
שמוכח מהסגנון במד"ר שם. ששני מאמרים אלו באו ביחד, כי הרי אחרי
מאמרו דרשב"ל חוזר להמאמר הקודם דהעולם שותק ומחריש, וכמו
שמסיים: ואם תמה אתה על זו כו', כשדבר הקב"ה על הר סיני השתיק את
כל העולם כו' ואמר אנכי ה"א. וק"ל.

ג'קעו

ב"ה, ח' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

ש"ב מרת דבורה לאה תחי'

ברכה ושלוש!

נעם לי לקבל מכתבה מג' טבת, ועוד יותר לראות תוכנו – זכרונותי
מימים שעברו אודות קלסתר פנים הרוחני של אמה הרבנית ע"ה ואופי
תפלתה. והרי ידועה נקודת מבט תורתנו, אשר במקרים רבים ולעיתים
תכופות המחשבה מועלת יותר מדבור ואפילו ממעשה.

– כמו בכמה ענינים, הרי גם מדע החילוני בא למסקנא זו בשנים
האחרונות –

אלא שכיון שענין האדם הוא – פועל והמעשה עיקר, צריך להמשיך
המחשבה ולצרפה למעשה.

ואם בהנוגע לכל אחד ואחת אמרו שיכול הוא להשפיע על סביבתו

ג'קעו

מרת דבורה לאה: הארנשטיין.
אמה הרבנית: מרת שיינא ברכה (דוליצקא) בת האדמו"ר מוהר"צ מאוורוטש.

הקרובה וגם הרחוקה במדה ידועה, ובלבד שישתדל בזה באופן ומרץ המתאים,

על אחת כמה וכמה שזהו צודק בהנוגע ליוצאי חלציהם של אנשי הרוח וביחד עם זה גבורי המעשה, שבודאי ירשו תכונות אלו מאבותיהם ואבות אבותיהם.

והרי גם זהו מענייני כח הזכרון שמעורר כחות ירושה אלו ומוציאם מן ההעלם אל הגילוי,

ובשעת כושר זו על האדם לנצל התעוררות וגילוי זה בעניינים של פועל, שזהו תיקונם של הכחות, תיקון האדם וסיפוק נפשו שלו, והוספת שלימות "עלי" מדרגא לדרגא של נשמות אבות ואבות אבות.

ואל תהי בז ל"קטנות", כי אם במדת פורענית, כמות קטנטנה ביותר יכולה להחריב עיר גדולה ואנשים בה רב, הנה מרובה מדה טובה ממדת פורענית, שפעולה הנראית לענייני בשר ושכלו קטנה ונעדרת – חשיבות – מצדיקה, לפעמים, חיים של שבעים שמונים שנה וממלאה אותם כולם תוכן.

וכפתגם הבעל שם טוב: עס קומט אראפ א נשמה אויף דער וועלט און לעבט אפ זיבעציג אכציג יאהר, צוליב טאן א אידען א טובה בגשמיות ובפרט אין רוחניות.

בזה ממלאה תפקיד ירידתה למטה וירידת ניצוצי נשמות אבותי אשר בקרבה.

וזהו גם כן פתרון פליאת מצות התפלה "מגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא, ואחר כך שואל צרכיו".

בתכלית הדביקות של תפלת העמידה – מבקש ברכה לתבואתו אשר בשדה, כי באסיפת תבואה זו יכול ומצווה וגם יעשה "לו יתי דירה בתחתונים".

מילוי – בשעה זו – תכלית כל הבריאה ושלימותה – על ידי פעולה אחת אפורה ויוס-יומית.

בודאי ידועה לה התעניינות כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נב"מ זי"ע ברשימת זכרונות ימי קדם בכלל ואודות בני המשפחה בפרט, ובטח גם היא

עושה זה והפרטיות בזה חשובה. ויה"ר שיהי' זה מתוך בריאות הנכונה –
שלה ושל בעלה שיחיו – והסתדרות טובה בכל.

בכבוד וברכה – ש"ב

נ.ב.

כבקשתה מוחזר כאן המכתב של אמה הרבנית ע"ה.

ג'קעז

ב"ה, ט' טבת, תשס"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... לפלא שאין כותב באריכות בהנוגע לחבר מצוה של האברך ... שי'
שבדאי נצלו ההתנעדות לקרב חלבבות ולהתעוררות בהנוגע לפועל ובענינים
כמו אלו כשיודעים הנאספים שיודיעו למי שהוא ע"ד החלטותיהם הרי זה
עצמו מוסיף חשק בהם ומקשרים יותר להבאת ההחלטות בפועל.

לפלא שאין מזכיר דבר אודות מה שדברתי עמו בהיותו כאן מההכרח
הגדול שבכל שבוע ושבוע יבקר או עכ"פ ידבר בטלפון עם מספר מסוים של
מכירים ב ... ושנוסף על קירוב חלבבות שבזה הנח זהו ג"כ ענין של פרנסה
גשמית וכמדובר אז באריכות. ומשתיקתו נראה שאינו עושה בזה לע"ע,
ומהנכון הי' שיעריך רשימה מכל מכיריו, ויצוין מן הצד היום שדבר או נפגש
עם פלוני, וכשיעין בזו הרשימה מזמן לזמן, הרי זה עצמו יזכירו להפגש או
לדבר עם עוד הנשארים וכו', ותועלת שבדבר מי ישורנו ...

בברכה.

בעלה: מוה"ר שלמה.

ג'קעה

בי"ה, ט' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו' מוהרבא"ג שי

שלום וברכה!

בהנוגע לדודי זקני — אחי אדמו"ר מהורשי"ב הרמ"מ ע"ה, הנה זמן
מדויק דפטירתו אינני יודע אבל הי' זה בעיר באסטיא שהיא עיר הראשה
דהאי קארסיקא, ובהזמן שהיו הנציס ימ"ש שולטים בצרפת, ומונח בבית
העלמין דשם, ושמו הרשמי הי' מענדל שניאורסאהן, ובטח יש משרדים כגון
זו בפאריז, שע"פ ידיעות הנ"ל יוכלו למצוא המקום המדויק.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש — המחכה לבשו"ט.

ג'קעט

בי"ה, ט' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד
סניף פיטסבורג
ד' עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

מיט פערגעניגען האב איך באקומען אייער בריף פון ד' טבת, אין
וועלכען איר שרייבט וועגען דער גרינדונג פון דעם סניף אגודת נשי ובנות
חב"ד אין פיטסבורג. און השי"ת זאל העלפען אז די התחלה זאל זיין בשעה

ג'קעה

מוהרבא"ג שי': מוה"ר בנימין אלי' גורדעקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט כ'תתכ"ו,
ובהנשמך בהערות שם.

טובה ומוצלחת, און זאל אזוי אנגיין מיט דער גאנצער ארבעט פון דער אגודה, צו פארשפרייטען נר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה בא אייך און אין דער גאנצער סביבה, וואס דאס וועט בריינגען א צוגאב ברכה והצלחה צו יעדערער פון די באטייליגטע, אין אלץ וואס זיי נויטיגען זיך מיט זייערע בני בית.

ספעציעל בין איך געווען צופרידען צו ליינען אין אייער בריף, אז איר האט זיך געשטעלט פאר אייער ציעל, צו ארייננעמען אין דער אגודה אויך פריינט פון די ווייטערע, וואס באמת זיינען דאך אלע אידען קרובים איינער מיט דעם אנדערען דורך זייער פארבונד מיט השם יתברך וועלכער איז העכער פון אלע באגרעניצונג, מען דארף נאר קוקען מיט אפענע אויגען און באמערקען דאס ווי כל ישראל זיין חברים. און ווי עס ווערט אויך ערקלערט אין תניא פרק ל"ב, און אויך דורך דעם אדמו"ר צמח צדק ווי ער באשרייבט די מצוה פון ואהבת לרעך כמוך.

בייגעלייגט איז א טשעק (18) פון איינע פון די קופות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע, וועלכען איר וועט אויסגעבען אויף די הוצאות וועלכע זיינען פארבונדען מיט אייער ארבעט, און זעלבסט פארשטענדליך אז ניט די זאך איז דא די עטליכע דאללאר, נאר אלס א מיטעל צו אריינבריינגען א צוגאב הצלחה אין אייער עבודת הק'.
 אויך איז דא בייגעלייגט א קאפיע פון מיינעם א מכתב כללי צו נשי ובנות חב"ד, און חאטש עס איז פארבונדען אין שייכות מיט י"ט כסלו, איז אבער זיין אינהאלט גילטיג און וויכטיג אויך א גאנץ יאהר.

בברכת הצלחה בעבודתן בקדש ולבשורות טובות גם בענייניהן הפרטים.

ג'קפ

ב"ה, ט' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ
מוה"ר יחיאל מיכל יהודא ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' כסלו, הנה מאז קבלתי מכתב מגבעתיים, ועניתי, ובטח יראו לו את המענה שלי, ואתענין לדעת מהמשך הדברים.

ראיתי קטעים ממכ"ע שהשתתפו כמה מהצה"ל בחגיגת יום הבחיר י"ט כסלו בכפר חב"ד, ובטח הי' זה בהשתתפותו ובנצוחו, ולפלא שאין ממנו כל ידיעות בזה.

אקוה אשר המברק שלי ליי"ט כסלו נתקבל בהכפר במועדו, והרי הי' בו ברכה מיוחדת לאנשי הצה"ל, שבטח נמסרה להם באופן המתאים.

נתקבלה החבילה ששלח רשום ובהם: פרקים לחה"פ תשי"א, חוברת מועדים א' כ"א כ"ב. שבועון מחנים ב' ג' ד' ו"י"ג ט"ו י"ז, כ"א כ"ו ליב מ"ב מ"ג ומדריך למגויס. תי"ח על העבר ובקשה על להבא.

ב"מחנים" דיי"ט כסלו ראיתי הנדפס שם קטע משיחת התועדות, וחבל אשר לא נרשם שזהו העתקה מאידית ואינה מוגה על ידי. ומכאן ולחבא הנה יש לשים לב לזה, — שאינו דומה דברים הנאמרים והאופן שבאים אח"כ בכתב. שבכתב ועאכו"כ בדפוס, יש להשמיט כפילת הענינים (אף שבע"פ כופלים אותם לחזוק הענין, או כשבאים פנים חדשות וכיו"ב). ואם נדפס בשביל אנשים שאין להם כל ידיעה בתורת החסידות, הרי יש להוסיף ביאור — עכ"פ בחצאי עיגול — ולסדר הדברים בדרך מן הקל אל הכבד. וכיון

ג'קפ

נדפסה בלקר"ש חכ"ג ע' 485 והושלמה ע"פ העתקה.

מוה"ר יחיאל מיכל יהודא ליב שי: ולמנוכ.

מכתב מגבעתיים: לעיל ג'קב.

נתקבל בהכפר במועדו: ראה לקמן בשלהי האגרת.

ב"מחנים" .. משיחת: ראה גם לעיל אגרת ג'קנט, ובהנסמן בהערות שם.

ואינה מוגה על ידי: ראה גם לעיל ב'תקפ"ט, ובהנסמן בהערות שם.

שמכאן ולהבא יכתבו בכגון דא שזהו מרשימת השומעים ובהעתקה מלשון אחרת, הרי אין אחריות אם לא ידקדקו כ"כ בהעתקה, ומה טוב שקודם שידיפסו – תקרא הרשימה ע"י אחד מחוג וסוג קוראי השבועון, וישאלוהו אם מבין כשורה, או שנוקק לביאור נוסף – מוכן מעצמו שלמרות כל הנ"ל נכון הדבר שהדיפסו ב"מחנים" ולסלול דרך (דורך טרעטען די וועג) לזה.

בטח נצלו גם ימי החנוכה, להמשך רושמי ופעולות התועדות די"ט כסלו ויודיע גם עדי"ז בפרטיות המתאימה והעיקר שיכתוב ע"ד התועדות די"ט כסלו עצמה בפרטי פרטיות, ומה גם ע"ד תוכן הנאומים, וכמו שעשו בהנוגע לכנוס צעירי אגו"ח בשעתו.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ופי"ש כל העוזרים לעבודה
קדושה דהפצת המעינות חוצה.

נ.ב.

עתה נתקבל מכתבו ממוצש"ק. ונהנתי מהפעולות שכותב אודותם והעיקר שיש להן המשך, והזמינוהו גם על להבא ומתכתב עם כמה מאלו שנפגש עמם. ומשוט שכל המרבה בהנ"ל הי"ז משובח.

איחור קבלת המברק שלי להאנ"ח, כנראה נעשה בזדון ובכוונה, כי נשלח בבי"א עם המברק לירות"ו, ועוד שנתקבלו בעתם. וצ"ל מוכח גם מתאריך השילוח מכאן, שבטח נמצא על המברק בלי זיוף. וכדאי שידיפסו במחנים, ע"ד יום העיון בהכפר (והפרטיות-חשובה).

– ספרי התניא, כתבתי מכבר להרה"ח כו' הר"א שי' פאריז שיתנם לו כמה שיוצרך.

ג'קפא

ב"ה, י"א טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום ג', ונעם לי לקרות בו שגם הוא יודע שעליו להוסיף בלימודו הן בתורת הנגלה והן בתורת החסידות, ובטח למותר להדגיש פסק השו"ע שכיון שמלאכתו היא מלאכת שמים, היא מלאכת החינוך, הרי הנ"ל צריך להעשות באופן שלא יזיק ללימודו עם התלמידים, כי

להאנ"ח: להאנשי חיל.

זה הוא העיקר. וכמבואר בשו"ע הלכות תלמוד תורה וגם בשו"ע לרבנו הזקן הלכות אלו.

מ"ש במכתבו שלא היתה התועדות בימי חנוכה, הנה הרי תקותי שהוא כבר במצב כזה שאם הי' בא בכותלי ישיבה תומכי תמימים, ולומד איזה שעות בהדי' אמות שבם התפלל ועבד עבודתו משך עשר שנים כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע, צריך הי' זה לפעול עליו ולהמשיך חיות יהודי חסידותי בעניניו על כו"כ זמן, וכשאינ מתבוננים בענינים כמו אלו, אין פלא אם מתאוננים אח"כ שחסר חיות בעניני תומ"צ, כי הא בהא תליא.

לפלא שבכל מכתביו אינו מזכיר ע"ד פעולותיו בסביבתו לקרבם ליהדות ומצות מעשיות בחיי היום יומים, ויה"ר שלא יהי' זה אלא השמטה בכתיבה אבל לא בהפועל.

בטח כשיכתוב להבא בענינים כמו אלו יוסיף ג"כ השמות (בצירוף שם האם) של אותם שכותב אודותם, ויתן השי"ת שנסיעת זוגתו ובתם תהי' כשורה ובהצלחה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'קפב

ב"ה, י"א טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

בטח קבל מכתבי מכבר, ובעתו קבלתי מכתבו מכ"ו כסלו עם המוסגר בו, ולפלא שמזכיר שבשבוע הבע"ל יעתיק לדירה החדשה, ולע"ע אין כל ידיעה עד"ז. ותקותי שעכ"פ לעת קבלת מכתבי זה נסתדרו הענינים. ואכפול ברכותי שיהי' משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה. ושההעתקה תהי' מעילא לעילא בעלי' בגשמיות ובעלי' ברוחניות.

ג'קפב

נדפסה בלקו"ש חח"י ע' 448 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ומי"ש בענין חנוך הבית הנה אף שבספרי נגלת יש מקום עיון בזה, ועיין באחרונים שו"ע או"ח סי' תקס"ח. יעויין שם מג"א סק"ה וביד אפרים. ולהעיר ג"כ משו"ת חת"ס יו"ד סק"ח ותורת השלמים סי"ט. הנה כיון שהוא מנהג ישראל, ועוד ועיקר אשר במאמר דא"ח מרבנו הזקן מבאר "הטעם שעושים משתה ושמחה בחנוכת הבית" (נמצא עתה בדפוס. והוא מביכל כתי"י הר"פ משקלאוו) הרי יש לעשות כנ"ל. וכשיתועדו בהתועדות חסידותית ובהשמיע ד"ת דא"ח, הרי תהי' תועלת הן בגשמיות והן ברוחניות.

ובטח יודע ממנהגנו לקבוע המזוזות תיכף בהכנסו לבית, ומובן שבלי ברכה, אלא שבמלאת שלשים יום נוטלים מזוזה אחת לבדקה, וחרי מותר להחליפה ביפה יותר ממנה, ובמילא קובעים החדשה בברכה, ומכוונים לחוציא גם אלו שעל כל שאר הדלתות. והשי"ת יצליחם לבשר טוב בכל הני"ל. והזן ומפרנס לכל ימצא גם הנצרך לחוצאות הבית החדש ...

משי"כ ע"ד נסיעה עתה ... תמה אני על יחסו לענין קנין הבית, שרוצה בדוקא שתהי' מלאכתו נעשית ע"י אחרים! וחרי הבעה"ב נצטוו על עזוב תעזוב עמו, וכפס"ד תורתנו. — ולדעתי, עליו להיות על אתר (מובן, שנסיעה על ימים אחדים אינה בכלל זה) עד שיגמר כל הענין בשטומו"צ.

ג'קפג

בי"ה, י"ב טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר פרץ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, והפ"נ מצום העשירי, יהפך במהרה לששון ולשמחה. הנה נהנית ממ"ש אודות ההתועדות, ואשר מדברים על ענינים של

חנוך הבית .. מנהגנו לקבוע המזוזות: נחקק בס' המנהגים חב"ד ע' 81.
כתי"י הר"פ משקלאוו: נדפס במאמרי אדה"ז — הנחות הר"פ ע' עט. וראה לקו"ת ברכה צח.ד.

ג'קסג

מוה"ר פרץ: מוצקין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז א'חקקז, ובהנסמן בהערות שם.

פועל, ובודאי גם על להבא יעשה כזה, וזוהי גם המענה לשאלתו שאינו יודע מה לעשות עוד בהנוגע לאלו שלא שמעו עד עתה ועומדים בעקשנות, שהעצה לזה הוא ריבוי אור, אלא שלאחרי פעטערסבורג נתלבש האור בכלים ואותיות ובמילא כשידברו עוד כ"פ הרי סו"ס הריבוי אור ידחה רוב החשך, ויתן השי"ת שיהי' זה בחסד וברחמים ובקרוב ממש.

בברכה.

ג'קפד

ב"ה, י"ב טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו ממוצש"ק מקץ וויגש והקודמים לו, ואחכה להמשך בבשורות הטובות מהתפתחות בית הספר בהנהלתו הן בכמות כפשוטו, מספר תלמידים ותלמידות והן באיכות, היינו בגובה הלימוד ענינים דיראת שמים וקיום המצות.

ומ"ש שהמשתתפים עמו הם מתנגדים אמיתים, הרי ידוע שבזמן האחרון אין כבר מציאות כזו, ואין הדבר תלוי אלא בגישה המתאימה לפי רוחו של פלוני ופלונית, וכשיווכחו שאין הכוונה לבטל מציאותם (אראפרייסין דעם נאז) יקבל את הדברים מבלי חשד ובעין יפה, ואז חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, ואחת ההוכחות בזה הוא מה שכותב שי"ט כסלו בלו בנעימים וחגגה ברוב פאר, שבטח כוונתו שהי' זה בצירוף עם הנ"ל, והוכחה נוספת בזה, ומה הנהלת המקום שינתה יחסה לטוב, עאכו"כ אל הנמצאים בהד' אמות, אלא שכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, צריך לחסיר ענינים המפסיקים בין האמת שבחענין, ובין האמת שבנפש כל אלו שזכו לעבוד במוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר, שגם השותפים שלו בכלל זה כמובן.

המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל, ובפרט שכותב שתקופת חנוכה הוא זמן השינוים (לטובה) במספר תלמידי בית הספר וכו', בברכת הצלחה.

ג'קפה

ב"ה, י"ב טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל הידיעה ע"י הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר
... אשר ימים אלו נותן הוא דמי קדימה לקנין בית. ויהי רצון מהשי"ת אשר
בשעה טובה ומוצלחת יעתיקו דירתם לשם ויהי משנה מזל לתוספת ברכה
והצלחה בהמצטרף לו ולב"ב הן בגשמיות והן ברוחניות, וישמש ביתו מקום
משם תתפשט אידישע ווארימקייט און חיות בכל הסביבה, שע"י יתוסף אור
בהשפעת השי"ת בהבית ולדרים בו.

נעם לי להודע מהרה"ח ... אשר שואל חוות דעתי אודות סכום
שיקציב לצדקה בקשר וביחד עם הוצאות קנין הבית. ומה שנראה לי בזה
הוא, שיהי יותר ממעשר אם מעט ואם הרבה, היינו שביחד עם כל תשלום
שיעשה בקניית הבית יתן גם לצדקה יותר ממעשר מהתשלום. וכיון שהרה"ח
... מזכיר שאלתו בעניי הצדקה אם שיהי בענינים מיוחדים. הרי לדעתי
מחצית הסכום יחלק בעצמו, ומחצית השני, הנה כיון שבקשת הברכה שלו
הנני קורא אותה על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע, שבטח יעורר ר"ר למילוי משאלתו לבבו לטובה – יחלק שליש להחזקת
מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו
ע"י משיח צדקנו. שליש להחזקת מוסדותינו אשר בצפון אפריקה, ישיבות
חדרים ותלמוד תורה על טהרת הקדש הן לנערים והן לנערות בשביל אחינו
הספרדים. ושליש להדפסת תורתנו ומאמרו של כ"ק מו"ח אדמו"ר.

וזכות הצדקה בכלל וצדקה הקשורה בחינוך תורני החזקת ותפצת
לימוד תורתנו תמכין דאורייתא, שעל זה נאמר עץ חיים היא למחזיקים בה
ותומכיה מאושר – גליקליך, ימשיך ברכות השי"ת והצלחתו בעניניו בטוב
הנראה והנגלה.

בברכה.

ג'קפו

ב"ה, י"ב טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ט טבת, הנה מוסג"פ מכתבי למר . . . ש"י ואס נצרך
הוא להסברה בודאי ימצא אותיות המתאימות, ובודאי לא יתרשם גם אם
לא נראה לו הסכום (אם הנ"ל לע"ע אינו רגיל בו). ויסבירו שמאמר רו"ל עשר
בשביל שתתעשר אינו יוצא מידי פשוטו. וככל שיגדיל חלק הצדקה — יגדל
ג"כ התתעשר, שהרי ע"ז נאמר ובחנוני נא בזאת (שוי"ע יו"ד סו"ס רמ"ז).

ומהנכון ה"י שמי שהוא יסביר למר . . . שאף שלא רציתי לפרש כמה
הוא היתר שעל מעשר, הנה צריך להיות קרוב לחומש, וע"פ המבואר בדא"ח
(לקו"ת שה"ש ו, ד. כד, ד) בענין החמישית לפרעה וארבע הידות יה"י לכם,
ועיין ג"כ בתניא סוף פרק ל"ד: ועוד הרי החומש מעלה עמו כו'.

ג'קפו

ב"ה, י"ג טבת, תשט"ו
ברוקלין.

מרת רחל תח"י

ברכה ושלום!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון עשרה בטבת —
יהפך במהרה לששון ולשמחה, — אין וועלכען איר זאגט אן די גוטע בשורה
אז מען בויט א מחיצה אין אייער שול, וואס דער קידוש השם אין דעם און די
גרויסקייט פון דעם ענין איז גאר ניט צו משער זיין, און השי"ת וואס מדתו

ג'קפו

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 287 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ג'קפו

מרת רחל: קונין. אגרות נוספות אליה — לעיל ח"ז א'תתע"ז. ח"ח ב'שמ.

איז כנגד מדה, זאל געבען אייד, אייער מאן, און קינדער, פון זיין פולער האנט אומשאצבארע, אין אייערע עינים. און אז מען טראכט אריין אויף וויפיל עס איז גרויס די פינסטערניש פון גלות, אז אפילו אין אזעלכע זאכען וועלכע האבען געדארפט זיין קלאהר פאר אלעמען, דארפמען פירען מלחמות, איז אז מען פירט אויס איז דאס א קידוש השם, וואס איינע פון די זאכען איז די מחיצות אין די בתי כנסיות.

אייגענטליך האט דאך בא יעדערען געדארפט זיין קלאהר, אז ווען מען קומט אפילו צו בשר ודם בעטען א בקשה און מען וויל אז ער זאל ערפילען די בקשה, רעט מיט יענעם און מען פירט זיך אויף באם ריידן לויט יענעם פאדערונג, און זיכער טוט מען נישט קעגען עס, אפילו ווען עס איז א ספק אויב יענער האט די מעגליכקייט צו ערפילען די בקשה, און אפילו ווען מען דיינקט אז אויב ער וועט ענטזאגען וועט מען זיך ווענדען צו א גרעסערער פון עס. היינט על אחת כמה וכמה (ד.ה. מער פילפאכיגער) ווען מען קומט אין א ארט וואו מען דארף זאגען א תפלה פאר דעם אויבערשטען ברוך הוא בעטען אויף געזונט און פרנסה א.א.וו., וואס אז מען טוט דאס דיינקט מען דאך געוויס אז השם יתברך קען דאס ערפילען, און אויך ווייסן דאך אלע אז קיין גרעסערער און העכערער פון עס איז נישטא, דאך זיינען פראן אזעלכע וועלכע זיינען פארבלענדט פון די פאלשע יצר הרע אידעאלען, און לייגען אוועק געלט און כחות אויף צו באשטימען עסקנים, וועלכע זאלען דוקא איינשטעלען זאגען די תפלה, באופן צו להכעיס צום הקדוש ברוך הוא, צו וועמען מען זאגט די תפלה.

זאגט השי"ת אז ער וויל האבען א מחיצה, איז רחמנא ליצלן צושטערט מען זי, זאגט השי"ת מען זאל היטען שבת און יום טוב, בריינגט מען אריין — ר"ל — א מיקראפאן און מען בעט די תפלה דורך חילול שבת ויום טוב.

זאגט הקב"ה אז דער שליח צבור — דער בעפולמעכטיגטער פון דעם גאנצען קהל — צו איבערגעבען זייער פעטישען זאל זיין אזא וועלכער זיין בלוט איז פון כשר עסען, און אז דער מוח איז נישט פאראומריינט געווארען מיט קיינע נישט אנשטענדיגע מחשבות, און אז מיט א פאר שעה פריער איידער ער גייט צום עמוד האט ער נישט מחלל שבת געווען — ר"ל —.

וואס זיינען אזעלכע קלאהרע און פשוטע באדינגונגען, איז ספענדעט מען טויזענטער דאללארען, און מען זוכט פילייכט וועט מען געפינען אזא וועלכער האט א אויסזעהען מער גענויגט צו [א] גוי ווי צו א אידען, און זאל זיין פעחיג צו זינגען אין א אפערע, און צוזאמען מיט שיקסעט, און ווער רעט

אויב [ער] האט טאקע אויך געטאן אזוי. און דאס איז דאס דער וואס דארף קומען אין נאמען פון דעם גאנצען קהל און זאגען א בקשה, והאר עינינו בתורתך, ודבק לבנו במצותיך, און אויסבעטען השיבנו אליך כו' ורפאנו וכו'.

דאס איז דאך אזוי אונלאגיש און אזוי געגען שכל, וואס ווען מ'זאל אזוי טאן אין ביזנעס וואלט מען דאך אוועקגעשיקט אזעלכע אין א משוגעים הויז, און ווען מען טוט אזעלכעס בנוגע צו ענינים פון דת ישראל בכלל און די פיהרונג פון א טייל שולען בפרט, די לעצטע יאהרען, האט מען גאר א טשאנז צו ערוויילט ווערען פאר א אפיסער אין דער שול פארוואלטונג.

און דעריבער, די וועלכע זיינען זוכה צו אריינבריינגען אין א שול דעם אמת'ן קוק און פארשטאנד ווי אויבען געזאגט, איז זייער זכות א זכות הרבים, און דעריבער דארפען טאן אלע השתדלותן אין דעם, זעבלסט פארשטענדליך בדרכי שלום, און אז מען טוט מיט א אמת און הארציג איז השי"ת מצליח.

זעלבסטפארשטענדליך אויב איר וועט געפינען פאר נויטיג קענט איר איבערגעבען דעם אינהאלט פון מיין דין בריף, צו די אלע וועלכע העלפען אייך אין דער מצוה, און דער זכות הרבים זאל ביישטיין יעדערערן פון זיי, אין דעם וואס זיי נויטיגען זיך.

בברכה.

ג'קפח

בי"ה, י"ג טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפתקא שלו עם המחאה המצורפת, שנמסרה לקופת חשאים אחת המעלות הכי נעלות בענין הצדקה, ובמילא ימשיך לו ולב"ב שיחיו תוספת ברכה והצלחה, מרום המעלות עד למטה מעשרה טפחים בגשמיות, וכמבואר באגה"ק.

ג'קפח

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 487.

רכה

אדמו"ר שליט"א

ועלי להוסיף עפ"י המבואר בהנ"ל, שאף שכל אחד מחוייב בכל המצות – הנה יש לו מצוה אחת שצריך להיות זהיר בה טפי, ועי"פ רוב הנה רואים בהנהגת ההשגחה פרטית באיזה מקצוע הוא, וכיון אשר, לעי"ע, איננו עשיר ברכוש גשמי, הרי, אע"פ שע"פ המבואר באגה"ק, בדורנו מצוה להרבות בצדקה, אבל נראה שלא זהו השער שלו ומצוה שיהי' זהיר בה טפי, משא"כ בכח השפעתו על הזולת ובמרץ המתאים – יש לו כשרון בגלוי ובהווה. לכן פלא שמתקבל פתקא ממנו בהנוגע לענין צדקה, ואין מזכיר דבר ע"ד השפעתו על הזולת, על הסביבה, ועל ב"ב בהנ"ל, וגם אינו מזכיר מאומה בהנוגע לשיעוריו בתורת העגלה ובתורת החסידות, ובודאי ימלא עדכ"ז בהזדמנות הכי קרובה.

כיון שכמה מאנ"ש הנהגתם הוא ע"ד הנ"ל, הרי ברשותו לפרסם תוכן הענין שבמכתבי זה, כי קשה הכתיבה לכאנ"א בפרט, ומכמה טעמים. ויה"ר שיעשה זה במרץ המתאים, ויהי' ג"כ תחלת ההזזה בענין השפעתו על הזולת באופן כזה. וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

בברכה לפרנסה בהרחבה ומתוך הרחבת הדעת המחכה לבשו"ט.

ג'קפט

בי"ה, ט"ו טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר חנניא יו"ט ליפא שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו בהנוגע להמקוה טהרה בוויניפּעג, וכתבתי לשם לעשות בזה ולהודיענו הפרטים כי משם לא הגיעתני כל ידיעה בזה, וכשיהי' בזה חדשות טובות – בודאי אודיעו.

השער שלו: ראה גם לעיל אגרת ב'תחקצ, ובהנסמן בהערות שם.

ג'קפט

מוה"ר חנניא יו"ט ליפא שי: דייטש. אגרות נוספות אליו – לעיל ב'תחקצ, ובהנסמן בהערות שם.
וכתבתי לשם: ראה לקמן אגרת ג'רכב.

בהנוגע להשיחה — מה שנדבר בעת ההתועדות כאן — שמציע להעתיק
ללשון הקדש. הנה לעיניי אין חזמן גרמא מפני ריבוי הטרדות וכו' ומובן שחיי
לא התייאשתי מזה ודבר בעתו מה טוב.

לפלא שאינו מזכיר סיום הענין בפאטסוויל וכותב אני גם לשם להודיע
מהמצב ואחכה לבשוי"ט.

משי"כ בנוגע לגומי — הנה כ"ק אדמו"ר (מהורשי"ב) הורה שלא
להשתמש בפקקי גומי, וכמושי"כ גם בהנדפס בהקדמת ספר כתי"ר ש"י חלק ו'
[דרכי תשובה רא ס"ק רעג].

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש.

ג'קצ

ב"ה, ט"ו טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שניאור זלמן ש"י

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי טבת וכן המברק שקבלתי זה איזה ימים, הנה
אזכיר את כולם כל אחד ואחת מהם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבי"מ זי"ע, שבודאי יעורר ר"ר אשר שומר ישראל שלא ינום ולא
יישן ישמרם מכל ענינים חלא טובים ח"ו, ואך טוב וחסד ימצא את כאו"א
מהם בטוב הנראה והנגלה.

ואחדות של תושבי הכפר ד' עליהם יחיו, כאיש אחד, תעמוד כחומה לבל
יוכל לחדור לשם כל ענין בלתי רצוי ח"ו בגשמיות וברוחניות, ובמכשי"כ וק"ו

לגומי: לסתימת נקב המקוה. ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תתקפח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
אגרת ג'קצח.

ג'קצ

מוה"ר שניאור זלמן: גרליק. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'קצא, ובהנסמן בהערות שם.
מכתבו .. המברק: אודות הרצח דלעיל אגרת ג'קטא, ובהנסמן בהערות שם.

ממ"ש אשר עם אחד ושפה אחת לכולם לא יבצר מהם כל, שאכז"כ כשיהי' בפנימיות ומצד הקדושה ובתוספת הצלחה הנשפעת ע"י נשיאינו חקי צוקללה"ה נבג"מ ז"ע.

המחכה לבשו"ט.

ג'קצא

בי"ה, ט"ו טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מו' טבת, בו מבשר אשר כבר נגמר בנין הבורות בשביל הכשרת המקוה, וכן שיעשוה ג"כ באופן שתהי' יפה ביופי חיצוני, וכבר ידוע עד כמה שהקפידו בזה רבותינו חקי אפילו ביופי חיצוני, ובלבד לחסיר כל המניעות ולהקל ככל האפשרי בטהרת בנות ישראל ועי"ז בטהרת עם ישראל, שטהרה מביאה כו' לאל"י הנביא, וזכות הרבים תלוי בכל המתעסקים בזה בענין שהוא יסוד קיום עם ישראל.

ויה"ר מהשי"ת שילכו מחיל אל חיל למלאות שליחותו של אדם העליון שעל הכסא (עפ"מ"ש בלקו"ת ריש פי' ויקרא) מתוך בריאות והצלחה בבני חיי ומזוני רוויחי.

בברכה.

ג'קצא

מוה"ר ניסן שי: פינסק. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'מח, ובהנסמן בהערות שם.

ג'קצב

ב"ה, ט"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר יעקב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' טבת, בו ממשיך בהנוגע להדלקת נר חנוכה, שלדעת המפרשים משתשקע החמה, היינו בצאת הכוכבים, איך אפשר להדליק קודם לזה, כיון שהדלקה עושה מצוה.

הנה צודק הוא אם הי' כמה זמן לפני זה, וכמו קודם פלג המנחה, משא"כ כשמדליקין לפ"ע זמן ההדלקה בערב שבת שאפילו לדיעה הני"ל יוצאים בזה.

ומ"ש אודות הדלקת נר חנוכה בנר חשמלי כבר דשו בזה רבים והם בשו"ת בית יצחק, פקודת אלעזר, לבושי מרדכי וראה סי' מאורי האש וכמדומה ששקיל וטרי בזה גם בהירחון קול תורה הי"ל בירושלים.

אבל מ"ש הוא במכתבו — וכן עדי"ז הוא גם בשו"ת פקודת אלעזר — שאין יוצאים בזה משום דבעי שיעור בעת הדלקה, ואפשר שיסגרו הזרם העלעקרטי או כמו שכותב בדבר מצוי סגירה, והפסק הני"ל לא נראה לי כלל, כיון שהסגירה והפסק באים מסיבה חיצונית של בעל בחירה ואינו ודאי כלל וכלל שמפני שני טעמים אלו אינה דומה לרוח מצויי ושכיחא וכיו"ב.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר:

(י' אחרונים רסתרע"ב (א"א).

ג'קצב

מוה"ר יעקב: זלץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'חתקצת, ובהנסמן בהערות שם.
בשו"ת פקודת אלעזר: ראה לקמן אגרת ג'רצג.

ג'קצג

בי"ה, ט"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מט' טבת, שזה לא כבר נתקבל (וכיון שאין מזכירי
כותב צרפתי, אקוה אשר תבין המענה כתוב בלשון הקודש).

על שאלתה כיון שקשה לתת חינוך חרדי לבניהם שי' במקום מושבם
עתה, לכן שתי סברות אצלם, שהיא וילדיהם יתיישבו בגעטסהייז ובעלה שי'
יהי במקומם עתה שהוא מקום פרנסתם. או שרק שני ילדיהם הקשישים
ישלחו ללמוד בגייטסהייז אף שקשה הדבר מפני גילם הרך לפי ערך.

הנה לדעתי נוטה להסברא השני, כי אין זה סדר חיים שהבעל יהי'
במקום אחד והאשה והילדים במקום שני, משא"כ שהילדים יסעו למקום
חנוך טוב רגיל הוא ובפרט בשנים האחרונות, ובטח יש למצוא בגעטסהייז
בית נאמן שישגיחו על ילדיהם ככל הצורך, ואף שבזמן תראשון יהי' אצלם
געועים הנה אעפ"כ הרי אמרה תורה הוי גולה למקום תורה, ובפרט בדורנו
זה שזהו לא רק שאלת ידיעת התורה אלא שאלת ההליכה בדרך התורה
והמצוה, ועוד טעם נוסף בדבר אשר כאשר גם היא תהי' ביחד עם בעלה בטח
תוכל למצוא אופנים להשפיע על הסביבה לעשותה יותר חרדית.

לפלא שאינה מזכירה ע"ד פעולותי' בהחזקת היהדות במקומם, ובפרט
בתוככי הנוער שלבעלה יש השפעה עליהם, ותקותי שאין זה אלא חסרון
בכתיבה ולא בחפועל.

והשי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זח"ק בעתה ובזמנה
כשורה ובקל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג'קצד

ב"ה, ט"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר שלמה חיים שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מנר ג' ואח"כ המכתב דוא"ו טבת, בו כותב אודות הענין של האברך ישראל הי"ד, ותנוח דעתו כשם שהניח את דעתי במה שכתב שלא היו נתוחים וחניטה כו', ומהראוי ה"י אשר התלמידים דחכות הגדולות יתענו חצי יום שיבחרו כפי ראות עיניהם יותר מתאים ואפשר ער"ח הבע"ל. ובדיוק הנני כותב חצי יום ע"פ פסק תוה"ק אשר צורבא מרבנן שמתענה כו', ובפרט שלא זו היא דרך הבעש"ט ונשיאינו רבותינו הק' בתעניתים וסיגופים.

וכוונתי בעיקר, שיתעוררו אז לחיזוק בלימוד תורתנו ובפרט בפנימיות התורה אילנא דחיי הממשיכה ומשפיעה חיי מחיי החיים אי"ס ב"ה לכל אלו המחזיקים בה. מובן ג"כ שאין הכוונה לדרשה וחטפת מוסר או התעוררות בו ביום אלא להמשכת מהתעוררות זו בלימוד לשנה הבע"ל.

ושומר ישראל אשר לא ינום ולא ישן ישמור את כאו"א מבני ישראל בכל מקום שהם ויאמר לצרות די, עד שמתוך מנוחת הנפש ובהעדר דאגות גשמיות יוכלו לעסוק בתורה ומצות מתוך הרחבת הדעת בפנימיות ובשמחה.

בברכה.

ג'קצד

מוה"ר שלמה חיים: קסלמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'מו, ובהנסמן בהערות שם.
הענין של האברך ישראל הי"ד: דלעיל ג'קסא, ובהנסמן בהערות שם.

רלא

אדמו"ר שליט"א

ג'קצה

בי"ה, ט"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

... בקבלת הידיעה ע"ד הרצח של האברך ישראל הי"ד, כתבתי תיכף
למר שז"ר שי' שמחנכון להראות איזה סימן של עידוד לתושבי הכפר מצד
המשרדים המתאימים, ואחד הענינים בזה הוא למחר ענין החליפין של קרקע
של חברת מהדריין. ובפרט שעייז תה"י אפשריות להגדיל מספר המתדיישים,
ובטח סיפר להם ע"ד מכתב זה ובמילא גם מצדם משתדלים ככל היכולת.

... רואה אני בהענונים שהענונים והנאומים דחגיגת י"ט כסלו בכפר
חב"ד הקליטו זה, ומחנכון הוא להשתדל שישלחו גם לכאן הקליטה-מלאה
של חנ"ל. וכן בחנוגע לשנים שעברו, אשר ישנם מקומות כאן שימשמיעים"
איזה חגיגה בכפר, אף שלא עלה בידי לברר של איזה חגיגה, ובכ"א היא לא
משנה זו אלא משנה שעברה.

בברכת הצלחה בעבודת בקדש,

מ. שניאורסאהן

ג'קצה

הידיעה ע"ד הרצח: ראה לעיל אגרת ג'קסא, ובהנסמן בהצרות שם.

ג'קצו

בי"ה, י"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

מר יעקב ש"י פרנס

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען די ידיעה פון הרה"ח הו"ח א"י"א
נו"נ עוסק בצ"צ בעל מרץ ורב פעלים מוה"ר צבי הירש ש"י חיטריק, וועגען
אייער אינטערעס אין דער עסקנות צבורית פון ליובאוויטש. ער האט מיר
אויך צוגעשיקט אייער ארטיקעל וואו איר האט באשריבען די י"ט כסלו
התועדות, און איך האף אז דער אינטערעס אייערער איז א דויערהאפטער און
וועט אנהאלטען אויך אין די וואכעדיגע טעג פון א גאנץ יאהר, ווי חסידות
לערענט און ווייזט אויף, אז דער אינטערעסירען זיך מיט א צווייטן אידן, און
בכלל אהבת ישראל, דארף זיין און ווערט אויסגעפרופט און באוויזען דורך
דער ענטשפרעכענדער באציאונג צו וואכעדיגע אידן אין וואכעדיגע לעבען
זייערען.

און בפרט נעמענדיג אין אכט אז אויב מען וויל אויף א אמת — קען
יעדער איד הייליק מאכען יעדער פרט און יעדער פאסירונג פון זיין טאג
טעגליכן לעבען.

און דאס איז דאך, אויך די שליחות פון יעדער אידען, וואס מען האט
זיי אלעמען און יעדערען באזונדער געמאכט פאר א ממלכת כהנים וגוי קדוש,
אין דעם זעלבען מאמענט ווען זיי זיינען געווארען א פאלק בכלל, בא מתן
תורה.

און דעריבער אויך — ליענענדיג אין אייער ארטיקעל דעם אויסדרוק
אז "אידישקייט אין בראזיל איז א מדבר" (אויף וועלכען איך קען ניט מסכים
זיין), האף איך אז איר האלט ניט מיט דעם אויסדרוק בוכשטעבליך — מער
ניט וואס מען דארף אמאל זאגען א שטארקען ווארט, בכדי צו ווירקען אויף
דעם ליענער און "דערנעמען" עס.

ג'קצו

נרפסה בלקר"ש חכ"ג ע' 447 והושלמה ע"פ העחק המזכירות.

"מדבר" מיינט דאך א ארט וואס אפילו ווען מען זאל דארט אקערען און זייען ווערט גארניט וואקסען. די אנווייזונג און תורה פון בעל שם טוב און רבנו הזקן איז אבער, אז יעדער איד איז א "ארץ חפץ" ד.ה. א ארץ וואס מען גלוסט צו איר ווייל זי ענטהאלט אין זיך אונשאצבארע אוצרות.

און אזוי אויך יעדער איד אין יעדער צייט און אין יעדן ארט, פארמאגט ער געוואלדיקע אוצרות, און באזיצט א אומבארירטע נקודת היחודות, די ארבייט באשטייט נאר אין. אויפדעקען און ארויסבריינגען אט די נקודת היחודות, וועלכע איז באהאלטען און ניט אנזעהוודיק, וואס דאן אנטפלעקט מען אויך די באהאלטענע אוצרות.

אט די אויפדעקונג און ארויסבריינגען פון דער נקודת היחודות איז פארשידען: אייניגע טוען און קענען דאס אליין באווייזען; און אנדערע מוזען אנקומען צו דער הילף פון דרויסען, אבער דאס איז זיכער אז ווען מען אקערט אויף ווי געהעריק און מען פארזייט דערנאך – גיט השי"ת גשמי ברכה און אויף אזוי פיל, אז פון איין קערענדיל קען אויסוואקסען א גאנצער בוים וועלכער גיט ארויס גוטע פרוכט.

און עס איז ניטא אויסנאָמען אין דעם פאל: אפילו די וואס ביז היינט האבען זיי ניט געהאט קיין הצלחה אין דעם, איז אז עס וועלען זיך געפינען די וואס וועלכען פאראקערען אין דער פולסטער מאס און פארזייען אין דער פולסטער מאס, וועט זיכער קומען די צייט פון וואקסען און ארויסגעבען די געוואונשטע פירות.

און איך וויל האפען, אז איר, האבענדיג א השפעה אויף א גרויסן קרייז לייענער, וועט טאן אלעס וואס עס איז אין אייערער מעגליכקייטען אויף צו דערנעהנטערען דאס, און צו טאן אייער חלק אין דעם אין דער פולסטער מאס און השי"ת זאל אייך מצליח זיין.

בכבוד וברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר:

ג'קצז

בי"ה, י"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ב טבת, הנה פלא גדול ותמי" על אשר לא כתב עד עתה, ובפרט שגם הוא מכיר שהזמן הוא אבדה שאינה חוזרת וככתבו במכתבו אשר כל יום יקר, ואין צועקין על העבר. ויהי"ר מחשיית שעיי התמדה ושקידה ובקביעות בנפש ובזמן ימלא עכ"פ במקצת את אשר לא נעשה בימים שעברו.

ומה שמבקש עצה בהנוגע לענין התפלה — שאינו מרגיש ענינה במחשבה דבור ומעשה ואינה משפיעה עליו.

הנה אין פלא בדבר לאחר פסק המשנה אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, ופרש"י הכנעה (ושפלות), שלשון המשנה בזה הוא ציווי וגם הודעה —

שאי אפשר שתהי' התפלה כדבעי אם אין הקדמת ענין ההכנעה.

וענין ההכנעה אי אפשר שיבא מצד עצמו, כיון שהאדם הוא מציאות. ונוסף על זה הרי יצרו הרע אקדמי לטעניתי.

אבל — בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין, שהתורה מגלה תרופה גם לענין הישות והמציאות שממנה הגאון,

והוא על ידי לימוד שיכול להביא להכנעה וביחד עם זה גם לעבודה (זו תפלה) מתוך שמחה. וכמרז"ל שאין עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה.

והוא לימוד החסידות, דא"ת, המביא לאהבתו (שמעוררת שמחה), ויראתו (שמעוררת הכנעה ושפלות).

ומובן מעצמו שלא נצרך לעורר על זה שתפלה צ"ל בטוהרה.

ואם יתנהג בלימוד הנ"ל אליבא דנפשי' ובפרט קודם התפלה בבקר — יועיל זה להתפלה.

ג'קצז

גרפסה בלקר"ש ח"ט ע' 274 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

רלה

אדמו"ר שליט"א

ומכיון שהתחלת הבקשות בהתפלה היא בקשת חכמה בינה דעת –
ברכה הראשונה מברכות האמצעיות שהן בקשת צרכיו – הרי בודאי שגם
לאחר התפלה ובמשך היום יחי' לו שיעור קבוע בלימוד תורת החסידות,
וכמאמר רבנו הזקן שיעקר הקביעות הוא קביעות בנפש,

וקבוע אינו בטל.

מובן שהני"ל הוא הן בהנוגע לעצמו והן בנוגע לאותם שיכול להשפיע
עליהם, כי הרי מי שיש בידו למחות וכו'.

אלא שאחריותו גדולה יותר, כיון שמגזע חב"ד הוא ונתנו לו כחות
מיוחדים לפעול בכל הני"ל. והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג'קצח

בי"ה, י"ח טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ מוה"ר זאב שי

שלום וברכה!

... נתעכב שילוח מכתב זה. ובינתיים נתקבל מכתב זה מהר"ד שי וכותב
(א) שהחשקה היא כמו ה, ויעץ לעשות חור ההולך ישר ולא בדרך מלמעלמ"ט.
ומסכים הנני לדעתו. (ב) שהתיר והורה להם לעשות שטאפער מגוממי. ואין
דעתי כן, ע"פ חוראת כ"ק אדמו"ר מהרשי"ב נ"ע – נדפסה בסו"ס טהרת
מים ובס' של הני"ל טהרת יו"ט ח"ו בהקדמה – וצריך לעשותה מעץ.

ג'קצח

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 302 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מוה"ר זאב שי: שילדקרויט.

שטאפער מגוממי: ראה לעיל אגרת ג'קפס.

ובס' של הני"ל: הרחי"ל שי דייטש, דלעיל שם.

ג'קצט

ב"ה, י"ח טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אייזא נוי"נ כו' הרב מוה"ר יעקב שיי

שלום וברכה!

... נהניתי ממה שכותב אודות הפגישה חדשית שמתקיימת בסביבתם,
אשר נתוסף הלימוד בחסידות, ובטח לומדים ג"כ הלכות הצריכות בחיי היום
יומים, בחברה אם ביחידות, ובלבד שיהיו בקיאים בזה, וכפי שרואים
מהנסיון.

הנה מהנכון ללמוד מראש לדעת את הדינים מבלי המקורים עליהם,
ורק בפעם השני או השלישי להוסיף גם את זה, כיון שעיקר הכל הרי"ז – את
האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם...

בברכה.

ג'ר

ב"ה, י"ח טבת, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מכ"ו כסלו – לאחר שתיקתה הכי ארוכה – אשר
גם בהביא בחשבון הנימוקים על זה שכותבת עדיין אינה מתקבלת, אבל אין
צועקין על העבר, ובודאי יתוקן מכאן ולחבא,

– ומה שכותבת שצריך להזהר באופן הכתיבה כו' וכו', הרי במה

ג'קצט

מוה"ר יעקב: טמ"ט.
הלכות הצריכות: ראה גם לעיל אגרת ג'מח, ובהנשמך בהערות שם.

ג'ר

מכתבה: בהמשך לאגרת ב'תחקמג, ולעיל ח"ט.

דברים אמורים כשכותבים ענינים דיפלומטיים שאינם נוגעים אלא מן השפה ולחוץ, ובמילא העיקר בזה יופי המליצה וכבוד המדומה, משא"כ בדברים הקשורים עם הרגש הלב ובפרט בענינים השייכים לגורל נפשות הנוער,

שעליהם עדיין להתחיל דרכם בחיים, ובמילא כל פרט אפשר שישפיע על עשירות בשנים, הרי כחל ושרק וענינים של יופי חיצוני מכסים על אמיתת המצב, והתוצאה מזה קלקול ולא תיקון. —

נהניתי ממה שכותבת אשר נשתפר המצב בכמה פרטים, ובעיקר ביחס הפנימי של המשתתפות בקבוצת הנערות להנהגת החסידות ורוחה, ובטח למותר להדגיש עוד הפעם, שאף שמבואר בכמה מקומות ולא רק בתורת החסידות אלא אפילו בספרי מוסר של אינם יהודים, על דבר ההכרח של קבלת עול, ובלשון רבותינו ז"ל הקדמת נעשה לנשמע, פשיטא שאין הכוונה בזה לסיגופים ושבירת הנפש והגוף בתמידיות, אלא אך ורק להכשרת הדרך להגברת הצורה על החומר, האמת על השקר, ובדרך ממילא הטוב האמיתי (שסוף סוף זהו ג"כ הטוב בחיי העולם הזה) על הרע, אלא שכיון שאדם עיר פרא יולד ונופת תטופנה שפתי זרה (ורק) אחריתה מרה כלענה — צריכה להיות ההתחלה בעשי' ואפילו בדרך קבלת עול, וככל שתהיי התחלה זו עמוקה יותר תוקדם החבנה שזהו הדרך להטוב והאמת, ומובן ג"כ שאי אפשר לקבוע מסמרות כמה זמן תאריך הנהגה בדרך קבלת עול בימים ושעות כיון שזהו תלוי ברוחו וטבעו של כל אחד ואחת בתנאי המקום והזמן כו' וכו'.

בהנוגע למה שכותבת אודות עצמה והספיקות שיש לה בזה, הרי כבר נתבאר בענינים דומים לזה, אשר טוב חלקנו ויפה גורלנו, שנולדנו בדרא דעקבתא דמשיחא, לאחר שגילו לנו כ"כ אור בתורתנו תורת חיים, ובפרט בתורת החסידות, ובפרטי פרטית בתורת חסידות חב"ד, שהלבישה הענינים העמוקים ביותר, אפילו מסודות התורה, באותיות ובדבורים המובנים לכאור"א, אם רק יש לו הרצון לזה.

ובהנוגע להנ"ל, הנה ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע בשם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב), אשר היצר הרע לפעמים מתלבש באיצטלא של משי בכדי לרמות את האדם, והבחינה בזה הוא שכל דבר המונע מעבודה בפועל מקורו הוא מהלעומת זה, וגם בנדון דידה, הספיקות והטענות שמונעים לגמרי או עכ"פ מחלישים עבודתה בפועל, בודאי אינם

קבוצת הנערות: ראה לעיל אגרת ג'פד.

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ג"א, ובהנסמן בהערות שם.

באים מהרצון ומיצר הטוב (ובלשון הרב עס קען זיין א פרומער נפש הבהמית ווער רעדט נאך א חסידישער נפש הבהמית, עד אשר לפעמים מתעורר חשק גדול ללמוד חסידות או להתבונן היטב באיזה השכלה שבחסידות, ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות נפש הבהמית למנוע מעבודה, שכל מניעה שתהי' לזה הוא רק מתחבולות של נפש הבהמית).

בהנוגע להשאלה שיש לה רצון להשפיע וכו' ולפי דעתה אין לה ידיעות והשכלה מספיקה כדי הצורך. הרי אפילו את"ל שכן הוא, הנה בדורנו זה בפרט ובכלל בכל הדורות אף אם אין היכולת לתת את כל המאה אחוז צריך לתת את האפשרי, ולהתפלל להשם יתברך שינצל כל היכולת להוסיף כהנה וכחנה, אבל אין זה טעם להפסיק ההשפעה, ובפרט לפי המצב באה"ק ת"ו אשר גלי הכפירה המלחמה נגד המסורת הולכת וחזקה ואין רשות כלל וכלל לסוג מן המערכה לכל מי שיש בידו לעשות מה בזה, ואם לעת עתה אין ביכולתו להיות מפקד ראשי או מפקד חשוב, עליו למלאות את תפקידו המוטל עליו ככל יכולתו, וכמו במלחמה גשמית – זה עצמו מכשירו לעלות מדרגה לדרגה, וכמו שרואים במוחש והמפורסמות אין צריכים רא"י, ואם רק תרצה לנצל את כשרונותי וידיעותי שיש לה עתה ככל יכולתה ובכיוון הטוב מובטחני שתראה הפירות בזמן קרוב ולא רק בהצלח וקיום נפש אחת שגם זה הוא עולם מלא אלא כמה וכמה נפשות וכו', וכמו שכתבתי במכתבי הקודם את הכל עשה (השי"ת) יפה בעתו ובמקומו ובסביבה שלו, וכיון שזכתה שהיא מעדת אנ"ש וחב"ד, זהו המקום בו יכולה לקבל סיפוק נפשה על ידי מילוי תפקידה המוטל עלי ע"י ההשגחה הפרטית העליונה שהביאתה למקום פלוני ובזמן פלוני ובכל בני אדם יודעים אשר בורא העולם הוא תכלית הטוב, שלכן פשוט אשר כשמטיל תפקיד מיוחד על האדם נותן לו קודם לזה היכולת האפשריות למלא התפקיד, והלואי שתנצל את היכולת ואפשריות שלה בכל המאה אחוז . . .

במה שכותבת אודות התועדות דחבנות, הרי כפי שחראה הנסיון כאן ובכמה מקומות, כשממשיכים את חבנות עצמן בהעבודה ע"י שירצואו הן עצמן וכיוצא בזה, מעורר זה מרץ גדול יותר אצל החבירות והתענינות מרובה.

בהנוגע להחצנות שעורכות מזמן לזמן, בכלל נכון הדבר במאד מאד, אלא שיש להשמר מהענינים שדשים אותם בעקב אף שהם איסורי תורה, וכמו לא יהי' כלי גבר על אשה וגומר, ענינים של זמרה ברבים עניני תערובות וכיו"ב.

בקשר עם יום העשירי בשבט הבא, ענין ה"י שתציע להנערות ועכ"פ

רלט

אדמו"ר שליט"א

להקשישות שבהן שכל אחת תכתוב מסה הנוגע באיזה מקצוע של עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע שיחותיו כו' וכו'.

בברכה שתגדיל השתתפותה בחינוך הצעירות מתאים לרצון רבותינו נשיאנו הק', ותראה שכר טוב בעמלה ורוב נחת בילידי שיחיו, ואחכה לבשורות טובות בכל הני"ל.

בברכה להקדם בכהני"ל.

ג'רא

ב"ה, י"ח טבת, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתב מיי"ב טבת. הרי כבקשתה אזכירה ואת כל אלו שכותבת אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע להטבת מצב הבריאות ולהמצב בכלל.

ומה שכותבת אשר חסמי מרפא שמקבלת משפיעים על בנה . . . שי על ידי החנקה, הרי לפלא קצת כי במקרים כאלו מסדרים הרופאים תזונה ע"י בקבוק חלב וכיו"ב, ואפשר כשיש קישורים בדבר להשיג את זה במקומם וזו היא הסיבה, בכל אופן יש לעורר את הרופא על דבר זה.

תקותי שלעת קבלת מכתבי זה הוטב מצב בריאות כל המשפחה והיא עצמה בכלל ובהנוגע להמיגרענע שסובלת מהם, הנה נוסף על חסמי מרפא שנתרבו בזמנים האחרונים ומהם סוגים שונים של nicotinic acid. כדאי הי' שתשיג מזוזה קטנה שבדקו אותה וכשרה היא ותכרוך אותה לבד על גבי לבד איזה פעמים ותשא את המזוזה עמה (מובן בעת שמותר לשאת, משא"כ בשבת ברשות הרבים) שבדאי ישפיע זה לטובה על בריאותה, ויצליחה השי"ת שביחד עם בעלה יבשרו טוב תמיד כל הימים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג'רא

להמיגרענע: כאבי ראש חזקים.
מחזה .. ותשא: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'חתמו.

ג'רב

[י"ט טבת, תשט"ו]

... בהנוגע להערתו שאלתו — היסוד ומהו פירוש ותוכן התואר של יום הבהיר י"ט כסלו "חג החגים", וכמ"ש בהקדמת החוברת ד"ט כסלו, הנה הקדמה זו כתובה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע, אלא שמפני טעם לא רצה לחתום עלי.

ויש לבאר הענין — אף שלא שמעתי את זה ממנו —

עפ"י בספר מאורי אורי אות ח' ס"ק ה' ומיוסד על מה דאיתא בתקוני זהר תקון כ"א (נח ע"ב), אשר חג החגים אין פי' חג בפ"ע דוקא, אלא נקודה האמצעית המתגלה בחגים (עיי"ש בס' באר לחי רואי ובביאור הגר"א).

והנה ענין החגים הוא שמחה (יעוין חגיגה דף י' ע"ב: אלא אתיא כו') המקשרת **חלום** ולה', וכפסק רז"ל אין שמחה אלא בבשר ודוקא שלמי חגיגה — שלכן בזמן הזה אין שמחה אלא ביין (יעוין דיוק לשון רבנו הזקן — בעל התניא — בשו"ע שלו סי' תקכ"ט סעיף ז).

וזהו אחד היסודות של תורת החסידות, וכמודגש בכ"מ מהבעש"ט ותלמידיו אחריו ורבנו הזקן ותלמידיו אחריו, הענין דעבדו את ה' בשמחה. ועוד יסוד: עבודת ה' עם הגוף ולא ע"י תעניות וסיגופים, וכפירוש הידוע על הפסוק כי תראה חמור שונאך (הוראה על חומר הגוף) גוי' עזוב תעזוב עמו דוקא (ולא ע"י דחיתו וסיגופים).

וענין י"ט כסלו, אשר יצא רבנו לחירות **למטה** — מפני שניתנה הרשות **מלמעלה** להפיץ תורת החסידות ודרכותי,

כי הרי אין אדם נוקף אצבעו וכו' — זאת אומרת שמלמעלה הסכימו להפצת שיטה זו דוקא,

וזוהי נקודה האמצעית דכל החגים.

* * *

ג'רב

נדפסה בלקו"ש ח"ה ע' 436.

חג החגים: ראה גם אגרת כ"ק אדמו"ר מוהר"י צ"ע מה' טבת תרח"צ (אג"ק שלו ח"ד אגרת תחקסד) "חג החגים י"ט כסלו". ובאגרת כ' כסלו תש"ג (ח"ו אגרת א'תחצ) "חג החגים י"ט כסלו שהוא ראש השנה לתורת החסידות חב"ד".

בהקדמת החוברת ד"ט כסלו: בלה"ק, שנדפסה לראשונה בשנת תשי"ב. ובאידיש נדפסה בשנים תרח"צ; תש"ב.

לחתום עלי: ראה גם לעיל אגרות ג'קד. ג'קנט.

רמא

אדמו"ר שליט"א

ככל הדברים האלו – ענינים – שבמעשה – ישנו ג"כ בחידוש תורת החסידות בנוגע ללימוד התורה,

אשר תורת חב"ד תובעת מכל אי"א לעסוק בפנימיות התורה ובאופן להבינה בחכמתו בינתו ודעתו,

אף שישנם רמזי תורה כאלו שעדיין אין ניתנים להגלות או שנתגלו מבלי שיבינום ורק בדרך אמונה.

ומרומז בזהר ח"ג צג, ב ואילך ומבואר בלקוטי תורה (צו יא, ד) שכחילוק זה הוא בין שבת שנקרא קדש ובלשון הזהר קדש מלה בגרמ"י (זח"ג צד, ב).

ולכן שבת מיקרי ענג, ולא שמחה הני"ל, למעלה מהבנה והשגה, עד שארו"ל בקושי התירו לדבר ד"ת בשבת (הובא בסו"ס היראה לרבנו יונה ובהוספות לתורה אור ס"פ תשא).

משא"כ יו"ט שנקרא מקראי (ומזמיני ומגלי) קדש, והותרה מלאכת אוכל נפש.

ובלשון החסידות, כמו החילוק של חכמה – שזהו ענין השבת – שענינה בשכל מושכלות ראשונות המתקבלות בדרך פשיטות ומבלי שקו"ט והשגה. ובינה, שזהו ענין היו"ט מקראי קדש, הבנה והשגה.

אשר גם עפ"י מובן אשר שיטת בעל התניא ללמוד פנימיות התורה עד שיבינה וישיגה – היינו נקודה האמצעית של החגים.

ג'רג

ב"ה, י"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו טבת. ולפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד השתתפותו בהתועדות דיום הבהיר הוא י"ט כסלו יום גאולתנו ופדות נפשנו, שבודאי השתתף בזה וגם בהחלטות הטובות בהנוגע לפועל מר"ה לחסידות על כל השנה.

בנוגע לקריאת שם הנולדים בשעה טובה ומוצלחת, ידועה הנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע שלא הי' מורה בכגון דא (ומובן ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל – שער הגלגולים הקדמה כ"ג, עמק המלך שער א' סוף פרק ד' – אשר השם הוא צנור המשכה לנשמה זו דוקא ונותנים מלמעלה הרעיון בזה להורי הנולד), ואיך שיחליטו הוא וזוגתו שיחיו ביחד, יהי"ר שיהי' לאורך ימים ושנים טובות.

בברכה.

ג'רד

בי"ה, י"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו מבי' טבת. ונהניתי ממה שכותב דגם הם רואים שיש יכולת ואפשר להגדיל הישיבה וענייני' ביותר וביותר. ובפרט נהניתי ממ"ש אודות פתיחת הגן ילדים שגודל הענין בזה אין לשער וכידוע גם במרז"ל בענין הבל תשבי"ר. ובפרט שבימינו אלה הנה גם לימוד האותיות והנקודות, ובהנהגות ביראת שמים – על מוסד חינוך לעשותם, כי לא תמיד יש לסמוך על ההורים, שהתעסקו בהנ"ל בזמן השי"ס ואפילו בזמן השו"ע ונ"כ. ומ"ש שיש מעצורים וכו' – הנה לפלא שכל מעצור עושה עליו רושם גדול כ"כ, אף שגם בעיני בשר רואים אז די שווערע איז מען שוין איבערגעקומען.

מה שכותב אודות היי סקול, הנה כיון שאינני יודע המצב על אתר קשה להורות בזה פרטים, ועליהם להחליט בהתאם לנקודה העיקרית והכללית, שמוכרח הדבר שתעשה ישיבת... מרכז ליהדות ותורה ויר"ש, וכל ענינים שיסייעו לזה – מבלי וויתור על עיקרי תנועת חב"ד – יש לעשותם ובמרץ.

ג'רד

ידועה הנהגת: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תשנב, ובהנסמן בהערות שם.

ג'רד

חלקה נדפס בלקרי"ש חכ"ב ע' 373 וחלקה שם ע' 423 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ובודאי סיפר להם הרב . . . שיי מעניני הסקול שיש כאן על יד הישיבה, שכנראה גם הסקול שכותב אודותה היא באופן כזה . . .

ועי"פ הנ"ל מובן, אשר גם המענה על סיום מכתבו, שאם יהי ספיקות באיזה ענינים — הרי אבן הבוחן לפתרונם הוא, שאי אפשר לוותר על עיקרי תכונות חב"ד, אי אפשר להעשות מפלגה איזה שתהיי, אבל לולא זאת — הרי צריך להרחיב את המוסד הן בכמות והן באיכות. והשי"ת יזכהו ויצליחו שמתוך בריאות הנכונה יראה גם בעיני בשר, וכן כל אנ"ש שיי, איך ששיבת . . . הוא הצנור הכללי להמשכת וקבלת ברכות השי"ת בגשמיות וברוחניות לכל אנ"ש ובי"ב ד . . . ועל ידם לכל בני ישראל שם, שמצנור ודרך מרכזי זה מתפשטים צנורות ודרכים לכל אחד ואחד בפרט. ועי"ד המבואר בכ"מ בדא"ח בענין ההמשכות מלמעלה לכל סדר ההשתלשלות.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל המחכה לבשו"ט ופוי"ש כחדו"ש.

ג'רה

בי"ה, י"ט טבת, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי ציבור עסקן רב פעלים
בעל מרץ ובעל מדות וכו' מוה"ר יהודא ליב שיי

שלום וברכה!

איך בין צופרין צו באקומען גריסן וועגן אייער אינטערעסירונג אין דער געהעריקער צוגרייטונג צו דער יערלעכער אונטערנעמונג פון דער ישיבה תומכי תמימים ליובאוויטש דעם קומענדיקן זונטאג כ"ב טבת. נאך מער בין איך צופרין צו הערן, אז ניט קוקנדיק אויף דעם וואס איר זייט אזוי באשטאנען אז מען זאל אייך ניט געבן דעם פאסטן פון טשערמאן, באטייליקט איר זיך מיטן פולן הארצן און האפנטלעך אין א ניט-קלענערע מאס ווי אין די פריערדיקע יארן, ווארום דא האנדלט זיך וועגן אן ענין פון — מעלין בקודש.

ג'רה

מו"ה יהודא ליב: כנראה מערקין. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ח ב'תק.
יערלעכער . . תומכי תמימים: ראה לקמן אגרת ג'רט.

בשעת מיר האבן זיך געטראפן אין פארלויף פון דעם יאר, האב איך אייך ניט געוואלט פרעגן, ווי האלט עס מיט דעם אויבערשטנס הבטחה פון עשר בשביל שתתעשר, אז געבן צדקה מאכט ניט נאר ניט ווייניקער אין דער קעשענע, נאר פארקערט, עס קומט נאך צו. איך בין זיכער אבער אז דער אויבערשטער, וואס האט געזאגט בחנוני נא בזאת (פרובירט מיר אויס אין דעם) האט אויסגעהאלטן די בחינה און מקיים געווען זיין הבטחה, במילא האט אייער ביישטייערונג צו דעם פאראיאריקן דינער פון דער ליובאוויטשער ישיבה געבראכט די געהעריקע מאס פון (עשר בשביל ש)תתעשר, אין גאר פשוטן זין פון עשירות כפשוטו.

איך האף אז אויך הייאר וועט איר ניט נאר אנהאלטן אייער סטאנדארד, נאר אויך מקיים זיין די אנווייזונג פון חכמינו ז"ל מעלין בקודש, און זיכער וועט השי"ת מקיים זיין, זיין הבטחה פון עשר בשביל שתתעשר, אז די פארגרעסערטע ביישטייערונג זאל ברענגען א פארגרעסערונג אין תתעשר, אין געלט, און וואס נאך וויכטיקער איז, אין געזונט און הצלחה, פאר אייך און אייער פרוי מרים שתחי'.

ווי דער מנהג איז צו פארענדיקן מיט דער פרשת השבוע: ואלה שמות בני ישראל גו', וואס דער מדרש זאגט אויף דעם, בני ישראל ירדו ובני ישראל עלו, ד.ה. אז מצרים האט אויף זיי ניט געווינקט זיי אפצופרעמדן פון די עלטערן און זיידעס, אזוי זאל אויך יעדער איינער פון אונז האבן זיין טייל אין דער אונטערשטיצונג פון דער ישיבה, וואס שטארקט דעם פארבונד פון קינדער מיט עלטערן און זיידעס, אז עס זאל זיין א תמים, גאנצער פאלק, גוי תמים ואחד בארץ דורך תורה תמימה אחת והוי' אחד.

בברכת הצלחה.

ג'ר

בי"ה, י"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' טבת בו כותב שלומד בישיבה שאין שם משגיח להדרכת הבחורים והוא בעצמו מסתובב בלי שום תכלית וחסר לו חשק בלימוד התורה כו' וכו'.

והנה ידוע מרז"ל אשר היצה"ר אומן גדול הוא במלאכתו, ובמילא בא לכל אחד ואחד בדרכים שונים ומשונים. ומאופנים הכי עיקרים בהסתתו הוא רגש היאוש "שאין חשק ואין התמדה ואין דרך סלולה וכו' וכו' ובמילא אין כדאי השתדלות בענין הקשה ביותר וביותר או גם אי אפשרי", ועי"פ מרז"ל בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין.

הנה בתורתנו הק' תורת חיים גם בעולם הזה הגשמי והחומרי גילו את כל הערמומיות והתחבולות הנ"ל בכדי שידע האדם מקורם ומי הוא הטוען את כל זה, כי באמת אין לכל הנ"ל כל יסוד, כי הרי אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו ולכל אחד ואחד ניתנו לו הכחות להתגבר על יצרו (כיון שהקב"ה עוזרו) ולהתגבר גם על סביבתו, ושבאם רק ירצה וישתדל הרי כמאמר התדב"א יכול הוא שיגיע מעשיו למעשה אברהם יצחק ויעקב, ובפרט באברך הנמצא בירושלים עיר הקדש ת"ו ובאהלה של תורה הנה פשוט הדבר שאין זה תלוי אלא ברצונו, ואם אין משגיחים הרי אדרבה צריך לעורר זה אצלו כחות פנימים שהוא ישיג על עצמו, ובידעו שעל כל פשעים תכסה אהבת עצמו לא ילך בהתאם לטבעו ולרגילותו. אלא שלכל דבר נצרכה סייעתא דשמיא ובפרט בדורנו בעקבתא דמשיחא חשך כפול ומכופל –

ולכן מוכרח לימוד פנימיות התורה בכל יום שהיא נקראת אילנא דחיי בזהר הק' ח"ג דף קכ"ד ע"ב (נתבאר בארוכה באגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כ"ו) דלית תמן אחיזה לסטרא אחרא ולעו"ז. וכן העניינים הקשורים בעבודת התפלה, היינו לא רק תפלה בטהרה אלא ג"כ נתינת פרוטה לצדקה קודם התפלה והתבוננות לפני התפלה בהעניינים שלמד בתורת החסידות ואמירת שיעור תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – לאחר"י. ואז מתקיימת התחלת התפלה ועיקרה ברכת חוץ לאדם דעת וכשיש דעת יש הבדלה בין אור לחשך כו'.

והשי"ת יזכהו אשר נוסף על שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא חידועים, הנה יקבע שיעור בלימוד תורת החסידות ומאילנא דחיי זה יומשך תוספת חיות בלימוד תורת הנגלה ובהידור בקיום המצות בחיי היום יומים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר:

ג'רז

ב"ה, י"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר צבי יוסף שי' הכהן

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו כמו שכותב מיום ב' לסדר ותחינה את הילדים,
תוכו רצוף פעולה גדולה למפעל הגדול דמגבית הנייר להדפסת ספרי קדש
להחיות נפשות בני ובנות ישראל ע"י דביקותם בה' אלקינו אלקים חיים
בלימוד תורת חיים.

ויה"ר שעוד רבות בשנים יקח חלק גדול בעניינים כמו אלו וכחנא מסייע
(להיות) כהנא לעשות מכא"א מבני ובנות ישראל ממלכת כהנים (ע"י שיהיו)
גוי קדוש. וגדול הענין ביחוד בדורנו זה דרא דעקבתא דמשיחא סוף ימי
הגלות, ע"י גאולה האמיתית דמשיח צדקנו במהרה בימינו, אשר על זה נאמר
כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ודרשו רז"ל בפרשת השבוע ואלה
שמות בני ישראל, בני ישראל עלו ובני ישראל נפקו (זהר חלק ב' ד' ע"א) שלא
שינו את וכו' שיקוים זה על ידי חינוך על טהרת הקדש מיוסד על יראת שמים
טהורה.

בברכה לאורך ימים ושנים טובות וכל טוב לכל המשתתפים בפעולה
נשגבה זו.

ג'רח

ב"ה, י"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל סו"ס מכתבו מצום העשירי יחפך
לששון ולשמחה ...

וכיון ששמעתי שפעמיים בשנה יש להגדיל מספר התלמידים ולעשות
שינויים לטובה, אקוה שעכ"פ עתה התעסקו בזה במרץ המתאים, והרי ידוע

ממרוז"ל ממשל דצבי שעורו מתפשט כפי הדרוש לבשרו בהנוגע לארץ הקדושה, והי"ה גם בכגון דא.

ומי"ש אודות התנאים הקשים כו' וכו' הנה נשווה במוחו תנאי ארץ קדושה זו לכמו שהיו לכמה מאות מאחינו ברוסיה, שהעמידו דור של לומדי תורה ומקיימי מצות אף שהי' קשור זה בסכנת מות ממש על כל צעד ושעל, ומה ערך להקישוים עתה לגבי ההם, והאריכות בדבר הפשוט אין בה צורך.

וזהו ג"כ מענה לשאלתו שלו, בענין הפרטי של הדירה, שאינו רואה מוצא איך ישתפר המצב, כי כבר אמור שלכל אחד ואחד ישנה מצוה שבה צריך להיות זהיר טפי, כי היא השער לכל ענינים דתורה ומצות בדרך מלמ"טלמ"ע, והשער להמשכת כל המצטרך לו ולב"ב בדרך מלמעלה למטה, שבנדון דידי' הוא ענין עבודתו בחינוך על טהרת הקדש במוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע נשיא ישראל ומנהיגו העומד ומשמש בקדש ומעורר ר"ר לברכת והצלחת כל אלו העוסקים במוסדותיו, וכשהוא יעשה את שלו בעבודתו הנ"ל מבלי חשבונות תומשך לו הצלחה בעניניו בכלל וגם בענין הנ"ל אף שאין רואה לזה מקום ע"פ חשבון כי מדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, ויזכהו השי"ת ויצליח שיתחיל בתנועה זו תיכף ויהי זה מבלי מניעות והעלמות.

בפ"ש כל חבריו שי' לעבודה הק' ובברכת הצלחה בכל הנ"ל.

ג'ר"ט

ב"ה, ערב שבת קודש לסדר לא יבער הסנה, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

צו אלע פארזאמלטע און אנטיילנעמער אין דער
פופצנטער ין[ע]הרלעכער ארצות-הברית חגיגה פון מרכז
הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

צו דער יערלעכער חגיגה, כ"ב טבת, ה'תשט"ו, שיק איך מיין באגריסונג

ג'רח

השער: ראה גם לעיל ב'תחקצ, ובהנסמן בהערות שם.

און ברכה צו די עסקני הישיבה און אלע פארזאמלטע, וואס זיינען געקומען
אנטייל נעמען אין דער יערלעכער תורה-פייערונג פון מרכז הישיבות תומכי-
תמימים ליובאוויטש אין אמעריקא.

יעדע צוזאמענקונפט פון אן עדה אידן, ובפרט פאר א דבר מצוה,
ובפרטי פרטיות פאר אן ענין וואס איז נוגע צו הרבצת תורה ביראת שמים
און דעם קיום פון א מוסד וואס איז איינער פון די הויפט-זיילן פון תורה-
טרייען אידנטום דא אין לאנד — אזא צוזאמענקונפט איז זיכער א זמן
השראת השכינה און שעת הכושר צו פועלן פאר זיך און פאר די בני-בית א
ברכה אין וואס מינויטיקט זיך בגשמיות וברוחניות. מען דארף בלויז מאכן
די צנורות און כלים מקבל צו זיין די ג-טלעכע ברכות, צנורות און כלים
צוגעפאסטע צו דער געלעגנהייט, וואס אין דעם פאל איז דאס א התעוררות
בפועל צו נעמען דעם גרעסטען אנטייל אין שאפן די נויטיקע הילף פאר די
ישיבות תומכי תמימים, וואס דאס איז די אויפגאבע פון דער חגיגה.

אמעריקאנער אידן, חובבי תורה ומצוה, דארפן אנערקענען אין דער
פולער מאס די באדייטונג פון די ליובאוויטשער ישיבות פאר דעם אידישן
כלל, און זייער פערזענלעכע אחריות און זכות צו זיין די וועלכע העלפען
פארפעסטיקן די יסודות פון דעם הייליקן מוסד, וואס איז איבערגעפלאנצט
געווארען קיין אמעריקא דורך כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

זאל, דעריבער, יעדער איינער און איינע ניט דורכלאזן די דאזיקע
געלעגנהייט און שעת הכושר, און מיט אן אינערלעכע התעוררות, וואס זאל
זיך איבערטראגען אויך צום צווייטן, זיך אפרופן מיט א געהעריקער שטיצע,
לויט די מעגלעכקייטן און מער ווי די מעגלעכקייטן, ווארום דער
אויבערשטער ית' העלפט אויספירען א מחשבה טובה אין מעשה בפועל.

ובזכות פון איינטיילנעמען אין א ישיבה וואס שטעלט אויף תלמידים
— תמימים, גאנצע אויך נאך די פערשידענע נסיונות וואס מען גייט דורך,
און פונדעסטוועגען **לא יבער הסנה**, וועט דער גרויסער מייסד הישיבה אויך
ווייטער משפיע זיין ברכה והצלחה צו אלעמען וועלכע האלטן אפן די צנורות
מקבל זיין זיינע ברכות דורך השתתפות אין זיינע מוסדות און הליכה
באורחותיו.

בכבוד וברכה רבה,

מ. שניאורסאהן

רמט

אדמו"ר שליט"א

ג'רי

ב"ה, כ' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ עוסק בצ"צ וכו'
מהו"ר חיים צבי שי

שלום וברכה!

לרגלי הודעתו מהעתקתו לבית חדש.

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי בשעה טובה ומוצלחת ולשינוי מזל לתוספת
טובה וברכה.

ובפרט על ידי זכות התעסקותו בתקנת בנות ישראל, לי בנין, אשתי
ביתי, שיוכלו לבנות בית בישראל.

ובימיו ובימינו תקום תקנת כנסיי — העגונה כאשה שהלך בעלה
למדינת הים ודעתו לחזור (איכ"ר), כימי צאתך מארץ מצרים, איש וביתו באו
ואיש וביתו עלו, גם אבני ביתו וקורות ביתו (תענית יא, א ועיי' משרז"ל
במדרש תהלים סו"ס עג), שיקבעו בארץ החיים נחלת צבי, אלא שצ"ל שמנים
מחלב ומתוקים מדבש (חגיגה יג, א), לימוד פנימיות התורה, אשר בי' יפקון
מן גלותא ברחמי (זח"ג קכד, ב), כד אתגליא לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא
ובגיני' וקראתם דרור בארץ (ת"ז ת"ו בסופו).

בכבוד וברכה.

ג'ריא

[כ' טבת, תשט"ו]

במענה על מכתבו . . . אודות חיפוש שידוך מתאים בשבילו, מובן שבוזה
צריך לעבוד במרץ הדרוש, וכמרז"ל כמו שמחזר אחר אבדתו,

ג'רי

מהו"ר חיים צבי: קריגר. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א קנא.

ג'ריא

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 513.

ויהי"ר שיקוים בו בקרוב, וברכך ה"א בכל אשר תעשה. ויברכו השי"ת,
ובקרוב יסתדר בטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ג'ריב

[כ' טבת, תשט"ו]

בשמחה האב איך באקומען אייער בריף פון זאת חנוכה, אין וועלכען
איר שרייבט וועגען דער התועדות — פארבריינגען פון יום הבהיר י"ט כסלו
חג גאולתינו ופדות נפשינו. און, זעלסטפארשטענדליך מיט א באזונדער
שמחה צו זעהן אין אייער בריף דעם קירוב הלבבות וואס עס איז געווארען,
און בפרט לגבי דעם וואס איר האט געשריבען אין אייערע פריערדיקע בריף,
און אין דעם איז אויך די סיינעטא פון דעם בעל השמחה פון י"ט כסלו, ווי
דער אלטער רבי שרייבט אין זיין בריף בנוגע צו זיין גאולה, וועלכע איז געווען
דענסטמאל ווען ער האט געזאגט דעם פסוק פדה בשלום נפשי (וואס אזוי
איז אויך געווען בא זיין זון דעם מיטעלען רבי'ן).

און איך האף אז דער קירוב הלבבות וועט זיך אויסדריקן אויך בהפצת
המעינות חוצה. אין אנדערע ווערטער, אז מען זאל דאס ממשיך זיין און
צוציהען אויך אזעלכע וועלכע, לעת עתה, געפינען זיך נאך אין חוצה, און
אויך זיי מזכר זיין מיט די מעינות פון בעל שם טוב ותלמידיו ורבנו הזקן
ותלמידיו.

ואשרי חלקו, וואס איר קענט טאן אין דעם ניט נאר אלס איש פרטי
נאר אלס גבאי, ד.ה. אלס ממונה אויף מערערע אידען, וואס יעדער התמנות
איז דאך בהשגחה פרטית העליונה. ובמילא צו דינען אויך אויף משלים זיין
דעם רצון העליון אז — משתשקע החמה זאל זיין מוסיף והולך, ביז אז עס
זאל ווערן אזויפיל ליכטיג אז לילה כיום יאיר.

ג'ריב

נרפסה בלקו"ש חט"ו ע' 514.

ג'ריג

ב"ה, כ' טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מח' ויי"ב טבת, ובינתים בטח קבל מכתבי מענה על מכתבו הקודם שלו, נחניתי ממ"ש אודות התוספת בכמות התלמידים. ובודאי ישתדלו בזה ביותר וביותר. ותקותי שתתרבה ג"כ האיכות.

מ"ש אודות האברך . . . שי . . . הנה אף שבדרך ארעי לאיזה ימים אפשר לנצל אותו באיזה ענין בעבודת החינוך, עדיין מוקדם הוא שיתעסק בזה בקביעות, כיון שעל כאו"א להביא בחשבון לא רק העתיד הכי קרוב וימים ספורים, אלא לחשב ג"כ התועלת בחדשים ושנים יבואו ולמשך זמן ארוך הרבה יותר, וכשישקוד הנ"ל בלימוד התורה וכו' בשיבה, חרי תביא זה פירות ותועלת גדולה, לא רק לו לעצמו אלא, ועוד יותר, בעבודת חינוך הכשר.

ועי"ד ביאור החילוק שבין זריעה לנטיעה, שזריעת תבואה מצמחת לזמן קצר יותר ואז אין הריבוי כ"כ — משא"כ בנטיעה שהטרחה גדולה יותר והזמן לאסוף הפירות מתארך יותר אבל הברכה היא שלא לפי ערך. וכיון שאין הנ"ל מוכרח להיות בזה לטעם פרנסה — יש לנצלו באופן זה דנטיעה. המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל ובברכת הצלחה מופלגה לו ולכל חבריו שי.

ג'ריג

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 357.
אף שבדרך ארעי: ראה בזה לעיל אגרת ג'קסט.

ג'ריד

ב"ה, כ"ב טבת, תשס"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ד' שמות . . . בנוגע צו אייער זון שי' וואס איר רעכנט אז דורך דעם וואס איר וועט [אויס] אריינגעבען אין א חדר וואו עס איז ווייניגער יראת שמים אבער די לופט איז דארט א בעסערע, וועט זיין געזונט שטארקער ווערען, און שפעטער מיט דער צייט וועט איר עס צוריקבריינגען אין דעם חדר וואו ער לערנט איצטער. געפעלט דאס מיר נישט, ווארום אז איר וועט אפרייסן איצטער, דאס איז זיכער, און צי וועט איר עס שפעטער צוריק בריינגען און צי וועט ער קענען אויספילען דאס וואס ער וועט פארפעלען, איז א ספק, און א גרויסער ספק. און וויסענדיג וואס עס שטייט אין ספרים בכלל און אין ספרי חסידות בפרט אויף דעם פסוק יראת ה' לחיים, אז פון יראת שמים קומט צו אין געזונט איז אויב אפילו דארטען איז די לופט בעסער, איז אבער די הוספה אין יראת שמים אין דעם יעצטיגען חדר וואו ער לערנט, וועט אויספילען אויך דעם גשמיות'דיקען געזונט פון אייער זון, און דעריבער זאל ער געזונטערהייט און פרייליכערהייט לערנען אין דעם חדר תורה ביראת שמים, און איך האף אז ווען איר וועט איבערלייענען פאר אייער פרוי תי' אט דעם טייל פון מיין בריף, וועט זי אויך, און אויף גאנצע הונדערט פראצענט, מסכים זיין אויף דעם, וויסענדיג אז געזונט פרנסה און הצלחה ווענדעט זיך נאר אן השם יתברך נותן התורה.

אויף אייער פראגע, אויף וואס צו געבען אייער צדקה. בין איך געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף אז איר העלפט אייער ברודער באה"ק ת"ו, ובכלל איז א העלפט פון דער צדקה צוטיילען אויף די מוסדות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, און איר קענט דאס טאן דורך מיין מזכירות אז דארט זאל דאס פארטיילט ווערען, און די אנדער העלפט צוטיילען אליין און אויך דורך אייער פרוי תחי', און אין דעם אריינגערעכענט אויך די הילף פאר אייער ברודער שי'.

בברכה להצלחה בפרנסה ולנחת חסידותי ביחד עם זוגתו תחי' מכל יו"ח שיחיו.

ג'רטו

בי"ה, כ"ב טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

... לפלא שלא קבל עד עתה חוברת המפתח וכו' לתורה אור. ובכ"א
בקשתי שישלחו תיכף אף אם כבר שלחו מאז.

מ"ש בשו"ע רבנו הזקן סי' ל"ו סעיף ב' בהנוגע לכתובת הה"ן של
השם. הנה זה חדשים שהנני משתדל לברר המסורת בכתובה אצל סופרי
אנ"ש, בתפילין וגם בס"ת, ולע"ע לא העליתי מרגלית בידי, כי אין ידיעות
ברורות בזה. ואפשר נודע בין אנ"ש באה"ק ת"ו? אף, שכנראה, גם ביניהם
מסורות שאינן מתאימות עם מה ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר — בענינים
אחרים, וכמודפס בלקוטי מנהגים, ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ואח"כ
נתקבלו מכי מהרה"ח הר"ח נאה ז"ל שאנ"ש באה"ק לא נהגו כך עד עתה.
ואפשר אשר גם בכתובת האותיות הוא עדי"ז. ובכל אופן כדאי לקבץ הידיעות
ויהי עכ"פ שיבא מכשורא. ואפשר יודיעני כת"ר למי לפנות בזה באה"ק ת"ו.

נהניתי ממ"ש אשר כבר הופיע כרך הששי דאנציקלופדיא התלמודית.

(*) מה שהעיר בהכתוב שם "כמשי"ת" אי" מקומו — לע"ע לא מצאתיו. ולפענ"ד כיון שהוא
מוסגר בחצעי"ג, ה"ז מרמז למחזורית "שהוסיף הרבה חידושי דינים", ולפס"ד בהחלט לאחר
שיחזור וישנה פרק זה "ואפשר שהי' ע"ז איזה קו"א" (שארית יהודה לסי' שסג). וראה מבוא
לקונטרס חשלתן ע"ל. — וטעם להספק בזה אולי אפ"ל עפמשי"כ בשו"ת חת"ס חיו"ד סרע"א.
ויש לעיין במשנת אברהם ואינו עתה תח"י.

ג'רטו

חלקה נדפס בלקר"ש ח"ח ע' 298 וחלקה בח"ט ע' 259 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוהרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו לעיל ג'כו, ובהנסמן בהערות שם.
מ"ש בשו"ע רבנו הזקן סי' לו סעיף ב: (בכל הה"ן, חרץ מהה"ן של שם הו"ה ב"ה שיש בהם
קבלה אחרת כמו שיתב').
משתדל לברר המסורת: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תתכב, ובהנסמן בהערות שם. שם ב'תתנד.
שיבא מכשורא: ראה סנהדרין ז.ב.
כך הששי: ראה לקמן אגרת ג'שסח.

ובטח, כמכתבו, יגיעני ימים אלו. ותקותי שיש לה יסוד להידיעה במכ"ע כאן שדרך השביעי כבר נמצא בדפוס. וחפץ ד' בידו יצליח להגדיל (כמות) תורה ולהאדירה (איכות), שהרי זהו שייך בלימוד ענינים פשוטים ואפי' דתשב"ר (רמב"ם הלי' ת"ת ספ"ב, ולא מצאתי המקור מכתוב זה במקום אחר, לעי"ט) — עד ללימוד התורה היותר נעלה (חולין סו, ב), ויהי זה מתוך בריאות הנכונה, ושבכ"ז יעשה ג"כ המוטל עליו בכרס חב"ד.

בברכת הצלחה בכהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

מה שהעיר בתניא ספכ"ט: ומאין חזרה ובאה להם האמונה כו' הרי לא הראה להם משרע"ה שום אות כו' אלא ודאי כו' כששמעו דברים קשים כו' ויתאבלו העם כו' — והרי נאמר שם (במדבר יד, לו) וימותו האנשים גוי' במגפה —

הנה שסיבת חזרת האמונה הי' הדבור הקשה ולא ענין אחר — הוא, כלי' אדה"ז, **מפורש בתורה**, וכמשי"נ (שם יד, לט) **וידבר משה** את הדברים האלה גוי' ויתאבלו גוי'. ולא שהראה עוד מה. ושלושת הפסוקים לר"ל הם מאמר **המוסגר** (כדי לסיים ספור הנעשה במרגלים עצמם). וכמוש"כ בתרגום יב"ע שהי' זה בשבעה **באלול**. וכי"ה בסוף מגלת תענית. ונפסק הלכה **למעשה** בטושו"ע או"ח סתק"פ (אלא שגירסתם בי"ז באלול).

ועי"ש בב"ח שנדחק הבי"י וכו'. וגם להבי"י פסוקים הנ"ל מספרים מה שהי' באלול, היינו זמן רב לאחר חזרת האמונה, שהרי בהם מדובר ע"ד מיתתם כו' ולא שירבוב הלשון. ועכצ"ל שהוא מאמר המוסגר. — במאה שערים עי' נא' משמע דגם המרגלים עצמם אמרו הננו ועלינו גוי' (כי אין שם תיבת גבי מרגלים. עיי"ש) . . .

ולסיים בטוב. יש סיכויים שיו"ל — עיי' צילום — שו"ע אדה"ז. ויש מקום להוספות בעמודים בפ"ע. ואפשר יש אצל כת"ר הערות קצרות, מ"מ וכיו"ב השייך להנ"ל? ומובן אשר מה שיודפס מזה — יאמר דבר בשם אומרו.

מה נעשה ע"ד ההו"ל של כת"י בעהמ"ס אהלי יוסף?

שהרי זהו שייך: ראה גם לעיל אגרת ג'קעה, ובהנסמן בהערות שם. ולא מצאתי: ראה כזה לקו"ש ח"ו ע' 299. ההו"ל של כת"י בעהמ"ס אהלי יוסף: ראה לעיל אגרת ג'כו.

ג'רטז

ב"ה, כ"ב טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים מר דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו בטבת.

נחניתי ממה שכותב אודות פעולותיהם הטובות בהחזקת לימוד התורה והפצתה, ובפרט בין הנוער, אשר בדורנו זה הוא אחד העניינים הכי חיוניים ונוגע לקיום כללות אומתנו, ובודאי יסדרו לימוד הלכות הצריכות לדעתם בחיי היום יומים בכל השיעורים שנתיסדו על ידם, לימוד עכ"פ זמן קצר בכל פעם, אבל שיהי בקביעות, כי הרי זה כל האדם את האלקים ירא ואת מצותיו שמור ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה עיקר, נוסף על מה שרואים בחוש שעל ידי הקביעות נחקקו הידיעות בנפש הלומד ושומע והשי"ת יצליחם.

תקותי אשר הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים כו' הרב"א שי גאראדעצקי, שהוא עתה במרוקה יבוא עמחם בקישורי דברים ויתדברו גם כן בהנוגע להעניינים אודותם כותב במכתבו זה.

והשי"ת יעזור אותו וחבירו בעבודה בקדש, להחדיר בשומעי לקחם וחמושפעים שלהם את התורה ואת המצוה, תורת אלקים חיים ומצותיו לעשותם בפועל ולהמשיך על ידם תוספת ברכה בגשם וברוח.

בכבוד ובברכה.

ג'רטז

נרפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 349 ובשלימות כס' "זכרון" (גורודצקי) ע' 212.
מר דוד: ברדה, טוניס.
לימוד הלכות הצריכות: ראה גם לעיל אגרת ג'מח, ובהנסמן בהערות שם.

ג'ר"ז

ב"ה, כ"ג טבת, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

כבוד ועד הרבנים דברונזביל ואיסט ניו-יארק, ובראשם
הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ צמ"ס עוסק בצרכי ציבור וכו'
וכו' מוהר"ר משה בנימין שי

שלום וברכה!

בנועם נודעתי ע"ד האסיפה שעורכים ביום הרביעי שבוע זה למען
מוסדות "בית רבקה".

ומובטחני אשר כת"ר שי אינם צריכים זירוז, לולא מרז"ל בספרי אשר
אין מזרזין אלא למזרזין, וגם זה אינו אלא להעדפה, אף שבודאי גם בזה אין
נצרכים לעידוד מבחוץ.

וכן בטח אינם נצרכים להבעת תודה, שהרי שכר מצוה — מצוה.

בכל זאת אמרתי לכתוב לכת"ר שי טורים אלו בידעי עד כמה יקרים
היו מוסדות אלו לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע ועד כמה טרח
ועמל ביסוד המוסדות ובקיומם ובהתפתחותם, אשר גם עתה עומד במרום
ומשמש ומעורר רחמים רבים על כל המשתדלים בחינוך על טהרת הקדש
בכלל, ומהם מוסדות בית רבקה, להשפיע הצלחה בעבודתם זו ותוספת ברכה
והצלחה גם בענייניהם הפרטיים.

בטחוני גדול אשר לא יסתפקו בהתחלת דבר מצוה, אלא כמרז"ל
יגמרוה בטוב, היינו שגם אחרי האסיפה ישגוהו וישתדלו שיבואו הענינים
לידי פועל ממש בהמצאת האמצעים הנחוצים לסלק החובות ולהחזיק ולפתח
המוסדות כפי דרישת והכרח השעה ולהרחיב גבולם בתלמידות.

ואני תפלה כי חפץ ה' בידם יצליח בהצלחה מופלגה.

בכבוד וברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'ר"ז

מוהר"ר משה בנימין: כנראה — טומשוב.

ג'ריח

ב"ה, כ"ג טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר יצחק שי

שלום וברכה!

... נהניתי ממ"ש שקבל על עצמו להכנס בעוד שלב בעבודתו בקדש
במוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, שבודאי תגרום ג"כ
תוספת בברכת השי"ת והצלחתו בהמצטרך לו ולכל ב"ב שיחיו.

נהניתי ממ"ש ע"ד ההתועדות שערך בשביל מורים-ות של הרשת, וממה
שהסביר לפניהם כמה ענינים בהנוגע לעבודתם בקדש, ותקותי חזקה, אשר
יסדרו פגישות כאלו לעתים תכופות וכמו שכותב במכתבו, וגודל הדבר אין
לשער, שהרי כל אחד ואחת מהם הוא משפיע על חוג ילדים וילדות, ובמילא
תועלת הרבים וזכות הרבים תלוי בו, ואפילו פרט קטן לפי"ע שמתוסף בכל
אחד ואחת מהם נכפל כ"פ ככה בתלמידיו-ות. מזה מובן גודל האחריות, אבל
מובן עוד יותר גודל הזכות. וכיון שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כחן בודאי
ניתן לכאוי"א את הכחות הנדרשים למלא את זה בפועל.

נהניתי ממ"ש שלקח חלק בהכנת התועדות דייט כסלו בתל אביב כי כפי
הידיעות שהגיעוני היתה בהצלחה ובמילא גם לו חלק בזה ...

בברכה.

נ.ב.

אפשר כדאי להתחיל כבר בעריכת תכנית איך לנצל את יום ההילולא
יו"ד שבט הבע"ל באופן המתאים להבנת התלמידים-ות דהרשת, ד' עליהם
יחיו.

ג'ריח

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 360 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר יצחק שי: גנזכורג. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ג תשסה.

ג'ר'ט

ב"ה, כ"ג טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר דוד שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נעם לי לקבל מכתבו מח' טבת, ויה"ר שהטבת
המצב בקבוצת הנוער שכותב יקום בו פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש, צי דען
אז גוט איז גוט איז בעסער ניט בעסער, וכבר הגיע הזמן שהחסידיים ואפילו
נשי ובנות חבי"ד זאלען זיך פארגינען לדרוש זאת מעצמן וכן מהסביבה, כי
הרי רואים במוחש איך שמשפיעים מלמעלה הצלחה למעלה מדרך הטבע אלא
מפני שנתמעטו הלבבות מכינים רק כלים קטנים ובמילא ההשפעה מלמעלה
מחכה עד שיתעוררו ויקיימו הכתוב הרחב פ"ך שאז יקום סוף הפסוק
ואמלאהו גם לאחר ההרחבה, ויה"ר שתה"י הרחבה שגם התורה תקרא לזה
הרחבה ולא רק עפ"י מדידת בשר ודם ...

בברכת הצלחה בכל הני"ל ולבשו"ט בקרוב.

ג'ר'כ

ב"ה, כ"ג טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, הנה בודאי למותר לעורר אשר עצבות
ומרה שחורה הרחיקום במאד מאד גדולי ישראל, וכמבואר ג"כ בתניא פרק
כ"ו ובכמה מקומות, ורואים ג"כ בחוש שלא לבד שאינו מתקן מצב איזה
שיה"י אלא אדרבה ואדרבה, וה"ה בהנוגע לענינים בס עוסק ובפרט במדינה
זו שהשמחה מתקבלת על הלב משא"כ קו ההפכי, והעולה על כולנה שאין כל

ג'ר'ט

מוה"ר דוד: בראומן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו א'תתכ. ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ג'שא.

יסוד להעצבות שלו כי הרי כבר נאמר מדי' אשה משכלת, והדרך לזה הוא כמרו"ל שצריך לחזור ולחזור כלאחר אבידה שאבד שמוכן שמשדלן בזה במרץ אף שכמנהג בני ישראל הכשרים ע"י ממוצעים וימשיך להתעסק בזה בבטחון חזק.

והשי"ת אשר לאחר ששת ימי בראשית מזווג זיווגים כד"ז בב"ר, ובטח ימציא גם לו את זיווגו הטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד. וזכות התעסקותו לקרב לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים ע"י לימוד פנימיות התורה והליכה בהדרכותי שפנימיות התורה מביא לנשואין (ולא רק לארוסין) של כנסת ישראל להקב"ה תמהר מציאתו את האבדה להשתדך בקרוב באופן הטוב בכל הפרטים ולבנות בית חסידותי בנין עדי עד ומתוך שמחה.

כיון שעורר עדי"ן — הנה ביום ב' (לבד ר"ח) ה' דשובבים ת"ת דשנה זו יאחר סעודותיו ליו"ד-ט"ו מינוט. ובמשך רגעים אלו ילמוד דא"ח.

את משתתפי השיעורים שכתב אודותם — הזכרתי לשמותיהם על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע קדוש וצדיק כו' קרוי חי, "והבא לפני קדוש ה' והוא נודע אליו בשמו יהי' לו בדבר הזה זכות וחיים" (רמב"ן במדבר א, מה. עי"ש).

בברכת הצ' בקרוב.

ג'רכא

ב"ה, כ"ד טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... איר פארענדיקט מיט א ענטשולדיגונג וואס צוליב פארשטענדליכע סיבות האט איר געמוזט צונעמען אייערע קינדער פון ליובאוויטשער ישיבה, זעלבסט פארשטענדליך אז דאס איז ניט פארבונדען מיט קיין זאך פון מחילה דאס איז אייער פריוואטער ענין, אבער בא מיר איז דאס א ענין כללי

ופרטי פון אהבת ישראל און א ענין של צער, די סיבות פארשטיי איך ניט און פארוואס איר האט געמוזט פארשטיי איך ניט, במילא בין איך בצער וואס ביז איצטער האבען אייערע קינדער זוכה געווען צו לערנען אין א מוסד וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע האט אין עם משקיע געווען כחות במסירת נפשו הקי' און איז משפיע ברכה והצלחה צו די וואס זיינען זיך משתתף אין דעם, ועל אחת כמה וכמה צו די תלמידים, און ברכה ניט נאר ברוחניות נאר אויך בגשמיות, און איצטער האט מען בא די קינדער צוגענומען די מעגליכקייט, אבער איך וויל באטאנען אז דאס איז ניט חס ושלום קיין זאך פון קפידא, ועאכו"כ ניט קיין זאך פון ברוגז, נאר א ענין של צער מצד אהבת ישראל און בפרט ווען מען טוט דאס מיט קינדער וועלכע זיינען נאך ניט קיין בעלי בחירה אויף זיך ...

בברכה.

ג'רכב

ב"ה, כ"ה טבת, תשט"ו
ברוקלין.

חו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר חיים שי

שלום וברכה!

איך האב ערשט באקומען א בריף אין וועלכען מען שרייבט מיר אז די קהלה אדער די ליובאוויטשער שול אין וויניפעג גייען קויפען א נייעם לאַט אדער איבערבויען דעם פריערדיקען בנין, און היות ווי אין וויניפעג איז שווער מיט א מקוה, איז דאס א געלעגענהייט אז מען זאל דארט בויען אויך א מקוה.

היות אבער איך ווייס ניט קיינע פרטים אין דעם, ווענדע איך זיך צו אייך אז איר זאלט טאן וואס עס איז נאר מעגליך אין דעם, און ווען איך וועל באקומען א ידיעה פון אייך אז איך זאל שרייבען נאך וועמען אין דעם,

ג'רכב

מוה"ר חיים: שטיימן. אגרות נוספות אליו - לעיל ג'קנו, ובהנסמן בהערות שם.
וויניפעג .. מקוה: דאז לעיל אגרת ג'קפט.

רסא

אדמו"ר שליט"א

זעלבסט פארשטענדליך אז איך וועל דאס טאן וואס פריער. און דער גרויסער
זכות פון דעם ענין איז גאר ניט צו אפשטעלן און יעדער וואס קאן נאר טאן
אין דעם דארף דאס באטראכטען ווי א הצלחה זאך וואס מען איז מסבב עס
מלמעלה אז ער זאל קענען טאן אין א זאך פון הצלה פון א גאנצע עדה אידען
צו בריינגען טהרה צו זיי וואס איז אויך מקרב די גאולה.

און איך האף צו הערען פון אייך א גוטע בשורה אז איר זייט גלייך
צוגעטראטען צו דער ארבעט, און איך האף אז השם יתברך וועט געבען זיין
הצלחה אין דעם און ערווארט פון אייך א גיכען ענטפער.

בברכה.

ג'רכג

ב"ה, כ"ה טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ז טבת, בו כותב שאיננו מבין מה שכתבתי
במכתבי הקודם כיון שהעצבות בא לפי דעתו מהלימוד בספר דרך חיים וכו',
הנה יעויין בזה בתניא פרק כ"ו וז"ל וליא ובהיום יום לכ"ג סיון, וירבה
בעבודה בפועל בעצמו ובהשפעה על זולתו ובפרט בחבריו בשיבת נשיאיו
הק' צוקללה"ה נבג"מ ז"ע, והשי"ת יצליחו להוסיף אור גם בחנוגה לעצמו.

המחכה לבשו"ט ע"ד הענינים שכותב במכתבו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'רכג

זה שכתבתי: לעיל ב'חתקצו.

ג'רכד

בי"ה, כ"ה טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שייב הרה"ח אי"א נוי"נ ענף עץ עבות בעל מדות תרומיות
כו' מוה"ר ישראל משה שי

שלום וברכה!

בתודה רבה לבבית אשר בזה קבלת עשרה הביכלעך ואח"כ עוד שלש
כתבי דא"ח אשר הגיעו מהם ע"מ להחזיר ואף שעדיין לא הרשה הזמן לעיין
בהם כדבעי, אבל כנראה שרובם ככולם הם דרושי אדמו"ר הצמח צדק (מלבד
ביכל אחד שהוא העתק פע"ח וביכל אחד כנראה לאחד מהחסידים, ואפשר
ידוע להם מי הוא ועד כמה הוא בר סמכא במה שכותב ומבאר מפי השמועה
או מדעת עצמו).

בחבילה בפ"ע נשלח לו את מה שחוי"ל בזמן האחרון והוא ס' תורה אור
בהוספת מפתח וכו' וכן רשימות מגילת איכה של אדמו"ר הצ"צ שנדפס זה
מאיזה שנים ובאחד הביכלעך ששלחו לכאן שהוא כנראה חמש מגילות נמצאו
כמה דרושים מהם, ובטח יאשר הקבלה.

מתעסק הנני בהו"ל של ביכל מאמרי רבנו הזקן רובם קצרים אף שחלק
מהם נדפס בלקו"ת ותו"א ובתוספת הגהות, הרי אי אפשר לביהמ"ד בלא
חידוש ובפרט שבביכלעך אלו עצמם נמצא ג"כ מאמרים שלע"ע לא מצאתים
נדפסים במקום אחר. — על ביכל אחד שממנו נעתקו המאמרים נרשם
בכת"י אדמו"ר מוהר"ש שזהו ביכל כת"י הר"פ ז"ל (ר' פנחס רייזעס) (לא גוף
כת"י אלא כת"י מעתיק) ותקותי אשר במשך איזה שבועות יו"ל ובל"נ יושלח
להם ...

כיון שגם בתורה ישנו מוקדם ומאוחר הרי מתאים להנ"ל אפשר ישנם
תח"י מהביכלעך מאת רבנו הזקן איזה שיהי ולא רק בחסידות אלא אפילו

ג'רכד

מוה"ר ישראל משה: ברכש. אגרת דומה לכן דודו מוה"ר ברוך אלי' שניאורסאהן. נכרי
האדמו"ר מוהרש"נ מכבריסק.
עשרה הביכלעך: מעוזבן האדמו"ר מוהרש"נ מכבריסק. ראה גם לעיל ח"ט אגרות ב'תשלט.
ב'תשעז.

מכתבים ושו"ת גם בנגלה. — כן הגיעתני שמועה אשר נמצא באה"ק ת"ו —
 וכנראה הכוונה לכת"ר שי' בכת"י — סימנים משו"ע רבנו הזקן, והשמועה
 אי ברורה אם הכוונה למהדורא אחרת, או לסימנים שלא נדפסו ות"ח מראש
 על הכתיבה גם בזה.

בתודה רבה על העבר ובקשה רבה על להבא בהנ"ל.

בכבוד וברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'רכה

ב"ה, כ"ה טבת, תשט"ו
 ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
 מוה"ר רפאל נחמן שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו טבת, הנה לפלא שכותב שנפל ברוחו מפני שלפי
 דעתו מצב בריאותו אינו כדבעי כי מרגיש איזו מיחוש בלב. ובטח חלק גדול
 הוא מפני שמעסיק כח מחשבתו בזה, נוסף על העדר הסדרים בימי התועדות
 דחדש כסלו. ובמילא כשיסיח מחשבתו ויתנהג בסדר מסודר באכילה ושתי'
 ושינה וכו' — גם זה יעבור.

כבקשתו אזכירו להטבת הבריאות (כי הרי גם העמקת כח המחשבה
 בבריאות — גם זהו גרעון בבריאות. וכידוע המשל ששמענו מכ"ק מו"ח
 אדמו"ר שאדם בריא לגמרי אינו מרגיש את אבריו, כי מילתא דפשיטותא
 הוא אצלו שעושה בהם כפי רצונו — משא"כ כשמתחיל להרגיש מעלת הראש
 וכו', שמזה מובן ענין הגאווה והישות. וככל המשלים והנמשלים דקדושה —

סימנים משו"ע רבנו הזקן: ראה בארוכה מכאן לקובץ יגדיל תורה נ"י. חוב"י. פתח דבר לשו"ע
 אדה"ז הוצאת תשמ"ה.

ג'רכה

מוה"ר רפאל נחמן: כהן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תחסא, ובהנסמן בהערות שם.

הרי גם המשל תורה היא בענינו, והי"ה בנדון דידן). כן אזכיר את חתנו וב"ב שני הדורים בכפר חב"ד, אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר חופף על הכפר ומעורר ר"ר על כל יושבי להמשיך להם המצטרך להם ברוחניות והמצטרך להם בגשמיות. והלואי שיהיו כלים, כלי הקבלה שלהם, רחבים כדי צרכם.

נהניתי ממה שמצרף במכתבו רשימת המשתתפים בהגדרה. וכיון שכפי מכתבו הוא מחברי ועד ההגדרה — הנה בטח ימצא האותיות המתאימות להסביר לכל המשתתפים, כי — לכאורה ע"פ שו"ע (חו"מ רז, סי"ג) ענין של הגדרה בכגון דא, היינו שהזוכה מרויח דבר ששוה סכום גדול בהרבה ממה ששילם בעד השתתפותו, יש בזה חשש דאסמכתא באופן דלא קניא. וע"כ צ"ל שבנדו"ד הנה כל המשתתפים הסכימו בלבב שלם להקנות את מעותיהם בלי כל שיוך, וכדי שלא יהי" גם חשש דחשש — הרי טוב יהי" שזה הזוכה יתחשב כשלוחם של כל המשתתפים, אשר שלוחו של אדם כמותו, ובמילא בנסיעתו של הזוכה הרי, במדה ידועה, כאו"א מהם נוסע. והנה אף את"ל שבין אותם המשתתפים אפשר להיות גם כזה החפץ לנסוע מפני סיבה צדדית, עכ"פ בטוח הדבר שרובם כוונתם להיות על הציון הק', להתראות וכו', ובמילא למרות שזוכה רק אחד בהנסיעה, הנה על כל המשתתפים לעשות הכנות המתאימות כאילו הם היו הנוסעים. והרי קודם הילוך על ציון של צדיק ובפרט איש כללי וביחוד נשיא ישראל, צריכה להיות ההכנה בכל החמשת ענינים הנזכרים במאמר ענין ההשתתחות לאדמו"ר האמצעי, ומתאימים לנר"ן ח"י של נפש כ"א מישאל. ויהי"ר שכל הנ"ל יביא להזזה והתעוררות בפועל במחדו"מ מתאים לרצון נשיאינו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

כבקשתו אזכירו על הציון הק' גם בהנוגע להשאלה והמענה ששלח להקונסול. והשי"ת ינחהו בדרך הטובה לפניו, בטוב הנראה והנעלה, בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'רכו

ב"ה, כ"ה טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נעם לי לקבל מכתבו מיי"ז טבת.

ובהנוגע למסחרו הנה ידוע מ"ש וברכך ה"א בכל אשר תעשה. ואין מקרא יוצא מידי פשוט, לעשות כלים טבעיים. וכפי המבואר בכ"מ בדא"ח שכן הוא השפעת עוה"ז, ברובא דרובא, שצ"ל לבוש טבעי, וכנראה ומכמה ידיעות שהנני מקבל הנה מוזנח אצלו זה במדה גדושה, ואף שמבואר שכאו"א מבניי הנה כל אוצרות תבל אינם מספיקים לשלם המגיע לו, וכמובא הבנין אב ממה שנפסקה מלוכה ג' דורות בשביל שעשה ג' פסיעות לכבוד השי"ת, הרי לאחכ"ז ואעפ"כ — נאמר בכל אשר תעשה, והובאו כל הביאורים בהנ"ל. וממה שמבואר במקומות הנ"ל, שאין צ"ל לבוש יותר מהמדה, ודוקא וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניו, הרי מזה עצמו מובן ג"כ שאין צ"ל הלבושים קצרים יותר מדאי. ובפרט כשנוגע לפרנסת ב"ב של אדם — שזהו מצוה מן התורה. מובן שאין כוונתי בצעקה על העבר, אלא נסיון להבין המצב ולעוררו בהנוגע להבא . . .

בברכה.

ג'רכז

ב"ה, כ"ה טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הכי ארוכה, נעם לי לקבל מכתבו ממוצש"ק ויחי,

ג'רכו

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 287 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ג'רכז

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 301 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ולקרות בו אשר עושה בשטח הדת, וכיון שזהו מהענינים החיונים בשביל כאו"א מישראל – בודאי שאינו מסתפק בהישגים שבעבר, אלא מחפש מה יש בידו לעשות בזה בכל יום ויום. וכידוק הלשון עוסק בתורה עוסק במצוות, שצ"ל כדוגמת עסק, שאין בעל העסק יושב בחדרי חדרים ומחכה עד שיבוא מי שהוא ויאמר לו שמעונין הוא לעשות עסק עמו, אלא אדרבה הוא הולך ומחפש חיפוש אחר חיפוש אפשר יש מי שהוא הזקוק לעניני עסק זה, ולא עוד – אלא שמדבר על לב הנמצאים בסביבתו להוכיח להם טיב העסק וגודל התועלת מזה בשביל כו' וכו'. והאריכות בזה אך למותר, ובפרט שנמצאים הם בסביבה, אשר, נוסף על הענינים שכל ישראל הם גוי קדוש – צריכה עוד להיות בהם קדושה מיוחדת, וכמ"ש והי' מחנך קדוש, בציווי נוסף. (במילא משתדל היצה"ר לסבב תחבולות שונות ומשונות ולהגדיל העלמות והסתרים ופתויים והסתות, כ"פ ככה – וצריכים לעמוד על המשמר ולהשתדל בזה ככל היכולת. ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה – אלא שכ"פ ככה – שהנצחון על הרע שבפנים האדם מביא נצחון על הרע שמבחוץ לאדם, שגם לזה זקוקים אנשי סביבה זו יותר מאחרים).

מ"ש אודות הוראות בעבודה זו, הנה גם בהנ"ל ימצא איזו נקודות. והוראה כללית בזה – אשר לא כמו שטועים לאמר שעול בני אדם מקיל בעול מלכות שמים, אלא, אדרבה, כל פסיעה וענין של קב"ע בני אדם צריכה לעורר התבוננות, פשוטה וביחד עם זה עמוקה: ומה ציווי של בוי"ד, שגם הוא בריאה כמוני אף שבמשרה גבוה יותר, הנני מקיים מבלי לשאול מקודם הטעמים הפרטים ומקיים אותה בשלימותה, עאכ"כ בהנוגע לציווי של ממח"מ הקב"ה, שאין ערוך לו כלל וכלל, שצריך אני לקיים כל ציווי לטוב לי כל הימים...

בודאי למותר לעוררו על דבר בעתו בקשר עם יום ההילולא עשרה בשבט הבע"ל, לבאר לחבריו ולמושפעיו עכ"פ איזה נקודות מעבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, תקוותיו שאיפותיו אשר קיווה לראות בכאו"א מבני ישראל.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל ולעבודה בהצלחה.

ג'רכה

(כ"ו טבת, תשט"ו)

... מ"ש אודות אי ההתקדמות כדבעי בלימוד הנגלה, ותולה זה בסיבה אשר כו', הנה בתור כזה שיש לו חוש בחינוך, הרי יכול ה' לשנות היחס בלתי רצוי, אודותו כותב במכתבו, ע"י התמדה ושקידה והשפעה בכיוון זה על חבריו. ותועלת וזכות הרבים תלוי בו. ובפרט שזכות מייסד המוסד הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מסייעתו.

בהנוגע לשאלתו בהנוגע למסיבות שבת, הרי תקותי כשיבקר בבי"ס אחד פעם ושתיים, יוכל לייסד ולבסס את המסיבות שבת באופן כזה שיתנהג מכאן ולהבא גם בלעדו. ובפרט אם יתדבר עם ממלא מקומו שימצא על אתר ויעמוד עמדו בקישור מכתבים. ולאחר שיבסס במקום אחד יעשה כזה גם במקום השני.

בברכת הצלחה להתקדם בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, וכן בקיום המצות בהידור, וביסוד כל זה – היא עבודת התפלה. וצדקה הרוחנית שיעשה בסביבתו תגדיל ההצלחה ותמשיכה למטה.

בברכה המחכה לבשו"ט.

ג'רכט

בי"ה, כ"ו טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר אוריאל ש"י

שלום וברכה!

במענה על הודעתו, עם המכתב שקבל – המצורף אלי.

... האומר על רב מישראל (ואפילו על איש פשוט מישראל) שהוא עובד

ג'רכה

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 366.

ג'רכט

מוה"ר אוריאל: צימער.

ע"ז בשיתוף, הרי — אם האומר שוטה הוא ידוע ששוטה שהזיק פטור, ולא בר דיעה הוא ופטור מכל המצות. אבל מי שהוא חוזר על דבריו בזדון, ועוד יותר — אם העושה זה יש לו השפעה על הזולת, הרי זהו איסור, ולא — מדרבנן, אלא מן התורה — עד שתהיי בידו הוכחה (מה שנקרא הוכחה ע"פ תורה) שמותר לאמר על איש פלוני תואר כזה. ובאם לאו — הרי ע"פ מרז"ל שקולה אמירה זו כע"ז וג"ע ושי"ד. ומובן שיש לתהות על קנקנו של החוזר על דברים אלו.

וחילוק כללי בזה בין ביטויים חריפים, חירופים וקללות הנאמרים בנוגע לדעות, לפרוגרמה של מפלגה, או אפילו למפלגה עצמה — או כשדנים ע"ד פלוני ופלוני.

דוגמא לדבר: פסק הרמב"ם (הלי תשובה פ"ג ה"ז) האומר שהוא גוף ובעל תמונה ה"ז מין. ופשיטא שלא הי' כותב, ח"ו, תואר זה על פלוני ופלוני שבימיו (ולפניו). ואדרבה ענה על שאלותיהם וכו'. ואכ"מ.

ואם בנוגע לפסקי הרמב"ם כך כו'.

— שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר — שבין יהודי ליהודי, איך שיהי ריחוק הערך ביניהם, אין לומר "להבדיל" —.

... בסיום המכתב הנ"ל, אשר מפחד על הדרך שבה מובלת תנועת חב"ד.

הנה נכון יהי' לבו בטוח, אשר השי"ת המשגיח בהשגחה פרטית על כל אחד מבני ישראל — שכן היא תורת הבעש"ט — יציל את אנשי חב"ד מהסכנות העומדות על דרכם, ויציל אותם גם מהשמצות. ומנוסה תנועת החסידות בכגון דא — מעת הוסדה וחולדה בימי הבעש"ט ורבנו הזקן ועד לימינו אלה.

גירל

ב"ה, כ"ו טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הנחלת ועסקני ישיבת אחי תמימים ליובאוויטש דעיר
ספרינגפיעלד, מאס. ובראשם הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק
בצ"צ מוה"ר דוד שי' הלוי עדעלמאן

שלום וברכה!

מיט פערגינגען האב איך באקומען אייער בריף מיט דער ידיעה, אז
ראש חודש שבט, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, וועט פארקומען די
יערליכע חגיגה פון דער ישיבת אחי תמימים ליובאוויטש אין ספרינגפיעלד
מאס. און איך האף אז די אידען פון ספרינגפיעלד חובבי תורה שאצען אפ ווי
געהעריג די עבודה קדושה וואס ווערט געטאן דורך דער ישיבה, און וועלען
אויף א פאסענדען אופן באטייליגען זיך אין דער חגיגה, סיי בגופם און סיי
בממונם, און עס וועט אויך זיין עינם טובה בשל אחרים, צו איינווירקען
אויך אויף פריינד און באקאנטע, אז אויך זיי זאלען זיך באטייליגען אין דער
אויסחאלטונג און אויסברייטערונג פון דעם מוסד הקי.

ווארום אויב אין אלע צייטען איז חינוך געווען דער הויפט זייל (עמוד)
פון דעם קיום עם ישראל, און ווי רבותינו ז"ל רופען דאס אן מלאכת שמים,
איז אין א נאך פיל גרעסערער מאס איז דאס אזוי אין אונזער דור, און אין
דער צייט, וואס די יוגענט נויטיגט זיך, ניט נאר אין דעם לערנען און וויסען
פון תורה, נאר אויך אין לערנען די יסודות פון יהדות, און דאס אויפפירען
זיך אין גייסט פון תורה אין דעם טאג טעגליכע לעבען, איז די נויטיגקייט פון
אזא מוסד וועלכער זאל געבען חינוך על טהרת הקדש נאך פיל מער
וויכטיקער און שטעלט מיט זיך פאר ענין שהנשמה תלוי בו, — די נשמה פון
א עדה אידען, אין וועלכער דער מוסד טוט זיין ארבעט, און מיר האבען א
הבטחה פון רז"ל, אז אויך זייענדיק אין גלות, איז לב ישראל ער להקדוש
ברוך הוא לתורתו. האף איך אז דאס וועט זיך אויסדריקען אין א
ממשית'דיקער שטיצע, ווי געזאגט אז דער מוסד זאל קענען אנפירען מיט זיין

גירל

מוה"ר .. עדעלמאן: אגרת נוספת אליו — לציל ג'סט.

עבודה קדושה אין א גרעסערער מאס, סיי בכמות און סיי באיכות — לויט דער פאדערונג פון דער צייט. און דער זכות זאל ביישטיין די אלע וועלכע נעמען איינטייל אין דעם, אין דעם וואס זיי נויטיגען זיך בגשמיות וברוחניות. בברכת הצלחה.

ג'רלא

ב"ה, כ"ו טבת, תשט"ו
ברוקלין.

מחותי הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר
גרשון שי' וזוגתו הרבנית מרת גסיה תחי'

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתם הארוכה נעם לי לקבל מכתביהם מכי וכ"ב טבת, ולפלא שאינו מזכיר בפרטיות ע"ד התועדות דיום הבהיר הוא י"ט כסלו חג גאולתינו ופדות נפשנו והעיקר בקבלת החלטות בהנוגע לפועל.

נעם לי לקרות במכתבו ע"ד שיעורים הנלמדים ברבים, ולפלא שאין בשיעורים גם שיעור בלימוד הלכות הצריכות בחיי היום יומים אשר העדר הידיעה בזה מבהיל, אף שדוקא ידיעות אלו נחוצות ביותר, כי ה"ז כל האדם לעשות את מצות ה' אשר תעשינה ושלא לעשות את מצות ה' — אשר לא תעשינה, וחמורים וערבים דברי סופרים וכו', ועיין ג"כ בחלי ת"ת לרבנו הזקן ב, ט.

ויה"ר שיזכה את סביבתו בהנהגת לימוד זה וכנ"ל מתחלה ידיעת הדינים אפילו בלא המקורים והנימוקים, וכוונתי בפשטות ברכות הנהנין, דיני התפלה, טלטול בשבת כו' וכו', ואי איישר חילי הייתי מנהיג לימוד זה בכל המוסדות חינוך מתחיל מגני ילדים ומסיים בישיבות וכוללים לאברכים, כי לדאבון ולצער הצד השוה שבהם, הוא אי שימת לב כדבעי ללימודים הנ"ל. ובפרט בדור זה שאינם נקנים בראי' בהנהגת הבית והרחוב ואדרבה כו' וד"ל.

ג'רלא

מוה"ר גרשון: חן. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תחקע, ובהנסמן בהערות שם. הלכות הצריכות: ראה גם לעיל אגרת ג'מח, ובהנסמן בהערות שם.

רעא

אדמו"ר שליט"א

כבקשתם אזכיר את שניהם בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, ויצליחם השי"ת לבשר טוב בכל הנ"ל, ובבריאות הגוף שגם זה קדוש הוא, כי הרי הוא נכסיו של הקב"ה ובני ובנות ישראל הרי בתואר שלהם גוי קדוש נכלל גם הגוף.

בברכה.

נ.ב.

מאמר רז"ל כל ת"ח העוסק כו' בתורה, הקב"ה קורא ושונה כנגדו הוא תנדי"א רבה ריש פרק י"ח ובילקוט שמעוני איכה רמז תתרל"ד אף כי יש שינויים קלים בחנוסחא.

בטח ינצל את יום ההילולא עשרה בשבט הבע"ל מתאים לרצון בעל ההילולא.

ג'רלב

ב"ה, כ"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו, הבלתי מובנת גם עתה, נתקבל מכתבו ממוצש"ק, בו כותב שמכיר חובתו ליקח חבל בעבודה בכרס חב"ד, ושואל איך ובמה להתחיל ואין לו בזה הצעה.

וחנה מובן, שבעניינים כמו אלו – תלוי אופן העבודה ומהותה בתנאי המקום. ובמילא פלא על ששואל עדי"ז מעבר לים,

ותמ"י שצריך להזכיר ולעורר על ביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר בהדיוק דביטוי רז"ל עוסק בתורה עוסק במצות,

שהוא כהנהגת עסק – שאין בעל העסק יושב בחדר לפנים מחדר ומחכה עד שיבא מי שהוא ויאמר לו שמעונין הוא לעשות עסק עמו,

ג'רלב

חלקה דפס בלק"ש ח"א ע' 224 ובשלימות כחכ"ג ע' 452.
ביטוי רז"ל עוסק בתורה: ראה גם לעיל אגרת ג'קט, ובהנסמן בהערות שם.

אלא אדרבא, הוא הולך ומחפש בחיפוש אחר חיפוש אפשר יש מי שהוא
הזקוק לענייני עסק זה, ולא עוד אלא שמדבר על לב הנמצאים בסביבתו
להעמידם על טיב העסק וחתועלת מזה בשבילם וכי'.

וכשיתענין בזה באופן הנ"ל, או עכ"פ כמו שהוא מתענין בענין משרתו
ופרנסתו הגשמית, היינו – שרק הגוף נהנה מזה,

הרי בודאי יצליח למצוא אופני פרנסתו הרוחנית, היינו בענייני תומ"צ,
שהן הגוף והן הנשמה זקוקים ונהנים מהם.

ובפרט שנמצאים אנו בימים הסמוכים ליום ההילולא בעשרה לחדש
אחד עשר, שאז הנשמה דבעל ההילולא עולה מעולם עליון לעולם עוד עליון
יותר, וכדרז"ל אין להם מנוחה, כי ילכו מחיל אל חיל,

שבמילא כל השייכים אליו נמשכים ג"כ בעלי' זו, אלא שעליהם לעשות
את הכלים להעלי' ולהשתדל שתהי' בגילוי במחדו"מ. והעיקר במעשה – כי
זהו העיקר, היום לעשותם.

ובפרט שממשמשים ובאים שנים אשר תאמר כו' אלו ימות המשיח,

– (שבת קנ"א, ב. עיי"ש בפרש"י, ברמב"ם ה"ל תשובה פ"ח ט' וסוף
ה"ל מלכים. עבודת הקדש ח"ב פל"ח. אגה"ק סו"ס כ"ו ועוד. ואכ"מ) –

והשי"ת יזכהו לבשר טוב בכל הנ"ל.

ומובן ופשוט שכל הדברים האלה הוא בנוגע לכל אחד ואחת מאנ"ש,
וכן בכלל לכאוי"א שיש בידו לעשות כי בדורנו זה ביחוד זהו – חובת גברא.

בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

גירלג

בי"ה, כ"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נר"י עוסק בצ"צ מוה"ר יצחק ש"י

שלום וברכה!

בעתו נתקבל מכתבו מכ"ג כסלו, בו כותב ג"כ ע"ד ההתועדות דיום
הבחיר הוא י"ט כסלו, אף כי בקיצור, ובטח נמשכה ההתעוררות וההחלטות
הטובות מר"ה לחסידות זה בחי היום יומים על כל השנה כולה.
מוסג"פ קטע ממכתבי לאחד, אשר באמת שייך הוא לכאוי"א מאנ"ש
ש"י.

בברכה — המחכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

מה שהעיר בענין הפושעים ומורדים שניקת נר"י שלהם מבחי
אחוריים של נר"י ת"ח (תניא ספ"ב) ואיך יתאים עם מש"כ שם ספ"ו
ובאגה"ת פ"ו שהוא מסט"א וג"ק וכו' — ואין קושייתו מובנת, דא"כ יקשה
לא רק על הפושעים אלא בכלל,

שהרי על מוצא פי ה' שבלחם יחי' האדם הישראלי, ואיך יתאים עם
האמור בתניא פ"ב שהוא מנר"י של ראשי בני"י,

אלא שלא נע זא"ז, וכמו שאין שייכות וסתירה מזה שהרגל מקבל
חיות מן הדם (הוא הנפש) הנעשה מאכו"ש, לזה שהרגל חיותו מהנשמה
שבראש. ואין זה ענין לשתי נפשות, כי הרי גם באו"ה כן הוא.

גירלג

מוה"ר יצחק: דובאוו. אגרות נוספות אלי — לעיל ג'קלא, ובהנסמן בהערות שם.

ג'רלד

ב"ה, כ"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

מרת רבקה תחי

ברכה ושלוש!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף, אין וועלכען איר שרייבט וועגען דעם העכסט וויכטיגען ענין צו ארגאניזירן יונגע פרויען און צוזאמענקומען זיך אין באשטימטע צייטען צו לערנען און שמועסן וועגען ענינים פון אידישקייט, און בפרט דינים פון תורתנו הק' און מנהגי ישראל, וואס די נויטיגקייט אין דעם איז גאר ניט צו משער זיין, און בפרט וועלן מען רעדט צו יונגע פרויען וועלכע הויבען ערשט אן איינשטעלען זייער הויז, וואס פון דער איינשטעלונג איז אפהענגיג דער עתיד פון א דור ישרים יבורך.

איך בין געווען צופרידען פון דער פארזיכטיגקייט וואס איר האט זיי פארזיכערט אז דאס איז ניט קיין פאליטישע זאך און ניט קיין ארגאניזאציע אויף צו זאמלען געלט, וואס ליידער דא אין אמעריקא איז דאס געווארען א עגל ר"ל. וואס דורך דעם שרעקט מען אפ און שטופט אפ פילע מענשן וואס עס איז העכסט וויכטיג און ווערטפול צו ארבעטען מיט זיי, און איך האף אז איר וועט טאן אין דעם מיט דער געהעריגער ענערגיע וועט דאס געוויס געקריינט ווערען מיט ערפאלג.

בייגעלייגט איז דא א קאפיע פון מיינעם א בריף צו די סניפי אגודת נשי ובנות חב"ד, האטש אייער גרופע איז נאך אין אנפאנג פון ארגאניזירונג, אבער איר קענט דאס ליינען - און ווי דער אמת איז - אלס א בריף וועלכער איז געשיקט געווארען צו אייערע פריינדיגעס וועלכע זיינען מיטגלידער אין דער ארגאניזאציע פון נשי ובנות חב"ד, און בא דער געלעגנהייט אויך איבערגעבען א גרוס און ברכת הצלחה צו די אלע וועלכע באטייליגען זיך שוין, און אויך צו די וואס וועלען זיך אנשליסען אין דער צוקונפט צו טאן דעם רצון פון השם יתברך אויף צו פארשטארקען און פארשפרייטען אידישקייט, און השי"ת וועט ערפילען זייערע באדערפענישן בנוגע צו זיי און זייערע פאמיליעס.

ג'רלד

מרת רבקה תחי: שרפשטיין.

זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אז דער הויפט ציעל דארף זיין צו באווארענען אז מען זאל אפהיטען צו טאן די מצות מעשיות בנוגע צו דעם טאג טעגליכען לעבען כי זה כל האדם, האטש מיט געוויסע מענשן דארפמען דאס צובריינגען דורך א דיפלאמאטישן וועג און דורך פערשידענע הקדמות והכנות, אבער די הכנה דארף ניט איינשלינגען די עיקר זאך.

בברכת הצלחה.

נ.ב.

אויף אייער פראגע צי זאלט איר באלאנגען צו א פאליטישען פארבאנד פון יונגע פרויען, איז לויט מיין מיינונג דארפמען דאס ניט, ווארום קיינע נוצען זעה איך ניט פון דעם, און שאדען צו אייער ארבעט וועט דאס געוויס בריינגען, ווארום וואס א פארבאנד דאס זאל ניט זיין, איז דאך פראן א געוויסע צאל וועלכע זיינען ניט צופרידען. אבער דאס שליסט ניט אויס – אויב עס איז דאך דא אמאל א נויטיגקייט אדער א נוצען **לדבים** – צו באזוכען אמאל זייער אסיפה אלס גאסט.

ג'רלה

ב"ה, כ"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר דוב ארי' ש"י

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מג' וארא, ונהניתי לקרות בו ע"ד ההערכה הנכונה של פעולת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נג"מ זי"ע והשפעתו במדינה זו, ובודאי כמו בכל עניני בניי אשר הפס"ד בזה לא המדרש עיקר אלא המעשה עיקר, הערכה זו גורמת ומביאה לפעולות טובות של כת"ר בסביבתו ובמושפעיו בכלל. וכידוע פתגם כ"ק רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר

ג'רלה

מוה"ר דוב ארי' חייט, בוסטון.

דתורה – והשולחן ערך – פוסק בנגלה דתורה – אשר תואר הרב הוא מרא דאתרא, ואין הענין יוצא מידי פשוטו שהוא הבע"ב בכל עניי המקום עכ"ל.

וברור אשר גם במדינה זו צ"ל באופן כזה אף שהלבוש והצורה החיצונית של הפעולה משתנית לפי תנאי המקום והזמן שלטון המדומה של הפרעזידענטין וכיו"ב, כי הרי התורה וענייני נצחיים הם בכל המקומות ובכל הזמנים, וכיון שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, הרי נותן הוא לכל אחד ובפרט איש כללי שררה בישראל כמו רב, הכחות לפעול בכיון הרצוי.

ויה"ר שעוד רבות בשנים יוסיף בסביבתו נר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי פנימיות התורה.

בברכה.

ג'רלו

בי"ה, כ"ז טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מד' שמות פ"נ. הנה אקראהו בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"י"ע, ויה"ר שימולא משאלות לבבו ולבב זוגתו שיחיו לטובה בהקדם וכמו שכותב במכתבו ועוד יותר מזה. כן ירחיב לו השי"ת בפרנסתו שתה"י במנוחה ובכבוד.

ומ"ש שאחד העובדים עמו הוא איש הפקר כו' וכו', צריך לדבר עמו בניחותא ולעורר נקודת היהדות אשר בו אשר כפי עצת חכמינו ז"ל על כל אחד מבני ישראל נאמר אני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה לתורתו ולמצותיו, וכבר ידוע ביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה שהחילוק בזה הוא אם הבאר מים חיים נמצא ע"פ הארץ בעומק מעט או בעומק יותר אבל ברור שנמצא הוא וכשיחפרו כדי הצורך יתגלה מן ההעלם אל הגילוי ואל הפועל, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל המ"ל.

בברכה.

גירלז

בי"ה, כ"ט טבת, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

מר משה שי' יערי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מטי"ו כסלו עם התשורה הספר "שלוחי ארץ ישראל". וזה מחזיק תקותי, אשר זוכר ג"כ תוכן שיחתנו בשאר הענינים. והרי אי אפשר לדברים היוצאים מן הלב שלא יפעלו פעולתם במעט או (יותר טוב) בהרבה, על כל פנים במשך הזמן. והי' זה שכרי, אשר נוסף על התועלת לרבים שתצא מזה, כיון שהצליחו השי"ת בהשפעה אשר גורל הרבים במדה חשובה תלוי בה, עוד ימצא גם סיפוק נפשי בהשפעת טובה גשמית או גם טובה רוחנית שגרם לה או גם נעשית על ידו.

ורואה אני התחלה טובה בזה, על פי המכתב שקבלתי ימים אלו מישיבתנו בלוד, מביקורו שם, שהי' ביקור בעין יפה. וככל דבר חי שסימן החיות הוא גידול והתפתחות, תקותי שגם זה הרגש יתגדל ויתפתח לתועלת הרבים.

כיון שאינו מזכיר דבר ע"ד בריאותו, רצוני לקוות שהיא בסדר.

ויהי רצון שכל אחד ואחד מאתנו לא יבלבלוהו מקרי הגוף מעבודת הנשמה ומלוי תפקידה.

בברכת הצלחה ובריאות.

כיון שבהיותו כאן מסר פ"ש ממרת סמונוב תחי', יואיל נא בטובו להיות גם כן שליח להולכה למסור לה פ"ש בשמי, ות"ח מראש.

מובן שבקבלת הספר עיינתי שם בפרק המדבר בתולדות עלית החסידים ובפרט עלית החסידים חברי רבינו הזקן בעל התניא. וחבל אשר אחיו שי' הושפע מכתבי בעלי-מחלוקת רבינו הזקן בהסכסוך עם הרב מקליסק, כי אף שמביא גם תוכן מכתב רבה"ז נשאר הרושם שמצדיק הוא את בעלי מחלקתו,

גירלז

הספר "שלוחי ארץ ישראל": מאת אחיו אברהם יערי.

למרות אשר, נוסף על זה שאין השכל מקבל ההאשמה על רבינו הזקן בענינים כאלו, הרי יש גם מכתב מצד שלישי ניטראלי והוא הרב ר' לוי יצחק מברדיטשוב שנתפרסם בכמה מקומות ושנותן הצדק כמילואו לרבינו הזקן, ולע"ע לא מצאתיו אפילו מוזכר בספר אהיו.

דרך אגב, כתוב שם אשר הסתלקות הרב ר' מנחם מענדל מהורודוק היתה ביום ב' דר"ח סיון, והוכפל זה במקום שני בספר. ואינו, כי נסתלק ביום ב' דר"ח אייר. וידוע אשר ר"ח סיון הוא תמיד יום אחד.

ג'רלח

ב"ה, כ"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ מוה"ר דוב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו. הנני לאשר בזה נוסף על קבלת מכתבו גם קבלת הספר דברי חפץ, ומה שלא העירותי על הספר, הוא מכיון שכבר נדפס, לכאורה אינו נוגע כ"כ בשעת הקבלה וכיון דאידיחי אידחי מפני הטרדות ההולכות ומתרבות, ונב"כ"ז כיון שבמכתבו מזכיר ג"כ ע"ד הספר הרי מפני הכבוד וכמרז"ל דפטיטא דאורייתא טבין, באתי באיזה ציונים בשנים ושלשה מקומות. והשי"ת יקיים בקשתו ותן חלקנו בתורתך ומה שנוגע ביותר לזה דמן שמיא קא ממני ל"י להיות מכהן במשרת רבנות לכוון הלכה למעשה וכידוע מרז"ל (ב"ב ק, ע"ב) שאין למדין וכו' עד שיאמר הלכה למעשה.

בכבוד וברכה.

סימן א'. דאפ"ל דש"ס בבלי (ופשיטא — הירושלמי) ס"ל דברכת המצות (חיוביות) הוא מה"ת. — ומילתא דתמ"י ביותר הוא לומר אפילו בדא"פ, היפך המפורש, בראשונים וכו'. — (ראה רמב"ם ברכות פ"א: ומד"ס כו' וכשם כו' כך מברכים על כל מצוה. ובשו"ת שלו: **הדברים ידועים** שכל

ג'רלח

מוה"ר דוב: רחנשל.

ברכה שהיא על מצוה מדרבנן היא כו'. חינוך מצוה תל. כל דסייל שברכת התורה דרבנן, אף שמצוה היא. הראשונים המבארים הטעם שלא תקנו ברכה לכמה מצות. ועוד).

וכבר העיר בצפנת פענח על הרמב"ם ריש הלי ברכות מכמה מקומות "דמשמע קצת" דברכת המצות מה"ת. ושערי תירוצים לא ננעלו, וראה שדי חמד כללים (ב, ו) שתירץ רובם ככולם.

איברא דבזהר פי עקב כי דאפילו ברה"י הוא מה"ת ומחולק בזה עם הש"ס. ראה ברמ"ז על הזהר שם. ולהעיר ג"כ מירושלמי ע"ז פ"א ה"ו.

סימן י"ד. סברת הגר"ש שקאפ. ראה להקת הראשונים בזה הובאה בחידושי הצמח צדק לכתובות פ"ב מ"ט. צפנת פענח לרמב"ם הלי יסוה"ת פ"ה ה"ו ובמהד"ת לו באריכות יותר.

שם, איסור דרבנן בשוגג א"צ כפרה (נתיבות חו"מ סרל"ד ובשו"ת מנח"א ח"ג במפתחות תניא דמסייע לי' מירושלמי עירובין פ"ב ה"ח) — ראה שו"ת עין יצחק חאהע"ז ספ"ז, אתוון דאורייתא כלל יו"ד ובבית האוצר לו כלל קכב כמה ראיות לסתור. ומובן בפשיטות דברי רבנו הזקן בתניא רפ"ח.

בסוף הספר ס"ע. ראה אתוון דאורייתא כלל ג.

מה שהקשה כת"ר על המבואר בכ"מ דהעלי לעת"ל הוא דוקא ע"י הירידה לעוה"ז וקיום התומ"צ בו — מהמ"ד בסנה' (קי, סע"ב) דבא לעוה"ב משעה שנולד, הרי דהירידה לעוה"ז לחוד מספקת.

הנה עדיפא הו"ל להקשות מהמ"ד שם משעה שנזרע והוא אע"פ שנמחה אח"כ ולא נולד (רש"י. וראה שם צא, ב: משעת פקידה).

והנה אם רל"פ בא לעוה"ב ענין של עליי ושכר בלאה"כ קשה: בעד מה מגיע לו שכר? ועכצ"ל כמש"כ בעיון יעקב על העיי שם דאבא מזכה ברא וכיו"ב, וא"כ מתורצת גם קושיתו הנ"ל.

ג'רלט

ב"ה, כ"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער צעטיל מיט דאס בייגעלייגטע וועלכעס איז איבערגעגעבען געווארען צו דער לשכת חשאים, הסמוי מן העין, דאס הייסט אז פון דעם ווערען געהאלפן מענשן און זאכען וועלכע עס איז ניט לפי כבודם צו בעטען הילף עפענטליך, און עס איז דאך באוואוסט אז דאס וואס עס איז סמוי מן העין שיצט פון א ניט גוטער אויג. אזוי זאל אויך דאס אייך ביישטיין אז השי"ת זאל געבען אייך זיינע ברכות בעין יפה און אויך אויסהיטען אייך פון א ניט גוטער אויג, און ווי מיר זאגען יברכך ה' וישמרך, ווערט ערקלערט אין מדרש רז"ל אז הקב"ה ניט נאר וואס ער גיט די ברכה נאר עס איז אויך וישמרך אז ער ברוך הוא היט דאס אויס אז די וואס באקומען די ברכה זאלען דאס אויסניצען אין א גוטען און פרייליכען אופן.

זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אייך, אז מען דארף אויך אפשרידען צדקה פון דעם ריוח, מעשר (10%), און ווי עס איז באוואוסט דארפמען ניט מדקדק זיין אין צדקה, און במילא דארף עס זיין עטוואס מער ווי די צעהן פראצענט, און דאס בריינגט אויך א תוספת ברכה אין דעם עשר בשביל שתתעשר.

געוויס האט איר איינטייל גענומען אין דער התועדות פון יום הבהיר י"ט כסלו, און וועט אויך באטייליגען זיך אין דער התועדות פון יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע דעם קומענדען יו"ד שבט הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, און השי"ת זאל אייך אלעמען מצליח זיין.

בברכת הצלחה.

רפא

אדמו"ר שליט"א

ג'רמ

בי"ה, כ"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . לפלא שאינו מזכיר משיחותיו והשפעתו על שכניו, וכמו שכתבתי לו ועוררתיו על זה, זה איזה פעמים, ובודאי עושה בזה, וחרי חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, ובמילא יהיו בודאי פירות מזה. וגודל הזכות דלהוציא יקר מזולל כבר אמורה בדברי רז"ל בכמה מקומות ואדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה בהטבת הבריות ובכלל בהמצטרך הן בגשמיות והן ברוחניות, וכיון שיום ההילולא עשרה בשבט ממשמש ובא, בטח ימצא אותיות המתאימות להסביר להשכנים שלו מעבודת הקדש של כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר עמל בה בחיים חיותו בעלמא דין, שאחד היסודות שלה היא אהבת ישראל שבמילא הביאה לקירוב בני ישראל מחוגים שונים למקור החיים והטוב הוא ה' אלקינו על פי הדרכים שהורנו בתורתו תורת חיים, והשי"ת יצליחו גם בזה.

בברכה לבשר טוב מהטבת בריאותו בקרוב ממש ובכל הני"ל.

ג'רמא

בי"ה, כ"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
סניף תל אביב
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מטי' טבת עם המצורפים אליו, ונהניתי ממ"ש, עכ"פ בקצרה, אודות פעולותיהם בחדש כסלו, ובפרט ביום הבהיר י"ט כסלו

ג'רמא

מהעתקה.

חג גאולתינו ופדות נפשינו, ואחכה להמשך הדו"ח כפי שמזכירים במכתבם, ויה"ר אשר ההחלטות הטובות שנתקבלו תומשכנה בפ"מ, כי הרי המעשה הוא העיקר, אף שאין מזכירים עד"ז — בודאי אחת החלטות האלו שהפגישות דייט כסלו תומשך פעולתם לאח"ז.

נהניתי ממ"ש שסו"ס ישתדלו שהבטאון יקבל רשיון רשמי, וכיון שאינני יודע אופן ההשתדלות בזה — באם הוא בגדר נר לאחד נר למאה — יש לצרף לההשתדלות גם הוצאת השמועסין באה"ק ת"ו. שתקותי שסו"ס יתחילו בחוצאה לאור, אע"פ שמתנהג השקו"ט בזה זה כמה חדשים (אף שכנראה ממכתב הרה"ח הר"א שי פאריז מתחדשים מניעות ועכובים מזמן לזמן, אבל הרי כבר נאמר קץ שם לחשך ובמילא גם מניעות ועכובים באה"ק ת"ו להפצת המעיינות חוצה ג"כ גבול להם), ויה"ר שיה"י בהקדם האפשרי.

בהדו"ח מזכירים רק רעננה, וכמדומה שנמצא שם מוסד ד"ר צימרמן ש"י שביקר כאן, וכן נמצא שם אחד ושמו מר עפשטיין שה"י פה בימי השמע"צ ושמח"ת — וכדאי ה"י לבקרו כשיה"י שם בפעם הבאה. וקירוב דעת זה בטח יביא לפעולות טובות.

לפלא שמוסד — הרשת מזכירים רק כפר סבא, ואולי אין זה אלא חסרון בכתובה ולא בהפועל.

המכתב מבתיים לע"ע לא נתקבל. והשי"ת יצליחם בעבודתם בקדש למעלה מן הטבע, ושבהצלחה זו תה"י ג"כ התוספת ברצון ובמרץ מתאים לדרישת השעה.

בברכה ובפ"ש כל הדו"ש.

שהבטאון יקבל רשיון רשמי: עד אז היה רשום עליו שהוא "פנימי". ראה גם לעיל אגרת ג'נט. השמועסין באה"ק: ראה לעיל ח"ט אגרות ב'תתכז. ב'תתלד.

ג'רמב

ב"ה, כ"ט טבת, תשט"ו
ברוקלין.

ש"ב הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר עזריאל זליג שי

שלום וברכה!

לפלא שעד עתה לא נתעוררו בירושלים עיה"ק ת"ו לארגן באופן המתאים נשי ובנות חב"ד, וכבר מלתי אמורה בכמה פעמים ובכמה מכתבים שבכגון דא, כשכותבים חב"ד אין לדייק ולהקפיד ח"ו, ואדרבה להמשיך לחוג זה ככל האפשרי ובפרט שהרי סו"ס יקוים היעוד ומלאה הארץ דעה את ה', שזהו ענין תורת החסידות חב"ד דוקא, וכיון שלכל עת, הנה כדאי לעוררו ולנצל את ההזדמנות דיום החילולא דיו"ד שבט הבע"ל (או היום שלפניו ואחריו כו' כפי המתאים לתנאי המקום) שביום החילולא בעל החילולא מתעלה לעולם עליון יותר וכל המקושרים וההולכים בעקבותיו בדרך ממילא מתעלים ג"כ, ויה"ר שיהי' זה גם בגלוי ובתרגוש חלב ועכ"פ בהבנת המוח, וכיון שאינני יודע על מי להטעין ההתחלה בענין זה, ובטח התנאים בעיה"ק ירושלים שונים הם מאשר במקום אחר שבאה"ק ת"ו כותב הנני אליו בזה, וייתייץ עם אלו שימצא לנכון בכגון דא וחפץ די בידם יצליח להביא הדבר מהכח אל הפועל בהקדם ובהרחבה.

ומוסג"פ המכתב כללי לסניפי ארגון נשי ובנות חב"ד שיוכל לפרסמו באופן המתאים.

המחכה לבשו"ט ובברכת הצלחה בכלל ובהנ"ל בפרט.

ג'רמב

מוה"ר עזריאל זליג: סלונים. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'קה, ובהנסמן בהערות שם.
המכתב הכללי: ראה האגרת הבאה.

ג'רמג

ב"ה, ראש חדש שבט, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשי ובנות חב"ד
סניף . . .
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש:

אין צוזאמענהאנג מיט דעם יארצייט, הילולא-טאג, פון דעם שווער כ"ק
אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע, **דעם צענטן שבט**, הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה, ווענדע איך מיך מיט דעם פאלגענדעם פארשלאג:

אין ביד זיכער, אז עס איז איבעריג מאריך צו זיין וועגען דעם שעת
הכושר ועת רצון, וואס דער טאג שטעלט מיט זיך פאר פאר אלע אנ"ש און
חסידים, וואס, זעלבסטפארשטענדליך, זיינען נשי ובנות חב"ד בכלל זה.

עס זיינען באוואוסט די האפונגען פון כ"ק מו"ח אדמו"ר און זיין
שטרעבונג, אז נשי ובנות חב"ד זאלען נעמען אן אקטיווען אנטייל אין דער
ארבעט פון פארשטארקען און פארברייטערען די חסידישע לעבענספירונג און
די חסידישע ערציהונג — בא זיך אין הויז — און אויך אין דער גאנצער
סביבה (אומגעבונג),

וואס דאס איז אויך געווען איינע פון די הויפט סיבות, וואס ער האט,
נאך מיט פילע יאהרען צוריק, אנגעהייבען ארויסגעבען שיחות און לקוטי
דבורים אין אידיש דוקא,

וואס אין זיי געפינען זיך ידיעות, אנווייזונגען און הנהגות אויך פאר נשי
ובנות חב"ד, ענינים וועלכע זיינען א יסוד אין א חסידישען לעבן בפרט און
אין א אידישען לעבן בכלל.

דברי צדיקים זיינען חיים וקיימים לעד — אייביג.

וויבאלד דאס איז געווען זיין שטרעבונג און האפנונג, ווירקט דאס אויך

ג'רמג

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 226.

איצטער, אז ווען מען גרייט צו די פאסענדע צנורות וכלים, ווערט געגעבען פון אויבען א ספעציעלע הצלחה, אז די ארבעט זאל זיין מיט גרויס ערפאלג.

דערפאר לייג איך פאר:

אין דעם הילולא-טאג – עשרה בשבט – (אדער אין א פאסענדען טאג – נאהענט צו דעם טאג), זאלען זיך אלע חברות פון אייער סניף צוזאמענקלייבען,

– אויך זאל מען איינלאדען פרויען ניט חברות, אבער וואס אידישקייט איז זיי נאענט און טייער –

מען זאל פארלערנען פאר די פארזאמעלטע, צוגעפאסטע שטעלען פון די כתבים ושיחות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, ווי אויך דערציילען פון זיין לעבן און מסירות נפש פאר אידישקייט תורה ומצות, און דאס זאל אויסגעניצט ווערען און מיטהעלפען אין דעם הויפט ציל פון דעם צוזאמענקומען זיך,

א צוגאב אין תוספות-התעוררות און אנשטריינגונג אין דער ארבעט פון אגודת נשי ובנות חב"ד אויף די פערשידענע געביטען פון החזקת היהדות בכלל והפצת החסידות הדרכותי ומנהגי בפרט. און ספעציעל – אין די ענינים וועלכע זיינען נוגע נשי ובנות חב"ד ביחוד, וועגען וועלכע עס איז שוין געשריבען געווארען מעהרערע מאל.

און דער אויבערשטער זאל העלפען, אז אלע גוטע החלטות (באשלוסען) זאל אראפקומען אין א בפועל – אין טאהט זאכען, און דאס זאל זיין אן שוועריקייטן און מיט פיל הצלחה.

בברכה – המחכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ג'רמד

ב"ה, א' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מטו"ב טבת. ונהניתי לקרות בו אשר כבר נסתדר ענין הדירה באיזה אופן שיהי, והעיקר ממ"ש שנגשים לקבוע זמן החתונה בשעתומ"צ, כי בכל הזמנים ובפרט בדורנו זה אין רוח חכמים נוחה מהפסק זמן ארוך עד החתונה ובפרט כשהסיבה בזה היא מפני שאין החשבון בהנוגע לפרנסה משביע רצון במאה אחוז, למרות מה שפסקו רז"ל שאין אדם יודע במה משתכר, ועיין אגרת הקדש לרבנו הזקן ריש סי' כ"ב "הושוו זל"ז".

מ"ש אודות דרך איך לקבל אתעדל"ת הנה סותרים הדברים מרישא לסיפא, כי אתעדל"ת צריכה לבוא מלתתא שזהו ענינה ולא לקבל אותה מלמעלה, והדרך בזה היא סלולה דרך הרבים ועוד יותר – הדרך הידוע בתוספת הי"א ל"ב (ב"ב ק"ב) וכמאמר רבנו הזקן עיקר התשובה בלב, ומבואר בכמה מקומות ובפרט בספרי החסידות באגרת התשובה לרבנו הזקן, בדרך החיים לבנו אדמו"ר האמצעי, מצות התשובה – נדפס בס' דרך מצותיך – להצמח צדק, בן בנו כו' כו'.

בטח למותר לעוררו על יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע ביום עשירי לחדש אחד עשר הבע"ל, וכמבואר ענין היארצייט ובפרט של נשיא ישראל באגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ז וביאורו, בסידור שער ל"ג בעומר ועוד, ובטח ינצל שעת הכושר זו בכל הנ"ל.

כבקשתו אזכירו וכל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של בעל ההילולא, ויה"ר שיהי להצלחה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לכוון הלכה למעשה בחיי היום יומים ובפרט שרבים תלויים בו.

ג'רמד

מהפסק זמן ארוך: ראה גם לעיל אגרת ב'תחקעג, ובהנמנן כהערות שם.

ג'רמה

ב"ה, ב' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מ"ש בהנוגע לארגון נשי ובנות חב"ד. הנה סו"ס צריך חי' שתסדרנה תכנית מפורטת על משך איזה חדשים הן בעניני לימוד והן בעניני עבודה, והרי יש הרבה חומר ממה לבחור בשני הסוגים, אלא שצריך שאחדות מהן תתמסרנה ותעבודנה בזה במרץ המתאים, וכן כל אלו שיש לחם השפעה על הנשים ובנות לעשות בזה ככל יכולתם ובדאי יראו פרי טוב בעמלם . . .

מ"ש שבאו אליו בטענה על מה שייט כסלו נקרא ר"ה לחסידות, הנה יעיין עדיין בארוכה במבוא לקונטרס ומעין ששם הובא ג"כ מה שאמרו ראשי המתנגדים בדור שלפנינו, אשר אלו שבדור זה לא הגיעו לקרסולם.

כן מה שבאו אליו בטענה על מה שקוראים לרבנו הזקן אבינו הראשון, לא תבינותי כלל מהו הקושיא בזה, והרי מובא בג"מ בדרו"ל אשר התלמיד קורא לרבו בשם אבי, וכתוב מפורש הוא אבי אבי רב ישראל ופרשיו, אף שלא חי אביו בגשמי, ובמילא מובן ג"כ שהראשון בלימוד הזה צריך לקרותו בשם אבינו הראשון, ובפרט כשהמדובר בנשיא בישראל אשר בכל העולם כולו מקבלים את השו"ע של רבנו הזקן לפוסק, ונשיא ישראל נקרא אב לדורות וכמוז"ל בשילחי נדרים פרק ה' בירושלמי, ואם המקשה אינו יודע ע"ד הירושלמי, הרי אין לו להקשות על רבותינו נשיאנו הק'.

מ"ש אודות נסיעה. הנה אין הזמן גרמא לזה כלל בשעה שבאה"ק ת"ו ישנה עבודה רבה כ"כ והתחילו בזה רק במקצת מן המקצת וכל יום שעובר היא אבדה שאינה חוזרת, ובפרט בענין הפצת ספרי חסידות והעיקר הפצת הדרכות ומנהגי שבענין האחרון כנראה לא התחילו עדיין כדבעי . . .

בודאי עכ"פ מיום החילולא ולחבא תומשך בכל אחד ואחד מאנ"ש התעוררות מיוחדת וימשיכוה על חימים השבועות והחדשים הבע"ל.

בברכה.

ג'רמה

רה לחסידות: ראה גם לקמן אגרת ג'רמ.

ג'רמו

ב"ה, ב' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

לכבוד הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר יוסף שי' המכונה דר. בורג

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו בצירוף העתק החוות דעת בנוגע להבאָנדס, והחשש
דרבית, ובודאי לדכוותי למותר לבאר עד כמה רעוע היתר שבחוות דעת זו,
ובפרט כשהוא בגדר שיש לו מתירין בפשיטות על ידי הוספה של שתי מילים:
בהיתר עיסקא. ומובן שאינני חושד אותו כלל, שמכיון שיש כמה רבנים
הרוצים לעשות כקולא דב"ש וכקולא דב"ה.

ג'רמז

ב"ה, ב' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון כ"ו טבת, דאס וואס איר שרייבט
וועגען אייער מצב אין עבודה און דעם עבר, איז דאך באוואוסט וואס די
תורה דערציילט אז השי"ת האט געגעבען יעדערן כחות וועלכע זיינען
גענוגענד צו איינקערען זיך מיט זיין יצר הרע און מנצח זיין עם, מען דארף
נאר זיין זיכער בא זיך אז אנדערש קען נישט זיין, און אז מען טוט דאס מיט
דער הילף פון השי"ת נישט מיט אייגענע כחות, און דענסטמאל ווערט די
מלחמה מיט עם גרינגער און מען איז עם מנצח.

זעלבסטפארשטענדליך אז צו יעדער זאך מוז מען האבען סייעתא
דשמיא און אויך אין דעם פרט, און דעריבער דארפט איר זעהען צו אפהיטען
די שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה

ג'רמו

דר. בורג: אגרת נוספת אליו — לעיל ג'קנט.

נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, און אויך געבען יעדער וואכען טאג א פאר פרוטות לצדקה פארן דאוונען, און השי"ת זאל העלפען איר זאלט אויפהערען צו הערען די הסתה פון יצה"ר, "אז בא אייך איז א שפלידיקער עבר און ניט קיין אויסגעהאלטענער [הוה], במילא וועט איר סיי ווי סיי ניט קענען ביישטיין". וואס דאס אלץ איז פון די שקרים פון דעם מלך זקן וכסיל, וועלכער קען ניט ביישטיין אין מלחמה מיט א אידען און בפרט מיט א חסיד.

א ברכה פון השי"ת דארף און קען זיין אין א הנהגה פון שלום, וואס דאס איז די כלי וועלכע איז מחזיק ברכתו של הקב"ה, און דעריבער דארפט איר זיך משתדל זיין מיט אלע כחות אז בא אייך זאל זיין שלום בית, און אפילו אויב אייך דוכט זיך אז איר זייט גערעכט, און אפילו ווען [דאס] איז טאקע אזוי, דארפמען דאס דורכפירען בדרכי נועם ודרכי שלום וואס דאס איז דער חוב פון א אידען און א חסיד בפרט צו זיין א מעביר על מדותיו, וואס דענסטמאל זעהט מען הצלחה אין אלץ.

והשי"ת יברך אותו ואת זוגתו תחי' ותמלא ימי הריונה כשורה ובנקל, ותלד זחור"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה המחכה לבשוי"ט.

ג'רמח

ב"ה, ב' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ההילולא של רבנו הזקן, במה שכותב שלפעמים מפחד הוא וגם נדמה לו שיש לו מיחוש הלב. ולדעתי שני הענינים הם ענינים של דמיון ובמילא עליו לבדוק התפילין שלו, המזוזות בדירתו או בחדרו עכ"פ וכן לבדוק בכל יום את הטלית קטן, וחזק יהי בבטחונו בהשי"ת המשגיח על כאו"א בהשגחה פרטית שהוא נצב עליו וכו' ומה טוב שילמוד בע"פ מהתחלת פרק מ"א בתניא קדישא עכ"פ עד התיבות לפני המלך — נ"ו ע"ב — .

בודאי שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ונוטל חלק

בפעולות צעירי אגודת חב"ד ובהתועדות חסידיות, אשר כל זה מבטל
העלמות שישנם במציאות וענינים כהנ"ל שאינם במציאות.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ג'רמט

ב"ה, ג' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מח"י טבת עם המוסגר בו. ובטח בינתיים
נתקבל גם מכתבי הקודם. ובמה שכותבים בו . . . ע"ד סמיכות, שישנם
מוכשרים אלא שאין הענין נוגע לפועל מפני שנמצא בידי מפלגה. הנה לפלא
שלא נודע להם שבאה"ק ת"ו מכהנים במשרות רבנים כאלה שאין להם
שייכות למפלגת מזרחי או הפומה"ז וכיו"ב ובפרט בהמשרות אשר לא
בעירות גדולות. ואע"פ שהעבודה צריכה להתרכז בבנין בתי כנסיות וכפרים
חב"דים וכדומה, הנה אינני מבין מה כוונתם בזה — אם באמת זוהי דעתם,
שעד שיבנה עוד כפר אחד אין לעשות ולקוות שיהי עוד רב חב"די אחד או
עכ"פ בית כנסת חב"די. הנה, מובן, שעל הנחה כזו אין בפי מה לחשיב. ואם
אין סברתם כך, אלא מפני יופי מליצה וכיו"ב — הנה מובן שגם אז אין כדאי
לבוא בתשובה על זה. ומטובם לעיין מזמן לזמן בירחון קול תורה, ששם
נדפסים שמות הרבנים החדשים המאושרים רשמית. ונוסף על אלו — ישנם
כמה כאלה המנהיגים בפועל אף שלא נתאשרו עדיין . . .

והנה מתקרב יום ההילולא יו"ד שבט הבע"ל, אשר כידוע בכ"מ, הנה
בכל יארצייט מתעלית הנשמה לעולם עליון יותר, שבמילא הרי היכולת על זה
ניתנה גם לכל השייכים אליו, אלא שפשוט שאין שוללים מהם הבחירה
חפשית — שהרי זהו תכונתו של איש הישראלי מפני שמושרש בעצמות, שרק

ג'רמט

ע"ד סמיכות: דלעיל אגרת ג'סה.

שם אפשרית בחירה חפשית באמת – ולכן אפשר שינצלו את היכולת, או לא. וידוע ג"כ דבריו של בעל ההילולא ואופן חייו, אשר הסיסמא שלו היתה – גדול המעשה. וכפי שנהג בעצמו, להשקיע מרצו וכחות נפשו בפעולות ממשיות, ביסוד מוסדות החזקתם והתפשטותם כו' וכו'. והנה זה כמה שנים שהנני מנסה בכל אופנים של פיתוי בקשה ... שחסידי חב"ד באה"ק ת"ו יתחילו לעבוד ולפעול מתאים, עכ"פ במקצת לרצונו של בעל ההילולא בחוגים שונים ובאופנים שונים ...

ויה"ר מהשי"ת שזכות בעל ההילולא יעמוד לבעל ההילולא – שיתמלא רצונו בהענינים שעליהם מסר את נפשו, ושחלק מהם נמצאים באה"ק ת"ו ... שיפוצו המעיינות חוצה, ותהי' יד החסידים על העליונה כפסק ב"ד הידוע (נדפס סוף עמוד קכ"ב בס' קיצורים והערות לתניא).

בכבוד וברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'רנ

ב"ה, ד' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מ"ש שתמהו עליו בהנוסח של רבותינו הק' בנוגע לייט כסלו לכתוב כוח"ט, הרי פלא על בני תורה שיקשו כזה, לאחר המבואר במשנה תחלת ר"ה אשר ארבעה ראשי שנים הם, ובש"ס שם ובמשנה סוף פ"ח גיטין אשר מונים למלכים אפילו למלכי או"ה, ועאכו"כ למלכי ישראל, ובכל שנה ושנה חוגגים את יום ההכתרה, וכיון שגם זה נקרא בתורתנו, אשר כל עניני מדויקים בתכלית הדיוק, בשם ראש השנה, הרי מובן שגם ע"ז קאי הביאור בזה, וכמו שהראש כולל כל האיברים כך יום זה כולל, בענין זה כל הימים שאחריו עד תקופת השנה.

וכיון שכל דבר ישנו מתחילה רק בכתובה ואח"כ נחתם, וכמובא בש"ס

ג'רנ

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 225.

בהנוסח של רבותינו ... כוח"ט: ראה היום יום בסופו ובכ"מ. וראה גם לעיל אגרת ג'רמה.

בכמה מקומות, במילא מובן מזה אפילו ע"פ גלה הענין דיום י"ט כסלו שהוא ר"ה לחסידים המתנהגים ע"פ תורת החסידות שיצאו אז בנצחון.

מובן אשר כ"ז הוא רק ע"פ גלה (משא"כ פנימיות תוכן הענינים – שמבוארים ע"פ פנימיות התורה), וע"ד לשונו של רבנו הזקן, מהגלות לנו ולבנינו (באגה"ק סוף ס"י כ"ה) להאמין אמונה שלימה – שנשיאנו הק' זצוקלה"ה נב"מ ז"ע, אשר קשרו ואחדו גלה דתורה ונסתר דתורה להיות תורה אחת, ועל פיהם נהגו את עדתם את בניהם ובני בניהם. בודאי שהנהגותיהם מדויקות הן ע"פ נסתר דתורה והן ע"פ גלה דתורה ...

בברכת הצ' בכה"ל.

ג'רנא

בי"ה, ד' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתביו במ כתב הצעות בנוגע לעבודה של צעירי אגו"ח בפרט ובכרם חב"ד בכלל, והנה מובן אשר בכגון דא צריכה העבודה להעשות בחשק, ואף שתחלתה כמו בכל עניני תורה ומצות צריך להיות קבלת עול אבל זהו רק בראשית ויסודה ואח"כ צ"ל דוקא בתענוג גלוי, ולכן גם בהצעות במכתבו שנכונות הן, הנה צריכים הם לבוא באתעדל"ת מאותם שעליהם יהי' להביא העבודה לפועל, ואז תקותי שלא יצטרכו בכלל להענין דקבלת עול, וע"פ מרז"ל רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבריו, ואף שאיני יודע אם יגיע מכתבי קודם יום ההילולא, בכ"ז הרי כוונת ההתעוררות בעת רצון היא שתומשך על כל השנה כולה ובמילא תחזק את הנ"ל לאחר זמן ובטח יהי' בהצלחה, וכיון שכפי שכותב במכתבו הנהו אסיר תודה, ומשבח להשי"ת על אשר שכלשונו הגדיל והפליא חסדו עמדו להתקרב לחסידות וכו', הרי בודאי שישתדל ככל יכולתו לאפשר את הנ"ל לכל אלו שבא עמם במגע, וכדרישת מעשה הצדקה שצריך להיות עינו טובה בשל אחרים ובפרט וביחוד שע"ז נאמר מאיר עיני שניהם ה'.

נהניתי בפרט שהתחיל לחזור דא"ח בביהמ"ד ואף שיש איזה מניעה ועכוב בזה, תקותי שבדברי נועם יסירם וסו"ס חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס.

רצג

אדמו"ר שליט"א

בודאי ראה ג"כ העתק מכתבי כללי לנשי ובנות חב"ד ובטח ינצל גם אותו באופן המתאים.

המח' לבשו"ט ע"ד עבודה בפועל בהנ"ל.

בברכה להתעוררות המתאימה ביום ההילולא של נשיאנו הק' כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ולהמשיך ההתעוררות על כל השנה.

ג'רנב

ב"ה, ד' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מכ"ב טבת, בו כותבת אודות . . . ש"י שהמורים אין שבעים רצון משקידתו בלימודו כי מעדיף הוא את המשחק על הלימוד בפרט בהנוגע ללימודי חול.

והנה בכלל רגיל הדבר אצל הנוער להגדיל המשחק על הלימוד ואפילו בגיל יותר גדול משל אחי, ובמילא אין להתרשם מזה ביותר, אף שכמובן צריך להשפיע עליו בדרכי נועם, והעיקר, ע"י התחרות והשוואה עם חברים בני גילו המתמידים יותר, וכדאי הי' ג"כ למעט השעות שלומד לימודי חול אם אי אפשר לבטל לימוד זה אצלו לגמרי, כי הרי אפשר שזהו הרמז שאינו רוצה בלימודי חול (אף שלעת עתה אינו מבין הענין הפנימי שבזה), ובדרך ממילא משפיע ג"כ על השקידה בלימודי קדש.

אקוה אשר למותר לעוררה על הזכות הגדול שלה שעוסקת בחינוך הכשר המקרב את לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים, ובחתיאם לזה גם האחריות שבדבר, אלא שבודאי ניתנו לה הכחות למלאות תפקיד זה במילואו ואין הדבר תלוי אלא ברצון, ומובטח אבינו שבשמים אשר אומר על כאו"א מבני ישראל בנים אתם לה' אלקיכם, להשפיע ברכתו שתצליח בעבודתה זו, ותומשך הצלחה גם בעניינים הפרטים שלה ושל המשפחה שיחיו.

בברכה.

ג'רנג

ב"ה, ד' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר חיים משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב טבת, נהניתי מתוכנו ממה שכותב אודות התועדות והעיקר אשר מתרבה המשתתפים בהם וגם מאותם החוגים אשר לע"ע נמצאים עדיין חוצה ובדאי יוסיפו אומץ בזה והשי"ת יצליחם...

מ"ש אודות זמן ק"ש שאדמו"ר הזקן בסידורו פוסק לחשוב השעות מהנץ החמה והצ"צ חולק על זה. — והנה (אף שלא שמעתי בזה בפירוש, אבל) כיון שהצ"צ רק מסתפק ומקשה בדברי אדמו"ר הזקן (בדאי כוונתו להנמצא בחידושו על משניות ברכות פ"א משנה ב'), הרי לא מפני זה משנה ההלכה ופס"ד מפורש ובמקום שחלק הצ"צ הנה כתוב בזה בלשון יותר ברור, עיין פסקי דינים לקוטים בסופם בהנוגע לברכת שהחינו פורים בבקר, וכן בהערות שנדפסו בסוף פסקי דינים הוצאת קה"ת.

בשאלתו אודות התלמידים שיש הרוצים לרבות בלימוד הנגלה ע"ח לימוד החסידות ולאידך גיסא, הנה בכגון דא אי"א לקבוע מסמרות כיון שתלוי בטעמי הרצון וסיבתו, והעיקר שיש לתקן הדבר בנועם, ובכלל ידועה השיטה אשר ע"י דיחוי פועלים מעט מן המעט, ואולי גם זה לא, משא"כ כשתלמיד נמצא בהדי אמות וממשיכים בהשפעה עליו.

בדאי ינצלו ימי ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע יו"ד שבט הבע"ל, באופן המתאים בנוגע להגדולים עם הקטנים והשי"ת יצליחם.

ג'רנג

מוה"ר חיים משה שי: ובר. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'קלה, ובהנסמן בהערות שם.

ג'רנד

בי"ה, ז' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נר"נ מוה"ר שמעון שיי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ו טבת — לאחר שתיקתו הארוכה. ומ"ש אודות התיסדות בתי כנסת חב"ד בירושלים ת"ו במקומות שונים, הנה, בכלל, פרטים ופרטי פרטים יש בזה המשתנים מזמן לזמן ותלויים בתנאי המקום, שלכן קשה לאמר דבר החלטי בזה בריחוק מקום, ורק בנקודות כלליות, אשר, בכלל, כל המרבה בתי כנסיות כאלו ה"ז משובה, כיון שריחוק המקום, לפעמים, מונע כמה מאנ"ש להתפלל בבח"כ דנוסח חב"ד, ועאכ"כ שאותם שאינם מאנ"ש לע"ע אינם נמשכים.

לאידך גיסא מובן, שאין ענין בית כנסת אחד להתחרות עם ביה"כ חב"ד השני, כי אף שקנאת סופרים תרבה חכמה, אבל א"צ להיות באופן שילחמו על מתפלל פלוני או פלוני זה מושך לכאן וזה מושך לכאן.

גם מובן שבית כנסת צ"ל במקום כזה ובאופן כזה שלא ידחה הבאים להתפלל בו אלא אדרבה ימשיך אותם, שלכן אם הכתלים טחובים וכיו"ב, ובפרט שע"י יסוד בית כנסת כזו בשכונה פלונית נמנע חיפוש מקום מתאים, הנה כדאי שיתעכב יסודה איזה זמן — כיון שאח"כ ובמשך זמן קצר לפ"ע ימצאו מקום מתאים יותר. ועוד למודעי, אף כי פשוט הוא, דאין להקפיד, וצריך להמשיך אנשים כאלו שלע"ע אינם מחב"ד. ואדרבה נחוצה ההשתדלות להרבות מהם כיון שלא מחוויים דיעה בהנהגת בח"כ וחמדרש.

מובן ופשוט ג"כ — שבבית כנסת זה צריך להנהיג אמירת תהלים, לימוד חסידות וכו', אף שבימים הראשונים צ"ל הלימוד כפי המתחילים, אם חלק חשוב מהמתפללים הם מסוג זה, ואזלינן בתר רובא. — כ"ז בהנוגע לכמות הלימודים ולאיכותם, אבל לא בהנוגע למציאות הלימודים.

ג'רנד

חלקה גרפס בלקו"ש חכ"ג ע' 519 וחלקה בחט"ו ע' 522 והושלמה ע"פ צילום האגרת. מוה"ר שמעון שיי: יעקבוביץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'כג, ובהנסמן בהערות שם.

ב) בשאלת נסיעתו לכאן — שמחפש מקום ללוות האמצעים וכו'. אינני רואה תועלת כ"כ בזה, והיפכו בהעדר העבודה במקומו עתה, בכל אופן, גדול יותר. ובפרט שזהו תועלת הרבים וזהו תועלת היחיד, כי כר נרחב להפצת חב"ד הדרכותי ומנהגי באה"ק ת"ו, ומעטים ביותר העובדים בזה והמסוגלים לזה, ובפרט כאלו שכבר התחילו בעבודה זו והצליחו במדה חשובה. ובלי"ס, אשר נסיעתו למשך זמן רישומה יהי ניכר בהעדר העבודה. ואפילו הטירדות בהכנה לנסיעה ג"כ יפעלו בכיוון זה.

נוסף על זה הוא גם הענין דהסכם זוגתו תחי', אשר אף אם תסכים יהי זה הסכם בע"כ עכ"פ למחצה, אפילו אם לא הי' בזה שאלת האמצעים, ובפרט כשמצב הגשמי אינו בהרחבה, והוצאות הנסיעה — הלוח ושוב — הם כמה מאות לירות. והרי רובא דרובא דהספיקות שלו אפשר לברר בכתב. ואף אם גם ישאר חלק או ענינים שקשה להעלותם על הכתב, הרי ישקיע את עצמו (אריינווארפן ז"ד) בעבודת הפצת המעיינות, והשאר על מקומו יבוא בשלום. והאריכות בדבר הפשוט אך למותר. והרי כל יום ואפי' רגע — יקרים הם, כיון שממשמשים ובאים ימים אשר תאמר כו' (עיין שבת קנ"א ע"ב ברש"י שם ורמב"ם סוף ה"ל תשובה וסוף ה"ל מלכים וכו' ואכמ"ל). וכשימלא זמנו — הפנוי מתפלה ושיעוריו בתורה והנהגת הבית — בעבודה הני"ל, הנה ישמח בחלקו היפה אשר זיכהו השי"ת.

בהנוגע להספיקות בהמנהגים שכותב, הנה מנהגי חנוכה מבוארים בקונטרס ברוך שעשה נסים ומצוין שם ג"כ המקורים. ואינני רואה מקום בזה לחלק בין אה"ק ת"ו לחו"ל.

בהנוגע לאמירת ברכו בכל יום בקר אחר התפלה, וכנראה כוונתו להמבואר בטור ושו"ע סי' קל"ג, הנה דעת רבנו הזקן מבואר בזה ממה שלא הביא הענין בסידור אף שישנו שם ברכו השני דקבלת שבת. ועוד יותר ממנהגי בית הרב שמעולם לא נשמע ע"ד אמירת ברכו זו (ראה ג"כ שו"ע רבנו הזקן סי' ס"ט סעיף ד' וקצות השולחן חלק א' סי' כ"ד סעיף יו"ד, וכתר ש"ט — לרש"י גאגין סי' קמ"ג. ואף שהביא בקצוה"ש מנהג אה"ק ת"ו, ע"פ הני"ל מסידור רבנו הזקן נראה שלא סבירא ל"י שהרי גם אמירת ברכו שני דקבלת שבת היא ע"פ קבלה — עיי"ש בשער הכולל — ובכ"ז הביאה, ולא הביא אמירתו בכל יום). וגם זה אינו שייך לקדושת הארץ דוקא, כי הרי בשערי תשובה סי' רפ"ו הביא שנהגו כן בימיו באה"ק ת"ו ובארץ מצרים, ודא למודעי ע"ד מ"ש רבנו הזקן בשו"ע הני"ל שיש להזהר ממחלוקת בזה.

אמירת ברכו: ראה לעיל אגרת ג'צח.

מ"ש אודות ענין דהתחלת שבת ויציאתו ואשר שמירת שבת היא כ"ו שעות, ובלשונו שהוא "ידוע ומובא כן", הנה מה ששמעתי הוא בנוגע ליוהכ"פ – הועתק בלוח היום יום – משא"כ בהנוגע לשבת. ובפרט ע"פ המבואר בסידור, שאותו כתב רבנו הזקן הרבה שנים לאחר השו"ע, בסדר הכנסת שבת – הרי אין זה כ"ו שעות. ולא עוד אלא שלדידי הרי אפי' המבואר בנוגע ליוהכ"פ שהוא כ"ו שעות יש להקל בזה, שמקצת שעה כשעה, ולכן די יותר מכ"ה שעות.

בטח ינצל יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע באופן המתאים. והשי"ת יצליחו לבשר טוב בזה ובכל הני"ל.

בברכת הצלחה,

מ. שניאורסאהן

ג'רנה

ב"ה, ח' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ איש רב פעלים
מוה"ר שמואל אבא שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו נעם לי לקבל מכתבו מה' שבט עם הפי"נ המוסגר בו שאקראהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע. ונהייתי לקרות במכתבו אודות ההתועדות דיום הבהיר י"ט כסלו העבר והעיקר מהחלטות למעשה בפועל על כל השנה כולה שכבר התחילו להתקיים.

מ"ש אודות יסוד בתי ספר במחנם הטי', הנה בענינים כמו אלו החילוק הוא אם זהו ענין שהולכים מימין לשמאל או משמאל לימין, היינו שאם בלי יסוד בית הספר לא היו הילדים מקבלים כל חינוך יהודי – שאז אפילו הצלה פורתא הצלה שמה, משא"כ אם המצב להיפך שבלי יסוד. בית הספר מרבים

שבת היא כ"ו שעות: ראה לקו"ד ח"ג תקלד, א.

ג'רנה

מוה"ר שמואל אבא: סניעג, מינכן. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ט ב'תת.

בלימוד התורה, שאז הרי אין להחליש או למעט כמובן ופשוט, ולכאורה כיון שכותב במכתבו שעד עתה הי' מצב הלימוד באופן נעלה והשינוי שחוששים מפניו הוא מפני שעבר השלטון לידי אחרים, הרי קרוב לודאי שבהיכירות המתאימה עם ב"כ הכיבוש האמריקאני אפשר יהי להחזיק בהחינוך מבלי לשנותו, ובפרט שתנועתם עתה לחזק כל ענינים הדתיים ככל האפשרי כיון שנוכחו שזהו מגן ותריס היחידי כנגד האדומים שאימתם מוטלת עליהם. ואם יטעימו הרבנים את הענין בכל התוקף ובהסברה נראית גם לעין בשר שכל שירבו בלימודים דתיים עדיין אין זה מספיק, עאכ"כ שאי אפשר לוותר מהתכנית דעד עתה יתקבלו הדברים על לב השלטון. והשי"ת יצליח שיהיו דברים היוצאים מן הלב, ובמילא יפעלו פעולתם לקרב לבן של בני ובנות ישראל לאבינו שבשמים לטוב להם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בטח יתועדו ביום ההילולא יו"ד שבט הבע"ל, ות"ח על הבשוי"ט בכל הני"ל.

בברכה.

ג'רנו

ב"ה, ח' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר חיים הלל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מג' והי' שבט עם הפ"נ והרשימות המוסג"ב, שאקראם בל"נ על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע, ובודאי למותר לעורר את אנ"ש על ידם מוסרים הפ"נ שמצדס יעוררו את המוסרים על פירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא בהביטוי גשמי ברכה, אשר ברכה היא כמו גשם שצריך להיות חרישה וזריעה ואז ממשיך הגשם הצלחה מופלגה וכו', ובודאי ימצאו את האותיות המתאימות להסביר הענין והשי"ת יצליחם.

ג'רנו

מוה"ר חיים הלל: אזימוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תרעו. ובהנסמן בהערות שם. גשמי ברכה: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'רצ. ובהנסמן בהערות שם.

רצט

אדמו"ר שליט"א

בודאי הסבירו גם לתלמידי הת"ת ע"ד בעל ההילולא, דברי ימי חיו ומקצת פעולותיו מתאים לפי השגתם, ואם גם לא עשו כזה עד עתה יש לעשות עכ"פ בימים הסמוכים ליום ההילולא. ויה"ר שיפעלו הדברים בהמדברים וחשומעים.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש מתוך בריאות הנכונה הן בגשמיות והן ברוחניות.

ג'רנז

ב"ה, ח' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

... בודאי למותר לעוררם לנצל באופן המתאים ובפרסום במרץ המתאים נוסף על מה שיודפס בעתונים ומה טוב גם בשפה המדוברת, את יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, ואחכה לבשוי"ט ובפרטיות גם בזה.

בברכה שזכות בעל ההילולא יגן על כל או"א מאנ"ש המפוזרים בכל קצוי תבל למלאות שליחותם בעלמא דין מתוך בריאות הנכונה פרנסה בהרחבה והרחבת הדעת.

המחכה לבשוי"ט.

עתה נתקבל מכתבו מכ"ז טבת: בהנוגע לביה"ס צ"ל התחלת הלימודים בכל הכיתות בלימודי קודש, וכידוע דרו"ל ראשית עריסותיכם גוי. כן להשתדל ככל האפשרי שמספר שעות לימודי קודש יהיו עכ"פ לא פחות מלימודי חול, ומה טוב כו'.

ג'רנז

מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי: סרבנסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'צג, ובהנסמן בהערות שם.
התחלת .. בלימודי קודש: ראה גם לעיל ח"ו אגרת איתרלה, ובהנסמן בהערות שם.

ג'רנח

ב"ה, ט' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מוה"ר דוד מאיר שי

שלום וברכה!

נהניתי לקבל מכתבו מדי שבט, בו מבשר טוב מסיום השי"ס. ובודאי, כמנהג ישראל, הרי תומ"י התחילו עוד הפעם בלימודו, כי הרי התורה, דאורייתא וקוב"ה כולא חד, היא אי"ס, וגם נעוץ סופה בתחלתה ותחלתה בסופה. ויומתק מנהג זה עפ"משי"נ תורת ה' תמימה ואמר הבעש"ט נבג"מ כי היא תמימה שלא התחיל בה אדם והיא שלימה (מאור עינים לאבות ד"ה מאוד מאוד. עיי"ש) ולכן תיכף לאחר הסיום מתחילים מחדש, כי בסיום הלימוד באים לידי תוספת הכרה שצריך להתחיל עוד הפעם מחדש. וע"ד המאמר הידוע תכלית הידיעה שלא נדעך (ע"י שלי"ה מס' שבועות קצא, ב. שקאי גם על התורה) וככל שמוסיפים בלימוד וידיעה ניתוסף בהידיעה שלא נדעך.

ואפ"ל שזהו ג"כ אחד הרמזים בסיום השי"ס תדב"א כל השונה הלכות כו', הלכות דוקא שנקראו תגא וכתר (ע"י אגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ט), אשר העטרה היא מקיפה את הראש, וכן התורה, אף שנאמר ותורתך בתוך מעי שנכנס בפנימיות ונעשה דם ובשר כבשרו (תניא פרק ה') — הרי ביחד עם זה נעלמה מעין כל חי ורק אצלו — אה"י שעשועים.

אלא שנשמות בני ישראל שהם חלק אלקה ממעל — וכחדגשת רבנו הזקן — ממש יש ביכולתם ללמוד התורה. ולחביא יכולת זו [מ]הכח אל הפועל הוא ע"י ההקדמה שבני ישראל מוציאים מן ההעלם אל הגילוי את זה אשר הם חלק אלקה ממעל ממש, וחוא ע"י שקורין את שמע, שמע ישראל ה' אלקינו — כוחנו וחיותנו.

נדבתם של חתנו וזוגתו בתם — שיחיו נמסרה לקופת שני"ד, והשי"ת

ג'רנח

מוה"ר דוד מאיר: שולמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תחלה, ובהנסמן בהערות שם. לקופת שני"ד: ראה לעיל אגרת ג'עג.

ש א דמו"ר שליט"א

יוכה ויצליח אותו וזוגתו לקבל מהם ומכל יו"ח שיחיו רוב נחת אמיתי,
שהוא נחת חסידותי.

בברכה.

ג'רנט

ב"ה, ט' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר ישראל זוסמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' שבט, בו כותב אשר יש להם שיעורים קבועים
בתורת הנגלה ובתורת החסידות, וכיון שהגיעתם השמועה אודות לימוד
דא"ח בפרשת השבוע בתורה אור ולקו"ת, שואל אם להפסיק אחד השיעורים
הנ"ל ולהתחיל בפרשת השבוע.

הנה כבר בארתי דעתי כ"פ שלא באתי אלא להוסיף ולא ח"ו לגרוע,
וה"ה בנוגע שאלתו, ואף שישוד ההוראה הנ"ל הוא ע"פ פתגם רבנו הזקן, אז
מען דארף לעבען מיט דער צייט, בכל זה כיון שלדעתי מספיק בזה באם אי
אפשר אחת לימוד למיגרס, הרי בודאי ימצאו זמן נוסף ללמוד עכ"פ איזה
קטעים חסידות דפרשת השבוע, כי אף שבנוגע לבעל עסק היתה השיחה
שילמדו כל פרשת השבוע, אינו כן בהנוגע לשיעורים הנלמדים ברבים וכמובן.

מ"ש שנהגו במי שיש לו יארצייט לעשות סעודת מלוה מלכה ולומדים
אז בשיחות הק', הרי אף שלא שמעתי מנהג בכ"ז, אסיפת כמה מישראל
ובפרט בהתועדות שנלמדים בזה דברי תורה, ונוסף על זה גם סעודתא דדוד
מלכא משיחא, וכנודע בכ"מ במכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות התועדות
בעריכת מלוה מלכה, הרי יישר חילם, וימשיכו ההתעוררות על כל השבוע

ג'רנט

נדפסה בלקו"ש ח"י ע' 191 ובבטאון חב"ד חוב' ח ע' ו והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר ישראל זוסמן: דבורץ.

שהגיעתם השמועה: מהמדובר בשיחת ש"מ טבת.

במכתבי כ"ק מו"ח אדמו"ר: ראה אג"ק שלו ח"ג אגרת תשצ ובכ"מ.

כולה. וסמוכין להנייל יש לומר, מהמבואר בכתבי האריז"ל דהנשמה העולה ביום היארצייט הנה כשחל בימי החול והיא עולה בשבת שלפני זה שוב אינה יורדת, וכמבואר בשער המצות בפי ויחי ובכמה מקומות. והשי"ת יצליחם להפיץ המעיינות חוצה, אשר בחוץ זה נכלל ג"כ נקודה הראשונה שמחוץ למעין גופא (ולאו דוקא חוצה בעומק תחת ח"ו, וע"פ המבואר ברשימות הצ"צ על תהלים אשר ז"א נקרא חוצה). ויהי זה מתוך בריאות הנכונה בגשמיות וברוחניות.

בברכה ופ"ש.

ג'רס

ב"ה, ט' שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ כו'
מוה"ר שניאור זלמן שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה על שאלתו אודות הקדישים שלאחרי קדיש תתקבל: כשאין חיובים בבית הכנסת, אם יאמרם אחר או לא.

כבר אמרתי לו חוות דעתי — שיאמרו הקדישים, ובאתי בזה לבאר טעמי ונימוקי, כי הוראה בזה לא שמעתי. ובהקדמה:

בענין קדישים בכלל — יש סברא להדר לאומרם, וסברא להדר להמנע מהם. והם:

א) ידוע שאין להרבות בקדישים רק מה שתקנו הקדמונים. וכמובא בשער הכולל פרק י"א ס"ק כ"ט בשם כנסת הגדולה ושו"ת דבר שמואל.

ג'רס

נרפסה בהוספות לתהלים אהל יוסף יצחק ע' 221 ובלקו"ש ח"ד ע' 230 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

מוה"ר שניאור זלמן: דוכמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה ב'רפה, ובהנסמן בהערות שם.

(ב) קדישים הנ"ל – היינו שלאחר שיר של יום, קוה, ובפרט – שלאחרי עלינו, אינם אלא מנהג (ראה שו"ע רבנו הזקן סני"ה ובמ"מ שם).

(ג) נוסף על זה – ישנו גם הטעם דמניעת טורח הצבור, ובימי המעשה – גם הטעם דבטול מלאכה (ראה ברכות ל"א א, ברע"ק כשה"י מתפלל בצבור כו' ומגן"לה כב, ב).

גם לולא כל הנ"ל, צריך לברר אם יש ענין באמירת קדיש – לבד החיוב דאבילות, דסיום לימוד אגדתא וכיו"ב.

* * *

והנה בבירור הנ"ל:

(א) כבר נפסק בשו"ע או"ח סי' קל"ב ס"ב בהגהה דאפילו במקום שאין יתום יאמרו הקדישים בשביל מתים דכולי עלמא, אלא שיאמר מי שאין לו אב ואם או כשאין האו"א מקפידים. ועד"ז הוא ג"כ ברמ"א שו"ע יו"ד סי' שע"ו סעיף ד'.

(ב) במקום שאין בירור בנגלה סומכין על הנמצא בקבלה (ראה שערי תשובה או"ח סכ"ה סק"ד). וע"פ המבואר בפע"ח בשער הקדישים ובכ"מ, בשער הכוונות, בסידור האריז"ל ועוד – אמירת הקדישים הוא בין עולם לעולם, שלכן יש לאומרם גם בין תפלה לדוד וקוה ובין קוה לעלינו, עיי"ש. וראה ג"כ לקו"ת מסעי (צב, ב), שיחת י"ב תמוז תשי"ז (אות יד-יח) לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ואף שבקדיש שלאחר עלינו אין טעם הנ"ל – כמבואר בפע"ח וכו' שם, הנה מובא שם טעם אחר שהוא שייך גם כשאין חיוב בביהמ"ד. וע"ד פסק הרמ"א – בשביל מתים דכולי עלמא.

(ג) ובפרט שאמירת הקדיש יש בו ענין מצד עצמו – כמובן מהמבואר (ר"ח שער הקדושה פרק י"ז ד"ה בפרט ובהקדמת ע"ח ד"ה ועשה טוב) בפירוש תיבת צדיק: צ' אמנים, ד' קדושות, י' קדישים, ק' ברכות (הובא באחרונים ובשולחנו של רבנו הזקן או"ח ריש סי' נ"ה. ויש להעיר שם, דמתחיל דהקדישים דסדר התפלה הם לא פחות מז'. ומסיים, ע"פ הנ"ל, שראוי לכל אדם להזהר שלא לפחות מלענות עשרה קדישים בכל יום. ודוחק לומר שמזהיר את האדם להיות באיזה מנינים כדי למלאות מספר הקדישים, אלא שהכוונה גם לאותם הקדישים שהם משום מנהג, או שלאחרי לימוד אגדה).

(ד) ואין זה מקרי קדיש ללא צורך, כיון שמנהג ישראל תורה היא, והרי אומרם בשביל איזה כוונה.

ה) כן אין שייך בזה הטעם דטורח הצבור וביטול מלאכה – דכיון שאם היו חיובים בביהכניס – היו אומרים הקדישים – נכנס זה בסדר תפלת הצבור ואורך זמנה – וסבור וקבל.

ו) אין להקשות ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ד (נדפס בקונטרס ס"ח) שכותב להזהר באמירת קדיש דרבנן שלאחרי ברייתא דר' ישמעאל, דלכאורה למה אינו מזהיר על הקדישים שלאחרי שיר של יום וכו'.

– די"ל בפשיטות שאמירת הקדיש הנ"ל בטלוהו באותו בית הכנסת אשר אליהם נכתב המכתב, וככתוב שם, ולא בטלו קדישים הנ"ל.

ז) בקדיש לאחרי תהלים מחלק כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבאם יש חיוב יאמרוהו אחרי כל ספר. ובאם לאו – רק פעם אחת אחרי כל התהלים (כנדפס בסידור תו"א – תש"א).

אבל אין לדמותו לנדון דידן, כי אמירת קדיש בין ספר לספר – בתהלים – חידוש הוא. וכידוע מנהגינו באמירת ברכי נפשי ולדוד ה' אורי שלאחרי שיר של יום – שאומרים קדיש רק פ"א לאחרי כל המזמורים שלא להרבות בקדישים בין מזמור למזמור (הובא בשער הכולל פ"א סקכ"ט הנ"ל).

ודיו לחידוש זה – כשיש חיוב על אתר.

הערה. מתאים למנהגנו הנ"ל נראה לי שבמקרה שאומרים קדיש בין ספר לספר – יאמרו **מקודם** יהי רצון שאחרי הספר (עכ"פ יאמרו – זה האומר קדיש), שענינו **סיום** אמירת מזמורים שלכן אומר קדיש אח"ז. ואח"כ כשמתחיל ספר שלאחריו – הוא מעין דבר חדש. ועי"ד ברהמ"ז כשמחלקין סעודה לשנים (ראה שו"ע רבנו [הזקן] סרצ"א סוס"ג).

* * *

המורם מכל הנ"ל, אשר לדעתי יש לומר כל הקדישים שמנהגנו לאומרם אפילו כשאין חיוב בביהכניס – היינו גם הקדיש לאחר שיר של יום, קוה, עלינו, ולא עוד אלא אפילו הקדיש שלאחר שיעור התהלים **שנקבע** לאומרו

אדמו"ר שליט"א

שה

לאחר תפלת שחרית, וכמשי"כ הלבוש סי' קל"ב, אשר לעולם צריכים לאמר קדיש לאחר ששמרו פסוקים.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

לכאורה צ"ע, ע"פ הני"ל בפרע"ח וכו' שאמירת הקדישים הם בין עולם לעולם – מפני מה הקדישים שעד שיר של יום חיובים הם, משא"כ הקדישים שלאחרי זה. וי"ל הטעם – ע"פ המבואר (פע"ח שער קרה"ת פ"ג ובכ"מ) שעד תפלת העמידה והיא בכלל, שזהו ד' עולמות עשי' יצירה בריאה אצילות, הנה כאו"א מהם נמצא במקומו והקדיש הוא העמוד דרך בו עולה מעשי' ליצירה כו', משא"כ הד' עולמות אבי"ע שלאחרי ובא לציון הנה כולם נמצאים באצילות (עד עלינו), אלא שבאצילות גופא מחולקים הם, שמזה מובן שאין הכרח הקדיש כ"כ, אבל בכ"ז יש לו מקום – ולכן יצא מכלל חיוב ונשאר בגדר מנהג ישראל. ואכ"מ.

זה עתה מצאתי מובא משו"ת זכרון יהודה או"ח סעי' שבעהמ"ס כתב סופר נהג – באם לא הי' מי שיאמר קדיש אחר עלינו, ששי"י וכו' – לאמר קדישים אלו בעצמו ושמתמא ראה כן מאביו החתם סופר. וראה ג"כ שדי חמד חלק אסיפת דינים מע' אבילות ס"ק קסג.

ג'רסא

[י"ד שבט, תשט"ו]

ביום ההילולא ביחוד יתחזקו באמונתם בהו"י ובמשה עבדו, ואתפשטותי בעל ההילולא, ובבטחונם אשר אף עתה עומד ומשמש, ומעורר שיומשכו ברכות והצלחה בגשמיות וברוחניות לכל צאן מרעיתו, ושמירת עינא פקיחא דלא ניים, וכפסק רבותינו הזקן והאמצעי והצמח צדק, לא נכון

ג'רסא

נדפסה בבטאון חב"ד חוב' ח ע' יב, בכתורת "כ"ק אדמו"ר שליט"א שלח הטלגרמה הבאה – ביום ההילולא י"ד שבט – לכפר חב"ד ספריא על המאורע המזעזע" [דלעיל אגרת ג'קסא, וכהנסמן בהערות שם].
וכפסק רבותינו: ראה לקמן אגרת הבאה.

לעקור משכן מפני המאורע, כי שם דוקא יצוה הוי' את הברכה והרחמים
נחלה בלי מצרים.

בברכה המשתתף בהתועדותם.

ג'רסב

ב"ה, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר
עשרה לחודש אחד עשר הוא חודש שבט, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

להתושבים, להמתישבים, לאלו אשר יתיישבו בכפר חב"ד
אשר בארץ הקדושה, ארץ אשר עיני הוי' אלקיך בה
מראשית השנה ועד אחרית שנה, תבנה ותכון במהרה
בימינו על ידי משיח צדקנו, הם וכל אשר להם
הוי' עליהם יחיו

שלום ברבוי וברכה ברבוי!

נצטערתי לשמוע אשר יש מי בכם ונפל רוחו בקרבנו אחרי המאורע
הידוע הי"ד, ונחלשה החלטתו בהתיישבות והתקשרותו לכפר חב"ד אשר
בארעא קדישא.

ואנא שליחותייהו דרבנן עבידנא להעתיק מכתבי קדש של רבותינו
הקדושים נשיאי ישראל. וז"ל:

א. רבנו הזקן — בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשולחן ערוך
(פוסק בנגלה דתורה).

— שמעתי מפי קדושי עליון על מרגלא בפומא דאינשי שאחר השריפה
מתעשרים יען כי השתלשלות מדות העליונות הקדושות וסדרן כך חסד דין
רחמים ולזאת אחר מדה"ד בשריפה מתעוררת מדת הרחמי' שהיא גדולה

ג'רסב

המאורע הידוע: רצח האברך ישראל ארי' רברוסקי, דלעיל אגרות ג'קסא, ובהנסמן בהערות
שם. וראה גם לקמן אגרת ג'רחצ. ג'שא.
רבנו הזקן: אג"ק שלו אגרת צב.

ממדת החסד שבתחלה כנודע שהיא מדתו של יעקב נחלה בלי מצרים מבריה מן הקצה כו'. עכ"ל הזהב.

ב. אדמו"ר האמצעי.

— באתי לנחם לבבם על אודות אשר נגע יד ה' . . . לא יפול לבבם כי בודאי יעורר ה' חסדו הגדול וחמלתו עליהם . . . בתוסי ברכה אחרי אשר . . . וידוע דכל דין מלובש בו מבחי' החסד בהעלם. וע"כ כל מה דעביד רחמנא לטב כי אין רע יורד מלמעלה. ולכך מברכין על הרעה כשם כו'. ובכלות מדה"ד שם דוקא יגלה עוז האהבה שהי' מלובש בו כמשל האב המייסר לבנו שמלביש האהבה ביסורים שמייסרו. ועכ"ז מיד אחר שמייסרו יתגלה פנימיות אהבתו וחמלתו ביותר עד שנותן לו חסד וטוב. וכמו ששמעתי מאדמו"ר זצלה"ה נ"ע בשרש ענין הקללות שבתוכחות שיהפכו לברכות מצד כח תוקף החסד המלובש בהן והן מתגלים אחר כלות לבוש מעשה הדין הקשה דוקא. וז"ש והפכתי אבלם לששון, אבלם דייקא, כמו ת"ב שנשתלחה ידם כו' יהופך לששון וגילוי אור, רב חסד שבו, כמו ביום א' דפסח שהי' חסד העצמי כו'. וכמבואר דבר זה בכתבים באריכות כו'. וע"כ אמרתי דרך עצה שלא נכון בעיני על אשר עלה בדעת קצת אנשים ממחניכם לעקור משכנם מ . . . כי לדעתי שם דוקא יצוה ה' את הברכה מטעם הנ"ל. וכאשר שמתי בפי ידי המוכיז שמטעם זה שמעתי ממנו ז"ל שלא רצה לעקור משכנו מק"ק לאדי אחר שריפת ביתו כידוע. והי' ישוב ירחמנו אחר שובו אפו וינחמם וירוס קרנם למעלה כל ימי עולם . . . דברי אוהבם באמת המצפה לישועת ה' עליהם בקרוב. דובר באדמו"ר ז"ל נ"ע.

ג. אדמו"ר ה"צמח צדק".

— מכתבם קבלתי גם למשמע און שמעה נפשי מזה מקודם, והנני לנחמם מאשר הועתק מכי"ק אדמו"ר נ"ע אשר כתב לאיש א' מאנ"ש שנשרף ה"ה יוסף מזוראוויץ, וז"ל שמעתי מפי קדושי עליון על שאומרים ומרגלא בפומא דאינשי שאחר השריפה מתעשרים יען כי השתלשלות מדות העליונות הקדושות וסדרן כך חסד. דין רחמים ולזאת אחר מדה"ד בשריפה מתעוררת מדת הרחמי שהיא גדולה ממדת החסד שבתחלה כנודע שהיא מדתו של יעקב נחלה בלי מצרים מבריה מן הקצה כו'. עכ"ל הזהב. ולכן צוה מעלי בכי"ק הנ"ל לאיש הנ"ל להתחזק ולבנות ביתו במקומו. ומדבריו הקדושים נ"ע ז"ל

לנדון שלכם כי איש את רעהו יחזקו נא לבנות ביתם במקומם. כי מהידוע
דזכותא דרבים גדול יותר מהיחיד לעורר רחמים רבים לסומכם ולהרים
קרנם ע"כ יתחזקו נא ואיש את רעהו יעזורו וה' הנותן כח לעשות חיל הוא
יברכם בכל טוב בכל אשר יעשו כנפשם ונפש אוהבם דושו"ט: מנחם מענדל.

דברי צדיקים קיימים לעד ופועלים פעולתם.

והשי"ת יברך את כל אחד ואחת מכם, בתוך כלל ישראל, שיקויים כל
האמור בכתבי קדש הנ"ל במילואו בטוב הנראה והנגלה ובקרוב ממש.

בברכה — המחכה ומצפה לבשורות טובות.

נ.ב.

אגה"ק א — ספר המצות להצ"צ סוף ע' רכח.

אגה"ק ב — בסידור מאה שערים סוף ע' כח.

אגה"ק ג — שם ע' לו.

ג'רסג

בי"ה, י"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר מרדכי שי' הכהן

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכם (בלי הוראת זמן הכתיבה), אשר עורר ע"ד קביעות
עמים לתורה בבית הכנסת, וכבר ישנה התחלה בזה בלימוד הלכות הצריכות,
ובודאי — לא רק שימשוך בזה, אלא גם יוסיף כפסק רז"ל מעלין בקודש,
ויה"ר שיהי' בהצלחה. ותוספת נעימות היי לי במ"ש אודות קביעות לימוד
בנגלה ודא"ת ה' פעמים בשבוע, נוסף על הלימוד גם אז בחלכות הצריכות,

ג'רסג

נדפסה בלקו"ש ח"י"ח ע' 438 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מוה"ר מרדכי שי' דובינסקי.

בלימוד הלכות הצריכות: ראה לעיל אגרת ג'מח, ובהנמך בהערות שם.

וגודל זכותו בזה שהביא הדבר לידי פועל – אין לשער. וכבר ידוע בפירוש המשנה דשנים אוחזין בטלית מה ששמענו כ"פ מכ"ק אדמו"ר מו"ח בעל ההילולא ונדפס ג"כ בקונטרס לימוד תורת החסידות. ובודאי ישתדלו בתוספת מספר המשתתפים גם בשיעור זה, והשי"ת יצליחם.

בודאי התועדו ביום ההילולא, ויה"ר שתומשך ההתעוררות על כל השנה כולה.

בברכה.

ג'רסד

ב"ה, י"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הכי ארוכה, הנה סו"ס נתקבל מכתבו 31/1, ובודאי נתפרסמו בתוככי התמימים וגם אני"ש דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא, בהנוגע צו "צער חסידים", וביאר את דבריו, שישנם כאלו שבאים בכתובים רק, ר"ל, כאשר אירע איזה צער ועגמ"ח ח"ו, עכ"ל. ותמ"י שכנראה גם הוא רצונו להכנס בסוג זה. ובמילא כשרצו שיודיע ע"ד קביעות שיעור – לא הי' כביכול אופן אחר אלא שיהי' ענין של עגמ"ח, ר"ל, ובמילא שולח מכתב ובמילא ג"כ מודיע ע"ד שיעורים. והרי טוב טוב הי' לכל הצדדים, אם היו אני"ש מתרגלים לכתוב ולהודיע על כל ענין של שמחה, ובמילא הי' הרגל נעשה טבע, שגם בדרכי הטבע יהי' נרגש שינוי בכיוון זה, שתתרבה השמחה בענייניהם. ועיין ג"כ זהר חלק ב' קפ"ד ע"ב ד"ה תא חזי. ויה"ר שיהי' שליח טוב להחדיר מנהג זה הטוב, לא רק בהנוגע לעצמו אלא לכל סביבתו. . .

נהניתי ממ"ש אודות השיעורים. ובודאי משתדלים כל המשתתפים להמשיך עוד אנשים כאו"א לשיעורו הוא, ובודאי למותר לעוררו שידבר ויבאר מזמן לזמן גם ע"ד דעם ארום פון חסידות הדרכותי ומנהגי. והשי"ת יצליחו בתלמידיו ובמושפעיו.

בפירוש המשנה דשנים אוחזין בטלית: ראה גם לעיל אגרת ג'קט.

ג'רסד

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ד ע' 420 וחלקה שם ע' 434 והושלמה ע"פ צילום האגרת. צער חסידים: ראה לעיל ח"ג אגרת תשיג, ובהנסמן בהערות שם.

בשאלתו ע"ד המעשר שמפריש (ובודאי מפריש מעט יותר ממעשר –
וכידוע מרז"ל שאין לדקדק בצדקה), הנה יכול לתת מזה גם הפרשות יו"ד
שבט, פורים, י"ב תמוז וכו'.

בברכה לבשו"ט בכל הני"ל,

מ. שניאורסאהן

ג'רסה

ב"ה, י"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בהנוגע לשאלתו אודות נסיעה לכאן למשך איזה שבועות, הרי אף
שאינני רואה הכרחיות בזה, אלא כיון שכפי שכותב הוא דרובא של ההוצאות
יש לו מקור לכסותם, הרי מהיכי תיתי, אבל שהנסיעה תהי' לפני הפסח ולחוג
כאן חג הפסח, לא נראה לי כיון שמנהג גוברין יהודאין אם רק אפשר לחוג
ביחד עם ביתם, וכיון שלא הי' מוכרח בזה עד עתה בטח אין נוגע אם תתאחר
הנסיעה בשבועות מספר.

ולקנייתם את הדירה ולהכנסם אלי' בעתיד הקרוב (ובטח יכניסו
להדירה לכל לראש, סידור חומש תהלים ותניא), יה"ר מהשי"ת שיהי' בשעה
טובה ומוצלחת ויהי' משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה, וישמח לבכם
בזחוי"ק בקרוב.

הפ"נ נתקבל.

בברכה.

ג'רסה

סידור .. ותניא: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תרפ"ו. לקמן ג'שער.

ג'רסו

בי"ה, י"ד שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מח' שבט וכן ג' הפ"נ מיום ההילולא. ומ"ש שאין לו במה להצטדק על העדר הכתיבה, הנה כתבתי לכמה מהעומדים בקישור מכתבים אתי שלא לזה כוונתי, וענין הכתיבה נוסף על מה שבימינו אלה בפרט תאבדים וצמאים לכל בשו"ט מפאת היותינו בארץ צ"י ועיף בלי מים, העיקר בזה הוא ע"ד מרז"ל אילו הי' ראובן יודע שתכתב פעולתו כו' (ויקרא רבה פרק ל"א, עיי"ש ביפת תואר), ורואים במוחש שכשיודעים שצריכים להודיע ע"ד הפעולה ובאם לאו ישאלו לסיבת השתיקה והרי בטח יענו על זה המצב בלי כחל כו' במילא מעורר זה לפעולות ביתר שאת ויתר עז, עד שמעורר ומוציא לפעמים גם כחות מן ההעלם אל הגילוי, והמפורסמות אין צריכות אריכות.

מ"ש שבשכונה החדשה איננו יודע אודות מקום מתאים, הנה כל הענינים דתומ"צ באים ע"י יגיעה דוקא, כי רק בצד דלעו"ז נאמר אשר נאכל חנם וכמבואר בזח"ב קכ"ח א, ולמה לו להתפלל שיעשו עמו נס שימצא המקום בלי יגיעה? וכידוע הלשון כמה גרוע כו' (שבת נג, ע"ב) ואפילו כו' מנכין כו' (שבת ל"ב ע"א).

נהניתי ממ"ש שקבל משרת ... שבודאי משפיע על היחס אליו ואל זוגתו תי' בכל החוגים דבניי שם וסו"ס גם הפרנסה תבוא ובמשך הזמן גם פרנסה בהרחבה (אף שאם היו שומעים לדברי היינו בהנוגע ל"ג תקו"ד, וע"פ המבואר בפירוש המלות להצ"צ ע"פ והוא רחום ס"ד (נדפס ג"כ בתהלים יהל אור הוצאת קה"ת), וזוגתו בהנוגע להשיטל (ע"פ המבואר בזהר ח"ג קכ"ו ע"א) כבר הי' נראה שינוי ממשי במציאות הפרנסה נראה בעיני בשר אפילו, ומה יש בידי לעשות בשני ענינים אלו נוסף על הדבור?).

הפ"נ שלו אקראהו בעת רצון על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"יע.

ג'רסו

וע"פ המבואר: ראה גם לקמן אגרת ג'שכג.
להשייטל: ראה גם לעיל אגרת ב'תחקע, ובהנסמן בהערות שם.

והשייטת ימלא ימי הריון זוגתו תחיי כשורה ובנקל ותלד זחור"ק בעתה
ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה.

ג'רסו

בי"ה, י"ד שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכי טבת, שנתאחר דרך הילוכו.

מ"ש שבמכתבי אליו היתה דרישה נמרצה להתחיל לפעול בכרם חב"ד.
הנה אין דרכי לכתוב ענינים נמרצים, ומה שנשתמשתי בהביטויים שבמכתבי
שהם נמרצים וחרפים, מפני שאין זה דרישתי שלי אלא דרישת והכרח השעה,
וכמו ששמעתי זה כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיותו בעלמא דין,
ובמכתבי אליו לא באתי אלא למסור תוכן דבריו ושיחותיו אלא שבמלים
וביטויים שלי, ואין אני רואה רשות לעצמי להעלים את זה ולקחת עלי את
האחריות בהעדר הידיעה של פכ"פ ע"ד ענין חיוני כזה, והאריכות לדכותי
בזה אך למותר.

מ"ש שאינו מעורב עם הבריות וכו', הנה אם גם הי' המצב כזה, הרי
העבודה דאיתהפכא לא בשמים היא ולא ניתנה למלאכי השרת אלא דוקא
לבני אדם קרוצי מחומר, והעיקר שכל אלו שזכו ללמוד בתומכי תמימים
אשר מייסדי ישיבה זו הם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ובנו כ"ק מו"ח אדמו"ר
— זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הכתירו את התלמידים בשם "נרות להאיר"
דוקא, והרי דברי צדיקים נוקבים וחודרים ובודאי פועלים פעולתם ליתן
היכולת בזה לכל אלו שהכתירם בתואר זה, ואין הדבר תלוי אלא שפכ"פ
יוציאה מן הכח אל הפועל. אלא שכמבואר בתניא בנוגע לכמה ענינים לפעמים
מספיקה ע"ז התבוננות קלה ולשעה מועטה ולפעמים צריך יגיעת נפש ויגיעת
בשר בהתבוננות עמוקה בכדי לבוא לאמת זו.

במ"ש אודות מאורעות פרטים שפנה לארגון פלוני ולאני"ש כ"ו ולא בא
הדבר לפועל, הנה מובן שבריוחוק מקום אי אפשר לחוות דיעה בזה ובפרט
ע"פ שמועה הבאה מצד אחד, אבל ע"פ הנ"ל על כל אחד ואחת מדורנו זה קאי

שיג

אדמו"ר שליט"א

מאמר כ"ק הצ"צ פעלא דיממא און להאיר אור בעולם, ובודאי ניתנו לכל אחד גם האפשריות לזה ואם אי אפשר בצוותא פב"פ, הרי בטח יש אפשריות בצוותא אחרת שבכרם חב"ד גופא, והאריכות אך למותר.

במשלוח בפ"ע נשלח לו הקונטרס שהו"ל בקשר עם יום ההילולא, שבטח ילמוד אותו וידוע מאמר דהקב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא הוא עולם הגדול וכל אדם ע"י לימוד התורה בורא את עולמו עולם קטן ומקיים עולם הגדול (עיין זח"ב קסא).

בברכת הצלחה — והמחכה לבשו"ט — בכל הני"ל.

ג'רסזי

ב"ה, י"ד שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מבשר טוב, אשר החתונה היתה בשעה טובה ומוצלחת וכדבעי בכל הפרטים, ויה"ר מהשי"ת אשר יקוימו בהם כל הברכות אשר ברכו אותם במילואם, וע"פ מרז"ל אשר כל שמטיבים לו הוא לאורך ימים, הרי בודאי גם בשאר הענינים תאיר ההצלחה מנ"י אליהם ובכלל זה גם הפרטים שמזכיר במכתבו, ובודאי למותר לעוררו על המבואר באגה"ק לרבנו הזקן ד"ה קטנתי, אשר בכל חסד וחסד שהקב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד כי היא קרבת אלקים ביתר שאת מלפנים, שזה מביא בהתבוננות קלה להוספה בתורה ומצות ע"פ המבואר בתניא פרק ל"ב כיון שהעיקר אצלו הרוחניות וכו' וע"פ המבואר שם שזהו פועל בהענין דאהבת ישראל הרי בודאי יוסיף בפעולתו והשפעתו על חבריו לקרבם לקיום מצות מעשיות וליהדות בכלל והשי"ת יצליחו.

בברכה.

נ.ב.

בנוגע לשאלתו אודות מקום ההתיישבות. הנה מובן שצ"ל במקום שם דרים מקיימי תורה ומצות שהרי גם האויר משפיע.

ג'רסזי

מאמר כ"ק הצ"צ: ראה גם לעיל ג'מא. ובהנסמן בהערות שם.

ג'רסח

בי"ה, י"ד שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' ז' שבט בהנוגע להחדר. בודאי ימשיך להתעסק בזה וכידוע גודל ערך הענין והכרח המוחלט בדורנו זה ביחוד בחנוך על טהרת הקדש הוא המחזק את בני ובנות ישראל גם בעיקרי היהדות וכו', כמדובר בארוכה בשיחת יום ההילולא, שלכן בטח תהי' בזה הצלחה, אם רק יתעסקו במרץ המתאים ויזכהו השי"ת שיהי' זה בהקדם.

בהנוגע להמשרה של בתו תח"י בספריי יהודית. הנה בודאי תנצל השפעתה ומה שמתחשבים עמה, להחדיר שם עניינים דיראת שמים ובפרט שנפגשה שם עם אנשים העוסקים בחינוך והשי"ת יצליחה, אבל למרות הנ"ל הנה מצער סיום מכתבו אשר אין בידו להודיע דבר בהנוגע לשידוך מתאים בשבילה וכנראה הכוונה בזה שאין לע"ע כל הצעות ומצער הדבר ביותר ומכמה טעמים, ולדכוותי בודאי למותר להאריך בכל זה במרז"ל המרבים בגודל החוב המוטל על ההורים ובפרט על האב להשיא את בתו באופן שיוכל לאמר את בתי נתתי לאיש, וכבר ידוע הכרזת רז"ל יגעת [ו]לא מצאת אל תאמין, ויה"ר שיהי' זה בקרוב ובלי העלמות והסתרים.

בברי המחכה לבשוי"ט.

ג'רסט

בי"ה, י"ד שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יצחק זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מג' בשלח, ולפלא שמקצר כ"כ בתוכן נאומיו

ג'רסט

מוה"ר יצחק זלמן שי: פויזנר. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'מר, ובהנסמן בהערות שם.

באסיפת הרבנים דהמחוז שלו, ובודאי הדגיש, מדגיש וגם ידגיש לעתיד בכל עת מצוא גודל הענין ההכרחיות המוחלטה בזמננו זה לנצל כל הזדמנות להדגיש הענין דקיום המצות מעשיות בחיי היום יומים כי זה כל האדם את האלקים ירא ואת מצותיו שמור.

דא"ג ראיתי בהפראגראם שהי' ג"כ ישיבה מוקדשת לד"ת ואתענין לדעת רמת השקו"ט ותוכנה, היינו אם רק לפלפולא בעלמא או גם בהנוגע למעשה בפועל, והפרטיות בזה תשובה . . .

מוסג"פ קונטרס שהו"ל בקשר עם ימי ההילולא בהוצאה חדשה עם הוספות, שתוכנו כל השנה זמנו הוא כמובן.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

ג'ער

ב"ה, י"ד שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

ע"י הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ בעל מרץ ורב פעלים מוהר"א ש"י העכט נמסר לי על דבר מצב בריאותו בבקשת ברכה. ובהיותי על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע נשיא ישראל ביום ההילולא שלו, אשר אז הנשמה עולה מעולם עליון לעולם עליון עוד יותר, ועליית רועה ישראל נאמן אשר לא יעזוב את צאן מרעיתו, פועלת תוספת ברכה והצלחה בירידה מלמעלה למטה ובפרט בהבקשות שמבקשים ביום הילולא עצמו, וכמבואר בכ"מ שהוא כמשל דוגמת שבעת השמחה קשה לבעל השמחה לראות בצערו של אחר ופועל להמתיק הצער להפוך מצרה לצהר ומנגע – ר"ל – לענג, ולכן שמחתי להודיע אחרי כן מהרה"ג העכט ש"י אשר הוטב מצב בריאותו כח"ו.

ויה"ר אשר בלשון הפרשה שקראו בשבת העבר, יעלה ארוכה, וכמבואר בזה הר"ת כי אני הי' רופאך: ארי"ך כי כל אסוותא מלעילא נעין זהר חלק ג' רצב, ב. מאו"א מעי אריך. קהלת יעקב מעי ארוכה. וראה ג"כ זח"ג רד, א. דש, סע"ב. ז"ח בלק נד, ג.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

גרעא

ב"ה, י"ד שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא שזה זמן רב לא נתקבל ממנו מכתבים וידיעות, ועל של עתה באתי כי ימים אלו הגיעני מכתב מהרה"ג כו' רב פעלים מוהר"ח יו"ט ליפא ש"י דייטש מקלעוולאנד וכותב לי בתוך הדברים אשר עומד הוא בקשר אתו ע"ד המקוה במחנם, ואף כי מובטחני שלמותר להדגיש לדכוותי גודל ערך הענין אשר אפילו בשביל אשה אחת התירו ואפילו בדורות שלפני זה למכור ס"ת וכו' ועאכו"כ בשביל כמה נשים ובדורנו חשך כפול ומכופל זה, אבל נשען על מרז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, הנני גם מצדי להדגיש גודל ערך הדבר ומי יודע אם לעת כזאת הגיע למלכות משרת רב בישראל מאן מלכי רבנן, וכידוע פתגם הבעש"ט אשר בשביל לעשות טובה לאחד מישראל בגשמיות או ברוחניות פעם אחת כדאית ירידת הנשמה למטה מאיגרא רמה למשך שבעים שמונים שנה, ואשמח אם יודיעני אשר מתקדם הדבר הנ"ל כדבעי, והרה"ג דייטש ש"י מומחה בענינים כמו אלו, ובודאי יעזור לו כפי היכולת בהנ"ל.

בודאי יודיע מהנעשה אתו לטובה ועם ב"ב שיחיו, ומפעולתו בקהלתו בכרם שלנו ביחוד הוא כרם חב"ד.

בברכה לבשו"ט בקרוב.

גרעב

ב"ה, י"ד שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' שבט, בו מתאונן על מעמדו ומצבו ברוחניות, ושכל ההסכמות שעושה אינן מתקיימות אלא איזה ימים וכו'.

גרעא

פתגם הבעש"ט: ראה גם לעיל אגרת ב'תתקפה, ובהנסמן בהערות שם.

גרעב

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 532 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

הנה העצה היעוצה לזה – דרך סלולה, דרך הרבים, ודרך רחבה עוד יותר – כיון שהיא דרך המובילה לעיר מקלט שהיא לייב אמה, ועייף המבואר בשיחת ש"מ אלול בענין עיר מקלט – והעיקר ניט "גריבלען" זיך אין זיך, כי און פעלא דיממא און וכפתגם כ"ק אדמו"ר הצ"צ ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אויף מאכען ליכטיג, וכיון שהשי"ת העמידו במצב כזה שיכול להשפיע על אברך אחד ואח"כ על אברך שני וכו' הרי העמידתו ההשגחה הפרטית העליונה על חלק היפה ואומרת לו בזה בחר. ובודאי תמשיך השפעה זו תוספת ברכת השי"ת גם בהנוגע לעבודתו בעצמו, עד שבמשך זמן יראה פרי טוב בעמלו ויגיעתו גם בגלוי.

בטח נהג ביום הולדתו כמנהג אני"ש, בעלי לתורה, בנתינה לצדקה, וחזרת דא"ח, ואחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.
בברכה לשנת הצי בגו"ר.

ג'רעג

בי"ה, ט"ו שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבלו מכתביו פ"י, אשר יקראו בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע. ובטח ראה קטעים ממכתבי לכמה מאני"ש, בהמדובר בכ"מ בדא"ח אודות הענינים והמצוה שצ"ל זהיר בהם טפי, כי זהו השער של פב"פ בהעלאה מלמטלי"מ ומלמעלה למטה. וכיון שהשער שלו הוא עבודה בשדה החינוך על טהרת הקדש, כנראה מהנהגת ההשגחה פרטית עמו עד עתה, ולזה צ"ל בריא לא רק בנשמה אלא גם בגוף, וכמבואר הפסק בזה בהנחה ברורה ופשוטה בהלכות ת"ת, ועיין ג"כ לרבנו הזקן בהלכות אלו, הרי

בשיחת ש"מ אלול: נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 380. 623.
וכפתגם: ראה גם לעיל אגרת ג'מא, ובהנסמן בהערות שם.
ביום הולדתו: ראה לעיל ח"ט אגרת כ"עתר, ובהנסמן בהערות שם.

ג'רעג

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 376.
שהשער: ראה לעיל אגרת ב'תתקצ.

עליו לשמור על בריאותו בגשמיות כפשוטו בלי ערמומיות, ובמילא יהי לו כח לעשות מלאכתו כדבעי, ובמילא תתרבה הברכה וההצלחה בהנוגע לו ולכל ב"ב — שיחיו — ויבשר טוב בכל הני"ל.

בברכת הצלחה.

ג'עדר

ב"ה, ט"ו שבט, תשט"ו
ברוקלין.

מחותי הו"ח אי"א נוי"נ בנשי"ק מוה"ר שמואל אבא שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נעם לי לקבל מכתבו, ובפרט שדאגתי גם למצב בריאותו. ות"ח על בשורתו הטובה שכבר הוטבה, ויה"ר דמכאן ולהבא יבשר אך טוב תכה"י.

בהתענינות קראתי את המאמר ס"ת של ירושה שצירף למכתבו. ובודאי ידוע לו עד כמה התענין כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע ברשימת זכרונות ימים שעברו, אשר לפעמים תכופות מעוררים ומחיים — באלעבען — בהנוגע גם לחיי היום יומים, ובטח נמצאים עם כבודו רשימות עוד זכרונות, ובפרט בהנוגע להאי שושילתא דדהבא מהרה"צ ר"פ מקאריץ ועד האחים דסלאוויטא. ומה טוב אם גם הם היו מוצאים לאור, ומי כדורנו נבוך זה — הנזקק לדוגמא מתאימה למסירת נפש לכל הקדוש לישראל סבא יסוד ועיקר קיומנו.

מוסגי"פ שהו"ל בקשר עם היום — ההילולא — עם הוספות — שבטח יענין את כבודו.

בברכה לבריאות ולבשו"ט ובכבוד,

מ. שניאורסאהן

ג'עדר

מוה"ר שמואל אבא: שפירא. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תתקסו, ובהנסמן בהערות שם.
ס"ת: ראה לעיל שם.
המאמר ס"ת של ירושה: נדפס בס' "יחידי סגולה" ע' 272.

ג'ערה

ב"ה, ט"ו שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו והפ"ש שקבלתי ע"י בנו . . . שי ובטח ימסור לו תוכן השיחה שלנו, בכ"ז לעשות רצונו כפי שכותב וגם מה שמסר בעל פה, הנני בא גם באיזה שורות עכ"פ בקיצור כפי רשיון הזמן, והוא:

אחר מהענינים דדורנו זה בו ניכר עד כמה גדול חשך הגלות הכפול ומכופל הוא, אשר למרות המבואר בכמה מקומות ומהם באגרת הקדש לרבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בגלגל דתורה – סי' כ"ב [קלד] אין אדם יודע במה משתכר, והשווה אי ידיעה זו להעדר הידיעה מלכות בית דוד מתי תחזור, עיי"ש, ובכל זה הרי מגיל רך לפי ערך מתחילים לחפש את תכלית גשמי ומבלבלים כל הענינים והסדרים הדרושים לאשרו של האדם אשרו האמיתי, וכאילו הי' כל אחד ממנו יודע עתידות ובמילא לדעת דוקא כשיסדר אופן החינוך של ב"ב או כשיסדר ענינים שלו באופן מסוים ואז הקב"ה יוכל לפרנסו במשך הזמן, כי זהו הדרך היחידה בשביל הכביכול בהאפשריות להיות זן ומפרנס לכל בחסד וברחמים.

והנה ידוע ציווי הכתוב ברו"ל וברכך ה"א בכל אשר תעשה, אבל לכל עת, והכנה להעשי' צריכה להתחיל קרוב לזמן העשי' וגם אז לא באופן שתבלבל דברים העיקרים והענינים של פלוני ופלוני, ולצערי ככל הדברים האלה הוא בהנוגע לבנו שי' שכנראה זה איזה שנים, הרי מפני איזה סיבות התחיל להתענין מה יהי' התכלית ובאיזה אופן ימצא פרנסתו ונגעה דאגה זו בעומק נפשו ופעלה בפנימיותו "כיווץ" ומפני גודל הדאגה (אף שאפשר שאינו משער הנ"ל בהבנתו והשגתו איך שדואג על זה). הנה מביט על אומנות השחיטה שלמד, וכאילו זהו אופן היחידי שבו תלוי כל עתידו, ומחשבה טמונה זו הביאה גם לאותה התופעה שעלי' מתאונן. וכנ"ל אפשר שבחשבה והבנה גלוים אין זה ברור אפילו בעיני עצמו של בנו שי' אבל לדעתי זהו הענין וזוהי הסיבה.

ג'ערה

המבואר בכמה מקומות: ראה גם לקמן אגרת ג'שב ובכ"מ.

מובן שאי אפשר בשיחה אחת לשנות כל השקפתו ובפרט שהיא טמונה בלבו עמוק במשך כמה שנים עד שאינו מרגיש עד כמה זהו **היפך** ממדת הבטחון, ובהתבוננות ישרה ניכר ומוכח שזהו ג"כ **היפך** האמונה בהשגחה פרטית אשר הקב"ה הוא כל יכול כי פשיטא שאם הי' בא להבנה זו הרי מפני היראת שמים שבו הי' נלחם נגד השקפתו הנ"ל.

ומפני אי האפשרות לשנות השקפה תומ"י אמרתי לו אף **שמכמה** טעמים לא רציתי להסביר כל האמור לעיל, שעליו לעשות איזה ענינים, והם: (א) להתחיל תיכף בהכנת דרך אחרת לפרנסתו היינו שאפילו בשכלו יהי מקור לאמר שאפשר לו להתפרנס באופן זה במילא אין עתידו תלוי דוקא באומנות השחיטה וכן שילמוד בישיבה ויודע כבר הלכות טריפות והלכות שחיטה, מה טוב – רבנות, שיתכונן לזה לקבל סמיכה לרבנות. (ב) אם תחזור ההופעה דחלשות היד לא ילחם נגד זה להתגבר על החלשות דוקא ברגע זו ממש אלא שלא יתן להופעה זו כל חשיבות ובמילא אינו לוחם גם נגדה, ואם לא ישחז את הסכין באותה שעה או באותו יום הרי יכול להשחז למחר או למחרתים. (ג) בכדי להוציאו מהמצב דחששות וצמצום ובקשת תכלית ולהביאו למרחב, מוכרח הדבר שיהי לבנו שיי קביעות בלימוד תורת החסידות נשמתא דאורייתא אילנא דחיי ויהי זה בכל יום ויום. ותקותי חזקה שבאם יעשה ככל הנ"ל, וועט זיך דאס אויסשטיין פון זיך אליין.

ובהנוגע לביקורו אצל רופא, הרי אמרתי לו ג"כ דעתי שאף שמצד עצמו אינו זקוק לזה וכנ"ל, אבל כיון שכבר הרגיל עצמו בביקורים אלו אין מטבע האדם להפסיק בבת אחת אלא להגדיל ההפסק מביקור אחד לחבירו עד שסוף סוף יבטלם כלה, והשי"ת יזכה את כבודו לקבל רוב נחת חסידותי מכל יו"ח שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות.

בברכה.

שכא

אדמו"ר שליט"א

ג'רעו

ב"ה, ט"ו שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח איינא נוי"נ כו' מוה"ר חנניא יוסף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' שבט, הנה ת"ח על ידיעות הטובות מהתועדות ביום הבהיר י"ט כסלו חג גאולתנו ופדות נפשנו ומקיום האמור באגרת הקדש לרבנו הזקן בסופו בעל השמחה שחלקו המסכתות של השי"ס בין המשתתפים בהתועדות, וגודל הענין בזה אין צריך ביאור, לאחר שנצטוינו בהנ"ל עד"ז, ובפרט ע"פ המובן מהסוגיא דמלאכה שאי אפשר לעשותה אלא ע"י שנים ורבים שאז נחשב כאילו כל אחד מהם עשה כולה (עיי' שבת צ"ג ע"ב), הרי גם בלימוד וסיום השי"ס מבין כולם ע"פ תורה ה"ז כאילו כל אחד ואחד מהם התחיל וגמר כל השי"ס ליום המיועד.

ויה"ר שיהי לימודם מתוך שמחה ובהתחברות עם לימוד פנימיות התורה נשמתא דאורייתא, שאז גם לימוד הנגלה גופא דאורייתא הוא בחיות נפלא ובהתקשרות בגלוי וסתים דישראל אורייתא וקוב"ה עד שכולא חד, ובפרט שמקום ההתחלה והסיום הוא בבית הכנסת שמתאחד קו התפלה וקו התורה גם יחד.

בברכה ובפ"ש כל המשתתפים בחלוקת השי"ס המתועדים ומתפללי ולומדי ביהכ"נ שלהם.

ג'רעז

ב"ה, ט"ו שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — אין וועלכען איר

ג'רעו

מוה"ר חנניא יוסף: הלפרין.
כאילו... כולה: ראה גם לעיל ח"ז אגרת כ"קלג, ובהנסמן בהערות שם.

שרייבט אז איר ארבעט איצטער בא גיסען ביטאן און פרעגט מיין מיינונג
בנוגע דעם איינארדנונג אויף ווייטער.

עס איז באוואוסט מיין מיינונג פון לאנג אז די אלע וועלכע זיינען פאסיג
פאר חקלאות אין כפר חב"ד דארפן זעהן משתדל זיין זיך סוף כל סוף צו
איינארדנען זיך בא דעם, און אויב אפילו די ערשטע צייט וועט מען ניט קענען
האבען די פולע פרנסה פון דעם און מיוועט דארפן אויך פרנסה פון א
זייטיגע באשעפטיגונג, אבער די ריכטונג און שטרעבונג דארף זיין צו
איינארדנען זיך בא חקלאות על כל פנים בא ירקות, לול און ענליכעס,
זעלבסט פארשטענדליך אז דאס איז פארבונדען מיט מצב הבריאות וכיו"ב,
און השי"ת זאל אייך געבען דעם ריכטיקען געדאנק צו באשליסען ווי בעסער
פאר אייך איז בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'רעח

ב"ה, ט"ז שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... וכבר ידוע חוות דעתי שכתבתי לכמה מאנ"ש אשר להכפר
והתיישבות בו הוא צנוור וכלי לאנ"ש לקבלת ברכות השי"ת והצלחתו
בהמצטרף להם בגשמיות וברוחניות, ובמילא יש להשתדל להיות מהתושבים
שם ככל האפשרי ... ומהנ"ל מובן שטוב להתעסק בחקלאות, ואם טעמים
הנ"ל אמיתים הם שאי אפשר הדבר, אולי יש מקום בתור מקצועי ובלבד
להיות מתושבי הכפר ומהחיים בתוככי הדבקים בתורת דברי א"ח היא תורת
החסידות והולכים בהדרכותי ומנהגי.

בברכה.

ג'רעט

בי"ה, ט"ז שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר מנחם זאב ש"י הלוי שד"ר

שלום וברכה!

... בהמשך להרמז ששמע על חודש ויום ההילולא ממשי"נ ה"שבט
העשירי יהי קודש להוי"ו — צירוף הוי"ו השייך לחדש שבט, הוא הבא בכתוב
הסמוך להנ"ל: המר ימירנו והי הוא (מ"ח [. . .] מס' טבת ושבת). — ענין
צירוף זה מבואר בע"ח שער השמות פ"ז.

ג'רפ

בי"ה, ט"ז שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

בטח לדכוותי למותר להאריך עד כמה התענינו נשיאינו רבותינו הק'
ובפרט כ"ק מו"ח אדמו"ר — זצוקלה"ה נב"מ ז"ע בהתועדויות חסידיות
וכמבואר בכ"מ בכתבים ובנדפסים, ואחת הכוונות בזה היתה להמשיך גם
את אלו הנמצאים לע"ע מחוצה להדרכות החסידות והנהגותי, ואח"כ גם
ללימוד תורתה, מובן שלאנשים מסוג זה צריך לדבר באותיות המתאימות
לפי מצבם לע"ע ולא באותיות דשפיץ חב"ד שעלולים לדחותם ולא לקרבם
ולהמשיכם, ולא רק בנוגע לאופן הדבור כן הוא אלא גם ואדרבה עאכ"כ,

ג'רעט

נדפסה בלקו"ש חי"א ע' 228 והושלמה ע"פ העחק המזכירות.
מוה"ר מנחם זאב ש"י: גרינגלאס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תרצ, ובהנמקן בהערות
שם.

ג'רפ

בהמשך אליה — לקמן אגרת ג'שנז.
צירוף הוי"ו: ראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 90 ואילך.

בהנוגע להנהגה בענינים של מעשה. ואם בדורנו שלפני זה צריכים היו להזהר בזה ראשי אנ"ש שבכל מקום ומקום וזקניהם ובאם הנהגתם היתה כדבעי לא הי' נפק"מ כ"כ אופן ההנהגה של שאר אנ"ש והחסידים, הרי בימינו אלה שמביטים על החסידים, ובפרט חסידי ליובאוויטש בשבע עינים, צריך כאו"א ואפילו אלו הצעירים מששים או חמשים שנה להתנהג באופן כזה שהנהגתו תקרב גם את אלו הנמצאים חוצה ולא להיפך . . .

ובקשתי שיעשו מצדם ככל יכולתם להשפיע על כל המשתתפים בהתועדות שתהי' הנהגת המתועדים בדרכי נועם ודרכי שלום, ולא רק בפנימיות שלא נחשדו על כך אלא אפילו בחיצוניות ובדבוריהם שמן השפה ולחוץ, ומובטחני שימלאו בקשתי זו אליבא דנפשי, ויהי"ר שיהי' בהצלחה קרובה היינו בהגדלת מספר המשתתפים גם שלא מאנ"ש הלוח וגדול.

בברכה — המחכה לבשו"ט.

ג'רפא

בי"ה, י"ז שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות מצבו בהישיבה ואת אשר עבר עליו בעבר ואופני התיקון בזה.

והנה לכל לראש צריך להרבות שקידה והתמדה בלימוד הגולה ובלימוד פנימיות התורה נשמתא דאורייתא לימוד החסידות, ולתיקון ענין שכותב אודותו אשר חיות דקדושה מתלבשת בעינים דקליפה ר"ל, — הרי צריך להשתדל ביותר וביותר להוסיף חיות בלימודו הנ"ל ולהשפיע גם על חבריו שיתווסף בהם חיותם בלימודם הם, ולא לשים לב לפיתויי היצר הרע המבלבל את האדם במחשבות שונות ומשונות ומחשבות של ענינים שהם זרים להם, וכשירצה את כל זה באמת יצליחו השי"ת.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

שכה

אדמו"ר שליט"א

ג'רפב

ב"ה, י"ח שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא קצת שמאז נסעו מכאן לא הגיעו ממנו כל מכתבים, ולכן נעם לי
בכפלים לקבל ידיעה אודותו בכלל וע"ד אשר הו"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר
... יש לו משרה בהעסק שלו, וכמבואר בכ"מ בדרז"ל אשר טוב האמיתי הוא
טוב לשמים וטוב לבריות, ובפרט ע"פ דברי רבנו הזקן ופתגמו הידוע אשר
"וואהבת לרעך כמוך הוא כלי לואהבת את ה' אלקיך" (וקצת ביאור בזה יש
להבין ממה שכתוב בתניא פרק ל"ב), והשי"ת יצליחו בפרנסה גשמיית ובפרט
בפרנסה רוחניית, ויוסיף בשתי העבודות הנ"ל בין אדם למקום ובין אדם
לחבירו גם יחד.

בברכת הצלחה.

ג'רפג

ב"ה, י"ח שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נמסרה לי בקשת ברכה בהנוגע לבנם ... ש"י ולהנהגתו, ובעת רצון
זכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע ליראת
שמים להנהגה כדבעי ולבנין בית בישראל על יסודי התורה והמצוה, אלא
שמוכן מעצמו, א) אשר מה שכותבים שעשו ככל העצות ועד עתה עוד כו', הרי
בעיניי כמו אלו צריך לעשות ולחזור ולעשות אשר בכל עשי ועשי מקרבים
העניינים אשר מבקשים עליהם ובפרט שאלו הם דברים היוצאים מן הלב. ב)
מוכרח הדבר שיהיו בבטחון גמור וחזק בהשי"ת המפליא לעשות שסוף סוף
יהפך לבב בנם לעבודתו ית' כיון שאי אפשר באופן אחר ובל ידח ממנו נדח.
ובטחונם החזק ועבודתם את השי"ת גם בזה מתוך שמחה אף שמרירות
מהולה בה ימהרו את השינוי, ויה"ר שיהי זה בעגלא דידן.

בברכה.

ג'רפד

בי"ה, י"ח שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לתמהוני נודעתי מסדר היום שלו, אשר איננו כדבעי בהנוגע לשמירת נכסיו של הקב"ה הוא הגוף (עיין שו"ע רבנו הזקן הלכות נזקי גוף ונפש סעיף ד'. וברמב"ם הל' רוצח פ"א הלכה ד', ופירוש הרדב"ז שם הל' סנה' פ"ח ה"ו). ובפרט ע"פ המבואר במאמרים ובכמה שיחות, אשר בריאות הגוף הוא מדרגי השם וצריך להיות סדר העבודה דעווב תעווב עמו דוקא. ובפרט בדורנו חלוש זה, גם כפשוטו בגשמיות (ראה אגה"ת ריש פרק ג') – שרואים בחוש אשר חלישות הגוף מבלבלת לכל לראש לעבודת השם בעבודת התפלה, וכן בלימוד התורה ואפילו בקיום המצות – אשר לכן ברובא דרובא הסיגופים מביאים יותר הפסד מאשר שכר. ובודאי למותר להאריך בדבר המבואר.

ותקותי חזקה אשר בקבלתו מכתבי זה, הנה לא ירעיב את עצמו עד כמה וכמה שעות על היום, אלא ישתה דבר המחזק את הגוף וגם יאכל מיני מזונות בבקר ואפילו קודם התפלה. וכבר ידוע פתגם רבוה"ק והוראתם, אז מען דארף עסין צוליב דאוונען ניט דאוונען צוליב עסן. וכוונתם היתה ג"כ בפשטות, שאם הוא רעב בשעת התפלה, הרי אי אפשר, לאנשים כערכנו – שלא תהי' לזה נגיעה בהתבוננות בתפלה והאריכות בה, משא"כ כשיאכל לפני התפלה יסולק בלבול זה, וביכולתו – אם רק ברצונו – לעבוד עבודתו ביותר טוב ובאופן נעלה.

ובתור תיקון על אשר נהג עד כמה באופן אחר, הרי ישפיע גם בסביבתו, אשר כל אלו שאינם בריאים ועפמ"ש באגרת התשובה הני"ל, לא ירעיבו את עצמם, ויתפללו בבקר וגם ילמדו אז נשמה בגוף שאינו מבלבל, והשי"ת יצליחו.

בברכה.

ג'רפד

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 475 וחלקה אף בחכ"ד ע' 402.
פתגם רבוה"ק והוראתם: ראה לעיל ח"ט אגרת ב' עתה. ובהגסמן בהערות שם.

ג'רפה

[י"ט שבט, תשט"ו]

מאשר הנני קבלת הפ"נ שלו, ולפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד התועדות, שבדאי נערכו מזמן לזמן במחנה הטי. ועליו הפלא גדול יותר, באשר מעבר לים הי' מראשי המתעסקים בכגון דא — אף שנמצא ביחד עם כמה מאנ"ש, ועתה בעירו אינו מודיע ע"ד פעולותיו בהפצת המעיינות חוצה, ובכלל בהחזקת היהדות והפצתה. ובדאי ימלא בהזדמנות הכי קרובה, והשי"ת יצליחו.

בברכת הצלחה.

נ.ב.

מוסג"פ העתק מכתבי לסניפי אגודת נשי ובנות חב"ד, אשר תקותי שינצל תוכנו, שבאמת כל השנה ענינו הוא, אף כי באיזה שינויים.

ג'רפו

ב"ה, כ"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' חברת גמ"ח שומרי שבת
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען די ידיעה דורך הרה"ח אי"א נו"נ
עוסק בצ"צ כו' מוה"ר יוחנן שי' גארדאן המזכיר, אז היינט (היום לעשותם)
פרשת "אם כסף תלוה" (אם חובה, און ניט רשות. מכילתא. וע"ד היום אם
בקולו תשמעו, וואס דאס בריינגט ביאת משיח היום. סנהדרין צח, א).

ג'רפה

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 345.
לסניפי אגודת נשי ובנות חב"ד: דלעיל ג'רמג.

ג'רפו

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 331 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

קומט פאר א אויסער-ארדענטליכע פארזאמלונג לכבוד דעם זעקס און פערציג יאהריגען קיום פון דער חברה.

און איך האף אז, לויטן פסק פון רז"ל כל המוסיף מוסיפין לו, וועט השי"ת מוסיף זיין הצלחה אין אייער ארבעט פון גמילות חסדים — וועלכע איז נאך גרעסער פון צדקה, וואס גמילות חסדים קען דאך זיין גלייכצייטיג מיט פרנסה און עשירות בא אידען, ווי רז"ל זאגען (סוכה מט, ע"ב) אז גמילות חסדים איז אויך פאר רייכע.

ותקותי וברכתי, אז אייער ארבעט אין דעם זאל געפירט ווערען מיט דעם געפיל לויטן סיום פון פסוק הנ"ל: אם כסף תלוה — את העני עמך, אז דער סכום וואס דער לווה דארף — וואס באוועגט שעה איז ער דאך א עני — געפינט זיך נאר אלס פקדון באס גומל חסד, וועלכען מען וויל מזה זיין מיט דער גרויסער מצוה, און וואס אן דעם לווה וואלט ער ניט באקומען דעם זכות המצוה (עיין שם באור החיים הקדוש).

און פון דעם געפיל זאל מען צוקומען צו א העכערען געפיל אין צדקה וגמילות חסדים לויטן בארימטען ווארט פון חסידים הראשונים, וועלכער איז איבערגעגעבען געווארען צו אונז פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע: דער שטיקעל ברויט וואס איך האב, איז ער דיינער ווי מיינער, והיו מקדימים מלת "דיינער" — דיינער ווי מיינער.

א ווארט וואס איז לייכט צו פארשטיין לויט דעם ביאור פון רבנו הזקן באגרת הקדש אין פילע ערטער, אז בכדי צו מקבל זיין די השפעות מלמעלה ובפרט די השפעות גשמיות בגשמיות ממש, איז דאס דוקא דורך מצות הצדקה וועלכע איז ממשיך למטה מטה.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש, ושזה ימשיך ג"כ תוספת ברכה והצלחה לכל אחד ואחת מהעוסקים — הן בגופם הן בממונם — להם ולבני ביתם שיחיו,

מ. שניאורסאהן

בארימטען ווארט: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ג"ע ח"ט אגרת ג'מב. ובהנסמן בהערות שם.

ג'רפז

ב"ה, כ"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו — בו כותב אודות בעיות שונות, אבל איננו מזכיר את אשר עבר עליו משנת תרפ"ז, אשר אז סיפר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אודותיו וע"ד כשרונות שלו ויכולתו, שיש לקוות שבאם ינצל אותם ויוציאם מן הכח אל הפועל תועלת רבה לרבים תהיי בזה. וכיון שדברי צדיקים חיים וקיימים, והפירוש בזה שגם פועלים פעולתם, הנה בטח במדה ידועה נתגשם הני"ל, ואתענין לדעת פרטים בזה, ותי"ח מראש, ובדאי למותר לעוררו, אשר אם במקומינו מלפנים דרשו מאת כאו"א מהנמצאים שם, עבודה בהחזקת ישיבות והפצתם ברוח ישראל סבא, אף שקשור הי' הדבר במס"נ ממש, היינו כפשוטו מסירת הגוף, עאכ"כ גדולה דרישה זו כשנמצאים במקום ובמדינה שאין זקוקים אלא למסירות נפש על פי המבואר החסידות, מסירת הרצון, כי כמו שנתנית התורה ומצותי בעת מ"ת הכללית, היתה דוקא ע"י הקדמת נעשה לנשמע — לשון הבנה — ה"ה ג"כ לנתינת התורה ומצותי בכל יום, וכנוסח הברכה נותן התורה לשון הווה, שהיסוד וההתחלה צריך להיות ע"י הקדמת נעשה לנשמע, ואח"כ נרתמים לעבודה גם כח החכמה כח ההבנה וכח הדעת, השכל שבאדם, כמבואר בכ"מ בספרי חב"ד ומאמרי, וגדול הזכות ביותר וביותר של כל אלו שיש להם השפעה על הנוער, שכל אחד ואחת מדור הצעיר נקל יותר לשנות צורתו, מאשר אדם בגיל העמידה ועאכ"כ הזקנה.

(ב) מ"ש אודות שאלת המשך ההו"ל של הקריאה והקדושה, בודאי ידוע לו אשר ביחד עם תום מלחמה העולמית השני, הנה הפסיק כ"ק מו"ח אדמו"ר גם הופעת הירחון.

(ג) מ"ש אודות הכנת מדריכים ומשפיעים שילמדו תורת החסידות בלשון הקדש, בודאי ידוע לו שנמצאים כו"כ מלומדי תורת החסידות ברבים באה"ק ת"ו שהם עושים זה בלשון הקדש, וכיון שמביא הוא בכגון דא את הכתוב תפוחי זהב במשכיות כסף, בודאי למותר להדגיש, שעכ"פ צריך להיות

ג'רפז

נרפסה בלק"ש ח"כ ע' 609 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

היחס בין התוכן והלשון כמו דזהב לכסף אם לא פחות מזה. וכידוע שהרמב"ם מביא פסוק זה על משל ונמשל דתורה, משא"כ בתוכן דברים ולשונם, ולכן קצת פלא בעיני על מה שמעלה כ"כ במכתבו את הכסף ביחס להזהב, וכנראה ממכתבו הנה במשרדים מסוימים באה"ק ת"ו מדגישים דוקא החיצוניות על חשבון הפנימיות, מובן שלא רציתי לחשוך בו בענין זה, והצדקתו בזה שאוירא דארץ ישראל עלול להשפיע בכגון דא, ואם זהו חשד שאין לה יסוד – הרי ישמח לבי גם אני, ובודאי ינצל את השפעתו במשרדים הנ"ל עד מקום שידו מגעת שיתנו היכולת לצעירי חב"ד להגדיל עבודתם ע"י שיגדילו התקציב בשבילם. מובן שיש מקום לומר שתומ"י יבואו בטענה שזהו נגד העיקרון ותכנית המשרד כו' וכו' – אבל ודאי גם הם מודים, אשר עיקרון פנימי עוד יותר הוא – להכין קהל שומעים לדברי תורה ולא ח"ו מורדים בה.

ד) נעם לי לקרות בסיום מכתבו אשר ישלח לי התדפיסים מפרקים ומאמרים שפרסם וכן ספרו הנמצא בדפוס, ובטח כבר שלח ות"ח.

ה) כבקשתו מסרתי להמזכירות שישלחו לו קטלוג מהוצאתנו וכשיודיע את הספרים והמאמרים המעניינים אותו יושלח לו בל"נ. אם עוד לא אזלו.

ו) בודאי השתתף בהתועדות דיום ההילולא ומוסג"פ מאמרי יום ההילולא שהו"ל עם הוספות.

בכבוד ובברכה.

ג'רפח

ב"ה, כ"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו שבט, בו כותב שאין לו קישור ללימודו כי המחשבות מבלבלות אותו.

הנה ידוע אשר לכל אחד מישראל יש לו אות בתורה וכל עניני בן בת

אדמו"ר שליט"א שלא

ישראל נמשכים על ידי התורה, שלכן אי אפשר שלא יהי' לו קישור לתורה תורת חיים אלא שהיצר הרע מלך זקן וכסיל מעלים ומסתיר על האמת, והעצה היא לזה מה שארז"ל אם פגע בדך מנוול זה משכחו לבית המדרש, וכשיתייגע בלימודו בהתמדה ושקידה יצליחו השי"ת ובטח יהי' לימודו בטהרה ע"י עבודת התפלה ומקוה טהרה ולימוד נשמתא דאורייתא פנימיות התורה תורת החסידות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'רפט

ב"ה, כ"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א בנשי"ק כו' וכו'
מוה"ר שלום יחזקאל שרגא שליט"א

שלום וברכה!

בעתו נעם לי לקבל מכתבו עם המוסגר בו שוי"ת בדיני נזקקין לתובע אשר כבקשתו מוחזר בזה. וכבר הראה כת"ר בתשובתו בש"ס ופוסקים המדברים בכגון דא, ולדעתי נקודה העיקרית בזה היא שעל הדיינים לברר עד כמה שידם מגעת אם החשש שישתמט התובע וכו' אמת הוא או מרומה, כי מחובתו של הדיין לדין דין אמת לאמיתו, וכמרז"ל שבועות לי ע"ב הובא ג"כ בתוספת ד"ה דין ב"ב ח' ע"ב לפסק הלכה אשר ברובא דרובא עפ"י יש להדיין להחליט אם למלאות תביעת הנתבע כשטוען שהתובע ישתמט אח"כ.

מוסג"פ מה שהו"ל בקשר עם יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע יו"ד שבט העבר, ובטח יעניין את כת"ר שי.

בכבוד ובברכה.

ג'רפט

מוה"ר שלום יחזקאל שרגא: רובין-הלברשטם. האדמו"ר מצעשינוב. אגרת נוספת אליו —
לעיל ח"ח ב"שצו.

ג'רצ

ב"ה, כ"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' המכונה ד"ר אולמאן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ/10 ונהניתי ממה שד"ר זובר שי מוכן לעזור לו ...

לפלא שאינו מזכיר במכתבו ע"ד פעולותיו הטובות בהחזקת היהדות והפצתה במקומו עתה, והרי כל פעולה טובה בכגון דא עלי' אומר רבנו הזקן בעל התניא – פוסק בנסתר דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה – בספרו תניא קדישא סוף פרק כ"ה, אשר למעלה הוא נצחי לעולם ועד ורק למטה הוא תחת הזמן (עיין שם). שמזה מובן גודל הזכות וגם האחריות בכל פעולה ופעולה אף הנראית לעיני בשר פעוטה וקטנטנה, וגם לזה יש למצוא דוגמא מהענין בו עוסק מחקר מחלת הסרטן ר"ל, אשר ההתחלה היא שתא אחד (cell) מתחיל בגידול באופן בלתי נורמלי ואם אין מעכבים גידול זה, מביא הוא הירוס וחורבן על כל הקבוץ שהוא חלק ממנו, ואם במדת פורעניות כך הרי מרובה מדה טובה, שכאשר יעלה בלב אדם לפעול על "תא אחד" שיצמח ויגדל באופן על-טבעי אבל לצד הטוב, טמונה בזה הצלחת כל הקבוץ אשר תא זה הוא חלק ממנו, והביאור לדכוותי – הוא העוסק במחקר זה – בודאי אך למותר.

עתה נתי' המכ"ע. ות"ח.

בברכת הצלחה הממכה לבשו"ט.

ג'רצא

ב"ה, כ"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"צ והרה"ח בנשי"ק בעל מדות כו'
מוה"ר חיים שמעון זאב שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בלול מפרד"ס התורה בהנוגע לשמא מילתא הוא של
בעל ההילולא, אשר אם בכל אדם אמרו, אשר הקב"ה משים בפי ההורים
השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא כפי המקום באדם העליון אשר ממנו
חוצב והשם הזה נרשם למעלה בכסא הכבוד (ראה שער הגלולים הקדמה
כ"ג. וראה ג"כ עמק המלך שער א' סוף פרק ד'. אור החיים הקדוש דברים
כ"ט י"ט. דגל מחנה אפרים לבראשית ועוד), הרי עאכו"כ שמו של נשיא
ישראל שנשמתו היא בחי' ראש ומוח לנשמות דורנו, וכמובא בתניא קדישא
פרק ב'.

ויש להוסיף רמז עה"כ במכתב כת"ר ע"פ המבואר, דיוסף הוא
בגימטריא שש פעמים הוי' (לקו"ת להאריז"ל פי וישב ובכ"מ), והוא הי' דור
הששי מרבנו הזקן מיסד תורת חסידות חב"ד. ויצחק הוא בגימט' שמונה
פעמים הוי' (פע"ח בפ"י הגדה בכ"ח) כי הי' דור השמיני מהבעש"ט מיסד
תורת חסידות הכללית (ויעיין ג"כ ל"ת להאריז"ל ס"פ וירא ע"ד שיכות יוסף
ויצחק וגימט' הנ"ל). וכידוע בפירוש רז"ל עה"כ בראשית ברא **אלקים**, בקש
הקב"ה לברוא את העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו
מדת הרחמים, וכמ"ש ביום עשות ה' **אלקים** ארץ ושמים, דפירוש זה השיתוף
הוא הנהגה נסית בעולם על ידי הצדיקים, ומרומז כ"ז בהשמות עצמן: יוסף
לאמר יוסף הוי' לי בן אחר, ופירש אדמו"ר הצמח צדק, אשר הוא מהפך את
האחר להיות בן. יצחק, צחוק עשה לי אלקים, ע"י בירור וזיכוך ההעלם דשם
אלקים, שהוא מגן לשמש שם הוי', ימלא שחוק פינו לעתיד לבוא (עיין מדרש
הנעלם בראשית קט"ו א' ואילך), ע"י עבודת הבירורים והזיכוך בזה בזמן

ג'רצא

מוה"ר חיים שמעון זאב: רובין. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'קא, ובהנסמן בהערות שם.
ופירש אדמו"ר הצמח צדק: אוה"ת בראשית שפ"ב. וראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תשנח.

הגלות. והמתבונן בדברי ימי חיי כ"ק מו"ח אדמו"ר בעלמא דין ופעולותיו יראה אשר שנים שהם אחד הנ"ל הם הם יסוד ותכלית עבודתו בקדש.

מוסג"פ העתק מכתבי בנוגע לאחד ממנהגו שבטח יעניין את כתי"ר שי.

בכבוד ובברכה לבריות.

ג'רצב

ב"ה, כ"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר גרשון חנוך העניך שי

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף, אין וועלכען איר שרייבט וועגען דער ארבעט צו פארשטארקען און פארשפרייטן אידישקייט ברוח ישראל סבא, וואס אויב אין אלע צייטען האט מען געדארפט טאן אין דעם און עס איז געווען א חובת גברא, איז זיכער אז אין א נאך פיל גרעסערע מאס דארף דאס געטאן ווערען און מיט מער ענערגיע אין דער צייט פון חשך כפול ומכופל, און האטש מיר האבען נאך ניט זוכה געווען צו דער גאולה האמיתית און אפילו נאך ניט צו דער אתחלתא דגאולה אבער נאך אלע סימנים נאך און לויט ווי מיר האבען געהערט מנשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הנה זה עומד אחר כתלנו, ה"ה משיח צדקנו (בלשון הרמב"ם הלכות מלכים פרק י"א הלכה ד') וואס ער וועט זיין א איד וואס לערנט תורה און איז מקיים מצות אזוי ווי דוד המלך, סיי תורה שבכתב און סיי תורה שבעל פה, און וועט מכריח זיין אלע אידען אז זיי זאלען גיין אין דער ריכטיגער וועג די וועג פון תורה, און פארשטארקען די ענינים וועלכע עס פעלען נאך, און מלחמה האלטען מלחמות ה', און דענסטמאל וועטן בוין דער בית המקדש און דערנאך וועט ער צונויפקלייבען אלע אידען פון גלות און וועט זיך נאך ניט באנוגענען מיט דעם, נאר וועט אויך זעהען אז די גאנצע

העתק מכתבי: דלעיל ג'רס.

ג'רצב

מוה"ר גרשון חנוך העניך: שטיין.

שלה אדמו"ר שליט"א

וועלט זאל דינען דעם אויבערשטען כמו שכתוב לעבדו שכם אחד, איז אט דער משיח, שטייט שוין אחר כתלנו,

און דעריבער דארף יעדער איינער ניט נאר טאן זיין חלק אין תורה ומצות בכלל און תשובה בפרט, תשובה כפשוטה, אפהיטען אלע מצות מעשיות ביחוד, נאר אויך צו איינווירקען אויף פריינד און באקאנטע אז אויך זיי זאלען תשובה טאן און אנהויבען מקיים זיין מצות מעשיות אין טאג טעגליכען לעבען, גאר כפשוטו, אפהיטען כשרות עסען, היטען שבת אפהיטען טהרת המשפחה, ערציהען קינדער כדת משה וישראל כו' וואס דאס און נאר דאס (און ניט קיינע פאליטישע "אידעאלען", און ניט קיינע אזעלכע "מצות" וועלכע מ'קלייבט זיך אויס צו טאן, און די תורה ווייס ניט פון אזעלכע מצות) וועט בריינגען פריער די אתחלתא דגאולה און דערנאך די שלימות הגאולה במהרה בימינו.

בברכה.

ג'רצג

בי"ה, כ"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הווי"ח אי"א נוי"נ מוה"ר יעקב יצחק שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת שני מכתביו משבוע דפ' בא. והנה אין הזמן מרשה עתה להשתעשע בפלפולא דאורייתא. ומה ששואל אם נהגו נשים דידן בהמובא בבי"ח טור יו"ד סי' קפ"ח שלא לילך בימי לבונן במרחץ. לא שמעתי שתנהגנה כן. — חדעות בזה בדרת"ש סקפ"ח סק"ט. ועייג"כ שו"ת מהרש"ם ח"ב סי"מ. שו"ת מהר"ש ענגיל ח"ו סצ"ז.

(ב) שו"ת פקודת אלעזר שהזכרתי במכתבי הוא להרה"ג וכו' אלעזר לעוו

ג'רצג

מוה"ר יעקב יצחק: דלץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תתקצח, ובהנסמן בהערות שם. שהזכרתי במכתבי: דלעיל ג'קצב.

(סאטמאר - תרצ"א). - מדובר ע"ד עלעקטרי בהנוגע לחנוכה וכיו"ב, עייגי'כ בספר משפטי עוזיאל חלק א. כף החיים סי' תרע"ג. ישכיל עבדי ח"ב או"ח סי' ט. המאסף שנה ט ח"ח סי' צא. שושנה (גרבה. תשט"ו) ח"י.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

כשאומרים הקאפי' דהלל בסדר אמירת תהלים, היינו בלא ברכה, בישיבה, אין כופלים וכיו"ה כאלו **מפרשים**, ע"י שינוים אלו, שאין כוונתם לאמירת שבח והלל, אלא לאמירת פסוקים. ולכן י"א כל התהלים בכ"י אף שהאומר הלל בכ"י כו' (ראה מג"א רסתקפ"ד. שלי"ה מס' תמיד דף רנז. הצ"צ לתהלים מ, ז. סק"י).

שימורים בקופסאות - אם מגרעי ע"י וברכתם שהכל אי"ל - תלוי בדעת בני"א. ואינו ענין לכבוש כמבושל. וזיל בתר טעמא.

קדרה ישנה **ריקנית** על האש - תמ"י איזה תיקון יש בזה **ומקלקל** הוא, ובפרט של מתכות. וכנראה בחוש, ומקרא מלא הוא בפורעניות (יחזקאל כד, יא) והעמידה על גחלי רקח למען גו'. ומש"כ בזה משו"ע או"ח סשי"ח סעי"ב - הרי שם מים בתוכה. - (ואם באופן כזה התירו עאכ"כ שאין לאסור בריקנית שמקלקל **שמא** יתכוון **להתחלת** מלאכת צירוף!) ולכן סתמו כל הפוסקים בסי' רנז ס"ג: קדרה ישנה ריקנית ולא חילקו בין חרס ומתכת - (וממשי"כ סו"ס תק"ב **חרס** י"ל דאדרבה של מתכות קילא טפי ויש מקום להתיר גם בחדשה. עיי"ש).

איסור רפוי לעכו"ם וכיו"ב הוא משום לא תחנם (ע"ז כ, א) ולא משום דמורידין כו' דלאו כל עכו"ם הוא בדין דמורידין (שו"ע יו"ד רסקני"ח) - ולכן אין לחלק בין יש בו סכנה או אין ב"ס. ופשוט.

שלז

אדמו"ר שליט"א

ג'רצד

ב"ה, כ"א שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו נתקבל מכתבו מיי"ז שבט, ולפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הוא יום העשירי בשבט, אשר בטח ה' אצלו שינוי אם בלימוד תורתו של בעל ההילולא או בכגון דא, וכמדת נותני צדקה אקוה שהיתה עינו טובה בשלו וגם בשל אחרים.

מה שכותב אודות האנשים השונים אשר במקומו עתה שאינם יכולים או שאין להם הרצון לעסוק בהחזקת היהדות והפצתם מפני טעמים שונים ומשונים, הרי נאמנת ההשגחה פרטית שדוקא היא המביאה אדם פלוני למקום פלוני וזמן פלוני שאין חסרון ביכולת האדם למלאות תפקידו באופן כזה, אלא שניתנה לאדם הבחירה חפשית, ושני דרכים לפניו ככתוב ומסיים הכתוב — וזה עצמו הוא גם נתינת כח — ובחרת בחיים, אלא שכמו שכל הנ"ל הוא בנוגע לאותם שכותב אודותם ה"ה ג"כ בנוגע לו לעצמו, ואף שאינו דומה אחד או מועטים העושים את הדבר לאחרים או לרבים העושים דבר, הנה לאחר שהאחד עשה מה שביכלתו לעורר את הרבים, ולצרפם לעבודה קדושה זו, הנה גם אם לע"ע לא נענו הנ"ל לדבריו מובן שאין זה פוטר מחלקו בעבודה זו. ואדרבה לפעמים הנה גם זה קאי מרז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חברו (בעבודה דתורה ומצות שבד"מ נוטל חלקו ונוטל חלק חברו) בגן עדן, שגן עדן האמיתי ועוד למעלה מזה היא ההתקשרות בהשי"ת מצוה המצות דביקות באלקים חיים וכמרז"ל שכר מצוה מצוה, ולמותר להאריך בדבר המובן וגם פשוט.

מוסג"פ מאמרי יום ההילולא שהו"ל בהוספות ובטח יזכה בתוכנם את הרבים.

בברכה לבריאות ולהצלחה בכל הנ"ל.

ג'רצה

ב"ה, כ"ב שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מבי שבט עם הפ"י המוסגר בו וכן הפ"י מיום
ההילולא, אשר אקראם בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ומ"ש בהנוגע למצבו אשר מכתבי גרם לחלישות הדעת כו' וכו', הנה
מובן שלא לזה כוונתי ובמילא לא הי' יכול מכתבי לגרום זה, וחלישות דעת זו
היא ג"כ עצת היצר המבלבל את האדם בכל הדרכים שמוצא, עד כי לפעמים
מסכים להתלבש באיצטלא של חסיד וירא שמים כו', וכמובא בהיום יום
לכ"ג סיון. וכבר כתבתי כ"פ והנני כופל עוד הפעם אשר אליבא דאמת יכול
הוא להיות שמח בחלקו גם לאחר הביאו בחשבון את כל העניינים אודותם
כותב ובפרט שע"י השמחה בחלקו הנה בכמה פרטים יוטב מצב כמה
מהעניינים, וכמבואר באותם המקומות שציינתי במכתבי הקודמים ובמכתבי
גופא.

ומ"ש אשר גם אם העצבים מתוחים גם זהו ענין שלא כדבעי, הרי מובן
שמסכים הנני בזה אתו, והחילוק בינינו הוא רק שדעתי ברורה שהתרופה
היותר מעולה בזה היא היסח הדעת ואפילו שלא להכנס בשקו"ט, משא"כ
רגילותו הוא בזה שמתחיל להתבונן במצבו ולהוכיח בעצמו אופנו וענינו,
והלואי שעכ"פ מכאן ולהבא יסיח דעת מכל המיחושים בענייני הבריאות וכו',
ואם קשה לפעול את זה בעצמו הרי העצה היעוצה לזה, הוא ע"י לימוד בפנים
במקום שלבו חפץ, וכאשר נטבעים בתורה הרי בד"מ נדחות מחשבות אשר
לא כן והמפורסמות והנראה במוחש אין צריך ביאור.

בברכה לבריאות והצלחה במושפעיו מתוך שמחה.

ג'רצה

באיצטלא של חסיד: ראה גם לעיל אגרת ג"א, ובהנסמן בהערות שם.

ג'רצו

ב"ה, כ"ב שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר מוהל הוא, ושואל למנהגי חב"ד מיוחדים הקשורים בהכניסה לברית ובימים שלפניו ושלאחריו.

והנה לא שמעתי בזה הוראת דברים מיוחדים ובכלל נוהגים ע"פ הכתוב בסידור רבנו הזקן ועיין בשער הכולל שם, ונוהג הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, שכשהזמן לברית שכמובן הי' הסנדק, הרי בהתחלת הסעודה הי' נותן סכום לשיבה, והי' אומר שזהו א אויפגאב (התחלת תשלומין) שכר לימוד בעד רך הנמול לכשיגדל, וכיון דחובת אדם לומר בלשון רבו, הרי באותו הפעם שהייתי נוכח הי' זה בווארשא ונתן עשרים זלאטעס (זהובים) ואמר "דאס איז פאר תומכי תמימים אַ אדערויף אויף שכר לימוד".

מ"ש שזכה לטעום מעט מעץ החיים תורת החסידות, הרי בזה יעמיק בדבורו שכותב שזהו עץ החיים, ולכן בטח יעשה ככל יכולתו לקבוע שיעורים בלימודי דברי אלקים חיים אלו, ועי"פ פסק רז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה הליכה בדרכי' והנהגותי', ובפרט שאומנתו להכניס בני ישראל בברית שענין הברית הוא למעלה מן השכל והבנה, עיין לקו"ת ריש פרשה נצבים ונעשה זה בגוף אדם קודם שהגיע לכלל הבנה וכמ"ש ביום השמיני ימול ואז הוא התחלת כניסת נפש הקדושה (שו"ע רבנו הזקן מהדו"ב סוף סי' ד'), הרי גם הנהגתו צריכה להיות על דרך זה, היינו לימוד פנימיות התורה רזי תורה שמצד עצמם הם למעלה מהשגה והבנה, ולכן תחלת הלימוד הוא בדרך קבלת עול למטה מהשגה והבנה, ועי"ז נתגלה גם הסתים של נפש הקדושה באדם, כי סתים דאורייתא כשבא בגלוי הרי מגלה זה גם כן הסתים שבישראל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'רצו

נוהג הי': ראה גם היום יום לכ"ח אדר"ש. סי' המנהגים — חב"ד ע' 23.

ג'רצז

בי"ה, כ"ג שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו בו כותב — אף בקיצור נמרץ ע"ד ביאתו שלום ואשר
הסדר והשלום בביתו ומשפחתו, ולפלא שאינו מזכיר אם נסתדר בהעבודה
בהשיבה ע"פ דבורו עמי קודם נסעו, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

ומ"ש שמאז עלה במחשבתו שישתדר בירושת"ו ויוכל להקדיש יותר
מזמנו לעבודת השם, אבל מדי פעם ישנם טרדות ומניעות. — הנה בודאי
לדכוותי ידוע שמאז ומתמיד הי' באופן כזה כיון שדברי תורה נקנים דוקא
ע"י יגיעה וכמרז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין, ויגיעה פירושו לא רק בהבנת
והשגת הדבר אלא גם יגיעה להסיר הבלבולים מבחוץ, שעפ"י מובן הדיוק
במשנה שמוזכר אופן הלימוד וקיום התורה מתוך עוני וביטול התורה מתוך
עושר, אבל אינו מזכיר האופן דקיום מתוך עושר (דמה שאינו מזכיר דביטול
התורה מעוני לא קשיא כי על זה לא תמיד מענישים וכמרז"ל שדוקא הלל
מחייב את העניים), ולכן דרכה של תורה פת במלח וכו' והזהרו בבני עניים
דוקא ונקנית במיעוט תענוג וכו', וכשזוכים מצליח השי"ת אשר לאחר
שעומדים בנסיון במשך תקופה הראשונה דהעלמות ומניעות שלא לשים לב
להן, הנה הולכות ופוחתות המניעות כו' עד שבטלים לגמרי, ובפרט ע"י לימוד
התורה נשמתא דאורייתא הנקראת בזהר הקי' עץ החיים ומבלי כל תערובות
(עיי"ש ח"ג קכד, ב).

תקותי שזכר מזמן לזמן על מה שנדברנו אודות נחיצות לימוד זה של
נשמתא דאורייתא פנימיות התורה ומקיים ג"כ בפועל ועקימת שפתיו הוא
מעשה (זוטא עכ"פ*) — מביאה אח"כ ג"כ לתוספת במעשה ממש.

בברכה המחכה לבשו"ט.

(*) מהר"י י' מיגש בחי' הרשב"א שבועות כא. [לקו"ת לג"פ נד, ד באריכות].

שמא

אדמו"ר שליט"א

ג'רחצ

בי"ה, כ"ג שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת כפר חב"ד
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מיום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וכן הקודמים לו. ורצוני להיות בטוח שעכ"פ מכאן
ולחבא יכתבו ע"ד התועדויות השונות אשר בכפר חב"ד וגם בפרטיות
המתאימה.

וזאת להעיר וביחוד בהנוגע למה שכותבים אודות חגיגת י"ט כסלו
שקצרו במקום שאמרו להאריך ביותר . . . ובודאי בהזדמנות הבאה ימלאו
גם על דבר זה, אם יתעכב שילוח ההקלטה של ההתועדות או אם נקלטה שלא
במילואו, והרי בכנוס צעירי אגו"ח שהי' לפני זמן בהכפר שלחו תיכף לאחר
הכינוס את הנאומים וכו' . . .

ע"פ המכתבים שקבלתי מאחדים וחוששים שמציאות פרדסים נותן
מקום למחבא וכו', צריכים היו להתבונן ולעיין אם יש מקום לחשש זה
ולדבר בכיוון למה שינדעו עם המשרדים המתאימים, ובפרט שאם יתעכב
דבר החליפין עם קרקע מהדרין הנשאר יש מקום לומר שינטעו שם פרדסים
ג"כ, ואם יסכימו להרבות בשמירה מתאים לההוספה בפרדסים ספק הוא.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש לחזק ולפתח כפר חב"ד שיהי' דירה לו
ית' בתחתונים, שלזה צריך געזונטע רוחניות און געזונטע גשמיות וחפץ הי'
בידם יצליח, עיי הכלי המחזיק ברכתו של הקב"ה השלום והאחדות

ג'רחצ

מקום למחבא: למסתגנים ערביים, שזה הביא לרצח דלעיל אגרת ג'קסא, ובהנסמן בהערות
שם.

החליפין עם קרקע מהדרין: ראה בזה לעיל ח"ו אגרות א'התקל"ט. א'התקע"ח. כ'רמב.
יש מקום: ר"ל, שלחברת הפרדסים מהדרין יש קרקע הסמוכה לכפר חב"ד ושייכת להם
ועדיין לא נטועה בפרדסים, ודנים זה משך זמן על קבלת חלקת הקרקע הזאת עבור בניית בתים
נוספים לכפר-חב"ד (ראה גם לעיל אגרת ג'ס), ואם תתעכב תוכנית זאת יש מקום שחברת מהדרין
תיטע שם פרדסים.

והתקשרות לנשיאנו, עיי מילוי כוונתו ורצונו בכפר זה וכמובן ע"פ המבואר בתניא פרק ב'.

המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ג'רצט

ב"ה, כ"ג שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מ"ש שאחדים מהתימנים מפריעים בידם לערוך מסיבות שבת לילדים וילדות, כי לדעתם זהו אסור בשבת, ואינו מבאר טעמם בזה. ואפשר הטעם הוא מפני השירה ורקוד אז, ע"פ שו"ע או"ח סי' שלט ס"ג. ואם כן הוא — הי' עליו להתדבר עם הרבנים דהתימנים ולבאר להם, שזה מכבד התירו פרושים את הדבר בשמחה של מצוה. ומנהג ישראל תורה היא. ותא חזי מאי עמא דבר. ואפילו הספרדים עצמם, בטח נוהגים כן בשמחת תורה, וכמדומה לי גם בפסח בשעת הסדר, והרי טעם הנמנעים בכל הנ"ל אחד הוא בשבת ויו"ט כו' [ושאני שמחת בית השואבה במקדש, וכמ"ש בתוס' ד"ה רבנן (סוכה נ' ע"ב)]. ויסביר להם שהענין דמסיבת שבת נתייסד עיי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע נשיא ישראל. והאריך בההיתר בזה בשו"ת מנחת אלעזר חלק א' סי' כ"ט ובסוף חלק השני לו ואפילו לדעת הב"י. וכשיתירו הרבנים שלהם את הענין הרי בטח יתוסף עיי בהמסיבות שבת ובזמ"ז אין לעשות פלוגתא בין הבית יוסף והרמ"א, (יעויין בשו"ע ובני"כ או"ח סי' של"ט סעיף ג') ובמילא אין גם חילוק בין אשכנזים לספרדים. ותקותי שישדר הדבר בהקדם, כדי שלא יחדשו אותם שרוצים לכופ את בני התימנים הספרדים במנהגי האשכנזים ...

בברכת הצלחה בעבודתו הק'.

ג'רצט

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 342.

שמג

אדמו"ר שליט"א

ג'ש

ב"ה, כ"ד שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מובן שאיני רוצה לפרט השם או השמות, אבל ... וכידוע הסיפור
בשם הצ"צ — (אלא שלא שמעתיו מכ"ק מו"ח אדמו"ר ובמילא אינני בטוח
אם כן הוא) — ובכל אופן, התוכן מתאים ונכון, והוא: שאמר פעם
בהתועדות לאחר דברי כבושים, שענינו בזה הוא כמו עושה כובעים
(קירשנער) שעושה כובעים בעלי מדות מסוימות, ואין כתוב על הכובע למי
שייד, אלא אח"כ כשבא אחד ומודד כובעים שונים הנה אפשר שימצא הכובע
במדה המתאמת לו, ואז לובשו ונעשה שלו. וסיים: און עס מיין איך טאקע.
וה"ה בנדון דידן ...

ג'שא

ב"ה, כ"ה שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ מוה"ר דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ה לאילנות, הרי לפלא ולתמי"י שכל אחד בפ"ע
שואל לחוות דעתי בהנוגע להתיישבות בכפר חב"ד, וישנם המהדרים
ושואלים איזה פעמים.

והרי ברור אמרתי שכפי הנראה לי הרי הצנור והכלי והמקום לברכת
השי"ת והצלחתו, אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע מעורר
ר"ר להמשכתם לאנ"ש פליטי מדינתנו לפני הנמצאים עתה באה"ק ת"ו

ג'שא

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 386 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוה"ר דוד: בראוומן. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'ריט, ובהנסמן בהערות שם.
להתיישבות בכפר חב"ד: ראה לעיל אגרת ג'רסב.

הוא כפר־חב"ד, אם בכפר דעתה או בחלקו ההולך ונבנה. ולכן על כל אחד ואחת מהם להשתדל להתישב שם בקביעות באופן המתאים ומבלי לרמות ולחוב עי"ז לאחרים, ואפילו אלה שמאזיה סיבה נזקקים עתה לפרנסה או לחלק מפרנסתם לעבודה במקום אחר באה"ק ת"ו, עליהם לחפש דרכים וגם תחבולות אשר לאט לאט תסתדר כל פרנסתם בכפר.

ורואים במוחש אשר מתרבים מקור הפרנסה בכפר ע"י הבנינים והמוסדות החדשים. ותקותי חזקה ובטוחה, שילכו הלוך וגדול בהתפתחותם. ולא זו בלבד אלא שגם הצעירים מהפעילים מבין אנ"ש אשר באה"ק ת"ו בכללותה, יש להם להתבונן ע"ד אפשרות התישבות גם הם בכפר הזה. ומובן שזהו לבד אלו הקשורים למקומות אחרים מפני מקצוע עבודתם בכרם חב"ד שנוכחותם נדרשת במקום אחר ובמילא גם פרנסתם שם.

ובטח יעבור זמן קצר וירבו אלה הרוצים להתישב דוקא בכפר, ומובן שדין קדימה יהי לאלו שעסקו בבנינו ובהתפתחותו, משא"כ אלו שעמדו מן הצד, ומי יאמר לאלו שכבר היו שם והעתיקו למקום אחר מפני ענינים מדומים וסיבות שאינם במציאות, ושבאמת אין זה אלא הסתת היצר שבחיצוניותו עושה הכל בכדי לבלבל את האדם מעבודת השי"ת ולהפריע בזה ככל יכלתו, ונוסף לזה שעינו רעה גם בטובתם הגשמית אפילו, ובמילא גם בזה משתדל לבלבלה ולמעטה. ומתאים להני"ל הרי לדעתי, גם אלו שלע"ע העתיקו מהכפר למקומות אחרים, עליהם לחפש דרכים ואופנים לחזור למקומם ולהתעסק בהכנת צינורות וכלים לברכה והצלחה הנ"ל.

ומטובו **לפרסם** חוות דעתי זו בין אנ"ש והרי חסה התורה על ממונם של ישראל, לכתוב אלי שאלות בענינים שמראש מובן המענה שלי. ויה"ר שיתמעטו אצל כל אחד ואחת ההעלמות וההסתרים גם בענין זה עד שיתבטלו כליל ויראו מקום אשרם הרוחני והגשמי במקום הם נמצאים ולא יחפשו במקומות שאינם ...

בברכה.

ג'שב

ב"ה, כ"ה שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מ"ש אודות בנו ... שי שמעיק לו מה שאיננו יודע בלימודי חול ובמילא גם אינו יודע במה יסתדר בעתיד. (ובאמת אין פלא באי ידיעתו זו, כי הוא מתאים למרז"ל שכן הוא אצל כל בני"א, שאין אדם יודע במה משתכר, ויעיין באגה"ק לרבנו הזקן ריש סי' כ"ב, שהושווה אי ידיעה זו לאי הידיעה מלכות בית דוד מתי תחזור, אלא שישנם כאלו המרמים את עצמם ומתברכים בלבבם שיודע ברור העתיד להיות באופן הפרנסה שלהם וייל ב"ב. ובהנוגע לפועל), הרי כיון שהוא בן י"ח טוב ביותר בשבילו לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות שלא יבלבלוהו במחשבות אודות תכלית וכו' וילמוד במנוחה בשקידה ובהתמדה, והזן ומפרנס לכל בודאי הכין כבר צנור הפרנסה שלו, ומאי נפק"מ אם אינו ידוע לעת עתה מה הצנור ואופנו, והאב בפרט שזכה להתחנך בכותלי ישיבת תומכי תמימים, הרי עליו להודות ולהלל להשי"ת, שלמרות כל ההעלמות הסתרים והשמדות ר"ל הצליחו השי"ת בבן יושב על התורה והעבודה מקיים תכלית בריאתו של האדם שהוא לשמש את קונו.

ולפלא שתיכף כשכותב אודות בנו השני שאין לו חוש בהתמדה כפי שכותב ובמילא כמה זמן נתבטל אצלו אף שהוא בעל כשרון, לא מצאתי במכתבו שגם זה מעיק לו, והלואי שהי' מתבונן איך לתקן את עניני בנו זה ולא לשנות הנהגת בנו הבכור, מובן שאין כוונתי בהנ"ל להטיף מוסר ח"ו אלא כיון ששאל חוות דעתי מוכרחני לתאר הענינים כפי שאני רואה אותם והוא כנ"ל.

כבקשתו אזכירו את זוגתו ובניהם שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ובטח יעורר ר"ר לבריות כל הנ"ל, ואשר

ג'שב

מתאים למרז"ל: ראה גם לעיל אגרת ג'ערה ובכ"מ.

שמו

אגרות קודש (ג'שב)

הוא וזוגתו שיחיו יזכו לראות בבניהם רוב נחת חסידותי על ידי שיהיו יראי שמים חסידים ולומדים.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

נ.ב.

בשאלתו איך להבין מה שזכר לפעמים בחסידות ענינים שלכאורה הם נגד נסיונות הטבע. — הנה אין כל הענינים שוים בזה, ורובא דרובא הרי דוקא בזמן האחרון נתברר שגם החוקרים שלא מבני ישראל מסכימים להמובא בספרי ישראל ולא רק בחסידות אלא אפילו בספרי חוקרי ישראל.

ג'שג

ב"ה, כ"ה שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ב שבט. בו כותב אודות המצב הכלכלי במשפחתם אשר פרנסתו עולה לו בקשוי, ובפרט שעליו לפרנס גם שאר בני המשפחה, ובמילא שואל האם ננעלו שערי שמים ח"ו ומדוע דרך ריקים צלחה.

והנה למותר להאריך אשר השאלה, לא רק מדוע דרך ריקים צלחה אלא אפילו דרך רשעים, כבר נשאלה ע"י משה רבנו (ברכות ז' ע"א) ועברו מאז כמה אלפים שנה ובני ישראל הולכים בדרך התורה והמצוה ודוקא על ידי זה קיימת אומתנו, וכמ"ש ואתם הדבקים בה' אלקיכם (הרי דוקא ע"י ורק ע"י) חיים כולכם היום. והוא הדין בהנוגע לכל אחד ואחת מאתנו, ובאם יש ענינים שבאים בקושי ובפרט בעיניי פרנסה, הרי אין זה ח"ו מפני ששומרים התורה והמצוה, אלא אדרבה, ועל ידי התחזקות בבטחון בהשי"ת הזן ומפרנס לכל בחסד וברחמים ממעטים הקישויים בזה, וסוף סוף משתפר גם המצב של הפרנסה, והסגולה לזה הוא גם כן להרבות בתורה ובמצוה וכמ"ש אם בחקותי תלכו ואת מצותי תשמרו כו' ונתתי וגו'.

בטח ידוע לו מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע לאמר

ג'שג

כבר נשאלה: ראה גם לעיל אגרת ג'פה, ובהנסמן בהערות שם.

אדמו"ר שליט"א שמו

בכל יום אחר תפלת שחרית שיעור תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי
החדש – וישמור עלי' עכ"פ מכאן ולהבא, ויהי"ר שגם זה ימחר הטבת מצבו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג'דש

ב"ה, כ"ה שבט, ה'תשט"ו
-ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות
ורב פעלים וכו' מוהר"ר ניסן שי'

שלום וברכה!

גם אני מצטרף לאלה המברכים את כת"ר שי' לרגלי יובל שנת השלושים
לכהונתו בביהכ"נ בני יצחק נוסח האר"י ז"ל,

ויהי רצון אשר יצליח לפעול שבצדק ישא ביהכ"נ שמו "נוסח האר"י
ז"ל" וכפי שנתבארו עניני והוראות האר"י ז"ל בתורת החסידות ובפרט ע"י
כ"ק נשיאינו זצוקלה"ה נב"מ ז"ע.

בכבוד ובברכת הצלחה לאריכות ימים ושנים טובות, וכפתגם כ"ק
מו"ח אדמו"ר, טובות עם כל הפירושים.

ג'דש

מוהר"ר ניסן: טלושקין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ט ב'תשפה, ובהנסמן בהערות שם.
המברכים: ראה אגרת שלאח"ז.

ג'שה

ב"ה, כ"ה שבט, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

צו די מתפללים און מעמבערס פון קאנגרעגיישאן בני
יצחק נוסח האר"י ז"ל ובראם דער חשובער פרעזידענט
און גבאים
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די ידיעה, אז דעם קומענדיקן מוצאי
שבת קודש ווערט איינגעארדענט א ספעציעלע מלוה-מלכה פייערונג לכבוד
דעם 30 יעריקן יובל פון אייער חשוב'ן רב, הרה"ג והרה"ח וו"ח אי"א נוי"מ
עוסק בצ"צ בעל מדות ורב פעלים וכו' ר' ניסן שליט"א טעלשקין. איך וויינש
איין הצלחה, אז די פייערונג זאל האבן דעם ערפאלג וואס זי פארדינט,
צוגעפאסט צו דער געלעגנהייט.

די פייערונג איז ספעציעל וויכטיק דערפאר וואס זי באווייזט, אז די
בעלי-בתים שאצן אפ די טעטיקייט פון זייער רב, און ברענג צום אויסדרוק
דעם געפיל פון כבוד התורה וכבוד רבני ישראל. עס איז צו האפן, און דאס
איז די וויכטיקסטע ברכה, אז דער דאזיקער געפיל פון כבוד און אהבה צו
תורה ונושאי התורה זאל דורכדרינגען די הייזער פון די חברים און מתפללים
און אויסדריקן זיך בא יעדע גוטע געלעגנהייט.

עס איז א מנהג ישראל צו פארבינדן די געשעענישן פון דער וואך מיט די
עניני דיומא פון דער סדרה פון דער וואך, לויט דעם בארימטן ווארט פון דעם
אלטן רביין בעל התניא והשולחן ערוך, וואס מיר האבן מערערע מאל געהערט
פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אז מ'דארף לעבן מיט דער
פרשה פון דער וואך. איז דאס פיל-באדייטנד וואס די פרשה ואלה המשפטים
פון דער וואך ענטהאלט אייגנטלעך ס'רוב אזעלכע מצוות, וואס לכאורה
דארף מען גאר נישט אנקומען דוקא צו מתן תורה, ווארום דער נארמאלער
שכל פון א נארמאלן מענטשן פאדערט און בארעכטיקט זיי.

ג'שה

נרפסה בלקו"ש ח"ב ע' 671 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
אזעלכע מצוות: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תרסב ובכ"מ.

נאר דאס איז אן אפלערע און אנווייזונג אויף אלע צייטן און אלע ערטער, אז אפילו די איינפאכסטע זאכן וועלכע זיינען פארבונדן מיט יושר און שכל האבן בלויז דאן א ווירקונג אויף דעם מענטשן און פארהיטן אים פון יצר לב האדם רע מנעוריו — אויב זיי זיינען באזירט אויף "נעשה ונשמע" פון קבלת התורה, דאס הייסט, אויף דעם געפיל פון אמונה און קבלת עול פון דעם אויבערשטן, רבון כל העולמים, אז דאס זיינען זיינע געבאטן און דעריבער מוז מען זיי פאלגן; אן דעם קען מען זיך ניט פארלאזן אויף דעם מענטשלעכן שכל און יושר. די דערפארונג האט געוויזן, אז וואו עס פעלט דער יסוד פון אמונה און רעליגיעזע דערציאונג, גייט דער מענטש ר"ל גאר אפט אראפ פון דרך הישר און טוט זאכן וואס זיינען דער היפך פון יושר און אפילו דער היפך פון שכל.

דער אויבערשטער זאל געבן, אז אייער שול זאל אויך ווייטער, לאורך ימים ושנים, געניסן פון דער אנפירערשאפט פון אייער חשובין רב און מנהיג דער פארברענגער פון אמונה און תורה-געזעצן צווישן אייערע מתפללים און חברים, וכמו שנאמר, המשפטים אשר תשים לפניהם, פאר זייער גייסטיקער און מאטעריעלער טובה, ווי אויך פאר זייערע בני בית שיחיו.

בכבוד וברכה.

ג'שו

ב"ה, כ"ו שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... אף מי שעבר עבירה מימיו ושנקרא לו שם רשע פעם אחת בימי חייו יכול להיות בינוני — כן מוכח מתניא ר"פ י"ד שכל אדם כו' בכל עת ובכל שעה — ומשי"כ ברפ"ב: ולא עבר כו' ולא יעבור לעולם — פ"י שמצבו עתה כזה שלא עבר כו' (שאין כל רושם בנפש כו'). אף שדוחק קצת, ומוכרח גם ממרז"ל שתשובה מועלת לכל, ומוכרח גם מדוד המע"ה שחטא בשנים — כמרז"ל — ועליו נאמר צדיקים יצ"ט שופטן כו' (תניא פ"א).

ג'שו

נדפסה ב"לקוטי באורים בס' התניא" (קארף) ח"א ע' עה והושלמה ע"פ העתקה.

ג'שז

בי"ה, כ"ו שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר דוד שי

שלום וברכה!

... בודאי ינצלו ימי הפורים באופן המתאים בבתי ספר הרשת וכן בהנוגע ללימודים מיוחדים השייכים לחג הפסח הבע"ל, ובמדינה זו נהגו בשנים האחרונות והצליחו על ידי זה להראות להתלמידים-ות עריכת הסדר, בעריכת קערה כו' וכו' שע"ז נחקקו בזכרונם ההלכות הקשורים בענינים אלו, ואף שבהנוגע לתלמידי הרשת בטח יש בזה חילוקי מנהגים ומובן שאין לנגוע בזה כמרז"ל אשר אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש, בכל זה יש להתבונן ולסדר הנ"ל באופן שלא לנגוע בהמנהגים ...

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולבשו"ט בכל הנ"ל.

ג'שח

בי"ה, כ"ו שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שאלתו אם יסע לאה"ק תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו כיון שהוריו ממרוקה רוצים לנסוע לשם. הרי כבר דינו אמור, ובמכל שכן וקל וחומר, ומה הנמצא כבר באה"ק ת"ו שאסורה היציאה משם, יוצא מארץ ישראל לחוץ לארץ ללמוד תורה (רמב"ם הלכות מלכים פרק ה' הלכה ט') על אחת כמה וכמה מי שהצליחו השי"ת ללמוד בישיבה בה מתאחדים לימוד תורת הנגלה גופא דאורייתא ולימוד תורת החסידות נשמתא דאורייתא, שצריך הוא להמשיך בזה בהתמדה ושקידה, ולא לשמוע

ג'שז

מוה"ר דוד שי: חננין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ו א' תקנח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ג'שסה.

שנא

אדמו"ר שליט"א

לפיתויי היצר שרוצה לבלבלו ולהפסיקו מלימודו בתורתנו תורת חיים ומלביש – הוא היצר הרע – טענותיו במסוה של יראת שמים, אולי יעלה בידו לרמות אותנו, וכבר כתבתי לכמה מחבריו שיחיו אשר עליהם להמשיך בלימוד תורתנו תורת חיים ועל השי"ת נותן התורה להוסיף בברכתו להלומדים ולבני משפחתם.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'שט

ב"ה, כ"ו שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ו' אשר כותב שעד עתה למד בישיבת תומכי תמימים דלוד, ונדמה לו אשר מאיזה סיבות אינו יכול להמשיך בלימוד בהישיבה, ואחת הסיבות והעיקרית כנראה הוא מפני שצריך לעזור להוריו שלו בפרנסתם. ובודאי כשיתייצץ עם הנהלת ישיבת תומכי תמימים יוכל לסדר ענינו באופן שימשיך בלימודו בישיבה חלק חשוב מהיום וביחד עם זה יהי לו ג"כ ענין של פרנסה . . . וכיון שזכה להיות באהלה של תורה זה כמה שנים ולמד תורת הנגלה ותורת החסידות פנימיות התורה נשמתא דאורייתא יש להשתדל ככל האפשרי להמשיך בזה לכל הפחות עוד משך זמן, ובטוח השי"ת הזן ומפרנס לכל שעל ידי זה שימשיך בלימוד התורה לא יחסר ח"ו בפרנסת הוריו שיחיו, ואדרבה הרי אם בחקותי תלכו ופירשו בספרא ומועתק ברש"י במקומו שתהיו עמלים בתורה, דוקא בעמל ויגיעה, אזי ונתתי גשמיכם וגו'.

בשאלתו אם יעתיקו הוריו וקרוביו למקום בו הענינים הגשמיים נוחים יותר אבל אינם דתיים. כבר דינו אמור במשנה תורה לחמורה הגדול הוא הרמב"ם (הלכות דיעות ריש פרק ו') צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק מן כו' (ואם) שאינו יכול כו' ישב לבדו יחידי כו' יצא כו' עיי"ש.

בברכת הצלחה בלימוד התורה ויראת שמים טהורה ולבשר טוב בכל
הנ"ל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'שי

ב"ה, כ"ח שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד שבט, ובטח ידוע לו הסיפור (אלא שלא שמעתי
מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ולכן אינני יודע מקורו, ובכ"א
התוכן מתקבל על השכל ונכון הוא) באברך חסידי שהאריך בהכנות לתפלה
עד לאחר שעבר זמן ק"ש ותפלה לכל הדיעות ואח"כ התחיל וסיים תפלתו
במשך זמן קצר ביותר, והסבירו לו אשר בשלמא אלה המאריכים בתפלה
כו"כ זמן יש מקום לשקו"ט אם צריכים הם להכין אי"ע איזה שעות אף שיהי
ספק אח"כ בענין זמן ק"ש ותפלה, אבל בשביל תפלה של איזה רגעים מה זה
ענין ההכנה של איזה שעות ובספיקות הנ"ל.

ואחרי בקשת סליחתו כזה הוא ג"כ בנוגע למכתב כת"ר שי, אשר
ההפסק בין אחד לחבירו גדול ביותר, שלכאורה יש לזה מקום כיון
שמתקבצים כמה ענינים הדורשים רכוז מחשבה שימת לב וכתובה מפורטת,
אבל הכנה גדולה והפסק ומכתב קצר בתוכנו, לכאורה ה"ז סתירה מניי ובי
... ויה"ר שיכתבו ובפרטיות המתאימה ובעתיד הכי קרוב.

... ובכלל אינני יודע איזה אותיות עוד אמציא כדי להסביר לכאז"א
מהם אשר האמור במשנה אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני, אין הכוונה
דוקא בענינים המבהילים את הרעיון וכו', וכדוגמת כהן גדול בשמונה בגדי
זהב וכו', אלא אמיתית הכוונה היא לכאז"א מאתנו בחיי היום יומים ודוקא
בענינים הנקראים בלשון העולם ענינים אפורים שהאדם דש בעקביו, ובהנוגע
לחבר המורים-ות ... הוא פשוט כפשוטו פרטים הפעוטים בסדרי יום יום
אשר מפרטים אלו אם מסודרים כדבעי יתכונן דור ישרים יבורך דור הגאולה
שילכו עמהם לקבל פני משיח צדקנו ובאמירה ראו גדולים שגדלתי ...

המחכה לבשו"ט בכל הנ"ל ומברכו שימשיכו ההצלחה בהפועל ממש.

ג'שיא

בי"ה, כ"ח שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ג' בו מקשה על מ"ש בתניא ובארוכה בהקדמת
ס' שפע טל בהנוגע לנשמות ישראל שהם חלק אלקה ממעל ממש, ממה שמצא
בספר נשמת חיים מאמר שני פרק ט' שמקשה על הנחה זו ובקושות פשוטות
ביותר, לפי דעתו.

והנה נוסף על הידוע שהלכה כבתראי בזמן, מפני שהם ראו הכתוב
לפניהם בספרים שונים ותירצו אותם, הנה בענינים הנ"ל – שהענין דמקור
הנשמה וענינה הוא בסוג דסודות התורה וחכמת הקבלה, הנה על כגון דא –
יש ללמוד מהכלל, דהלכה כזה שמדקדק ורגיל בענינים אלו. ועל דרך מ"ש
הרא"ש (ב"ק פ"ד ס"ד ד') דהלכה כרב באיסורי וכשמואל בדינא לפי ששמואל
הי' רגיל תמיד לפסוק דינים ולכך הי' מדקדק בהם ויורד לעומקן ומשכיל על
כל דבר אמת. ואם הנ"ל אמור בהנוגע לשמואל בפלוגתתו עם רב – הרי
עאכ"כ בהנ"ל אשר בעל המחבר נשמת חיים הי' עסקן ידוע וגם חוקר, אבל
בימיו לא נתפרסמה חכמת הקבלה, ועאכ"כ שלא נתבארה כדי צרכה, אף
שבספרו נשמת חיים מביא כמה ענינים השייכים לזה.

בשאלתו ע"ד הנמצא באיזה ספרים עניני נטילת ידים במקום מקוה,
זהו אמור בהנוגע למקוה דתוספת טהרה, אבל לא בטבילה מטומאה לטהרה.

בטח שמע משלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, והם א) אמירת שיעור תהלים – כפי
שנחלק התהלים לימי החדש בכל יום אחר תפלת שחרית. ב) לימוד פרשה
חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע – ביום א' מהתחלת הסדרה עד
פרשת שני, ביום שני מפרשת שני עד שלישי וכו' – ג) לימוד שיעור תניא בכל
יום – כפי שנחלק התניא לימות השנה, ויוסיף על זה מדילי והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'שיב

ב"ה, כ"ח שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' שבט, וכן הקודם לו שנתקבל באיחור זמן רב –
הנה מ"ש שעדיין לא שמע ע"ד הצעה מתאימה בשבילו בעניני שידוכין, פלא
חדבר, כי הרי אין הקב"ה מבקש אלא לפי כחו של אחד וכשעושים במרץ
המתאים, היינו עשיית הכלי משפיעים מלמעלה הנצרך בזה ובפרט בעניני
שידוכין, וכמ"ש ומה' אשה משכלת, ולכן קרוב בעיני בודאי שאינו מתעסק
בזה כדרשת רז"ל כאדם המחזר אחרי אבדתו וגם כשמציעים ה"ה בגדר
דמהיכי תיתי ומה היא חובתי ואעשנה ותו לא, ובמילא אין פלא
שכשהאתערותא דלתתא באופן כזה אין תוצאות בהנוגע לפועל, ולמותר
לחאריך בדבר המובן ופשוט אשר לא טוב היות האדם כו' וכמבואר בכו"כ
מקומות, ויה"ר שעכ"פ מכאן ולחבא היינו תיכף לקבלת מכתב זה יעשה
בהנ"ל כדבעי ויהי בהצלחה...

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל בהקדם.

ג'שיג

ב"ה, כ"ט שבט, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר ירמיה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב שבט (אשר גם בו אינני מוציא סיבה לחפסק
חידיעות ממנו זמן ארוך כ"כ) נהניתי לקרות בו שנסתדר בעניני פרנסתו
ושחם גם עתה בעסקנות הצבורית שנוסף על כל, הנה תקותי חזקה שינצל כל

ג'שיג

מוה"ר ירמיה שי: אלא. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ו ב'קמו, ובהנסמן בהערות שם.

הזדמנות ואפשריות לחזק ולהפיץ היהדות (אידישקייט) ונקודת היהדות שבכל דבר בכל שהשפעתו מגעת, ויהי זה חדור בהחוס והחיות החסידותיים ויכשירם ג"כ – מושפעיו לקבל תורת החסידות והדרכותי לא רק בהנוגע לקיום המצות אלא אפילו בחיי היום יומים בעניני הרשות, ובודאי ידוע לו הפתגם ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, דאס וואס מען טאר ניט טאר מען דאך ניט און דאס וואס מען מען דארפן ניט, ודלא כטעות העולם שאומרים שאין עמא דבר מוכשר לקבל פתגם זה בימינו אלה, כי אדרבה ואדרבה ובפרט בשנים האחרונות נתאכזבו כמה מבני"מ מאילולי השקר הנקראים בלע"ז אידעאלען החילונים, ומחפשים את האמת ואת החי לא בבית הקברות אלא בבתי הכנסיות ובבתי המדרש עד שלפעמים מספיק סיוע מעט, ואפילו רמז שיכנסו פנימה בד' אמות של תפלה וד' אמות של תורה וימשיכו לשם גם את ב"ב, וכבר ידוע הבטחת הקב"ה רבונו של עולם כולו כפשוטו, פתחי לי כחודו של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם.

לפלא קצת שבהשיעורים שלומד ברבים אינו מזכיר שיעור לימוד הלכות הצריכות בחיי היום יומים (מלבד חיי אדם הלכות שבת שאין זה מספיק כלל וכלל כמובן), שהרי סו"ס המעשה הוא העיקר וכמ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, ולכמה מקומות כבר כתבתי וכן מסרתי בע"פ ע"ד ההכרח **הגדול** לפרסם הידיעות בדיני ברכות הנהנין הפסק בתפלה, מוקצה כו' שרבה העם הארצות בזה במדה מבהלת, ואם בדורות שלפנינו זרזו על זה (עיין הלכות ת"ת לרבנו הזקן ובהקדמות השו"ע לרבנו הזקן וכו'), עאכ"כ בימינו אלה שהי' הפסק ובלבול המוחין, ובפרט הדור הצעיר שאינו רואה הנהגה ישרה בהנ"ל ברחוב ולא בבית, שמוכרח ללמוד בבית הספר ובביהמ"ד אפילו ענינים הפשוטים ביותר ובפרט בהנ"ל, ועל כגון דא נאמר שגגת תלמוד עולה זדון, ובודאי ישתדל עכ"פ מכאן ולהבא שיתפרסמו דינים אלו ע"י לימוד ובאופנים המתאימים וכו' וחפץ ד' בידו יצליח.

... לפלא שאינו מזכיר ע"ד יום ההילולא יו"ד שבט, ואף שהוא כבר בעבר ותפלה בזה היא תפלת כו', הנה יה"ר שלא יהי' זה אלא השמטה בכתב אבל לא בפועל.

אתענין לדעת משלום אנ"ש אשר במדינתו אשר בטח עומד עמהם בקישור מכתבים או גם פנים בפנים, ות"ח אם יכתבו אודותם במכתבו הבא.

בברכה לבשו"ט.

ג'ש"ד

ב"ה, כ"ט שבט, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו עם המוסגר בו וכשהייתי על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ל, היום ער"ח מרבין בשמחה, הזכרתי את כל אלו הכתובים ברשימתו, ויה"ר מהשי"ת שיתברך כאו"א מהם בהמצטרך לו בגו"ר.

מ"ש בדבר המקוה כשרה, הנה גודל הענין מובן שאין צריך אריכות וכל השתדלות הנצרכה בזה כדאית היא, ובמילא תקותי חזקה שיעשה בזה במרץ ובזריזות ויפה שעה אחת קודם, וכדאי שיבוא עוה"פ בכתובים עם הרב דייטש שי מקליוולאנד, ויעוררו עוה"פ למצוא אופן שיהיו ההוצאות קטנות יותר ...

מ"ש אודות הגן ילדים, שלדעתו עדיין אין ניכר סימן שיוכל להתפתח מזה ישיבה קטנה, הנה אין אתנו יודע עד מה, ומוכרחים לעשות ככל האפשרי והרי כבר נאמר אחד ה"אברהם וירש זרעו את כל הארץ. ועל פי זה אין דעתי נוחה ממ"ש שכבר עתה חוששים הם לשבת במקומם עתה זמן ארוך מפני שאלת ילידיהם שי, כי חשש זה בהווה אי אפשר שלא יחליש המרץ בעבודת הקדש המוטלת עליו במחננו הטי, ואפילו אם ה"א חשש מוצדק ואפילו אם ה"א ברור שיעתיקו דירתם מעיר זו, כבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר הקמת המשכן ה"א בכל הפרטים והדיוקים אפילו באותם התחנות והמסעות שלא היו שם אלא יום ולילה (והוא מובן ופשוט עפ"מ) שבתניא סוף פרק כ"ה, ויחוד זה למעלה הוא נצחי, עיי"ש, ובפרט צעריכים להיות חזק במדת הבטחון, ובמילא הרי אפשר שבעתיד הקרוב ישתנה המצב לטוב, ויזכה ויצליח לבנות את החינוך הכשר והקדוש במחננו הטי.

נהניתי לקרות בסיום מכתבו אשר התפתח העסק של גיסו שי ומוצא עכשיו הברכה אשר נתברכו, ובודאי למותר לעוררו שעליו למשוך את שימת לבכם שכשרואים ברכות השי"ת בהמצטרך, צריכים להבין הרמז להוסיף גם

ג'ש"ד

הקמת המשכן: ראה גם לעיל אגרת ג'סז.

שנז

אדמו"ר שליט"א

בצנורות והכלים לזה הם עניני תורה ומצות, ועיין ג"כ ד"ה קטנתי באגרת הקדש לרבנו הזקן.

בברכה להצלחה ולבשו"ט בכל הנ"ל.

נ.ב.

בודאי אם יהיו תוצאות טובות מקישור המכתבים שלו עם הרה"ג דייטש שי יודיעני ת"ח מראש.

ג'שטו

ב"ה, אדר"ח אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

הפ"נ שלו וכן ד' הפ"נ של בניו נתקבלו, ונקראו בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובמענה על שאלתו, אם להתפלל בש"ק בצבור ולבוא עם כל ב"ב שיחיו ביחד הביתה או להאריך בתפלה. הנה לפלא על הספק בזה, וכבר מלתו אמורה במכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרשי"ב) נ"ע, נדפס בהוספה שלישית לקונטי עץ החיים סעיף ד', ואם בימי אור ובחז"ל כך עאכ"כ בחשך כפול ומכופל דורנו זה ובפלטרין של מלך.

בברכה.

ג'שטז

ב"ה, אדר"ח אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ד' בו כותב אודות המאורעות השונות דרך נסיעתו מהעכובים והפגישה שהי' לו עי"ז

הרי כבר ידוע מאמר העולם כל העכבה לטובה, ואף שלעי"ע לא מצאתי מקורו כיון שמורגל הוא בפיות בני ישראל הרי אם אינם נביאים בני נביאים הם.

ומי"ש אשר מצא במקום שבא עוד שדרי"ם, הרי כבר הורגל בזה, ואעפ"כ נותן השי"ת הצלחתו ובטח גם בפעם הזאת יהי בכגון דא.

כמדומה, שכבר אמרתי לו פעם ע"ד האמור בזהר הק' חלק ב' קפ"ד ע"ב, אשר כשהאדם למטה הוא בנהירו דאנפין ובחדוה ממשיך לגביי בכגון דא גם מלמעלה עיי"ש, ולפי זה מובן ביותר גם פתגם הידוע דרבוה"ק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, טראכט גוט וועט זיין גוט, והשי"ת יצליחו לבשר טובות הן ע"ד זריעת — זייען — רוחניות, והן ע"ד קלייבען גשמיות. בברכה.

ג'שיז

ב"ה, אדר"ח אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על שני מכתביו מכ"ה שבט, וכן הקודם להם.

לאחרי כל מה שכותב ע"ד . . . שי הנה הוא בדוגמת דבר שקשה לבוא בטענות לחולה מפני מה מדת החוסם שלו אינו בסדר כי הרי בזה הוא ענין המחלה שלו, והעצה היא למצוא תרופה ולהביאו אליו כיון שמפני החוסם אינו יכול לצאת מדי אמות שלו, ואח"כ לחפש עצות ודרכים המתאימים למצב החולה שתבוא התרופה בפנימיות ותפעול פעולתה.

ומובן שכן הוא גם כשאחד מבניי החוסם של נפש האלקית שלו נחלף בחמימות דלעומת זה, ובשעת מעשה אי אפשר לטעון עמו, וכמרז"ל אין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות, ובמילא אינו כלי לקבלת הוכחה שכלית, אלא שבכגון דא העצה היא למצוא תרופה המתאמת לפניו (וכבר אמורה היא בספרי מוסר ובפרטיות בספרי החסידות).

ג'שטז

לא מצאתי מקור: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תרצט.
פתגם הידוע: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'תריז. ח"ט ב'תתקיב ובכ"מ.

ובהתחשב שאחת מתוצאות מחלתו שאיננו יוצא מד' אמות של המלך זקן וכסיל, הרי אין ברירה אחרת מפני אהבת ישראל, אלא, להכניס התרופה לרשות הנ"ל, ולחפש עצה שתכנס בפנימיות החולה, ואז בודאי תפעול פעולתה, כי אם מעט אור דוחה הרבה חשך עאכ"כ הרבה אור, ואם אי אפשר אחרת הרי אין מגלים להחולה שהכוונה לתת לו ענין שיתרפא מהמחלה שלו, ואפשר שידמה שרוצים לתת לו מיני ממתקים לפי חושיו בהווה, והנמשל מובן ולדכוותי בודאי אין צריך ביאור.

מובן שאחרי כל הנ"ל הנה המקבלים של החולה הרחמנות עליהם גדולה עד למאד, אבל לא יוושעו ע"י שיניחו את המשפיע שלהם במצבו ההווה... והשי"ת יזכהו ויצליחו להיות שליח לבשר טוב בכל הנ"ל ות"ח מראש. בברכה.

ג'שיח

ב"ה, א' דר"ח אדר, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

מחוי הווי"ח אי"א נו"נ משכיל על דבר טוב איש רב
פעלים בעל מדעים ענף עץ אבות וכו' מוה"ר גד שי
ירושלים ת"ו

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום כ"ד טבת (יום ההילולא של כ"ק רבינו הזקן בעל התניא והשו"ע) וכן ספרו "דרך שופט בירושלים", ות"ח ת"ח על תשורתו זו.

וכמדומה שכבר כתבתי לך עד כמה חשוב ויקר הוא לרשום זכרונות ימי קדם, ובפרט בדורנו זה אשר ישנה תנועה האומרת כי דברי הימים שלנו מתחילים עתה, אלא שיש אומרים בכל הפרטים ויש אומרים שבחלק חשוב מפרטי חיננו, והצד השווה שביניהם שאין להתחשב עם העבר, ואדרבה סבל

ג'שיח

מוה"ר גד: פרומקין. אגרת נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תתי, ובהנסמן בהערות שם.
שכבר כתבתי: לעיל ח"ח אגרת ב'שצג.

הוא, וכל המקדים להשתחרר ממנו הרי זה משובח. וקשה להאריך בדבר המצער, ובודאי למותר לדכוותי.

מה שכותב על התחלת מכתבי אליו בשם "מחותני", נשען אני בזה על כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אשר גם הוא כתב כך כמדומה לי. ועל פי המובא בספרו של מר סלונים שי' מבני המשפחה יש שם אחדים ממשפחת פרומקין, ואפשר זוהי הקורבה.

ואחרון אחרון חביב, להודעתו אשר נכדו אלון יעקב שי' נכנס לעול מצוות, ויהי רצון אשר הוריו שי' יגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים ועיני כי ראות ורוות ממנו נחת אמתי הוא נחת יהודי ברוח ישראל סבא.

— ובפרט אשר כפי שכותב הנה חתנו הוא פרקליט המדינה, שלכאורה ענינו הוא קיום המצוה ובערת הרע מקרבך, אבל ביאורו, ברוח ישראל סבא הוא — על ידי הכשרת המוחין שלא יבואו לעשות פשע עון וחטא, ועל דרך כל המחלה גוי לא אשים עליך (מלכתחילה) כי אני הוי' רפאך, שזהו אופן רפואה פריונטיבי. והוא הדין ברפואת הנפשות, כמו שהאריך הרמב"ם בשמונה פרקים שלו.

וכבר ביארו רז"ל השקפתם בתדב"א רבא אשר עבודתם האמתית של הסנהדרין היא לא לחכות שיביאו להם את החוטא ופושע לדון דין מתאים לתורה, אלא "הי' להם לילך ולקשור חבלים של ברזל במתניהם ולהגביי בגדיהם למעלה מארכובותיהן ויחזרו בכל עיירות ישראל יום אחד ללכיש יום אחד לבית אל יום אחד לחברון יום אחד לירושלים וכן בכל מקומות ישראל וילמדו את ישראל כו' כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולמות כולן שברא מסוף העולם ועד סופו" (פרק י"א). ולכן אומרת המשנה (מכות ספ"א) אשר סנהדרין ההורגת אחת בשבוע — וראבי"ע אומר אפילו אחת בשבעים שנה — נקראת חובלנית, אף שהמדובר הוא בסנה' כשרה, וכבר האריך בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחתו שי' תרי"ץ, נדפס בלקוטי דיבורים סי' ח"י.

בכבוד ובברכה — המח' לבשו"ט.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל בקשר עם יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר י' שבט הוצאה חדשה, שבטח יענין את כ'.

ג'שיט

בי"ה, א' דר"ח תמוז, תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

כבוד הרב הגאון המפורסם חו"ב סועו"ה סדרן ופלפלן
ווי"ח אי"א בעל מדות תרומיות איש אשכולות וכו'
מהוררי"א הלוי שליט"א רב ראשי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק במכתבים נעים לי לקבל מכתב כהדר"ג, וברצון הייתי ממלא בקשתו, אבל מה שמזדמן לי לטפל בשאלות הנוגעות לספר בראשית, — וכנראה, שכוונת כהדר"ג ביחס להסתירות המדעיות, כביכול, בזה, הנה השקו"ט הם על פי רוב בעל פה, ולדאבוני אין הזמן מספיק להעלותם על הכתב או אפילו לרשום ראשי פרקים. במקרה אחד, יוצא מן הכלל מפני סיבה, באתי גם בכתב ומוסג"פ העתקה, אף שלא ברור לי ממכתב הנ"ל אם לענינים כאלו כוונתו.

כיון שכהדר"ג עוסק בבעיות אלו, אסיר תודה אה"י אם ימציאו לו העתקות ממה שיש בזה בכתב . . .

ואחרון חביב: זה עתה נודעתי אשר נבחר כהדר"ג שוב לכהונת רב ראשי, ואביע איחולי להתחדשות כהונתו שתה"י בשעה טובה ומוצלחת, ויצליח להרים קרן (דבי' תלי' מראית עינים דהדין קמצא שהאדם כאחד ממנו. שבת עז, ב. בי"ר פכ"א, ה. וכמו שבלעו"ז עינין כעיני אנשא בקרנא דא. דניאל ז, ח) ישראל סבא (המובא בגולה כדי לגאול את בניו לעיניו, רש"י תענית ה, ב) בארץ מגורי אביו (לי' יחיד. יצחק — ודאי. מדרש הגדול שם) ע"י שיוציא מוניטין בעולם דבחור ובתולה — מטבע (שטבעו חכמים עיני העדה) אחד הוא עם זקן וזקנה, ומארץ אשר עיני ה"א בה מחוי להו הקב"ה בעיניהו (שבת פט, ב), עינים בלתי משוחדות כי אף שאוהב ישראל ה"י (מנחות סה, א) — משפטיו עם ישראל, המשפט לאלקים, בלא בציעה ופשרה (סנהדרין ו, ב), עדי נזכה, ע"י העבודה בזמן ליל הגלות דאנו בעינינו לא ראינו, לקיום היעוד

ג'שיט

מהוררי"א: הרצוג. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה א"שכ, וכהנסמן בהערות שם.
באתי גם בכתב: ראה לעיל ח"ז אגרת א'תתקצו.

עין בעין יראה (וז"יג קל, א. לקו"ת לרבנו הזקן ראה סד"ה כי תשמע גוי בעיני אלקיך. אור התורה להצ"צ ס"פ וירא ה').

בהוקרה בכבוד ובברכה.

ג'שכ

ב"ה, אדר"ח אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר משה שי' הכהן

שלום וברכה!

זה זמן רב שלא נתקבלו ממנו כל מכתבים, ולכן שמחתי עכ"פ לקבל ידיעה מהנעשה אתו ואת ביתו ע"י הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יוסף שי' פליינער, וכן מהשתתפותו בהתועדות דיום ההילולא של כ"ק מו"ח נשיא ישראל, וכבר ידוע אשר ביום ההילולא הנה נשמת בעל ההילולא עולה מעולם עליון לעולם עוד עליון יותר, וכדד"ל אין להם מנוחה כי ילכו מחיל אל חיל, שבמילא כל השייכים אליו נמשכים ג"כ בעלי' זו, אלא שעליהם לעשות את הכלים להעלי', ולהשתדל שתהיי בגילוי במחשבה דבור ומעשה, והעיקר במעשה — כי זהו העיקר, היום לעשותם. ובפרט שממשמשים ובאים שנים אשר תאמר כו' אלו ימות המשיח (שבת קנא, ב. עיי"ש בפרש"י, ברמב"ם הלי' תשובה פ"ח ט' וסוף הלי' מלכים. עבודת הקדש ח"ב פל"ח, אגה"ק סו"ס כ"ו ועוד, ואכ"מ),

והשי"ת יזכהו לבשר טוב בכל הנ"ל.

ומוכן ופשוט שכל הדברים האלה הוא בנוגע לכל אחד ואחת מאנ"ש שיש בידו לעשות, כי בדורנו זה ביחוד — זהו חובת גברא.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'שכ

מוה"ר משה: שאייעוויטש. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'השעג, ובהנסמן בהערות שם. וכבר ידוע: ראה גם לעיל אגרת ג'רמט.

ג'שכא

ב"ה, א' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד אשר באה"ק ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ג שבט, ובודאי בינתיים קבלו מכתבי,
מענה על מכתביהם הקודמים.

... לפני יומים ביקר אותי מר יצחק שי קארן, מראשי מנהלי תנועת
המושבים, וסיפר לי מהסיוע שלו – בעבר – בעניני הכפר, והבטיח ג"כ
בנוגע להבא, כפי יכולתו, וככל יכולתו, ומהנכון היי שיתראו עמדו –
בחזירתו לאה"ק ת"ו, ובמשך השיחה בודאי תהיי הזדמנות שיכפול לפניכם
הבטחותיו עוה"פ, ובגילא יהיי נקל יותר לנצל אותן בעת הצורך.

(ח) במוצש"ק הבע"ל טסים מכאן לאה"ק ת"ו יו"ר הסתדרות הרבנים
דארצוה"ב הרב דוד שי האלענדער והרב צבי שי שעכטער, בתור באי כח
הסתדרות הרבנים דכאן (שהוא איגוד רבנים אורטודוכסים, רובם צעירים
ילידי אמעריקא המונה יותר מחמש מאות חברים). לפי השערותם יהיו
באה"ק ת"ו כשבועיים – על מנת לתהות על מצב הענינים הדתיים לקרב
הלבבות וכו'. והוא ע"ד הביקור דאשתקד של היו"ר (דהסתדרות הרבנים
הני"ל) דאשתקד. ומהנכון ביותר, וגם בקשוני עד"ז – שיבקרו את הישיבה
דלוד, את הכפר, וכיו"ב מעניני ליובאוויטש ... ולפי השערתי, אף שלא
דברתי עד"ז הנה ענין הבית ספר למלאכה, ובפרט שלע"ע הוא כמעט היחידי
באה"ק ת"ו, ימצא חן בעיניהם ביותר.

נוסף על זה, הרי מכיון שרוצים הם להתראות עם ב"כ כמה מפלגות
ומשרדים, וזה ישפיע על היחס שלהם לכמה ענינים וקירוב בכלל
לליובאוויטש, טוב שיכירו אותם עם מר שז"ר שי (אף שכותב הנני לו בפ"ע
עד"ז), ובמדה האפשרית יהיו הם המכירים את הני"ל גם עם החוגים
הקיצונים שמימין, ומובן שברשותם לאמר שזהו נעשה ע"פ בקשתי "שאף
שאינני רוצה להשפיע על יחסם להבעיות אודותם ידברו עם החוגים הני"ל,
אבל מכמה טעמים טוב ונחוץ שיקבלום בספ"י, ובמשך הזמן תקותי חזקה
שתהיי עי"ז טובה הן בהנוגע לענינים הדתיים באה"ק ת"ו והן בנוגע לענינים

הדתיים בארצוה"ב". וכוונתי בחוגים הנ"ל — אפילו נטורי קרתא, הרב סלוביציץ שליט"א, וכיו"ב.

ט) הנ"ל רשמו את הכתבת של אגו"ח בתל אביב. ואין כדאי לחכות עד שיחפשו אותם . . . וכיון שבטח בקל יהי להודיע מקום המצאם, כדאי לבוא עם הנ"ל בקישור בהקדם. ואחכה לבשו"ט וגם מפורטות בכל הנ"ל, ות"ח מראש.

בברכת הצלחה,

מ. שניאורסאהן

ג'שכב

ב"ה, א' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יהודא זאב שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נעם לי לקבל מכתבו מעש"ק משפטים, בו כותב אשר הענינים בהשיבה מתנהגים בהצלחה, ובודאי לדכוותי למותר להעיר ולדייק אשר כיון שכבר פסקו רז"ל לא יגעת ומצאת אל תאמין, מובן ע"פ שכל שלמציאה בערך היגיעה אין נזקקים להצלחה, וההצלחה באה להוסיף כ"פ ככה נוסף על מה שמגיע לפי ערך היגיעה, ויה"ר שיה"י זה בשלשת הקוים היינו במצות, בתורה (בהקדמת ברכת התורה וע"פ המבואר ברבנו יונה והורחב בב"ח בטור או"ח סי' מ"ז שלזה הכרח) בעבודת התפלה, והתבוננות מזמן לזמן בדברים המביאים לאהבתו ויראתו של נותן התורה, וע"פ המבואר בתניא סוף פרק מ"א וכן באמצע היום כו' וכמו בגט (הקו דסור מרע) וספר תורה (הקו דועשה טוב) וכו' בכל שעה עכ"פ, יעוין שם, וזכות הרבים תלוי בכת"ר ועוזריו, להדריך את התלמידים בדרך חיים זו . . .

בברכת מזל טוב מזל טוב.

(י) יעוין ר"ן נדרים (פא, א).

ג'שכב

מוה"ר יהודא זאב: סגל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'השלח, ובהנסמן בהערות שם.

שסה

אדמו"ר שליט"א

ג'שכג

ב"ה, א' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי' תרומה, ולפלא על לשונו שכותב שהחליטו שלא לקבלו על משרה והסיבה העיקרית שיש לו זקן.

ומובן שאי אפשר שהדבר כן הוא, כי הרי הקב"ה הוא רבונו של עולם כפשוטו היינו שגם ארצות הברית בכלל זה, וכיון שגילה דעתו בתורתו הק' תורת עולם ותורת חיים אשר הזקן הם י"ג תקוני דיקנא מכילין דרחמי שמשפיעים כל הענינים, ונוסף על הטבע (עיי' בפירוש המלות להצמח צדק עה"פ והוא רחום ונדפס ג"כ בהוספה לתהלים אהל יוסף יצחק השלם) הרי אי אפשר שתוספת הברכה תהי' סיבה למניעת הפרנסה ח"ו. אלא שאין אתנו יודע עד מה מפני מה אין משרה מתאמת לפניו ולא לפני ב"ב שיחיו, ובאמת אין נפק"מ בידיעה זו, אלא שכיון שהקב"ה המשגיח עליהם בהשגחה פרטית סיבב הסיבות שלא יבוא לגור שם, בודאי שאין זה מתאים בשבילם כלל וכלל. והשי"ת יזכהו ויצליחו שיראה את הטוב הנראה והנגלה בלי העלמות והסתרים ונתינת מקום לפיתויי הלעו"ז.

בברכה לפרנסה והצלחה בעניניו.

ג'שכד

ב"ה, ב' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מה שכותב אודות לימודו בתורת החסידות שלא מצא זמן על זה כיון שיש לו כמה ספרים ורוצה ללמדם, פלא ותמי' גדולה כי הרי ידוע בזהר הק' בכמה מקומות אשר פנימיות התורה, שתורת החסידות בכללה היא נשמתא של נגלה דתורה הנקראת גופי תורה, ובמילא המענה שאין לו זמן בשביל הנשמה והחיות כי רוצה להרבות בהגוף, מובן שאינה מתקבלת כלל וכלל ...

בברכת מז"ט.

ג'שכה

ב"ה, ב' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

בודאי נשאת אצלו העתקת המכתבים שכותב אלי, ובמילא ישווה את הכתוב במכתביו הראשונים הפיזור הנפש והדאגה מענין . . . והתנועה הפכית בזה במכתבו האחרון, ויה"ר שיהי זה מופת חותך עכ"פ מכאן ולהבא, שאין להתרשם אם איזה ענין שהוא אינו נעשה תיכף על אתר כפי הנראה לעיני בשר, אלא לוקח איזה ימים יותר, ומלבד שהחלטה זו הוא דבר הכרחי לבריאות הרוחניות, ה"ז ג"כ טוב ומועיל ביותר לבריאות בגשמיות.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל ובעניניו הפרטים המחכה לבשו"ט.

ג'שכו

ב"ה, ב' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מ-2/16 בו כותבת אודות ההצעות שהיו לה בשידוכין קודם שנשאת לבעלה, אבל אינו ברור ממכתבה אם היו גם כן תנאים ואחר כך ביטול תנאים או רק דברים ולא יותר, וטוב יהי אם תבאר לרב במקומה את הפרטים בזה, ויוכל להחליט אם אין כל מקום לבקשת מחילה ועל דרך שכתבתי במכתבי הקודם.

מה שכותבת אשר זה כמה חדשים שאינה הולכת לטבילה ואינם חיים כדרך איש ואשתו מבני ישראל, לא טוב הדבר, וצריכים להיות חזקים בבטחונם בהשם יתברך ויתעלה, אשר אם רק ישמרו חוקי ודיני טהרת המשפחה כפי הוראת תורתנו תורת חיים ימשיך ויוסיף גם זה את השלום בביתם, ועל ידי השלום יתוספו גם כן הברכה וההצלחה, ובזה גם חיזוק

ג'שכו

בשידוכין . . לבקשת מחילה: ראה לעיל ח"ו א'תקע"ח. א'תשע"ב. ח"ז ב'קצ"ו. ח"ח ב'תל"ו. ח"ט ב'תתמ"ז. לעיל ג'ע"א.

שסז

אדמו"ר שליט"א

הבריאות של בניהם . . . שי' וביחוד מה שכותבת על דבר בנם . . . שי', לפלא בעיני הדבר כי בזמן האחרון מצאו כמה תרופות לחולי העפעלעפסי – ר"ל – אשר אף שמרפאים לאט לאט בכל זה ניכרת החטבה בימים קרובים והולכת וגדולה, ולכן עלי' לדבר עוד הפעם עם הרופא המומחה שבודאי נודע לו מהרופאים והרפואות שנתגלו בשנים האחרונות לזה שינסה עוד הפעם, והשם יתברך יתן לו הרעיון הנכון אידך לרפאות את בנם שי'.

המחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג'שכז

ב"ה, ג' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו'
מו"ה יעקב יצחק אייזיק שי'

שלום וברכה!

. . . תי"ח על מה שמעתיק הסיפור ע"ד כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע מהספר חבל בנימין חלק שני, וכמדומה שאי דיוק יש בו, כי כלתו הי' נכדתו של החתם סופר ולא של המלבי"ם.

ג'שכח

ב"ה, ג' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבגי"מ זי"ע, אשר קראתיו על הציון שלו הק'.

ג'שכז

מו"ה יעקב יצחק אייזיק: פרקוביץ.

נהניתי לקרות בו אשר שוקד בלימודים בלימוד תורת הנגלה ובלימוד תורת החסידות, ובודאי יקיים בזה פסק רז"ל דמעלין בקדש.

כן בטח ידוע לו ממה שכתבתי להנהלת תורת אמת, אשר על האברכים (וגם חלק מהבחורים) לנצל כשרונותיהם בהשפעה על הזולת ע"י הוראה והנהגה, ומלבד שמוכרח הדבר בשביל סייעתא דשמיא שכל אחד זקוק לזה, וכידוע מ"ש רבנו הזקן בתחלת ספרו תורה אור עה"פ וצדקה תרומם גוי, הרי בימינו אלה לפעמים תכופות יועיל זה גם לפרנסה במשך הזמן, ובודאי עושה בזה בחפץ לב ומשפיע גם על חבריו בכגון דא.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל וגם במ"ש בהפ"נ שלו.

ג'שכט

ב"ה, ג' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ מוה"ר חיים שי

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מכ"ו טבת — אשר הלך בדרכו יתר על הרגיל — נהניתי לקרות בו אודות עבודתו בהתפתחות ישיבת אהלי יוסף יצחק אשר במעלבורן, ובודאי גם להבא יעשה בזה ועוד יוסיף אומץ, כי בעזה"י יש לקוות ששיבה הנ"ל תצליח לשנות ענינים עיקרים בהנהגת העיר וגם המדינה, וע"פ מאמר רבותנו הק' ווי מען שטעלט זיך אוועק אזוי גייט דאס, הנה נוגע ביותר ההתחלה הזה בראשית התיסדותה, ואשרי חלקו של כל אחד ואחת העושה בזה ככל יכולתו, ובודאי יקוים בכל או"א מהם פסק רבנו הזקן בתחלת ספרו תורה אור בפירוש הכתוב וצדקה תרומם גוי שהוא הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל.

ג'שכט

מוה"ר חיים שי: סרברנסקי, מלבורן.
מאמר רבותינו: ראה גם לעיל אגרת ביחחקפר, ובהנסמן בהערות שם.

שסט

אדמו"ר שליט"א

ג'של

ב"ה, ג' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

האברך אהרן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א שבט, נעם לי לקרות בו אודות עבודתו בישיבת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר במעלבורן, ובודאי על להבא יתחזק בזה וגם יוסיף ככל יכולתו, ובפרט שיש לומר אשר האברכים והבחורים הבאים ללמוד בהישיבה, הרי במשך זמן לא ארוך יהיו בגדר וסוג דטופח על מנת להטפח, ובמילא כל השתדלות בהם תביא פירות בהמושפעים של האברכים והבחורים לאחר משך זמן קצר, דהיינו שהטוב של אחד יוכפל כו"כ לאחר זמן.

ויה"ר שיתמעטו ההעלמות וההסתרים ביותר וביותר והיגיעה לא תהיי כ"כ בענין של דחיית החשך אלא עיקרה בחקו דריבוי אור, וכל הנ"ל בודאי תביא הצלחה מרובה גם בענייני הפרטים.

בברכה.

ג'שלא

ב"ה, ו' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות התועדות די"ט כסלו ויום ההילולא יו"ד שבט, הנה כנראה מתיאור התועדות השני, שעדיין לא משתדלים כדבעי בהמשכת

ג'של

האברך אהרן שי: סרברנסקי. אגרת נוספת אלי — לעיל ג'קכו.

ג'שלא

נדפסה בלקו"ש חכ"א והושלמה ע"פ צילום האגרת.
לחוכמה ראה גם לעיל אגרת ג'צז.

האנשים הנמצאים, לע"ע, בחוצה להדרכת והנהגת תורת החסידות ולימודה. ואף שלימוד זכות יש בזה שדרך הקדושה הוא מעט מעט אגרשנו מפניך, הרי גם עפ"ז כבר הי' צריך להיות הדבר בהתפתחות גדולה יותר, ויהי"ר שמכאן ולהבא יתוסף בזה ככל הדרוש.

במ"ש אודות בית הכנסת שאם בש"ק יהי הוא בביהכ"נ אחד יבטל השיעור בביהכ"נ השני, ואם להיפך – אינו יודע אם יתקיים המנין, בודאי יש למצוא אופן להבטיח (באוארענען) את שני הענינים, כיון שיום השבת הרי הוא יותר מכ"ה שעות ויש די זמן לשני הענינים גם יחד. ויהי"ר, שכמו שצריך להיות בעניני קדושה – הרי אדרבה ענין אחד יוסיף בענין השני.

מ"ש אודות המנהגים במשך הי"א חדש ובמשך השנה. הרי נדפסו רובם ככולם בהקונטרסים דב' ניסן ויו"ד שבט דשנים האחרונות.

וע"ד הקס"ד להתנהג בפרישות, אם תסכים על זה כו'. הנה אין דעתי נוחה מזה, כי מלבד, שברובא דרובא, המחילה היא לא בלב שלם, צריך עיון גדול אם הפרישות באופן כזה מוסיפה טהרה ומטהרת את המחשבה, או להיפך ח"ו. והרי כבר ידוע דמי שיש לו פת בסלו אינו רעב וכו'. וכיון שאחרי מחשבת הלב הדברים הולכים, הרי לדעתי אין הנ"ל דרך להמטרה אליי שואף. ויעיין ג"כ תורה אור מגילת אסתר דף צ"ב סוף עמוד ד' (לא כן כי דבר גדול הוא וגם למעלה הוא דבר גדול וכו').

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל,

מ. שניאורסאהן

ג'שלב

ב"ה, ז' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ הרב מוה' חיים נח שי
המכונה ד"ר דנבורג

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ט שבט ואח"כ גם טופס מספרו על שו"ע יו"ד בסימנים האחרונים בו מתרגם השו"ע וקיצור מנ"כ בשפת המדינה. ויהי"ר

שעא

אדמו"ר שליט"א

מהשי"ת אשר מתאים לתפקידו של רב בכל הדורות ובפרט בדורנו יתום זה, אשר כמה מבני הדור הנה לדאבוננו ולצערנו אומר לאביו ולאמו (ולהמסורת שלהם) לא ראיתיו מפני כי שמרו (האב והאם) אמרתך ובריתך ינצורו.

יצליח להחדיר רוח יראת שמים בחיי היום יומים של בני ובנות קהלתו, יראת שמים המתבטאת במעשה בפועל ולא רק במליצה יפה ע"ד רגשות הלב וכיו"ב,

וילך מסיפא לרישא אשר מהלכות אבילות על מתים ר"ל יחי' אותם בדברי אלקים חיים, להלכות בקור חולים ורפואה וכו', עד שיבואו לאורח חיים של אנשים בריאים בגשמיות וברוחניות, שהוא ע"י שויתי ה' לנגדי תמיד (טושו"ע או"ח בתחלתו).

בטח אינו מסתפק בדברים הנדפסים, אלא מחפש כל האופנים והדרכים לפעול בכיוון הנ"ל, ע"י מלה חי' – בלי פשרות ואופנים למחצה לשליש ולרביע, כ"א בדרך חיים הסלולה בשבילנו ע"י תורתנו תו"ח.

בברכה.

ג'שלג

ב"ה, ח' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר יהושע [שניאור זלמן] שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה שבט, והקודמים. כן נתקבלו הפ"נ שלו ושל ב"ב שי, נהנית לקרות בו שגם הם רואים התפתחות הישיבה. ובדאי יוסיפו בעסקנות בזה לחבא, ובמילא תתוסף בהתפתחות והתוצאות כ"פ ככה.

ג'שלג

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 478 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוה"ר יהושע שניאור זלמן שי: סרברנסקי. אגרות נוספות אליו – לעיל ג'צג, ובהנסמן בהערות שם.
הישיבה: במלכוין אוסטרליה. ראה לעיל אגרת ב'תתר, ובהנסמן בהערות שם.

ומה שכותב שחסר משפיע כדבעי כו' וכו' — הנה אם היו מתחשבים בהעניינים החסרים תמיהני אם מי שהוא הי' נגש לעבודה, כי הרי אין שלימות אלא למעלה כו'. וכבר כתבתי כ"פ, שכיון שההשגחה העליונה הביאתם למקום פלוני, בודאי ניתנו להם הכחות כפי הנצרך באותו מקום באותו זמן, ובלבד שינצלו יכולת זו במילואה (שאז אפשר יתוסף גם ביכולת. ועי' המובא בענין תלמוד תורה שלאחר שיגיעים ולומדים ככל האפשרי מצד האדם — לפעמים זה גופא מוסיף ביכולתו וכו'). וכפסק משנתנו אשר אף דאין עליך המלאכה לגמור, הנה אין אתה רשאי להפטר ממנה.

ובפרט שהזמן קצר, כי הנה זה עומד אחר כתלנו, והמלאכה מרובה. אבל מובן ופשוט, שצריך לגייס (מאביליזירען) את כל אנ"ש הנמצאים במחנה הטי', שלא לבד שכל אחד צריך להשתתף בענין הישיבה, אלא שצריך להוסיף עוד בזה מזמן לזמן, כי הרי דבר שבקדושה הוא הולך וגדול . . .

בוודאי ימשיך בענין הספרים וכמו שכותב, ות"ח מראש.

בברכת מז"ט להולדת הנכד שליט"א. ובברכת הצלחה בעבודתו בקודש ומתוך בריאות הנכונה ושמחה — מתאים לחדש זה שמחה בריבוי,

מ. שניאורסאהן

ג'שלד

ב"ה, ט' אדר, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי ציבור וכו'
מוה"ר חיים זלמן ש"י המכונה חז"ק

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די ידיעה וועגן דער מלוה-מלכה וואס ווערט איינגעארדנט לכבוד אייך, צו דער געלעגענהייט פון אייער פיל יעריקער טעטיקייט אין אגודת חסידי חב"ד, און פאר די ליובאוויטשער ישיבה.

ג'שלד

מוה"ר חיים זלמן: קרעמער. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ז ב'קא.

אזא צוזאמענקונפט איז וויכטיק דערפאר וואס זי ווייזט, אז די וויכטיקייט פון דער ארבעט און פון דעם גרויסן צוועק ווערט אנערקענט און אפגאשאצט, און עס איז צו האפן, אז דער דאזיגער געפיל וועט אויך ווייטער באהערשן די פירער און פירערנס און אנטוויילנעמער אין דער מלוה מלכה, און וועט ווערן אויסגעדריקט אין מעשים בפועל, אין א פארגרעסערטע און אויסגעברייטערטע ארבעט פון יעדן איינעם בכלל און בפרט.

אזוי ווי די מלוה מלכה קומט פאר דעם קומענדיקן מוצאי שבת קודש פ' זכור, א פאר טעג פאר פורים, האט די צייט א וויכטיקן צוזאמענהאנג מיט דער געשעעניש, לויט ווי חסידים פארשטייען דעם אויסדרוק אז "מידארף לעבן מיט דער צייט". איינע פון די וויכטיקסטע נקודות וואס די מגילה לערנט אונז איז דאס, וואס די אידן אין יענער צייט, אין אנבליק פון דער גרויסער סכנה פון פארניכטונג ח"ו וואס האט באדרייט אונזער פאלק, מענער, פרויען און קינדער, א גאנץ יאר, האבן זיך ניט פארלאזן אויף די גרויסע פארבינדונגען וואס זיי האבן געהאט מיט דער מלוכה, דורך אסתר המלכה און דורך מרדכי היושב בשער המלך, נאר האבן פארשטאנען, אז די הצלה פון אידישן פאלק ליגט אין דער הצלה פון די אידישע קינדער, וואס דערפאר האט מרדכי היהודי פארזאמלט די אידישע קינדערלעך מאסן-ווייז און האט זיי געלערנט תורה ומצוות, ווי עס ווערט אויספירלעך דערציילט אין גמרא און מדרש.

זעלבסטפארשטענדלעך, אז אין דער היינטיקער צייט איז אויך אזוי און נאך מער, און זייענדיק אין א פריי לאנד וואו צו ראטעווען אידישע קינדער, פאדערט ניט די זעלבע מאס מסירות נפש ווי אמאל, און וואו די מעגלעכקייטן זיינען גרויסע, דארף מען געוויס געדיינקען, אז די קינדער זיינען די צוקונפט און רעטונג פון אונזער פאלק, ניט נאר אין גייסטיקן זין, נאר אויך אין פשוט פיזישן און מאטעריעלן זין.

היינט, ט' אדר, ווען דער בריוו ווערט געשריבן, איז דער טאג ווען כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע איז געקומען אין אמעריקע, און האט דאס אויבנדערמאנטע אונטערשטראכן פאר אמעריקאנער אידן, דערמיט וואס תיכף נאך זיין קומען אהער, נאך איידער ער האט זיך אפגערוט אדער איינגעארדנט זיך אליין, אפילו אין א סאמען עלעמנטארן אופן, האט ער געגרינדעט די ליובאוויטשער ישיבה און אנדערע מוסדות פאר חינוך הכשר והטהור.

און בא דער געלעגנהייט וויל איך דערמאנען, אז איר ר' חיים זלמן און

אייערע חשובע ברידער שיחיו האט זיך פון ערשטן מאמענט געשטעלט אין די ערשטע רייען מיטצוהעלפן אין דער ארבעט די גאנצע צייט. איך ווינש אייך צו קענען פייערן א סך יובילעאומס פון פרוכטבארער ארבעט, מוסיף והולך, וואס דאס שאפט די צנורות וכלים לברכות השי"ח בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

ג'שלה

בי"ה, ט' אדר, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

צום חשובן פרעזידענט גבאים און מתפללים דביהכ"נ
נוסח האר"י און צו די טשערלייט און אנטיילנעמער אין
50-יעריקן יובילעאום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

עס האט מיר געפרייט צו באקומען די ידיעה וועגן דער פייערונג פון 50-יעריקן יובילעאום, פון אייער חשובע קאנגערייגישאן נוסח אר"י וואס וועט פארקומען י"ב אדר הבע"ל.

די פייערונג איז ספעציעל וויכטיק דערפאר וואס זי באווייזט, אז די פירער און מעמבערס שאצן אפ די וויכטיקייט פון דער שול, בפרט א שול וואס טראגט דעם נאמען פון אר"י ז"ל, וואס האט ליכטיק געמאכט דעם וועג פון עבודת השם, עבודה מיט שמחה און מסירת נפש, מיט חסידישער ווארימקייט און הארציקייט.

אזוי ווי די פייערונג קומט פאר א טאג בעפאר מען לייענט די מגילה, האט די צייט א וויכטיקען צוזאמענבונד מיט דער געשעעניש, לויט ווי חסידים פארשטייען דעם אויסדרוק אז "מ'דארף לעבן מיט דער צייט". איינע פון די וויכטיקסטע נקודות וואס פורים לערנט אונז איז דאס, וואס די אידן

ג'שלה

נדפסה בלקר"ש חט"ז ע' 632 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

אין יענער צייט, אין אנבליק פון דער גרויסער סכנה פון פארניכטונג ח"ו וואס האט א גאנץ יאר באדרויט דעם אידישן פאלק, מענער פרויען און קינדער, האבן זיך נישט פארלאזן אויף די גרויסע פארבינדונגען וואס זיי האבן געהאט מיט דער מלוכה דורך אסתר המלכה און מרדכי היהודי היושב בשער המלך, נאר האבן פארשטאנען, אז די הצלה פון אידישן פאלק ליגט אין דער הצלה פון די אידישע קינדער, וואס דערפאר האט מרדכי פארזאמלט די אידישע קינדערלעך מאסנווייז און האט זיי געלערנט תורה און מצוות, ווי עס ווערט אויספירלעך דערציילט אין גמרא און מדרש.

זעלבסטפארשטענדלעך, אז היינט איז אויך אזוי און נאך מער, ובפרט אין א פרייען לאנד, וואו די מעגלעכקייטן צו ראטעווען — ברוחניות — אידישע קינדער, זיינען גרויסע, און וואו יעדער איינער האט א געלעגנהייט צו האבן א חלק אין דער גרויסער הצלה ארבעט, וואס פון דעם הענגט אפ די צוקונפט פון אידישן פאלק נישט נאר ברוחניות נאר אויך דער פיזישער עקזיסטענץ פון אונזער פאלק בכל מקום שהם.

דעריבער בין איך ספעציעל צופרידן, וואס איינע פון הויפט אקטיוויטעטן פון אייער שול, איז דער חינוך הכשר פאר די קינדער אונטער דער אנפירערשאפט פון אייער איבערגעבענעם און ענערגישן רב, הרב שלום שי' ריבקיין. זיכער וועט אויך ווייטער אנגעפירט ווערן די לעבנסוויכטיקע חינוך ארבעט אין גייסט פון מרדכי היהודי, באלויכטן און דורכגעדרונגען מיט תורת האר"י ז"ל, חסידישע לערע, חסידישע ווארימקייט און מסירות נפש, וואס בלויז אויף דעם אופן קען דער גרויסער נאמען פון אייער שול, נוסח האר"י ז"ל ווערן בארעכטיקט און אויסגעדריקט אין לעבן.

בברכת הצלחה,

מ. שניאורסאהן

ג'שלו

ב"ה, ט' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק, והידיעות ע"י הטעלעפאן.

הנה בדעתי אני עומד אשר אחת התרופות הכי טובות בעיניי בריאות בכלל ובמצב בריאות שלו בפרט הוא היסח הדעת, וכיון שמחשבת האדם משוטטת תמיד, הדרך להיסח הדעת הוא על ידי התבוננות במחשבה אחרת ועל פי הציווי עבדו את ה' בשמחה, ועבודת השם הרי צריכה להיות תמיד (וכמו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד, וענין זה הוא התחלת ד' חלקי טורים ושולחן ערוך), הרי צריך להתבונן בענין המביא לידי שמחה שזהו גם כן כפשוטו, התחלת התבוננות האדם בכל יום ויום, וכלשון רבנו הזקן בסידורו שמיד שניעור אומר מודה אני וכו', וכי אפשר לאדם שמחה גדולה משמחת ההכרה שהוא נמצא לפני מלך מלכי המלכים שרבה אמונתו וכו'.

והשי"ת בטח יחזק בריאותו ולאריכות ימים ושנים טובות, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, טובות עם כל הפירושים, ילמוד שיעוריו בנגלה ושיעוריו בחסידות, ויפיץ בסביבתו הדרכות ומנהגי המאור שבתורה היא תורת החסידות.

בברכה לבריאות ולהרחבת הדעת.

ג'שלו

ב"ה, יו"ד אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, בו שואל איך לעשות את הבר מצוה של בנם . . . שי' בחדש אייר הבע"ל, אם בחשאי או בפומבי, אבל אינו כותב הטעמים באופן כזה או כזה. ולכאורה כשנכנס איש היהודי בגיל מצות אינו מובן מפני מה לעשות זה בחשאי, אפילו בימים מקדס, ובפרט בדורנו עלוב זה, אשר כל ענין של תורה ומצות, יש לחזקו ולחקוק בזכרון כל אלו השייכים

לזה, ככל היכולת והאפשריות. מובן שאין כוונתי בהנ"ל לבזבז מעות אלא שתהיי מסיבה תורנית חסידותית והמשתתפים יאחלו לבנם שיגדל להיות ירא שמים חסיד ולמדן, וכבר ידוע פתגם רבוה"ק וואס א חסידישער פארבריינגען קען אויפטאן קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן – נדפס בקונטרס קובץ תהלים – וגם יעיין בזהר חדש בראשית (י, ג. טו, ד) בענין שמחת בר מצוה.

בהנוגע לשאלתו אם יסע בנס שי' לכאן, ללמוד בישיבת תומכי תמימים, הרי ידוע דעתי מאז בכגון דא, שטוב לסדרו בישיבת תומכי תמימים בלוד.

כשיחליט ע"ד תקופת נסיעתו לכאן בערך – ישלחו לו מכאן דרישה מתאמת.

בברכת הצלחה בכללו שמהם ממשיכים שמחה על כל החדש ואח"כ על כל השנה.

ג'שלח

ב"ה, י"ב אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר נחמ"י שי'

שלום וברכה!

. . . מה שהקשה על הפרישה לטחור"מ ספ"ט סק"ג דמפרש דארי שטרף ואכל השינוי הוא בזה שטרף, אבל האכילה אח"כ אורח"י הוא – ולדידי איפכא מסתברא.

הנה אף דמלשון רש"י (ב"ק טז, ב ד"ה והכתיב) משמע קצת דהשינוי הוא בהאכילה, ע"כ אאפ"ל כן מדמשני שם בש"ס בשנמלכה ואכלה ואם השינוי באכילה מאי מהני הא שנמלכה.

וגם הסברא הוא כדעת הפרישה, כי הרי ארי טורף בשביל חוריו ומעונותיו ואוכלם אח"כ – היינו נבלות, אלא שבשעה שרעב אינו מחכה עד שתמות כי הוא מלך בחיות כו' וכמ"ש בפרישה ואם רואים שמכחה ת"ז היפך אורח"י.

גם בשה"ג כתב כהפרישה.

ג'שלח

מוה"ר נחמ"י: מאלין, וראשינגטון.

ג'שלט

[י"ב אדר, תשט"ו]

... בשאלתו בענין ליקח תפלין של חבירו להתפלל בהם והשמועה ששמע בשם האבני נזר.

הנה בשו"ת אבני נזר חלק או"ח קפ"ג בסופה: להמניח תי של ראש של אחר, לא שפיר עבד כוון שהבעלים ישנו אח"כ הקשר לפי ראשם ונמצא דלא הוי קשר של קיימא, ולא יצא הראשון ידי חובתו ומצוה לפרסם הדבר עכ"ל. אבל כבר נהגו העולם דלא כן. וראי' חזקה להמנהג הוא מ"ש בפשיטות באו"ח סי' י"ד סעיף ד' — הועתק ג"כ בשו"ע לרבנו סעיף י"ב — דמותר להתלבש בתפלין של חבירו וכו'. והועתק בכמה אחרונים ובשום מקום לא נתבאר, שבמה דברים אמורים כשמדת הראש מתאמת, שבאמת רק לעתים רחוקות מזדמן כך, וכבר הקשו על האבני נזר הועתקה קושיתם שם סי' קפ"ד וקפ"ה. ובכלי חמדה על התורה פרשת וילך לימד זכות על מנהג העולם: (א) דתפלין לא בעי קשר של קיימא וכהרמב"ן, (ב) דמה שמקשר לזמן מצותה נחשב קשר של קיימא, ועיי"ש שמבאר מה שלכאורה לא משמע כן באיזהו מקומן ...

ג'שמ

ב"ה, י"ג אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אברהם דוב שי

שלום וברכה!

במענה על הפתקא שלו שצירף למכתבו של מר ... שי.

ג'שלט

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 256.

ג'שמ

מוה"ר אברהם דוב שי: העכט. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ד תתקכד, ובהנסמך בהערות שם.

הרי לדעתי צריך הי' א' להשתדל כפי האפשרי, ובאופן דיפלומטי, שמר ... שיי' יעתיק ממקום בו נמצאת הבחורה, וכמו שמתפללים כאו"א ואל תביאנו לידי נסיון. ב' להסביר להני"ל, אשר מה שכותב שכאב לו כשקרא מכתב שקבל ממנו, אבל מה לעשות דין זה דין, וכו'. הנה אדרבה צריך להיות שמח שנודע לו הדין בעוד מועד, כי תורתנו הקי' נקראת תורת חיים גם כפשוטה, היינו חיי עולם הזה ותורה לשון הוראה, זאת אומרת שאם אין נוהגים, חס ושלום, כפי הוראות אלו, — הרי זהו היפך האושר והיפך חיים כדבעי בשביל כל הצדדים העושים כזה, הן בשביל האברך והן בשביל הבחורה, וכשנשמר מצעד זה הרי הציל את עצמו וגם את הבחורה מענין שהי' עלול להביא ח"ו שואה על שניהם וכו'. ובימי הפורים, שהמשיכו על כל חדורות ליהודים אורה וששון ויקר — יאיר השי"ת את עיני כאו"א לראות האמת גם בזמן הזה ובמקום הזה.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ג'שנא

ב"ה, י"ג אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' לחדש אדר שמרבין בשמחה, בו כותב אודות מצב בריאותו, וכבקשתו אזכירו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, להטבת הבריאות ולבשו"ט גם בשאר עניניו. ובטח למותר לעוררו שכלל שיוסיף בתורה ומצות בכלל, ובקביעות שיעור בלימוד החסידות, קביעות בנפש וקביעות בזמן, ביחוד — יוסיף השי"ת בברכתו בהמצטרך לו בגשמיות וברוחניות.

כבקשתו יזכירו את אחותו תחי' על הציון הקי' לרפוי"ק ולרפוי"ש, ובודאי מתנהגת כדת משה וישראל כמנהג בנות ישראל הכשרות. והשי"ת יצליחה.

ג'שנא

נרפסה בלקו"ש חט"ז ע' 583.

כבקשתו יזכירו על הציון הקי את אחיו . . . להמצטרך לו בגשמיות
וברוחניות.

בודאי יודע ע"ד שלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר, והם: א) אמירת שיעור תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי החדש
– אחר תפלת שחרית בכל יום. ב) לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י
מהסדרה של השבוע – ביום א' מהתחלת הסדרה עד פרשת שני, ביום שני
מפרשת שני עד שלישי וכו'. ג) לימוד שיעור תניא בכל יום כפי שנחלק התניא
לימות השנה, ושומר אותם. וכן יודיע אודותם בסביבתו – ויה"ר שזכות
הרבים יהי תלוי בו, כשיזכר בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ג'שמב

ב"ה, י"ג אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . מה ששואל אותי מפני מה לא הזכרתי הספרים חובת הלבבות
והכוזרי בהנוגע לחינוך הבנות, הוא מפני כי האמור בספרים הנ"ל, אם
מציעים הדברים ככתבם לפני בנות דורנו זה, קשה עליהם להבינם, ותלוי
באופן ההסברה, עד שלפעמים קרובות אופן ההסברה הוא העיקר, וזה תלוי
בהמורה יותר מאשר בהספרים ממנו לוקח את האמור, כמובן . . .

בברכה.

ג'שמב

לא הזכרתי: ראה לעיל אגרת ב'תתקצד.

שפא

אדמו"ר שליט"א

ג'שמג

ב"ה, ט"ו אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"א שבט, שהלך בדואר הרגיל ונתקבל זה עתה –
בו כותב אודות השאלה מתי קץ הפלאות ביאת משיח צדקנו, ואשר הי' לו
חזון בזה.

הנה השאלה היא שאלה נושנה, והודיע לנו הבעל שם טוב הקדוש אשר
שאלה בעת עליית נשמתו בראש השנה, ושאלה את משיח צדקנו עצמו, אימתי
אתי מר, והשיב בזאת תדע בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם ויפוצו
מעיינותיך חוצה, ולכן כל הרוצה לקרב קץ הגאולה אשר בעוה"ר עדיין לא
זכינו אפילו לאתחלתא שלה, עליו להשתדל בכל מרצו ויכולתו ועוד יותר מזה
להפצת מעיינות הבעש"ט היא תורת החסידות הדרכותי ומנהגי בסביבתו
הקרובה וגם בסביבתו הרחוקה, וכדיוק מענה משיח צדקנו, חוצה, וכל
פעולה ופעולה מקרבת קץ הגאולה בפועל, ואין צורך לחפש דרכים חדשים,
והשי"ת יצליחו אשר ימלא ככל המוטל עליו בזה במרץ המתאים.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בודאי ידועים לו שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, והם א) אמירת שיעור תהלים – כפי
שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת שחרית. ב) לימוד פרשה
חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע. – ביום א' מהתחלת הסדרה עד
שני, ביום ב' מפרשת שני עד שלישי וכו' – ג) לימוד שיעור תניא בכל יום, כפי
שנחלק התניא לימות השנה, ושומר אותם, ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא
והשי"ת יצליחו.

ג'שדמ

ב"ה, ט"ו אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל חוות דעתי באשר שתי דרכים לפניו, אם לקבל משרה בתור רופא ויהי טרוד בעיניי פרנסתו מבלי זמן פנוי כדי הצורך לחקירות מדעיות, או להשתדל לסדר חייו באופן שיוכל להתקדם בחקירות מדעיות שכפי הנראה יש לו סיכויים טובים להצלחה בזה.

הנה מובן שהדרך השני טובה יותר כיון שעל האדם להביא בחשבון לא רק את השבועות והחדשים הקרובים אלא והעיקר עתידו בשנים הבאות, וכדאי צמצום בחיים לזמן קצר, בשביל לקבל סיפוק נפשי וגם שיפור המצב הגשמי לשנים ארוכות, אבל מובן גם כן שבמה דברים אמורים אם יהי בידו לסדר אופן פרנסתו על כל פנים בצמצום גם אם יקדיש רוב מרצו וחלק חשוב מזמנו לחקירות מדעיות, כי בלאו הכי הרי טרדת הפרנסה מבלבלת בעת החקירה וקשה להתקדם בזה.

בטח למותר לעוררו אשר כל איש ואשה הישראלים, אשרם האמתי ולא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, תלוי בהנהגתם בחייהם מתאים להוראת תורתנו הקדושה, וככל שהקשר בזה הדוק יותר מגדילים גם כן האפשרות לשיפור החיים בגשם וברוח, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג'שמה

בי"ה, ט"ו אדר, תשט"ו
ברוקלין.

לאהלי"י באה"ק ת"ו

ברכה ושלוש:

נתקבלו הפדיונות שנכתבו ליום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ואזכיר אתכן על הציון שלו בעת רצון, להצלחה
בלימודיכן, תלמוד תורה ביראת שמים.

כ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא ישראל, אשר על שמו נקרא המוסד בו אתן
לומדות, חייו צריכים לשמש דוגמא כדי להשתדל ולהתאמץ ללכת בדרכיו.
ובודאי ידועים לכן כמה פרטים מתולדות ימי חייו. ובהמשך להרשימה
מיומנו שנשלחה לכן בשנה שעברה, מוסג"פ רשימת יומנו המספרת אודות
מאסרו השני.

ויהי רצון אשר כל אחת ואחת מכן תשתדל בכל יכלתה בשקידה
והתמדה בלימודי ובהנהגה טובה, הן בין כתלי בית הספר והן מחוצה להם,
ואז בטח יצליח השם יתברך את כל אחת ואחת מכם בגשם וברוח.

המחכה לבשורות טובות מהצלחתכם בלימוד ובהנהגה טובה, ובפרט
בכבוד הורים ומורים.

בברכה.

ג'שמה

לאהלי"י באה"ק ת"ו: נשלחה לכמה סניפים.

ג'שמו

ב"ה, ט"ז אדר, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

צו די טשערלייט, עסקנים און אנטיילנעמער אין דער
13-יעריקער קאמפיין אונטערנעמונג פאר ישיבת תומכי
תמימים ליובאוויטש אין מאנטרעאל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

איך האב מיט פארגעניגען באקומען די ידיעה וועגן דעם קאמפיין וואס
ווערט אנגעהויבן די נייע וואך, צו שאפן די נויטיקע פינאנציעלע הילף פאר
דער ישיבה תומכי-תמימים ליובאוויטש אין מאנטרעאל. און דערמיט דריק
איך אויס מיין הארציקע באגריסונג צו אלעמען, בכלל ובפרט, וועלכע נעמען
א חלק אין דער דאזיקער יערלעכער אונטערנעמונג, און שיק מיין אינערלעכן
וואונש, אז השי"ת זאל מצליח זיין בהצלחה גדולה.

בא יעדער אונטערנעמונג, און בפרט וועגן עס האנדלט זיך וועגן דער
צוקונפט פון אזא לעבנסוויכטיקן מוסד, ווי די ליובאוויטשער ישיבה אין
מאנטרעאל, איז כדאי אריינצוטראכטן זיך וואס דער דאזיקער מוסד
באדייט, ניט נאר פאר די הונדערטע תלמידים, כן ירבו, נאר אויך פאר
מאנטרעאלער און קאנאדער אידנטום.

אויב אין אמאליקע צייטן איז א ישיבה געווען ניט נאר א בית-אולפא
צו לערנען תורה, נאר אויך א מוסד חינוך, וואו דער תלמיד ווערט
דורכגעדרונגען מיט דעם גייסט פון תורה, איז אין אונזערע צייטן נאך
וויכטיקער אז נוסף אויף די ידיעות אין תורה ויהדות, זאל זיך דער תלמיד
אנזאפן מיט דער ליכטיקייט פון תורת-חיים, נר מצוה ותורה אור, און מיט א
געפיל פון מסירות נפש און אחריות פאר דער גייסטיקער ירושה פון אונזער
פאלק. דאס איז דער אינערלעכער כאראקטער פון דער ליובאוויטשער ישיבה
תומכי-תמימים, און אירע תלמידים צייכנען זיך אויס דערמיט וואס
ארויסגייענדיק פון די פיר ווענט פון דער ישיבה, ווייסן זיי אז זיי דארפן זיין

ג'שמו

שפה

אדמו"ר שליט"א

"נרות להאיר", צו פארשפרייטן די ליכטיקייט פון תורה און מצוות, אין טאג-טעגלעכן לעבן ארום זיך.

גרויס איז דער זכות פון די עסקנים, אנשי מעשה און אלע אנטיילנעמער אין דעם קאמפיין פאר דער ליובאוויטשער ישיבה אין מאנטרעאל. עס איז ניט גענוג צו העלפן דער ישיבה, אנצוהאלטן איר עקזיסטענץ; מען דארף איר אויך געבן די מעגלעכקייט צו וואקסן און אנטוויקלען זיך, ווי יעדע לעבעדיקע זאך וואס דער סימן פון לעבן איז צו זען אין וואקס און אנטוויקלונג.

איך האף, אז יעדער איינער וועט טאן מיט דער פאסענדער איבערגעבנהייט און ענערגיע, במילא וועט עס זיכער זיין מיט הצלחה, און וועט ברענגען ברכה והצלחה יעדן איינעם ובני-ביתו שי' אין וואס זיי נויטיקן זיך בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

מ. שניאורסאהן

ג'שמו

ב"ה, ט"ז אדר, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

איך האב מיט פארגעניגען באקומן די ידיעה, אז אייער טאכטער מרת ... תחי' איז געווארן א כלה. דער אויבערשטער זאל העלפן, אז עס זאל זיין בשעה טובה ומוצלחת, און די יונגע פאר זאל בויען א בנין עדי עד, וואס דאס איז א בנין געבויט אויף די יסודות פון תורה ומצוות, באלויכטן און דורכגעדרונגען מיט דער ליכטיקייט און דעם גייסט פון תורת החסידות.

דער לשון "בנין עדי עד" אין צוזאמענהאנג מיט א שידוך, ווי די חז"ל האבן מדייק געווען, איז ניט א מליצה ווארט, נאר עס האט א טיפע באדייטונג. א בנין שטיצט זיך אויף זיינע יסודות (פאונדישאנס), און דער גאנצער בנין האלט זיך בלויז דאן ווען די יסודות זיינען פעסטע און ניט ואקלדיקע; דער אויסערלעכער אויסזען און גלאנץ פון די יסודות איז ניט

וויכטיק, נאר וויכטיק איז דער מאטעריאל וואס מוז זיין פעסט און שטארק און דויערהאפט אונטער אלע אומשטענדן.

אזוי אויך, און נאכמער, איז מיט דעם גייסטיקן און במילא אויך מיט דעם פיזישן בנין, וואס א יונגע פאר פאלק גייט בויען. א גליקלעכער צוזאמענלעבן, א צופרידענע אידישע היים, בגשמיות וברוחניות, קען זיין נאר דאן ווען די היים איז געבויט אויף די שטארקע און דורות-לאנג אויסגעפרובירטע יסודות פון תורה ומצוות. און אויך דא דארף מען זיך ניט קימערן, ווי עס זעט אויס אין די אויגן פון די וועלכע פארשטייען דאס ניט.

איך וויינט דער יונגער פאר, אז זיי זאלן אננעמען די החלטה צו בויען זייער היים, אויף די אויבנדערמאנטע יסודות פון תורה ומצוות. מיט די גוטע מדות און מנהגים פון א חסידישע היים, חסידישע עלטערן און זיידעס, און זאלן דאס דורכפירן אין לעבן, און איר און אייער פרוי שתחי' ווי אויך אייערע חשובע עלטערן שיי, זאלן האבן פון זיי דעם אמת אידישן און חסידישן נחת.

בברכת מזל-טוב, מזל-טוב

ג'שמח

ב"ה, ט"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ כו' מו"ה פסח אפרים שיי שו"ב

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' אדר, לפלא שאינו מזכיר דבר מיום ההילולא דיו"ד שבט אשר בטח נהגו בו בהוספה בעניני תורה, וביחוד בלימוד תורת החסידות בעניני תפלה וצדקה וכו' ובטח ימלא בהזדמנות הבאה . . .

מ"ש אודות הנהגתו בנוגע ליו"ט שני של גליות, צריך לנהוג ע"פ המובא

ג'שמח

מו"ה פסח אפרים שיי: ריבר.

הנהגתו בנוגע ליו"ט: כיון שנסע מאה"ק לעבודת השחיטה בדזיבטי וכני ביתו נשארו באה"ק. וראה גם לעיל ח"ד אגרת התקעג.

שפז אדמו"ר שליט"א

בשו"ע, ומ"ש בשער הכולל הוא בנוגע לפרסום הדבר שיעשו כל הענינים רק בצנעה . . .

בברכה לחג פסח כשר ושמח ופ"ש כל חבריו שיחיו.

ג'ש"ט

ב"ה, ט"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יצחק נטע שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הכי ארוכה, נעם לי לקבל מכתבו מטו"ב שבט עם המוסגר בו, ונעם לי בכפלים לקרות במכתבו הצלחת התועדות ביום הבהיר י"ט כסלו יום גאולתנו ופדות נפשנו. ולפלא שאין מזכיר ע"ד יום ההילולא יו"ד שבט אשר בטח ביאר למיודעיו ומכיריו אודות בעל ההילולא הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ל, פעולותיו ומסירת נפשו וכו', ואם מאיזה סיבה לא הי' באפשרי לסדר זה ביום ההילולא, בטח יחפש הזדמנות מתאימה כדי למלאות חהסרון והשי"ת יצליחו.

. . . מובן מעצמו שצריך הי' במאד מאד לסדר לימוד התניא לכה"פ פעם אחת בשבוע בתור התחלה, וכיון שהזמן היותר מתאים לזה הוא ביום הש"ק, תקותי שהזמן מתאים גם בשבילו להכין עצמו להסברת הענינים והרי כבר ידוע המבואר במכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר ע"ד תניא (נדפס בספר קיצורים והערות לתניא), אשר התניא נקרא תורה שבכתב של חסידות, וכמו שהוא בנוגע לתושב"כ דכללות התורה הנה גם בלימוד ספר התניא, הגדול שבגדולים אינו יכול לירד עד סוף תכלית עומק הדברים, והפשוט שבפשוטים גם לו אפשר להבין ענינים המבוארים שם (עיין במכתב הנ"ל באריכות), וגודל הזכות בהפצת לימוד זה ברבים אין די באר.

ת"ח במיוחד על שני סיפורים שמעתיק מצוואת אביו ז"ל ובפרט בעד

בשער הכולל: בתחלתו.

ג'ש"ט

מוה"ר יצחק נטע: ניב. אגרת נוספת אליו — לעיל ג'לז.

הסיפור משנת תרע"ט, שהוא ע"ד אאמור"ר זלה"ה. ות"ח מראש אם יהנה אותי בהעתק שאר הסיפורים והענינים אשר בהנ"ל.

בברכה לחג פסח כשר ושמח. ומטובו למסור פ"ש וברכתי זו לכל הבאים על החתום במכתב הכללי שצירף במכתבו.

ג'שנ

ב"ה, ט"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה זמן רב ביותר שלא נתקבל ממנו כל מכתבים אף שמפעם לפעם מקבל הנני ידיעות מן הצד. מובן שאין זה מספיק ובטח ימלא עד"ז בהזדמנות הכי קרובה, וזכות זה מה שניצל ההזדמנות מההשגחה הפרטית, להשפיע בסביבתו לקרבם לחסידות הדרכותי ומנהגי, בודאי יעמוד לו לסייע בעבודתו הוא בשלשת הקוים דתורה עבודה וגמ"ח.

ומ"ש אשר העסק בעבודה שבלב זו תפלה מונעת או גם סותרת לקו השני הוא קו התורה. לפלא, איך אפשר להיות קס"ד אשר מצוה אחת של הקב"ה תהיי סתירה למצוה שני ובפרט במצות כלליות כהנ"ל, ואדרבה ואדרבה מצינו בתפלת אבא בנימין שתהיי תפלתו סמוכה למטתו, כי לימוד התורה הבא לאחר התפלה הוא ביתר שאת וביתר עז מלימוד תורה בלי הקדמה זו, ומבואר ג"כ בכמה מקומות בדא"ח בענין דהלכה כבית הלל מפני שנזכרין ועלובין היו אף שבית שמאי היו חריפי טפי, והלכה הרי בא זה גם מעומק החבנה ולא רק ענין של גזירה. ומובן שזה נוסף על המבואר בקונטרס עץ החיים ע"ד גודל ההיזק מהפירוד עץ החיים מעץ הדעת וכו' ענין שם; ובהנוגע לקו השלישי הוא קו הצדקה וגמ"ח, הרי מבואר בספר תורה אור בתחילתו שנעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ומובן מהגהת הצמח צדק לשם שנדפס בלקוטי תורה לגי פרשיות בתחלתו, שאלף הוא בלא דרך גוזמא ובלשון הרגיל אלא אלף ממש, מובן שאין סתירה לכל הנ"ל ממה שרואים בחוש שיש כאלו שיש להם חוש בלימוד הגולה וכאלה שיש להם חוש

הסיפור משנת תרע"ט שהוא ע"ד אאמור"ר זלה"ה: שאדנ"ע אמר לו שהבעש"ט נסתלק ביום א' דחה"ש ודהע"ה ביום השני, היינו ביום הש"ק ד' סיון (וראה בזה לקו"ש ח"ד ע' 1031 הערה 29. ח"ח ע' 21 ואילך).

בלימוד החסידות וכו', כי זה ע"ד המובא בתקוני זהר (ומבואר באגרת הקדש) שישנם מארי תורה מארי עובדין טבין, ועיין ג"כ בפירוש מרז"ל כל האומר אין לי תורה, בקונטרס עץ החיים ובהערה שם ובאגה"ק סי' ט'.
בברכה להצלחה בכל הנ"ל ולבשר טוב בהקדם.

ג'שנא

ב"ה, י"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א גרוס פון אייך דורך הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שלמה זלמן שי' העכט. און לויט אייער בקשה וועל איך מזכיר זיין אייך און אלע אייערע בני בית שי', אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, צום גוטען געזונט און פרנסה.

און זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אז אפילו א גאנץ יאהר פארלאנגט הקב"ה, עבדו בשמחה, ד.ה. אז מען דארף זיין בשמחה אז מען איז פון די בני אברהם יצחק ויעקב, און בניס אתם לדי' אלקיכם, און מען איז זוכה אז השי"ת איז משגיח בהשגחה פרטית אויף יעדער איינעם און איינע פון אונז אין יעדער צייט און אין יעדער ארט, און מה דאך ווען מען איז זוכה צו אזא כבוד צו זיין מיט א מלך בשר ודם חדר לפנים מחדר, וואלט דאך דאס געבראכט א דערהויבענקייט און שמחה, מכל שכן נאך פיל פאכיגער, דארף דאך ארויסרופען רוממות ושמחה די נאהענקייט מיט מלך מלכי המלכים הקב"ה, ווי עס ווערט ערקלערט בארוכה אין תניא פרק מ"ו.

און א צווייטער געדאנק איז אויך אין דעם, אז ווען מען געפינט זיך צוזאמען מיט דעם מלך מלכי המלכים הקב"ה, איז דאך זיכער, ווען מען געדיינקט דאס, אז עס קען ניט זיין קיין ניט גוטע זאך, ווארום קיינער האט ניט קיין שליטה אין דעם ארט אויסער הקב"ה אליין, איז טאמער אפילו אמאל מאכט זיך א ענין, וואס מען פארשטייט ניט דעם טוב הפנימי וואס אין דעם איז, איז דאס נאר צוליב דעם, וויילע מען האט זיך ניט גענוג אריינגעטראכט צו אויסגעפינען דאס, און סוף כל סוף זעהט מען אז כל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

און איך האף אז די אויבענדערמאנטע שורות וועלען זיין גענוגענד צו ערוועקען אין אייך אט די התבוננות, און וועט גלייך קומען צו דעם ריכטיגען בטחון בהשם יתברך, און אז יעדער איד דארף זיין שטארק אין בטחון, און האט עס אויך לפחות בהעלם, און במילא צו זיין אויך בשמחה אמיתית.

בברכה לבשו"ט בכל הני"ל.

ג'שנב

ב"ה, טו"ב אדר, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

צו אלע פריינט פון תורה וחינוך הכשר און צו די
אנטיילנעמער אין דער יערלעכע חגיגה פון "בית
רבקה" בפרט
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

די יערלעכע חגיגה פון די "בית רבקה" מוסדות, וואס קומט פאר דעם
קומענדיקן זונטאג, י"ט אדר, דארף באטראכט ווערען, מיט א בעזונדער
אויפמערקזאמקייט און ערנסקייט.

עס מוז אונטערשטראכן ווערען, ווידער אמאל און נאכאמאל, אז די
אידישע טאכטער, די צוקונפטיקע בעל-הבית'טע, די עקרת הבית פון דער
אידישער היים, איז די אין וועמענס הענט, אין א גרויסער מאס, עס ליגט די
דערציאונג פון די קינדער; די, וועלכע, אין א גרויסער מאס שאפט און פורמט
דעם גוף און די נשמה פון דער אידישער היים, בריינגט אריין די ליכטיקייט
פון תורה און מצוות, שבת און יו"ט, גוטע מדות און שיינע אידישע מנהגים
— די אלע זאכן וועלכע שאפן א כשר'ע, ריינע, גליקלעכע אידישע היים.

אין די בית רבקה מוסדות ווערען די אידישע טעכטער דערצויגן און
צוגערייט, פאר זייער גרויסע לעבנס-אויפגאבע. און דערפאר זיינען די בית
רבקה מוסדות א לעבנס-נויטווענדיקייט.

ליידער ניט קוקנדיק אויף דאס אויבנדערמאנטע, ראנגלען זיי זיך מיט
שווערע פינאנציעלע פראבלעמען, וועלכע שטערן זייער אנטוויקלונג און
וואוקס.

איך ווענדע זיך מיט א הארציגן רוף צו אלעמען, וועמען תורה און אידישקייט על טהרת הקודש איז נאענט און טייער, צו העלפן שאפן א ממשית'דיקע הילף פאר די בית רבקה מוסדות, און אויך ווירקען אויף זייערע פריינד און באקאנטע זיי זאלען דאס טאן.

און דער זכות פון שטארקן דעם חינוך פון בנות ישראל ברוח ישראל סבא, וועט זיכער ביישטיין די שטיצער און מיטהעלפער, אז השי"ת זאל זיי העלפן אין אלעס וואס זיי נויטיגן זיך בגשמיות וברוחניות.

בברכת כל טוב,

מ. שניאורסאהן

ג'שנג

[יז אדר תשט"ו]

... מסכימים כולם לדיעה אחת, שכל אחד מהם מוכרח דוקא להתעוררות, און מען זאל עס פיעשטשין גלעטין און איינבעטען, וכולי האי ואולי — יעשה טובה צו די רביים, ועל ידם לקוב"ה ופמליא דילי, ויתחיל להתבונן איך להפיץ המעיינות חוצה, וכמה זמנו מרשה לו, לחיות פנוי ולהקדישו לתכלית זו, ואח"כ יבא העיון שלהם ודיון באסיפה הבאה, ובמילא מלא הוא חובתו ככל הדרוש, וכשיקראו עוה"פ את המכתב שלהם הנ"ל והדו"ח בעד התקופה כ"ב כסלו — כ"א טבת — שכפי כתיבתם במכתבם זה, שזוהי תקופה מסוגלה לפעולות יותר משאר תקופות השנה, ואח"כ יתבוננו מה שפעלו ... בה בשעה אשר משיח צדקנו עומד אחר כתלנו, והנשיאים הקי משיעיים ויוצקים הצלחה בכל השתדלות קלה מן הקלה, ותחת לנצל ההצלחה מחפשים כל מיני אמתלא (וכפירוש התיבה אמת-לא) ובלבד שלא למלאות תפקיד הנפשי (וכמדומה שכבר כתבתי, המצב בזמננו זה), הוא ע"ד המובא באגרת הקדש סי' כ"ד וכשעלה רצונו להתגלות לכל וכו' עיי"ש ... ויה"ר שבפועל יהי' שינוי בתכלית מהאמור לעיל, ויהי זה לאורך ימים ושנים.

ג'שנג

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 616.

ג'שנר

ב"ה, י"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — מבלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אודות מה
שעבר עליו ותוכן הפנימי בזה הוא, שבמלחמתו עם היצר הרע שישנו אצל כל
אחד מישראל, הנה עד עתה לא הצליח בזה, ונכשל בכמה ענינים.

והנה ברור הדבר אשר לכל אחד מישראל ניתנו כחות מספיקים לנצחון
במלחמה הני"ל, אף שלפעמים וכדרך במלחמה גשמית, זה נופל וזה קם
ולפעמים להיפך, אבל סו"ס הנצחון בטוח, וכמ"ש לבלתי ידח ממנו נדח,
ונמיכת רוח ויאוש ה"ה מתכסיסי היצר הרע לצוד האדם ברשותו ורשתו,
ולכן יקבע שיעורו בלימוד תורת העגלה ופנימיות התורה והידור בקיום
המצות, ומובן שיקל זה עליו בהרבה אם יהי' בישיבה ויקיים בקבלת עול
אמיתי את ציוויי הנהלת הישיבה, ואז סוף סוף יצא מהטיט והבוץ ויראה
אור בחייו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'שנר

נרפסה בלקו"ש חכ"ר ע' 523.

ג'שנה

ב"ה, י"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר שלמה שי

שלום וברכה!

... מטובו להודיע ע"ד ספרי שמות הספרדים אם ישנם (בדוגמת סי' השמות גיטין של האשכנזים) וכן סי' רשימת המחברים וספרים (ע"ד שה"ג) מיוחדים למרוק, אפריקא וכיו"ב, ואם באפשרי — להשיגם ולשלחם לכאן. ות"ח ת"ח מראש על הטרחה בכ"ז.

נתקבל החבילה עם הספרים שנשלחו בג' טבת, ות"ח ע"ז.

ג'שנו

[י"ח אדר, תשט"ו]

... ובמ"ש אודות חגירת אבנט (גארטל) בשעת התפלה — הנה אף שאני"ש נוהגים בזה לאחר הנשואין, אבל שכבר (ז') נהג מאיזה שתח"י, בזה עד עתה, צ"ע למה לו לבטל מנהגו, ואף שמוכרח כנ"ל שלא יהי' בזה בליטות, וביחוד שלא יהי' שונה משאר אני"ש, והרי יכול לאזור האבנט מתחת לבושו העליון ואם ביטל כבר מנהגו בעבר — הרי עכ"פ צריך להתירו בפני שלושה, וככל מנהג טוב שנהגו בו שלשה פעמים.

ובשאלתו להטעם להתחיל לחגור אזור לתפלה רק לאחר הנשואין. הנה אף שלא מצאתי בזה בפירוש, י"ל כיון שזהו מנהג חסידים (עיין האריכות

(י' ראה שער הכולל פמ"א (ער"ה) סק"ג.

ג'שנה

מוה"ר שלמה שי: מטוסוב. אגרות גוספות אליו — לעיל ג', ובהנסמן בהערות שם. החבילה עם הספרים: ראה גם לעיל אגרת ב'תתקסה. ובהנסמן בהערות שם.

ג'שנו

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 276.

בזה בטוש"ע או"ח סי' צא, ונ"כ, וענינו הכון לקראת אלקיד ישראל, שהוא ע"ד עטיפת טלית — פריסו דמצוה להמשיך עליו מלכותו ית' (ועיין תניא ריש פרק מא), מפני הצד השוה שבהנ"ל נוהגים להתחיל בשניהם בתקופה אחת. והוא לאחר הנשואין, וכמרומו בהנוגע לטלית בקדושין כט, ב. וי"ל עוד טעמים בזה, ואכ"מ.

ולחעיר אשר בכמה מקומות בפולין נהגו לחגור אבנט גם לפני החתונה, וכן מובא המנהג לחגור שתי חגורות (בספר מנחם ציון. הועתק גם בספר טעמי המנהגים חלק שלישי ועיין ג"כ שבת פרק טז משנה ד"י) — אבל שני מנהגים אלו אין אנ"ש נוהגים בהם.

בטח ינצלו ימי הפורים הבע"ל באופן המתאים ובעניני חסידות, ומובנת השייכות בזה ע"ד המבואר בכ"מ בדא"ח ענין הפורים.

ג'שנז

ב"ה, י"ט אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מימי הפורים. ולפלא שאינו מזכיר ע"ד החלטות הטובות ופעולות הטובות דימים אלו, שמהם ממשיכים שמחה על כל החדש ואח"כ על כל השנה.

ומי"ש אודות תוכן מכתבי אליו בהנהגה בעת התועדות, הרי כתבתי בהנ"ל שהנני כותב לעוד מאנ"ש על דבר זה, ובמילא אינו מובן ממה נתרשש כ"כ. וממ"כ, אם גם אצלו יש מעין הכתוב בהמכתב — הרי בודאי אין להתרגש, ואם אין בהנהגתו לא מיניי ולא מקצתי — הרי צ"ל שמח שממנים אותו משגיח על אנ"ש להנהגה מתאימה בעת התועדות. והשי"ת יצליחו בהרחבת הדעת והרחבת פרנסה ולבשו"ט אודות כל מה שכותב במכתבו.

בברכה.

*** משם גם מקור למנהג חסידים ללבוש כיפה תחת הכובע. ולהעיר מחולין קלח, א: כיפה כו'.

ג'שנז

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 384.
מכתבי אליו: דלעיל ג'רפ.

שצה

אדמו"ר שליט"א

ג'שנח

בי"ה, י"ט אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט' אדר אחכה להמשך ידיעותיו אודות הענינים שמזכיר אודותם, והעיקר בהנוגע להבפוי"מ.

בהנוגע להרשת — מובן שמוכרחת הכנה בעוד מועד — מתוך התיעצות וישוב הדעת כדבעי — בהנוגע להרחבתה לזמן לימודים הבע"ל. ובטח הגיע גם הזמן להרישום.

נהייתי לקרות במכתבו שניכרת הזזה בהפצת הספרים. ויהי"ר שתהיי הזזה ממשית. ועכ"פ מעין ובמקצת מן האפשרי ומוכרח לפי דרישת השעה, וההצלחה הניתנת מלמעלה, והשי"ת יזכהו להיות הוא הצנור ושליח בזה.

בברכה לבשו"ט בכל הנ"ל.

ג'שנט

בי"ה, י"ט אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומ"ש שצר לו במאד לראות הסבל של בנו שי' הנה אף שקשה בעיני לצערו, אבל מוכרחני לאמר את הנראה לי לאמיתתו, והוא ע"פ מה שכתוב בזה"ק והעתיקו כ"ק הצמח צדק באיזהו מקומן, אשר גידול שערות הזקן הם סגולה מיוחדת לפרנסה בחסדו של הקב"ה, ולהסרת ההעלמות וההסתרים

ג'שנח

נדפסה בס' "הפרטיון" ע' 82.
מוה"ר חיים זוסיא: ווילימובסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'קנא, ובהנסמן בהערות שם.
בהפצת הספרים: ראה לעיל שם.

בזה, והלואי שלא היו מעיקים על בנם שיי אותם שהעיקן בהנוגע לגידול זקנו, שנוסף על מנוחת נפשו שהיתה חזקה ביותר הנה כבר הי' מסודר בפרנסתו, ובפרט שאינו דומה הזמן שלא הי' מגדל זקנו והסרת זקנו לאחר התקופה שגדלו, וגדלו מתוך שמחה ובלי כל כפי', ולדאבון גם בזה נתקיים עכ"פ לרגע קצר מאמר הכתוב ידי נשים רחמניות בשלו וגו', ויה"ר מאל הרחמן מקור הרחמים והחסדים שיאמר די להקישויים שנגרמו עיי הנ"ל, ומכאן ואילך תלך הסתדרות בנם שיי גם בגשמיות מטוב לעוד טוב יותר וכפתגם אדמו"ר הידוע פון גוט צו נאך בעסער . . .

בברכה לחג הפסח כשר ושמח.

ג'שס

ב"ה, י"ט אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד אדר עם הפ"נ המוסגר בו. הנה מה שכותב שרואה בעבודתו שהיא בעליות וירידות ובמילא ראשו מבולבל וכו'.

הנה ענין העלי' וירידה דבר שכיח הוא ביותר, לבד אצל יחידי סגולה, על האדם להפוך הירידה ולעשותה צורך עלי' יותר גדולה שאח"כ, ולפוס גמלא שיחנא, שבדאי ניתנו לכאוי"א כחות המתאימים למהותו הוא.

ומ"ש שבערך עד חצי התפלה מתפלל בהתעוררות ואח"כ מרגיש כבידות בראשו, הנה בכגון דא צריך לנוח באמצע (מובן שהמנוחה צ"ל באופן המותר ע"פ שולחן ערוך והמתאימה ע"פ שו"ע החסידותי), — כי צריך האדם לשמור את בריאותו וכפירוש הבעש"ט עזב תעזוב עמו יחד עם הגוף, שלזה צריך הגוף להיות בריא ע"פ תורה, ובכלל בכל הנ"ל אף שצריך כאוי"א לעמוד על המשמר נגד תחבולות ומזימות היצר הרע הנה חתירה ביותר (צופיל גריבלען און פארקין זיך) ג"כ מיותר וכל יתר כו', ובדאי יתייעץ עם המשפיע שלו ויעשה כחוראתו, והשי"ת יצליחו שיהי' תוקפא דנשמטא מתוך תוקפא דגופא, ויבשר טובות מאשר מצליח בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות ובקיום המצות ובעיקרן ויסודן בעבודת התפלה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג'שסא

בי"ה, כ' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ איש רב פעלים מוהר"א חנוך שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו (בלי הוראת זמן הכתיבה) בו כותב אודות העתונים שנדפס בהם בקשר עם יום ההילולא. הנה יישר כחו על כל מה שעשה בזה ויישר חילו גם על להבא ולא להסתפק בשביעת רצון מהני"ל אלא אדרבה, ובמכש"כ וק"ו ומה בהתעוררות דעת עתה פעלו הני"ל, הרי עאכ"כ כשירבו בהתעוררות ובהתאמצות, הרי תגדלנה הפעולות כ"פ ככה והמפורסמות אינן צריכים ראי'.

מ"ש אודות הדפסת שיחה, הרי כבר כתבתי לו שבהגדרות מסוימות היינו שתה"י העתקה בסגנון שוטף, ובהשמטת כפילות דברים (המוכרחות בעת השיחה מפני ביאת פנים חדשות וכיו"ב) ובהודעה שזוהי העתקה חפשית ובלתי מוגה כדאי ונכון הדבר, והשי"ת יצליחו לעשות יותר ויותר בחפצת המעינות חוצה שבדאי ימשיך זה תוספת ברכה והצלחה בענייניו הפרטים.

בברכת הצלחה בכל הני"ל ולבשו"ט

נ.ב.

מוסג"פ מה שהו"ל בזמן האחרון שבטח יביא לו תועלת בהכתוב לעיל. בהתאם למכ"מ מכ"ב כ"ד טבת — בטח ישלחו לכאן את השבועון פא"פ ואת הסי' יחידי סגולה. וכבר עוררתי איזה פעמים, שכדאי להסביר למחברים ומו"לים מכל הסוגים ע"ד התועלת בזה שימצא כל היו"ל על ידם בספרייתנו כאן.

ג'שסא

מוהר"א חנוך שי: גליצנשטיין. אגרות נוספות אליו — לעיל כ'תקפ"ט, ובהנסמן בהערות שם.
כבר כתבתי: לעיל ג'קסב, ובהנסמן בהערות שם.

ג'שסב

בי"ה, כ' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו בו כותב שסידר לימוד חסידות משעה 6-7 בבקר, ואף שמובא בכ"מ מעלת לימוד פנימיות התורה קודם התפלה, בכ"ז מובן שאין להסתפק בלימוד הני"ל בלבד, וצריך להיות עוד לימוד נוסף בפנימיות התורה גם בלילה. ובכללות כמו בלימוד נגלה דתורה, הרי גם בלימוד פנימיות התורה, מהנכון שיה"י שיעורים אחדים למיגרס ושיעורים אחדים לעיונא במקום שלבו חפץ. והשי"ת יזכהו ויצליחו ללמוד פנימיות התורה נשמתא דאורייתא בשופי, שזה יוסיף בהחיות דלימוד תורת הנגלה ובקיום המצות.

בברכת הצלחה בכל הני"ל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'שסג

בי"ה, כ' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק תרומה, נהניתי לקרות בו שמבקר הוא את הו"ח אי"א נו"נ בעל מדות ורב פעלים . . . שיי, וכבר ידוע דרז"ל (סוטה יד, א) אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' בקר חולים, עיי"ש, אשר לדעת בעל הלכות גדולות הוא מצוה דאורייתא, ועיי"כ שרש ראשון בס' המצות להרמב"ם ובמפרשים שם, ועפ"י ומבשרך לא תתעלם, בודאי ובמכש"כ מבקר ג"כ חולי עצמו, וכמרז"ל (ירושלמי שבת פרק יד, הלכה ג) חולי זה יצר הרע. ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, שכמו שע"י ביקור חולים מקילים מחולי חברו, תתגדל סייעתא דשמיא בביקור חולי עצמו וכמרז"ל שהקב"ה עוזרו, ומהנכון שילמוד מאמר דח"י אלול תרנ"ג (נדפס בקונטרס ח"י אלול ה'תשי"ג) שבטח האברך . . . שיי יוכל להמציאו לו.

ג'שסג

לדעת בה"ג: ראה גם לעיל ח"ב אגרת קע.

שצט

אדמו"ר שליט"א

כן בטח יבאר לו הנ"ל ע"ד שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת
כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, וישמור אותם עכ"פ מכאן
ולחבא, שהם בחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'שסד

ב"ה, כ' אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מגי' דמרבין בשמחה, בו כותב שעומד הוא לנסוע
למדינת שווייץ, אבל אינו מפרט טעמי הדבר, והרי ישנן ישיבות משביעות
רצון בכל המובנים באה"ק ת"ו ומה תועלת בטלטול הדרך פזור הנפש וכו',
ונוסף עכ"ז אבל גם זה דבר עיקרי הוא היציאה מארץ לחוץ לארץ?

במ"ש בהנמצא בכ"מ בדא"ח שישנה שעת גאולה רוחנית בשעת התפלה,
ומקשה ע"ז מהמבואר בכ"מ ומהם ברמב"ם ע"ד הגאולה הרוחנית התלויה
בביאת משיח צדקנו.

הנה מובן שאין העניינים סותרים זה את זה כי כמה דרגות בגאולה
רוחנית, כמו שכמה דרגות בגאולה גשמית, וכמו שהאדם יוצא מעסקיו בעניני
העולם ומובן דלא ברשיעי עסקינן, אלא עסק המותר ע"פ תורה ומסדר
שבחי של מקום בתפלתו ואח"כ מבקש צרכיו, ה"ז גואל את נפשו מעניני
העולם ומקשרה בבורא העולמים, כשיוצא מימות החול ליום השבת, ה"ז
גאולה נוספת (שזהו אחד הטעמים שתיקן הבעש"ט לומר במנחת ערב שבת
הקאפיטל תהלים ק"ז הודו לדי' כו' יאמרו גאולי ה' וגו'), וכן כשיוצאים
מהנהגה דזמן הגלות להנהגה דימות המשיח ה"ז דרגה נעלית בגאולה כמובן,
וזהו נוסף על החילוק העיקרי שבין גאולת הפרט ולשעה, לגאולת הכלל לזמן
ארוך או לתמיד, ועיין באגרת הקדש לרבנו הזקן סי' ד', וכן במרז"ל (ברכות
ח' ע"א) כל העוסק בתורה וגמ"ח ומתפלל כו' כאילו פדאני לי ולבני מבין
אומות העולם.

בטח ידוע לו משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע בחומש תהלים ותניא הידועים ושומר אותם
או עכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא וחשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ג'שסה

בי"ה, כ"א אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה"ר דוד שי

שלום וברכה!

... נהניתי ממה שמשדלים שידפיסו מהנכתב ע"י התלמידים-ות
דהרשת, שהרי יש בזה עידוד רב להכותבים ולחבריהם וגם הענין דקנאת
סופרים תרבה חכמה, נוסף על הפרסום בין קוראי העתונים, וצריך הי' לזרז
את כל בתי הספר דהרשת שישפרו להתלמידים-ות שלהם ע"ד הני"ל, ויציע
שגם הם יעשו כזה ...

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ובעניניו הפרטים, ויחוג את חג המצות
הבע"ל בכשרות ובשמחה עם כב"ב שיחיו.

ג'שסה

מוה"ר דוד שי: חנוכה. אגרות נוספות אליו — לעיל ג'שז, ובהנסמן בהערות שם.

ג'שסו

בי"ה, כ"ב אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג זו"ח אי"א נו"נ מוה"ר אברהם אבא שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ט אדר, בו כתב אודות אופן העבודה בהנוגע
לחפצת ספרים ועניני יראת שמים החזקת היהדות וכיו"ב.

והנה אף כי צודק הוא שצריכה עבודת הפצה זו להעשות באופן הכי
גדול ובחוגים הכי רחבים, אבל ככל דבר חדש וכידוע הודעת רז"ל כל
התחלות קשות, הרי כשמתחילים בתכנית רחבה ואפילו ממוצעת ברובא
דרובא נתקלים בקישוים רבים ופועל חלישות הדעת, ובמילא עושה זה רושם
בלתי רצוי על המתעסקים והעובדים ויצא שכרו בהפסדו, כי העבודה פוחתת
והולכת, ובכגון דא צריך להתחשב עם האפשרי ולא רק עם הרצוי, וכידוע
דיוק הבעש"ט וה"י ראשיתך מצער (ואז דוקא ע"י התחלה כזו) אחריתך ישגא
מאד, ולכן צריך ה"י הועד שנוסד לשם זה בדעטראיט, להתחיל בעבודתו מן
הקל אל הכבד, ומעניינים הודאים שאין בהם סרכות ולא מעניינים מסופקים
היינו ספרים כאלו שאף שתוכנם מתאים לכאורה, הרי מחברם מעורר ספק
גדול, (ולכן כתבתי לכאורה, כי בל ימלט שמעטו של מחבר מסופק לא יה"י גם
בהספר ספיקות), ובמשך הזמן כשיתרגלו חברי הועד בעבודה זו, העבודה
עצמה תראה להם מה שיש לשנות מהאופן שהתחילו, ובקל יה"י זה לשנות, כי
שהתחלה לא תה"י באופן גדול ורחב, ולאט לאט ירחיבו העבודה הן בנוגע
לחוגי סוגי האנשים עמהם יתעסקו והן בנוגע להספרים והחבורות שיפיצו,
והרי כבר ידוע פסק הרמב"ם בהלכות דיעות שהדרך הממוצע בכגון דא הוא
דרך הישר והטוב, והשעה דורשת ומוכרח להתעסק בעבודת הפצה ומבלי
לדחותה, הרי לאידך גיסא צריכה להיות ההתחלה באופן ממוצע וכנ"ל.

ומטעם הנ"ל הנה פרסום מפורט בעתונות בהנוגע לשמות ספרים וכו'
ג"כ מוקדם לעת עתה, מלבד הטעם שזה כרוך בהוצאות יתירות, הנה בעריכת
רשימה איזה שתה"י לוקחים ע"ע האחריות בעד כל הספרים שנכנסו ברשימה

ג'שסו

מוה"ר אברהם אבא: פרידמן, דטרויט.

וכן ספרים שלא נכנסו ברשימה מציגים אותם ע"י אי הכניסה להרשימה, מחוץ לסוג הספרים הכשרים או לכה"פ מחוץ לספרים מסוג ראשון שבטח יעורר הנ"ל התנגדות, שבתחלת העבודה עכ"פ יש להמנע מזה ככל האפשר.

ותקותי חזקה שבאם יתחילו כנ"ל באופן עבודה ע"פ הנקודות דלעיל אבל במרץ המתאים, ובפרט בהימים שלפני החג וימי חול המועד שהם מסוגלים לעבודה כזו הרי בטח יראו הצלחה בזה.

בברכת הצלחה בהנ"ל ולחג המצות כשר ושמח.

ג'שסז

ב"ה, כ"ג אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ בנש"ק מוה"ר מתת'י יחזקאל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הספר אגדות תלמוד ירושלמי עם ביאור קצר, ות"ח על תשורתו זו, ויצליחו השי"ת להגדיל תורה ולתאדירה מתוך בריאות פרנסה והרחבת הדעת.

מזמן נשלח לו הספר תורה אור בהוצאה חדשה עם הוספות, ובטח יאשר קבלתו.

ולחג הפסח הממשמש ובא, אחתום באיחולי, שיחוג אותו בכשרות ובשמחה.

בברכת החג.

נ.ב.

נהניתי מה שבסוף ספרו נמצא מפתח הענינים ע"פ סדר הדפים ובטח בספרים הבאים יהי" ג"כ בסדר האל"ף בי"ת, והרי קל הוא לעשות כיון שכבר נעשה מפתח. וכידוע מרז"ל בענין העושים אזנים לקופה.

ג'שסז

מוה"ר מתת'י יחזקאל: גוטמן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תשנ"ד, ובהנסמן בהערות שם.

תג

אדמו"ר שליט"א

ג'שסח

בי"ה, כ"ג אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ צנמ"ס כו' מוהרש"י שי

שלום וברכה!

... תי"ח תי"ח על כרך הששי דאנציקלופדיא התלמודית שנתקבל ימים
אלו, מהרב הוטנר שי. ויה"ר שילך מחיל אל חיל וכו' וכו'.

ועי"ד הצחות, והרי סימטא מילתא היא – מאות די לאות ה' וכו',
שנעשה עיי ענין הצדקה ברו"ג, הממשכת יחודו ית' למטה מטה בעוה"ז
הגשמי, וכמרומו במסכת שבת קי"ד ע"א: ג' די ה' ו', גומל דלים – שמו של
הקב"ה. וראה ג"כ טעמי המצות בלקו"ת להאריז"ל פ' ראה, ומבואר בארוכה
במאמר י"ג שבט תשי"י לכ"ק מו"ח אדמו"ר. ומתן שכרו בצדו וכהמשך
בש"ס שם, ז' ח' כו', ואם אתה עושה כן הקב"ה זן אותך כו' וכו' עד אות תי"ו
אמת חותמו של הקב"ה.

מוסג"פ מה שהו"ל בזמן האחרון שבודאי יעניין את כתי"ר שי.

ולקראת ימי חג הפסח הממשמשים ובאים אחתום באיחולי שיחוג
אותו בכשרות ובשמחה מתוך בריאות הנכונה.

בברכה – המחכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ג'שסט

בי"ה, כ"ו אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו בו כותב אודות יום ההולדת

ג'שסח

מוהרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו – לעיל ג'כו, ובהנמנן בהערות שם.
כרך הששי: ראה לעיל אגרת ג'רטו.

שלו, וכבקשתו אזכירו ואת זוגתו שיחיו לשנת הצלחה הן בגשמיות והן ברוחניות שאם בנוגע לכל העולם כולו הא בהא תליא עאכו"כ בהנוגע לבני ובנות ישראל, וכיון שתורתנו תורת חיים ותורת עולם דורשת בריאות ברוחניות, בודאי שדרישה זו עצמה נותנת כח וברכה בהנוגע לבריאות בגשמיות, ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט דעזב תעזב עמו עם הגוף (ולא ע"י תעניות וסיגופים), וע"פ מה שנתבאר בתורת חסידות חב"ד איך שאין עוד כי הכל אחדות הרי בודאי ובודאי שכן הוא, וכבר ידוע לשון הרמב"ם בחלכות דיעות ריש פרק ד' היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא.

ואחתום באיחולי לחג פסח כשר ושמח לו ולזוגתו שיחיו, ואשר מיכלא דאסוותא ומיכלא דהימנותא, יפעלו בכאו"א את פעולתם השלימה בגשמיות וברוחניות.

ג'שע

ב"ה, כ"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים אליעזר שי' הכהן

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו מעש"ק פרשת החדש, ומה שהעיר בשינוי הלשון בסוף פרק י"א וס"פ ל"ה בתניא קדישא, יעויין בלוח התיקון שם ע"פ הנמצא בדפוסים הראשונים שהגירסא ספ"א אכל בי עשרה. ועייג"כ תניא קלו, א. תו"א נד, ג.

מוסג"פ מה שהו"ל בזמן האחרון שבודאי יעניין את כת"ר שי' ובטח יזכה בתוכנו את הרבים, וכזכות וחובת מרא דאתרא, וכפירוש רבנו הזקן בזה שהוא כפשוטו הבעה"ב על כל העניינים שבמקום, וכיון שמזכים להני"ל בודאי ניתנו מראש הכחות למלאות התפקיד, ואין הדבר תלוי אלא בהוצאה מחכא אל הפועל ומן ההעלם אל הגילוי.

ג'שע

מוה"ר אפרים אליעזר: יאלעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ב'תתקפו, ובהנסמן בהערות שם.

תה

אדמו"ר שליט"א

ולסיים מעין הפתיחה, הרי ידוע מאמר הירושלמי במגילה פ"ג הלכה ו'
שאין להפסיק בין פרשת פרה לפרשת החדש, וע"פ חסימן שהוא ע"ד דכוס ג'
וד' דליל הפסח זמן חירותנו, הנה מובן שמעין איסור יש בדבר, ונאמר
בחתונות דשבת זה, שי"ל שזהו מיוסד על מרז"ל (סנהדרין צז, ב) אם ישראל
עושין תשובה נגאלין, והוסיף ביאור ופירוש ברמב"ם הל' תשובה פ"ז הלכה
ה' ומ"ד הן נגאלין, והובא מרבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה)
והשו"ע (פוסק בגלה דתורה) באגרת התשובה שלו פרק י"א נגאלין מיד.
בברכה.

ג'שעא

ב"ה, כ"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מוה"ר משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב אדר, הרי כבקשתו יזכירוהו ואת כל אלה
שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ
זי"ע. ובטח ידוע לו משלשת השיעורים חשויים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח
אדמו"ר בחומש תהלים ותניא וישמור אותם עכ"פ מכאן ולהבא.

ולקראת חג המצות הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנה יחוג אותו
עם רב"ב שיחיו בכשרות ובשמחה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג.ב.

במה שכתב בהא דשית אלפי שני דהוי עלמא — המתאימים לששת
המדות — שכל מדה כלולה מכולם, ומזה מסיק לחלק כל אלף לז' חלקים.

ג'שעא

מוה"ר משה: ימיני.

הנה אמת נכון, אשר ו"א מתאימים לששת המדות (זח"א קטז, ב ושס. ובכ"מ). אבל, אף שבכמה ענינים כל מדה כלולה מז' מדות – וכמו בספח"ע, יובל, שם דאנא בכח, ועוד – כי המוחין בהעלם. הנה חלוקת האלף שנים היא או לעשר (כלול כ"א מיפ"י) או ליי"ב שעות (פדר"א פ"ז ומ"ח. ולהעיר מסי' הלקוטים לשמות א, יד).

ג'שעב

ב"ה, כ"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעש"ק בשלח, וכבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע.

... כן אזכיר את מרת ... תחי' ואודות תיקון שמבקשת, הנה נוסף על הנהגותי הטובים שכותב אודותם, הנה תאחר סעודותי לעשר או לחמש עשרה רגעים (מלבד בימים האסורים בתענית), ובמשך רגעים אלו תתעסק בענין של מצוה. והשי"ת ימלא בקשת לבבה לטובה ותוכל להוסיף במצות מתוך בריאות הנכונה לאריכות ימים ושנים טובות.

בברכה.

ג'שעב

תיקון שמבקשת: שכשברחה מפולין לרוסיה אכלה בכפור וחללה ש"ק וכעת כל פרוטה שחוסכת מביאה לצדקה.

גישעג

בי"ה, כ"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה מזמן רב ביותר שאין מהם כל ידיעות באופן ישר, אף שנמסרו כמה פרטים ע"י הנוסעים מהתם לחכא, וכבר נדבר איזה פעמים שמן הנכון הי' שלעתים מסוימות יעשו אסיפה וכן פרטי כל מהאסיפה — ע"מ לשלוח העתקה מזה גם לכאן, ורואים במוחש, שכאשר יודעים שבבוא יום פלוני צריכים יהיו להודיע לעוד מקום ע"ד הנעשה בפרי"מ — הי' מעורר כחות נוספים לפעולות בפועל כפי האפשרי.

ועל נקודה מיוחדת באתי בזה, והיא: שלמרות ששאלתי מכמה הבאים לכאן בהנוגע לשינויים בסדרי הישיבה, הנה אף מאחד מהם לא הגיעתני ידיעה אשר נעשה דבר מה בהשתדלות שהתלמידים מכתות הגבוהות ימשיכו לימודיהם בישיבת תו"ת גם לאחר שיגמרו את הסקול ואפילו את ההיי סקול, וכיון שאין בפי אפילו אחד מהנוסעים איזה ידיעה עדיין, הנה בטח זהו סימן שבפועל עדיין לא נעשה דבר בהנ"ל. וגודל ההיזק אשר בזה — בודאי אין צריך ביאור. בפרט שראוהו באותן השנים שהישיבה קיימת . . . שע"י העדר ההתעסקות בהנ"ל הנה רק תלמידים בודדים נשארו במחיצתם, וד"ל ברמיזא.

מובן שהשתדלות הנ"ל, אף שמוכרחת גם בכתה היותר גבוה, שהרי אין לוותר עלי, הנה בכדי שתהי' בהצלחה יותר — כדאי להכין את הנ"ל בהכתות שלפני זה, ולהכשירם להרעיון אשר טובתם האמיתית היא, ולא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, להשאר בהישיבה גם לאחר"כ וכו' וכו'. וכבר ידוע פסק רבוח"ק שחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס. ובאם אין פועלים הנ"ל — הי' ראוי מוכחת שלא היתה תעמולה . . .

ותקוטי ששורותי אלה המעטות בכמות, תספקנה אשר תומ"י יתייעצו בשימת לב הראוי על כל דבר הנ"ל, ויתחילו בפו"מ בפעולות ממשיות, וברכת מייסדה הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע תחול גם על פעולה זו ועל כל אלו שיזכו לנחלה במסירה וסקידה אליבא דנפשי.

בברכה — המחכה לבשו"ט.

ג'שעד

ב"ה, כ"ז אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון כ"א אדר . . . די
סברא צו אריינטראגען אייניגע חפצים אין דער נייער דירה פאר פסח, איז א
גלייכע, און ווי באוואוסט איז דער חדש ניסן דער חדש החירות בכל מכל כל
אויך פון דאגות הגבלות וכו'. און איידער איר וועט אריינבריינגען וואס אין
דער דירה, זאלט איר אריינטראגען פריער א סידור חומש תהלים ותניא.

בברכת מזל טוב וחג פסח כשר ושמח לו ולכל ב"ב
שיחיו.

נ.ב.

וועגען אייער פראגע וואס צוליב פערשידענע ענינים, קומט אויס אז איר
שלאפט נאר 4-5 שעה. הנה אויסער יוצא מן הכלל, איז מצד עניני בריאות
הגוף איז דאס ווייניג, און זי איד דארף האבען א געזונטען גוף צו דינען
השי"ת אן בלבולים און מיט מנוחת הנפש, און ווי דער לשון פון רבנו הקדוש
תניא ריש פרק ז' כדי לעבוד את ד' בגופו, און דעריבער דארף מען
איינשטעלען די סדרים אז דער גוף זאל זיין אויסגערוהט, און זאל טאן זיין
חלק אין דער שליחות האדם לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

ג'שעד

אריינטראגען .. פאר פסח: כדי שלא להתחיל הכניסה לבית בימי הספירה.
סידור .. ותניא: ראה גם לעיל אגרת ג'רסה, ובהנסמן בהערות שם.

תט

אדמו"ר שליט"א

ג'שעה

ב"ה, כ"ח אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אייזא נוי"נ כו' עוסק בצ"צ מוהר"ש שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ד אדר עם המוסגר בו, ובודאי ימשיך
בכתיבה בפרטיות בחנוגע לאותם העניינים שכותב אודותם במכתבו הנ"ל

בחנוגע להדפסת לקו"ד ע"ד המאסר, הנה מובן הצורך שתה"י התמונה,
כן כל שאר העניינים, בטוב. ובפרט שבטח יקחו מהנדפסים גם לארצות
אחרות ובפרט לאה"ק ת"ו. וכבר נודע המובא ברמב"ם במ"ש כל חלב לד',
וכמ"ש זה אלי ואנוהו, התנאה לפניו במצות וכו'.

ולקראת חג המצות הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה הנה יחוג אותו
הוא וכב"ב שיחיו והנלוים אליהם בכשרות ובשמחה.

בברכת הצלחה,

מ. שניאורסאהן

ג'שעה

מוהר"ש שי: מטוסוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ג"י, ובהנסמן בהערות שם.
להדפסת לקו"ד ע"ד המאסר: ראה לעיל אגרת ג'פג.

ג'שעו

ב"ה, כ"ט אדר, תשט"ו
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה מרדכי שי'

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א ידיעה וועגען אייך דורך
הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה"ר יוסף יהודא שי' חן, וועלכער שרייבט
מיר אויך וועגען אייער אקטיווען איינטייל אין צוגרייטען דעם פורים-
אווענט, וועלכער איז פארגעשטעלט געווארען דורך תלמידות פון בית רבקה
תחינה, וואס אויב אין אלע ערטער און אויף אלע צייטען איז געזאגט
געווארען אז מצוה לפרסם עושי מצוה, און נוצען דעם ענין פון קנאת סופרים
תרבה חכמה, על אחת כמה וכמה אין אונזער דור עלוב ויתום אז מען דארף
אננעמען אלע מיטלען צו פארשטארקען און פארשפרייטן אידישקייט ברוח
ישראל סבא, אין וואס מער ברייטערע קרייזען און ספעציעל צו אויסנוצען
אויף דעם די זמני רצון, וואס דענסטמאל איז יעדער זאך וואס עס איז
פארבונדען מיט תורה ומצוה האט דענסטמאל א ספעציעלע הצלחה, דאס
זיינען די זמנים פון שבתות ימים טובים וחנוכה ופורים וכו'.

און בפרט נאך אין די לעצטע יארען וואס אויף יעדערן פון אונז שארית
הפליטה איז ארויפגעלייגט אויך די ארבעט וואס ביז יעצט פלעגט זי געטאן
ווערן דורך די וועלכע זיינען נהרגו על קידוש השם הי"ד.

און אלס צוגאב צו דעם אלעס ווען עס רעט זיך וועגען קינדער, וואס עס
איז א דורכאויס א מוז אריינגעבען אין זיי די שטארקייט צו געגען שטעלען
זיך די אלע ניט געוואונשענע ווינטען, וועלכע בלאזען פון דער גאס, און ווילען
אריינדרענגען אין די הייזער אויך פון אידישע קינדער, און ספעציעל איז
גרויס די סכנה פון די פשרות ווינטען, וואס זיי זאגען אז אס מאכט ניט אויס
אז מען איז ניט אזוי קנאות'דיק, ווי מען איז געווען אמאליגע צייטען, און
אין א קורצער צייט ארום זאגט מען שוין, אז עס מאכט ניט אויס אז מען איז
ניט אזוי אידישליך ווי אמאל, און סוף כל סוף ווייס מען ניט וואו אפשטעלען
זיך.

ג'שעו

מו"ה מרדכי: סגל, פריז. נוסח דומה נשלח למו"ה יצחק בלאנקאווסקי.

ת"א

אדמו"ר שליט"א

און דעריבער איז א ליובאוויטשער חינוך – וואס פארבינדט דעם דור מיט דעם עבר און ערקלערט זיי, אז זיי זיינען בני ובנות אברהם יצחק יעקב, שרה רבקה רחל לאה, און דעריבער מוזען אויך זיי נאכגיין אין די וועגען, ווי עס איז אונז אנגעזאגט געווארען אין אונזער תורה תורת חיים, וואס נאר דענסטמאל קען מען זיין זיכער אז עס וועט אויסוואקסען א דור ישרים יבורך.

און דער זכות פון די אלע וועלכע העלפען אין דעם יעדערער אויף זיין אופן און מיט זיינע גאנצע מעגליכקייטן, זאל ביישטיין יעדערען פון זיי אין דעם וואס ער באדארף מיט זיין פאמיליע – שיחיו.

בברכה לחג פסח כשר ושמח,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'שעז

ב"ה, כ"ט אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

הרה"ח הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ רב פעלים מוהרחמ"א שי' חזקוב מסר לי הפתקא שלו, וכבקשתו אזכיר אותו ואת ב"ב שיחיו וכן את אלו שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, ובודאי מצדו הוא יעשה את הצנורות והכלים להמשיך ולקבל הברכות שמעורר ר"ר עליהם.

ועי"פ דרז"ל על הכתוב הן אל כביר לא ימאס (ברכות ח' ע"א) הנה לפלא שסומך על כחות עצמו ואינו נמצא בהתועדות חסידיות, ואם בהנוגע לחבר אחד אמר כ"ק אדמו"ר האמצעי שזהו שתי נפח"א על נפש הבהמית אחת, עאכו"כ בהתועדות חסידותית דאכל ב"י עשרה וכו', וכשנמצא בבדידות היינו באין מי שיאמר מלה של תוכחת מגולה מאהבה מסותרת, וכמנהג מדינה זו, הרי פאטשט מען אין פלייצע ומרבים בהלל ותשבחות, מובן התוצאות מסדר כזה.

ג'שעז

אמר כ"ק אדמו"ר האמצעי: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'שצג, ובהנסמן בהערות שם.

והשי"ת יזכהו שיוסיף בלימוד בתורת החסידות בשופי וזה יעזור לו
הליכה מחיל אל חיל מתאים לתקות רבותנו נשיאנו הק' מאלו שזכו להיות
בד' אמות שלהם.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ג'שנז

ב"ה, כ"ט אדר, תשט"ו
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבה, בו כותבת אשר הוטב מצב רוחה, ועל פי
הפתגם הידוע אשר מעט אור דוחה הרבה חשך הרי בודאי מנצלת את הנ"ל
לדחות החשך הנמצא בחוץ. וכדרישת תורתנו תורת חיים, אשר מחובת
האדם וזכותו הוא, לא רק שיהי' אור בד' אמות שלו אלא גם בחלקו בעולם,
אשר זהו משמש הכנה לקיום היעוד שיתמלא העולם כולו אורה, וכלמד גם
כן ממאמר רז"ל קצר אבל כולל תורה והוראה שלימה, שבלידת מושיען של
ישראל הוא משה רבנו גואל ראשון ואחרון, נתמלא הבית כולו אורה, ובפרט
שימים אלו ימי חדש ניסן שאמרו רז"ל שאפילו חיותא בימי ניסן וראה
אילנות מוציאים פרח מברך למלך העולם שברא בו בריות טובות ואילנות
טובות.

ולקראת חג הפסח הממשמש ובא, אביע איחולי בזה לחג פסח כשר
ושמח לכולם.

בפ"ש ובברכה.

נ.ב.

במה שכותבת אודות אגודת נשי ובנות חב"ד, יכולה להתקשר בזה עם
שי"ב הרב סלונים שי' (צפני 1 ירושלים) שבודאי ימצא לה כל הידיעות.

ג'שעט

ב"ה, כ"ט אדר, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו הרשום (זאקאזנאיע) מט"ז וט"ז אדר, ומה שכותב
אודות החששות השונות שישנם אצלו בהנוגע למה שנזדמן להשתמש בבית
החולים פלוני ובהנהגה פלונית וכו', הנה יסיח דעתו מכל זה ויוסיף אומץ
בהפצת תורת החסידות הדרכותי ומנהגי' כי זה כל האדם, וכל ענינים
המבלבלים לזה וגם החששות ע"ד חששות הנ"ל הנה ע"פ הוראת נשיאנו הק'
ובפרט כ"ק מו"ח אדמו"ר (כמובא בהיום יום לכ"ג סיון) הרי הם ממקור
בלתי רצוי, ובמילא צריך לבטלם. וכיון שהמחשבה משוטטת תמיד, הרי אופן
ביטול מחשבה בלתי רצוי היא על ידי מחשבה טובה בענינים טובים, וטוב
אמיתי ה"ה טוב לשמים וטוב לבריות שזהו אחד מיסודי תורת החסידות
האומרת כי אהבת ישראל ואהבת השם אחד הוא ע"י אהבת התורה
המאחדת בני רומי ובני סוריא וכמבואר בכ"מ בדא"ח.

נהניתי ממ"ש עכ"פ בכללות ציור התועדות בימי רצון ב . . . , אף שעדיין
אינו מבואר אופן השתדלות להגדיל ההתועדות בכמות ובאיכות, כי הרי צ"ל
מעלין בקדש, וידוע ג"כ מה ששמענו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר שבזמננו זה
הוא בדוגמת טפוס על הר משופע ביותר שאי אפשר בעמידה ועכוב על אתר,
ובאם אין מטפסים למעלה יותר הרי בדרך ממילא וכו', ובפרט שרואים זה
במוחש ובפרטי פרט(ות) כשנמצאים במדינה שהפצת המעינות התחילה בה
זה לא כבר, ובודאי האריכות בזה אך למותר.

מוסג"פ מה שהו"ל בזמן האחרון, שבטח יזכה בתוכנו את הרבים.

בברכה לחג הפסח לשר ושמח, ותקוים הבטחת האריז"ל אשר קזחירות
בזה מועילה על כל השנה כולה.

ג'שעט

מה ששמענו: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ביתח, ובהנסמן בהערות שם.
הבטחת האריז"ל: ראה באה"ט רס"י תמז.

ג'שפ

בי"ה, ער"ח ניסן, ה'תשט"ו
ברוקלין, נ.י.

מר משה ש"י קול

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו, ותי"ח על שימת לבו לכתוב אודות החגיגה בכפר
חב"ד שהשתתף בה. כי אם בכל הזמנים היי משתוקקים לידיעות משמחות,
על אחת כמה וכמה בימינו אלו.

נעם לי לקרות במכתבו ע"ד ההתקדמות בהקמת הבנין למוסד קליטת
הנוער בכפר. ואף על פי שלעת עתה ובעתיד הקרוב, כנראה שלא תהיי בידי
האפשריות לבקר בארצנו הקי' ת"ו למרות התועלת שבזה, כפי שכותב
במכתבו, הנני בטוח כי התקדמות הבנינים לא תתעכב, ח"ו, ואדרבה. ובודאי
אשר כי מצדו יעשה ככל אשר בידו למחר בבצוע הבנינים בכל השלבים, וחבל
שארכו הימים עד עכש[ו]. ובטח למותר להביע תודה לך בעד עזרתו, כי עצם
הענין אומר תודה, וכמרז"ל שכר מצוה — מצוה.

ובקשר עם חג הפסח, זמן חירותנו, הממשמש ובא, אביע איחולי, אשר
יזכה כל אחד ואחד מאתנו לחירות אמתית, חירות מעבדות בגשם ומעבדות
ברוח, אשר אז דוקא יכול האדם לנצל כשרונותיו במילואם לטוב לו ולטובת
אחרים לעזור גם להם להיות בני חורין מכל הענינים המעלימים ומונעים
האדם השלם בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכת החג.

ג'שפ

מר משה ש"י קול: אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ו א'תתקפה.

מפתחות

מפתח ענינים

אכילה:	אב:
קמז (א). כתאוה מוריד את האדם ממדריגתו.	רפז (גם רב נק' אב).
אמונה:	אבוד במאי הוי זהיר טפי:
רנד (במדבר באה ע"י הדבור הקשה של משה).	כח. מז.
אמת:	אבלות:
רכ (שבענין ושכנפשו).	שע (מנהגי י"א חודש). שעא (מהל' א. עד לאו"ח).
אנוסים:	אבנט:
ק.	שצג (הטעם שמתחילים אחר הנשואים. הנוהגים גם לפנ"ז).
אספת הרבנים:	אגן הסהר:
שטו.	עח.
אריה:	אדם:
פכ (בכמה דרגות). שעז (שטרף ואכל — בשינוי).	יב. (אם כולל גם קטן).
אתרוגים:	אהבת ישראל:
לה (כלתי מורכבים. כלי פיטום וגומא. מסורת עדיף מסימנים). צד"ה (שחילת גרעינים ושחילי א. קלבריה בכפר חב"ד. ב' מעלות בא. קלבריה). קפג (מימי בעלי החוס' לקחו א. מקלבריה).	מא"ב. קטז (כלי לאהבת ה'). רטו. רלב. שכה (כנ"ל — קטז).
אתערותא דלתתא:	אור:
רפו.	טז (היכן גנוז כו'). פא (שנברא ביום הראשון אדה"ר מכיט בו כו'. עלמא דאתגליא ודאתכסיא). קד (ע"י מבחינים בין רע לטוב).
בחירה חפשית:	אחדות:
פט. קמח. רצ.	כו (שמשרשים בחל' ישיבותינו). ער"ח (מביאה ברכה). רכו.
בטחון:	אידיש:
רנט. שצ.	כד (טיף הארציגע זאגען זיך ארויס אין א.). כו.
בית דין:	איטלקית:
סו (שריא). שס (חובלנית).	נד (חוברות לנוער בא.).
בינוני:	אימוץ ילדים:
שמט (מ"ש בפי"ב):	כב (אם עי"ז תיתוסף שמחה ובטחון).
לא עבר כו' ולא יעבור לעולם)	איסורים:
בית:	רעט (א. דרכנן אם צריך כפרה).
קפח (קנין ב. ברוחניות). שי (לפני הכניסה לב. חדש להכניס חת"ת). תט	

תיז

מפתח ענינים

תיח

התחלת הכניסה לבית חדש לפני חה"פ. כנ"ל — שי).	(מה"ת או מדרכנו). שלו (שימורים בקופסאות אם ב. שהכל).
בכך דרכיך דעהו: מג (צ"ל כשמחה).	בת קול: רי (במ"ת לא הי' ב"ק).
בכל מאודך: ד (צ"ל רק מזמן לזמן).	גאולה: קמב (לא היתה אחלתא דג). שלד (כנ"ל, אבל הנה זה עומד אחר כתליו).
בכך (בכל הרצאה צ"ל הוראה בענין של מועל): פכ.	שצט (כמה דרגות בג. רוחנית. ג. הפרט והכלל).
בל תשחית: קסט.	עיי"ע י"ט כסלו. מאסר וגאולה.
בני מרון: ח.	גבאי: עז. רג.
בנים: יד (אם יוצאים בב' זכרים). כא (לא לאבד הבטחון מלזכות בב. — גם בגיל גבוה וגם לאחר חור"ד שלילית מהרופאים).	גדה"ו: חג (גומל דלים שמו של הקב"ה — ע"י צדקה ממשיכים יחודו)
בעלי תשובה: כ (מעלה על הצדיקים).	גטין: קסח"ט (איש הסובל מסכיצופרניא אם יכול לגרש אשתו).
בקור חולים: שצח (לדעת בה"ג מה"ת).	גלגול: יג (בנהרג. בהשלים המוטל עליו. בנשים).
בר מצוה: ריג. שער"ז (בחדש אייר. בדרך המצוה).	גמילות חסדים: שכזח.
בראשית ברא גו': לד (כשמתחיל סדר חדש בענינים רוח' וגש' — הקב"ה עוזרו). שלג (רצה הקב"ה לברוא במדה"ד כו').	דפוס: רכא (צדקה להדפסת תורת אדמו"ר). רמו (מגביית נייר להדפסת ספרי קודש). ח (הדפסת הנכתב ע"י התל').
בריאות: פו (התלמידים). קפח. ר (פתגמי רכוחינו בקשר לב. הגוף). רסג (העמקת המח' בב. — גרעון בב). שכו. שעו (ע"י היסח הדעת). שצו. תד (כגשמיות וברוחניות). תח.	דרוש: יט (אין משיבין על הד.).
ברכה: רחצ (הלי' גשמי ב.).	הבדלה: קפ (ח' ה.).
ברכות: עב (ספק ב. להקל ב. רופא כל בשר — בלי שום ספק). קע (ב. שעשה נסים כו' בזמן הזה — בלי שום ספק). רעח"ט	הברה ספרדית: ה.
	הגרלה: רסד (לנסיעה לרבי. הזוכה שליח — ואז א"ז חשש אסמכתא).
	הוצאת ז"ל: עג (שימוש במוך). קעד (מניעת הריזון).
	הלל: שלו (כשאומרים ה. בסדר תהלים אין בזה משום האומר ה. בכי"ו).

חוצה:	הפצת המעיינות חוצה:
שב (נקודה הראשונה שמחורץ למעין נק' ח).	שב. שפא. שצא.
חורבן:	הצגות:
קסו (איך אפשר שהקדושים לא הרגישו בח).	רלה (להזהר מלא ילבש גוי וכיו"ב).
חזית דתית:	הרצאות דתיות:
סה"ו.	קפד.
ח"נ:	השגחה פרטית:
לא. רא (תיקון. להסיח דעת). שכר.	י. לר. מג. נח. קיט. קלג. רו (ראיות).
חלום:	רסח. שסה.
מ.	השתטחות:
חלוקת חש"ס:	רסד (על הציון. ע"י שליח. גר"נ ח"י).
קפג. קצג. שכא (נחשב כאילו כ"א למד כולה).	התוועדות:
חנוך:	ד (כש"מ — אחר הה. להביא האור לבית; ה. ע"י הנשים). ח. כ (שמח"ת ושבת בראשית תשט"ו). לו (בבחים). ס (כנ"ל — ד). סג (פורים פר"ח). קלב. קצו. קפב (בבית או בביהכ"נ). קצו. קצח (שיתוף החל' בנאומי הה). רלח (כנ"ל). רנו. רפה. שכג"ד (ההנהגה בעת ה.). שכז. שסט. שעז (וואס א פארבריינגען קען אויפטאן כו'). שצד (ההנהגה בעת ה.). חיא.
כט (מעטאדע שהנהיגו המשכילים — עברית בעברית. למודי חול. ילדים וילדות ביחד). לב (ח. הכנות בהל' הצריכות להון). לב (ח. הכנות). לו (כנ"ל). מה (באופן של טים, לידער קעפטיין וכו'). מח (בימינו הישיבה מבטיחה שתלמידיה ישארו יהודים). ע (כשנה הרביעית — כל פרוי קודש כו'). פח (מלאכת התפירה לתלמידות). ק. קכא (אי איישר חילי הייתי מנהיג לימוד הל' הצריכות ככל מוסדות חנוך בכל העולם). קעג (טובת הרכים דוחה טובת היחיד). רב"ג (התעסקות חל' הישיבה בעבודת הח.). רכט (כשהילדים יסעו למקום תורה ויתגעגעו לביתם). רנא (כנ"ל — רב). רנב (ח. במוסד של יר"ש). שיד. שכה. שעג"ה (הצלת העם ע"י ח. הבנים). שפ (ח. הכנות). חי.	זכרון ימי קדם:
	קכט. קנ. קנח. ריא. שנט.
	זמן ק"ש:
	רצד (לדעת אדה"ז והצ"צ).
	זקן:
	שיא. שסה (א"א שיה"י מניעה לפרנסה). שצה (סגולה לפרנסה).
	זקנה:
	עא (ביאור ענין אל תשליכנו לעת ז).
	זריזות:
	מד (עיקר מעלת העקדה).
	זריעה ונטיעה:
	רנא (בחנוך).
חנוכה:	חג:
קו. קיג (השמישים לנ"ח). קכא. קכו. קל"ח (ההתנגדות והנס היו במאור שבתורה). קג (כנ"ל). קנב. קנג (טעם מנהגינו שידלקו 50 מינוט). קנד. קנה (טומאה דחוריה בצבור ורצה הקב"ה להראות חיבתו). קס (דמי ח.). קסז.	רמ (שמחה. חג החגים. שבת ויו"ט — שמחה וענג).
	חומש תהלים תניא (חתי"ת):
	עב. צד. קיב. קעח. קפח. רמה. רפט. שנג. שפ"פא. שצט"ח.

- המים להיות נגרים — מחודש).
טהרת:
 קנו (צ"ל בזה מהדרין מן המהדרין — כמו בחנוכה).
טהרת המשפחה:
 קה. קח. קי. שסו (מביאה לשלום בית).
טוביה חטא וזיגוד מינגד:
 נו. קפז.
טומאה וטהרה:
 רט (פרשת שילוח ט. פי' הספרי בזה).
י' שבט; יום ההילולא:
 רלח. רנו. רסו. רעא"ב. רפא. רפג"ו. רצ (הנשמה עולה לעולם עליון יותר, והשייכים אליו נמשכים אחריו). רצט. שה"ו. שטו (כשמבקשים ברכה ביום ההילולא — כמו בעת שמחה). שכב (שכט העשירי יהיה קודש להר"י). שלו. שנה. שסב (כנ"ל — רצ). שפורז.
יארצייט:
 קלו (העוברים לפני החיבה בש"ק שלפניו). שא (בי. הנשמה עולה ואינה יורדת).
יגדיל תורה ויאדיר:
 רח (נאמר בתשב"ר ובדרגה העליונה שבלימוד). רנד (כנ"ל).
יגעת ומצאת:
 שסד (שלא לפ"ע הי).
יום הולדת:
 לב. שיז. חג.
יום טוב:
 שפורז (יור"ט שש"ג לבן א"י שיצא לחר"ל).
 עי"ע חג.
יום הכפורים:
 רצז (כ"ו שעות. מקצת שעה כשעה).
יחוד נצחי:
 ז (בכל פעולה טובה).
י"ט כסלו:
 קכ. קכד. קכז. קלז. קלט"מא. קמד. קמריז. קמט"ג. קנב. קנד. קנח"ט. קעט"ג. קצח. רג (בשר"ת מן השמים: להאיר העולם רק בשמן טהור). קעב (אף הן היו באותו הנס. להקשיב לסיפור הנרות). קעז (כנ"ל). קעז (מוסיף והולך). קצד (שייך לגימטריאות). קצט (דמי ח.). רכח (כשמדליקין לפני הזמן. נר חשמלי). שלו (נר חשמלי).
חסד:
 פא (אברהם ח. דאצ"י. ואנכי עפר ואפר).
חסידות:
 ט (מביא לאהו"י כו'. צ"ל ע"י הקדמת נעשה לנשמע). יז. נט (לימודה לפני התפלה). סז. סח (נשמתא דאורייתא. מחזקת גופא דאורייתא). עג"ד. צג. צז. קיא (קב חומטין. אילנא דחיי. היצה"ר מחנגד ע"ז ביותר). קיב (לבוש שבתורה). קיד (נשמתא דאורייתא). קכא. קלב (חובת לימודה בזמנינו). קמט. קס"סא (לימודה בהקדמת נעשה לנשמע). קעז. קפח. רלד"ה. רמ"מא (עבודת ה' בשמחה). רמה. רמט. רצד (לימוד נגלה ודא"ח ע"י התל'). שכ. שכא. שכד. שכט"ל (ע"י מדריכים מיוחדים בלה"ק — תפוחי זהב במשכיות כסף). שלט"מ. שסה. שצח (לפני התפלה ובערב. למיגרס ולעיונא).
חסידים:
 שט (צער ח.).
חקלאות:
 עז. שכב.
חשבון הנפש:
 כב (רק בזמנים מיוחדים).
חשמל:
 ק. רכח (נ"ח ע"י ח.).
ט' אדר:
 שעג.
טבילה:
 יז (ט. עזרא). לא (ע"י רחיצה בים). מב (ט. עזרא).
טבע:
 קנג (נשתנו הטבעים). קנז"ח (טבע

(שמועסן). קלח (בטאון). קצג (מחנים).
רפב (כנ"ל — צו. שמועסן). שכת
(הקריאה והקדושה). שצו.

לא תחנם:

שלו (איסור רפוי לעכר"ם).

לבוש:

צג (בגדים ארוכים).

להבדיל:

רסח (אין לאמרו בין יהודי ליהודי).

לימודי חול:

כט. מד. נו. קנט (אלו שעסקו ע"פ
המבואר כתניא פ"ח — חשמישו באור
צריך ללכנו באור). רצג. רצט (התחלה
היום כל. קודש. מספר השעות — לא
פחות מל. ח. שמה).

לעיתיד לבוא:

רצט (העלי' לע"ל דוקא ע"י הירידה).

לשון הקודש:

כו (מכות איש באחיו וכן באביו מתוך
קריאות "הכה תכה" בלשון התנ"ך
דוקא).

מאמרים:

אדמו"ר חזקן: רסג"ג.

אדמו"ר הצ"צ: עא (זה' הולך)

אדמו"ר שליט"א: צ.

מאסר וגאולה:

אדה"ז: רנ (בעת אמירת פדה בשלום).
אדה"מ: רנ (בעת אמירת פדה
בשלום).

מדבר:

רלב (כ"א ארץ חפץ ולא מ).

מדוע דרך רשעים צלחה:

קכד"ה. שמו.

מדות:

מא (חיקון המ.). רו (כנ"ל). שריז (אחר
מדה"ד מתעוררת מדה"ר). שלג (רצה
הקב"ה לברוא במדה"ד כו). תהיו (ו'
מ. — אלף שנים, כל מ. כלולה מז'
אמנם חלוקת האלף שנים — רק לעשר
או יב).

יום (שורה). רד. רו. רלא"ב. רמ"מ
(הטעם שנק' חג החגים). רנ (הגאולה
בעת אמירת פדה בשלום). רנז. ער. רצג.
רפא. רפז (ר"ה לחסידות) רצא (ברכת
כח"ט). רצז. שמט.

יניקה:

רעג (י. הפושעים ומורדים מבחי'
אחוריים כו').

ב' מ"ח:

נא. קיב.

כבד את ה' מהונך:

יט (מגרוך. מחינך).

כחנים:

סו (בקברי צדיקים). רמו (כ. מסייע
להיות כ. — כאר"א ממלכת כ.).

כובע:

שצד (כיפה תחת הכובע).

כיסוי הראש באשה:

קמ"ב.

עיי"ע פאה נכרית.

כל העכבה לטובה:

שנח.

כל ת"ח כו' ושונה כנגדו:

רעא.

כמים המנים למנים:

ט (מה שכפנימיות, וצריך לגלותו).

כסלו:

קד (חודש הנסים והגאולות). קי. קיב"ג
(כנ"ל). קלא (להשתדל לסדר החתונה
בחדש כ.).

כתב אשורי:

קעח (לא רצו להשתמש בכ. א. לעוניני
חול).

כתבי יד:

סה (של הגרא"י רבלין). צט"ק (של
נשיא' חב"ד). רסב"ג (שבאוסף
בברויסק).

כתבי עת:

מה (שמועסן). סב"ג (מחנים). פד
(שמועסן). צב (בטאון חב"ד). צז (הנ"ל
— לעשותו בטאון רשמי). צח

מפתח ענינים

תכב

מדע:	מפלגות:
שמו (נחבר גם לחוקרים שאין סחירה לתורה ולחסידות בנסיונות הטבע).	מח. רמג. רצ.
שסא. שפב (חקירות מ.).	מפתחות:
מוח שליט על חלב:	חב.
מג.	מצבה:
מועדון:	ג (לאורך או לרוחב הגוף).
קפד (שבו תערוכת נערים ונערות).	מצוות:
מזוזות:	כ (טעמי המ.). כח (מ. מיוחדת — השער שבו עולים שאר המ.). מו (כנ"ל). מט (גם לא תחמוד מבוסס על אנכי ה"א). רכד (כנ"ל — כח). רמו (כנ"ל). שיז (כנ"ל). שמח"ט (גם משפטים מיוסדים על מ"ת).
מחיצה:	מקוה:
רכביג (בביהכ"נ).	לא (בפאטסוויל), מא (תיקון למי שנכשל במ. לא כשרה). פז (בקסבלנקה). קה (בפילדלפיה). קנה (שני בורות). קעה (שני בורות — א' להשקה וא' לזריעה). רכה (בוויניפּעג). בפאטסוויל. סחימת גומי). רכו (יופי חיצוני). רלה"ו (כשההשקה כמו ח. סחימת גומי). רס (בוויניפּעג). שטו. שנג (נט"י במקום מ.). שנו.
מחשבות זרות:	משגיח:
מב (עצות).	סח (אחריותו על תלמידיו).
מילה:	משכן:
פח. שלט (מנהגי חב"ד. התחלת תשלומי שכר לימוד. מילה — למע' מהשכל. הכנסת נפש הקדושה).	קז (בכל חניה, אפי' ליום א'). הקימוהו). שנו (כנ"ל).
מין:	משמעת:
רסח (הרמב"ם כותב כך על שיטה אבל לא על אדם פרטי).	פו.
מכתבים:	משפיע:
אדמו"ר שליט"א.	י (כ"א בסביבתו — מ. או מושפע).
סב (קישור מ. בענינים המבלבלים).	מתן תורה:
קמב (עונה לכל השואלים).	רי (לא היה לקולו בת קול).
מנהגים:	מתנגדים:
רנג (בכמה ענינים מסורת אנ"ש באה"ק אינה מתאימה למ"ש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע). רצו (מ. חב"ד).	רכ (אין כעת מציאות כזאת).
מלוח מלכא:	נדה:
שא.	שלה (אם נהגו שלא לילך למרחץ בימי לבונן).
מסיבות שבת:	נזקקים לתובע:
לז. רסז. שמב (התירוהו פרושים. נתייסד ע"י אדמו"ר).	שלא.
מסירות נפש:	
קכג (נשרש בבנים). שכט (מס"נ ומסירות הרצון).	
מספרים:	
חו (אלף שנים מתחלק רק לעשר או ליי"ב).	

נטילת ידים:

שנג (במקום מקוה).

נייר:

רמו (להדפסת ספרי קודש).

ניסן:

חיב.

נסוך המים:

סו.

נעשה ונשמע:

ט (כמו בקבלת התורה כך בלימוד פני התורה — הקדמת נע. לנש). קסא-ב (כנ"ל). רלו. שכט.

נקודות:

ה (לימוד הנ. בנפרד מהאזניות. הכרה ספרדית).

נרות להאיר:

שיב (חלי תר"ח). שפה.

נשואים:

ח (לא להמשיך הזמן בין ההתקשרות לנ). קלא (כדאי להשתדל שתהי' החתונה בחדש גאולתינו. גדל החתונה — ע"ד המיצוע). רפו (כנ"ל — ח).

נשים:

ד (התוועדות). ו (הנהגות). יג (גלגול בנ). לב (חנוך הכנות. ידיעת הלי' הצריכות להן). לט. קעג (שייכותן לנס חנוכה). רה. שפ (חנוך הכנות).

נשמות:

שנג (חלק אלוהי ממעל ממש).

נתוחי מתיים:

רל.

סדר:

שנ (עריכת ס. לדוגמה). תה (אין מפסיקים בין כוס ג' לד' — עושין חשובה ומיד נגאלים).

סיום תש"ס:

ש (לאחר הסיום באים להכרה שצריך להתחיל מחדש. תכלית הידיעה שלא נדעך. כל השונה הלכות כו').

סליחות:

קלו (בצום גדלי').

ספר תורה:

ב (של האחים הקדושים מדפיסי סלאוויטא). שיח (הנ"ל).

ספר תורה תפילין מזוזה (סת"ס):

רנג (כתב חב"ד. כתיבת ההי"ן של השם).

ספרים:

יא (התכונה להר"ח ויטאל). יג (הערות לס' מנחת סולת). טז (שערי המצוות). יט (הערות לס' עדות לאסף). סד (אוצר לשון התלמוד). סה (ס' הגרא"י רבלין). סו (ס' הרש"י זרין). ק (סדור מאה ברכות). קא (אוצר לשון התלמוד). קעב (אנצ' תלמודית. כתיבת הערכים גם בארה"ב או רק באה"ק). קפה (שהעתונים ידפיסו בקורת על ס' קה"ח). רט (הערות לס' כתר כהונה). רנג"ד (אנצ' תלמודית. אוהלי יוסף). רעז (שלוחי א"י). רעח"ט (הערות לס' דברי חפץ). שנט (דרך שופט בירושלים). שצג (ס. שמות הספרדים). תא (תוכנית הפצח ס). תב (ירושלמי עם ביאור קצר). תג (אנצ' תלמודית ח"ו). אדה"ז: צו (תניא). קכ (סדר לימוד התניא). קלט (תניא). קמט (לימוד התניא). קנז (הערה בשהיחז"א). קעז (תניא). קצד (הערה בהקדמת התניא). רנג (הערות לשר"ע הלי' תפילין. מוסגרים ומהד"ת). רנד (הערה בתניא. הו"ל השר"ע). רסג (מהדורא משר"ע בכתי"י). שא (לימוד פרי' השכוע בתור"א ולקו"ח). שפז (תניא — תושב"כ של חסידות. לגדול ולקטן). תד (גירסא בתניא). אדמו"ר מוהרי"צ: קכב (רשימת המאסר). קמב (חוב' י"ט כסלו. מטעמים לא פרסם שמו עליה). קנט

(*) לא נסמנו ספרים שצוין אליהם, אלא ספרים שמדובר אחדותם, הדפסתם וכיו"ב.

פרוכת: (רשימת המאסר). קצב (י"ט כסלו). רמ (הנ"ל). שפג (רשימת המאסר). חט (הנ"ל).

פג (כתוך או מחורץ לארון הקודש). קנב (כנ"ל).

פרנסה:

נגיד (צ"ל כלי אכל אין אדם יודע כמה משתכר, לא להטריד ילדים בתוכניות של פ. ס (הרחבת הכלים). קלכ (הכנתה למע' והמשכחה למטה). קצו (השי"ת הוא הזן ומפרנס). רסה (וברכך ה"א בכל אשר תעשה — כלי לפ.). שיט (להתחיל ההכנות קרוב לזמן העשיה). שמה (אין אדם יודע כמה משתכר). שנא (ע"י המשך הלימודים לא יחסר כפ.). שסה (א"א שזקן יהיה מניעה לפ.).

פרקליט:

שס (ע"י הכשרת המוחין שלא יבואו לפשע).

פתגמים:

ח (נשיאינו: טובה פעולה אחת מאלף אנחות). סח (נשיאינו: התורה צריכה ללמדהו). סט (הר"מ מפרימישליאן: אז מען איז צוגעבונדען אויבען פאלט מען ניט אונטען). עח (הר"ש לויטין: גם כשיש חירוף טוב לא נוסף כלום לפועל). עט (אנן פעלא דיממא — להאיר). קיו (כנ"ל). קנב (שלאגט זיך אין א אפענע טיר). ש (תורת ה' תמימה — שהיא עדיין שלימה שלא התחיל בה אדם). שורח (קדושי עליון: אחר השריפה מתעשרים). שכו (טוב לאכול עבור התפלה מאשר להתפלל עבור האוכל). שכח (חסידים הראשונים: דער שטיקל ברירט וואס איך האב איז דיינער ווי מיינער). שנה (דאס וואס מען טאר ניט כר'). שנח (נשיאינו: טראכט גוט וועט זיין גוט). שסח (רכותינו: אזוי ווי מ'שטעלט זיך כר'). שעז (וואס א פארבריינגען קען אויפטאן כר'). שפא (מתי קץ הפלאות? לכשיפרצו המעינות

אדמו"ר שליט"א: פרוז (מפתחות לחו"א). ק (הנ"ל).

סרטן, מחלה:

שלב (תא אחד יכול לפעול על כל הקבוצה).

עבודה זרה:

יא.

עונה:

קלו (קיום מצות ע.). קנו (רזא דרוזין דאורייתא, דורשין ביחיד). שע (המחילה אינה בלב שלם ואינה מטהרת המחשבה).

עסק:

קמח (דיוק ה' ע. בתורה). קעט (כנ"ל). רסו (כנ"ל). רעא (כנ"ל).

עצבות:

לג (מניעתה, גם כשבאה מלימוד דרך חיים). מכ. רנח. רסא.

ערבים:

יח (מלי ערבות, עריכות ועירוב).

ערלה:

קפג.

עשרת ימי תשובה:

ו.

עשוננים:

עיי"ע כחכי עת.

פאה נכרית:

ו. צב. קפו. רד"ה. שיא.

פדיון הבן:

פה (במקום פ"ד תעניות).

פדיון נפש:

קפט (כשכותבים פ"ג — להזכיר מצבו ביר"ש).

פסח:

שי (בחה"פ להיות עם ב"ב). תיג (הנזהר ממשוה חמץ מוכטח כר'). עיי"ע סדר.

חרצה). תיב (מעט אור דוחה הרבה חרש).

בעש"ט: כא (הנשמה יורדת לע' פ' שנה לעשות טובה לישראל). מג (בענין עבודת ה' בשמחה ובענין השגח"פ). נו (כנ"ל — כא). פט (עבודת ה' מתוך שמחה). קז (כנ"ל). קיט (השגח"פ). ריב (כנ"ל — כא). רלג (כ"א ארץ חפץ). רמ (עבודת ה' בשמחה. עה"פ כי תראה חמור גר'). שטז (כנ"ל — כא). שצו (עזוב תעזוב — עם הגוף). תא (ראשיתך מצער ועי"ז אחריתך ישגא מאד). תד (כנ"ל — שצו).

אדה"ז: כד (געוואלד געוואלד). כה (אחים ממש רק הגופים מחולקים). עד (כ"א שלוחו של הקב"ה). קטז (אהבת ישראל כלי לאהבת ה'). קלה (נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה). קלט (יד מקושריו על העליונה). קמ (כנ"ל — קלה). קמא (כנ"ל — קלט). קסג (כנ"ל — קלה). ר (מ'האט קיין השגה ניט ווי טייער בא השי"ת א גוף פון א אידן). רעו (מרא דאתרא — כפשוטו). רצא (כנ"ל — קלט). שא (לחיות עם הזמן — עם פרי השבוע). שז (הקללות יהפכו לכרכות מצד תוקף החסד המלוכש בהן). שכה (כנ"ל — קטז). כנ"ל — שא). שעג"ד (כנ"ל — שא). כנ"ל — קלה).

אדהא"מ: תיא (ב' נה"א על נה"ב אחת).

אדמו"ר הצ"צ: כ (הנהגת שכת בראשית משפיעה על כל השנה). כט (ההתחלה משפיעה על כל ההמשך). נא (א צדיק צו 99 יאר ווייס ער דארף זיך מל זיין איז ער ווערט הקב"ה זאל זיך צו אים באווייזן). נב (כנ"ל — כט). עו (א"ב — אחדות ברכה). קיח (קרא לשקם ויזרח אור). קמ (אנן פעלא דיממא — להאיר). קמח (ניתן רשות לרופא לרפאות). שיג (כנ"ל — קמ).

שי (כנ"ל). שלג (יוסף גר' מהאחר נעשה בן). שמג (שהוא כמו עושה כובעים כו').

אדמו"ר מוהר"ש: כט (השי"ת נארט מען ניט כו' נאר זיך). לט (דו ווילסט השי"ת זאל מיר פאלגן כו'). צא (כנ"ל — כט). קכח (פון גוט צו בעסער). קפז (אמה העבריה כיון שהדבר נוגע לה משכילה סברות ראשונים ואחרונים). רנח (אז גוט איז גוט איז בעסער ניט בעסער?). שצו (כנ"ל — קכח).

אדמו"ר מוהרש"ב: מז (היצה"ר מתלבש בלבוש צדיק כו'). ר (זע ווי טייער כו' אויסגעגאסן אזויפיל תומ"צ). רלז (כנ"ל — מז).

אדמו"ר מוהריי"צ: כד (טיפ הארציגע זאגען זיך ארויס אין אידיש). סג (חזקה לחעמולה שאינה חוזרת ריקם). קה (כנ"ל). קז (ללמוד מהמשכן, שבכל חניה, אפי' רק ליום א', הקימו המשכן). קי (שד"ר — קלייבן גשמיות זייען רוחניות). קכד (כשתועה ביער עבות — התחיל בנטיה קלה). קכה (גם אתה שואל מדוע דרך רשעים צלחה? מה מצעדי גבר). קמח (דיוק ה' עסק בתורה). קעג (צריך להקשיב לסיפור נ"ח). קעי (כנ"ל). קעט (כנ"ל — קמח). קפא (כל בני"הם ארץ חפץ ויש בהם מ"ח). קצג (כשב' נפגשים — טובה לשלישי). רכ (צריך להסיר הענינים המפסיקים בין האמת שבענין לאמת שבנפש). רמב (לא היה מתערב בקריאת שמות). רסח (בין יהודי ליהודי אין לומר "להבדיל"). רעו (אצל כ"א מכנ"י נמצא הבאר מ"ח וצריך לגלותו ע"י חפירה בעומק). רצא (הסיסמה שלו: גדול המעשה). שט (צער חסידים). שמז (אריכות ימים ושנים — עם כל הפירושים). שנו (כנ"ל — קז). שעו (כנ"ל — שמז). חיג (המטפס בהר — אינו יכול להפסיק).

פתחו לי כו':

כד (כפ. של אולם — עשרים על ארבעים). מא. עז. פז. קבא. קכז. קנב. קנה. קנח-ס. קסד. קסו. קע. קעה. קפא. קצ. שנה.

צדקה:

יט (לשכת חשאיין). מא (נג וחצי דולר — לחיקון כו'). עכ"ג (26 ושני שלישי סלע — לחיקון כו'). קי. רכא (יותר ממעשר. אופן החלוקה). רכב (קרוב לחומש). רמד (עשר בשביל שתתעשר). רמה. רנב. רפ (יותר ממעשר). רפט. שי (יותר ממעשר. יכול לחת מזה גם להפרשות י' שבט כו'). שפח (ע"י צ. נעשים לבו ומרחו זכים אלף פעמים ככה).

צוואה:

עה.

צרפתי:

רכט.

קבלה:

שג (במקום שאין בידור בנגלה סומכין על הנמצא בקבלה).

קבלת עול:

רלו. רצב (רק בתחלת העבודה).

קדיש:

שב"ד (אמירת ק. בתפלה ואחר תהלים).

קטן:

יא (אם יש חילוק בתפיסת יד אדם בין גדול לק.).

קללות:

שו (יהפכו לברכות מצד תוקף החסד המלוכש בהן).

קנאה:

י (מדה מגונה. ק. דקדושה — תרבה חכ').

קניין:

קפח-ט (ק. בית ברוחניות).

קץ:

שפא (מתי קץ הפלאות? כשיפוצו המעינות חרצה).

קריעת ים סוף:

קנזח.

ראש השנה:

רפז (י"ט כסלו — ר"ה לחסידות). רצא (כנ"ל).

רבית:

קסה (היתר עיסקא. אני משחמט מענינים כאלו). רפח (היתר עיסקא).

רבנות:

קד"ה (ר. חב"ד באה"ק). רצ (כנ"ל). שסא (ברכה למוהרי"א הרצוג להבחרו שוב כרב ראשי).

רופא:

כא (השי"ת הוא הרופא כל בשר). לו (כנ"ל). עב (ר. כל בשר — ברכה בשם ומלכות. אין כאן שום ספק). קכח (הוראותיו ע"פ התורה). קמח (ניתן רשות לר. לרפאות אך אין להתפעל מחור"ד). קע (בספק פונים לרופא נוסף. כשאומר דיעה אחרת — מציעים ב' הדיעות לר. נוטרלי או הלב יודע כו'). קצח (ניתנה רשות לר. לרפאות).

רפואה:

לח (תורשתיות. בריאות הנשמה. מסורת). רלט (כשלוקחת תרופות לא תניק. ר. לכאבי ראש). שטו (כי אני ה' רופאין ר"ת אריך: ארוכה). שסז (לעפעלעפסי).

רצח:

קצה (תלמיד. ע"י מסתננים ערביים). רכו. רל-לא.

שבט:

שכג (שבט העשירי יהי' קודש לה'. המר ימירנו והי' הוא ר"ת הוי').

שביתת מורים:

נה"ו (טוביה חטא וזיגוד מינגד).

שבת:

יד (פי' הצפע"נ במכילתא דגוים שהקיפו את א"י). נכ"ג (נסיעה באניה ישראלית בש.). נח (אריכות התפלה והתוועדות בש.). סט (דרכים להשפעה

שליח צבור:

רכב (שאינו מחלל שבת כו').

שמדות:

קסט (מ"ש אדהא"מ בשם האריז"ל שבטלו הש').

שמות:

קמג (מענדל — בעי"ן). רמב (קריאת ש. שייך להורים). שלג (רמזי שם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע).

שמחה:

יא (שמחתנו ל' רבים כו' בעושיו כו' כמעשיו). לד. מג (גם עבודת בכל דרכיך דעהו צ"ל בש'). ג. פט. קיח"ט. קפח. קצא. קצח. רלד. רמ"מ (חגים). עבודת ה' בש. ש. וענג). רנח. שט (ע"י ש. למטה מעוררים ש. למעלה). שלח. שנח (כנ"ל — שט). שצו. שפט.

שמש:

קיח (שמש — שמש. קרא לש. ויזרח אור).

שנים אוחזים בטלית:

קמו (ע"פ חסידות). שט.

שמות:

קסג (ילמד ש. המדינה וישפיע על הנוער). קעח (לשון המדוברת באותיות לה"ק). עי"ע אידיש. איטלקית. לה"ק. צרפתית.

תא שמע — תא חזי:

פט.

תהו ותיקון:

פא (מריש כל דרגין כו'. פי' הפשוט. מחלוקת האריז"ל והמקובלים אם הוא עולם גשמי).

תהלים:

קלד (מנהגו לגמור הת. בכי"ו). קסב (אחר התפלה). דש (אמירת קדיש אחר ת. ויהי רצון). שלו (כשאומרים הלל בסדר ת. אין בזה משום האומר הלל בכי"ו). שמו.

תורה:

סח (צריכה ללמדהו). פז (הל'

לשמירת הש'). רכב (מיקרופון בביהכ"נ). רמא (ש. ויו"ט — שמחה וענג). רצו (כו' שעות). שלו (כלי ישנה ריקנית על האש). שע (יותר מכ"ה שעות).

עי"ע מטיכות שבת.

שבת בראשית:

עי"ע פתגמים (אדמו"ר הצ"צ).

שבת מברכים:

ד.

שובבי"ם ת"ת:

רנט.

שוטה:

קסח (גדרי ש.).

שחיטה ובדיקה:

יא (ש. קטן). טז. צג. קכה (שו"כ צ"ל יר"ש ביותר). שיט"כ (סיבת חלישות היד בש').

שידוכים:

נב (השפעה על הבת בעיני ש.). נט. ע (הוספה בלימוד התורה מזרזת הש. ראה חיים עם אשה — תורה). קי (להזהר מפגיעה בכבוד). קסא (כשעושה המוטל עליו מסייעים בידו מלמע'). רמט (כמחזור אחר אכדתו). רנט (כנ"ל). שיד. שנד (כמחזור אחר אכדתו). שסו (בענין הנ"ל — קי). שפה"ו (בנין עדי עד — היסוד תומ"צ).

שיחות:

אדמו"ר מוהריי"צ: רפד (באידיש דוקא, כדי שיגיע גם לנשים). אדמו"ר שליט"א: כז (בפרסומן להדגיש שהיא רשימת השומעים). לט (שמחת חשט"ו). קצג. קצו (כנ"ל — כז). רכו. שא (ש"מ טבת). שצז.

שלוחא דרבנן (שד"ר):

קי (קלייבן גשמיות זייען רוחניות). קטו (כנ"ל).

שלום בית:

נדח. פ. קי. קלו. קמא. רפט. שטו (טהמ"ש מביאה ש.).

תפיסת יד אדם:

יא"ב (אם יש חילוק בין גדול לקטן).

תפלה:

כג (אמירת מודה אני לפני גט"י). מה (המאמרים אודות הת. שנדפסו בטאקס ענד טיילס). נח (הכוונה בפסוד"ז ובברכות שמו"ע). נט (נוסח האר"י שתיקן אדה"ז — א' מעשר הזכויות). צג (כשהמנין ממהר — להתחיל אתם ולסיים אחריהם). קב (מחיל אל חיל — לביהכ"נ). קלב (בישיבה). קלז (ברכו לפני עלינו). קנד (אמירת פכ"ה בנפ"א). קטב. רב (שייכות כ"א לעבודת הת.). רז (ש"ץ בביהכ"נ שאין מתפללים בו בנוסח האר"י). רי (בכרייתא דר"י: וכן — וכאן). ריב (באמצע ת. העמידה — בקשת צרכיו). רלד (מתוך כובד ראש ושמחה וטהרה). רמה. רצו (ברכו אחר שחרית). שכו (טוב לאכול עבור הת. מאשר להתפלל עבור האוכל). שנכ (בשכיל ת. קצרה לא הוצרך להכנות כאלו). שנו (אריכות הת. בש"ק). שפח (לא יכול להיות סתירה לקו התורה). שלו (כשמרגיש כבודת באמצע הת. צריך לנחם). עיי"ע הלל. קדיש.

תשובה:

יד (לא מועלת בב"ד של מטה). לג (לפעמים מתעורר בת. ואח"כ חולף). מז (חטאת בת דנקא ואשם תלוי שני סלעים). שלה. תה (אין להפסיק בין פרי פרה לחודש — ע"י ת. מיד נגאלים). עיי"ע בעלי חשוכה.

הצריכות). קיט (נקיית בדבוק חברים). קכא (אי איישר חילי הייתי מנהיג לימוד הל' הצריכות בכל מוסדות חנוך בכל העולם). קל (חובת לימוד הל' הצריכות). קמג"ד (כנ"ל). קנו (שארה כסותה ועונתה — נגלה רזין ורזא דרזין). קנו (סדר הלימוד בלילי שבת. הל' הצריכות). קנו (כנ"ל — פז). קצב (כנ"ל) קצט. רלו. רנה (כנ"ל). ער (כנ"ל — פז). ש (תורת ה' תמימה — שלא התחיל בה אדם. תכלית הידיעה שלא נדעך. נעלמה מעין כל חי ומ"מ ות. בתוך מעי). שח (כנ"ל — פז). של-לא (לכ"א אות בת. וענינו נמשכים ע"י הת.). שמ (באה ע"י יגיעה דוקא). שנו (יוצאים לחו"ל ללמוד ת.). שנה (כנ"ל — פז). עיי"ע יגדיל תורה ויאדיר. עסק.

תעניות וסיגופים:

קפח (מניעת). רמ. שכו.

תענית:

עב"ג (לפרות בצדקה. איחור הסעודה). פה (פדה"ב במקום פ"ד ת.). רז (פדיית ת.). רל (התל'. לאחר שנרצח א' מתבריהם). תו (איתור הסעודה במקום תענית).

תפילין:

צו (תיקון חיסור הנחת ת. דר"ת יום אחד). קי (בדיקת ת.). קנד (קשר של אדה"ז). רפט (בדיקת ת.). שעח (הנחת ת. של חבירו).

מפתח מוסדות וארגונים

גמ"ח שומרי שבת: שכז.	אגודת חסידי חב"ד: אוסטרליה: לז.
הסתדרות הרבנים: שסג.	אה"ק: יב. קד. קכב. קכח. קמ. רה.
חזון ישעי': קלט.	רלא. רצ. שסגיד.
לשכה לעזרת הפליטים באירופה: רז.	אגודת ישראל: כח. קח.
לשכת חשאים: יט. פג. רכד. רפ.	אגודת נשי ובנות חב"ד: לז (אוסטרליה). פד (מונטריאל). צ
מהדרין: רלא. שמא.	(כפר חב"ד). קפו. ריד (פיטסבורג).
מוסד הרב קוק: סד. קמג.	עדר. רפג (ירושלים). רפד. רפז. רצג.
מזרחי: קס. רצ.	שכז. חיב.
מרכז לענייני חנוך: נגיד. קנ.	אהלי יוסף יצחק: אוסטרליה: לז (מרכז לכל העניינים).
נאצים ימ"ש: ריד.	מח"ט. צה"ו (כנ"ל — לז). קלבג.
נטורי קרתא: שסד.	קמא. שסח"ט. שעא"ב.
סוכנות: כה. עו.	אה"ק (רשת): כדח. קפו. רג. רנז. שנ.
ספריה: א (משמשת לתועלת הרכים). יא. כז. לז	שפג. שצה. ת.
(בבנין הישיבה באוסטרליה). סד"ה.	מרוקו: טרז. יח. פז. קכא. קנט. רכא.
קטו. קמג. שיד. שצז.	אחי תמימים: ספרינגפילד: קט. רסט.
פעילי המחנה התורתי: קסז.	ראשון לציון: רא.
צבא הגנה לישראל (צה"ל): רטז.	בית הכנסת: יב (חב"ד באה"ק). יט (ליוכאוויטש
צעירי אגודת חב"ד: קנא. רצ. רצב. של.	שבליובאוויטש). לד"ה. עז (בפתח
אה"ק: צב. צדח. רמא.	חקרה). קיח. קלו (לא לעשות ציורים על
ארה"ב: שעב.	העמוד). קעז (נוסח אר"י
ירושלים: סא. צח. קסד.	כדארטשעסטער). רג (נוסח אר"י
	מונטריאל). רכבג (מחיצה). רצה
	(חב"ד בירושלים). שמז"ט (בני יצחק
	נוסח האר"י).
	בית הספר: רצדח (חדש במינכן).
	בית הספר למלאכה בכפ"ח: קצה. שסג.
	בית רבקה: פח (צרפת). קפו (כפ"ח). רנו (ג.י). שצ.
	חי (צרפת).

תכט

מפתח מוסדות וארגונים

תל

לוד: צח. קצה. רעז. שנא. שסג. שעז.	תל אביב: קלת. רפא.
מונטריאל: שפד.	קרן השנה:
נ.י.: קלה. שעז.	קיב (דש"ן). קמ. ש.
צרפת: פריז; ברינוא: מו. קסה.	קרני הוד תורה (קה"ת):
תורת אמת:	א. עז. קלת. קפה (הפצת ס' קה"ת
סה. סח. קב. קעא. שסח.	באה"ק). קצט.
תימנים:	תומכי תמימים:
שמב.	נ. פו. שיב (תל' תר"ח — נרות להאיר).
תפארת בחורים:	שלט. תז.
צח. קלט.	מרכז הישיבות: קמה. רמג"ד. רמז"ח.
	אטוואצק: קב.

מפתח אנשים

דבורץ, ישראל זוסמן: שא.	אבוהצירא, מאיר: קפ.
דברוסקין, יחיאל מיכל: קמד.	אברהם אבינו: כ. פא.
דברוסקין, ישראל ארי' ליב:	אברהם, אבן עזרא: קסט.
קצה. רל. שו.	אברהם, הרה"ק מקאליסק: רעז.
דובאוו, יצחק: קסו.	אולמן, ד"ר: שלב.
דובינסקי, מרדכי: שח.	אוחיון, שמעון ברוך: יח.
דובער, המגיד ממעזריטש: סז. קכ.	אזמוב, חיים הלל: רחצ.
דובער, אדמו"ר האמצעי: עט. צט.	איידלמן, דוד: קט. רסט.
ראה גם מפתח ענינים ערך מאסר וגאולה.	אלאי, ירמי': שנד.
פתגמים.	אלון יעקב: שס.
דוד המלך: נו. קיג. קלג. שפח.	אלטהויז, פנחס טודרוס: ג.
דוכמן, שניאור זלמן: שב.	בורג, יוסף: קכט. קצג. רפח.
דוליצקא, שיינא ברכה: ריא.	בלאנקאווסקי, יצחק: חי.
דייטש, חנני' יר"ט ליפא:	בעזפאלאוו, שניאור זלמן: קנ.
ל. רכה. רלה. שטז. שנו"ז.	בראומן, דוד: רנח. שמג.
דינור (דינבורג), בנציון: קכט.	ברכש, ישראל משה: רסב.
דנבורג, חיים נח: שע.	ברדה, דוד: רנה.
דערען, יחזקאל: ע.	ברוק, חיים שאול: רא.
דערען, ישראל: ע.	ברוין, שלמה זלמן: רח.
הארנשטיין, דבורה לאה: ריא.	בריקמן, איסר: ח.
הארנשטיין, שלמה: ריג.	גוטמן, מתתי' יחזקאל: תב.
הוטנר, יהושע: קעב. תג.	גולדברג, אברהם: א.
הולנדר, דוד: שסג.	גורביץ, ישכר דובער: פח.
הורביץ, יהודה ליב: קעז.	גורדון, יוחנן: יט. שכז.
הילפרין, יואל: קכ.	גורדצקי, בנימין אליהו:
הירשפונג, פנחס: יג.	א. ב. מ. סד. קנט. קעה. ריד. רנה.
הלפרין, חנניא יוסף: שכא.	גליצנשטיין, אברהם חנוך: כז. קצו. שצז.
העכט, אברהם דובער: שטו. שעח.	גנזבורג, יצחק: רמ.
העכט, שלמה זלמן: שפט.	גנזבורג, משה דובער: רה.
הערמן, חיים: קכו.	גרטנר, דוד: קנא (ובנו יוסף).
הרצוג, יצחק אייזיק	גרינגלס, מנחם זאב: שכג.
(הרב הראשי באה"ק): שסא.	גרינוואלד, מרדכי צבי: קצב.
וואלק, מרדכי גימפל: יעקב: רח.	גרליצקי, משה אליהו: לח. קפט.
וובר, חיים משה: קעא. רצד.	גרליק, שניאור זלמן: רד. רכו.
וויינשטיין, אברהם צבי: טז.	גרשוני (רומנוב), אהרן אליהו: קכט.

תלא

- וויילמוכסקי, חיים זוסיא: קפה. שצה.
וויילנאקין, שניאור זלמן: קנה.
וויילשנסקי, בצלאל: לו. קמא.
זובער, ד"ר: שלב.
זוין, שלמה יוסף: סד. קעב. רנג. תג.
זלמנוב, יחיאל מיכל יהודה ליב: רטז.
זלץ, יעקב יצחק: לה. קנג. רכח. שלה.
זדקוב, חיים מרדכי אייזיק: חיב.
זטריק, צבי הירש: רלב.
זייט, דוב ארי: ערה.
זין, גרשון: טו. ער (חוגתו גסיא).
זין, יוסף יהודה: קלד. חי.
זנוין, דוד: כז. שנ. ת.
זומשוב, משה בנימין: רנו.
זלושקין, ניסן: שמזח.
זעלער, יעקב אשר: קעז.
זאלעס, אפרים אליעזר: כג. קצד. תד.
זודה ליב, הר"ק מיאנאוויטש: סו.
יוסף:
- שלג (ר"פ הר"י י. ה' לי בן אחר —
מהאחר נעשה בן).
יוסף מזוראוויץ: שז.
ימיני, משה: תה.
ינוכסקי, אברהם דוד: קפא.
יעקבוביץ, שמעון: סא. קלו. רצה.
יערי, משה: רעז.
יצחק:
- שלג (ח"פ הר"י צחוק עשה לי אלקים —
בירור העלם שם אלקים).
ישראל, הבעש"ט: סז. שלג. שפא. שפח.
ראה גם מפתח ענינים ערך פתגמים.
הכהן, דן: קצט.
הכהן, מאיר מתתיהו: קעז.
הכהן, מיכאל יהודה ליב: צז. קלח.
הכהן, צבי יוסף: רמו.
הכהן, רפאל נחמן: רסג.
הכהן, שושן: מ.
כץ, זאב יחזקאל: מג.
כץ, משה פנחס: מג. קמז. קנו.
לברטוב, משה: קנו.
לודמיר, זאב דוב: צד. קא.
- לוי יצחק, הר"ק מברדיטשוב: רעח.
לויטין, שמואל: עח.
לידר, אברהם מרדכי שמואל: ה.
ליובאשיצקי, שמואל: יט.
לייפער, אברהם: קכו.
ליפסקר, מיכאל: קכא. קנט.
לעוו, אלעזר: שלה.
מאיר, הר"ק מפרימישליאן: סט.
מאלין, נחמ"י: שעז.
מדליה, הלל: קנה.
מטוסוב, שלמה:
מו. קכא. קנט. קצט. שצג. חט.
מייזליש, משה: צט.
מנחם מענדל, הר"ק מהורודוק: רעח.
מערקין, יהודה ליב: רמג.
מתתיהו: קצד.
נאה, אברהם חיים: רנג.
נאה, ישראל: קפג.
נוביקוב, מנחם מענדל: עה.
נח: כ (צדיק ה' בדורותיו).
ניב, יצחק נטע: עה. שפז.
נלסון, יצחק יעקב: קעט.
נמנוב, ניסן: מב. סז. קכו. קמט.
נעמצאוו, אברהם סענדר: יט. עא.
סגל, יהודה זאב: שסד.
סגל, יהודה זרחיה מרדכי ליב: קפת.
סגל, מרדכי: חי.
סולובייצקי, יצחק זאב: שסד.
סלונים, יהודה ליב: קפב.
סלונים, עזריאל זליג:
סה. קמג. רפג. חיב.
סמונוב, מרח: רעז.
סמיט, יעקב: רלו.
סניעג, שמואל אבא: רצז.
ספצקנסקי, משה חיים: רג.
סרברנסקי, אהרן: קסג. שסט.
סרברנסקי, חיים: שסח.
סרברנסקי, יהושע שניאור זלמן:
קלא. רצט. שעא.
עלבוים, נחמן: צד"ה.
עפשטיין, רפב.

- פאפאק, אהרן: קח (חוגתו חנה).
 פויזנר, יצחק זלמן: פג. קנב. שיד.
 פוינסון, ניסן: פז. קעה. רכז.
 פלייזער, יוסף: שסכ.
 פליסקין, ישראל אבא: צה.
 פליסקין, רבקה (ווישצקי): צו.
 פנחס, הרה"ק מקאריץ: שיח.
 פנחס רייזעס: רסכ.
 פציפיצי, יוסף: נד.
 פרידמן, גד: שנט (המשפחה).
 פרידמן, אברהם אבא: תא.
 פרידמן, הרב: ל.
 פרידריך, יעקב אליעזר: קכו.
 פריז, אברהם: צ. רפכ.
 פרלוב, מרדכי: צד. קפג.
 פרנס, יעקב: רלב.
 פרקוביץ, יעקב יצחק אייזיק: שסז.
 צימר, אוריאל: רסז.
 צימרמן, ד"ר: רפכ.
 קארן, יצחק: שסג.
 קארנבליט, אברהם יצחק: קמז.
 קול, משה: תיד.
 קונין, רחל: רכב.
 קוסובסקי, חיים יהושע: סד.
 קזרנובסקי, שלמה אהרן: פג.
 קסלמן, שלמה חיים: פו. קלט. רל.
 קריגר, חיים צבי: רמח.
 קרעמער, חיים זלמן (חז"ק): שעב.
 רבלין, אליהו יוסף: סה.
 רבקיין, שלום: שעה.
 רובין, חיים שמעון זאב: קנ. שלג.
 רובין-הברשטס, שלום יחזקאל שרגא:
 שלא.
 רזנבלום, נתן דוד: סג. קנח.
 רזנבלוט, יצחק: קפד.
 רזנבלוט, אברהם דוד: קפ.
 רזנברג, חיים מענדל: סח.
 רזנטל, דוב: רעה.
 ריכר, פסח אפרים: שפו.
 ריטש, מרדכי: מח.
 רסקין, שלום דובער: טז.
 שאול המלך: נו.
 שאיעוויטש, משה: שסכ.
 שולמן, דוד מאיר: ש.
 שוסטרמן, צבי: מה.
 שזר, שניאור זלמן:
 צט. קכא. קצה. רלא. שסג.
 שטיימן, חיים: קצא. רס.
 שטיין, גרשון חנוך העניך: שלד.
 שטנצל, יונה: קל.
 שילדקרויט, זאב: רלה.
 שכטר, צבי: שסג.
 שם: קיג (במלכות).
 שמטוב, בנציון: טו. קח.
 שניאור זלמן, אדה"ו:
 נט. סז. עט. צט. קמא. רעז. רפז (אבינו
 הראשון). שלג.
 ראה גם מפתח ענינים ערך מאמרים.
 מאסר וגאולה. ספרים. פתגמים.
 שניאורסאהן, ברוך אליהו: רסכ.
 שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרי"צ:
 שלב (רמזי שמו).
 לא נסמן לרוב המצאו.
 ראה גם מפתח ענינים ערך ספרים.
 פתגמים. שיחות.
 שניאורסאהן, ישראל ארי' ליב: ג.
 שניאורסאהן, לוי יצחק (אבי כאד"ש):
 קיז. קנט. שפח.
 שניאורסאהן, מנחם מענדל
 (אדמו"ר הצ"צ):
 עט. ק. קמג (צ"צ בגי' מנחם מענדל).
 ראה גם מפתח ענינים ערך מאמרים.
 פתגמים.
 שניאורסאהן, מנחם מענדל
 (אחי אדמו"ר מוהרש"ב): ריד.
 שניאורסאהן, אדמו"ר מוהרש"ב:
 נא. סג. עה. קלט. קנח. שפח.
 ראה גם מפתח ענינים ערך פתגמים.
 שניאורסאהן, אדמו"ר מוהר"ש:
 צט. שסז (הסיפור שכחל בנימין).
 ראה גם מפתח ענינים ערך פתגמים.
 שפירא, דוד שלמה: קסח.

תלד

מפתח אנשים

שפירא, משה ארי' ליב: קב.	שפירא, הרב: צח.
שפירא, שמואל אבא: ב. קג. שיח.	שפרלין, חיים ישראל: רז.
שפירא, האחים (מדפיסי סלאוויטא):	שקלובסקי, א.: עז.
ב. שיח.	שרפשטיין, רבקה: עדר.

מפתח מקומות

אגאדיר: קכב.	כפר חב"ד: ספריא:
אוסטרליה: כו. קלב.	ג. כד"ה. כח. עו. צ. צד. צט"קא. קכט.
ראה גם מפתח מוסדות ערך אגו"ח.	קפו. קצה"ו. רכו. ולא. רסד (אדמו"ר
אהלי"י.	חופף ומעורר ר"ר על יושביו). שה"ו (לא
אטוואצק:	נכון לעקוד משכנע מפני המאורע). שכב.
ראה מפתח מוסדות ערך תו"ת.	שמא. שמג"ד. שסג. חיד.
איטליה:	ראה גם מפתח מוסדות ערך בית רבקה.
צדה (משמני הארץ — א. של ין. לא	כפר סבא: רפב.
היתה בעולם בזמן ברכת יעקב).	לוד: קא.
אלבאני: ח.	ראה גם מפתח מוסדות ערך תו"ת.
ארץ הקודש; ארץ ישראל:	מאנטשעסטער: קלה.
עט. פו. צט. קטז. קכב. קלג. קפה. רלח	מונטריאל
רנב"ג. רפז. רצו. שנ (יצאים לחו"ל	ראה מפתח מוסדות ערך אגו"ח.
ללמוד תורה). שצט (יציאה מא.). חיד	ביהכנ"ס. תו"ת.
(בעתיד הקרוב כנראה לא תהי בידי	מילנו: צה.
האפשרות לבקר).	מינכן: רצו.
ראה גם מפתח מוסדות ערך אגו"ח.	מצרים: רצו.
אהלי"י. צא"ח.	מקנס: פז.
ארצות הברית; אמריקה:	מרוקו: קעה. רנה.
כו. סז. קכח"ט. קמה.	ראה גם מפתח מוסדות ערך אהלי"י.
ראה גם מפתח מוסדות ערך צא"ח.	נ"י: לא נסמנה לרוב המצאה.
באסטיה: ריד.	ראה גם מפתח מוסדות ערך בית רבקה.
בת ים: רפב.	תו"ת.
ברזיל: רלב.	ספרינגפילד
גבעתיים: רטז.	ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.
געטסהיייד: רכט.	פאטסוויל: לא. רכו.
ג'רבה: מ.	פולין: תו.
דארטשעסטער:	פיטסבורג: ריד.
ראה מפתח מוסדות ערך ביהכ"נ.	פילדלפיה: קה.
דטרויט: תא.	פריז: ריד.
וויניפּעג: רכה. רס.	ראה גם מפתח מוסדות ערך תו"ת.
חיפה: צז.	פתח תקוה: עז. צז.
טוניס: רנה.	צפרו: קצט.
ירושלים: רה. רמה. רפג. רצה. שמ.	
ראה גם מפתח מוסדות ערך צא"ח.	

תלה

תלו

מפתח מקומות

ראשון לציון	צרפת: כו. ריד.
ראה מפתח מוסדות ערך אחי תמימים.	ראה גם מפתח מוסדות ערך בית רבקה.
רוסטוב: קלט.	תו"ת.
רוסיה: נט. רמז. תו.	קלבריה
רעננה: רפכ.	ראה מפתח ענינים ערך אתרוגים.
שווייץ: שצט.	קנדה: כו.
חל אביב: צו. קפה.	קסבלנקה: פז. קכב.
ראה גם מפתח מוסדות ערך צא"ח.	קארסיקא: ריד.

לזכות

שניאור זלמן בן אסתר
 חוגתו חנה בת שרה ברכה
 בנו יצחק מאיר בן חנה
 בתו אסתר בת חנה
 בנו נתן בן חנה
 כלתו חנה רבקה בת רחל דוואשע
 חתנו מנחם נחום בן גיטל
 כלתו צבי' מרים בת שיינא חנה
 נכדו מנחם מענדל בן חנה רבקה
 נכדתו שרה ברכה בת חנה רבקה
 ובעלה יהושע בן עטא דבורה
 ובנם מנחם מענדל בן שרה ברכה
 ובתם חי' מושקא בת שרה ברכה
 נכדתו אסתר בת חנה רבקה
 ובעלה יוסף בן מנחמה
 ובתם חי' מושקא בת אסתר
 נכדו אברהם יהושע העשיל בן חנה רבקה
 נכדו צבי הירש בן חנה רבקה
 נכדתו נחמה דינה בת חנה רבקה
 נכדו נתן בן חנה רבקה
 נכדתו פריידא מלכה בת חנה רבקה
 נכדו ישראל בן חנה רבקה
 נכדתו גיטל בת חנה רבקה
 נכדו שמואל בן חנה רבקה
 נכדו משה בן חנה רבקה
 נכדתו רבקה בת אסתר
 ובעלה אהרן בן גיטל לאה

ובנם לוי יצחק בן רבקה
 ובתם חנה בת רבקה
 ובנם יהודה לייב בן רבקה
 נכדתו שרה ברכה בת אסתר
 ובעלה מנחם מענדל בן האדא רייזל
 ובנם לוי יצחק בן שרה ברכה
 ובתם חנה בת שרה ברכה
 נכדתו מלכה בת אסתר
 ולעי' בעלה המנחם אליעזר אלימלך ע"ה בן ניסן שי'
 ובתה חי' מושקא בת מלכה
 נכדתו חנה בת אסתר
 ובעלה ישראל מאיר בן חנה הינדא
 ובנם לוי יצחק בן חנה
 נכדו אברהם יהושע העשיל בן אסתר
 נכדו יוסף יצחק בן אסתר
 נכדו נתן בן אסתר
 נכדו שלמה בן אסתר
 נכדתו רחל רייזל בת אסתר
 נכדו שלום דובער בן אסתר
 נכדתו דבורה לאה בת אסתר
 נכדו אברהם יהושע העשיל בן צבי' מרים
 נכדתו חנה בת צבי' מרים
 נכדו משה מרדכי בן צבי' מרים
 נכדתו אסתר בת צבי' מרים
 נכדתו דבורה לאה בת צבי' מרים
 נכדתו רבקה בת צבי' מרים
 נכדתו שטערנא שרה בת צבי' מרים

שיחיו

ISBN 0-8266-5810-8

9 780826 658104